Colecţia Clepsidra

CONSTANTIN NOVAC

FERICIT cel care, - ca ULISE

EDITURA Eminescu

Colecţia Clepsidra

Coperta colecţiei :
SERGIU DINCULESCU

reim
CEL CM, a
wæ

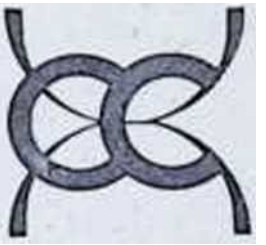

Colecţia Clepsidra

Bucureşti

1979

EDITURA Eminescu

„Heureux qui, comme Ulysse, a fait un beau voyage,
Ou comme cestuy-là qui conquit la toison, Et
puis est retourné, plein d’usage et raison,
Vivre entre ses parents le reste de son âge 1”

Du Bellay, Les *Regrets, XXXI*

1. întoarcerea

Manevre complicate şi gînduri eretice. Un cuvînt sălbatic de frumos. Consideraţii profane asupra apelativului „nea”. Te salut, pămîntule ! La revedere, mare !

— Mijloc cîrma !
— Mijloc cîrma !

După aproape şase luni, sîntem foarte curioşi să vedem efectul absenţelor noastre.

— Drept aşa !
— Drept aşa !

Un soare de iulie, aplecat spre asfinţit, lungindu-ne umbrele peste apa verde a bazinului şi pocnindu-ni-le fără cruţare de muchiile pietroase ale digului de-a lungul căruia lunecăm uşor, aproape imperceptibil ; mă uit cu îngrijorare stupidă la umbra care, printre celelalte, trebuie să fie a mea, intrată acum într-o învălmăşeală de unghiuri tăioase, dure, de tetrapozi îngrămădiţi la baza unuia dintre faruri şi mă retrag cu o precauţie la fel de stupidă în comandă.

— Pilotajul 1 Pilotajule ! Nu ştiţi care-f al doilea remorcher ? *Braruul ?* în regulă ! *Branule !* V-a dat liber de unde-aţi fost ? Stînga uşor 1

— Stingă uşor ! reia mormăind şeful timonier prin faţa căruia, trecînd, mă simt obligat să mă aplec pentru a nu-i stînjeni vederea. Trebuie să te apleci mult ca să nu stînjeneşti vederea şefului nostru timonier. Cu puţin deasupra timonei se leagănă o clădăraie de păr a cărei clocotitoare erupţie ar putea provoca un sindrom depresiv celei mai coafate femei din lume. Auzeam că papuaşii *mekeo* trăiesc în cultul podoabei lor capilare. Văzîndu-l pe Eugen, ar cunoaşte simţămîntul nemaiîncercat al amarei invidii.

— Stop maşina !

Ţîriitul nervos al telegrafului şi liniştea, tăcerea motorului. o linişte încordată, firească, denunţată de modul în care pilotul, intr-un bord, şi comandantul, în celălalt, îşi înfig coatele în glaful lat al geamului comenzii. Desluşesc, în razele asfinţitului, panorama febrilă a portului cu silueta aeriană, patrupedă a unei platforme petrolifere, cu fortăreţele silozurilor lui Saligny şi cu fleşa oblică a macaralei *Titan,* preocupată să ciugulească ceva greu, ceva ce deocamdată se ascunde privirilor mele hărţuite de suprastructuri de nave, de estacade şi docuri girînd parcă lent, lent spre dreapta. Odată cu străfulgerarea incandescentă, grea a unui snop pizmaş de lumină, mă cuprinde pe neaşteptate sentimentul apăsător al unui regret abominabil.

— Drept aşa !

— Drept aşa ! zice şi Eugen şi, privindu-l, ca şi cum n-aş avea altceva mai bun de făcut, mă gîndesc cu mult regret la moş Singleton, cîrmaciul de pe *Narcis* al lui Conrad, pentru care marea era o carte de citire cu stele guralive, cu păsări, delfini, nori, peşti şi valuri. Fiecare îşi avea un rost şi toate laolaltă, întrunite în ceva mai presus de experienţă ;

tronînd pe duneta înaltă a corăbiei, cu braţele înfipte în cavilele cîrmei, moş Singleton stătea
în faţa lui şi-şi contempla propria mare, uriaşă şi înţeleaptă, de unde stelele, delfinii şi celelalte îi vorbeau omeneşte. (Căci dintre uneltele pe care omenirea, în mersul ei nestăvilit spre perfecţiune, le-a transformat în exponate muzeistice, numai corăbiile dimpreună cu cîrmacii lor sînt în măsură să-mi inspire o neasemuită tristeţe. Nu pentru că meritul lor de a fi lărgit pămîntul – şi, odată cu acesta, spiritul nostru de pămînteni – le-a fost socotit în moneda ingratei uitări ; s-a mai întîmplat şi cu altele şi cu cîte încă dintre cele orgolioase azi o să se mai întâmple. Ceea ce mă îndeamnă însă să le ţin partea, să mă întorc spre ele cu scuze murmurate, este irepstabila lor aptitudine – ignorată – de a reconstitui o ipostază umană ; de a rămîne punctul terminus al unui mod de a fi, cu nimic mai prejos decît cele prezente. Există o sumedenie de meserii convertibile, în cazul cărora procesul tehnic se complică rămînînd fundamental acelaşi ; există o altă sumedenie de meserii ancestrale, reanimate din raţiuni de pitoresc sau de sportivitate. Meseria de corăbiei* nu face parte dintre acestea, oricît ar fi încercat Thor Heyerdahl sau Francis Chichester să dovedească contrariul fiindcă, înainte de a fi un mijloc, corabia ca atare este un sentiment, şi tocmai sentimentul nu mai există ; acea trăire inedită în care se amestecă riscul cu imprevizibilul şi cu dramatismul unei dispute îndelungi între omul izolat şi apa necuprinsă. Or, cîţi dintre navigatorii – să le spunem – solitari de azi se hazardează într-o primejdioasă călătorie fără posibilitatea de a comunica înlr-un fel sau altul cu lumea ? Fregate, brigantine, goelete. pînzare, clippere sau bricuri erau, fiecare în

parte, o lume, un fel propriu de a dialoga cu vîntul şi un tip de orgoliu uman născut dintr-un tip de izbîndă cînd pămîntul se năştea parcă din ambiţie şi din arcul etravei. Astfel fiind, un nomenclator de corăbii este un tratat de carac-
tcrologie umană pe nedrept rătăcit, şi mai ales fără prea mari şanse compensatorii. în peregrinările mele, cele cîteva corăbii pe care le-am zărit în porturi sau chiar înfruntînd marea deschisă ca nişte învoite făpturi neptunice ar fi încercat, nu zic nu, să le demonstreze cumva supravieţuirea, dacă nu chiar recrudescenţa. Nu-i decît o aparenţă, un artificiu de regie, rezultatul unei tehnici ultramoderne, abil deghizate. Catargele au măduvă de aluminiu, postul gabierului este un moft trădat de ecranul 'radarului, înverşunata pîndire a mării e substituită de veghea radiolocatoarelor ; între om şi apă se instalează ritmuri mecanice care n-au nimic de-a face cu pulsul valurilor sau cu direcţia vîntului, iar vechea dispută bărbătească se mărunţeşte în angrenaje complicate de aparate ultrasonice. Furtuna, adeseori, e un decor, şi asta numai în cazul în care nu vrem să o evităm, distanţele sînt reglabile după voie, au murit alizeele, şi dacă intrăm în pacea de moarte a calmului ecuatorial sau la latitudinea somnolentă a cailor, acolo unde vîntul nu ne mai bombează pînzele, punem punct operetei şi amorsăm motoarele. Corăbie- rii contrafăcuţi pe care i-am văzut ureînd cu dezinvoltură scările de frînghii se lasă învălui ţi într-o reconfortantă senzaţie de siguranţă împotriva căreia, fireşte, n-am nimic, aş pretinde-o şi eu în aceeaşi situaţie. Dar ceea ce umblă pe apă nu mai este corabie, adică acel sentiment graţios, înzestrat cu pînze, disponibil şi refractar totodată la hazardul întruchipat în vînt şi în

curenţi-fluvii ; e doar un car alegoric plutind pe o mare intrată în tăcere jignită. De aceea cred că odată cu dispariţia adevăratelor corăbii a dispărut un mod unic de a înfrunta natura, a dispărut moş Singleton şi, dimpreună cu el, un poem de dragoste şi luptă. Reproducerile pe care le-am zărit, oricît de ingenioase, n-au valoare. Singura împăcare a nostal

gici mele aş afla-o în irevocabilitatea procesului, aşa trebuie să fie, nu, corăbiile cu cîrmacii lor aparţin trecutului, să ne mulţumim cu dreptul de a le folosi ici şi colo ca metafore.)

Iară noi, noi, epigonii ? Nu, nu vreau să-l nedreptăţesc pe Eugen, cîrmaciul nostru modern. Trist nu-i atît faptul că moş Singleton nu mai există ; că nu mai e nevoie de el între atitea staţii meteo, radiofaruri şi girocompasuri, că marea a ajuns un ecran pulsînd electric, în asta stă oarecarea tristeţe. Dar vreau pur şi simplu să-mi sugrum acel simţămînt imposibil care-mi dă tîrcoale de puţină vreme împiedicîndu-mă să-mi trăiesc bucuria întoarcerii în măsura cuvenită.

Corpurile negre, gemene, săltate de apă pînă la limita posibilă a golului lor imens, aparţin celor două mineraliere de 55.000 de tone aflate în ultima fază de construcţie. Cînd am plecat din Constanţa, la sfîrşitul lui ianuarie, erau doar cîte trei fiare puse curmeziş şi o flacără jucăuşă de sudură. Ei, şi ? Nici măcar asta n-ar trebui să conteze astăzi. Fleacuri în faţa...

— *Bran !* Luaţi remorca la prova, şi cînd vine *Cisnădie* o iii la pupa. Dana 55 cu babordul la chei. S-a-nţeles ?

... în faţa...

— S-a-nţeles sau nu s-a-nţeles ?

...în faţa sentimentului obligat, repet, *obligat* al unui ins care, plecînd, nu şi-a dat seama că şase luni de absenţă înseamnă o jumătate de an de acelaşi lucru. Nea Titi, nostromul, profitînd de momentul de acalmie din rada portului, mi-a luat un scurt interviu în maniera lui cunoscuta, adică dînd să se înţeleagă că de natura răspunsului meu atîrnă soarta

umanităţii. ,,Sspuneţi-mi un lucru ssălbatic de frumos !” Cîteva gingii goale aşezate la vedere îi dau un aer de hîtru. nemeritat cită vreme nea

Titi este un înţelept dintre cei ironici, şi-i întîrzie atacul decisiv asupra cuvintelor care încep cu s. Aşteaptă cu gura uşor întredeschisă efectul năucitor al ghesului său interogativ. „Acasă”, i-am spus. Şi iată-mă acum afectat dc lipsa de rezonanţei a acestui cuvînt care mi-a monopolizat luni de-a rîndul sensul celor mai aprige dorinţe. De bună seamă, fac parte dintre inşii care ar trebui să mă contrarieze. încerc starea de spirit a unui luptător carc-şi descoperă condiţia eroică anulată simultan cu adjudecarea victoriei definitive. *Am plecat, am văzut, am venit!* Şi ? Orice mare bucurie e puţin tristă pentru că sctnnifică la urma urmei un sfîrşit. Cît îţi mai ia timpul din preţul final, cît ţi-a mai luat şi firea...

îmi tîrăsc simulacrul de filozofie în camera hărţilor, acolo unde, singur, nea Pavel, ofiţerul III punte, prăbuşit peste un registru, consemnează judicios secunda .şi natura fiecărei manevre. Nea Pavel are ceva din acest amurg liniştit de vară, dacă nu chiar totul. Năduşeşte sub cipilica lui – cu care vreme de aproape şase luni a întreţinut alergiile comandantului, de fapt numai cîteva dintre ele – năduşeşte, zic, în interesul jurnalului de bord, acel document cu un perpetuu suspans dramatic, promiţător de aventură la riesfîrşit dar în care, din păcate, rămîne consemnat doar depăşitul, nu pătrunsul...

Refuz să ştiu ce-aş mai vrea acum, cînd tot ce-am vrut se află lîngă mine.

Zumzetul muzical, reluat în acorduri ample al corepetitoarelor îmi strecoară, perfid, nostalgii de depărtări, frumoase, frumoase fiindcă rămîn necuprinse, şi constat, fără fasoane, că aici, în poarta casei, nu m-am vindecat dc ducă.

1
2

— Liberă prova ! Liberă pupa ! Banda dreapta ! Cap compas 175 de grade ! Direcţia Bosfor ! Toată viteza înainte !

O, nu, nimeni n-a pronunţat aceste cuvinte, mă întrebam doar ce-ar fi dacă le-aş auzi rostite iar prova, urmîndu-le îndemnul, s-ar răsuci domol spre ieşire. Dar polipii de piatră ai portului peste care coboară seara cu şiragul ei de lumini ne-au îmbrăţişat fundamental şi irevocabil. Sîntem acasă ! Acasă, se-aude ? Nu-i un cuvînt sălbatic de frumos ?

— Daţi-i lui *Bran* remorca bună prova babord ! dispune comandantul ducîndu-şi la gură walkie-talkie-ul său a cărui amplificare redusă indică nişte baterii pe sfîr- şite. La sfirşit, totul se sfîrşeşte. Dar n-am timp să mă contemplu narcisiac în glorioasa mea judecată, fiindcă simt un zvîcnet sub talpa piciorului drept. L-am călcat pe Gioni. Ştiu, nu e nevoie să urle ca să mă facă să înţeleg, cu atît mai puţin să regret ; Gioni o face însă cu o voluptate animalică în care ghicesc unicul mod de răzbunare a unui cline dotat : să se lase auzit, fără mijlocirea vreunui walkie-talkie, în toate ungherele vaporului pentru ca toată suflarea existentă la bord să-l ocărască pe neisprăvit. (Care dracu l-ai mai călcat, mă, eşti chior, ai orbul găinilor ? Gioni, Gionică, *hai la tata !* Uite, i-a turtit laba, mînca-l-ar copt să-l mănînce !) Povestea e că nu l-am călcat pentru prima dată, ba aş putea spune că a existat •o afinitate între talpa mea şi laba sau coada lui omnipresente, dar, oricum, sîntem la sfîrşit. cînd se sfîrşesc toate, iinclusiv pricinile supărărilor. Am ajuns acasă, nu ?

îndur spăsit privirile tuturor, încărcate de reproş. Pînă ş.i comandantul îşi abandonează veghea încordată ca să rrnă mistuie dintr-o privire. Olteanul care a făcut de două oiri ocolul lumii, producînd, • în

ambele sensuri, proba românească a rotunjimii pămîntului (Constanţa, Aden. Clhittagong, Calcutta, Singapore, Osaka,-Nagoya, canalul Panama, ecluzele Miraflores şi Pedro Miguel, San Cristóbal, marea Caraibilor, Houston, New Orleans, Windsor, Montreal, Quebec, Anvers, Rotterdam, Constanţa, fantastic, nu ?), deschizătorul atîtor linii comerciale maritime româneşti, medaliatul cu *Unio fides labor* al cubanezilor pentru meritul de a fi condus *el primer buque rumano que arriba o puerto cubano,* pionierul de onoare al Unităţii de pionieri din Liceul *Fraţii Buzeşti* de la Craiova mai are suflet disponibil şi pentru un cîine. într-o zi dintre cele nenumărate ale voiajului, Gioni a fost declarat pierdut şi am trăit cu toţii minus unul, înainte de firescul regret, întreaga teroare a gîndului că trebuie să-l înştiinţăm pe cel ce, îndreptăţit să le ştie pe toate, de foarte multe ori le află ultimul.

— încet înapoi !

Ţîrîitul iritat al telegrafului, un scurt răgaz, atît cit durează o inspiraţie, şi bufnetul rar, obosit al maşinii, întotdeauna mi-a făcut impresia că motorul acesta de mii de cai putere are ceva împotriva marşului înapoi, ceva de principiu, şi aşteaptă ca mecanicul şef să-i strecoare de fiecare dată acelaşi argument, al compromisului necesar. Mecanicul şef ! De ce nu i-aş spune *nea Aristide ?* Aş avea toate motivele, şi alte cîteva pe deasupra : seara aceea memorabilă din Haiphong, cînd peste setea noastră îndelungată şi profundă s-au revărsat norii binecuvîntaţi ai cîtorva sticle de *Stolicinaia* cu atîta putere încît se ridicase praful inimilor noastre neudate pînă sus, deasupra creştetelor strînse la un loc ca să încropească un fel de cîntec, asta fiindcă votca fără cîntec nu se poate : *Sînt un cîine*

vagabond, Ce rătăcesc printre amaruri, Printre dame şi apaşi, La un loc cu alţi pungaşi, Sînt un cîine vagabond...

Eheu, fugace... Şi-apoi, motivul descins din consideraţia pentru un om a cărui funcţie îl imobilizează acolo, jos, între pîrghii, cadrane şi pereţi opaci, la toate manevrele dificile ; şi cum aceste manevre sînt pretinse mai totdeauna în vecinătatea uscatului, venire, plecare sau zone periculoase, omul acesta nu vede decit apă, şi ţărmul abia după acostare. Dacă, bineînţeles, doreşte să le vadă. Şi-a- tunci de ce nu i-aş spune *nea Aristide ?* Nu ştiu. Iată, pot spune în schimb *nea Mitică,* ba chiar cu destulă bucurie, tîmplarului de m6bilă şi binale ajuns marinar, *omul care a speriat vestul,* dacă nu cumva toate punctele cardinale cu hărnicia lui feroce. Sau *nea Severin,* cu sentimentul că-mi acord un supliment valoric pentru a mă plasa alături de înţelepciunea lui tăcută, cu acumulări prelungi şi explozii orbitoare ; *nea Meri,* bucătarului, cu o spontaneitate care n-are nimic de-a face cu bucatele lui ci pur şi simplu pentru faptul că n-ai avea altfel cum îi zice ; *nea Vasile,* strungarului, din puţină complezenţă, e-adevărat ; *nea Bota ?* Ei, da, nici că se poate mai bine !

— Stop maşina !

Alt ţîrîit căruia i se suprapune apelul mai bogat în nuanţe al radiotelefonului prin care se comunică apariţia remorcherului *Cisnădie.* Nu mai există nici un dubiu, ne vom lipi curînd de dana 55 şi vom zbura sprinteni spre casă. După aproape şase luni de zile !

— încet înapoi !

Vasul vibrează surd, bineînţeles, numai după ce nea... nu-i pot spune *nea Aristide* şi pace, după ce

şeful mecanic deci dă de înţeles hergheliei de cai putere că ar fi vorba de un ultim compromis, şi acela în serviciul înaintării.

— Stop maşina ! *Branul !* Vine la prova, paralel cu babordul !

Şeful timonier are două feluri de rîs : unul baritonal – demonic, de cinic satisfăcut cu care-şi finalizează îndeobşte demersurile intelectuale, şi altul mărunt şi înalt, menit să amendeze realitatea imediată. Acum, în liniştea comenzii, îl aud rîzînd în ambele feluri, semn că dintr-un unghi deocamdată inaccesibil mie a apărut cineva care se pre

teazã la o judecatã cumva mai complexã. Nu poate fi dccîţ *doctorul.* Bănuiesc că-i el înainte de a-i vedea bluza şi calota înaltă, albe amîndouă şi ţepene de apret, purtate la ocazii cu doza minimă de ostentaţie cu care o fire înzestrată ca a lui poate ţine la distanţă ironia îngăduitoare a sănătoşilor. Se spune că articolul cel mai greu de aflat la bordul unui vapor este sudoarea de doctor. Dar cine ar avea nevoie de ea ? O colică renală, cîteva sciatici, urechea ruptă a lui Vasile, timonierul, şi în restul voiajului doar cefalee, nevralgii, constipaţii, nemaisocotind dorurile cronice cărora doc nu le poate oferi nici un remediu. Remediul este *acasă.* Un cuvînt ssălbatic de frumos, nu ? Mă uit, vinovat, la nea Pavel căruia seara i-a luat-o, ca vîrstă, puţin înainte şi care, prăbuşit în continuare pe registrul său, pîndeşte următoarea indicaţie de manevră, aud rîsul măcinat în măsele al lui Eugen, şi prind, în sfîrşit, în cadrul uşii, mima de chelner stilat a lui doc al cărui succes de scenă depăşeşte toate aşteptările din moment ce rîde şi Nae. şeful electrician, cel ce a devenit tată la o oră după plecarea din Constanţa. Au toţi un chip inimaginabil de a-şi deghiza neastîmpărul, şi sper să-l am şi eu, în variantă contrarie. Căci mă paşte, categoric, recidiva părăsirii de domiciliu.

— Stînga bine, *Branul!* Vedeţi că la pupa am 37 de picioare ! Intrăm strîns pe lîngă dana 57 ! *Cisnădie* n-a dat remorca ? A dat-o ? Bun, e-n regulă, rămîneţi în urmă !

Zgomotul delicat, compact al girobusolei. Un sentiment spontan de simpatie îmi reţine privirile asupra pilotului, tînăr subţire şi agreabil .care

comentează în surdină, cumva melancolic, micile neajunsuri ale manevrei.

— Au dat şi ăştia o remorcă de o sută de metri...

Nu pentru că ne poartă cu atîta măiestrie volumul imens printre obstacolele mişcătoare şi cele stabile ale portului ci din pricina acelei stări de spirit negrăbite, o bănuiesc, comună cu a subsemnatului, cu care aşteaptă ţărmul. în fond, de-<îbia a urcat la bordul *Sinaiei.*

— Pilotajule ! Am făcut o mare greşeală ! N-am anunţat nici la *punct,* nici la barcagii trecerea noastră...

Declic.

— Am anunţat noi !

Declic.

— O, mersi !'

— Aveţi ceva pentru *Sinaia ?* intervine cu ti Ic comandantul luînd receptorul din mina pilotului. Ceva special ?

— Bine-aţi venit !

— O, mersi ! Am să mă revanşez !

Consemnez cu satisfacţie primul bun-venit care ni se adresează, deşi sîntem de cîteva ore bune în legătură cu coasta. Pînă cînd se va înfiinţa probabil un serviciu special de protocol, bravii bărbaţi ai mării trebuie să-şi smulgă singuri urarea, gest pe care-l adaug, fără răutate, la servituţile meseriei. Căci, ce contează ? Sîntem doar acaşă !

Ne strecurăm abil prin mulţimea de vase, lăsînd în tribord vechiul far, mărunt şi nostalgic, devenit, din reper glorios, un obstacol în calea traficului de rutină al noului port, şi ne îndreptăm, caşalot uriaş cu patruzeci şi unu de suflete, nemaisocotindu-l pe

cel al cîinelui, spre unul dintre proaspetele bazine portuare, inundat de lumină.

— Dreapta uşor !

— Dreapta uşor ! mormăie Eugen.

— Stop maşina !

Ţîrîitul sec al telegrafului acompaniat de pâşii precipitaţi ai şefului electrician care pare să nu-şi mai găsească locul. Uniformei reglementare, una dintre puţinele de la bord, îi adaugă o mustăcioară eretică şi o nerăbdare ex

plozivă. şi nu pot să nu mă gîndesc, deşi ar trebui să am şi eu preocupările, nerăbdările mele personale, nu, că în curînd două perechi de ochi negri se vor întîlni în premieră absolută ; cu şase luni întîrziere, fiindcă tatăl Irinei e marinar de cursă lungă.

— Mijloc cîrma, nu ? Mijloc cîrma, da ! Bun ! Drept aşa ! Drept aşa ! zice şi Eugen, concentrat amarnic asupra timonei, demonstrîndu-mi, dacă mai era. nevoie, că în meseria asta, sfîrşitul unei misiuni e mai afurisit decît chiar începutul.

în babord, *Boreland,* în operaţiuni de descărcare, un cargou alb, frumos, cu etravă zveltă pe lîngă care lunecăm uşor, ca într-un vis cu scadenţă apropiată... Se pare că ceva anume de pe cheiul plin de larma motoarelor a stimulat gîndirea lui nea Petrescu, şeful radiotelegrafist, pentru că-l văd pe puntea de comandă angajat, în sfîrşit, într-o conversaţie înverşunată cu mai tînărul său coleg ; o conversaţie începută cu şase luni în urmă şi întreţinută zilnic cu un devotament de păzitor al focului sacru, a cărui ardoare, mărturisesc cu invidie, îmi scapă. Ce-or mai avea să-şi spună ? Au fost atîtea zile colorate în cenuşiul monotoniei, cînd fiecare dintre noi abia de-şi mai suportă propria fiinţă, necum pe-a celorlalţi, cînd ne ocoleam ca jivinele pădurii ştiind prea bine ce ne poate pielea, care este registrul exact de întrebări, riposte şi răspunsuri, în ce chip anume ne scărpinam creştetul şi între ce degete ţinem îndeobşte mucul ţigării ; nea Petrescu şi Radu mai aveau ceva de pus la punct în ordinea universului. Sus, în cabina staţiei radio, acolo unde ascultam şiragul de sunete metalice cu ignoranţa idolatră a unui primitiv numai fiindcă veneau de-acasă, discuţia din jurul unui ceai neîndulcit de sunătoare ameninţa să se eternizeze. Debutul putea fi oricare pentru că

fondul, prin cea mai elastică şi mai parşivă acrobaţie verbală, se în-

sinua mereu acelaşi : nevestele. Nimeni nu-şi închipuie o .relaţie posibilă între peştii piranha din fluviul Orinoco şi culoarea preferată a consoartei, între un tren accelerat cu locuri rezervate şi reţeta infailibilă a unui tort cu ju- mări făcut în casă de... Nea Petrescu avea aceste relaţii la îndcmînă. Dar acum ?“Tot despre neveste o fi vorba, acum cînd sîntem lingă ele ?

— *Cisnădie,* mola ! După ce molaţi treceţi la prova ! Mola şi *Branul !* Repede la prova ! încet înapoi ! Banda stînga ! Stop maşina ! Banda stînga !

Oare tot de neveste să fie vorba ? Demonul neistovit al curiozităţii mă îndeamncl să le dau tîrcoale celor doi orbi de-atîta vorbă, miroase crunt a piei argăsite, şi dau să mă strecor prin spatele lui nea Pavel care, deşi abia pridideşte cu consemnarea manevrelor, mai are timp să mă prindă de mînecă.

— *Branul !* împingeţi foarte uşor înapoi ! Banda stînga !

Trebuie să-i aduc tutunul lui nea Pavel, sînt doar singurul disponibil pe-aici, şi mă execut fără tragere de – inimă, cu temerea că în lipsa mea se va petrece acel eveniment unic, colosal, în numele căruia am plecat şi am străbătut o jumătate de lume. Totul pentru întoarcere, pentru clipa aceea solară cînd, într-un mic seism, bordul nostru va atinge afectuos buza ţărmului. între noi şi chei, fîşia de apă uşor vălurită, bulgărită de luminile portului, se îngustează continuu, au fost mii de mile şi acum mai sînt cîţiva metri, simt cum singurătatea dezveleşte din carnea celorlalte gînduri şi preocupări impuse altfel de prezenţa celorlalţi, sîmburele unei nerăbdări uriaşe,

ar fi fost şi timpul, şi mă arunc pe scări, alerg pe coridorul cu stranii rezonanţe anticipatoare de pustiu pînă în dreptul cabinei ştiute.

Toate cabinele unui vapor au ceva din. harababura pitorească a încăperilor locuite de becheri înrăiţi, dacă nu cumva *becher* e prea puţin 'spus. Cum ar putea cineva să-şi închipuie că tocmai breasla bărbătească prin excelenţă căreia îi sînt atribuite prin consensul prejudecăţilor cotele maxime ale unei conduite virile cu furtuni, femei, alcool şi încăierări sîngeroase,' îşi petrece majoritatea covîrşi- toare a timpului într-o austeritate de-a dreptul monahală ? Mă revăd în rada unui port căutînd cu înfrigurare, pe punţile acelor fantomatice jonci zămislite parcă de ceţurile fluviului, o siluetă, o umbră, un călcîi măcar de făptură altfel croită decît aceea a noastră de bărbaţi străini...

Ar fi cazul să mă grăbesc. Pe puntea superioară trece duduind spre pupa acelaşi Ghiţă supranumit Gipsi, care timp de jumătate de an n-a fost văzut deplasîndu-se altfel decît în fugă. îmi pare rău că-i cunosc pe toţi atît de bine. Ar fi trebuit să mă menajez din vreme, în ideea despărţirii inevitabile ; să-mi fie învăţătură de minte pentru că, de la o vîrstă înainte, ne pasc despărţirile. Smulg punga de plastic pe fundul căreia mai sticlesc, obosite, cîteva fire de tutun (la sfîrşit, va să zică, totul se sfîrşeşte) şi-mi reiau goana îndărăt, stîrnind la intrare un curent de aer care face să foiască filele jurnalului lui nea Pavel. Pe fiica lui nea Pavel o cheamă Bendis, sau Brendis, nume de zeitate dacă, izvorît pesemne dintr-o lectură hotărîtoare.

— Stop maşina ! *Cisnădie,* nu împinge ! *Bran,*

împinge încet ! Foarte încet înapoi !

Slavă domnului, evenimentul se află încă înaintea mea.

— Bun ! Banda stînga !

— Banda stînga ! mormăie Eugen.

— Stop maşina ! Ţîrîitul telegrafului. *Cisnădie,* lipit, împinge foarte uşor !

Din locul în care mă aflu, spaţiul dintre linia dreaptă a cheiului şi arcuirea domoală a bordajului se modelează continuu în forme fantastice, ca o pastă vrăjită de lumină. Bîntuie, în juru-mi, o apatie ciudată, spartă doar de succesiunea seacă a comenzilor ; de-acum sîntem singuri cu noi, fiecare proiectat în propriu-i gol sufletesc, sete sau frică de veşti, după cum ne e firea.

— Foarte încet înainte ! Stop ! Mijloc cîrma 1 Mijloc cîrma ! spune şi părul lui Eugen. Stop, *Cisnădie !*

— Prova intră ? întreabă comandantul. Bun ! Pupa ? E-n ordine ! Daţi parîme la prova şi la pupa !

Cînd nu locuieşte în Japonia sau în Brazilia, *doc* stă la Galaţi, acolo unde îi este instalat cartierul general al familiei. Odată reîntors, la primul telefon interurban, în- tîlnit pe malul Constanţei, formează înfrigurat indicativul oraşului, numărul de-acasă, spune *Hello* celui de la capătul firului şi aşteaptă o secundă, două, pînă cînd un alt *Hello* venit de dincolo pune capăt unei tensiuni de săptămîni sau luni de zile. Pauza aceea infimă dintre un fel de întrebare şi un fel de răspuns îi pare infinită.

— Banda stînga ! Foarte încet înainte ! Ţîrîitul sîcîit, iritat al telegrafului şi bufnetul viguros al motorului. Stop ! *Bran, Cisnădie,* împingeţi încet ! Mijloc cîrma !

— Mijloc cîrma !

• Vocea lui Eugen sună acum a îngăduinţă, ca şi cum tot ce mai face, face numai pentru sufletele noastre de vagabonzi întorşi la sentimente mai stabile ; în timp ce nea Pavel rupe o bucată de ziar, presară de-a lungul ei o dîră de tutun, duce la gură cilindrul acela inform, ieşit din degetele-i stîngace şi, plimbîndu-l prin dreptul limbii ca pe o muzicuţă, îl udă din belşug înainte de a-i da foc, gospodăreşte, la unul dintre.capete. Principalul e că drăcia scoate fum.

— Stop. *Cisnădie* ! Stop, *Brun ! Brun,* împinge pe jumătate ! Prova poate să vireze ! Şi *Cisnădie,* împinge pe jumătate !

Pe pilot îl cheamă Raicu.

— Stop, *Bran !* Stop, *Cisnădie !*

Un şoc mărunt, aproape insesizabil.

— Liberă maşina ! Gata pentru descărcare ! Curent la vinciuri !

Am ajuns! Te salut, pămîntule ! Nu-ţi ascund că aş vrea să te mai doresc o dată !

Ar trebui să dansăm, dar ne scăldăm nemişcat i, tăcuţi, înfioraţi, într-o baie de lumină. După şase luni de absenţă, cheiul arată inert şi pustiu ca intr-un film cu despărţire. Deşi, ce mai contează ? Sînlcm doar acasă ! Acasă ! Un cuvînt sălbatic de frumos !

Respir, încurcat, între două domicilii. *Part ir c'est mourir un peu.* Dar revenind ?

E timpul să mă gîndesc la lucruri mai prozaice. Port în geanta de voiaj un coşcogea ananas pe care mă tem că mi-l vor opri cei de la poartă. O monedă de-un leu îşi plînge în palma mea transpirată de emoţii valoarea ignorată atît amar de vreme. Şi va mai plînge puţin dacă autobuzul cinci a încetat să mai circule la această oră de noapte.

Fericit cel care, ca Ulise...

Dar ca să pot trăi cu adevărat această fericire, mi-a trebuit o viaţă şi încă vreo şase luni de zile...

*2.*Preliminarii

Autoportret, în fond şi Rembrandt a făcut-o... în orice ghinion există o şansă. Aviz amatorilor : o călătorie pe mare poate fi înţeleasă numai călătorind pe mare. Dreptul legitim la puţin infern. Introducere în teoria veştilor. Reporterul total sau filozofia *n-ai încotro-ului.* Să punem capăt legendelor ! Sentimentul mării începe de la a nu privi ţărmul ca pe o margine.

Nu-mi spuneţi Ahab. Nu caut balene albe care nu se vor găsite. Priviţi cu mai multă atenţie şi veţi găsi un ins blond, ascultător, călcînd numai pe poteci umblate. Urma umplută cu apă a unei tălpi omeneşti dintr-un luminiş de pădure mă mină înainte, tăcerea mă întoarce şi, ceea ce e penibil, îmi furnizează chiar şi argumentele necesare revenirii între ceilalţi. Piciorul din os de balenă al lui Ahab este prudenţa mea temătoare. Ce vreţi, şchiopătăm fiecare din ce ni s-a dat spre a ne purta încoace şi încolo. Nu vă aşteptaţi deci să recompensez cu un dublon de aur pe cel ce, căţărat în gabie, îmi va arăta balena albă spărgînd cu fruntea ei marmoreană valurile întîmpinării mele ; îi voi pune mîna la gură şi poate

că-l voi urî în tăcere făcînd cale întoarsă spre cunoscutul dinainte.

Sau poate că balena albă era felul personal, sfidător de a fi al lui Ahab, poate că era Ahab însuşi, un tot indestructibil ajutîndu-se unul pe altul să existe, *să aibă fiinţă,* adică, destin şi om, carne şi suflet.

Atunci, cu atît mai mult nu-mi spuneţi Ahab. De atîtea ori, în sihăstria aspră a unei cabine, în ncodihna nebună a vaporului care-mi amesteca haotic somnul cu veghea, visul cu gîndul, ziua cu noaptea, sau în aşteptările prelungite pe braţul cenuşiu al vreunui fluviu din răsărit, am avut prilejul să-mi dau seama de *programarea* fatal limitată a fiinţei mele ; de registrul sumar, sîcîitor, al atitudinilor mele faţă de insul blond, trăitor în balta prudenţei lui temătoare. Şi dacă este adevărat că despăr- ţindu-te înseamnă a muri puţin, am dorit mereu reîntoarcerea, »chiar cu preţul acelei puţine morţi din adagiul cunoscut. Nici o balenă albă nu mi-ar fi răsucit prova spre jetul ei spumos şi sonor, nu mi-ar fi putut frînge condamnabila odihnă în ceea ce ştiu că sînt, trecător cu încetul după legea timpului din afară. Nu dintre inşi ca subsemnatul s-au ales cîndva cei ce ne-au apropiat lumea.

Rostiţi, vă rog, odată cu mine : o coroană din carapace de scarabei verzi ; o coadă de oppossum ; un smoc din pene de cazuar ; un arc chimbus cu săgeţi otrăvite ; un topor de piatră de la tribul huri din Noua Guinee ; o balenă albă. Sînt ale mele, îmi aparţin atîta vreme cît nu le am. Nu mi le oferiţi, voi rămîne mut în ipostaza prudenţei mele temătoare.

Prefer să mor cîte puţin, în do- rinţă. De aceea, de la bun început, nu mă confundaţi cu Ahab, orice confuzie fiind păgubitoare pentru cel ce-a fost doar unul singur sau poate n-a fost niciodată decît în cugetul nostru mult prea trufaş, mai trufaş decît noi înşine.

în consecinţă, pîrlit strateg al clipei, ros numai de ea şi nu de brutala veşnicie însumată a clipelor, vă voi descrie doar drumuri umblate, călcate de alţii înaintea mea. temătorul. Opriţi-vă aici cei ce încercaţi nostalgia lui Ahab şi a lui Moby Dick, alba lui balenă.

Spuneţi-mi mai degrabă Ishmael...

*

De unde, totuşi, nevoia călătoriei ? Ce erezie prescrisă de vreme a ascendenţilor mei pe linie maternă a permis imixtiunea vreunui spirit bîntuit de neliniştea mării în- tr-un neam de mocani pentru care anul era totul, nu viaţa ? Pentru care, călătorindu-se de-a lungul meridianelor, comprimarea sau dilatarea unui anotimp în dauna altuia ar fi însemnat dezastrul civilizaţiei lor de lapte şi lînă ? Gîndiţi-vă la aventura lui Phileas Fogg şi închi- puiţi-vă că, prin trecerea lor grăbită spre vest, mocanii mei ar fi putut pierde din calendar ziua de Sîn’Dumitru ; oile ar fi rămas îngheţate pe culmi, cîinii s-ar fi sălbăticit înhăitîndu-se cu lupii iar mocăniţele s-ar fi băjenit luind, singure, drumul văilor.

Atunci, de unde această nevoie ? Nu de la mocani, fireşte. Pentru oameni ca ei, pentru care

fiecare zi din cele numărate ale anului îşi avea rostul cuvenit şi impus din străмoşi, nu rămîneau decît drumurile rituale cu întorsul lor bine stabilit în vreme ; drumuri măsurate, cîn- tărite, bătătorite. Căile lungi cu întoarcere imprecisă, nostalgia inedítului, înverşunarea pe necunoscut nu i-au aranjat niciodată. Nici unul dintre ei n-ar fi dat o mioară bălană pe o balenă albă, n-ar fi putut ajunge deci Ahab.

Şi nici măcar Ishmael !

în casa unui prieten de-al meu din copilărie, o casă pustie fiindcă tatăl, marinar, număra cu o întoarcere mai puţin decît suma plecărilor, se afla o fotografie fascinantă. Cred că de-acolo a pornit totul. Un vapor românesc, *Car păţi,* se pare, surprins în furtună ; nimic altceva decît o masă lichidă spumoasă, rea, lăsînd să se întrevadă doar silueta unui ins cu braţul întins intr-un ultim şi disperat efort de a-şi găsi un sprijin pe coverta inundată. Vaporul cu pricina s-a dus ceva mai tîrziu, l-a înecat războiul, tatăl prietenului meu de asemenea, după ce şi-a lăsat cascheta în cui ca o promisiune de întoarcere. N-a fost singura promisiune deşartă, şi nici singura jertfă românească a mării, al cărei punct cu latitudinea şi longitudinea corespunzătoare n-a fost marcat pe o hartă spre aducere aminte. Marinarii căzuţi n-au morminte, e adevărat, deşi ar putea avea cultul lor de morţi între ceilalţi.

Ei, bine, cred că atunci am fost victima unei confuzii ; am luat istoria tatălui, ştiută deja, şi am suprapus-o instantaneului fotografic trăind vizual,- cu ardoare naivă, clipa deznodămîntului de mai tîrziu. Şi în loc să-mi acord mie beneficiul afectiv

hrănit de încă tulburi le-mi disponibilităţi literare, i l-am acordat mării.

De-a lungul anilor, ace.astă gravă confuzie n-a pregetat să devină uneori dramatică, să se amestece arbitrar în toate planurile existenţei mele, să rupă ici şi colo cîte un fir abia consolidat ca să-l reia cu încăpăţînare pe celălalt fals, dar albastru, nemărginit, dar nestabil. Orice nemulţumire, orice eşec, orice dorinţă de autodepăşire, în mod firesc controlată de dificultăţi, mă întorcea la mare, dar nu ca la un sprijin moral, ca la o sursă eventuală a virtualităţilor mele, ci ca la o soluţie materială de existenţă. Acestei himere, pentru xă era o himeră născută clin confuzie, îi sacrificam totul, iar obstrucţiile inerente care m-ar fi izgonit urgent clin drumul oricărei aspiraţii deveneau aici proba eroică a facultăţilor mele fizice $ psihice.

Aş putea spune chiar că am crescut în umbra acestei confuzii.

Virsta pubertăţii m-a adus în poarta unei şcoli de marină pe care, prin graţia celei ce-i inspira fiinţa şi profilul, o intuiam capabilă să-mi mîntuie sufletul. Şi recunosc că ar fi putut-o face, dar în sensul bun a! cuvîntului, elarifieîndu-mă, torpilîndu-mi amăgirile, dacă n-ar fi găsit în mine o forţă mistificatoare de neînchipuit ; dincolo de poarta numitei şcoli naufragiam imediat într-o programă şcolară cu scîrbite ore de termodinamică, de transformări adiabate şi izotermice, de legile rigide ale lui Carnot sau Dietrich-Robert Mayer prin desişul căi ora abia de mai puteai ghici marea. Le-am supravieţuit, zic, în chip iresponsabil, confundînd o meserie cu obiectul exercitării acesteia în ceea ce avea el. obiectul, nemărginit, albastru şi pur.

Marea şi navigaţia sînt două lucruri distincte, adeseori potrivnice, duşmănindu-se, disputîndu-şi cu înverşunare un singur orgoliu, acela al puterii, de parcă în patrimoniul valoric al acestei lumi măreţe nu s-ar mai afla glorii compensatorii. Asta am înţeles-o tîrziu, şi n-aş afirma-o cu atît aplomb dacă m-aş socoti singura victimă a unui asemenea gen de eroare ; e ca şi cum, năduşind la o pompă de bicicletă, te-ai considera în dialog cu cerul care-ţi furnizează puţinul aer strecurat prin ventil : ar fi nevoie de puţină mitologie în materie, şi lumea s-ar umple numaidecît de biciclişti-adolescenţi cu pneurile pline de constelaţii...

Am mers, deci, caraghios, mai departe. Beneficiam, dacă se poate spune astfel, de o navă-şcoală, fostul yacht al Comisiunii dunărene, pe care anii lipsiţi de stimă pentru numelc-i înscris pe etravă, acela de *Neptun,* conspiraseră să-l transforme într-o epavă scîrţîitoare şi destul de ne-sigură. Dar tenacitatea mea, demnă de o cauză mai bună, îl socotea frumos şi trainic, găsindu-şi resursele potrivite de a tinde către acelaşi liman al confuziei în siajul nc- decis al bătrînei reformate, în umbra melancolic-vineţie a ţărmului din apropiere sau într-un ochi de hublou mînjit cu albastru de acuarelă. Hăţişuri de formule, scheme şi diagrame furibunde îmi ulcerau, în cursul săptămînii, spiritul ispitit de iluzii, mi-l duceau pînă la buza prăpastie! necesare, adică pînă la un pas de revelarea acelei realităţi incompatibile cu demersurile melc concrete. Dar iată că venea duminica, mai bine zis, noaptea de sîmbătă spre duminică, şi mă vedeam din nou la bordul *Neptunului,* în tunelul acela îngust, metalic,

care făcea legătura dintre camera maşinii şi cea a căldării, trimis, printre alţii, să aprind focul şi să ridic presiunea la căldare, în vederea călătoriei de dimineaţă. Tăcerea legănată a fierului, efluviile de uleiuri prăjite pe mecanismele fierbinţi, gustul cenuşii umede, insinuată în cerul gurii, mă învăluiau discret şi mă trezeau din somnul prelungit pe picioare într-o realitate ce-mi părea astfel singura posibilă. Urma primul hîrşîit de chibrit în faţa focarului, prima clipire încruntată a peretelui căldării, înalt, mîncat do lepra ruginii, şi iar întunericul legănat, răvăşit de curenţii de aer ai încăperii, înverşunaţi pe umila mea flacără ; apoi feştila, fîlfîind ca o pasăre aprinsă, luminîn- du-mi unghere cu cărbuni, cu mormane de cenuşă neri- dicate, cu lopeţi, vătraie, răngi şi găleţi răsturnate, agitaţia progresivă a focului în tăcerea gîlgîită a pompei de alimentare cu apă, apoi bucuria, şi ea somnoroasă, a izbînzii oglindite în manometre...

Dar să nu exagerez. Foarte puţine focuri s-au văzut aprinse de mîinile mole. Am trăit mai multe încercări neizbutite în aşteptarea ostilă a celor din jur, care aveau toate motivele să mă considere o mostră de incapacitate cronică intr-ale marinăriei. Eram singur printre ei, acor- clînd vibraţii afective fiecărui detaliu sonor, vizual sau mirositor, respirînd în haloul lor transfigurant, fericit că mă aflu pe mare, dar refuzindu-i întregului acea finalitate necesară, activă, căreia urma în fond să mă consacru.

Ar fi trebuit să-mi pricep infirmitatea, mai ales că erau destui dintre coi ce-şi dădeau concursul să mă lumineze. Şcoala aceea din care s-au născut mulţi marinari ce fac astăzi cinste marinei române nu era un pension ; cei mai mulţi dintre profesori, înainte

de a fi fost pedagogi, fuseseră ei înşişi marinari, oameni care înfruntaseră marea şi care supravieţuiseră furtunilor şi mai ales războiului tocmai graţie acelui simţ practic inexistent la subsemnatul. Toată experienţa lor, toată durerea lor scrîşnită de bărbaţi ai mării care fuseseră victime şi martori principali la pieirea unei flote îmi erau împotrivă. Fiindcă a existat o flotă şi o dramă maritimă românească, dramă despre care va trebui să se scrie cîndva din nevoia de a aduce la zi cronica unui neam în a cărui diagramă etno-psihică, alături de munte, elementul mare a iradiat mereu, dacă nu măcar din nevoia de a arăta că flota de astăzi îşi găseşte resurse de demnitate şi competenţă în flota de ieri, cu nimic mai puţin cunoscută în lume ; au existat torpile care şi-au nimerit ţinta, mine şi bombe care au terciuit literalmente oameni, au existat aşteptări înfrigurate, oarbe, acolo jos, între mecanismele în fierbere, cu mîinile albite în strînsoarea valvulelor şi cu ochii pironiţi în telegraful maşinii, cu speranţa, vai, deseori înşelată, că proiectilul va trece pe alături. Oamenii aceia deci, cu pedagogia vieţii straşnic şi necurmat încercată de moarte, care au simţit nu numai o dată imensitatea implacabilă, furibundă a apelor răsturnate în pupilele lor de abandonaţi între valuri, detestau poezia mării şi deopotrivă pe cei ce o agitau într-un port dezolant cu cheiurile sparte, cu cîteva vapoare antediluviene, apte să stîrnească doar interesul istoricilor navali, cu şobolani şi sărăcie.

Dar confuzia mea de oţel a refuzat să eşueze pe ţărmul realităţii, şi dacă o nedumeritoare hotărîre n-ar fi dus la desfiinţarea şcolii mele cu cîteva luni înainte de absolvire, poate că aş fi avut toate şansele

să mă lepăd la vreme de condamnabila-mi candoare într-o sportivă intîlnire cu viaţa.

N-a fost să fie... Voinţa altora m-a dus în faţa unor porţi din pragul cărora începea imperiul matematicilor înalte, iar hazardul cel al nimănui m-a îmbrîncit înăuntru. Mă revăd în mulţimea fremătătoare a atacatorilor în ochii cărora puteai citi alternativa *reuşită sau moarte,* susţinuţi de părinţi şi rubedenii într-un devotament colosal de zi şi noapte pe care l-aş da doar pe seama lipsei unui ideal propriu ; ambasador trist al unei mări ingrate, îmi plimbam printre ei singur – iar singur – bruma mea de matematică tînjind după ţărm ca după adevărata-mi identitate. ’

A fost, desigur, nedrept să iau locul unuia dintre acei devotaţi ai cifrelor cărora depistarea unei soluţii algebrice le oferea virtualitatea euforică a unei întregi podgorii, dar, în fond, nu eu ci fiinţa mea cu nume şi pondere carnală, de care nu trebuie să ne socotim vinovaţi niciodată, a făcut cărţile. Eu m-am retras cuviincios în tăcere şi în singurătate rafinîndu-mi vis-ă-vis de nedespărţi-
ta-mi confuzie, nostalgiile cu puterea polemică a unei dispute între caractere diametral opuse ; eu şi ei, poezia inefabilului, adică, şi matematica dură, fiecare lucrînd cu infinitul în manieră proprie, la ei semn grafic, la mine marc deschisă.

Astfel îneît, după numai cîteva luni, spoream cu unul numărul bobocilor altei şcoli de marină proaspăt înfiinţate pe ruinele celei, de ce, abia apuse ; aceiaşi profesori, acelaşi cadru, aceleaşi transformări adiabate, finalizate de astă dată într-un certificat de absolvire care firesc ar fi fost să mă distribuie, în sfîrşit, mării. Ar mai fi fost timp

suficient să mă dezmeticesc, să pricep că marea pe care o caut există de mult la purtător, sublimată şi gravă. în- tărîtîndu-mi fiinţa, călăuzindu-mi-o spre alt gen de ţărmuri mereu neatinse, că restul e o cale, un mijloc de existenţă la care spiritul meu nepractic nu va concede niciodată. Sfătuitori în acest sens au fost, desigur, cu duiumul. Dar călătoria, acel gen de experienţă intransmisibilă care refuză procura tot aşa cum ne-o refuză somnul, dragostea sau durerea, călătoria mult aşteptată prin care aş fi intrat, de bună seamă, în echilibrul cumva resemnat al maturităţii, a trecut iar pe lîngă mine ; fiindcă, dacă e adevărat că despărţindu-te înseamnă a muri puţin, poate că primele condamnate într-o plecare mi-ar fi fost iluziile.

M-am trezit repartizat la Dunăre, terorizat de sensul limitat al distanţelor, izbind u-mă de margini lutoase, de sălcii şi de case neîntrerupte ; acolo unde îmi doream o enormă şi rotundă sincopă albastră, mă poticneam în linii acuzate de hăţişul cărora nu te despărţea! niciodată ca să poţi reveni cum trebuie. Lepădat din nou pe ţărm ca un fel de restituire, de astă dată, credeam, definitivă, n-am putut înţelege atunci ca eşecurile succesive mi-au protejat existenţa reală îndemnîndu-mă, prin repetată eliminare, să-mi ascult glasul interior care-mi poruncea să mă îndepărtez de maro pentru a mi-o apropia în singura modalitate adecvată mie.

Dialectica faptelor am înţeles-o abia acum, după şase luni de agresiune marină, după ce ochii mei au văzut alît albastru nestabil cît n-au văzut în toată deschiderea lor dinainte spre lume. Au fost zile şi nopţi cînd mintea mea se declara sătulă de mare,

cînd era clar că ca, marea, în alcătuirea ei concretă, nu se arăta dispusă să-mi întoarcă nimic din efortul meu idolatru, cînd, tot ea, implacabilă şi impersonală, punînd la cale milioane de renghiuri, îmi ameninţa pînă şi viitorul, ba chiar şi trecutul, ireversibil s-ar crede ; fiindcă, fără menajamente, mi-a confruntat eroarea din tinereţe cu sensul real, aspru şi nu rareori decepţionant al aşa-numitei călătorii pe mare, sugerîndu-mi cu destulă brutalitate că ar fi cazul să mă opresc aici, înaintea celei dc-a doua plecări posibile.

♦

Şi-atunci de unde nevoia călătoriei ?

Afirm cu mîna pe inimă că, într-o accepţie lucidă, debarasată de prejudecăţile romantice în materie, călătoriile marinarului nu sînt decît o sumă de performanţe spaţiale, de succesive îndepărtări de meridianul naşterii. Cuvintele geografiei, împodobite ca nişte pomi de Crăciun cu bibilurile imaginaţiei gratuite, îşi dezvăluie urgent, în faţa primei insule zărite, abstracta lor neputinţă. Rezolvările vizuale se dovedesc inconsistente. Vechi fascinaţii cultivate cu pietate în eul nostru visător, nume rezonante înfipte temeinic în ceea ce credeam că există numai pentru că dorim să existe se închid, goale, sau doar palid conturate. în nostalgii resemnate. Privită de pe mare, din lentă plutire, lumea-ţi pare mai inaccesibilă

decît de pe unul din ţărmuri. N-am zărit Tropicul Racului, iată, mă încearcă acest absurd regret, în ciuda faptului că i-am recunoscut dintotdeauna convenţia pură, neobligată deci la probe doveditoare. Poate că, dacă nu l-aş fi traversat, ar fi rămas să-mi îmbogăţească mai departe zbuciumul sublimat al unor dorinţe fertile în aşteptare, aşa cum mi-a rămas celălalt tropice, al Capricornului, sau Ecuatorul, din fericire (oare ?) neatins. Oceanele, Indian sau Pacific, îşi dezvăluie identitatea tulburătoare doar pe hărţile mapamondului, puţind abia aici să se lase cuprinse, prin ochi, de legănătoarea noastră nostalgie ; par să fie ele atîta vreme cît le putem domina simbolizîndu-le ; la scara lor reală, terifiante şi anonime, devin stări de spirit, devin izolare, părăsire, solitudine ; privindu-lc noaptea, de la pupa vaporului, adică do acolo de unde le începea nemărginirea foşnitoare, sentimentul că mă aflam pe buza haosului mi le înstrăina pînă la frică biologică, revelaţie usturătoare pentru cutezanţa şi aşa sumară a unei fiinţe prudent-temătoare.

Orice călătorie pe marc işi are un rost şi o ţintă, trebuia de mult să reflectez la asta ; despicînd valurile, etrava vaporului împrăştie irevocabil un cîrd de ispite, abando- nîndu-le în refuz la distanţa vederii sporite prin binoclu sau a radarului, simplă hartă mişcată. Am lăsat Indonezia în babord, mulţime de smaralde scăpătînd în azuriul de-părtării, şi pentru ca sentimentul frustrării să nu mă poarte peste pragul revoltei penibile mi-am silit gîndul să admită că Indonezia nu există, s-o ţină aşa măcar pînă la întoarcere, de unde-mi voi putea relua nestingherit avatarele închipuirii.

Călătoria pe mare la bordul unui vapor care-şi face datoria îţi suprimă fără cruţare orice deziderat turistic, acordîndu-ţi, într-un modest efort

compensatoriu, un

3 – Fericit ccl care, ca Ulisc

panopticum insuportabil de imagini, o supunere torturată la veşnica schimbare de decor pe care mintea nu are suficientă vreme să-l pătrundă, cu atît mai puţin să şi-l asume. Ea, călătoria, îţi produce superba şi trista convingere că eşti prea mărunt pentru o lume atît de vastă. Şi atunci te resemnezi, mulţumindu-te cu ceea ce îţi oferă ruta vaporului, unica dintre infinitele ispite posibile, aceea care, după săptămîni de navigaţie, pare să se nască miraculos din însuşi faptul plutirii : întîi o pasăre ostenită, apoi o emanaţie, aburul tainic al pămîntului, un promontoriu, o dungă cenuşie crescînd cu încetul în lături ca într-o instantanee geneză materială, un perete tot mai vizibil de rocă asaltată de brizanţi sau o barieră vegetală cu desişuri de mangrove şi panaşe de cocoţ ieri, avanportul, farul, scara, cheiul...

Dar de foarte multe ori, pentru un marinar, ţărmul năzuit se rezumă la geometria ritmică a antrepozitelor şi la freamătul de pe chei al utilajelor ; căci nu deplasarea marinarului în spaţiu contează ci, în primul rînd, deplasarea mărfii a cărei pont are şi descărcare îşi subordonează mai totul, conform unui plan anume, totul, adică griji, neodihnă, inventivitate, suflet. Pentru un petrolier, mult cîntatul ţărm se exprimă adesea printr-o banală conductă elastică, ascunsă între umerii unor banale flotoare ; pă- mîntul cu oraşele lui se refuză pînă şi vederii, gîlgîindu-şi doar sevele, negre, în încăpătoarele tancuri pentru ca totul să capete aerul unei rătăciri în spaţii acvatice nelimitate ; şi atunci, printr-o curioasă robinsonadă a faptelor, pare că revenirea acasă i-a precedat plecării.

Există, ce-i drept, şi oraşul. Dar, de multe ori,

graba marinarului îl transformă într-o* uriaşă, confuză viermuială sonoră care se oferă derutei cu cele o mie de răspîntii ale sale încercîndu-î pînă la istovire calitatea opţiunii

şi, ulterior, pe cea a şansei. încotro ? La dreapta, la stingă sau înainte ? Un obstacol oarecare, o ambuscadă umană sau mecanică, o mutră indolentă aducînd cu masca lui Fumanchu sînt în măsură să-i devieze paşii şi, implicit, să-i redea un alt chip al acelei vînzoleli babilonice numită în hărţi Singapore, Bangkok sau Yokohama. Va rămîne toată viaţa cu ipostaza întîmplătoare a marelui oraş, ridicată arbitrar la rangul Totului. Nu *a văzut oraşul cutare* ci *a fost în oraşul cutare,* şi-a adăugat, pentru cîteva ore. volumul mişcător celorlalte volume ale locului, dislocindu-le, împingîndu-le cu mai multă sau mai puţină energic ca să mai poată cîştiga o imagine, încă una măcar pentru ochii-i scormonitori şi insensibili la cazna picioarelor.

Pentru un marinar, oraşul se confundă adesea cu o stradă, dintre cele mai accesibile, fireşte, sau cu un magazin presupus la fel de accesibil ; asupra lui rareori acţionează vacarmul reclamelor, al pliantelor turistice sau sfaturile bolborosite ale mărunţilor intreprizi mercantili. Pe el îl mină interesul vital, are de luat ceva anume, de văzut ceva, de satisfăcut o curiozitate alimentată încă de la bord de tradiţia orală a vaporului. Simplul hazard îl poate aduce în preajma unui vestit monument din faţa căruia poate pleca însă la fel de grăbit precum sosise, împrăştiind cu gesturi nervoase mulţimea pestriţă a privitorilor, a aparatelor de filmat care au făcut probabil drum lung şi costisitor pentru a ajunge acolo. Nu e cîtuşi de puţin ignoranţă, insensibilitate la valoare şi frumuseţe, ci obsesia torturantă a timpului în trecere, nevoia întoarcerii care acţionează asupră-i cu puterea unui arc comprimat. Marinarul nu are

vehicul la dispoziţie ; autonomia lui de mişcare e determinata de amploarea pasului, are picioare mai lungi, vede mai multe, reperele

fiindu-i în timp, nu în spaţiu ; mergi pînă la ora două şi te întorci, chiar dacă în faţa ta se deschid, promiţătoare, grădinile Scmiramidei. Uneori, şi asta totuşi cînd ai şansa ca urbea să se afle în relativa apropiere a portului, mahalalele sordide şi revoltător de întinse, cu indivizi sumbri, cu lungi depozite lăcătuite, cu grămezi de gunoaie şi prăvălii scăpătate te jefuiesc de orele atît de drămuite, iţi răpesc energia şi-ţi întristează vederea îndemnîndu-le la calea întoarsă abia din locul de unde ar urma să apuci drumurile sănătoase alo oraşului. Trebuie să fii înţelept, să nu pui în balanţă timpul dilatat enorm al aşteptărilor, otrava prelungită a monotoniei pe mare cu scăpărarea de o clipă a uscatului jinduit, ar fi un avatar inutil, pierdere de vreme din puţinul avut la îndemînă. înainte pînă la ora două! Curiozitatea febrilă scotoceşte şi simţurile lacome înhaţă de-a valma fiinţe şi lucruri ca dintr-o clădire ce urmează a fi numaidccît abandonată, avînd grijă să diminueze şocul eventualelor revelaţii fiindcă acestea ar cere timp şi efort suplimentar de dezmeticire, şi de unde ? Pentru ca, odată ajuns la vapor, reintrat în tcmpoul calm al plutirii, să constaţi că din toată încărcătura aparent glorioasă de senzaţii şi reprezentări cu care te-ai căpătuit, abia de poţi încropi imaginea stereotipă a unui decor animat, cu clădiri şi vitrine.

Un marinar culege de pe străzile unui oraş imagini, nu fapte, singura aventură pe care şi-ar putea-o permite fiind aceea de a se rătăci. Pe incalculabilul său risc. Un restaurant îmbălsămat în arome exotice îi este aproape inaccesibil. îi rămîn automatele de pe stradă care-i oferă ascultătoare, la ghiontul monedei, gustul îndoielnic al surogatului.

Un spectacol de teatru e o legendă, lumea artelor de pe Ginza street din inima Tokyo-ului se dove

3
G

deşte a fi mai departe de el decît Proxima Centauri. Rămîn filmele, şi acelea în funcţie de ora şalupei care urmează să te transporte la vasul aflat departe, în mijlocul bazinului. Pierderea ei *nu compensează zece producţii cinematografice năpădite de toate Oscar urile. Fiindcă hotelurile, cu gravitatea şi distincţia vechilor pacheboturi transoceanice, se aţin la limita vederii, iar viaţa de noapte care se spune că ar face misterul marinarului, cu firme eclatante, cu cabarete, gheişe şi discrete riokane învăluite în lumina lîncedă a lampioanelor abia ghicite prin jaluzele a rămas vis de adolescent adormit în patul ţărmului. Nu pentru că n-ar mai fi, dar... Te mulţumeşti cu o privire aruncată peste umăr, jinduitoare, cu un ochi strecurat prin deschizătura unei uşi prin care răzbat voci înăbuşite, vibrări languroase şi clinchet de pahare, toate căpătînd o rezonanţă aparte în acel amurg persistent de fum şi de umbră vicioasă, perfid coloratã, al unui mic infern în care te-ai vrea intrat şi tu, cu nimic mai puţin păcătos decît alţii. Şi te îndrepţi spre cabina ta de bărbat devenit deodată greoi şi searbăd, populată de tulburătoarele ecouri ale regretelor reculese. Ai adăugat oamenilor pe care i-ai văzut într-o viaţă încă vreo cîteva sute de fizionomii, clădirilor, încă vreo cîteva cvartale, prejudecăţilor, de asemenea, încă o duzină, şi iată-te întors acasă...

*

Şi atunci, mă întreb iaf, de ce mi-aş mai dori o altă călătorie ? Cînd una singură se dovedeşte suficientă pentru punerea la punct a oricărei candori

? Ba chiar mai mult decît suficientă ? Fiindcă alături de timpul exterior, incompresibil, mai există durata mişcării tale mărunte de gînganie forfotitoare, pe cît de măruntă pe atît de com- plexă ; întîmplările inerente ale vieţii, necazurile, grijile refractare la dorinţa ta de a le vedea amuţite o clipă pentru că tu vrei să te delectezi, să-ţi desfeţi, poftim, privirile, povara aceea acrit de înţeleaptă a ceea ce eşti oricînd şi oriunde te secondează cu o necruţătoare fidelitate. Numai în proiecţia sintetică a imaginaţiei nu ne deplasăm cu ponderea noastră absolut nesiderală ; în realitate ne cărăm cu zel făptura irascibilă, solitară, reticentă, contemplativă şi puţin emfatică prin lumea care, spre cinstea ei, îşi vede de treabă înainte, gălăgioasă, pestriţă, rea şi demenţial de activă. Nu-i pasă de tine şi, în fond, de ce* ar trebui să-i pese ? Este suficient că te tolerează şi că îi oferă acelui grăunte de înţelepciune pe care-l porţi, sugestia unei atitudini similare. Dar într-un autobuz din Colombo un ins tuciuriu, fluid, cu mişcări rep- tiline, te escaladează ca pe un turn, are maniera lui de a tinde spre uşă, păşind din creştet în creştet, şi faptul că nu consimţi nu pare să-l deranjeze defel. Uiţi că le afli în *Lacrima Indiei* şi-l admonestezi româneşte cu năduful pasagerului universal, transpirat, îmbrîncit, traumatizat de mirosuri străine, aşa cum, de-acasă, nu te-ai fi în- chipuit niciodată pe drumurile Ceylonului. O măsea dureroasă sau mustrarea unui pahar băut în ajun peste cele cuvenite au darul să diminueze lumina tropicelor pînă la paloarea mută a unui amurg polar. Fiindcă fiinţa ne e zăludă, are personalitate, vrea să

rămînă aceeaşi, să-ţi modeleze clipa după ceea ce ştie şi poate ea ; dacă pasul îţi este pruderit-temător, lumea îţi oferă, cu complicitatea propriei firi, ipostaze corespunzătoare, şi nu vei zări, să spunem, fruntea marmoreană a balenei destinate îndrăznelii lui Ahab. O sensibilitate superficială se toceşte de crestele zimţate ale primei insule apărute la orizont ; o a doua intră, pentru aceasta, în ordinea comunului, sărăcită prea repede de misterul cu care ai învăluit vreme de o viaţă termenul generic de insulă. O infirmă predispoziţie la resemnare rapidă te opreşte la cincizeci de paşi de junglă, prea lesne trădat de imaginaţia cu care pînă mai ieri plănuiai safariuri primejdioase pe cărările ei croite cu macheta. Cineva ar putea găsi în toate astea sensul optimist al unei lumi deschise oricărui spirit, fie. dar numai în condiţiile prezenţei acelui interes de glob-trotter care-şi aşază călătoria în logica dorită a existenţei, care o plasează în succesiunea acesteia deci, nu care să substituie existenţa însăşi.

Căci pentru un marinar călătoria nu este întotdeauna o chestiune programată şi cu atît mai puţin mereu dorită. Plecarea lui pentru un timp îndelungat poate devansa prin urgenţă, cu numai o jumătate de oră. un eveniment familial covîrşitor, cu bucuria sau tristeţea adecvată. Şi-atunci întregul voiaj va sta, pentru cel ce pleacă, sub semnul acestui sentiment, iar Orientul, tulburătorul Orient va împrumuta chipul unei răutăcioase Circe.

Şi-apoi, să nu uităm veştile. Lipsa de veşti de-acasă, teama că tăcerea, pe care monotonia cursei o dilată nepermis, că această tăcere semnifică cine ştie ce oroare petrecută în lipsă, asupra căreia tot n-ai

putea interveni de-aici de departe. în cazul unui om plecat de lîngă ai săi pentru mai multă vreme, tăcerea familiei nu se explică atît prin întârzierea veştilor bune cît prin dorinţa acesteia de menajare a unei, oricum, neputinţe. Veştile bune au întotdeauna ceva din noi, din munca, din interesul nostru, pare că ne-am consacrat lor, astfel incit, luîndu-le la cunoştinţă, e ca şi cum ai pune capăt unui îndelungat demers fizic şi psihic. Te bucuri de ea, firește, dar eşti conştient că la baza ei ai pus timp rupt din tine, timp preţios care nu ţi se mai returnează. Ai plătit-o ; e o recunoaştere a unei aptitudini, a unei trude, foarte rar a şansei, dacă JIU cumva şansa însăşi este, de cele mai multe ori, consecinţa orientării prin efort pe căile ei.

Asupra veştilor rele nu ai * nici un ascendent, ele aparţin secundei, nu vieţii, îpiprumutînd ceva din insolenţa parazitismului ; primite la depărtare, au proprietatea să-şi păstreze caracterul năucitor al coşmarului în care nu poţi interveni, pe care nu-l poţi măcina în gesturi utile, perseverente, de redresare psihică şi morală. Ca să te întorci, trebuie să mergi înainte. Şi tot ceea ce vezi capătă culoarea dramatică a suferinţei abia reţinute. Pentru ofiţerul II punte, Japonia a însemnat vestea accidentării soţiei ; toate disponibilităţile lui sufleteşti s-au blocat aici, ol însă a trebuit să meargă mai departe, deoarece vaporul trebuia să meargă mai departe. La Bangkok, ceea ce s-a dovedit ulterior a fi fost un simplu incident în circulaţia poştei a privat pe mulţi dintre noi de scrisorile altfel trimise de-acasă, rătăcite pe undeva, într-un ungher al pă- mîntului. Le-am primit mai tîrziu, pe ţărmul nostru totul era în ordine, dar Bangkokul trecuse, un Eangkok urîţit de

îngrijorările noastre, străin de exotismul iui tulburător. cumva/ pierdut pentru totdeauna.

Orice profesie ajunge, după un timp, să-i menajeze pe cei ce-o exercită; îmbrăcîndu-le dificultăţile specifice ale muncii – înălţimea sau subteranul umed sau fluviul fierbinte al turnătoriei – într-o anume rutină, în deprinderi şi obişnuinţe. în cazul marinăriei, dacă furtuna poate intra în cele din urmă şi cît de cît în ordinea comunului, dacă existenţa veşnic instabilă îţi poate deveni a doua natură, dacă poţi ajunge să dormi în ritmul penetrant al agregatelor cu uşurinţa cu care ai putea aţipi pe acele unei mirişti, lipsa îndelungată a contactului cu cei lăsaţi pe ţărm nu se va putea îmblînzi niciodată. Pentru un marinar, fie chiar pentru bătrînul lup de mare, nu există experienţă sufletească decît în perpetuă premieră sau, într-o mutilantă alternativă, uscăciunea, moartea sentimentelor. Există, de bună seamă, o blazare, încercarea de a salva aparenţele printr-un aer de detaşată circumspecţie, există declaraţii suspecte – cită vreme nu sînt pretinse de cineva anume – cxprimînd dezinteresul faţă de orice senin din partea celor de-acasă ; dar i-am văzut pe toţi, fără excepţie, aştept înd încordaţi şalupa agentului, în preajma oricărui ţărm, oricît de fascinant, cu efluvii de oleandri în amurg, cu cedri uriaşi, desişuri de mangrove sau foşnet de sălbăticiune, sensul călătoriei pe mare, printr-o spectaculoasă metamorfoză, pare să se întrupeze în măruntul şi banalul reper mişcător de pe apă. în el se va afla un om cu o servietă. Şi în servietă, infuzia eventuală do optimism şi de robusteţe utilă îndepărtărilor viitoare. Sau dimpotrivă, tăcerea, cu totul alta decît aceea de acasă, cind strigi şi poţi afla pe loc de ce nu ţi se răspunde...

*

Şi-atunci, fiind vorba despre mine, de ce m-aş mai încumeta la o nouă călătorie ? Ce impuls m-ar mai putea proiecta pe scara unui vapor inert, imobilizat la chei, măruntă anexă a acestei lumi, căruia îi sînt suficiente cîteva manevre pentru a deveni el însuşi o lume cu prezent şi viitor, cu ţărmuri şi mare dar mai ales cu o frenetică, aproape insuportabilă combustie sufletească ?

Nn dezavuez condiţia nici unui gen de reporter ; viaţa necuprinsă are nevoie de martori scotocitori şi vorbăreţi,* apţi să întreţină dialogul vital dintre părţile ei principale cooperante. Dar dintre toate condiţiile, cea pe care o exalt, în cunoştinţă de cauză, e aceea a *reporterului* total, participant vrînd-nevrînd la evenimentul supus observaţiei, martor al propriei sale stări de spirit înainte de a fi sau simultan fiind cu calitatea de cronicar al faptului curent. Reporterul ocazional constată şi pleacă ; oricît de dăruit ar fi vocaţiei sale, nu-şi poate asuma decît revelaţii de cunoştinţă, nu de conştiinţă. Habitudinile lui nu-s defel afectate, întotdeauna reporterul cu pricina avînd poarta, drumul de întoarcere la îndemînă. Curiozitatea-i firească n-are vreme să se epuizeze, la urma urmei o schimbare temporară de decor, omeneşte vorbind, nu strică nimănui în condiţiile în care, o ştii prea bine, poţi spune orieind *la revedere,* punînd capăt, printr-o caldă strîngere de mină, unei conduite pentru a te asuma celei dinainte. Ora plecării reporterului dintr-o uzină sau de pe cîmp coincide deci cu ora dorinţei

de a pleca, un neajuns oarecare, o incomoditate putînd chiar grăbi această plecare.

Reporterul *total* nu are însă încotro. El se va devota deciziei iniţiale, angajîndu-şi toate resursele psihice şi morale, ba chiar şi pe cele fizice pentru a se integra mediului, reuşind s-o facă numai dacă, începînd să fie reporter de tip martor, începe să trăiască după formula locului. Declaraţiile patetice de solidaritate cu oamenii, pasiunea spontană pentru o meserie zărită din uşă au timp să se verifice sau să se răzbune ; chestiune de afinitate, singura temelie pe care se poate clădi cu adevărat sau se poate tăcea cu sinceritate. Reporterului *total* i se oferă şansa vieţii în plenitudinea ei, şi premiza succesului poate sta chiar în nimicirea metodică a prejudecăţilor lui prin raportarea dură la o realitate încăpăţînată, dispusă să-şi apere cu îndîrjire meterezele. Cîştig public sau ru- •şinoasă înfrîngere personală, acestea îi sînt alternativele ; conduită evazivă sau cochetărie de durată nu există.

N-aş fi aflat niciodată altfel decît împrumutîrid condiţia reporterului de cursă lungă că marea şi voiajul pe întinsul ei sînt două lucruri la fel de distincte precum sînt de distincte mijloacele şi finalitatea într-o acţiune umana ; n-aş fi putut înţelege sensul particular al asprimii vieţii marinăreşti altfel decît trăind-o alături de cei ce i se consacră fără întrerupere. Pasiunea subsemnatului pentru mare, prezentă la purtător ani de-a rîndul cu incredibilă candoare, a avut prilejul, călătorindu-se să se izbească nu o dată de impasibila ei monotonie, de muţenia ei revoltătoare. Ce s-ar fi. întîmplat, mă întreb, dacă m-aş fi puiuţ întoarce la prima nemulţumire, dacă în loc de patru ziduri albastre, inexpugnabile, aş fi întîlnit o poartă şi un autobuz

care să mă aducă degrabă acasă ? Intr-un port obscur de pe coasta Malaeziei, la numai trei săptămîni de drum, împrejurări neprevăzute fuseseră cit-pe-aci să-mi împlinească ceea ce avusese destulă vreme să se insinueze deja ca dominantă a existenţei mele psihice*: dorinţa de întoarcere. Candidatul la calitatea sonoră de *reporter total* s-a aflat atunci în preajma unui eşec lamentabil. Lucrurile s-au redresat dincolo de sfera voinţei sau nevoi nţ ei mele. O clipă am considerat-o drept o neşansă. Am plecat mai departe, ca orice marinar, soluţia întoarcerii aflînd-o într-o prealabilă depărtare. Poate că, revenit după atît de puţină vreme, m-aş fi înstrăinat fundamental de mare, singurul element al marinăriei pe care-l socoteam demn de a fi cunoscut şi cunoscut, în fine, inspirat fără întrerupere timp de trei săptămîni prin ochi, prin pori şi prin toate cutele minţii. Dar a nu ştiu cîta oară în viaţa mea, neşansa s-a dovedit, în im-previzibila ei dialectică, şansa însăşi.

Fiindcă abia astfel am putut înţelege că un voiaj pe căile adesea dramatice ale mării constituie sursa cea mai revelatoare a frumuseţii umane în cele mai variate şi plenare forme ale sale. Setea de călătorie s-a reinstalat în locul ei menit din cerul copilăriei şi cred că, graţie acelor oameni care m-au dus şi m-au readus acasă, nu voi reuşi

să mi-o potolesc, setea, niciodată. Prin aceşti oameni, în mijlocul cărora am trăit aproape şase luni de zile, m-am reîntors la mare, o mare matură, reculcasă, insuportabilă în măreţia ei numai atunci cînd eşti singur cu ea, faţă în faţă...

Altfel zis, am înţeles, graţie lor, că marea în esenţa ei este o chestiune de solidaritate umană, care trebuie iubită cu patetică înţelepciune.

*

Nu le voi spune neapărat pe numele cel adevărat ; fără să ţin cu înverşunare la un anumit gen de discreţie, n-am ţinut nici la extrema divulgare. Celor ce vor da-o pe seama temătoarei mele prudenţe, le replic cu dorinţa sinceră de a-i înălţa pe cei în cauză la puterea de a dăinui mai mult dccît eroii unui reportaj cotidian, uitaţi pe o .poliţă împreună cu ziarul sau pliaţi pe dimensiunile unui colet oarecare. Se întîmplă, în cazul invocării unei complexe identităţi reale, să-ţi fie date bunele caracterizări pe seama subiectivităţii satisfăcute, a comodităţii tale laborios protejate. iar referinţele mîrîite pe seama unui eventual ultraj la aceeaşi subiectivitate. Sper că mărunta mea stratagemă să poată servi convingerii că tot ceea ce este bun aparţine tuturor celor ce pleacă pe mare, în vreme ce perfectibilul este reflexul confuz al împrejurărilor.

Poate că drumul lor spre conştiinţa noastră, spre disponibilităţile noastre afective de cetăţeni ai unei ţări născute la mare, nu e cu nimic mai uşor decît avatarele propriilor lor peregrinări nautice. Poate că a-i face să ancoreze la ţărmul înţelegerii noastre înseamnă înainte de toate a ne descongestiona căile de acces sufleteşti de zgura acelei mitologii neutre

cu care ne-am infestat inerentele noastre nostalgii infantile, mitologii cu corăbii, cu Ahab

şi cu balene albe răzbunătoare ; nu am face-o neapărat în serviciul lor, al celor reali, mîndri de misiunea lor şi de felul în care şi-o îndeplinesc, ci în serviciul nostru, ca un imens cîştig moral consolidat finalmente într-un sentiment al mării, dimensiune indispensabilă a conştiinţei prezentului. Fiindu-ne lectura mai aproape decît exemplul lor de contemporani, populăm încă drumurile apelor cu fantomele goeletelor cu arborade înalte, cu mateloţi vîrstnici ă la moş Singleton purtînd cite un cercel de aur Fn lobul urechii, schelării solide, refractare la îndemnul îndoielii sau al speranţei, cu scorbut şi cu latitudinea nechezată a cailor, cu astrolab şi creveţi săraţi ca sarea. Spiritul patetic, hrănit pînă la saţietate de istoriile lui Jack London, Melville sau Conrad, eşuînd în termenii unei păgubitoare desuetudini romantice, se arată dispus să substituie realităţii – aventura, eroismului anonim, fără creste – blazarea răcnită de pe catargele furtunii şi, mai ales, preţului muncii – finalitatea abuzivă a curajului. Pe de altă parte, fraze cu pavilioane tricolore pe mări şi oceane, cu siluete vînjoase, vitalízate incredibil de înde- lungile zăbave prin radele umede şi tăcute ale lumii, cu furtuni îngenuncheate sub orgoliul bărbăţiei tind astăzi să întemeieze o altă mitologie în materie care. înainte de a se escamota adevărul, îl sărăceşte prin laconism şi-l standardizează prin cunoaştere superficială.

Va trebui, de aceea, reconsiderat la amplă scară morală, la aceeaşi scară la care marea răspunde prezentului nostru naţional, în lumina realităţii aspre

dar nu întotdeauna romantice, dramatice, dar nu întotdeauna spectaculoase, sensul marinăriei.

. îi cunosc pe cei ce o profesează, am avut prilejul să-i văd deopotrivă pe uscat şi pe mare. Nu sînt şi nu pretind să fie copiii eterni ai mării, misterioase, nu jubilează precum în sinul lui Avraam în vastul univers al nopţii şi tăcerii oceanului, ba dimpotrivă, monotonia şi plictisul însoţindu-i în săptămînile lungi de traversadă sau în staţionările fără sfîrşit. Fiind oameni, tot ceea ce e omenesc le aparţine. Nu sînt toţi frumoşi, cu pieptul lat. răsunător, cu voci de stentor răzbind mugetul furtunii. Sedentarismul obligat, perimetrul restrîns al covertei, economia sîngeroasă a spaţiului locuibil, drumul scurtissim de la masă la cabină şi de la cabină la serviciul de pe punte sau din maşină, uniformitatea peisajului uman şi a celui lacustru le dăruie unora încetineală în mişcări, o anume lentoare a gîndului cu interes pentru detalii în uşorul deficit al ansamblului, le majorează inestetic proporţiile şi-i învaţă strategia unui gen de fatalism quasifilosofic, dovedit de atîtea ori util dar numai în asprul neprevăzut al mării.. Lipsa cronică a societăţii feminine le inspiră o excesivă libertate de limbaj, o agresivitate formală, ascunzînd de cele mai multe ori un potenţial de sensibilitate pe care împrejurările ingrate îl păstrează neostoit. Mulţi dintre ei nu s-au dedicat mării din copilărie sau din cine ştie ce consideraţie doctrinară, n-au dorit niciodată marea, n-au scris poezii despre ea, şi dacă totuşi au ajuns să se legene pe valurile ei o fac cu conştiinţa provizoratului care

poate dura o viaţă. Lumea străbătută în lung şi în lat împrumută pentru unii dintre ei doar aspectul timpului revărsat peste marginile aşteptării posibile ; nu destinaţia ci timpul pînă la revenire contează ; oraşele, junglele, arhipelagurile mirifice se pierd pentru aceştia înainte de a fi înscrise pe vreun răboj destinat uitării sau regretelor ; pur şi simplu nu există.

Şi astfel trec luni, ani, vieţi, în vreme ce. în absenţa lor, ţărmul natal îşi schimbă înfăţişarea şocîndu-i de fiecare dată cu încă o imagine, cu încă un ritm necunoscut ; copiii le cresc, capătă personalitate de maturi şi-şi limpezesc vocaţiile, sărbătorile se duc nesărbătorite iar prieteniile vechi se macină în criza comunicărilor, în timp ce altele noi n-au răgazul să se înfiripe. Oaspete pe mal, trecător pe apă. Căci ajuns acasă, marinarul de cursă lungă îşi caută echilibrul anterior pe care timpul trecut nu i-l mai restituie. E o neîntreruptă luptă cu sine, un fel de succesiune de vieţi luate mereu de la capăt ; somnul hărţuit de păienjenişul fuselor orare şi de programul carturilor, biologicul încercat de asaltul incoerent al anotimpurilor traversate, raţiunea, dispusă pînă atunci să se aplece confortabil asupra unor preocupări tranşante, specifice vieţii pe mare, hărţuită acum de fluxul faptelor prolixe ale uscatului, însăşi mobilitatea mecanică pusă în faţa altor solicitări, toate acestea îi cer marinarului abia sosit de pe mare efortul prelungit al adaptării, efort pentru care nu există timp suplimentar ci viaţă pură, desprinsă din viaţa lui şi implicit din viaţa celorlalţi, asistenţi interesaţi la succesivele-i naşteri.

Pentru ca, odată echilibrul refăcut, să plece iar pe

mare. Şi din nou fuse orare, din nou anotimpuri de-a valma care-l aduc bronzat acasă în miezul iernii noastre sau proaspăt nins în arşiţa verii ; alte sărbători pierdute care se vor răzbuna cîndva într-una singură, lungă şi mahmură...

Cu vremea, pentru orice ins plecat pe mare, supus conştient regulilor austere ale bordului şi, vrînd-nevrînd, austerităţii înseşi, marinăria încetează a mai fi o simplă profesie devenind natură, condiţie de existenţă care-l angajează plenar pentru tot restul vieţii. Va fi marinar indiferent unde s-ar duce, indiferent dacă, printr-o întîmplare, s-ar decide să părăsească vaporul, portul şi tot ce-l mai leagă de navigaţie.

Dar, încă o dată, nu căutaţi numai marca la originea tuturor acestor lucruri ; nu ea cu capriciile sau cu placiditatea ei este în măsură să justifice integral preţul unui sacrificiu de cele mai multe ori egal în timp cu viaţa. După o furtună care le încearcă temeliile sufletului, cînd descind, anonimi şi grăbiţi, pe cheiul pustiu al ţărmului de baştină întocmai ca pe un chei al nimănui, nu dragostea pentru mare în primul rînd îi va readuce pe marinari în inima altor furtuni. Singură, sălbatica ei frumuseţe s-ar institui într-un temei prea fragil pentru gestul plin de riscuri de a ieşi, de pildă, pe o punte primejduită pentru a împrospăta legăturile unor colete preţioase, izbite haotic de furia valurilor, tot atîtea balene albe, imense şi răzbunătoare. Ahab a murit de mult, sau n-a existat niciodată decît ca un orgoliu, ziceam, al cugetului nostru. Scoşi, prin forţa împrejurărilor numite depărtare şi izolare. din rîndul înlîi al pretendenţilor la celebritate, deşi ar merita-o cu prisosinţă, plătesc şi ei, fireşte, sînt doar oameni, tribut simplei judecăţi poetice cum că marea este

viaţa lor, declarînd-o ca atare puţinilor reporteri ocazionali ce le aţin cărarea.

Fiindcă nu marea în sine îi cheamă ci frumuseţea aspră a unei replici umane active la impasibila ei dezlănţuire şi întindere ; conştiinţa unei datorii a cărei dificultate o dă, într-adevăr, marea, dar a cărei împlinire de multe ori contravine acesteia prin îndrăzneală, prin necesară dăruire resimţită în aportul specific la economia ţării.’ Adăugaţi acestei conştiinţe sentimentul înalt al solidarităţii bărbăteşti dincolo de orice formulare patetică, sentiment născut şi probat nicăieri mai concludent decît la bordul unui vapor şi al cărui criteriu va răsuna permanent ca un îndemn în sufletul celui ce-l trăieşte măcar o dată. Punînd alături suita plecărilor şi a revenirilor, însumate în acea stare de nelinişte care-l face ca, odată plecat, să-şi dorească reîntoarcerea şi zăbovind îndelung pe ţărm, să-l . mistuie dorul de ducă, veţi înţelege cu aproximaţie,.

desigur, condiţia marinarului de cursă lungă. Nu trebuie, idealizaţi ; nu sînt mai frumoşi decît noi ceilalţi şi nici măcar mai răbdători la încercările vieţii. I-am nedreptăţi acuzîndu-i de perfecţiune, privîndu-i astfel de nobleţea gestului lor exemplar de a ne dărui sentimentul autentic al mării, acel sentiment care, pe mine personal, m-a ocolit de-a lungul anilor şi care abia prin ei a căpătat expresie şi viaţă independentă.

3. Aşteptări înfrigurate, gînduri şi oameni

Ce cauţi tu în viaţa mea ? părea a zice. Trei despărţiri pentru o singură plecare. Un gînd frumos celor ce rămîn în poarta ţării. Vîrstele mării la Constanţa. O teorie ceva mai plicticoasă. Un petrolier contra o ţigară. Laudă co- • mandantului. Şi tot n-am plecat. Mi-a dispărut

cabina ! ! ? Misterul eşarfei viorii a nostromului. Băiat sau fată ? aceasta-i întrebarea. Iată-l şi pe *doc!* Prima noapte pe mare. Pînă unde te poate duce un aviz publicitar. Te salut, mare, la revedere, pămîntule !

îmi amintesc chipul contrariat al bietului om de la serviciul personal, răspunzător de formarea echipajului *Sinaiei;* scurta sa fericire în faţa neaşteptatei mele oferte voluntare,. întunecată brusc la declinarea unei meserii incompatibile cu orice schemă operativă de pe orice vas de pe lume. Ce cauţi tu în viaţa mea ? părea a zice şi, în încăperea aceea plină de. fum de tutun şi de vorbe, lentilele ochelarilor lui luceau între suferinţă şi aversiune. Eram convins că, avînd la îndemînă un set de zece reporteri,'i-ar fi dat fără ezitare pe un ofiţer II punte, şi cu această convingere plină de umilinţă, nri-am căpătat locui cuvenit, adică ultimul, pe un vapor cu destinaţia Japonia. Am devenit al patruzeci şi unulea pe rolul de

echipaj înainte chiar ca unele poziţii de deasupra numelui ' meu să-şi fi găsit o reprezentare umană, şi dacă împrejurări ulterioare nu ni l-ar fi adus pe Gioni, privirea mea întoarsă peste umăr ar fi întîlnit pustiul.

Recunosc că misiunea celui răspunzător de formarea echipajului nu era dintre cele mai uşoare. Un vapor care ştie oarecum cind pleacă dar nu la fel şi cînd vine nu pare să ispitească pe oricine. De. aceea, în astfel de ocazii, la uşa serviciului personal e mai puţină zarvă ca de obicei. Oamenii optează pentru voiaje mai scurte cu orare certe, ceea ce, cu toată îngăduinţa şi planificarea, în cazul unui cargo de tonaj considerabil, cu mărfuri generale pentru o duzină de porturi aflate la distanţe mari este mai greu posibil. Itinerarul Constanţa. Colombo, Port Kelang, Singapore, Bangkok, Haiphong, Kobe, Yokohama, Nagoya, fără cunoaşterea prealabilă a porturilor de întoarcere ar părea totuşi, în ochii unui profan îndrăgostit de miniaturalul său glob pămîntesc de pe consolă, limitat şi albastru, o adevărată ispită. Nici pentru subsemnatul n-a însemnat altceva. Dar experienţa celor ce au mai fost acolo adaugă factorilor cunoscuţi o mie de alţi factori virtuali ; o grevă a docherilor, o staţionare prelungită în rada ticsită a vreunui port, un taifun numai cu numele de femeie care-ţi propune o spectaculoasă întâlnire la colţul Luzonului, toate acestea mănîncă timp neplanificat şi voiajul se lungeşte.

De aceea, în astfel de ocazii prilejuite de plecarea apropiată a unui vas cu veleităţi vagabonde, la uşa cu pricina e mai puţină zarvă ca deobicei, iar cel însărcinat cu formarea echipajului respectiv e mai puţin volubil ca orieînd. A, dacă aş fi fost bucătar... Sau strungar... în faţa ochelarilor acelui om am trăit un mare regret, revelaţia caracterului atît de inefabil al meseriei mele, dacă nu măcar conştiinţa amară a scadenţei ei întârziate.

Astfel incit, plecînd din încăperea aceea îmbîcsită de fum de ţigară şi de vorbe, mi-am asumat convingerea că şi numărul 41 e prea bun pentru mine şi că, în mod paradoxal, odată ieşiţi pe gura portului, singurul invidiat pentru şansă şi inocenţă voi fi tocmai eu. neavenitul ; de către cei inocenţi, fireşte, pentru că ceilalţi, marinarii, ne vor privi cumva uşuraţi îndepărtarea, aşteptînd voiaje mai scurte cu orare mai sigure...

*

Ca orice plecare, şi plecarea noastră şi-a avut ceremonialul ei pe care l-aş putea numi jocul de-a despărţirea. Sentimentul grav carc-ţi supraveghează ultima strîngere de mînă sau ultimul sărut a avut tot timpul să se banalizeze în succesiunea atîtor urgenţe amînate.

Mi-am luat rămas bun într-o dimineaţă de iarnă, îngîndurat şi solemn, cum o cerea momentul, şi, înhămat la ultimele bagaje, m-am mai oprit o dată în mijlocul aleii ca să privesc cu ochi adînci .drumul spre casă, să-mi rămînă astfel pe retină, oriunde m-aş afla, ca o făgăduinţă certă a întoarcerii.

în micile mele deplasări, nici ele scutite de dorinţa grabnicei revederi, nu m-am imaginat niciodată în casă ci întotdeauna în drum- spre ea, socotind că, dincolo de bucuria colectivă, gălăgioasă şi âchizitivă a regăsirii sub acelaşi acoperiş, mi se cuvine răsplata personală a celui ce se întoarce la sine. Ultimii paşi făcuţi sub imperiul certitudinii cum că de-aici nimeni şi nimic nu te mai poate împiedica să calci pragul dorit sînt extraordinari, şi n-a fost călătorie să nu-i anticipez în închipuire cu satisfacţia faptului trăit aievea.

La cîteva ore de la solemna despărţire mă întorceam spăsit la domiciliu.

Mi-am luat apoi rămas bun sub soarele înşelător al unei triste după-amiezi ; tristă, pentru că acum plecam cu siguranţă. Din nou grav, îngîndurat, din nou contemplînd cu ochi adinei banca de la intrare, ograda vecinului, aleea în unghi, populată de pisicile cartierului bîntuite de foamea amiezii, blocul de vis-à-vis cu jaluzele albastre, strada Frigului... Bariere irevocabile şi cortine de neguri despletite cădeau în urma mea, iar contul deja deschis al memoriei înregistra frenetic chipuri de oameni, clădiri, autobuze, frînturi de vorbe pe care de-acolo, de departe, urma să le licitez la exorbitante preţuri sufleteşti...

De astă dată m-am întors hoţeşte, să nu mă vadă vecinii, năpădit de un sentiment de vinovăţie căruia nu i-am putut găsi alt leac decît o privire detaşată, cumva ironică, asupra oricăror surprize ulterioare.

A treia plecare a fost o parodie jucată cu certitudinea că voi reveni curînd. Şi n-am mai revenit. Timpul în trecere îşi are alchimia lui, reflectîndu-se curios, adeseori contrariant în acelaşi fapt rămas din ce în ce mai în urma noastră. Aflat departe şi neavînd altceva mai bun de făcut decît să-mi derulez isprăvile trecute, mi-am reproşat nu o dată uşurinţa cu care am tratat momentul ; un *hai, la revedere,* o privire furişată peste umăr către silueta decupată pe ecranul luminat al ferestrei, în maniera clasicelor despărţiri, şi un gînd frumos pentru întunericul care-mi ascundea această nouă tentativă de evadare. A trebuit să treacă, timpul voiajului pentru ca sentimentul întoarcerii cu bine, satisfăcut pe toate planurile, să mă facă mai îngăduitor faţă de gestul de-atunci, gest care, ridicat la rangul de procedură curentă, ar putea diminua pagubele sufleteşti ale despărţirii.

...Dacă nu cumva împrejurările m-au ajutat să trăiesc cu prilejul unicei mele călătorii de durată ceea ce pentru

atîţia alţii, aflaţi în veşnică peregrinare, ar putea să se cheme profesionalizarea despărţirii.

După o noapte vîntoasă, ultima de pe ţărm, caro mi-a zgîlţîit ferestrele şi mi-a inspirat cu anticipaţie viitoarea existenţă nesigură, dimineaţa calmă a^ portului, cu fulgi rari şi leneşi, părea o escală meritată. Şalupele dormitau încă la cheiul lor din vecinătatea Gării maritime în timp ce băieţii, proaspăt intraţi în schimb, înghesuiţi într-o încăpere scundă şi ticsită de dulapuri, işi luau micul dejun imbiindu-se reciproc cu un soi de grijă maternă care, în mod ciudat, le stătea bine. La sfîrşit, unul dintre ei, cu o palmă făcută căuş şi cu cealaltă plimbată laborios pe netezimea mesei, a procedat la strîngerea firimiturilor ; atent, negrăbit, vădînd risipa de gesturi a celui lipsit de economia deprinderii, le-a adunat în pumn şi le-a zvîrlit pe uşă, la fel de atent, ca şi cum ar fi încercat să ferească fulgii rari şi leneşi ai dimineţii. Apoi şi-au aprins ţigările, unul dp la celălalt, împrăştiind în obscuritatea încăperii, odată cu fumul, cu traiectoriile zig-zagate ale jarurilor şi cu şoaptele înăbuşite ale glumelor, acel inefabil sentiment al siguranţei pe care-l trăieşti într-o adunare de bărbaţi învăluiţi în puterea lor tihnită.

— Care şalupă pleacă-ntîi ?

— *Viişoara.*

— Aha !

Nici un gest în pluş. Doar licărul ţigării, dusă la buze şi odihnită apoi pe genunchi pînă cînd amintirea fumului dinainte se şterge, şi ţigara se ridică iar, reflex, la înăl-ţimea gurii.

Ii cunosc, sînt cărăuşii portului. Cei ce sînt nelipsiţi în preludiul marilor plecări nu pleacă niciodată. Lungile lor

voiaje se opresc între faruri, glorioasele lor furtuni sînt valurile stârnite de etrava vreunui mineralier imens care le taie calea, ţărmurile călătoriilor lor se află pe acelaşi ţărm, cu numere de dane şi cheiuri cunoscute la fel de bine precum conţinutul propriilor buzunare. Pupe uriaşe, suspendate deasupra capetelor, pereţi abrupţi de fier plonjînd în sus, parîme negre, curbate, traversîn- du-le căile de acces, stînca stearpă, mişcătoare a cheiurilor, abia stăpînită cu puterea braţelor înfipte în căngi, toate aceste înălţimi clădite pe apa verzuie a bazinului sînt reperele trudei lor de zi şi noapte ; în imperiul unor giganţi, micile lor şalupe, umile gîngănii, privite de sus, de pe comanda unui transoceanic, împrospătează sîngele acestui port pulsînd necontenit ca valvele unei inimi.

Tuturor acestor oameni, eu, aristocrat al marilor plecări, le închin astăzi un gînd frumos şi trainic.

— Cine ziceai că pleacă-ntîi ?

— *V Uşoara,* parcă *VUşoara,* nu ?

— Atunci, dă-i bătaie că-i şase !

Ţigările se sting sub călcîi, pe uşa întredeschisă se văd căzînd aceiaşi fulgi rari şi leneşi, ne ridicăm, poate că n-am să plec nici astăzi, un tînăr cotrobăie între dulapuri în căutarea a ceea ce se dovedeşte a fi în sfîrşit un ciot de mătură pe care începe să-l plimbe meticulos de-a curmezişul podelelor, şi mă întreb cum poate totuşi să-i stea bine unui tînăr solid ca el cu o mătură în mînă.

— Băi, Gelule ! Nu ieşi aşa pe apă, băi ! Pune ceva mai gros pe tine ! Gelu ! Băi, n-auzi ? Pune...

Nu ştiu ce mă face să cred că prezenţa unei singure femei ar transforma subit mătura, palma făcută căuş pe masă sau grija pentru sănătatea altcuiva în treburi absolut incompatibile cu specia orgolioasă şi posacă a bărbaţilor.

— La ce dană vă ducem ?

— La 55 ! *Sinaia !*

— Vă ducem la 57 şi de-acolo o luaţi pe jos, încă vreo cîteva sute de metri. Tocmai pe *Sinaia* v-aţi găsit ? Astei uită să mai vină. •

Tac şi încerc să gîtui ispita acelui gînd care-mi dă tîrcoale ori ce cîte ori aud una ca asta : să rămîn. ştiu eu, poate voi găsi ceva mai...

Ninge pe mare. Poate că totuşi nu vom pleca nici azi deşi, la drept vorbind, va trebui s-o facem odată.

*

înainte de a uita să vină, *Sinaia* noastră uită însă să mai plece. în schimb, ni s-au scurtat cărările. Nimeni nu mai coboară, şi sentimentul că mă aflu la doi paşi de casă (o şi văd, pe coastă, în apropierea farului, învăluită deja în- tr-o aură nostalgică prin generoasa-mi contribuţie) mă zgîndăre fără a-i putea oferi preţul unei raţiuni compensatorii ; poate doar gîndul la cei care, după luni întregi de voiaj, mai zăbovesc cîteva zile în radă, adică în pragul oraşului ce-şi continuă imperturbabil viaţa lui trepidantă de oraş cu maşini în goană, cu cupluri de îndrăgostiţi plimbîndu-se pe faleza învecinată a Cazinoului, cu lumini aprinse la căderea serii şi cu cerul palid al dimineţii grăbite spre muncă, sugerîndu-ţi parcă adevărul răutăcios cum că nu eşti imperios necesar pentru, ca el, oraşul, să arate aşa şi nu altfel. Poate că dincolo de clădirile aliniate pe faleză se află căminul către care ai năzuit atît amar de vreme> poate că printre

siluetele mişcătoare,

zărite cu încordarea ochiului, recunoşti sau bănuieşti doar pc aceea mult aşteptată, nu contează. Rămîi integrat aceluiaşi univers monoton, familiar pînă la exasperare, fragmentat în rutina carturilor, ca şi cum cele două spaţii, al depărtărilor şi al uscatului din preajmă, au presiuni sufleteşti ireductibile, îţi pretind un soi de purgatoriu, de vid absorbant între dorinţă şi împlinirea ci !

După un lung voiaj, şi mai ales după o îndrăcită cursă de întoarcere contra-cronometru în care au fost puse la încercare puterea motorului şi îndcmînarea oamenilor dornici să ajungă acasă într-o zi anume, echipajul unui vapor a avut răgazul să vadă de pc mare cum arată Constanţa în noaptea Anului nou ; jerbe de lumini, salvele rachetelor, ferestrele calde ale Cazinoului, ecoul surd al unui oraş în petrecere a cărui frenetică exultanţă li se refuza din motive ce ţin, în ultima instanţă, de natura meseriei.

...Deşi asta nu poate fi o explicaţie în cazul subsemnatului ci, cel mult, un argument liniştitor extras din constatarea că au mai păţit-o şi alţii. Dacă aş şti că noua noastră ipostază, să-i zicem amfibie, cu un picior pe mal şi cu unul pe punte, face parte din strategia despărţirii treptate, n-aş avea destule cuvinte de laudă pentru cel ce-a elaborat-o. Dai' cum nu ştiu sau, mai degrabă nu cred, mă mulţumesc să contemplu panorama oraşului care, desfăşurat pe coastă, pare să împrumute ceva din tensiunea arcuirii acesteia, de la farul genovez, trecînd prin ritmul alb al blocurilor de pe bulevardul Republicii, spre obeliscul călăuzitor al farului de astăzi ; de la est, într-un ocol spre sud, un evantai de vîrste şi de atitudini care, raportate la marea ce le inspiră, circumscriu un sentiment în progresivă angajare.

E, la început, partea peninsulara, plina de pitoresc şi reculegere, cu fleşe de geamii, sobre campanile şi cupole de biserici printre acoperişuri roşcate de olane, cu vestigii antice şi mărturii ale unui baroc bastard, smuls din capriciile opulenţei – cornişe dantelate, turnuri bulboase îmbrăcate în ardezie, logii, frontoane şi cariatide – cu esplanade largi şi cu stradele înguste ca nişte tunele pe uncie, în nopţile ceţoase, sirenele portului capătă rezonanţe ciudate, chemătoare din adînc, îngînate parcă de gura arhonteselor tomitane ce zac încă, sub pleoape închise de piatră, aşteptînd răbdătoare şi mute şpaclul arheologului ; pe-aici şi-a purtat marea aluviunile ei umane, de la ionieni şi genovezi iubitori de mozaicuri spre marinarii de ieri, clătinaţi de vin şi de vînt pe sub felinarele roşii ale stradelei Orientului, dînd impresia astăzi a unui ciclu încheiat, a unui reflux bogat în amintiri incoerente precum este memoria unei bătrîne lady căzută în senilă reverie. Fiindcă marea este bătrînă aici, de o bătrîneţe poetică, desigur, pe care prezentul oraşului şi-o asumă ca atare, măcar pentru a-şi străluminа succesivele-i geneze. proteismul său amplu.

Şi este, la extremitatea cealaltă a acelui arc desenat de coastă, expresia unui sentiment activ, • în care nu marea ci uscatul dictează cu şantierele şi estacadele lui, cu fluxul necontenit al pietrei ce modelează peluze albastre, umbrite de arborescenta macaralelor. Aici marea e tînără. lucidă şi practică, uneori chiar mai tînără decit cei ce o cuminţesc parcelînd-o cu diguri şi maluri nenumărate ; viaţa ei se prelungeşte pe străzile din jur în sonorităţi de metal ce va trăi curînd miracolul plutirii şi în dialog de sirene chemătoare de depărtări.

îmi place nespus această latură a oraşului, singura care relevă cu adevărat sentimentul mării lă Constanta

în ambele sale ipostaze, de contemplaţie şi de acţiune ; mă bucur, prin ea, pentru coi ce vin. mă bucur pentru cei ce pleacă, dar îi deplîng pe cei ca mine pe care nici prezenţa nu-i cedează, nici absenţa nu-i pretinde. Binoclul, acel fericit instrument care vreme îndelungată îmi va substitui ochelarii dovediţi totalmente inadecvaţi la dimensiunile lumii, mă ajută să înregistrez cu nefirească, limpede cruzime, necontenitul şir de plecări cărora nu-i sîntem hărăziţi încă. Nu ştiu de ce. Poate, în spiritul aceleiaşi prea geniale stratageme ca să fie premeditată, pentru a ne acorda timpul util cunoaşterii reciproce şi mai ales familiarizării cu noua noastră casă...

*

Un vapor e o unitate complexă ca oricare alta, cu probleme economice, tehnice şi de personal, care mai are însă şi năravul de a se deplasa pe căi lungi şi întortocheate, adesea bîntuite de furtuni, de curenţi perfizi şi de recifuri ascunse. Nu minimalizez cota acelor griji şi preocupări ce fac posibilă existenţa în siguranţă a unei întreprinderi de uscat. Dar pe un vapor supus veşnicelor schimbări nimic nu e asigurat odată pentru totdeauna. Există aici o pîndă permanentă, o relaţie legitimă de suspiciune între uzina plutitoare şi marea din jur care pare să-şi păstreze paşnicu-i farmec doar pentru cei ce o contemplă de pe meterezele solide ale pămîntului. Dincolo de răspunderea îndeplinirii unui plan economic sau tocmai în interesul acestei răspunderi, siguranţa fizică a navei rămîne o chestiune vitală ; atîtea suflete şi atîtea valori materiale îi sînt încredinţate îneît bucata aceea neînsufleţită de fier şi înnobilată cu proprietăţile

plutirii se încarcă cu trinitatea dezideratelor esenţiale ale umanităţii : viaţă, casă şi muncă.

Ambarcarea sau descărcarea mărfii, în afara efortului propriu-zis, ridică problema de stabilitate în perspectiva unei deplasări fără riscuri pe orice fel de vreme. Suprali-citarea cu încărcătură a unui bord, amararea superficială a unor colete grele, dispunerea nechibzuită a mărfurilor cu gabarit şi reactivităţi diferite sînt erori care, în condiţiile dinamice şi climatice atît de schimbătoare pe marc, de la oră la oră, abia aşteaptă să se răzbune. Şi s-au răzbunat nu o dată ; vase în derivă, bandate pe bordul către care s-au rostogolit, la şocul travers al valurilor, încărcăturile prost amarate, bordaje sfărîmate din pricina vreunui utilaj greu, smuls din strînsoarea legăturilor pentru a aluneca, în ruliul vaporului, ca un berbece, pînă la izbitura finală ; nave rupte în două datorită proastei depozitări a mărfii, explozii declanşate de reacţia ne- prevenită a unor produse chimice puse alături etc., nemai- socotind împrejurările, totuşi, fericite, cînd marea neglijenţă se soldează doar cu mari pagube materiale. Să ne gîndim. apoi, la petroliere sau butaniere. Am văzut în rada portului Singapore, scoasă ca un ciumat în afara traficului de rutină, jumătatea unui tanc de mare tonaj exhibîndu-şi gorgonic articulaţiile răsucite, resturile afumate şi scîlciate ale suprastructurii şi ţevăraia arsă de puterea unei extraordinare combustii ; cealaltă jumătate nu mai exista. Vreau să spun echivalentul a 30—40.000 de tone de fier şi petrol. Şi asta din pricina unei ţigări, fără să fi fost, consider, neapărat necesară o ţigară întreagă. Un vapor contra un muc de ţigară ! Distrugerea nu se arată sensibilă la inechitatea proporţiilor, deşi poate tocmai.această inechitate exprimă statornica ei-slăbiciune.

Dar, firește, problema se pune să preîntâmpini toate aceste dezastre fiindcă, la drept vorbind, de la dezastru încolo poţi să nu mai ai nici o grijă. Să încarci mult, bine,

şi să transporţi în perfectă siguranţă, iată un imperativ generator de adevărate griji care bat la cîntar cu greutatea tonelor de mărfuri încredinţate.

Şi nu este singurul fapt care atestă adevărul că natura muncii pe marc implică în permanenţă, dincolo de conştiinţa profesională, pe cea a propriei siguranţe, dacă nu cumva este vorba do un alt gen de conştiinţă care le însumează pe amîndouă.

Să alegi ruta cea mai economică în funcţie de inepuizabilei capacitate inventivă a vremii pare a fi sugestia fericită a unui posibil poem care ar proba, prin substanţa lui. dialectica tulburătoare a acelui fir de iarbă ce răs- frînge universul. Numai că raportul dintre un vapor în marş şi universul asimilat, adulmecat, măsurat şi tratat în consecinţă, este un raport de agresiune permanentă care, dacă a ostenit să se poarte cu brutalitatea unui taifun sau abia şi-a retras din uz unul dintre acele renghiuri numite *greii uri* cu ploaie învăluitoare şi grea, din senin, şi cu vînt în rafale, nu încetează. în schimb, să roadă fierul.

între securitatea cu eficienţa ei maximă şi insecuritatea cu infinite efecte tragice, adeseori se deschide spaţiul unei singure decizii, al unei clipe de ezitare sau al unei evaluări eronate a distanţelor. Un banc de nisip, prelungirea stîncoasă a coastei, un puternic curent déferlant, neconsemnat pe hărţile pilot ale regiunii au de ales intre a rămîne obsesii răbdătoare şi a deveni şocuri cît se poate de dure. Desigur, atîtea secole de navigaţie au trasat pe apele globului rute dintre cele mai clare, mai economice, care par să preia ceva din dificultatea opţiunii între mai multe drumuri posibile. S-ar crede că arsenalul tehnic abătut cu precădere asupra acestor rute dimpreună cu caracterul amănunţit al documentelor de navigaţie consacrate

regiunii respective elimină sursele unor surprize neplăcute. Elimină, intr-adevăr, o parte din ele, deşi impactul dintre un vapor şi o cale maritimă de mii de mile comportă aspecte imprevizibile în zona aceea în care marinăria va rămine oricind pe cit de inedită pe atît de vulnerabilă, numărînd şi astăzi, anual, aproximativ 400 de nauiragii. Dar, întocmai ca în orice alt segment al civilizaţiei, suprimarea unei surse de necazuri dă naştere altei surse ; reduce farmecul aventurii şi majorează în schimb riscul acesteia. Libertatea absolută de mişcare a lui Pytheas sau Magelan, păstrîndu-şi încă aparenţele în succesiunea orizonturilor pustii la limita vederii, se destramă în vecinătatea strîmtorilor sau canalelor către care tind simultan caravane de vapoare. Aglomeraţia, boala secolului, n-a ocolit marea. S-ar putea spune că. în mod paradoxal, oceanul planetar e mai pustiu ca niciodată, traversat doar pe alocuri de magistralele navigabile ale unui trafic – furibund şi prin aceasta, fireşte, complicat. Plăteşti cu alte griji preţul de a nu orbecăi singur prin coclauri albastre. în aceste condiţii, o strîmtoare devine mai dificilă decît o furtună sau decît orice răspîntie de drumuri ur-. bane suprapopulate. Canalul englez, de pildă, intre Dover şi Calais împreună cu prelungirea lui spre coastele Danemarcei este o grozăvie. Solicitudinea civilizaţiei a marcat aici trasee întocmai ca pe o autostradă, a căror integritate este păzită de ochi de argus. O noapte cu ceaţă e un dar al zeilor infernului. Pretutindeni marcaje scintilante, spoturi luminoase care reflectă undele radar, balize cu anumite flash-uri indicînd diverse accidente de teren, clipirea farurilor de coastă şi a navelor far, semnale restrictive de ancoraj, undele melodioase ale radio-farurilor, lumini codificate semnalînd existenţa submarină a

pipe-lineurilor...

Ardoarea cu care contabilizez toate aceste pericole nu s-ar vrea în fond decît eşafodajul pe care aş dori să clădesc statuia *Comandantului.*

După litera unui regulament care strînge între coperţile lui toată istoria dramatică a navigaţiei pentru a o enunţa în atribuţii şi răspunderi, omul acesta trebuie să fie formidabil. Omniprezent, omnipotent şi omniscient. Să răspundă şi de ce nu ştie. Să ia hotărîri şi acolo unde, ca simplu muritor înzestrat cu toate virtuţiile cetăţeneşti ar ezita s-o facă. Să nu doarmă niciodată, nici chiar atunci cînd doarme. în situaţii critice în care ceilalţi şi-au pierdut curajul, el trebuie să şi-l distribuie pe al său şi încă să-i mai rămînă. Lui, comandantului i se conferă măreţul privilegiu de a nu împărţi cu nimeni consecinţele unei măsuri greşite, fiind autorizat să dispună chiar şi cînd aparenţele nu-i inspiră nici măcar o , minimă sugestie. Desigur, există la bord forme de consiliere şi structuri organizatorice, care, în cazuri extreme, adună capetele mai multora asupra unui plan de acţiune ; faptul înlesneşte pînă la un punct munca comandantului, dar cum răspunderea rămîne unică, la toate obligaţiile lui trebuie s-o mai adauge şi pe aceea a activizării unui circuit democratic al opiniilor. Să ia de oriunde fără să cedeze nicăieri, nici chiar în substratul viu şi cald al propriilor opţiuni sentimentale.

Pe un vapor, oamenii vin cu viaţa lor, cu concepţiile lor despre muncă şi existenţă ; marfa vine cu proprietăţile, capriciile şi preţul ei alterabil ; vaporul însuşi reprezintă un complex de funcţii şi reacţii. Comandantul devine formidabil încă din clipa în care, punînd piciorul pe scară, semnează o poliţă în alb pentru siguranţa vaporului, a oamenilor şi a mărfii ; nu numai pentru ce a luat în custodie deci, ci şi pentru

ceea ce în mod sigur urmează să se schimbe după eternele legi ale neprevăzutului. Cumu- Îînd atribuţii care, luate separat, legitimează vocaţia uncit vieţi oneste, comandantul trebuie să fie în acelaşi timp navigator, om de afaceri, pedagog, meteorolog, funcţionalele bancă, jurist, notar, psiholog, administrator de bunuri şi nu în ultimul rînd om politic ; să fie sociabil chiar dacă, din fire, o un tip ursuz, să cunoască la fel de bine ce alimente intră în cambuză, care-i situaţia politică curentă în . Tailanda şi ce frecvenţă au în aprilie furtunile tropicale din marea Japoniei.

Dificultăţile încep cu nevoia expresă a formării unui colectiv dintr-un număr de oameni care se ştiu mai puţin între ei şi, laolaltă, cunosc deopotrivă de puţin vaporul respectiv cu instalaţiile lui specifice. Consensul general şi visul particular al fiecărui comandant vizează, desigur, un *team* consolidat de-a lungul mai multor voiaje, rodat sufleteşte prinţr-o convieţuire de durată. Dar va exista întotdeauna cîte ceva care ne va împiedica să populăm raiul. Concediile, compensaţiile, evenimentele familiale creează o fluctuaţie inevitabilă, fără a mai socoti ritmul prosper al construcţiilor de nave care reclamă noi şi noi echipaje ; apoi, marinarii abia ieşiţi din băncile şcolii, trebuind să fie asistaţi cu înţelegere şi firească prudenţă în debutul lor profesional astfel îneît să se integreze mediului şi să-şi asigure, simultan, premizele creşterii. Graţie unui învăţămînt de profil bine gîndit care, printre altele, beneficiază de un cadru optim de practică profesională, tinerii absolvenţi dispun încă de la început de un , fond de cunoştinţe şi deprinderi utile. Dar pînă la răspunderea exclusivă pe un anume post e cale lungă, şi

depinde de comandant dacă vaporul său va continua să fie o şcoală bună sau proastă.

*

Pînă cînd flota noastră, caracterizată printr-o justificată afluenţă de personal promovat din alte sectoare productive, îşi va asuma servicii specializate de testare socio-psihică, omnipotentul comandant este sociologul şi psihologul extrabugetar al vasului. Dacă nu cumva şi dc-atunci înainte... *

Fiindcă întotdeauna vor exista situaţii dilcmatice privind omul sau vaporul, a căror soluţie n-o poate da decît cel ce poartă pe umeri povara integrală a răspunderii. Nici un tratat şi nici o somitate ştiinţifică nu poate ofeii modelul unei conduite în situaţii pe care marca şi-o permite în nesfirşite unicate provocând comandantul la un soi de joc al şanselor cu diverse cote de cîştig sau de pierdere.

Şi nicăieri mai mult ca pe marc alternativele extreme nu sînt atît de apropiate ; abandonarea vasului grav avariat de furtună şi salvarea echipajului, sau prelungirea unui pericol real în speranţa, clădită lucid, pc analiza judicioasă a tuturor factorilor, că încă un efort va curma acel coşmar al deliberării acrobatice : solicitarea Unui ajutor din afară şi, prin aceasta, grevarea companiei cu cheltuieli considerabile, sau... ? Dar dacă efortul se va dovedi tardiv ? Dacă ajutorul chemat va zăbovi, fatal, cu concursul propriilor ezitări ? Sau chemarea se dovedeşte în cele din- urmă, pripită, aceasta însemnînd totuşi o droaie de cheltuieli inutile ? Care e clipa adevărului suprem: asta sau cea care, iată, a trecut deja,, sau cea care vine ?

Comandantul nu-i dumnezeu dar sînt situaţii în care e musai să fie. Să rezolve ideal o ecuaţie ai cărei termeni sînt, în ordine logică, vaporul, adică totul, viaţa oamenilor şi marfa. Să aibă ceva din focul sacru care face să sfîrîie spiritele marilor genii născute cu zgîrcenic unul sau două pe secol. Cu diferenţele de rigoare, desigur :

dacă alegerea lui se va dovedi justă, nu va deveni nemuritor ; va continua .să joace table la careul marinarilor sau să-l bombăne pc şeful timonier care a uitat să pună lampa de semnalizare în tribordul comenzii, aşteptînd fără dorinţă un alt prilej de revelaţie divină. Dacă nu, totul se va întoarce împotriva condiţiei lui de muritor, adică acolo unde am fost dotaţi fără prea mari excepţii cu egală mărinimie sau, dacă vreţi, cu egală zgîrcenic.

în întortocheatele preliminarii ale călătoriei mele am fost deseori întrebat, dintr-o firească curiozitate dublată de o la fel de firească grijă pentru soartă mea de marinar cu termen redus, care-mi va fi comandantul. Mărturisesc cu mîna pe inimă că nu mi l-am ales, singurele melc criterii tenace ţinînd de destinaţia şi, mai puţin, de lungimea voiajului. Poate că o anumită structură sufletească înclinată din naştere mai mult către contemplaţie decît către acţiune a avut vreme să se consolideze teoretic în convingerea că e bine să iei viaţa aşa cum ţi se înfăţişează. O aventură retuşată încetează să mai fie aventură. Nemulţumirile provocate eventual de propria-ţî intervenţie în cursul faptelor îmi par întotdeauna mai amare, şi dacă aş întilni peştişorul de aur a cărui salvare din undiţa mea l-ar costa îndeplinirea celor trei clasice dorinţe, acestea le-aş concentra într-una singură r să n-ajung să-mi reproşez efectul propriei mele conduite, socotind că cea mai incomodă existenţă e aceea intimă, devenită cu vîrsta din ce în ce mai intimă... Şi-apoi, din moment ce-mi asum neprevăzutul, de ce i-aş impune colaborarea tocmai în zona cea mai fertilă a aventurii mele, adică în

aceea umană ?

Nu-i vina mea că, cel puţin pînă acum, împrejurările mi-au dat dreptate, măcar că mi-am păstrat neatinsei

şansa de a reproşa orice oricui, ocolindu-mi propria persoană cu o calmă şi înduioşată tandreţe...

Pe comandantul care urma sa fie şi al meu l-am întii- nit pe scara Gării maritime. înainte de a-l revedea la bord în ajunul plecării, adică de-acum investit cu toate prerogativele sale supreme ; era o seară cam întunecoasă din pricina unei zile supte de lumină, şi silueta celui proiectat deasupră-mi, ca într-un detaliu căutat dc regie, svpraînăl- ţată de aparenţe, concura la realizarea acelui raport în limitele căruia aveam să mă fixez vreme dc şase Juni de zile. Sínt multe lucruri care mă fac să cred că o întrevedere mai lungă decît aceea de pe scară, unde n-am reuşit decît să-mi declin identitatea, mi-ai fi corectat în chipul cel mai derizoriu opţiunea pentru *Sinaia.* Judecind retrospectiv. aş fi comis o eroare dc neiertat dacă aş fi căutat dintru început să-mi aleg,în funcţie dc anumite afinităţi, omul de care avea să depindă în marc parte spaţiu] meu de mişcare fizică şi sufletească, atîta vreme cît un vapor, se ştie, îşi schimbă înfăţişarea după aceea a comandantului ; îneît există vapoare încruntate şi vapoare dezinvolte, tinere, ba chiar juvenile, sau dimpotrivă, atinse de rugina morală a .unei bătrîneţi prea timpurii, există vapoare pătrunse de o importanţă fără egal, indiferente sau placide, visătoare sau intrepride... Şocat dc aparenţe, aş fi pierdut, cred,- unicul prilej de a cunoaşit un vapor omenesc în accepţia copioasă a cuvântului.

Există o vagă tendinţă ţinînd de un anumit gen dc pudici tate, prudentă, care parc să scoată cuvântul *dumnezeu* din drepturile lui expresive pentru a-l substitui cu numele unui mai nou zeu al epocii. Spui : *nu sínt computei,* şi se înţelege că nimeni n-arc dreptul să-ţi pretindă toate harurile divine. Omul acesta pe care nu l-am căutat, fiindu-mi oferit integral de mama-şansă, n-a fost spre binele meu cel

din urmă, un computer, deşi poate uneori s-a ostenit

să fie, supunîndu-mi principiile rigide vis-ă-vis de statutul comandantului la un examen a cărui rigoare numai viata mi-o putea impune. Nimeni altul n-ar fi reuşit atît dc bine să-mi scuture mintea de zgura elanurilor mistice în materie preluate din lecturi şi din opinii neîncercate de experienţa nemijlocită a mării. Nu-i aduc un omagiu, voi încerca doar să-l transfer în aceste pagini cu bogăţia dc pitoresc şi de imprevizibil care-i colorează identitatea, cu jena de a nu-i putea oferi, cavalereşte, prilejul de replică. Adeseori m-am întrebat, poate cu năduful omului întărî- tat de severitatea împrejurărilor absolut suverane, absolut străine de voinţa sau de nevoinţa cuiva, pînă unde merge decizia comandantului şi de unde începe sugestia personală a celui ce, ca om, c chemat să-l reprezinte ; şi dacă n-am găsit uneori răspunsul, înseşi tăcerile mi le-am trecut cu satisfacţie sinceră în beneficiul faptului cu virtualităţi literare,'adică al acelui fapt care marchează cum nu se poate mai fecund distanţa dintre ideal şi realitate.

Fiindcă tocmai această natură stenică, plină de contradicţii confortabile retractate cu luciditate pentru a fi din nou avansate unde şi cînd nu te aşteptai, dinamizată de spontane avînturi juvenile pe care o simplă inspiraţie dc moment le cenzura pînă la osul alb şi dureros al resemnării mohorîtc, angajată pînă în ultima fibră în dansul elastic al disponibilităţilor extreme, tocmai această natură, zic, venea să întruchipeze imaginea unui comandant, profesional, fără cusur. O inteligenţă dominatoare şi plină de vervă caustică ce-şi permitea, la adăpostul sigur al unei vocaţii temeinice de marinai' cu îndelungată experienţă, să atace cu sprinteneala uşuratică a omului şi să pareze cu autoritatea intangibilă a comandantului ; să pună sub pirostriile regulamentului invocat cu neîntre-

ruptă ardoare focul subtil, adeseori încîlcit dacă nu cumva îngrozitor de subtil al măruntelor paradoxuri eretice faţă de tot ce se pretinde formulare lapidară şi definitivă ; un spirit iubitor do harţă, atent cu sine, fermecător de neglijent cu alţii, pe care n-ai vreme să-l conteşti fiindcă-ţi oferă numaidecât argumentele superioare alo propriei sale contestări punîndu-te pe gînduri cu această promptitudine întoarsă împotrivă-i în timp ce el a trecut din nou de partea sa cu arme, opinii şi bagaje ; făcîndu-te, în cele din urmă, să-ţi refuzi orice concluzie în afara aceleia cum că, dacă te respecţi, trebuie să-ţi refuzi orice concluzie în beneficiul revelaţiilor viitoare. %

Ce poate fi mai tentant pentru o fantezie înceată precum a subsemnatului decît această mixtură tipologică gata preparată, originală pînă la intenţia manifestă de a submina orice pronostic raţional, gata să fiarbă la zero grade şi să îngheţe la temperaturi solare, pînă în clipa cînd spiritul de dincolo, neîntrerupt polemic, neîntrerupt advers de dragul jocului, sesizîndu-ţi ritmul înţelegerii, îşi va inversa punctele critice ? Deşi am convingerea că, reprodus cu maximă fidelitate, omul acesta pe care am avut şansa să-l întîlnesc va fi deja departe de propria-i imagine, ca timpul care trece năbădăios, nemaiputîndu-se oglindi în sine, dar dăruindu-mi, în schimb, favorul unei achiziţii princiare.

Un oltean dintre cei plecaţi de-acasă, nu atît împins de instinctul nomad al semenilor cit atras de un miraj în care John Waine şi Marlene Dietrich i-au făcut semne amăgitoare spre ţărmul de unde ar pleca mereu corăbii făgăduitoare de bărbăţie şi tandreţe ; anii în trecere, departe de a-i diminua robusteţea, i-au modelat obrazul după canoane numai de ei ştiute şi i-au rărit părul în ciuda celor mai sofisticate remedii culese de pretutindeni,

oferindu-i, în compensaţie, un profil de efigie napoleoniană, acela imperial, îngroşat de vîrstă, ars lăuntric de reve-

laţ ia funestă a gloriilor veşnic trecătoare. A trăit, într-o jumătate de secol, mai multe anotimpuri decît oricare altul fără ca vreunul dintre acestea să-i umbrească anotimpul dintîi, cu dovleci fabuloşi recoltîndu-se singuri toamna, tirziu, şi călătorindu-se de sus de pe deal pînă în poarta ogrăzii odată cu vacile cuminţi. întoarse de la păşune, rozînd muşchiul gardului intr-o gratuită şi deci cu atît mai elocventă dragoste domestică. A cunoscut atîtea fizionomii cîte nu pot încăpea într-o viaţă, dar a rămas, de la mileul tipărit gospodăreşte pe pupitrul biroului său de comandant pînă în cele mai îndepărtate cute ale minţii, învăluit într-o frenetică adoraţie filială. Solicitat în infinitul demersurilor practice caracteristice meseriei şi clădit în consecinţă în spiritul acţiunii, mai are timp de o *pasenţă* sau de o divagaţie asupra unui vis de noapte pentru a-i descifra sensul şi, eventual, făgăduinţele. Căutat de reporteri. fotografiat şi comentat pentru călătoriile sale în absolută premieră românească, îşi duce cu sine alter-ego-ul său publicistic alcătuit din poze, titluri şi tăieturi de ziare fără ca sensibilitatea-! atît de satisfăcută să ignore cel mai timid afront sau cel mai mărunt gest de măgulire.

Şi poale că,-»sp unind toate acestea, n-am reuşit să-l apropii mai mult decît ¿im reuşit atunci, pe scara aceea învăluită în clarobscurul unei zile de iarnă, cînd, urcat pe trepte, ca într-un căutat detaliu de regie, mi se înfăţişa înalt dar confuz, rezumînd astfel un raport în care vrînd- nevrind trebuia să mă fixez pentru şase luni de zile ; căci dacă i-am iscodit întotdeauna, cu olimpiană bucurie, perfecţiunea rigidă a divinităţii, niciodată nu i-am suspectat sacrosanctele răspunderi.

Orice regulament, ţintind cadrul şi conduita ideală a

unei funcţii în multiplele împrejurări ale exercitării ei, insinuează biografia posibilă a unui personaj mitologic.

TO

Regulamentele sînt mitologiile noastre moderne în care eroii, fără suflet şi fără culoare, depăşesc cu aplomb dificultăţile unui etern viitor. Nu cred să fi putut găsi, prin cele mai înverşunate investigaţii prealabile, un alt om mai colorat şi mai bogat sufleteşte – înţelegînd prin *bogăţie* şi imprevizibilul cu întreg cortegiul său de contrarietăţi şi fantezii – care să întruchipeze atît de elocvent – precum a făcut-o în cazul meu Liviu N. – care să întruchipeze deci ipostaza regulamentară, citiţi *ideală,* a comandantului.

Conştient de şansă, nu-mi rămîne decît să mă arăt, cu umilinţa cronicarului, la înălţimea ei...

*

A Ic familiariza cu un vapor înseamnă tot atit de bine a-i oferi posibilitatea vaporului de a se familiariza cu persoana ta sîciită şi dezorientată ; înseamnă să-ţi plimbi aliura stîngace de produs al uscatului de-a lungul coridoarelor labirintice, pe sub punte, pe covertă şi pe oriunde sc găsesc oameni angajaţi în diverse treburi pentru a-i obişnui cu prezenţa ta inutilă, conştient că, din zece mirări iscate în trecere, cel puţin nouă se referă la ce naiba cauţi pe-acolo ; să-ţi expui cit mai copios chipul aiurea zîmbi- tor, pentru a scăpa cît mai devreme de sentimentul unui rătăcit pe altă planetă şi să-i încurci pe toţi pînă vor găsi de cuvinţă să-ţi lase un rost oi/icit de mărunt printre rosturile lor importante.

Mi-am început demersurile încă de dimineaţă, rci?[1]* – mînd secundului dispariţia cabinei ce-mi fusese dată, încă din ajun, în exclusivă folosinţă. Abia urcat la bord, de pe şalupa care mă adusese, mă reped în coridorul întunecos pe care proaspăta-mi intuiţie de proprietar plasa locul viitoarei mele reşedinţe. Caut uşa cu numărul 39, vîr cheia în

broască şi încerc s-o răsucesc. Nu se răsuceşte, deci poate fi deschisă. De ce e deschisă ? E prima nedumerire cu care păşesc mai departe, prin micul hol de intrare, spre uşa din dreapta presupusă cu ceva mai puţină siguranţă a-mi aparţine.

în scurta vizită clin ajun, făcută în compania secundului, o făptură masivă, zăngănind ca o panoplie clin cele cîteva chei şi paspartuuri – avusesem doar răgazul să contemplu un interior impersonal de cameră de hotel menită să satisfacă cerinţele minimale de confort ale succesivilor ei locatari ; silueta scorţoasă a dulapului la poalele căruia, cerşind parcă îndurare, se lăţea un pat despuiat de lenjuri, vis-ă-vis de o canapea trecută, după aparenţe, printr-un martiriu similar cu cel al sfintului Solomon ; o măsuţă îngustă, lipită de perete, o chiuvetă neagră, de parcă oficierea spălatului celor ce m-au precedat se realizase prin simplul transfer de culoare de la albul porţelanului la negrul miinilor lor muncite, şi o mochetă în tonul tuturor pingelelor care au cutreierat-o. Lucruri. în genere, dispuse, după un şmotru sănătos, să mai scadă din preţul dezolării. Dar ceea ce mi se păruse a fi iremediabil întristător erau ferestrele dînd spre o îngrămădire informă de fiare care-mi promiteau mizerabila lor tovărăşie de-a lungul-voiajului. Să călătoreşti pe mare iară s-o vezi, fără s-o aspiri în fiece clipă, o socoteam un nonsens. Mai bine stăteam acasă ! în faţa acelui gabarit impresionant care avusese bunăvoinţa să mă însoţească. am dat curs acestei opinii scîncite pentru ca, pironit în dojana unei poreclii de ochi extraordinar de albaştri, să primesc o lecţie severă, savant dozată, asupra raportului *ne-ce-sar* dintre pretenţii şi atribuţii sau, dacă-mi convine, în-vers, adică dintre atribuţii şi pretenţii. Dreptul la cea mai *mullp* mare îl au, în mod logic, vîrfu- rile. perspectivele asupra acesteia scazînd în conformitate
cu statul de funcţiuni, cu urmînd, adică, după cele deduse din demonstraţie, s-o văd dintr-o groapă. A fost

prima prelegere a secundului dintre cele care mă vor institui într-un audient ascultător şi receptiv de-a lungul unui amar de vreme. Va să zică poziţia mea ingrată de pe rolul de echipaj nu-mi dădea dreptul la mare.

Acum, cu această. durere neostoită încă, stăteam în pragul cabinei învăluite în semiîntunericul dimineţii, schimbindu-mi deruta de pe un genunchi pe celălalt ; fiindcă, la inventarul ştiut din ajun, se adăugau o pereche de picioare ale unui ins necunoscut care dormea pe patul neînfăţ-at cu acea hotărîre dată îndeobşte de conştiinţa proprietăţii sau do genul de insolenţă cu care-ţi însuşeşti tot ce-ţi convine. Violare de domiciliu ! îmi zic, încerci nd să-mi stimulez latura intempestivă a unui caracter dedat mai degrabă la compromisuri, dar zăresc prin cele două ochiuri de geam două ochiuri limpezi, albastre deasupra cărora evoluau fulgi mari şi încrezători de zăpadă. Cabina mea n-avea acces la măre. Citisem bine numărul de pe uşă : 39. Atunci ? Nu exista altă explicaţie decît că cineva mi-a substituit cabina *mea* cu a *lui;* cineva aflat, pesemne, la altitudinile superioare ale schemei, care şi-a permis să-şi aducă, dimpreună cu calabalîcul personal, porţia de mare reglementară în spaţiul destinat mic.

Şi, cu sentimentul frustrării totale, mă avînt în căutarea secundului, începîndu-mi deci opera menită să mă impună ca prezenţă,

*

— *Dispariţie ?*
— Da ! *Dispariţie !*
— Hm !

Există fe2 de fel de nedumeriri la care mă grăbesc să adaug genul de nedumerire albastră, smulsă d intr-o pe* reche de ochi a căror culoare celestă este, repet, indescriptibilă. Un ciuf revărsat patetic, în maniera poeţilor tribuni-, pe o frunte cărnoasă şi zguduită de seismele unei bănuieli sinistre, abia reţinută spre a nu fi mărturisită. Nu cumva sînt ne... ?

— Hm ! S-a cărat cabina, aşa...

— întocmai !

Omul se saltă silnic dintre hîrtiile lui. acum întregul său chip se surpă în disperarea unei concluzii irevocabile, e clar, un nebun le mai trebuia şi iată-l aici, livrat cu amănuntul. După o tradiţie înstăpînită nu de ieri de azi. secundul este socotit *soacra* vaporului ; el e, adică, cel ce bate la cap pe toată lumea lăsîndu-se cu generozitate regulamentară expus sîcîielilor tuturor. El întocmeşte scheme, tabele, cargoplanuri, adică diagramele încărcării, el face evidenţa compensaţiilor şi concediilor echipajului, el răspunde de încărcarea şi descărcarea mărfii purtînd în consecinţă lungi şi colorate pertractări cu diverşi reprezentanţi ai diverselor agenţii şi servicii portuare, el, avîn- du-l în subordine pe nostrom, administrează nava, el... Mai face şi cart pe deasupra, orele 4—8, socotite cele mai dificile din pricina îngînării zilei cu noaptea sau invers, moment cînd evaluarea distanţelor cere un ochi experimentat şi o minte aidoma. Dacă comandantul are în spinare *totul,* secundul răspunde cam *de toate,* exclusiv maşina şi staţia de radio. Comandantul este *spiritus rector,* putîndu-şi permite să fie prezent chiar şi unde deocamdată nu se află. Secundul este *spiritus toci,* obligat să fie cu adevărat ubicuu, fără a se neglija pe sine în perspectiva unui examen greu care-l va plasa în rîndul atotputernicilor. Comandantul este dumnezeu, apărut ici şi colo, oferindu-şi sncralitatea în circumstanţe care

pretind decizii exemplare, în timp ce secundul este profetul său, veşnic supus pipăitului profan, spre a se vedea că există, adine implicat în viaţa echipajului şi a navei care trebuie să-i fie cunoscută pînă-n detaliu. O plecare ca asta a noastră reprezintă pentru el un infern de griji, şi înţeleg că cu exprim ceea ce s-ar numi „colac peste pupăză”. Dar dacă mi-a dispărut cabina ?

– Hm !

– Acum e dur, deşi o anumită mijirc a ochilor lui albaştri pare să-mi ceară îngăduinţă. Iese din spatele biroului, traversează salonul lui de secund cu o ostilitate atît de manifestă ineît simt cum aerul dintre noi se comprimă pînă la tăria unui resort care mă împinge, reflex, din drumul lui către uşă, unde se mai opreşte o dată de parcă ar vrea să mă prevină că deplasarea unui angrenaj de gabaritul său costă energie. Şi energia costă. Poate, totuşi, mă răzgîndesc. Eu ? De ce cu ? Să se răzgândească cabina ! Şi pufnesc în rîs în clipa în care, fără să vreau, mi-l imaginez pe secundul meu în pantaloni scurţi şi cu ciorapi albi, trei sferturi, bine întinşi pe gamba piciorului. În 1963, elev fiind al Şcolii superioare de marină, ferchezuit şi dichisit după rînduielile vremii, aştepta în coloană pe- unul dintre cheiurile portului Constanţa întoarcerea solemnă a *Bucureştiuhă* revenit din înconjurul lumii. Comandantul, tocmai Liviu N.. avea să .se întipărească atît de puternic în. sufletul elevului G. Gheorghe îneît posesorul pantalonilor scurţi şi-a propus să depăşească orice dificultate pentru a ajunge în subordinea acestuia. Şi a ajuns, iată, şî-a permis luxul, mai bine zis; să ajungă, deşi are astăzi în buzunar un livret de comandant egal cu al vechiului său idol, cu care ar putea prelua calitatea supremă pe orice alt vapor. El însă rămîne secund din dragoste. îmi notez, în faţa perplexităţii lui, concluzia îmbucurătoare că omul acesta are

sentimente pe măsura volumului, şi trec din nou la chestiune.

— Dacă vă spun...

Secundul meu are ceva din masivitatea unui urs şi încă ceva din lentoarea corpolentă a unui motan matur, pentru care gesturile, înainte de a ajunge evidente, se coc îndelung în învelişurile lor intenţionale şi, nu ştiu de ce, îmi dă senzaţia că întreaga-i existenţă se compune din- tr-un şir nesfîrşit de campanii lăuntrice, de marşuri glorioase ale fiecărui gînd către eliberarea lui faptică. O mobilitate înceată, divulgînd totuşi arzătoare combustii puse în slujba unui comportament care pare să întîlnească, în terminaţiile lui vizibile tuturor, nu aerul ci densitatea lichidă a mercurului. Ceea ce vede acum lumina zilei a pornit să se edifice de mult, acolo, în arborescenţa celulară a anatomiei lui, adunîndu-se şi readunîndu-se după legile naturale ale unui fluviu care mai cerc îngăduinţa să fertilizeze delta şi să coacă rodul aluviunilor exteriorizat, în fine, în deplasarea unui picior sau într-un gest neglijent de înlăturare a părului de pe frunte. Inii dau seama ce spun despre cabină ? Zic, *păi, sigur că-mi dau seama,* conştient că declanşez o altă istorie ale cărei consecinţe, ce să fac, trebuie să le mai aştept.

Secundul meu trăieşte ramificat în trei timpuri deodată, extrăgîndu-şi mişcarea curentă din deliberările puse la dospit o cîtime de vreme înainte şi elaborîndu-şi viitorul prin ceea ce îi stimulează clipa de faţă, ca şi cum trupului său mare nu i-ar ajunge, cadrul prezentului.

Sper că undeva, în această teribilă alcătuire s-a înfiripat ideea deplasării la locul delictului, şi mă mai întreb,, cu lăcomia tolerabilă a unui copil aflat în faţa misterelor dulci ale cămării încă închise, ce urmează a se petrece între două firi atît de deosebite : un comandant iute, nestăpînit, plin.de avînturi spontane a

căi or logică trebuie s-o deduci ulterior, cu mîna la frunte, şi un căpitan a cărui răbdare este răbdarea naturii înseşi luată_ în procesul tehnologic al celor patru anotimpuri. Pînă atunci, .iată că pornim !

*

Misterul cabinei cu numărul 39 s-a dezlegat urgent, ca şi cum n-ar fi aşteptat decit sosirea secundului. Ceea ce văzusem în ajun, grămada de fiare din dreptul color două ferestre, era un fragment din suprastructura Pre- *dealului,* tras vremelnic la *dană dublă,* adică lipit de bordul nostru pînă una-alta. Plecarea lui a însemnat deschiderea perspectivelor melc la mare. Cu alte cuvinte aveam şi cu porţia mea de insule, de cheiuri străine şi zgomotoase şi de oceane pustii cărora urma să le spun bună dimineaţa din cuibul meu personal, adică de-acolo de unde le-am dorit neîntrerupt, vreme de o viaţă. Secundul nu-mi înţelesese eroarea, faptul că luasem *Predealul* drept o parte inalienabilă a *S inaiéi,* închipuindu-şi că mă vait pentru prea puţina mare care, totuşi, mi se dăruie. La ce bun să-i mai explic ? Ţintuit într-o pereche de ochi neiertători de albaştri, îmi asum poza jalnicei umilinţe, aşa cum cred că s-ar cerc într-o atare situaţie, şi rămîn în cele din urmă în compania intrusului, a celui ce avea să devină cu timpul numitul nea Pavel. Poartă un soi de fes pe cap -care va stîrni mereu alergia comandantului (Scoate-ţi ciorapul din cap !), are ochii cîrpiţi, privirea nesigură, şi în genere îţi oferă indiciul unei mahmureli dureroase ale cărei antecendente, prelungite mult peste ora ultimei şalupe, l-au reţinut la bord şi l-au proiectat în prima cabină presupusă liberă. îşi balansează picioarele, şezînd pe stinghia înaltă a patului, şi simt cum mă

nasc treptat ca identitate fizică, cum apar din straturile de ceaţă ale răvăşirii lui momentane precum fantoma tatălui lui Hamlet. Edr unei nat oare de tihnă. Acum cred că sînt întreg, fiindcă nea Pa vel a revenit la sine adminîstrîndu-§i o ţigară care, practic vorbind, nu se va isprăvi decît peste şase Juni de zile.

— Căsătorit ?

— Da !

— Copii ?

— Da !

Dă drumul unui oftat profund caic, iu vremea, avea să mă prevină, în spiritul reflexelor condiţionate ale lui Pavlov, că o cazul s-o şterg dacă nu vreau să fiu martorul unei stufoase deliberări despre paştcle sau dumnezeii – la alegere – mă-sii de viaţă. Cum deocamdată însă nu ştiu c(urmează, stau locului încercînd, naiv, să supun unei logici oarecare explozia orbitoare do date biografice şi do informaţii livreşti declanşate fără aparenţa vreunui impuls din parte-mi. Pentru nea Pavel c suficient să existi ca să ilustreze miraculoasa spontaneitate a unei sonerii cu celulă fotoeléctrica. Apari, şi sună. Dar mai întîi oftează. Se află la a doua căsătorie, prima nevastă e pe undeva prin Moldova, o templul de la Borobudur, o Spinoza, arc <» fată deşteaptă foc căreia ii pregăteşte un ierbar... grădina botanică din Colombo, Peradenya ? Am auzit de ascide. plantele carnivore din Borneo? A'îmbătrînit ofiţer trei.

pastele mamii ei de viaţă alături de sunetele guturale ale lemuricnilor. Tamili, sinhalezi, păţania lui Raffles, întemeietorul Singaporelui care a încălcat o corabie cu inestimabile manuscrise malacze, duse la fund odată pentru totdeauna, Moctezuma, Cobălcescu, Rama al III-lea şi dumnezeii... Arc certificat de traducător din malaeză şi a constatat asemănări izbitoare între

folclorul malaez Şl cel românesc. Ţugulea, păi. Ţuguic-a pare să destindă dintr-un substrat indoeuropean de unde l-am împrumutat şi noi, îmbrăcîndu-l în cămaşă cu arnici. Taj-Mahalul şi ciudatele platforme din podişul tibetan, şi paş... Să nu care cumva să pronunţ *chei ci cheu, a* făcut o comunicare pe chestia autohtonizării terminologiei marinăreşti, *prova* nu *proră* dimpreună cu mama ei de viaţă. îţi ocoleşte cu atita străşnicie cunoştinţele pe care le deţii, incit te duce la deznădăjduitoarea concluzie că ai trăit degeaba. Sentimente, resentimente, aluviuni de lecturi fixate intr-o memorie prodigioasă din care, reconstituind lumea, te-ai trezi în vălmăşagul unut bazar oriental unde poţi găsi dragoste şi ură, capre bicefale, şopîrle varan cu trei ochi, plastoizi pentru uz erotic, aüstralopiteci şi cizme înalte pentru delta Orinocoului dar nici o coajă de pîine. Pentru nea Pavel se prea poate ca marea să fie canalul de aducţiune al erudiţiei lui, pe cît de incoerentă pe atît de epatantă. Sînt uluit, zăpăcit, de parcă aş fi fost cernut prin fantezia colorată a unui Picasso înainte de a-şi deschide ochii şi-l’ văd, în sfîrşit, cum se ridică, uşurat de lestul atîtor confidenţe şi informaţii, transferate în mine. Un caricaturist perspicace i-ar reţine degrabă succesivele-i acolade care-i alcătuiesc statura peste mij-locie, îngroşată de preavizul, corect al bătrîneţii, de la tîmplele sure spre convexităţile uşor acuzate ale obrazului, prin linia căzută a umerilor către proeminenţele calme ale burţii şi şalelor, preluate în parantezele grijuliu racordate ale picioarelor, flambate parcă sub greutatea acestei enciclopedii ambulante. Decupat pe fondul deschis al chesonului, dă impresia că liniile distincte ale trupului său întîmpină rezistenţe felurite încordîndu-se în arcuiri tot mai înalte, pe

măsura căderii spre altitudinile joase ale podelelor. Şi, ca şi cum n-ar fi fost deajuns de sugestiv, întregul ansamblu se asezonează cu acolada orizontală, cenuşia şi amplă a unei mustăţi pe sub care filozofia atit de des invocată a paştelui sau dumnezeii – la • alegere – mamii ci de viaţă, pare să capete accentele blinde ale împăcării cu toată lumea.

Niciodată n-am fumat atit de mult fără să duc o ţigară la gură. în cabina .mea pluteşte o obscuritate densă de fum şi de întuneric, şi poate că tocmai această atmosferă a primei întîlniri cu cel ce va deveni curînd nea Pavel, avea să compliciteze la acea viziune ceţoasă, uşor aburită, uşor neclară, în care-l voi proiecta pe ofiţerul trei punte multă vreme înainte. Deschid fereastra după ce mă chinui destul cu un mecanism agresiv, apucător de degete, şi-mi sorb lacom porţia de mare. încă n-am plecat şi tot mai ninge.

Apoi l-am cunoscut pe nea Titî, nostromul, şi cînd spun asta, îmi asum curajul carc-i mină pe alţii să afirme că au cunoscut lumea. Stătea aplecat peste copastie contemplând cheiul pustiu şi nins pe care ordine severe îl proiectaseră pe orbita cosmică a altei planete, şi mă gîndcsc că apariţia lui, a lui nea Titi, printr-o miraculoasă şi fericită coincidenţă, s-a suprapus unui gînd incipient, pornit să-mi otrăvească dc-aici înainte bucuria voiajului.

Am fost întotdeauna convins că, sufleteşte, mă administrez în chipul cel mai penibil. Perspectiva unei satisfacţii încolţeşte simultan pentru mine, cu intuiţia întristătoare a limitelor ci inevitabile.

O împrejurare dificilă îmi diminuează combativitatea k-gănîndu-mă în spaţiul unui interes absurd pentru propria-mi conduită, absurd deoarece nu-mi acord nici o mină de ajutor, mizînd doar pe mine cum mizăm în-

deobşte, din afara ringului, pe cel cc-l cunoaştem mai

de-aproape. Jena de a contraria pe cineva îmi anticipează şi-mi reduce la minimum orice fol de spirit competitiv, fiindcă trăiesc numaidecit starea morală a virtualului contrariat. Justeţea evidentă a punctului meu de vedere într-o dispută oarecare mă face să amuţesc, socotindu-mă dincolo de orice, angajat într-o partidă de orgolii pe care trebuie s-o părăsesc tăcut, cu demnitatea modestiei. Puterea absorbantă de interes şi de atracţie generală ale unui fapt sau personaj notoriu trezeşte în mine reculul unei detaşări puţin melancolice, puţin revoltate. O filozofie nu neapărat defetistă dar întotdeauna agrementată cu un dram de amărăciune mă împacă cu orice evoluţie a situaţiei, grăbindu-mă să pun totul, chiar şi neprevăzutul, în seama voinţei mele coerente, împăcîndu-mă cu logica rămuroasă a faptului finit, ca şi cum aş fi preconceput-o eu. Nu ziua de mîine mă nelinişteşte sau mă bucură, nu perspectivele reale ale unui cîştig sau pierdere mă tulbură într-atît cît reuşeşte s-o facă cine ştie ce reacţie a unui gînd arbitrar care-mi monopolizează cugetul şi-mi impune conduita viitoare.

Stînd alături de nea Titi, cu ochii ţintă la ţărmul aţii de apropiat şi totuşi atît de departe, pătruns deja de mustrarea acelei despărţiri trăite parodic, tocmai cea din urmă şi cea mai adevărată, m-a săgetat gîndul că frumoasa şi mult dorita mea plecare în lume devine obstacolul cel mai temut al revenirii.

N-a fost decît embrionul acelei stări apăsătoare la care urma să lucrez, cu graţia unui artizan, pînă cînd prova vaporului, răsucindu-so cu 360 do grade, avea să foarfece apele întoarcerii. Ispitele, făgăduinţele lumii întregi tindeau deodată să se convertească în tot atîtea beţe-n roate, înainte chiar de a fi văzute şi simţite, de. a-şi ii revărsat asupră-mi farmecul lor agitat şi multiplu ; obiectul tînjiloarelor mele vise ameninţa să se aşeze, posac, între mine şi

casă. Şi dacă nu l-aş fi cunoscut pe dumnealui, cel apărut ca printr-un miracol lingă mine, simultan cu nefericitul gînd, ca să mi-l asiste şi să mi-l tot zeflemisească de-aici înainte, aşa cum numai el ar fi putut-o face, cred că aceste rînduri ar fi îngînat doar o neîntreruptă, monotonă litanie ; şi mai cred că aş fi privat înaltul sobor de făpturi olimpiene născute spre a hrăni harul creaţiei de unul din glorioasele lui prototipuri...

Nea Titi stătea deci aplecat peste copastie, contempllnd cheiul rece cu indiferenţa celui în care plecările, ncmax- avînd ce roade, se aşază cuminţi intre rosturile vieţii. Nu pentru că n-avea ce mai face stătea el acolo, ci poate fiindcă erau prea multe treburi intre care urma să aleagă, meditînd asupra lor cu ochii ţintă la ceea ce cred că nici măcar n-avea interes să găsească. Un nostrom sau, cum i se mai spune, şef de echipaj care se respectă îşi poate, cei mult, întrerupe preocupările : să le termine, asta nu se întîmplă, practic, niciodată. Nici chiar atunci cînd, după o muncă asiduă, va părăsi un vas pentru altul ; cortegiul t^ăcut dar mustrător al grijilor îl va însoţi pinii la scară, dispus, să sară numaidecit în spinarea noului nostrom ce urcă. Mai cu seamă pe un vapor abia ieşit din reparaţii, cum e cazul nostru, la bordul căruia numai un naiv „îşi poate închipui că ar domni rînduiala şi curăţenia,, problemele şefului de echipaj sînt copleşitoare : băieţii din subordine sînt noi şi în generai puţini, tabla bordajului e murdară şi ruginită, încăperile neglijate, staţionarea îndelungată în port a adunat mormane de gunoi la pupa, zestrea vaporului e împrăştiată, nemaisocotind aprovizionarea, încărcarea mărfii, vardii la scară, gestiuni de materiale etc. etc. etc. Din ce ungher, prîn ce minune ar mai putea întrezări, în clocotul atîtor misiuni, farmecul promiţător al călătoriei ?

Din nici un ungher, e limpede. Nea Titi n-are

viitor deoarece îi prisoseşte prezentul. El nu va pleca nicăieri cu adevărat fiindcă, oriunde s-ar afla mîine sau peste o lună, va trăi mereu între aceleaşi lucruri : bidoane cu vopsea, socare, perii de sîrmă. raşchete şi marţagoane. Şi dacă totuşi m-a zărit şi mi-a acordat o parte din prezentul său continuu a fost pentru că, intuind exact petele de rugină ale firii mele, s-a simţit profesional obligat să mă ia în custodie alături de bidoanele lui de vopsea, de raşchete şi marţagoane.

Purta o şapcă marinărească de care n-avea să se despartă decît în puţinele ore de somn şi în rarele momente rînd, în căutarea cîte unui cuvînt mai drăcos, şi-o sălta de pe creştet masîndu-şi fruntea cu degetele ca pentru a o îmboldi la trudnice eforturi ; numai atunci îşi dezvelea profilul înalt, reflexiv, de pasăre stilizată, ochii, altfel umbriţi de streaşină cozorocului, cu lumina lor cernută neîntrerupt prin sita subţire a unor ceţuri ironice. buze le surpate în alveolele dinţilor ce s-au petrecut cu anii, bărbia, prin contrast, voluntară, năpădită de perii albi şi negri ai vîrstei de cumpănă. Şi mai departe, o intrigantă eşarfă viorie căzută parşiv în răscroiala şubci, care părea să mă provină asupra unor eventuale revelaţii conţinute în acest ansamblu numit nea Titi. altfel numai tonuri palide, scrutări intense şi savant balans între limbajul vorbelor şi-al tăcerii.

De-aici am şi pornit, de la eşarfă, ca să-mi îngădui descifrarea, cu voie sau din nevoia de a-mi agrementa lunga călătorie marină, a unui adevărat truditor 4I metaforei. Nu numai pentru că nea Titi, smulgîndu-se uneori austerelor lui preocupări, se mai apleacă asupra unor foi albe înnobilîndu-lo, pentru uzul intim, cu patos şi simţire poetică.. Nu numai pentru că i-au supra

vieţuit candorile după o prea încercatei căsnicie şi că-şi mai poate proiecta variante de viitor învăluindu-se tandru – enigmatic în vioriul eşarfei lui preferate... Nici numai pentru că, în căutarea frenetică a unei stele statornice, a fost, pe rînd, *colportezir* de ziare, barbugiu, lustruitor de ghete, balerin la Piccadilly-bar, nimic, director de teatru, mare activist sindical, apoi iar aproape nimic şi. în sfîrşit, navigator, enumerîndu-i, evident, doar marile segmente ale vieţii. Ci, dacă vreţi, din toate aceste motive la un loc şi din încă altele, nemărturisite. Dacă a fost cu adevărat marinar, fiea Titi a fost marinarul propriei sale mări lăuntrice, plină de furtuni, de calmuri plate, de rechini dar mai ales de ademenitoare cîntece do sirene, mereu dispus să justifice voia sorţii, întotdeauna izbăvit de înfrîngere cită vreme n-a ocolit-o niciodată.

Numai un poet este capabil să vadă în contradictoriile faţete ale existenţei sale – şi ce existenţă ! – ipostaze egale şi demne deopotrivă de a fi fost trăite. Numai un poet înzestrat îşi poate adopta retrospectiv, cu aceeaşi dragoste paternă, etapele vitrege şi pe cele luminoase ale vieţii, păgubind imprevizibilul de măreţia lui năucitoare prin aceea că şi l-a asumat, de dragul frumosului etern, odată pentru totdeauna. Ascensiuni teribile, culmi seînteind din zăpezi în timp ce prin văi înflorea cireşul, prăbuşiri spectaculoase în genuni, acolo unde alţii şi-ar găsi numai ştreangul, acumulări lente de năzuinţe nu către ceva anume ci către altceva dccît ceea ce a fost, abandonuri explicabile doar prin sila faţă de orice echilibru, toate se înscriu cuminţi în traiectul unei diagrame sufleteşti care nu şovăie, nu urcă şi nu coboară. Există şi atît ; frumoasă ca o auroră boreală, singura cu care cred că se poate compara opera sau

viaţa lui nea Titi, tot una. Şi dacă totuşi, din cînd în cînd. un junghi în dreptul inimii îi cer, întocmai unui cal dresat, linguriţa cuvenită de zahăr, aceasta c pentru ca să înţelegem că tocmai un semn de-al nostru, cu carne şi sînge, a putut fi în stare de o asemenea poezie.

N-aş fi înţeles că, în chipul în care mă administrez sufleteşte, mă paşte singurătatea orgoliului ; dacă nu l-aş fi întîlnit pe nea Titi, ale cărui stele călăuzitoare de-a lungul unei vieţi, adunate pe o singură boltă, ar rivaliza cu calea lactee, n-aş fi intuit că spiritul meu tolerant, uşurinţa cu care-mi schimb cărările, înverşunarea cu ca- re-mi secondez singura dispută acceptată, aceea asupra modestiei, pornesc din convingerea intimă şi îngrozitor de periculoasă că lupta, competiţia se cuvin doar celor egali ; că cei mari trebuie s-o privească doar de departe, în trecere, cu zîmbetul forţat al presupusei lor superiorităţi. Uitînd, înainte de orice să-şi încerce puterile, dacă vor exista, schimbîndu-şi teama, în fond, de a nu fi înfrînt, în împăcarea declarată manifest cu orice înfr îngere posibilă şi cu imprevizibilul însuşi ; alegînd, din mîndră neputinţă, soarta fulgului rătăcitor pe un infinit de traiectorii în locul celei unice a glonţului,’şi unul şi celălalt sfîrşind prin cădere dar în alt chip şi cu altă glorie. ’

Nu-mi dau seama dacă nea Titi şi-a văzut în mine trecutul ; eu, oricum, ascultîndu-i povestea vieţii, mi-am priceput perspectivele, altele dccît ale lui, deşi solitudinea şi orgoliul exprimate în conduita de fiece zi ne apropie tulburător de tare. Fiindcă numai un fericit accident genetic, unul dintre acelea care zămislesc un poet la un secol, poate concepe o forţă mistificatoare de neînchipuit, ca a lui, aptă să sublimeze o existenţă plină de contradicţii

dureroase, de refuzuri şi ambiţii refulate într-o creaţie

olimpiană, armonioasă şi candidă. Eu nu sini printre aleşi. Şi dacă totuşi, din cind în cînd, cîte o linguriţă de zahăr vine să potolească armăsarul inimii, pe unii ca mine, orgolii de duzină, lipsite de harul sublimelor inspiraţii, ne-ar paşte infinit mai multe junghiuri, acreala veşnică a singurătăţii, răspuns corect şi definitiv la izolare nefondată.

Călătorind fără un ţel unic pe marca lui lăuntrică, decît poate dintr-acela de a ilustra vocaţia nelinişstii solitare, nea Titi a ajuns la marea adevărată ca la un liman, ca la un schit ascuns în munţi pentru a medita şi a-şi desă- vir.şi creaţia. De-acolo de unde alţii îşi încep călătoria, el ii pune capăt. E ostenit moral, are dreptul la odihnă al marilor exploratori-poeţi, îşi mută imprevizibilul de pe umerii lui pe umerii mării, se lasă găsit, nu mai caută, cu conştiinţa compromisului inevitabil, şi arareori, cînd îşi evocă înfricoşătoarele taifunuri personale, îşi întinde mina, reflex, către linguriţa de zahăr ca pentru a-şi potoli o vulgară inaderenţă la trecutele decizii ale hazardului

De cîte ori am descins în cabina lui deschisă spre orizonturile .încîlcite ale covertei, am încercat sentimentul inedit al unei alte călătorii, cu nimic mai prejos decît aceea trăită aievea ; cînd una dintre ele devenea abuzivă treceam, interesat, în cealaltă. Gîndul că plecarea îmi este preţul costisitor al întoarcerii şi-a trăit astfel umilinţa în faţa unui exemplu de îndepărtare continuă cu puterea de a nu se înstrăina niciodată de sine. Şi dacă, iată, m-am întors din Japonia, nu acelaşi lucru l-am făcut din cealaltă, a lui nea Titi pe itinerarul vieţii, aşa cum nu te poţi desprinde din clocotul unei inepuizabile creaţii, fie ea clădită pe o dramatică eroare, decît păgubindu-te. Eşarfa viorie, căzută în răscroiala şubei, a fost începutul ei, după cum cheiul dezolant cu fulgi mari şi gînditori era începutul

celeilalte. Celei de-a doua, mă încumet să-i fac fată. Pentru prima, cer un avans neputinţei...

. ¥

Şi tot n-am plecat. Ca şi cum. în spiritul acelei geniale stratageme de care vorbeam mai înainte, mi s-ar oferi favorul gradatei adaptări la ideea despărţirii ; mi-am luat rămas bun de cîteva ori pînă mi-am banalizat sentimentele, apoi mi-a fost interzis cheiul pentru a mă obişnui, probabil, cu desprinderea de uscatul originar. Parcă am fi nişte prunci înţărcaţi cu negrăbită înţelepciune maternă, de laptele casei.

Este, bineînţeles, aspectul figurat al lucrurilor fiindcă, în realitate, altcle-s motivele care ne amină plecarea. Cel mai important dintre ele : nu avem ofiţeri doi şi trei punte. Nea Pavel, *malaezul,* venit pe funcţie de *doi,* îşi adună calabalîcul abia distribuit în mulţimea sertarelor şi coboară încărcat pe chei, asortîndu-şi monologul, cu serii lungi din înjurătura-i preferată. Nu se împacă cu comandantul şi> în sinea mea, regret această pierdere, urmărindu-i, de pe punte, silueta acoladică în treptată scădere. Ofiţer trei nu avem nici de leac. Cei dinainte înscrişi în rolul echipajului pe funcţiile respective s-au îmbolnăvit ori s-au băjenit în speranţa unui voiaj mai scurt şi, eventual, mai dulce. Pînă se vor găsi alţii să-i înlocuiască, sîntem un echipaj cu doi comandanţi brevetaţi dar fără ofiţeri de punte. Printre zvonurile care zgîlţîie mica noastră comunitate, devenită brusc autonomă prin interdicţia uscatului, circulă şi acela că vom ieşi totuşi în afara portului, fie şi în ipostaza precară în care ne aflăm, pentru a face compensarea busolelor. Apoi va trebui să revenim în port pentru controlul dinaintea plecării.

Şi, dacă-i vorba să reproducem miniatural un voiaj dus şi întors, poate dăm şi o raită pe-acasă ; una, tot miniaturală...

•r

Cabina mea se află pe o punte intermediară, în tribord, alături de cea a ajutorului mecanic cu care urmează să împart doar spaţiul strimt şi obscur al holului de intrare şi pe-acela mai larg şi mai dotat al grupului sanitar. în rest, întreg tribordul acestei punţi este domeniul seniorial al lui Petre G., asistentul medical al vasului, supranumit doc prin înjumătăţirea cît se poate de chibzuită a cuvîn- tului de origine. *Certifică for doctor,* stă încrustat pe toate pervazurile ferestrelor unui salon destul de mare în care mărturisesc că aveam să păşesc întotdeauna cu invidie amicală. Deşi n-are treabă cu marinăria însăşi, *doc* dispune de o grandioasă vedere la mare, dimpreună cu obligaţia severă de a^şi camufla ferestrele, seara, pentru a nu disturba cu alte lumini în afara celor regulamentare rosturile navigaţiei.

Şi totuşi-, doc pare marinar pînă în măduva oaselor dacă aş înţelege prin asta capacitatea de a-ţi strînge timpul în chingile răbdării, socotind de la bun început că partea de viaţă plutitoare nu-i decît coaja celeilalte părţi comestibile. N-a avut revelaţia mării din copilărie şi n-a desenat vapoare înainte de a fi învăţat să silabisească. Moldovean din ţara de jos, de pe undeva din preajma Galaţilor, cred că l-a mînat încoace o anumită predilecţie pentru studiul, în beneficiu propriu, al caracterologici umane ; face injecţii, pune cataplasme dai' în acelaşi timp investighează atent, cu o sclipire maliţioasă în priviri, tribulaţiile semenilor angajaţi în aventura cel puţin inedită a mari- năriei. Vreo cîţiva ani de practică medicală într-un sanatoriu de boli nervoase î-au canalizat interesul spre acele laturi ale comportării al căror sens supus observaţiei l-ar plasa între un popă

şi un psihanalist.

Deocamdată, cu uşile apartamentului său princiar larg deschise, de unde răzbeşte sîrguinţa sonoră a unui magnetofon dat la maximum, *doc* face curse nesfîrşite între cele două extremităţi ale domiciliului său, cu braţele încărcate de medicamente ; infirmeria, care n-avea să adăpostească pe nimeni în tot cursul voiajului, oficiul farmaceutic, baia, toate poartă aceeaşi amprentă a părăsirii, şi simţul de ordine al lui *doc* se zbuciumă surd între cearşafuri, ambalaje şi o mulţime de medicamente cu termene depăşite.

Seara ne strînge la prima noastră cină. Aici, în salon, unde locurile sint fixate după criterii precise de grade şi funcţii, am cinstea să şed în faţa celor doi *mari* şi în dreapta şefului mecanic, un brăilean-între două vîrste, cu o conduită controlată, vag pedantă, oricum plăcută, accentuată de austeritatea fumurie a unei perechi de ochelari şi contrariată din belşug de impulsurile entuziaste ale unui apetit fără egal.

O nefericită lumină filtrată prin sticla vînătă a lămpilor din plafon ne face însă, mai flămînzi sau mai puţin fiămînzi, mai dispuşi la oficierea formală a îndestulării sau mai puţin dispuşi, mai frumoşi sau mai urîţi, egal de cadaverici. Sintem împresuraţi, prin graţia celuLcaro ne-a copt-o, de detaliile agresive ale unei scenografii de cavou ; prizonieri livizi ai propriilor noastre umbre multiplicate demonic pe pereţii salonului, aplecaţi deasupra farfuriilor al căror conţinut, orieit de variat, capătă reflexele mercurului sau fosforescenţa .moartă a bălţilor stătute, părem

> * 1

deopotrivă fantome descinse dintr-un festin medieval. Mărturisesc că dacă n-aş simţi în coastă îndemnul exemplar al şefului mecanic, aş avea prilejul să mor

curînd de inaniţie.

Primul nedreptăţit al acestei poveşti do groaza este nea Meri, bucătarul, ale cărui virtuţi culinare se irosesc sub lumina crîncenă a plafonului ; nea Meri, omul care, prin silueta lui hieroglifică, parc decis să pună capăt prejudecăţilor înstăpînite asupra celui jertfit pe altarul plitei ; e atît de subţire îneît parc lipsit de organe interne, şi te aştepţi ca orice boare dc vînt sau chiar curentul provocat la deschiderea simultană a două uşi să-l îndoaie ca pe o trestie. Aşa cum stă în pragul salonului, pe jumătate învăluit în aburul macabru al încăperii, pare o întruchipare contagioasă a renunţării la cele pămînteşti. Dar nea Meri, săracul, nu cere decît elogii pentru osîrdia lui bucătărcască pe care noi, ieşind afară, în lumina sănă-toasă a coridorului, i le oferim cu înfocată complezenţă.

Tirziu. nc strccurăm printre farurile portului, şi faptul nu mă tulbură cîtuşi de puţin ; poate fiindcă ştiu că trebuie să revenim, sau pur şi simplu m-am săturat să-mi tot antrenez sentimentele în evenimente simulate. în vîntul subţire şi destul de pătrunzător, depăşim clipirile înaintate ale farurilor şi ancorăm undeva printre celelalte vapoare ce-.şi aşteaptă intrarea. No iau în primire • un film potolit dc valuri şi o primă tăcere dintre cele o sută şi ceva pe care nu le-aş putea chema decît tăceri marine, lichide şi sonore ca o neîntreruptă revărsare do ape. Şi astfel trăiesc prima noapte pe mare.

fc

— Pilot Constanţa, Pilot Constanţa ! Calling yugcsla- vian ship... Calling yugoslavian ship ! Over I

De ei tova ore ne învîrtim în jurul unui cargou iugoslav, singurul reper într-un spaţiu ceţos, cu orizonturile aproape lipite de bordul nostru. Oraşul trebuie să fie pe undeva în vecinătate sau, mai bine zis, pretutindeni cită vreme tatonăm toate punctele cardinale din raţiuni numite compensarea busolelor ; ceea ce ar însemna punerea în acord, prin corecţii succesive, a magnetismului terestru cu cel al navei.

— Have you any instructions for mc ?

— Băi, Costică, ia vezi ce face ăla acolo, s-a împotmolit, ce-a făcut ! *Cimpurile, Cimpurile,* mă auzi ?

— Pilot station ! Pilot station ! Pilot station Constanţa !

— Yes, pilot Constanţa ! Reception !

Rádiótelefonul deschis revarsă torente de conversaţie intre dispeceratul portului, staţia de pilotaj şi vapoarele staţionate în radă, şi mă gîndesc că peste cîteva luni va veni un moment cînd...

— *Sinaia, Sinaia* cheamă pilotajul ! Cheamă pilotajul *Sinaia !* Mă auzi ? Recepţie !

Oare cum voi arăta atunci şi cu ce ochi voi privi în urmă ceea ce se află astăzi abia înaintea mea, cu toate cele bune şi role ?

Dar pînă cînd voi reveni, îngheţ pe puntea de comandă lăsîndu-mă pătruns pînă-n oase de umezeala rece a ceţii de ianuarie în preajma unui ins a cărui fizionomie se ascunde sub o căciulă croită după tiparele ancestrale ale unei civilizaţii păstoreşti apuse. Nu ştiu decit că îl cheamă Vasile şi că o ofiţer stagiar de maşină provenit dintr-un inginer electromecanic ieşean care, picat în concediu la Constanţa, şi-a aruncat ochii, *intri un scaldat şi şelălalt,* pe o ediţie a ziarului local ; acolo, pe ultima pagină, *avramul* aviza angajări ale căror condiţii, începînd cu diploma de specialitate şi isprăvind cu

dorinţa, păreau să-l aranjeze perfect pe ieşeanul pentru care marea, pînă mai ieri, fusese doar o margine şi numai estivală. Şi iată-l lingă mine, pe comandă, amîndoi disputîn- clu-ne cu aceeaşi rapacitate singurul binoclu şterpelit din camera hărţilor după o procedură personală pe care aveam s-o rafinez în decursul voiajului ; după cum, în aceeaşi durată, aveam să-mi cimentez convingerea că ziarul acela căzut în mina inginerului a cochetat puţin cu destinul călătoriei mele, şi poate cu cel al călătoriei lui doc, pătimaş colecţionar de firi originale...

Deocamdată, eu şi posesorul căciulii fără prejudecăţi scrutăm, pe rînd, prin binoclu, o zare oarbă în toate punctele ei cardinale, în vreme ce, prin radiotelefon, ni se anunţă că au pornit spre noi ultimii doi membri ai echipajului. Primul care păşeşte pe covertă moddînd aerul cu acoladele lui multiple este însuşi nea Pavel, *malaezul,* revenit însă pe postul de ofiţer trei. Asta în ciuda voinţei comandantului, căruia nu-i rămîno decît să-şi aline necazul cu satisfacţia de a întîlni în persoana celuilalt nou sosit pe un fost elev al său, Mihai D., un tînăr smead cu ochi negri, de iluzionist, şi cu tendinţe vizibile spre un gen de viaţă opus ascezei, bineînţeles, în măsura în care un vapor i-o poate permite. Principalul ar fi, gîndesc eu, că ofiţerul doi este oltean din Tîrgu Jiu, şi că de la Craiova, Ithaca scumpă a comandantului; pînă la orăşelul de pe Jii nu-i decît o postaţă, sufleteşte vorbind... Timpul însă, contradictoriu şi pizmaş, şi nu numai timpul, avea să-mi încerce de atîtea ori prezumţiile, deducţiile cele mai logice îneît... Dar de ce nc-am grăbi să scrutăm ceaţa zilelor viitoare din moment ce n-o putem pătrunde nici pe aceea ce ne înconjoară, rece şi densă ca o cortină infinită prin faldurile căreia rătăcim încă, ba într-o direcţie, ba în cealaltă ? Să rămînem; pînă la proba contrarie, cu

satisfacţia profesorului de a-şi fi regăsit în Mihai pe unul dintre cei mai buni foşti elevi ai săi.

— Pilot station ! Pilot station ! Calling yugoslavian ship... Calling yugoslavian ship... Over !

Cu efectivul complet, continuăm să descriem cercul imaginar în jurul aceluiaşi cargou sîrbesc, mugind neîntrerupt din sirenă pentru ca să se ştie unde sînteA

<•

Din jurnalul de bord, vineri, 30 ianuarie : 18.20 Terminat operaţia de compensare. 19.20 Pilot la bord. 19.25 Spre intrare avanport. 20.30 Coborit pilotul. 21.30 Control la bord. 23.00 Debarcat pilotul. 23.25 Gata de manevră. 23.29. Vira ancora. Remorcherul Cîmpeni *împinge prova tribord. 23.33. Ancora la post. 23.45 Liber remorcherul 23.50 Far intrare. Nave în trecere prin pasa de intrare. 24.00 Toată viteza înainte. Cer senin, vizibilitate redusă, valuri mici.*

Addenda la jurnal : Nae, şeful electrician, a devenit tată. Pe fetiţă o cheamă Irina şi are 3,200 kg. Averse de bucurie paternă. Şi, în fond, dacă mă. gîndesc, n-a fost decît un declic, o veste telefonică şi un alt declic. Restul peste şase luni, în ţară...

*

Toate lucrurile par ele cum par pînă în clipa în care deţii certitudinea plecării, şi trebuie să recunosc că, graţie firii mele înclinate spre • scepticism, dar mai ales atîtor repetate amînări din diverse pricini, certitudinea faptului a coincis în timp- cu faptul însuşi ; adică, în miezul unei nopţi geroase, cînd bătaia intermitentă a farului de pe coastă ne atingea, ca o pisică uriaşă, cu labe moi şi tandre,

pe cînd ne strcvurum printre roşul şi verdele farurilor depoziţie.

Atunci, cînd puzderia de lumini ale portului tindea să capete aparenţa glacială a galaxiilor îndepărtate iar marea se pregătea să ne adăpostească în încăpătoarea ei pustietate circulară, între mine şi plecare n-a mai existat nimic decît acel sentiment perfid de înstrăinare ; perfid, fiindcă de aproape patruzeci de ani mi-a stat ascuns îndărătul oricărui dor de ducă, făcîndu-mă să cred că, dacă există, e prea mic ca să fie luat în seamă ; perfid, mai ales în ultimele săptămîni, fiindcă ni-a lăsat să mă tem destul de eventualitatea unui dezastru concretizat în cine ştie ce stupefiantă retractare a deciziei iniţiale, de genul *Novac nu mai pleacă;* perfid, fiindcă m-a lăsat să deschid unor oameni abia cunoscut i conturi de prietenie durabilă şi fiindcă mi-a permis să împachetez/ să adun cu disperare în jurul meu o cantitate de bagaje echivalentă cu gestiunea unei prăvălii de mărunţişuri.

Dar dacă e perfid nu poate fi altfel.

Era o noapte, zic, geroasă, pe care curentul vaporului o făcea şi mai geroasă, şi, cu veşnica-nii pornire de a împăca lucrurile, am încercat acolo, pe comandă, cu faţa spre punctul cardinal al oraşului, să admit că cei de-acasă mă ştiu plecat deja, de două zile. Alături do mine, dar cu faţa înainte, cu capul împins peste parapetul punţii comenzii, comandantul scruta bezna lichidă din prova, străduindu-se să dea de urma unei balize indicatoare care, în condiţii normale, ar fi trebuit să fie luminată.

Cui m-aş mai adresa deci cu întristarea mea dacă ai mei mă ştiu deja plecat ?

Comandantul înjură concludent baliza invizibilă, înjură uşa din babord şi pe cel ce şi-a închipuit că a reparat-o, dar baliza nu se aprinde, stă ascunsă în

întuneric,

yi

iar uşa se încăpăţînează să se înţepenească împiedicindu-l să se deplaseze din interiorul comenzii pe latura ei descoperită. Dacă., din întîmplare, vom da peste dihania aceea neluminată, ne-am putea întoarce la remorcă, cu elicea drăgăstos îmbrăţişată de lanţul balizei...

Hm ! Cine ne-ar putea face vinovaţi de ipocrizia profundă, instrucluratâ sufletelor noastre ? Mai bine să nu dăm... să mergem înainte, încotro privesc şi eu cu ardoare spontană de colaborator sau de complice la procedura îndepărtării, adăugîndu-mă celorlalte perechi de ochi scrutători în noapte.

Am zărit-o. în sfîrşit, baliza reală dacă nu una inventată de ocările patetice ale comandantului, se prelinge oarbă, masivă şi mută de-a lungul tribordului, *ultimul semn al ţărmului nostru,* te salut mare, la revedere, pă- mintule, acelaşi sentiment viclean îmi fură privirile înapoi, purtîndu-mi-le pe cocoaşa balizei în scădere către nord-nord-vest, acolo unde luminile-bulgări se transformă, concasate de milele depărtării. în pietriş. în pulbere, în baltă, într-un halo iradiant, apoi în nimic, făcînd să se închidă cerul pustietăţii şi să mi se strîngă inima.

Simt fiorul aprig al iernii de pe mare, în timp ce fiinţa dinlăuntrul meu, răsfăţată de atît uscat, se zbuciumă indreptîndu-şi prova în căutarea altor, orizonturi.

4.ra(a dinspre în a re a pămîntulufi

Descoperirea Bosforului. Sentimentul mării la Istanbul. îndărăt, spre o Constanţă pitorească şi spre o alta mult prea austeră. Şi imnul meu prea trist plutea, în largul Mării Marmora. Intervenţie chirurgical-mecanică în Egee. Voi număra pricind cu o primăvară mai puţin. Marea Mediterană şi nea Meri Botezătorul. Coeo- tieri în premieră personală pe Suez. Sînt autorul unui furt cu complicitatea nocturnă a Mării Roşii. Constantin Novac şi oceanul. Nimic epstier în vedere. Colombo, văzut marinăreşte.

31 ianuarie, sîmbătă : Nave în trecere prin ambele borduri în drumuri diferite. 11.27 Belevmenţ far B umili. 11.44 Ambarcat pilot. 11.50 Control la bord. 12.00. Efectuat control. Navigaţie în drumuri practice pe Bosfor cu pilot la bord. 12.40 Cobprît pilot. 13.15 San Stefano. 15.55. Se stopează maşina pentru remedieri curente. Predat cartul în derivă. 17.57. Remediat defecţiunea. 20.00. La predarea cartului, în vedere Gallipoli. Se naviga în drumuri practice pe Dardanele. Cer parţial acoperit, vizibilitate moderată,

vînt variabil 2—3, mare calmă.

Un acces dc panică, ultima îndoială mă proiectează din pat pînă în dreptul ferestrelor care mă întîmpină cu

o marc matinală, verzuie şi ncsfîrşită. Iată că există deci şi apă fără ţărmuri. Visuri, speranţe, demersuri, incertitudini, nerăbdări, temeri contradictorii, toate m-au condus în cele din urmă aici, sub plafonul cafeniu al acestei cabine plecate în lume pentru un timp pe care numai sfîrşitul efectiv al voiajului îl va marca cu precizie. Patru luni ? Cinci luni ? Şase ? Cine ştie ? Foşnetul cald al ventilaţiei aflate sus, deasupra patului, pulsul egal al motorului antrenînd în ampla lui vibraţie o mulţime de alte zgomote mărunte îmi asaltează vechile obişnuinţe, înclinaţia spre o linişte mută în spaţiul căreia mi-am adăpostit pînă mai ieri cazna gîndurilor. Cineva, o persoană misterioasă care şi-a ascuns identitatea sub numele meu, care mi-a pretins întotdeauna să fiu interpretul faptelor lui în faţa celorlalţi, va trebui în curînd să se demaşte. Nimeni şi nimic nu-l mai pot împiedica s-o facă ; relaţii, prejudecăţi confortabile, drumuri bătătorite, veleităţi, automatisme zilnice sau lunare, habitudini dirijate din umbră de eminenta mea cenuşie s-au oprit într-un ambuteiaj colosal în bariera zilei de ieri. Azi începe o altă viaţă, o viaţă lungă de luni de zile. în care persoana în chestiune, înlăturînd vălul anonimatului, arc timp să se reaşeze, să dea sau să primească porecle, să-şi mobileze casa, să-şi facă prieteni şi să perfecteze vizite, să capete manii şi să se dezbare de ele, să se lase de fumat pipă şi să exerseze, ştiu eu, trabucul. într-un fel spus, să-şi confecţioneze şi el, la rîndu-i, o altă eminenţă cenuşie, cel puţin pînă la întoarcere.

Dar dacă ar trebui s-o iau de la capăt de cîteva zeci de ori, pendulînd necontenit între o identitate şi alta, între două comunităţi, lumea şi echipajul, e adevărat, nu la fel de numeroase deşi la fel de dense în preocupări şi sentimente ?

Abi/a atunci aş căpăta, cred, acea natură proprie a marinarului, natură cunoscută mereu pe jumătate, dintr-o .perspectivă sau din cealaltă, rareori pe de-a-ntregul, aşa cum se întîmplă de obicei în cazul fiinţelor amfibii, Pornind de-aici, încep să înţeleg motivul pentru care, • indiferent de pretenţiile intelectuale, orice marinar îşi consideră din capul locului meseria ca p.e o oficiere tainică .şi exclusivă, arălîndu-se dispus să surîdă cu superioară îngăduinţă oricăror tentative de a -fi oferit cunoaşterii umanităţii.

Mă aşteaptă vremuri cam grele, şi, cu acest simţămînt. mă dau în lături pentru a-i face ioc celuilalt dinlăuntru! meu care, multiplicat de curiozitate, priveşte de sus, de la înălţimea medie a punţii de promenadă, goana cu 15 mile a vaporului către primăverile sudice.

*

întreaga covertă e plină de bidoane cu acid formic, marfă pentru Colombo, stivuită şi amarată astfel incit să încapă cît măi mult în spaţiul disponibil dintre gurile magaziilor şi structurile instalaţiilor de forţă. Rezultatul, privit dinspre castel ul-pupa, unde ne. ducem traiul, închipuie o punte supraînălţată, traversată ici şi colo de podeţe înguste, simple seînduri în reazem nesigur, apte să-ţi complice o eventuală deplasare spre prova pînă la proporţia unei peripeţii de ţinut minte.

Nu numai din acest motiv, extremitatea înaintată a vaporului, în raport cu dimensiunile ce caracterizează micul nostru univers domestic, pare îndepărtată ca o aspiraţie ; pe furtună trebuie să fie de-a dreptul inaccesibilă. Acum însă, pe marea abia frămîntată de o hulă cuviincioasă, etrava saltă ritmic, uşor, oferindu-ne fără încetare schimbări de nivel ale unui orizont

plumburiu din care aştept emoţionat să se nască Bosforul.

/

O singură pată vie, albastră, la prova babord are şansa să ni se insinueze ca un simbol optimist al revenirii ; în fond, nu-i decît un container de genul celor care se folosesc în transporturile rutiere internaţionale, menit să-şi probeze rezistenţa în condiţiile specifice ale mării, şi mă gîndesc că între persoana mea şi obiectul albastru se instalează o elocventă similitudine : amîndoi sîntrm supuşi testării, numai că el îşi asumă, îndrăzneţ, riscul de a fi în avangardă...'

în rest, dacă n-aş socoti pulsaţia motorului, o inimă mecanică bătind lingă şi pentru inimile noastre, tăcere şi pustietate. La nivelul punţii principale, nea Ti li, nostromul, ciocăneşte o uşă muşcată crunt de rugină. în timp ce băieţii lui. siluete impersonale în depărtarea provei, aplecaţi deasupra unei deschizături în punte, depozitează parîmele grele, devenite inutile pînă la viitoarea manevră pe Suez. Aşa cum se profilează pe orizont, cînd etrava intră între valuri, par integraţi unor hieroglife ' enorme, sau o ceată de hămesiţi într-o partidă inegală cu nişle macaroane de dimensiuni ciclopice.

în curînd, două gheburi mărunte, abia cernute prin ceţurile străvezii ale mării, ne vor vesti Bosforul.

*

Prin anul de graţie 1894, cargourile *Medeeu* şi 3/c/ror deschideau oficial linia maritimă Constanta – Constan- tinopol. Faptul se înscria ca un eveniment de-seama în succesiunea etapelor de efort naţional şi de dăruire a unor personalităţi, oameni politici, amirali şi. comandori acoperiţi astăzi pe nedrept de colbul uitării, care au înţeles, fiecare la vremea lui. să preia mesajul înaintaşilor şi să-l traducă în

limbajul eficient al raţiunilor noivirr politico-cconomîce.

Sa *răsufle ţara* au spus voievozii, lăţind u-şi puterea şi graţia asupra eonipatrioţilor lor născuti la marginea mării şi tinzînd, de aici, mai departe, către zările lumii. Pătrunzătoarea clarviziune politică a lui Mihail Kogălrticeanu a intuit că *..Cheia mîntuirii noastre este drumul Dunării spre Marea largă",* iar ilustrul om de ştiinţă Si- mion Mehedinţi a socotit ca indispensabilă pentru destinele ţârii trecerea din laza continentală în aceea maritimă.

Toate acestea însemnau, fireşte, înainte de multe altele, Bosforul. Pină la dala cu pricina, 1894, cînd pătrundeam investiţi cu toate drepturile unei flote libere prin poarta dintre colo două continente, o istoric lungă şi încrâncenată ne legase deja de apele strîmtorii ; spre ele au năzuit corabierii lui Ştefan cu pînzarele lor uşoare şi rapide, spre ele vor fi privit încruntaţi piraţii moldoveni, flibus- tieri ai Pontului Euxin, luptători la Bender şi Ţuţora proveni ţi din rîndul marinarilor ale căror cetăţi-porluri, Chilia şi Cetatea Albă, fuseseră îngenuncheate de către Baiazid al II-lea ; prin Bosfor trecuse drumul surghiunului odată cu teama ureînd ca o maree în mădulare de domni învinui ţi de hainic. şi tot prin el pruncii şi aurul pămîn- lului nostru ; şi. mai l'îrziu, corabia lui Cuza, oprită în pragul dinspre mare al Sublimei Porţi pentru a marca începutul unei alte istorii pe care San Stefano. oglindit mai la vale în aceleaşi ape ale strîmtorii. o va pune definitiv sub semnul demnităţii naţionale.

Singe. sudoare şi aspiraţie românească, nemaisocotind înseşi apele Dunării materne, au irigat zările albastre ale Bosforului care, şi din pricina noastră. işi colorează amurgurile solare cu fantastice reflexe purpurii...

Niciodată conştiinţa istorică a acestui neam,

obişnuit să fie tratat ca un popor eminamente continental, născut şi crescut la poalele munţilor, n-a exclus marca şi implicit Bosforul dintre posibilele deschideri către o paşnică universalitate. Vechile legături comerciale cu genovezii, vene- ţicnii şi englezii, reglementate prin statute nautice concepute pe o perfectă reciprocitate, presupuneau, de bună seamă, abordarea prealabilă a problemei rutelor maritime în care chestiunea Bosforului era esenţială. Că pînzarelc moldoveneşti au depăşit strîmtoarea în drum spre Medi- terana o dovedesc rămăşiţele unui far ridicat, se zice, de către Ştefan lîngă mănăstirea Zografu de pe muntele Athos. După o lungă perioadă de servitute otomană, ne recăpătăm dreptul de a naviga pe mare, iar Alexandru Ghica, suplimentînd tributul acordat Porţii, îşi rezervă dreptul de a arbora pavilionul Valahiei pe corăbiile româneşti care iau, prin Bosfor, drumurile Stambulului.

Din această perspectivă istorică din care renumita strîmtoare se instalează natural ca un simbol de poartă între noi şi lumea largă, evenimentul de la sfîrşitul secolului trecut, mareînd deschiderea oficială a liniei maritime Constanţa – Constantinopol mi se pare mai vibrant pentru noi decît, de pildă, prima traversare aeriană a oceanului ; deşi cu mult mai puţin cunoscută faţă de aceea a temerarului Lindbergh, primul spărgător al vămilor aeriene continentale, cursa celor două vapoare româneşti din 1394 a risipit vămile unei lungi şi încercate zbateri naţionale, lăsîndu-i Bosforului doar simpla lui dificultate geografică. •

Pe atunci nu dispuneam încă de multe vapoare şi nici de prea multe cadre de specialitate, deşi beneficiam de o istoric încurajatoare şi de o forţă nativă încercată în bulboanele Bistriţei şi în

anafoarele sau pe canalele întortocheate ale Dunării ; n-a fost, în fond, decît un transfer pe alte orizonturi, fiindcă dorul dc lume şi putinţa omenească de a-l stinge îşi împliniseră de mult măsura.

îneît Bosforul, apărut atunci în prova *Meteorului* sau a *Medeei* (de ce nu ne-am aminti de ele şi astăzi împărtăşin- du-le numele altor nave româneşti ?) sporindu-se mereu în detalii şi masivitate, pe măsura apropierii, părea să se nască mai degrabă din relieful încîlcit al istoriei decit dintr-un. spaţiu geografic altfel prea bine cunoscut nouă. Mull năzuita strîmtoare îşi deschidea porţile sub presiunea unei multiple realităţi româneşti. înţeleasă în fondul ei uman şi material, rămînînd mai departe, pînă astăzi, martor al devenirii noastre.

Cred că primul reporter român, dispus să-şi lege, vremelnic. desigur, soarta de aceea a unui vapor a fost un anume I. Chiru Nanov care, prin 1922, a găsit de cuviinţă să sc îmbarce la bordul unui cargou pentru a străbate cu el, atit cit ii permitea ruta impusă, legendarele căi ale profeţilor. Nu-mi propun să parcurgem odată cu el aceste drumuri şi nici nu încerc mai mult decit să insinuez vechimea unei lăudabile tradiţii care face loc reporterului într-o ambianţă atît de fertilă cum e aceea a unui echipaj de cursă lungă. Omul cu pricina cunoştea prea puţine despre ce e acela un vapor, iar reciproca nu era mai puţin dramatică, prilej de nesfîrşite confrun- • ţări şi de concesii din ambele părţi, inspirînd o adevărată aventură din perspectiva neofitului. Rezultatul acesteia s-a concretizat într-o carte al cărei subiect, nu prea concludent pentru viaţa marinărească, o aşază totuşi între puţinele lucrări cu orientare marină ale timpului.

Cititorul amator de literatură de călătorie, trecător măcar cu gîndul printre ţărmurile Bosforului, a avut răgazul să-şi facă o imagine cît de cît apropiată de înfăţişarea actuală a Istanbulului; considerîndu-mă, prin aceasta, uşurat de o sarcină ingrată,' şi oricum absolvit de ea prin asumarea obligată a condiţiei de marinar care vede ce i ser oferă privirii, nu neapărat ce pretinde, ani să-l invoc pe Chiru-Nanov din dorinţa de a reda chipul unui Istan- bul nemaicunoscut astăzi ; un oraş înălţat pe straturi succesive de mit şi istorie, legănat între poezia florii de mirt şi tăişul hangerului. Pe atunci. Bosforul îşi păstra încă sălbăticia sa ospitalieră, cu palate înconjurate de tăceri şi haşurate de gratii în spatele cărora ghiceai femei cu trupuri lascive, cu enclave de grădini de leandri .şi lămii în pustietatea colinelor prelungite în cîmpii sau în păduri întunecate, cu ilustre ruinî, cu fortăreţe ursuze, zăvoare ruginite ale strîmtorii, asaltate de iedera morţii, cu sate de pescari oprite în marginea sclipirii mate, verzi, a nesfîrşitelor podgorii şi cu mahalalele sordide ilustrînd. prin contrast, aristocratismul apăsător al cartierelor rezidenţiale ; văi dulci, irigate de fîntîni îmbrăcate în marmură de Păros şi de izvoare lîngă al căror jet sonor şed turci bătrîni trăgind din narghilele, cu gîndul dus la soarta Islamului : cealmale şi fesuri, femei cernite, cu obrazul ascuns sub iaşmac, cafenele afumate, cu ţăcănit de ghiul-bahar şi miros îmbătător de gingirlii fierbinţi ; şiruri-şiruri de Bazar-caic cu git de lebădă, cu prova verde .şi bănci de catifea purtînd spre Kestane-Su, valva % Castanilor, sau spre Selim-Bagce, haremuri întregi ca spre o întemniţată tihnă ; şi Stanbulul între toate acestea,

individualitate certă în oglinda apei şr pe fundalul cerului azuriu. împărţind parcă asigurări de pace extremităţilor Bosforului. înecate în apele Pontului şi ale Mării de Marmara...

Asigurări, mă grăbesc să afirm, ce se vor dovedi întru totul mincinoase ; fiindcă astăzi Istanbulul tinde să devină sinonim cu Bosforul, realizînd un fluid neîntrerupt de case, străzi, buildinguri şi turisme în goană de-a lungul ţărmului de la Therapia pînă sus, spre San Stefano. E o înverşunare de ziduri vechi şi noi, o nevoie devorantă dc

spaţiu care nu prea substituie ci sudează, plombează, apropie şi supraînalţă, călcînd sub tălpi de temelii pămîn- tul castanilor de altădată, primul sacrificat pe altarul civilizaţiei moderne ; un conservatorism ieşit mai degrabă din moliciunea orientală a resemnării decît din- Ir-o concepţie realistă despre patrimoniul muzeistic tolerează încă mahalale întinse la poalele clădirilor avîn- tate. încununează fortăreţe cenuşii, născute cîndva din relaţia masivitate egal forţă, cu poduri robuste, aproape imponderabile, cunună catedrale şi moschei cu ereticele lăcaşuri consacrate zeilor banului.

Nimic nu-i sfînt. sau poate toate sînt deopotrivă de sfinte, c ca un autobuz gigantic transportînd cu viteza pămintului o sufocantă aglomeraţie unde. înzestrat cu o ureche mai sensibilă, ai putea percepe ciocnirile agitate ale sufletelor în trap amarnic spre o iluzorie destinaţie privată. Relieful bat rinelor coline s-a tocit în densitatea contradictorie a înălţimilor* artificiale, măreţia vechilor palate primeşte ghiont uri necuviincioase din partea mai tinerelor edificii, iar bazarele gem sub straturi de umbră subslanţializată prin graţia gazelor de eşapament care învăluie oraşul cu milioanele lui de ferestre în otrava sinilie a unui fel de ceaţă ; singure, zvelte şi candide, tremurind de frumoase ce sînt. minaretele se smulg din strînsoarea ucigaşă. năzuind parcă spre cea de-a patra dimensiune care, deoarece nu există, va trebui numai-decît inventată.

Şi dacă acest potop răvăşitor, dacă această colcăială ' febrilă de voinţă şi materie suferind de lipsa spaţiului vital nu s-a aruncat încă în apele Bosforului, e pentru ca să poală fi contemplată în frenetica ei desfăşurare.

— laso. capitan. cinci la stingă ■

E o zi însorită dar rece, şi pilotul ture. îmbarcat în dreptul punctului Buyuk Dere, intră în comandă suflîndu-şi în pumni şi adresîndu-se comandantului. încă din uşă,. intr-o românească posibilă.

.— Bun aşa !

De-aici, pînă în apropierea farului San Stefano, timp de o oră şi jumătate, va fi tăcere pe comandă, foşnetul aproape material al atenţiei încordate şi freamătul funcţiilor multiple caro ne asigură deplasarea lentă spre celălalt capăt al Bosforului ; duduitul moderat al motorului. zumzetul girobusolei, reluările înăbuşite ale comen- , zilor de către şeful timonier, întotdeauna prezent la pasele mai dificile, şi sonorităţile melodice, ritmate, ale staţiei de radio de care ne desparte doar un perete.

în tribord, oraşul se deapănă întocmai unei uriaşe sculpturi cu multiple planuri, răsucindu-se lent şi inepuizabil, dîndu-ţi senzaţia măgulitoare că spectacolul îţi este destinat în exclusivitate, senzaţie cu atît mai accesibilă mie în mijlocul încordării generale sub semnul căreia Istanbulul răniînc un simplu reper păstrat cu străşnicie dincolo de limita critică a distanţelor. Atît ! Cei ce au încercat să-l vadă altfel în timp ce stăteau cu mina pe timonă s-au căţărat pe mal, şi dacă surpriza lor a fost enormă, îmi închipui ce trebuie să fi trăit locatarii acelui' bloc care s-au trezit cu capul lîngă o etravă apocaliptică.

Din păcate, senzaţia mea princiară e de scurtă durată fiindcă stagiarul de la maşini, aflat în cartul său liber, îmi înhaţă fără preaviz binoclul din mînă, singurul binoclu disponibil de la comandă. Şi astfel începe o dispută acerbă, străină cu desăvîrşire de magnificul oraş care se deapănă, netulburat, mai departe cu Anatoli şi Rumeli Hisar. cu podul monumental aruncat peste strîmtoare, cu Marele

Serai... Pun obiectul la ochi, abia îl reglez pentru miopia mea şi încerc, cu firească emoţie, să deslușesc

alcătuirea de miraj oriental a... Ar ii trebuit să fie Dolma- bagcc, dar nu mai este decit o construcţie neutră sărăcită de depărtare şi de sentimentul frustrării.

Ştiu că sínt absurd, că sínt victima unor slăbiciuni execrabile, că sínt lacom, poftim, şi tocmai asta mă îmbolnăveşte. în loc să văd Cornul de Aur. mă contemplu pîndind cu mîrşavă stăruinţă momentul cînd degetele grăsulii, acoperite de smocuri de păr. ale stagiarului îşi slăbesc strînsoarea de pe învelişul negru, grunţos al binoclului. Asta văd eu la Istanbul : mîinile stagiarului. *Dă} ba, bino...* Abia mă abţin să nu-i spun. Decenţii mă face în cele din urmă să rid şi rid, dar mînzeşte, doar aşa, ca să-mi satisfac un orgoliu, acela al echilibrului superior. Aiurea, care -echilibru ? Urmează Sfînta Sofia şi Moscheea Albastră şi simt că, dacă nu mă lasă să le văd cum trebuie, sínt pe cale să-i crap capul.

Acum cîţiva ani. am avut prilejul să întîlnesc o delegaţie do irlandezi, o ceată roşcată şi somnoroasă de tineri mahmuri care protestase vehement împotriva propunerii ghidului lor de a da o raită pînă la Constantinopol, tot erau aproape. Băieţii voiau însă să continue chindia din ajun, le plăcea ţuica aceea românească trasă în tablă ilustrată cu haiduci, porţile Orientului fiindu-le cu desăvârşire indiferente. Am considerat-o ca pe un afront personal, adus adică mie. celui care, aflat încă din străbunici alături de aceste porţi. nu izbutise să le calce pragul niciodată, în ciuda dorinţei acerbe şi a oricăror sacrificii. A oricăror sacrificii ! Hm !

; Şi iată-mă lingă ele, gata să mă incaier cu un ins aproape necunoscut, prăvălit cu furie asupra biografiei lui care n-a avut altceva mai bun de făcut decit să se întretaie cu a mea. Cine i-a împins mîna

spre ziarul care anunţa angajări Ia *Navrom ?* Nu putea sta el acasă, acolo, în Iaşii lui, pe malul Bahluiului unde n-ar fi avut

• • •

nevoie de binoclu ca să-şi numere raţele de pe malul celălalt ?

Mi-e ruşine, sincer ! în ruptul capului n-aş fi crezut, că, ajuns în Bosfor, aş fi putut trăi un alt sentiment în afara celui pretins de măreţia împrejurimilor. Probabil că sînt foarte mic la suflet, dar tot atît de probabil este că, dacă n-ar fi fost Vasile lingă mine, n-aş fi ajuns tocmai acum la o concluzie atît de deprimantă. Prin tri- bordul nostru trece, maiestuoasă şi calmă, Sfînta Sofia cu cele patru minarete ale sale străjuindu-i imensa cupolă, în timp ce eu, pătruns de logica propriei mele demonstraţii, mă înverşunez şi mai tare pe omul care nu şi-a lepădat căciula nici aici, în vecinătatea sacrelor ziduri ; e îndesat, decis în reflexe achizitive, nu cred că s-a justificat vreodată, cu atît mai puţin să se scuze, are ochi de culoarea vîntului. bătînd piezişi din gînduri mocnite şi, peste toate, se încheie la toţi cei trei nasturi ai hainei cu grija cu care ai încheia o husă de valiză.

Oricum, e cazul să reflectezjserios la sănătatea relaţiilor mele de perspectivă ; ştiu că în spaţiul strimt al vaporului, unde n-ai loc să te îndepărtezi pentru a-ţi conserva unda aceea de enigmatic în stare să te facă suportabil celorlalţi şi ei deopotrivă ţie, se pot naşte adversităţi pe cît de gratuite pe atît de penibile. Să spor în stagiar ? Să sper în mine ? Dacă şi la întoarcere n-o să mă lase să văd Istanbulul...

La San Stefano totul se sfirşeşte, obiectul disputei noastre îşi recapătă locul printre celelalte binoclul! devenite deocamdată inutile, iar pilotul îşi ia sfertul de coniac lăsîndu-se condus spre scara la poalele căreia îl aşteaptă şalupa legănată de proaspetele ape ale Marma- ralei. Zbîrnîitul telegrafului, duduitul înzecit al maşinii, zumzetul

stăruitor al girobusolei şi cîntecul nostalgic, de

sirene (cc-o mai vrea ?) al corepetitoarelor clin camera hărţilor, simt cum toate acestea îşi caută în mine albia obişnuinţei .şi cum setea de larg, împăciuitoare, mă reîn- nobilează d intr-o dată.

Oricît de nereceptiv la detalii, călătorul trecător printre •ţărmurile Bosforului nu poate ignora ceea ce se impune ca o fascinantă şi, a.ş putea spune, furibundă caracteristică a locului pe care timpul prezent, preluînd-o din urmă, o sporeşte inimaginabil : fuziunea exemplară dintre pămînt şi apă. Nu ştiu dacă, dispărînd, pămîntul desenat de liniile sinuoase ale strîmtorii ar putea stîrni o surpriză mai mare decît aceea stîrnită din eventuala prăbuşire în neant a strîmtorii înseşi fără de care Lstanbulul n-ar fi într-adevăr de conceput.

Oraşul, clădit în amfiteatru, îşi trădează nevoia vitală de mare, căutînd-o cu toţi ochii ferestrelor întocmai unei plante lumina soarelui multiplicat prin absolut fiecare frunză. Favorurile geografice, raţiunile strict economice nu pot şi n-au de ce justifica integral această imperioasă nevoie de mare, insinuată aici ca un sentiment plenar, în numele căruia consistenţa celor două elemente, pămîntul şi apa, se egalizează contestînd frumos legile fizicii. E o goană acerbă de străzi, scări, poduri şi terase către nivelul fluid al strîmtorii, aproape că simţi răsuflarea gîfiită a debarcaderelor de unde oraşul îşi fnajo- rcază proporţiile prin cele mai năstruşnice ambarcaţiuni reduse la factorul comun al plutirii ; bărci pescăreşti, trezite de răsăritul soarelui, caice, ceamuri şi feriboturi ferindu-se .din drumul navelor marine într-un necontenit du-te-vino, şalupe somnolînd, în tremurarea lencvoasă a apei, la scara unor iahturi elegante, remorcherele grele duduind de forţa

motoarelor şi spinekerele colorate ale

micilor valiere, toate par să semnifice*lipsa oricărei prejudecăţi în materie de aventură nautică.

Fiindcă aici marca e a tuturor celor cc-o vor. şi mulţimea şantierelor mari şi mici, utilate sau numai improvizate pe mal. cu două-trei schelete de carena, golfurile colcăind de zbuciumul peştilor în plase, pragurile caselor linse de plescăit do valuri o demonstrează cu prisosinţă.

Numai în delta noastră susurul apei mai poate iriga, va aici, pînă şi susurul visului.

*

Nu ştiu de ce mă gândesc la o Constanţă apusă după legile fireşti ale devenirii, cu marea încă elementarii băii ndu-i la porţi, cu bărci colorate la Cazino, purtînd îndrăgostiţi sub văpaia lunii, şi cu arome de chefal prăjit duse departe de briză, spre centrul oraşului. Era o vîrstă romantică, bîntuită de şoaptele melancolice ale unui sfîr- şit de eră în care oraşul, mărunt, abia ieşit din apă, mai respira prin bronhii de peşte ; cînd focile de Caliacra, cu alte simţăminte dccît cele ale contemporanelor noastre retrase în schivnicie, atingeau în treacăt buza talienelor întinse către plaja Duduia, iar pescarii mai puteau vedea în larg delfini născînd ca pisicile. Era o vîrstă a unui dialog dramatic cu o mare muşcînd aprig din pămîntul moale al falezei şi cu şiruri lungi de harabale tătăreşti umplînd golurile cu alt pămînt, bătut cu maiul ; caravane de căruţe sălbatice, fără arcuri, de cai cu coamele despletite, zornăind din mărgele albastre, şi de inşi mărunţi cu îndemnuri icnite aduceau, odată cu zarva lor pitorească, sensul unei delimitări, al unei autonomii urbane. Din această dispută se năştea portul, cuminţind dar şi îndepărtând o marc, se năşteau silozurile lui Saligny şi marinarii, oameni

tatuaţi rudimentar din ac, urină şi funingine de lampă care, la vreme de noapte. îşi căutau aleanul absti-

nrnţei lor printre siluetele rătăcitoare ale străzii Marc Aureliu.

Apoi a trecut o vreme, suficientă pentru ca oraşul, deja matur, să-şi poată permite luxul nostalgiilor. Unde mai erau oare măslinele de Volo sau de Kalamata ? Vinul de Tcnedos ? Ce vînt topise frăgezimea de zăpadă a femeilor aduse cîndva pe mare din Kastomuni, din Epir sau din Erzcrum. Sulamite frumoase ca un cort din Kedar, cu săculeţe de smirnă între sîni şi cu obrazul lucitor ca peruzeaua, mîngîiat cu iarbă din care pasărea alcion îşi frămîntă cuibul ? Ieşiseră din preţ stînjeneii din Iliria, mierea attică şi florile de Toscana, pudra fină din cornul de cerb lepădat primăvara şi orzul secerat de pe cîmpiile Libiei, cele care făceau arsenalul farmecelor feminine dimpreună cu enigma lor importată.

în largul plajelor se răriseră peştii, abia de mai batea o trigonă sau un lavrache cu carnea dulce ca a puiului de găină, focile de Caliacra consimţiscră deja la recluziunea lor monahală, iar smaridul gustos îşi luase tălpăşiţa ca şi galiaua cea fără solzi ca să-şi depună icrele în cotloanele altor ţărmuri.

Trecuse, ehei, timpul naivelor lovituri de bursă la *America,* iar fabuloasele comori adăpostite în pămînlul tomitan. unele aduse la rîndul lor. cîndva. de peste marc, îşi regăsiseră calea exodului îmbogăţind nu numai indivizi ci chiar patrimonii naţionale : şapte chiupuri pline cu aur. pietre scumpe, safire şi briliante care, spune Evlia Celebi, călătorul,- i-au servit Istanbulului să se fălească cu geamiile sale. Şehzade şi Suleimania ; tezaurul de la Cuzgan. două mii de monede de argint din Apolonia şi Mesem- vrios luate amintire de nu ştiu ce serenissimă lăcomie,

stateri de aur dc-ai lui Alexandru Machedon găbuiţi prin preajma Anadolchioiului, monezi tomitane bătute în mo- netărie proprie spre cinstea Demetrei sau a lui Zeus, cel cu fruntea încununată de lauri auriţi, mahmudele şi mod- gidii înnobilate ca vinul de vechimea şi întunericul ascunzişului lor, cazane de aur dospit sub dolmane de piatră, dansînd fosforic cu limbi de flăcări, se duseseră, ca şi cum n-ar fi fost, pe căile răbdătoare ale apei.

Marea oraşului prezida de-acum afaceri de anvergură, mai puţin poate pasiuni ardente şi jinduiri adolescentine după orizonturi poetice : şi tot ea, închingată, mînjită de păcura petrolierelor şi de gunoiul luxoaselor pacheboturi, inspira mulţimea micilor intrcprizi, contrabandişti şi negustori, traficanţi de carne vie şi de stupefiante colcăind prin porturile şi circi umile Constanţei. Ceea ce făcea altădată farmecul exotic al locului se strecura acum pe sub mină, ocolind calea vămilor şi vigilenţa legii : butelii pîn- tecoase de Chianti, şampanie franţuzească, sticle sigilate de Vouvray şi de Mavrodafnis aduse în calele vapoarelor, urmau drumuri sinuoase de întuneric spre inima oraşului în timp ce aurul şi platina, numai aparent prohibite, îşi desfăceau foliile grele de indecenţă la lumina crudă a zilei.

Murise şi Fehime, cadina cu ochi lascivi şi trup de odaliscă, se prăpădiseră asiaticele aduse din Diarbekir şi Erzerum şi odată cu ele speranţa nebună a bietelor fete jertfite pe altarul Afroditei că vreun armator bogat şi stătut, trăznit de frumuseţile lor ofilite, avea să le ducă în ţara lui de peste mare. Legendele cu greci expatriaţi, zăcînd, în ciuda pricopselii lor, de dorul unei mămăligi aburinde şi a unei ciuşti rele ca focul se stingeau în

inimile lor de fete, rămase totuşi inimi... Idolii lui Ninette sau Eulalie, preotese păgîne oficiind în şandramalele numite sonor *Elita-bar* sau *Terasa-Bulevard,* sau în restaurantele cu *şambru* deveneau flăcăii autohtoni cu bani la teşcherea proveniţi din iscusinţa lor de a face contra

bandă cu haşiş şi afion ; cambuzierii de vapoare, gîfîind .sub povara aurului cărat din Istanbul, Harfa şi Pireu, gata să dea oricît pentru o noapte de dragoste fiindcă aveau de unde ; apaşii fără frică şi prihană, învălui ţi pe dedesubt, la trecerea prin faţa legii, în mătăsuri scumpe, în covoare de Ispahan* şi Buhara, sau inşii loviţi de damblaua norocului la Cazino pînă cînd, ruinaţi, se vor lăsa culeşi dimineaţa din mare *mater* cu carmace de moruni, puhavi şi vineţi ; mînuitorii de roabe cu fundul dublu, presupuşi hamali cu simţul înnăscut al caramangelii şi al tranzacţiei, murdari pînă în întunericul portofelelor lor doldora de păduchi şi bancnote ; traficanţi de amfore 'culese din aceeaşi generoasă marc dimpreună cu trupurile pietroase de efebi apolinici şi arhontese înecate do milenii.

Toţi aceşti complici ai norocului, flori de putregai fertilizate de agonia şi extazul mării, îşi găseau loc în templul încăpător al poftelor anticipat plătite. Iar fetele, fetele care uitaseră smirna şi petalele de trandafir, cu sub- suorile roase de saltratul dat împotriva transpiraţiei, fetele trăind din noapte în noapte cu vocile răguşite de tutun, de alcool şi de chemări insinuante, cîntau : „My dcar, Will you come to night, For make onc danco with me, On the sea from Terasa, I wait for you, And I Kiss you. Mersi../*

Şi marea îşi dădea obolul mai departe îmbogăţind pe unii, abia hrănind pe alţii, aducînd alinarea faliţilor care au crezut, vai lor, în fidelitatea norocului dintre zidurile unui Cazino prea înţelept ca să mai vorbească surzilor, „Faitcs vos jeux, messieurs... Rien ne va plus... Banco !”, scările, un plescăit şi gata, poate doar prohodul unui ţipăt de pasăre marină, aducînd deci alinarea lor şi durerea vădanelor de pescari şi marinari ncmaiîntorşi de pe unde plecaseră.

1
1
2

Singură, ca, marea placidă sau arţăgoasă, plină de demoni şi do îngeri, îşi trăia scrupulele gesturilor ci fundamentale numite, mai simplu, iluzii, iluzia de a sfîrşi Odată cu necazurile, iluzia de a da lovitura, mărunta iluzie de a-ţi umple burta, legînd ziua pescarului de următoarea doar printr-o sfoară cu lufari ori guvizi prinşi cu momeală de scoici fărîmate la plaja Duduia, sau la Trei Papuci, în nordul oraşului ; căutîndu-le, cu maternă grijă, prostovolul şi undiţa pentru a le răsplăti, printr-o pălă- midă sau printr-o grămăjoară de aterină lucitoare, nu atît truda, sau speranţa, sau nevoia, cît nedreptatea flagrantă dintre sărăcia lor şi opulenţa celor ce. adunaţi la *Bristol* sau *Elita-bar,* comandau „Homari ă Famcricaine” şi pla- chie de morun ; midie fiartă pe pirostrii la *Ćafeneaua marinarilor* şi *Homari ă l'americaine* la *Funogea,* aterină cu roşii la *Timonier* şi coniac de contrabandă *Metaxa* la *Select* sau *Interna ſionul ;* ţigări aroinate *Wing* şi *Spud,* de dubioasă provenienţă, aduse cu aceeaşi complicitate a mării, alături de tăciunii aprinşi ai pipelor la *Tripoli,* cafeneaua şomerilor.

Fiindcă tot marea prezida adinca tăcere ostilă dintre două lumi prea deosebite, prea amarnic opuse pentru a fi împăcate vreodată, deşi descindeau din aceeaşi a ei sărată vecinătate ; erau armatori şi angrosişti, industriaşi de la Românо-Americana cu jabou şi lavalieră şi cu fesele dublate de proeminenţa portofelelor, în piaţa Ovidiu, iar deasupra portului, strînşi în jurul unei sticle de bra- ghină, mocneau marinarii fără vapoare, tatuaţi în suflete cu peniţe de sînge, ipistaţii mărunţi, căruţaşii, docherii şi cazangiii pe jumătate surzi, cu piepturile stîlcite de capul contrabuterolelor şi cu tîmplcle zvîcnind încă în păcănit de nituiri imaginare ; erau beteală şi marele pavoaz al sărbătorilor marine cu purcei pe şcondru,

cu caschete regale şi cu sticle de şampanie sparte în etrava noilor achiziţii plutitoare alături de doliul catastrofelor navale convertite aici în durere, dincolo în beneficii ; era dorinţa nelinişţită de ordine cu orice preţ, cazna coşmarului deasupra fizicului de bani într-o parte şi zvîcnetul tot mai sonor al mîniei de cealaltă parte, numită eufemistic în ziarele vremii *anarhie* şi razmenfd de către cei ce nu voiau să înţeleagă că e vorba de acumularea progresivă a unei conştiinţe de sine, de scadenţe apropiate în vreme.

Marea, tot marea le seconda pe toate, iar oraşul, conştient de mărturia ei funestă, încerca zadarnic s-o adoarmă în plînset de balalaici şi de romanţe guturale la *Cocliino,* luxosul restaurant cu grădină, sau s-o astîmpere cu valsurile fanfarei din piaţa Grand în vecinătatea ţărmului.

...Şi acum, trecînd pe lingă elocvenţa marină a Istan-' bulului, mă-gîndesc, nu ştiu de ce, la oraşul meu lăsat în urmă, crescut după legile fireşti ale devenirii, atît de fascinant prin dialogul lui cu marea, atît de solid impus economic în rosturile lui maritime de astăzi dar, vai, pe atît de auster în fantezii albastre...

*

Să mergem mai departe ! în Marmara, o bucşă uzată ne opreşte vreme de peste două ore, şi în deriva lentă pe valurile-molcome, nu ştiu de ce, triste, ne salutăm cu traulerul *Someş* în drum spre ţară. După nenumărate luni de absenţă, mai au inima aceea largă şi bună a românului să se îndrepte către noi pentru a ne întreba de sănătate. Mulţumim, e O.K ! Nea Meri, bucătarul, speră într-o coţadă de peşte, are un gînd cu scordolea, dar vasul, grăbit, se îndepărtează în

babordul nostru furîndu-mi primul’ fior nostalgic care mîine, în zori, va fi depus la poalele farului de pe coastă...

De ce-o fi Marmaraua alit de păcătos de tristă ? Poate fiindcă nu presupune vreo destinaţie posibilă, fiind simplă căTe de tranzit între două doruri, de lume şi de casă ? Sau din pricina unui cîntec pe care-l îngîh la pupa, modificat după meandrele voinţei mele, în timp ce siajul elicei se prelungeşte şovăind în noapte ?

Adevărul e că nu-mi găsesc încă locul. Să cobor în maşină ? Pe cine cunosc eu acolo ? La comandă ? în cartul de la 20.00 la 24.00 trebuie să oficieze nea Pa vel, ofiţerul trei. O lecţie de malaeză pe un fond dezorientat ca al meu ar avea toate şansele să mă facă groggy. Mai bine la club ! Clubul e însă gol, cu scaunele ridicate pe mese ca intr-un făgădău, dimineaţa, înainte de a fi picat primul muşteriu, cu scrumierele masive, de lemn, în care deocamdată n-a fost strivit nici un muc de ţigară, şi cu o hartă cafenie mareînd itinerarul *Sinaiei,* de unde macheta mi-nusculă a vaporului pare să mă sfideze cu poziţia noastră curentă, aproape suprapusă Constanţei. De parcă n-am fi plecat încă ! E gol şi în careul ofiţerilor. Pînă cînd singurătatea nu-i va izgoni din cabine, băieţii mai au de rumegat gînduri de-acasă, resurse sufleteşti de consumat.

Unde să mă mai duc eu, unde să mă mai duc... Ei, bine, locuri nesimţitoare şi pustii, atîtea cîte veţi încăpea sub acoperişul acestei nopţi a nimănui, vă voi dormi cu îr< s- ponsabilă frenezie.

Şi aţipesc, asediat de mustrări şi de zgomote.

1 februarie, duminică : Marea Egee. La predarea cartului 00—04, în vedere insula Psara. 08.?5 A.K. Popos. Reparat instalaţia frigorifică a cambuzei. 10.54 Insula Levitha. Capul Spand. 13.15 Kandeliusa. 14.30 Pornit ventilaţia magaziilor. 15.30 Marea Mediterană. Cer senin, vizibilitate bună, rînt moderat forţa 4.

Lapte cu cafea şi corn, micul dejun cu insula Icaria în ira versul babordului, pe fondul de indigo intens al Egeei. Ciorbă de perişoare şi muşchi à la Ştefania, la prînz, cu promontoriile stîncoase ale insulei Kos, şi budincă de zahăr ars, spre seară, în largul Mediteranei. albastră aşa cum nu-mi închipuiam să fie ; nu budinca, bineînţeles. Nea Meri, necruţător, ne pîndeşte evoluţia masticatorie, iar noi, ca să-l facem fericit, ne întrecem în plescăituri extatice. „O adevărată risipă", zice afurisitul de doc. Şeful mecanic nu zice nimic : el mănîncă. La orele 18.40 îmi frig degetele cu un muc de ţigară, iar ceva mai tîrziu, n-am consemnat ora exactă, necunoscînd pragul cel de sus al uşii de intrare <.în domiciliu-mi privat, verific proverbul ştiut printr-un contact contondent cu podeaua... Dacă o voi ţine aşa, tot în băşici, bube şi vînătâi, ce mai las Călătoriei ? Umilitoare forfotă personală intr-un spaţiu populai de zeii Olimpului (din Jurnalul *meu* de bord).

*

Aşezări omeneşti solitare, căţărate pe înălţimea stîn- cilor golaşe, argintiul lăptos al plantaţiilor de măslini, golfuri aurii, sufocate de masele pietroase în lentă răsucire, faruri albe în creştetul unor promontorii inaccesibile, toate proiectate pe fondul ultramarin al apei : etrava o despică în felii păstoase, translucide, ai impresia că apăsarea mîinii ar rămîne în memoria ei şi că mîine, revenind, ţi-ai putea recunoaşte amprentele, dacă nu chiar umbra-ţi înmărmurită aplecată peste copaslie.

Cum să nu cînţi aici sau să nu scorneşti basme pentru uzul întregii umanităţi ? Un cîrd imens de pescăruşi se abate asupra pupei, unde Anton, ajutorul

de bucătar, împrăştie.resturile festinului nostru de amiază : muşchi ă la Ştefania pentru pescăruşii Egeei. Duc binoclul la ochi şi, înlr-o străfulgerare, zăresc o enormă pasăre-torpilă

HG

rcpezindu-se către mine, cu ochii sticloşi, cu ghearele încordate în dreptul sternului ca un tren de aterizare în deschidere, cu o aripă întinsă şi cu cealaltă curbată spre trup într-un viraj decis... Dar nu-i decît binoclul, iar ca, o biată zburătoare flămîndă şi îndepărtată.

întreg vaporul e un fîlfîit de aripi şi de ţipete gîlgîite în contrast cu imobilitatea monumentală a pietrei din vecinătate, a cărei imagine tăcută şi vag enigmatică, conturată viguros pe limpezimea orizontului, ne călăuzeşte pînă în dreptul celeilalte, deocamdată abia zărită.

...Şi cum să nu călătoreşti aici ? Cred că dorinţa de vagabondaj pe mare îşi poate permite în aceste locuri să nu se nască niciciînd, ea numindu-se, din primul impuls uman, nevoie ; un soi de tentaţie elementară do a te împărtăşi ţărmurilor abia mijite în geana ochiului cotropit de albastru ; o suită de provocări obsedante la extensie urmînd să te regăseşti apoi, pe ţărmul tău originar, într-o sintetică alcătuire. Ulise o mărunt, restul, major, aparţine mării în accepţia ei pămînteană. Pretutindeni, spontan,şi simplu, se verifică ideea că a nu călători înseamnă să nu exişti ; poate în aceasta se ascunde sîmburelc adagiului conform căruia „vi vere non necesse est, navigare necesse est/[4] Căci periplul marin este, într-adevăr, unul dintre modurile cele mai lesnicioase ale obiectivării sinelui, şi dacă o uităm uneori, e bine măcar să visăm Egcca cu pă- mtnturile ei apropiate, acolo unde marea, tot marea, ne învaţă acest adevăr primordial precum ea însăşi.

*

Valvule solenoid, tubulaturi albe şi roşii încolăcindu-se şerpeşte, vane şi butelii pîntecoase, compresoare şi gaz-freon înghesuite unele într-altcle ; iar dedesubt, sub cerul lor îngust, concret şi dramatic, şeful mecanic V.uprvmui cu ofiţerul său cluj. GigL IL, scormonesc de azi-noapte în căutarea

acelei fisuri care ameninţă să ne jefuiască du *agentul frigorific* al frigiderului cambuzei. Habar nu au cei doi că afară este soare, că mai există un alt orizont cu ţipete fulgurate de pasăre şi insule mitologice. Pentru ei. Egeea nu există decit în accepţia sa cald-învâluitoare de primăvară nebună de februarie şi. încă ci pe acum. Marea Roşie cu făgăduinţa ei toridă În stare să ne coacă proviziile înainte de a le vedea ajunse pe plita lui nea Meri ; asta, dacă nu găsesc blestemata de gaură pe unde se scurge ¿eonul, sîngele instalaţiei, calm, stăruitor. cu perfidia lentă a marilor catastrofe. înscriind evoluţii resemnate pe cadranele indicatoare din preajmă.

Amîndoi mecanicii sínt răzbiţi de oboseală, dar a abandona partida înseamnă să compromiţi voiajul într-un fel sau altul, şi mîinile lor par s-o ştie, agitîndu-se calificat* în ceea ce ar putea să se cheme *cadru operator,* printre măruntaiele metalice ale unui pîntec hemoragie ; e o fisură infimă, o plagă inobservabilă cu ochiul liber pe ţesutul complex, ramificat al unui organism, lucru care presupune să iei, răbdător, centimetru cu centimetru în bălaia lămpii alogene pină cind şansa sau tenacitatea te va duce la locul cu pricina.

Mă încearcă mustrarea de a fi intîrziat la datorie, şi aş dori dacă ar fi posibil, să-mi trec în contul lor beneficiul primăverii de-afară, sau măcar în contul uitării... Fiindcă se pare că treaba e pe sfîrşite. au depistat hiba provenită din forfecarea tubului mărunt de cupru, de la refularea unuia dintre compresoarele frigorifice, şi acum purced, după clasica procedură chirurgicală, la sutura plăgii. .Literalmente laminat de îngustimea locului, *şeful* cositoreşte. Nu mai are aproape nimic din distincţia care l-a inspirat pe comandant, – al cărui farmec în acordarea unor porecle apelative ţine, cred, de descendenţa lui olte-

nească –, să-l cheme *frumuseţea mea tehnica ;* geme, scrîşneşte, işi întinde ligamentele şi se contorsionează acrobaţie, dincolo de limita pe care vîrsta şi existenţa, să-i spunem, sedentară, i-o mai pot permite. Aş vrea să înţeleg de ce băiatul de la Brăila, căruia ii place amarnic viaţa în sensul mai condimentat al cuvîntului, a consimţit cîndva la un astfel de trai plin de amînări, compatibil mai degrabă cu structura unui ascet din născare : simt că nu-i un mister, că nu-i vorba de o poveste romantică de genul celor care te aduc la poarta mănăstirii, ci de o cale mai întortocheată spre o profesie capabilă să-l justifice în ceea ce arc el, ca om, bun şi trainic. Deocamdată, renunţările inerente, mai reticente la el decît la alţii, fac parte din *frumuseţea lui,* tehnică pe deasupra,'fiindcă Aristicle S. este unul dintre cei mai competenţi mecanici ai flotei. Restul, mai am vreme să-l aflu.

Acum au trecut la ceea ce s-ar putea numi *reanimarea pacientului ;* o sterilizare generală cu alcool, eliminarea oricărei impurităţi prinţr-un jet puternic de aer, etan- şarea perfectă şi transfuzia gazului în locul celui pierdut, pînă la debitul de regim al instalaţiei. După atîtca ore de .muncă neîntreruptă, indicii cadranelor zvîcnesc • pozitiv în impulsuri abia perceptibile, e bine, vom avea carne şi legume, mergem înainte, chirurgul îşi meritä Egeea, cîtă a mai rămas în faţa noastră, şi încă ceva pe care comandantul, ieşindu-i în întîmpinare pe puntea bărcilor, i-l sugerează arborînd un aer de răutăcioasă complezenţă.

— Ei, cum e ? rS-a dres ? Arăţi ca vai de capul tău ! A ieşit tot spirt osul din tine !

Ungă Rodos schimbăm iar de drum spre apele răsăritene ale Mcditeranei.

Şeful mecanic acorda un interes notabil ţigărilor mele *Pe&vy,* lucru care mă măguleşte pînă la ameninţarea directă a fondului meu intangibil. Ştiu că pe vapor problema tutunului, alături de cea a cafelei, constituie o problemă gravă, una dintre cele care-şi permit o serie completă de atitudini umane, de la extaz la agonie ; că, în domeniul acestor-apucături, poţi cunoaşte ipostaze radical opuse, de la aristocratismul unei *Rotliman's Royals 120 s* cu filtrul dublu rafinat astăzi, la sărăcia lucie a unei bucăţi de ziar umplută cu mărar sau cu tutun din chiştoacc, mîinc.

Ştiu că. pentru un marinar care se respectă, preparativele plecării intr-o cursă cu o anumită duratei implică, în materie de ţigări mai ales, o contabilitate aparte, în funcţie de ritmul presupus al fumatului şi de eventualele împrejurări excepţionale care i-ar majora, odată cu bătăile inimii, consumul mediu de fum pe zi. Totul este pus la punct pînă la întoarcere mai abitir decît strategia sen- t’mentelor. dacă nu cumva aceste sîcîitoare muşte ale su-t.etului nostru nu vor fi odată demascate în umilitoarea k.r servitute faţă de iarba dracului ; ultima ţigară, care a supravieţuit voiajului, s-a dus şi s-a întors cu tine, e. fumată în prag. între sărutul acordat nevestei şi cele acordate copiilor. Puţinul alcool ajuns la bord se evaporă în atmosfera colectivă şi însetată a începutului ; cel ce va ţine greul zilelor va fi tutunul, iar aparenţa avariţiei, refuzul lipsit de menajamente la solicitarea unei ţigări, măcar a unui fum de ţigară, nu sînt decît glasul mamei- preCederi ; dai, n-ai, ia nu da să vezi cum ai.

După cîteva săptămîni, fumatul devine o chestiune . exclusiv privată, oficiindu-se în colectiv dar din resurse proprii ; neprevăzătorii se pot bucura în circumstanţe

excepţionale de îngăduinţa ironică a unuia dintre potentaţii în materie ai vaporului, căpătuindu-se cu o linguriţă de cafea numită îndeobşte *Moca,* nu de la cunoscuta cetate a cafelei ci de la românescul *de-a moaca,* sau. cu o ţigară botezată generic *Arici.* departe de orice aluzie la ghiduşul lui Shakespeare şi simplă aglutinare a lui *are el ;* adică, de ce-ai mai avea lu dacă are vecinul...

Pentru cei imuni la ironie, dispuşi mereu să se înfrunte din bunul draconic raţionalizat al celorlalţi, se aplică tratamente grosiere caro, dacă şi ele îşi dovedesc ineficienta, se pot transforma în stratageme mai mult sau mai puţin ingenioase dar cu reuşită sigură.

într-un voiaj lung şi greu, unul dintre mecanici, reputat pentru dezinvoltura cu carc-şi di ¡muia confraţii, a avut suficiente motive să se mire de dărnicia extraordinară a celor din jur ; n-avea vreme să schiţeze gestul cererii, fiindcă, se şi trezea cu o *Altora* între degete (marcă imaginarii de ţigări al cărei sens poate fi dedus prin simpla deplasare a accentului) ; invitaţiile nenumărate la o cafea *Moca* îi făceau praf toate presupunerile vis-ă-vis de sursa acestui ncmaiîntîlnit privilegiu pe care, spre cinstea reputaţiei lui, şi l-a asumat conştiincios pină la întoarcere. Acasă a aflat că unul dintre colegi, prieten de familie, invocînd un motiv plauzibil. îl îndatorase la plecare înseşi consoartei lui cu o sumă de bani tradusă în ţigările şi cafeaua cu care fusese gratulat dc-a lungul voiajului. De-atunci. împricinatul priveşte cu îndoială orice ofertă amicală.

Nu-i o exagerare cînd afirm că. adeseori, de starea curentă a acestor provizii depinde, pe un vapor, sănătatea relaţiilor interpersonale ; într-un spaţiu sărac în inedit – în afara, bineînţeles, a acelor evenimente nedorite pe mare —. cu perpetuarea unui ritm monoton de muncă şi odihnă

intre aceleaşi fizionomii şi comporta

(2
0

mente devenite, după un timp, absolut previzibile pînă la gestul cu care-ţi înlături părul de pe frunte sau cu care pretinzi să tragi un fum, unul singur din pipa vecinului. mărunţele sîcîieli. uşoarele apucături achizitivc, tolerabile pe uscat, capătă aici proporţii considerabile. Solidaritatea pe vapor presupune la baza ei o riguroasă delimitare a agoniselii proprii fiindcă nevoia, lipsită de memorie, se adună, dar de împărţit nu se împarte niciodată. Aici, în zona strimtă a chibzuinţei individuale. *nimeni nu te creşte :* e un rezultat al unei înţelepciuni • acumulate de-a lungul atîtor generaţii de marinari, iar cei ce-o contrariază dăruind fără preget sînt priviţi cu aceeaşi dezaprobare cu care sînt trataţi cei cu mina .statornic întinsă.

Nu, ca să fiu drept, *şeful* nu-mi cere niciodată ; are, repet, o distincţie inegalabilă care 'îmi opreşte întotdeauna pe buze dorinţa de a-i spune *nea Aristide.* pe lîngă raţia lui de ţigări . antecalculată conform celor mai îndrăcite norme de consum pe mare. îmi place însă surpriza invariabilă cu care-mi întîmpină gestul ofertei, privirea iui înaintată, *O, fumăm. Peony,* cu care parcurge cilindrul sumar al ţigării, de la un capăt la celălalt, şi apoi extazul salvelor de fum dirijate. în spiritul celor mai alese maniere. spre plafonul alb al camerei de comandă a maşinii. E ca şi cum, vă spun drept, aş fuma eu în beneficiu exclusiv.

Ca să nu mai vorbesc că îmi place aici, în locul acesta strimt dar aerisit ca o casă de munte, primăvara, între mulţimea impresionantă a cadranelor, pîrghii şi scheme de funcţionare care mă duc la.gîndul unei rachete uriaşe, propulsată spre o altă lume. O fereastră largă cît peretele ne desparte de masivitatea verde a agregatului, la poalele căruia motorist ii par animaţi de reflexe acvatice, lente, în. densitatea sonoră a pistoanelor, ajunsă dincoace, la noi. ca un simplu susur de ape.

Sînt cîteva zeci de mii de cai putere, iar omul care-î hăţuieşte, omul care prezidează misterul combustiei în cei .sase cilindri enormi, dispuşi în linie, cu pîrghiile supapelor ciocănind alternativ în capacele de oţel ca nişte păsări însetate, este *şejul;* nimic din ceea ce s-ar petrece în măruntaiele acestei uzine plutitoare, aflată în neîntreruptă funcţiune luni de-a rîndul, nu-i este străin, şi gîn- dul acesta, privind numai haosul articulaţiilor mecanice, fără să mai vorbesc de sume şi tubulaturi, mă umple de un respect deosebit, faţă de care o ţigară *Peony.* fie ea şi ultima, n-ar fi decit un umil omagiu.

întotdeauna am privit cu o mistică aparte celebrarea mişcării, corolarul viu al înlănţuirii unor fiare inerte, sau transformarea unui lichid care clipoceşte, într-o forţă dinamică nevăzută cu succesiuni ritmate de explozii şi cu puţin fum, mă rog, preţul obligat al zădărniciei. Actul minunat al propulsiei a refuzat sistematic să se închipuie în mintea mea ca un acord ingenios, e adevărat, dar profan, între un gaz în extensie şi nişte articulaţii puse să gliseze, să culiseze, să pivoteze şi aşa mai departe, sim- ţindu-mă oricînd dispus să-l suspectez de complicitatea spiritelor ghiduşe. O îndărătnicie de tip special, similară poate cu aceea a adolescentului încăpăţînat să creadă încă în Moş Crăciun, m-a reţinut la hotarele înţelegerii modului practic în care mişcarea rectilinie ajunge să învîrtă o elice ; i-am tolerat misterul, i l-am îndrăgit chiar aşa cum ador măcinarea luminii în frunzele copacilor, dar l-am păstrat cu străşnicie cît mai departe de revelaţia 'posibilă.

Pe vremea de curînd-apusă a maşinilor alternative cu aburi,' instalaţia mecanică îşi dezvelea cu indecenţă privirilor 'freamătul ei multiplu, de furnicar sau de orologiu, violentîndu-ţi ochiul cu un infinit de mişcări simultane şi succesive : erau deplasări lente şi pendulări rapide, oscilaţii radiale şi zvîcniri nervoase, viclenia do şarpe a excentricelor şi obscene

îmbrăţişări de roţi dinţate după o prealabilă contemplare de la distanţă, era saltul mortal al capului de cruce şi rotirea rafinată. în cuzineţi, a arborelui maşinii împăcîndu-le pe toate fără a izbuti totuşi să le împace vreodată ; era imaginea lumii înseşi, în furibundă desfăşurare, cu ură şi dragoste scrîşnită în care energia aburului îşi trăia fazele unei veritabile existenţe biologice, de la tinereţea exuberantă a emisiei în cilindrul de înaltă presiune la bătrîneţea flască, pîcloasă şi «.inutilă a evacuării din cilindrul de joasă ; pentru ca ţolul să înflorească, apoteotic, în floarea de bronz a elicei...

Am lăsat, fără excepţie, pe seama altora, raţiunea închegării acestei făpturi mecanice, eu rămînînd doar beneficiarul tainei, fascinatul şi deci structural-conceputul împotriva oricăror demersuri practice în specialitatea ce, vai, mi-o alesesem ; aici trebuie să fi stat, îmi zic eu acum, motivul stupefacţiei atîtor şefi mecanici puşi cîndva să mă căpătuiască cu brăţara de aur a meseriei, la a căror inimă n-am avut acces niciodată fiindcă pur şi simplu drumul spre inima lor trecea prin maşină.

„O, fumăm Peony !” zice *şeful* mîngîind cu privirea cilindrul mărunt al darului meu, înainte de a-l duce la buze, şi satisfacţia lui vine să răscumpere ceva din păcatul erorii mele juvenile în numele căreia atîţia oameni minunaţi au trebuit să pătimească cu mine.

*

îmi amintesc de un remorcher uzat» uitat în servi-ciile portuare, pe care mă instalase obligaţia unei luni de practică între cîţiva inşi uitaţi şi ci în slujbă, trăind mai mult în trecut decât în prezent, dispuşi să-şi petreacă ultimii ani dinaintea pensiei în singurătatea lor colectivă. răi la imixtiuni şi cu atît mai răi la imixtiunea unui tînăr iu pricepător ca mine.

Memoria mea reţine zilele şi nopţile vrăjite ale

portului, fiindcă lucram în ture, dar mai ales nopţile cu truda lor înăbuşită pe cheiuri, cu şiruri de vagoane slab luminate de unde ţişncau erupţii înecăcioase de praf şi tuşea bărbătească a hamalilor, cu duduitul pompelor la dana de petrol, pe fondul întunecat al unor clădiri pustii, cutii de sumbră rezonanţă pe lingă care se mai întîmpla să trecem cu barabafla noastră astmatică.

Nu ne chemau prea des la manevre, şi în freamătul nocturn al portului destul de rar şe puteau auzi două ţignale lungi şi unul scurt, apelativul convenţional al remorcherului nostru. în rest, în ce mă priveşte, dormeam somn greu de tînăr, ghemuit în lada strimtă a unei cuşete negre, fără aşternut şi fără pernă, pe o saltea aspră ca o mirişte, invocând bunăvoinţa zeilor pentru a ne absolvi de orice chemare, dealtfel oricând inoportună ; iar căpitanul şi şeful meu mecanic jucau table.

Ar fi mai nimerit să spun : *trăiau* table. Fiindcă nu cred să-i fi văzut, cu excepţia perioadelor de manevră, altfel decât faţă-n faţă, pe covertă, deasupra unei cutii nenorocite. înfruntîndu-se din zaruri şi din ochi ca de sub aripa protectoare a unei viziere imaginaro şi arun- cîndu-şi provocator pietrele fiecare sub nasul celuilalt. Tot ce mai putea fi ambiţie, spirit vindicativ şi satisfacţie în mădularele lor obosite se consuma aici, deasupra acelui calup de lemn tocit ineît nu mai puteai deosebi săgeţile albe .de cele negre sau măcar culoarea puţurilor. Ai fi izts că acolo unde se duceau, între ture, nu făceau decât

să se întremeze în vederea următoarei confruntări, ca sínt legaţi unul de celălalt printr-un blestem care, la simpla recunoaştere, trezea în ei instincte cavalereşti de turnir tradus, prin uzura vremii, în nişte pirlite de table.

Cel venit al doilea îl stîrnea pe primul sosit, aşezat deja'în faţa cutiei, cu zarurile fremătînd în pumn, il stîrnea deci de departe, de pe chei, pentru ca. abia ajuns pe punte. înainte chiar de a-şi scoate capul de sub piopţii combinezonului' de lucru, să bijbîie în căutarea scaunului : *azi te rad, vezi c-am venit cu vintii-n faţă, ăla fraier dă de două ori,- poartă-n casă, bate, fuge şi astupă, ah, os din genunchi de...* întreg limbajul pitoresc al cafenelelor din poarta Levantului se batea la gura lor. în timp ce-şi împărţeau gustul izbînzii şi al infringerii : soarele matinal îi găsea tot acolo unde-i lăsase la apusul sau din ajun, poate mai gîrbovi, mai căzuţi între puluri dar nicidecum mai dispuşi la lichidarea ostilităţilor.

Nu mai exista nimeni pentru ei atunci, iar eu cu alît mai mult nu existam ; dormeam în cuşeta mea neagră, cu genunchii la gură, implorînd zeii să nu ne cheme la manevră, tresărind la două ţignale lungi şi lungindu-l în somn pe cel de-al treilea ca să nu fie scurt şi deci să nu fim noi aceia, mulţumirea – eventuală – că sîntem lăsaţi în pace mă adormea din nou, nu înainte de a nu percepe zgomotul persistent, de rîu veşnic al zarurilor, şi astfel practica mea îşi depăna rostul ei bizar către marginea lunii.

Fusesem deja catalogat, integrat fără echivoc în rinei ul ignoranţilor din naştere, dar aşa cum o fac oamenii stăpini. pe o singură meserie, socotind-o în consecinţă unica de pe$_{fc}$ faţa pămîntului, unica soluţie de a exista, de a-ţi întemeia o familie, de a concepe copii şi de a-ţi da o părere competentă despre, să zicem, călii aton nutrit ivă

a orezului. Raporturile mele cu şeful mecanic se inlemeiau pe o reciprocă toleranţă ; el îmi ierta incapacitatea slîngăcia cronică în strlngerea unei piuliţe. în închiderea unei valvule, eu nu-l băteam la cap cu întrebări de ucenic sîrguincios, şi-i mai toleram şi tablele, fără ca el să şti' că mai percepeam un preţ suplimentar de rezistenţă psi hică din vecinătatea imbărbătătoare a mării. Apa neagră, uleioasă, pe oglinda căreia aluneca gîfiind silueta noastră butucănoasă, deschiderile trecătoare ale unei guri de orizont marin în drumul nostru printre faruri mă făceau să uit grava impostură, stupefacţia, dovedită cu timpul în- dreptăţită, cu care îmi fusese întîmpinată opţiunea pentru marină de către fostul meu profesor de limba română Caragea, şi deopotrivă, tălăzuirea întări tată a babaroaselor de pe covertă.

Pînă intr-o noapte cînd, prins în tremurul unei febre răutăcioase, cu dinţii înfipţi în ţesătura îmbîcsită a saltelei, atacat fără încetare de carcalaci, gîndacii neobosit* ai vapoarelor vechi, istovit de insomnie şi traumatizat di zgomotul înfiorător al zarurilor de deasupra, de şase- *şase,* de *poartă-n casă* şi *de nu merge, crapă tabla,* am simţit că nu mai suport şi am izbucnit. Nu ştiu cum am ajuns în gura tambuchiului şi nu ştiu efectiv ce le-am putut spune, înţepenindu-i în ultimul lor gest de parcă le-aş fi turnat pe umeri lavă fierbinte ; a fost, oricum, punctul meu de vedere, jumătate delir, jumătate rechizitoriu la adresa concepţiei lor despre viaţă, mare şi muncă. Le-am vorbit, pare-mi-se despre resemnare, despre descurajarea lor senilă, despre inutilitatea lor găunoasă de inşi scârbiţi, scoşi în afara existenţei, purtînd nume de două fluiere lungi şi unul scurt, uitat de toţi, ca şi ei. uitaţii, le-am vorbit încă de multe altele, îneît mă minunam eu însumi cu ce prilej, în ce durată subsumată traiului meu lucid m-am putut gîndi la ei atît de sistematic. Eram caricatura lui Savonarola, aşa cum stăteam cu capul înfipt în

capacul tambuchiului, expunîndu-mi doar jumătatea de suS a trupului amarnic scuturat de friguri, dai* pornit să tun .şi să fulger, de la tribuna tinereţii mele încrezătoare, împotriva zădărniciei.

Linişte ! Vreau să spun că a urmat aproximativ un minut de tăcere istorică de care se va fi mirat însuşi bă- trînul nostru remorcher.

Apoi au început să joace iar. Dacă ar fi încetat, dacă s-ar fi dus să se culce, probabil că, trezit din beţia febrei, n-aş fi trăit simţămîntul aprig al mustrării pe care l-am trăit în restul nopţii, cu tîmplelc zvîcnind ca nişte arcuri sub presiunea zgomotului do pe punte. Cc m-a apucat ? Ce mi-o fi venit să trag cu dinţii de liniştea lor iluzorie ? Şi cum mi-am putut eu închipui că aş putea iărîma ritmul lor de viaţă ajunsă la ultima soluţie, aceea a mimării ei ?

Deasupra mea se aşezau pulurile pentru următoarea partidă iar eu reflectam astfel, cu patetismul meu juvenil, disponibil la atîtea, încă nebănuite, urcuşuri ; încercam o nesfîrşită' milă pentru cei doi de la înălţimea bogăţiei mele de Cresus...

Se întîmplă de multe ori ca, odată ajuns, după îndelungi zbateri lăuntrice, la o concluzie, să te fixezi în ea cu bucuria regăsitului, uitînd că abia te aşteaptă un milion de alte regăsiri, din ce în ce mai limpezi. Eu .rămăsesem aici, deci, la conştiinţa superiorităţii mele zdrobitoare al cărei apanaj nu putea fi decît toleranţa în faţa umilelor existenţe.

Spre dimineaţă, ne-au chemat la manevră. ’Am coborît în maşină ceva mai tîrziu, lăsîndu-i timp şefului mecanic să mi-o ia înainte ; un spatc .gîrbovit, aplecat asupra telegrafului, şi o tăcere jenantă, subliniată de foşnetul constant al supapelor.

— Ai venit ? întreabă, mai mult constată el, într-un tîrziu, tot cu spatele, şi fără a-mi da răgaz să-i răspund : deschide valvula de purjare !

Mă îndrept orbeşte spre peretele care despărţea maşina de compartimentul căldării, şi pun mina pe...

— Mţ ! Aia nu-i valvula de purjare. Aia-i valvula registru !

întind atunci mîna spre...

— Mţ ! Nici aia ! Ia, uită-te mai bine !

în glasul lui nu ghiceam nici un fel de ranchiună, dorinţă expresă de a-mi da o lecţie, ci doar ascuţişul unor convingeri. Mă îndrept, nesigur, spre floarea unei alte valvule...

— Aia e, fiindcă aia ţi-a mai rămas. Bravo !

Se întorsese către mine, în sfirşit, pentru ca, de la înălţimea strivitoarei lui superiorităţi, să mă privească cu neţărmurită milă ; nu neapărat contrîhdu-mă, încercînd cumva să-mi amintească de penibila mea comportare nocturnă, ci poate doar asumîndu-şi întîmplarea ca pe un drept la replică sau, dacă vreţi, ca pe febra lui personală. Şi-mi măi întinde cu blîndeţe înduioşată una din ţigările lui *Naţionale* $_t$ ca să-mi ilustreze probabil viziunea lui privată asupra ideii de toleranţă.

Restul manevrei l-am petrecut în tăcere.

Coincidenţa a făcut ca, ureînd malul portului, să dau faţă-n faţă cu fostul meu profesor de limba română, omul care ţinuse morţiş să mă îndepărtez de ideea unei cariere, considerată, cu instinctul Jui pedagogic, străină de opţiunile mele reale. Eram doborît de febră, de noaptea nedormită, şi ros de toate îndoielile lumii. N-ar fi trebuit să-l întîlnesc tocmai atunci, poate că n-ar fi trebuit să-l mai întîlnesc niciodată, dar întâmplările ne silesc să ne mulăm după logica lor, eu nefăcînd excepţie. Mergea agale spre liceul pe care-l abandonasem şi, dînd cu ochii de mine,

S-u. adresat întîi unui interlocutor imaginar în timp ce totuşi mă privea cu zdrobitoarea şi încă corn pătimitoarea superioritate a celui căruia i s-au confirmat presupunerile :

— Ia, uite-l pe Novac ! Aoleo, Novace. Novace...

M-am îndreptat spre casă întrebîndu-mă deznădăjduit a cui va rămîne, dintre a celor trei, mila cea adevărată, fumăm Peony !" zice *şeful* de-acum, mînglind cu privirea cilindrul mărunt al darului meu, .¿şi nu pricepe, la drept vorbind la ce-ar trebui să priceapă, că returnez astfel o datorie veche, chiar cu riscul epuizării fondului meu intangibil.

Pentru celelalte, adică pentru îndoieli, am plătit, slava domnului, cu timp-gheaţă.

Spuneam că navigaţia crepusculara, fiind socotită cea mai dificilă, intră în serviciul secundului. Atunci, în cele două carturi de la 4 la 8, comanda se umple treptat de intune^cul mut al mării sau, dimpotrivă, ia fiinţă în detalii sub ochii timonierilor, odată cu delimitarea tot mai precisă a bordurilor decupate din fondul ultramarin al apei. Motorul însuşi pare să ia act de această dinamică a luminii, rcîmprospătîndu-şi sonor puterile sau, dimpotrivă, redu- cîndu-le la măsura şoaptei, într-un tulburător ciclu uman, iar catargul măre, susţinînd bigile de greutate, aspiră spre constelaţia Orionului, mai strălucitoare aici decît ¿durea ; seara, în plinul puterii sale, dimineaţa, între aceleaşi orc, zăcînd pe aşternutul orizontului. înspre stînga, Sirius ne zgîndărc pleoapele şi acum, cînd intrăm în noapte, parc să-şi fi găsit un cuib odihnitor pe cozorocul caschetei lui nea Titi care, urcat la comandă, într-o atitudine extatică, inspiră moartea zilei.

— Va să zică, oţelul folosit în construcţia navelor

este mag-ne-ti-zat do cîmpul magnetic terestru. Buuun ! Noi

ce ştim ? Noi ştim că : asupra rozei compasului magnolie aflat la bordul oricărei nave acţionează, nu-i aşa, acţionează...

M-a bătut norocul să-l întreb pe căpitan, pe masivul nostru căpitan cu ochi albaştri, de ce mai e nevoie de compas magnetic din moment ce dispunem de girocompas.

—...acţionează, va să zică, intensitatea cîmpului magnetic terestru cit şi intensitatea cîmpului magnetic ge- ne-rat de...

Mă priveşte stăruitor, didactic, ca şi cum ar vrea să pătrundă prin parietalul meu în acel teren virgin pe care trebuie el să traseze pîrtiile luminoase ale unei vitale înţelegeri.

— ... generat de...

— ... de... zic şi eu.

— De navă ! De navă, dom'le ! Ei, bine, în terminologia tehnică, operaţia ce urmează a fi făcută se numeşte compensaţia declinaţiei magnetice.- Răbdare, acum vom ajunge şi la întrebarea dumitale.

Reiese pînă la urmă că tot în ce-i vechi avem încredere.

Tîrziu, cînd părăsesc comanda, înecaţi în întuneric, am impresia că nu vaporul ci însăşi noaptea palpită în jurul nostru.

2 februarie, luni : 14.15 Redus maşina pentru ancora Suez. 14.45 Funda stingă, 2 chei de lanţ. Ancoraţi în rada portului Suez pentru aşteptarea formării convoiului. 20.00 Funda stingă încă 1,5 chei de lanţ. 24.00 Vira ancore. Aşteptare pilot pentru intrarea iu portul Suez. Cer parţial acoperit, vizibilitate bună, valuri moderate.

Mă grăbesc să consemnez evenimentul derutant,

în absolută premieră personală, al acestei primăveri do

februarie. E, oricum, un risc să atentezi la fatalitatea anotimpurilor ; prins congenital în ciclul obligat al celor patru mari atitudini naturale, egale şi insensibile la preferinţele noastre pentru una sau alta dintre ele, iată-ină bruseîndu-mi calendarul la numai doua zile distanţă de iarna casei. fn spatele meu, dacă nu chiar în văzduhurile încă neavizale ale fiinţei mele lăuntrice, mai ninge, e polei şi chiciură, iar memoria unui ritm biologic amputat Iară veste mă mai zgribuleşte, inutil, sub avansurile solare ale Mediteranci.

Nici nu ne dăm scama cit de profund aparţinem unui pămînt anume, şî'cl nouă prin ceea ce ne inspiră la nivelul celulei. îmi simt trupul contrariat, cel pus pe ges- tuţii îndelungi, somnolente, cu scadenţe prin martie, dat prea curînd afară din văgăuna hibernării.

Buimăcitor e că mîine va fi vară. Va să zică tot ce înseamnă primăvară pentru mine, parfumul purificator al vîrstei reînnoite, convalescenţa calmă a lui aprilie şi imaculata lui concepţiune, sămînţă, germinaţie, muncă, totul va apune mîine, la hotarul unei zile albastre. Pe urmă va fi tot mai vară, pe măsură ce vom coborî spre Ecuator, via Tropicul Racului, la Singapore şi la Bangkok fiind vară de tot ; griul acestui an va creşte fără mine, porumbul înalt, regăsit – să sper – la vremea laptelui, îmi va întoarce, aferat, spatele, iar florile de salcîm, tru- fandalele şi dudele vor fi căţărate pentru mine pe versantul abrupt al unui timp ireversibil.

Cinstit vorbind, nu-mi prea dau seama cît de mult le-am trăit vreodată prezenţa, dar absenţa lor mă va afecta cu siguranţă.

Apoi ne vom întîlnl cu un soi de primăvară-toamnă în vecinătatea Haiphongului, pentru ca în Japonia lunii mai, sărind peste iarnă, să vedem înflorind *sakura,* floarea cireşului ; şi din nou vară,

luată invers, lungă pînă în

Conştiinţa, şi de-aici pînă-n .septembrie cînd mă voi reîntoarce în ritmul matern al celor patru anotimpuri.

Hm ! Va trebui încă de pe acum să mă scrutez cu o atenţie deloc înduioşată, suprimîndu-mi din faşă orice protest al obişnuinţelor contestate prin forţa împrejurărilor...

*

E, mai inlii, primăvara noastră pornind întotdeauna dinspre mare, cu efluvii iodatc de ierburi şi de scoici tinere, le simţi incă dinaintea echinocţiului cum urcă greu, conspirativ, ca nişte seve, străzile estice ale oraşului, furişîndu-se pe lîngă ziduri şi mocnind îndelung pe la răspîntii. Ploi urî te şi ceţuri pletorice, răzbunate pe uscăciunea iernii, astîmpără setea reveriilor solitare – deşi localnicii sînt mai puţin predispuşi la peripatetică –, sarea mării intră în vopseaua proaspătă a gardurilor şi în calafatul puţinelor bărci întoarse cu etrava spre orizont. Paşii sună, înăbuşiţi, pe asfaltul lucios al străzilor cufundate în neguri scandinave din care abia răzbesc turle de biserici, de macarale şi de mai noi edificii : faleza Cazinoului e goală, dacă n-am socoti vînzolcala puilor de pescăruş bătînd cu aripile lor stîngace suprafaţa impură a apei din apropierea micului port turistic al cărui somn greu, vai, nu cunoaşte anotimpurile, în timp ce, spre nord şi spre sud, oraşul îşi lustruieşte neobosit porţile ospitalităţii.

Ai zice că-i toamnă dacă nu te-ai uita în frunzele abia răsărite ale puţinilor castani şi dacă n-ar mai pica, între două mohoreli, acuarela vie a unei zile cu soare tînăr, alintînd, pe lîngă Muzeul do arheologie, mormintele de piatră ale bravilor arhonţi tomitani şi scoţînd reflexe iuţi din solzii vreunui lufar prins fără permis de băieţii oraşului.

Apoi, pe neobservate, vine vara care, cu puţine

excepţii, nu aparţine localnicilor. Marea, mula, se scutură de orice poezie, se ascunde sub propria-i hlamidă, lăsîndu-şi călcate în picioare minuscule margini ; extazul cedează locul febrei cu autobuze despletite gcmînd din şasiuri, cu foamea ritmic reînnoită a sejururilor, cu plaje arhiaglomerate de la Mangalia la Mamaia şi cu orchestre de café-concert căutînd zadarnic pe ţărmuri acordul unor armonii «pierdute prin însăşi prezenţa lor turbulentă şi utilă. Succesivele recolte de odihniţi vor conferi, prin nedreaptă judecată, celor ce rămîn aici ca să-i primească şl la anul şi la mulţi ani, iluzoria fericire amorală a veşnicilor beneficiari de vacanţă marină, neapleeîndu-şi urechea la zgomotul trudei din vestul oraşului.

Fiindcă nimeni n-a reflectat de ajuns la condiţia unui >raş împărţit simultan între muncă şi odihnă. Prinşi în ritmul obligaţiilor fără aminare, constănţcnii visează măcar la un soare răbdător de după-amiază, cînd umbra falezei, lungindu-se peste plajă, le va ciunti, grăbită, dreptul la beatitudine estivală. Cîţi dintre ei, rămaşi pină-n toamnă albi ca laptele, nu şi-ar dori un concediu la mare ? Doar liceenii, cu lipsa de prejudecăţi a vîrstei. işi leapădă veşmintele din mers,* profitînd de o oră liberă în favoarea unei zbenguieli incomode pentru extaticii sezonului.

Vara, marea la Constanţa e un templu profan, cu pronaosul maculat de pantalonii scurţi ai sentimentelor ocazionale şi cu naosul retras spre orizonturile pure, punctate de vapoarele radei şi de delfinii raţiunii ci eterne.

(Prima vară, cunoscută cu adevărat, a oraşului a coincis cu întîia mea vară conştientă, petrecută dupii ferestrele unui birou potopit de hîrţoage, în calitate de funcţionar sezonier al statului ; confruntam depunerile unor impo-: zaţ-i cu o evidenţă nominală uriaşă şi bifam unde se cădea.

a:< i bucurindu-mă pentru cei ce scăpau de grijă şi deplingin- du-i pe cei rămaşi în urmă... Instituţia, populată de oameni posaci, aşa cum ni se par din perspectiva adolescenţei toţi cei de care depindem, poate în afara părinţilor, st afla ceva mai jos de piaţa Ovidiu, constrînsă fiind la o formă arhitectonicii bizară din pricina unor străzi sucite rarc-i precedaseră naşterea.

Nu vedeam propriu-zis marea ci doar împrejurimile ci care mi-o reverberau în conştiinţă, dacă nu cumva sentimentul prezenţei salo apropiate se sădea prin mine în ceea ce se întîmplase să mă înconjure ; calcane cenuşii de clădiri, închipuiri bulboase de ardezie, unghiurile supte ale bisericii de rit spaniol, holuri reci, urît mirositoare şi netencuite dc casc vechi cu scări de lemn şi loggii umile, olanele roşcate ale acoperişurilor pe care, cu puţină imaginaţie, puteai auzi plesnctul elastic al căldurii mă extră- geau, la simpla lor vedere, interiorului obscur şi mereu foşnitor din hîrtii, distribuindu-mă generos acelui spaţiu violat de forme şi mai ales de incidenţe de lumină. Cu excepţia amiezii, cînd un scurt intermezzo vertical le aşternea pe toate deasupra lor, cinstite şi greoaie, denun- ţîndu-şi în muţenia locului imensa lor încărcătură toridă, restul zilei le răvăşea haotic, le aglutina după cele mai absurde mofturi constructive, împodobind biserica cu lucarnele colţuroase ale clădirii vecine şi înălţînd somptuoase obeliscuri gotice printre hornurile amărîle ale celorlalte case. Erau, firește, doar capriciile luminii în veşnic neast impar. iar eu, captiv în hora ci, printre bibliorafturi şi oameni posaci, confruntînd la ncsfîrşit cote şi nume ; şi bifînd acolo unde era cazul.

Cum stăteam în dreptul ferestrei cu privilegiul de

a o deschide la discreţie, puteam lua cunoştinţă personală de evenimentele străzii, împuţinate pe măsura creşterii zilei, aproape inexistente în apogeul oi dospit, cînd pînă *i

filele registrelor sc înfoiau, clădite pe straturi de căldură., şi din nou sporind spre marginea serii. Pe la nouă dimineaţa, ifltimul răsuflet al mării apunea sub coatele mele ; umbra clădirii noastre ceda terenul umbrei de vis-ă-vis înaintînd pătimaşă ca un flux vizibil de dogoare, iar marea ne abandona cu totul pămîntului încins, nebiruit de briza de peste noapte, stîrnind totuşi arareori ţipătul cite unui pescăruş pentru a nu-i uita prezenţa. Alte cote, alte bifări cu sentimentele aferente, alte amprente asudate pe coloanele stivelor de registre...

În jurul orei douăsprezece se desfăceau pachetele, odată cu micul foşnet îngăduit în pauza marelui freamăt birocratic, şi atunci începea să-mi bată inima cu putere, fiindcă ziua de vara îşi întregea sensul ei prin apariţia lui Tedy. Pe strada în panta domoală, pustie de-acum, atît cît îmi îngăduia s-o găsesc din unghiul poziţiei mele, auzeam tir- şitul paşilor lui, sincronizat după cele mai perfecte cronometre electronice cu momentul îndestulării noastre. Trecea prin faţa ferestrei, cu un aer do gentlemen, aparent dezinteresat de ceea ce se petrece dincolo de aceasta, apoi revenea fixîndu-se în cadrul ei, ca şi cum ar fi fost altul, răsărit din partea opusă. Nu cerea, era, poate, restul, derizoriu, e adevărat, al demnităţii lui de odinioară, dinainte ca un accident portuâr să-i fi alungat minţile şi vorba. Bărbat chipeş încă, bărbierit la întrecere de toţi frizerii oraşului, cu capul umbrit de o veche caschetă colonială, îşi aştepta ofranda.

Nu cred să pot găsi în existenţa mea o expresie mai tulburătoare, mai enigmatică şi mai tristă a verii constăn- ţene decît aceea a chipului lui Tedy. întotdeauna venind dinspre mare, exalînd mirosuri iuţite de căldură dimpreună cu colonia ultimului frizer, părea mesagerul indiferentelor ci nesfîrşite ; apoi, revenit din partea opusă, devenea însăşi torpoarea amiezii, boala pămîntului fer- meritat de

acizi solari în clocot. Nu mulţumea, nu schiţa nici un gest de nerăbdare flămîndă, conştient poate că ne dăruie, prin el. agonia suportabilă a celeilalte jumătăţi de zi, eliberînd fereastra după o minimă cîtimc de timp suficientă să-şi umple căuşul palmelor.

Fiecare dintre noi îşi îmbogăţeşte ilustrata abstractă a anotimpurilor cu sensul particular al unor întîmplări trăite ; pentru mine, vara Constanţei va rămîne Tedy. Deşi, dacă stau să mă gîndesc, chipul lui imobil ca o sfă- rîmătură de rocă croită de hazard după tiparul uman, privirea intensă şi răzbătătoare prin noi, obstacole mărunte ale ţarinei, mîinile-i întinse pentru a ne oferi sentimentul generozităţii noastre umane ar putea fi mai mult dccît vara mea personală...)

...Toamna, oraşul îşi recapătă aerul calm, recules, de nostalgică demnitate. La marginea lui albastră încep să se poticnească insinuări de ceaţă, de alge ofilite sau de crabi vîrstnici agonizînd pe plajă, între răsăritul soarelui şi apusul uscatului. Apoi pornesc să rătăcească pe străzi, dinspre faleza, adieri oxidate şi puf de păsări marine nă- pîrlite, în timp ce de dincolo, dinspre cîmpie, năvăleşte ecoul mirositor al altor metamorfoze, de porumb şi de calcar dobrogean ameţit în sfrugurî.

Fiindcă toamna constănţeană începe prin a fi o toamnă olfactivă. Oraşul, prins între cele două recolte, a. mării şi a cîmpici, se supune unei dulci şi prelungite agresiuni odorante, o mitologică alcătuire cu trup de vară şi aripi tomnatice planează în indecizie deasupra lui octombrie pînă ce, cu volte din ce în ce mai strînse, aterizează în centrul oraşului.

Atunci, Constanţa redevine a localnicilor; plajele îşi recapătă dimensiunile naturale în beneficiul reveriilor solitare; se aşterne brumă pe olane, ciulinii de pe mal se bat cu sunete uscate măciulii în măciulii, iar sirenele de ceaţă laic felii dintr-o numai

făţarnică tăcere pontică. Marea îşi mută din nou templul meditaţiei, readucindu-şi altarul pe faleză, între Cazino şi statuia lui Eminescu.

...în ce priveşte iarna constănţeană, nu conteneşc să mă mir recitind versurile, lui Ovidiu : ..Dar în adîncul lumii eu sînt pe-un ţărm ajuns, şi sub zăpezi eterne pămîntul e ascuns...”

„Ou son t Ies neiges d’antan ?”.

Dacă aş fi climatolog, m-ar intriga ştiinţific dispariţia iernii tomitane. Nu mai sínt zăpezi, deşi mai cad uneori ninsori anemice ca dintr-o senilizată memorie sarmatică. E doar un amestec de toamnă înrăită şi de primăvară beată vorbind ca în basme în pîntecul matern al ţărmului. Vîn- turi amare, învîrtejindu-se orbeşte lingă statuia marelui exilat, nu dau răgaz norilor să-şi cristalizeze agoniseala, şi plouă în ianuarie cu fulgi topiţi înainte de a ne cunoaşte căldura frunţii ; geruri seci, rupte din soclul de piatră al podişului, insinuează atmosfera planetelor moarte, atîr- nînd ghirlande şi draperii de sloiuri pe balustradele falezei. Marea e mai neagră decit numele-i şi mai săracă decit oricînd, catadicsind abia prin februarie să-şi lepede zestrea de rapana, proaspăta ei achiziţie exotică, sau trupul vreunui delfin purtat de valuri cu ezitări prelungi, sucit şi răsucit, pînă va fi depus pe plajă ca un dar smuls dintr-o ilustră avariţie.

Poate doar spre Pescărie, în nordul oraşului, să mai poţi vina o fulgerare de iarnă adevărată, frîntură de peisaj polar între două răsuflări confuze. Acolo, tonele de scoici încremenite în mirosul dur al cărnii lor ioduroase par zăpadă brună, iar plaja pare să se încheie cu nasturii de gelatină îngheţată ai meduzelor moarto.

Imi vine greu să admit că tocmai din pricina mărit, iarna la Constanţa o scoasă în afara legii.

Sa mergem mai departe ! înaintea noastră, pút în spre dreapta, somnolează Egiptul ; un ţărm neutru, esenţializat, punctat de siluetele vapoarelor în aşteptare. Mai concret şi mai incitant îmi pare vasul libanez *Pliat,* eşuat pe coastă, a cărui poziţie ne este semnalată prin radio, ca un virtual pericol. înaintăm cu jumătate do viteză în. întîmpinarca Port-Saidului, în vreme ce nea Meri, cu patetismul marilor devoraţi de destin. îi hăituieşte pe băieţi încercând să le aplice practica sumară a botezului ; un ibric cu apă răsturnat hoţeşte pe creştet. Ştiu că mă pîndeşte şi pe mine, dar profit încă de un statut incert care-l face să ezite, deşi în cariera lui de botezător, bucătarul nostru a murat o mulţime de capete solide, inclusiv cel al unei inginere. Mi-o spune cu convingere, iscodindu-mi acordul, apoi î.şi aduce aminte că *golanii,* la botezul cu pricina, i-au mînjit femeii unghiile cu catran, şi amintirea îl face să se îndoaie de rîs. să se plieze, adică, pe unica lui dimensiune încep să-i cunosc pe marinari, băieţii nostromului, .şi sínt înclinat să cred că n-a fost numai simplă şansă cea care m-a adus în mijlocul lor ; pe orice vapor aş fi găsit aceiaşi tineri plini de viaţă, aplecaţi cu pasiune şi seriozitate asupra meseriei, deşi cei mai mulţi dintre ei se află pentru prima dată pe mare, proveniţi fiind din diverse servicii auxiliare ale portului.

Buni, răi, nea Morf e necruţător. în ciuda faptului că. mai în glumă, mai în serios, comandantul îl previne asupra consecinţelor oe descind din păcatul numit substituire de atribuţii ; stă pitit în umbra uşii do la bucătărie. cu un ochi la plită şi cu celălalt la victimele în trecere pe covertă.

I.»

I.»

cîntărind necontenit ibricul'şi basculîndu-l cu pricepere profesională în freza neofiţilor. Alături, nea Matei, brutarul, coace pi ine şi bodogăneşte ; e scund, are privire şi vorbă piezişă, dispus mereu la replică repezită, incit pare că întregul lui fond de cumsecădenie se refugiază în pîine, o pi ine divină pe care aş impar ţi-o în oraş ca pe o cuminecătură.

— *Să ţine* de prostii. Om bătrîn şi *să ţine* de prostii – zice el, adresîndu-so aiurea, cu gura pungită a vehementă dezaprobare.

Pe intervalul strîmt dintre peretele bucătăriei şi parapetul bordului, adus de miresmele piinii, îşi face apariţia deja poreclitul *Saulă,* un băiat blond, înalt şi subţire, adu- cînd într-adevăr ceva din fragilitatea aparentă a unei frînghii marinăreşti. Cu ochii la un coltuc fumegind, n-are vreme să se eschiveze, şi nea Meri are de ce rîde, îndoin- du-se în hohote pe singura-i dimensiune şi bătîndu-se cu ibricul gol pe genunchi cu o satisfacţie de-a dreptul copilărească. îi rîd şi ochelarii.

— Ia, ui ! Ia, ui ! Humm ! Om bătrîn ! Şi-a găs’ cu cc-ss’joace ! Humm ! zice nea Matei, vorbind cu cuptorul.

Miroase, nu ştiu cum, a cald şi a pîine, în timp ce *Pilal,* ajuns în dreptul nostru, cu prova îndreptată tragic spre elementele văzduhului, tinp «ă ne sugereze o altă faţă a lucrurilor.

3 februarie, marţi : 00.10 Ancora la post, încet înainte spre intrarea în Port Said. 00.55 Pilot la bord, manevră pentru legare la geamandură. 04.35 Pilot de canal la bord, în aşteptarea formării convoiului 07.15 Ancora la post, foarte încet înainte. 08.30 Practic, pe Suez, viteze variabile’. 17.2(1 Stop. Port Suez. Coborît pilotul. 17.50 înainte,

Marea Roşie. Pe drum, instalaţii petroliere frecvente. Cer senin, vizibilitate bună, mare liniştită.

începe să mă preocupe, deşi, oricum, e zadarnic, chestiunea dramatică îi nopţilor dormite ; e ca şi cum, în timpul lor. n-ai mai călători. Patul c acelaşi oriunde şi nu poţi debita, în materie de somn, viitorul. Mă revolt de pe acum în faţa inerentelor zile goale sub acoperişul cărora, neavînd încotro, va trebui să respir undeva aştep- tînd zile mai faste în loc să le substitui acestor prezente nopţi atît de inutil de bogate. Sigur că aş putea sta do veghe alături de ceilalţi, dar raţionamentele contabiliceşti nu vin să mă avantajeze ; ar însemna să moţăi continuu, neavînd practica îndurării de care se bucură (?) atiţi alţii din jurul meu. Manevrele de intrare în Port-Said, îngreunate de o ploaie cîineaseă, i-au răpit tot somnul comandantului. Şeful mecanic a avut mai întli o noapte *frigorifică* pentru ca, abia intrat în somnul lui binemeritat, să fie trezit de stagiar, cu spaima-n ochi şi glas, cum că s-ar fi blocat din nou frigiderul cambuzei. Specialistul în electromecanică n-a înţeles că şi frigiderul, săracul, doarme din cînd în cînd, şi l-a făcut pe şef să se arunce aproape cu aşternutul în cap pe scările maşinii. S-a dus somnul ! Pe deasupra, o conjunctivită cronică îi urmăreşte puţinele clipe de răgaz, de moţăiala pe scaunul lui de şef din faţa pupitrului de comandă.

Apoi a venit manevra de intrare în Port-Said, lungă cit noaptea, cu acel gen de aşteptări ce nu-şi găsesc echivalent aiurea, între un demers şi următorul. Nu aşteptare, mai degrabă pîndă. Pîndeşti, în obscuritatea neclintită, să apară o lumină mişcătoare, pîndeşti un far, o chemare sonoră, te deplasezi, în sfîrşil, într-un alt punct, perspectivii perdelei de lumini a ţărmului se schimbă lent, filmic, şi iar aştepţi cu mîna pe

timonă, sau pe telegraful maşinii,
sau căţărat pe prova lingă auxiliarul ancorei, o comanda, un clinchet metalic ori un muget de sirenă, scurt, ca o greşeală. Pe puntea descoperită, marinarii, sub o ploaie rece, ostoită abia spre dimineaţă, şi-au tocit miinile în parîme, iar nostromul, nea Titi, s-a dopat cu zece cafele ca să-i poată îmboldi prin ubicui lat ea-i necesară. Mai nou, i-a aşteptat pe barcagiii arabi care ne vor însoţi de-a lungul canalului pentru a interveni în eventualitatea unei defecţiuni în stare să strice ordinea convoiului. Ei. va să zică, indiferent de clemenţa sau avariţia viitorului, îl încarcă pe acesta cu făgăduiala odihnei, fiindcă ziua aceasta de 3 februarie se cere la fel de trează, dacă nu cumva chiar mai trează decît cele trecute.

în ce mă priveşte, neavînd încotro, cu mă opresc la luminii zilei...

♦

Spre dimineaţă, un incident neplăcut vine să sfîrşcască noaptea agitată din pragul canalului ; unul dintre timonieri. Vasile M.. un bărbat scund, oacheş, şi-a adăugat la necazul de a nu fi dormit măcar un ceas în casă nouă, pe acela al unei plesnituri de parîmă care i-a cam ferfeniţit pavilionul urechii stîngi. începe un dans îndrăcit, contracronometru, pentru ca urechea omului să poată fi salvată, fără a ne pierde totuşi poziţia în convoiul gata format. Doc, împreună cu accidentatul, dispar pe chei, însoţiţi de agentul nostru din Port-Said, în căutarea unui chirurg. în vreme ce vaporul duduie sub tensiunea altei aşteptări De n-am pleca înainte de a-i vedea întorşi pe cei doi !

Lucrurile se precipită însă, ocupăm locul al doilea

în convoi, şi vasul dinaintea noastră se angajează deja în pasa de intrare a Suezului. Ce facem ? îi părăsim, dispu

nem să fie transportaţi pe şoseaua paralelă cu canalul pină la Ismailia, unde-i vom putea reîmbarca ? Rămînem aici pinii se vor întoarce ? Ochii comandantului se împart între cheiul aproape pustiu şi îngusta cărare de apă din prova. Dar trebuie să-i dăm drumul ! încet înainte ! Nu mai e nici o speranţă, ne uităm degeaba, mă uit şi eu, abia avînd vreme să-mi dau seama că pe cerul de un al- bastru-pal se înalţă panaşele primilor palmieri ai vieţii mele : cu tijele lor zvelte, brune, prezidează tăcuţi, în ne-mişcarea aerului saturat de ploaie, un oraş trist, ciuruit d<' proiectilele ostilităţilor trecute ; nu trist, mai degrabă mihnit. încordat ca un resort, pînditor. Undeva, între pereţii supravieţuitori ai uneia dintre clădirile pe care le lăsăm, resemnaţi, în urmă, se coase o ureche, fragilă replică optimistă la marasmul distrugerii prezente şi-a celei posibile. Deşi, n-ar fi singura replică ; o duzină de burnusuri negre, strînse în jurul unei grămezi de moloz împuţinat în ritmul lent al ligheanelor purtate pe cap încoace şi încolo.

Dar, pentru dumnezeu, cit durează croitul unei urechi ?

Stop maşina ! Ne mişcăm, totuşi, inerţial, o bluză fîl- iiind ca o flamură, a lui doc, apare pe cheiul rămas în urmă. N-am oprit insă pentru ei, ci fiindcă o dragă năbădăioasă a încurcat, printr-o fericită şansă, navigaţia pe canal ; prilej să ne recuperăm oamenii. Vasilc e negru- vînăl, are o alură de combatant abia descins din focul. luptei şi, de astă dată cu echipajul complet, ne reluăm locul în formaţie aşteptând iar alte soiuri de aşteptare

*

• Port-Said, El Kantara, Ismailia, Marele Lac Amar. Port-Suez – repere sumbre respirînd durerea

mută a războiului, presărate de-a lungul unui itinerar do nisip modelat în dune pînă departe, spre cerul cu margini roşiatice. Oaze verzi ca smaraldul, explozii orbitoare în mijlocul deşertului, punctate de siluetele negre ale fel ah i lor, tulburătoare obeliscuri de palmieri pe care le-am asociat întotdeauna în minte cu binele vieţii, veghind impasibile la freamătul obscur din ogrăzile deschise ale colibelor cu cile un măgar somnolent, un cîrd de curci gălăgioase sau o cămilă spărgînd, mare, proporţiile domestice ale locului. Reţele de sîrmă ghimpată, ochi pînditori prin dreptunghiurile ambrazurilor, un simbol de femeie înfăşurată în negrul funerar al veşmîntului ei asexuat, lung pină-n călcîie, tîrînd de mînă spre buza apei un copil, rodul fertilităţii ei incredibile. Poalele unei mantale fluturind, resturile afumate şi răsucite ale unor tancuri devorate de rugină, durere şi nisip, zădărnicie şi nisip, epave pe maluri, carcase de automobile măcinate între fălcile unui moloh nicidecum absent, retras doar în ţevi j urneiate sau în carapacele blindatelor ascunse între” povârnişurile moi ale dunelor. Zgomot asurzitor mocnit sub cenuşa tăcerii grele, coloane dure de copaci iară umbră defilînd, odată cu noi, spre orizontul izbăvit de pămînt al Mării Roşii.

Plutim între două continente, pe firul de apă al canalului, alături de şoseaua care duce la Ismailia, rareori animală de cocoaşa vreunui turism în goană nebună. Un biciclist, probabil un comisionar, poartă cu sine, pe ghidon, un orbitor buchet de flori galbene ; ne depăşeşte. apoi se opreşte chibzuind, nu ştiu de ce, asupra roţii din spate, suficient timp pentru a-l ajunge, apoi ne depăşeşte iar, pedalînd

monoton, în ritmul dunelor pînă cînd dispare, ascuns de colurile malului.

Un buchet mare, greu de flori galbene ! îmi pare că niciodată florile n-au ilustrat, mai aproape de esenţă ca acum şi aici, metafora speranţei.

iu

Dintr-o pură coincidenţă, cele trei carturi ale punţii s-au organizat după criterii de similitudine formale. E, mai întîi, cartul căpitanului, alcătuit din el însuşi, masivul cu ochi albaştri, şi doi timonieri : Eugen, mai-marele peste breasla cirmacilor, şi Ghiţă, supranumit Gipsi, singurul care n-a plecat cu totul de-acasă dacă nu l-am socoti la fel şi pe Anton, fratc-său, ajutorul de bucătar aflat sub autoritatea scolastică a lui nea Meri. Toţi trei, cu excepţia rostirii comenzilor, şi, în cazul căpitanului, a scurtelor prelegeri marinăreşti pentru uzul subsemnatului, vorbesc o păsărească imposibilă. Fiecare cuvînt al lui Eugen pare însoţit de regretul instantaneu de a fi fost rostit şi, în consecinţă, e retractat pe jumătate. *Gipsi* suferă din pricina laconismului funciar al cuvintelor, şi stăruinţa de a spune cît mai multe în minimum de timp posibil îţi inspiră savoarea pitorească a discursului unui derviş între oalele sale cu fierturi miraculoase. Căpitanul, fără a fi un taciturn, consideră că s-au spus destule,' iar cele ce mai rămîn de comunicat – şi le comunică – îşi au audienţa lor interioară, consumîndu-şi vibraţiile în spaţiile încăpătoare ale trupului său, celorlalţi din afară rămînîndu-h doar ecoul nedefinit al celor ce s-au vrut spuse.

Cartul ofiţerului doi, Mihai D., cel sosit cu ultima şalupă, adus cu mari sacrificii tocmai de la Galaţi pentru a umple un gol din rolul echipajului, e preponderent tuciu- • riu ; odată cu apetitul remarcabil de tutun, Stelică şi-a adus pe vapor mai vechea poreclă de *Balaurul,* iar Vasile M., accidentatul din gura Suezului, se poate ascunde în orice amurg, cu puţine şanse de a fi descoperit după culoare.

Cît priveşte ultimul cart, al lui nea Pavel, el se caracterizează prin aceea că întruneşte, prin contrast eu cei dinainte, trei *fete palide* cu vorba aşezata şi limpede. Ofiţerul nostru trei care-şi

edifică, laborios, reputaţia de specialist în malaezâ (deşi, simt cum. contrar curcanilor" lui Alecsandri, tinde să-şi schimbe mai degrabă renu- mcle în poreclă) e virtuoz-polemic chiar şi acolo unde nu întîlneşte replică. Ceilalţi doi, timonierii Valentin S şi Mihai C., îşi reclamă ostentativ, ca pentru a amenda elocvenţa avocăţească a şefului lor de cart, lipsa oricăror ostentaţii : ei n-au decît opinii la cerere.

Travelling lung, obositor, peste dune pusln cu iarbă asprâ şi rară. Obiectivul 'insistă suficient asupra unei ţevi de tun răsucită spre zenit, apoi îşi roia deplasarea trudnică pe scama aceloraşi dune, sugerînd, sacadat, o succesiune de paşi sortiţi să înfrunte denivelările terenului. (Pentru expresivitatea tabloului cinematografic, vezi versul minuloscian : „Treci tăcut ca beduinul ce cutreieră nisipul...").

Efectul de shaiT-unsharf pe linia orizontului ruginiu, cu umbra unei aşezări solitare şi cîteva coroane de palmieri însoţind coloana mutilată de bombe a unui castel de apă. Brusc, plonjon vertical în cărarea oţelită a canalului, apoi ascensiune lentă pe peretele curbat al pupei unui vapor cu imaginea nostalgică (dacă se poate) a depărtării închipuită în silueta confuză a celuilalt vapor ce ne urmează. Obiectivul se stabilizează, în sfîrşit, pe puntea bărcilor unde, după o scurtă panoramare, cu scările ureînd* spre comandă, cu cavaleţii solizi ai bărcii şi cu dunga laluzului nisipos, atît de aproape îneît pare că şterge bordul navei, surprinde în gros-plan siluetei subţiratică a lui Gipsi. Suferă vizibil de căldură şi c atît de concentrat în a-şi domoli alergia prin energice scărpinări îneît tresare

la descoperirea obiectivului sau. dacă vreţi, a martorului la această scenă. Demarează spontan, avînd grijă să sublinieze cu mimica feţei trecerea, altfel greu sesizabilă, de la o istorie la alta :

— Ho, cald, dom'le ! Păi, la Port-Said, cînd am fost dala trecută... Ştiţi cit era ? 50 de grade la umbră, vă-n- chipuiţi ? Că-ţi blestemai şi ziua de ieri dac-o mai găseai. Veneau nişte cioroi la gunoi, la pupa, cu un cioc uite-atîta, şi cîrîiau, mamă, mamă, de la cinci dimineaţa ca nici cu perna-n cap nu puteai să dormi. îi goneai, te dădeai la ei, huşi !... te-ar dracu să te ia, te dădeai ca la om, aşa te dădeai, da' degeaba, se cărau printr-o subţioară şi-ţi veneau înapoi p în ailaltă. 11a,... ţe-ale dra... Că la ei cioara şi cămila zice că sint sfinte, numai să le-atingi atîtica şi-ai încurcat-o. Mergi pe stradă cit e ziua de lungă şi mori de sete. Pici jos ! Că tocmai băieţii, hai la nişte corali, e o plajă acolo, e şi-un dig, da* mie tot mi-era frică. I-am lăsat să se ducă ei, duceţi-vă voi, nici nu ştii cînd te-apucă. mişună rechinii pe-acolo ca orbeţii, ca liliecii ăia. Aşa a păţi t-o un băiat, tot la Port-Said, un rus, săracu', s-a dus după corali şi l-a halit rechinul, dar ăştia ai lui. băieţi, dom'le, *pronto,* nu s-au lăsat, că ştiţi că rechinul, după ce mănâncă, se mai plimbă prin jur, ho, he, poate mai pică ceva la ramazan. Şi l-au împuşcat, dom'le, băiat tînăr. săracu, uite-aşa scoteau din el halci din băiatul ăla$_t$ băiat tînăr ! Eu le-am spus să se ducă ci dacă au chef de *chap-chap.* He, ho, aşa zicoa bucătarul nostru în Filipino cînd am fost data trecută la Manilla cu sodă caustică pentru un grangur, să-şi spele sticlele de bere : *chap-chap,* şi toţi speriaţii ăia, flămînzi de capul lor, călare pe bucătar. Na şi ţie, na şi ţie ! Buuun bucătar am avut ! Aşa • Duceţi-vă voi, n-aveţi decît ! Eu i-am dat un săpun la un mermenghez de-al lor, că nu se mai spălase în cap de la botez, avea nişte ţurţuri în cap, dormea cu caprele, he, he.

JO* că sc loveau şl clincheneau ca nişte cloapcte. un săpun. Să-mi. aducă un coral dar s-a făcut coral, nici nu mă mai aşteptam să mai vină, a fost ciubucul lui. Decît să mă haleascâ mai bine dau patru dolari, şi-am luat un coral frumos să-l am acasă, i-am pus lumină-năuritru, şi se vede ca focu' ! Mi-era o oftică pe toţi băieţii ăştia, că le plac filmele dar nu sc duc la schimb cu alte vapoare, ei stau picior peste picior să se ducă altul. Am văzut în China, mamă, *Teroarea albă,* do la un vapor englezesc, patru albi în echipaj şi restul negri...

Sonorităţi molcome de motor în ralanti. Ţărmul defilează monoton, permiţîndu-şi luxul, pe coasta africană, să ridice cîtcva gheburi mărunte, pigmentate de ierburi subţiri ca nişte ace înţepînd lumina. Pe cerul palid, umbra străvezie a unui val de nisip, stîrnit de înaintarea noastră, ne însoţeşte la fel de negrăbită. E tot ce ne poate oferi Si naiul.

<r

Spre scară, golful Suez, cu ţărmurile supte de ventuzele sondelor. Flăcările instalaţiilor dansează fantomatic în apa Mării Roşii a cărei temperatură s-a ridicat brusc, cu două grade, făcîndu-l pe şeful mecanic să dea ocoluri pline de curtoazie frigiderului cambuzei aflat în convalescenţă. Ne strîngem cîţiva în apartamentul *certifică for doctor* unde gazda, respectiv doc, între două pahare de vişinată producţie *Găneşti sur Horinceă* îşi mărturiseşte înverşunarea faţă de vîrsta lui de 33 de ani care intîrzie să-l decidă asupra partidei conjugale. Cam ciudată înverşunarea cîtă vreme nimeni nu-l împiedică să rămînă holtei sau să devină inversul acestuia. Cred că c ceva la mijloc. Bănuiesc

că starea de graţie a burlăciei, cînd poţi alege fără ezitare lumea largă dintre aceasta şi bătă

uş

tura casei, cînd poţi aţipi intr-un fotoliu adine, în careul ofiţerilor, pe o mare clătinată, fără .să-ţi aduci vreun corectiv mustrător mulţumirii că eşti acolo, legănat şi suveran, bănuiesc deci că această minunată stare îi este ameninţată de o persoană anume. *Căsnicia* – spunea Arghezi – *întoarce spiritul din zbor la coteţ.* Am impresia că undeva, pe malul Dunării, se proiectează coteţul în care va ateriza spiritul hoinar al lui *doc ;* deşi el, săracul, se mai-zbate încă. în limitele sportivităţii...

Comandantul, în schimb, luat cu vapoarele încă din tinereţe, a uitat să se însoare pînă mai anul trecut; Bur- lăcia îndelungată c ca o beţie plăcută care se lasă însă cu mahmureală şi cu mustrarea unui cuget retrezit care-şi chestionează trupul pe unde naiba a hălăduit în absenţa stăpînului. Dar asta-i mintea românului cea de pe urmă şi, o recunoaşte şi el, *maşterul* adică, sînt domenii în care experienţa nu se poate .transmite, de pildă lui *doc.* Ceea ce e mai trist, îi plac copiii, are o preferinţă înduioşată pentru cumetrii înfricoşate, cu vizite tradiţionale, într-o manieră gentilică, de „saru’mîna, nasule, să-ţi trăiască finul”, să fie toţi lîngă masă cu paharul în mînă. Poate şi fiindcă absenţele îndelungate l-au învăţat să guste preţul rarelor întruniri familiale. Acum aspiră la un copil, dacă n-o fi prea tîrziu.

îi notez doar pe cei doi deocamdată pe lista celor pentru care acest lung voiaj, abia început, reprezintă o amînaro, un obstacol în drumul unor autoidentificări necesare.

Afară, sîntem înconjuraţi de torţe ca într-o procesiune nocturnă, ard va să zică inutil sevele

pămîntului, şi etrava noastră le tulbură reflexele acvatice făcîndu-şi lor cătiv largul torid al Mării Roşii.

4 februarie, miercuri : Marea Roşie : creme calină, con cui siuni per.sonale.

În cele din urmă. cred că ani socotit bine. Mă voi expune, fără crîcnire şi fără vreo prejudecată oricăror revelaţii umane, reinnoindu-mi ori de cîte ori va fi nevoie optica asupra tovarăşilor mei cu care mă aflu în drum spre Japonia. Fireşte, asta nu va însemna nici pe departe procesul optim de depistare a adevărului absolut, cită vreme eu însumi voi fi silit să acţionez după parametrii fatal limitaţi ai structurii mele afective : sentimente austere. puţină prudenţă la expansiune sufletească, alergii la sîtîială. spirit vindicativ, irascibili tate dureroasă la monotonie. aversiune la emfază etc. otc. Ncmaisocotind ineditul împrejurărilor pe care le anticipez ca imprevizibile dimpreună cu ceea ce vor declanşa ele nou în oameni. Sintem o microlume solitară, şi evoluţia noastră în timp va coincide cu o evoluţie sufletească de la care nimeni nu va face excepţie ; cînd ne vom despărţi, vom fi categoric alţii docil cei plecaţi, măcar că ne vom cunoaşte ca nişte cai brezi. fiecare pe ceilalţi patruzeci.

Acordind deci tuturor dreptul inalienabil de a-şi gospodări zestrea afectivă, mi-l acord şi mie, de vreme ce convieţuiesc cu aceleaşi drepturi şi-mi asum aceleaşi riscuri ale neprevăzutului ca şi prietenii mei, marinarii. După cum nu-i pot împiedica – şi de ce aş putea – să-şi formeze despre subsemnatul orice părere, fie chiar şi lamentabilă, nu văd de ce n-ar putea exista şi reciproca. ,

Chestiunea se complică însă atunci cînd mă gîndesc că sînt singurul dintre ei care. îşi va difuza public pro- pria-i opinie asupra peripeţiilor voiajului.

Cum aş putea împăca sensibilitatea mea vag abuzivă, receptarea cam greoaie şi cam contradictorie a adevărului conţinut în

oameni, inerentele mele erori, cu dezideratul obiectivităţii totale, infailibile ?

întrebare parşivă şi de prisos. Nu voi putea 1 Dacă mi-aş impune totuşi, amputîndu-mi subiectivitatea în perspectiva unei conduite impasibile, omiţînd, de pildă, impulsurile asasine pe care le încerc în preajma Sfintei Sofii cînd stagiarul îmi smulge binoclul din mînă, aş scrie o istorie abstractă, un tratat profan de navigaţie împănat cu elemente de geografie fizică. Numai pentru oameni inventaţi, între care n-ai trăit, s-ar mai putea inventa o glorioasă viziune olimpiană.

Atunci, nu-mi rămîne decît să scriu o carte sinceră, urmînd ca sinceritatea mea să se confrunte cu adevărul tuturor.

Dar grijile mele sînt departe de a se epuiza, dacă nu chiar dc-aici încolo devin mai prăpăstioase.

Există un scriitor român căruia, probabil din motive de afinităţi comune, îi port o nespusă consideraţie, şi pe care în nici un caz nu vocaţia, incontestabilă, îl situează puţin excentric de larga notorietate legitimă ; aş fi dispus să cred că tocmai aplecarea sa tenace asupra mării şi oamenilor ei – caracteristică aproape singulară în anvergură între vocile momentului – îl plasează cumva într-o nedreptăţitoare penumbră. Fiindcă pionieratul într-un domeniu – şi marea noastră, ca spaţiu spiritual, rămîne încă apanajul întreprinderilor pe cont propriu – îşi asumă riscul solitudinii şi pe acel al relativului anonimat ; pe îndrăzneţul explorator îl pasc deopotrivă indiferenţa celor din afara cunoştinţei de cauză şi neîncrederea mergînd

uneori pînă la dezaprobare a celor aduşi, în sfîrşit, în lumina atenţiei generale.

Omul acesta care a trudit şi sper din suflet să mai trudească la edificarea unui sentiment pur românesc al mării,

t fost cu ani în urmă oaspetele pasager al unui trauler, prilej fructificat într-o carte bogată; întrunind, daca vreţi, toate dezideratele, de la acela de document pentru uzul specialiştilor în materie, trecînd prin halta unei autobiografii spirituale logodita etern cu marea, pînă la proporţiile unui produs de ficţiune literară : o carte, într-un cuvînt, *sinceră.*

Marinarii, am mai spus-o, îşi socotesc meseria ezoterică şi exclusivă, apărîndu-şi cu ardoare tainele aşa-zise ale îndeletnicirii lor şi contestînd şansa acelor temerari din afară de a se putea integra, fie chiar şi vremelnic, în ritmul lor de existenţă ; contestînd cu atît mai mult încercarea socotiţilor venetici de a difuza o opinie dezavantajoasă, oricît de sinceră, fie chiar şi despre cel mai puţin agreat de către ei înşişi. Explicaţii sînt multe : prea rar solicitaţi ca sursă de inspiraţie literară, păstraţi aproape sistematic în zona alintătoare a cuvintelor sonore cu care concubincază îndeobşte cunoaşterea superficială a celor ce-i invocă astfel, se împacă greu cu o altă faţă a lucrurilor. Şi apoi, admit că, în faţa lumii, condiţia aspră a marinăriei trebuie să tolereze pînă .la ignorare cusururile unuia sau altuia dintre ci ; e treaba lor exclusivă din mijlocul oceanului, se amuză, îl supun la farse pe cel ki culpă de avariţie, lene sau lăcomie, critică, mai înjură, mă rog, dar

pînă la scara vaporului sau pînă la urechea colegului de breaslă. încercarea cuiva de a sparge acest zid al tăcerii, chiar dacă această încercare se exprimă într-un document literar dorit sincer şi revelator, întîmpină reacţii neaşteptat de dure, după cum s-a şi întîmplat cu cartea scriitorului despre care vorbesc.

Şi totuşi, de ce oare ? Să fie marinarii, – oameni înzestraţi cu simţul adevărului, al curajului de a-l afirma, —■ atît do refractari la o tentativă nobilă de popularizare a vocaţiei lor ? Mă împac greu cu această alternativă, iar neliniştea mea do ins aflat în faţa unei întreprinderi similare sporeşte pînă la inhibiţie. Trăind într-o ambianţă concret-marinărească, m-am întîlnit nu o dată cu acordul exemplar între relatările cărţii respective şi realitatea faptelor petrecute. Aceiaşi oameni care recunoşteau fără rezerve slăbiciunile de caracter ale unor membri ai echipajului de pe traulerul cu pricina se ridicau împotriva mărturiilor corespunzătoare scrise şi a celui ce a cutezat s-o facă. Simţul dreptăţii, criteriile judicios morale ale majorităţii martorilor fizici la desfăşurarea de zi cu zi a voiajului se întruneau fericit cu cele ale autorului, şi totuşi...

Ştiind încă de pe acum că voi fi supus unei presiuni extraordinare de care se face frumos vinovată viaţa complexă şi sfidătoare, că dacă nu voi înghiţi pe cineva o voi spune, şansa depoziţiei mele literare scade văzînd cu ochii, înseamnă că mă va paşte aceeaşi ingratitudine a celor către care mă îndrept cu inima deschisă.

lată-mă tîrît într-o măcinantă înfruntare de factură clasică dintre datorie şi dragoste, din care am ieşit, în cele din urmă, scîlciat dar învingător, rămas, adică do partea amîndurora. ajungînd la concluzia că nu numai stricta socotinţă ezoterică a marinăriei a provocat sciziunea dintre scriitorul respectiv şi personajele sale reale...

Voi fi şi cu personajul meu printre ceilalţi. îmi voi acorda în această calitate, cu egală solicitudine, dreptul la neprevăzut, admiţind de la bun început că pînă la bunul sfîrşit voi fi supus atîtor încercări cărora le voi răspunde, întocmai semenilor mei, şi cu abuz, şi cu nedreptate, şi cu exagerată nerăbdare..,. Să mă 'contemplu neobosit, aşa cum mă foarfecă împrejurimile, simultan cu privirea furişă

spre farfuria celorlalţi ; să fiu. adică, primul personaj reclamagiu neobosit la atenţia răutăcioasă şi la sancţiunile morale ale scriitorului, primul deci pe rolul de echipaj literar .şi nu ultimul.

Cred că dc-aici, adevărul difuzat prin carte, oricit de impurificat prin subiectivitate privată, oricit n-ar întruni sufragiile tuturor martorilor, devine suportabil ; solidaritatea în aprecieri, ncmulţumindu-se cu simple declaraţii de principiu, e o probă grea, cu promovaţi şi căzuti la examenul public. Un voiaj c o chestiune dificilă, mult mai dificilă decît un spectacol cinematografic cu vapoare privit din sală.

De aceea mai cred că, în ciuda sinceităţii acelei cărţi atît de necesare literaturii noastre prea sărace în tematică marină, dezaprobarea celor ce au inspirat-o se instituie intr-o firească sancţiune a izolării, a unui statut de observator a cărui tablă de valori s-a refuzat nuanţării în funcţie de împrejurări ; dacă nu înţelegerea omenească a unor slăbiciuni omeneşti, să zicem, în anumite cazuri inacceptabilă, cel puţin privirea circumspectă asupra propriilor slăbiciuni născute în aceleaşi ocazii.

Mă dau, deci, zălog viitorului, oferindu-vă prilejul de a mă regăsi printre ceilalţi, măcar dacă, cîştigîndu-mi astfel dreptul la sinceritate, voi putea încropi un suspans însemnărilor de faţă prin ceea ce cred că sînt şi sin tem către ce vom fi la sfîrşitul călătoriei.

Socotiţi-mă un personaj cu deficienţe de caracter care, iată, vă previne că va regresa îndeajuns iniţiativa acestui voiaj, de parcă i-ar fi dat brînci cineva spre mare, după varo, odată revenit acasă, îi va dori curînd reeditarea.

Navetele cu apă mineralii se afla în babordul punţii pe care locuiesc. Deocamdată. în frenezia generală ¿1 începutului. *antidotul* se consumă la discreţie, dar cei cu experienţă ştiu că va veni o vreme, tocmai în căldurile tropicelor, cînd ne vom învîrti cu limba crăpată de sete în jurul sticlelor goale.

N-am o aplecare specială către apa minerală, visele melc răcoroase nu s-au întrupat cu necesitate într-un pahar brobonat de *Borviz,* nu este, nu-i nici o nenorocire, şi totuşi gîndul epuizării proviziilor lichide îmbuteliate aprinde în mine o seînteie atavică de primejdie şi de lăcomie. Hm ! Ce-ar fi să... ?

De-aici, lucrurile se rînduiesc, năvalnic, după legile elementare ale raptului. Dezideratul binelui meu suprem se slrînge în jurul cîtorva sticle nenorocite pe care *trebuie* să le car în cabină, dar, nu ştiu de ce, numaidccîl noaptea, în neatenţia celorlalţi, cînd aş putea s-o fac mult mai firesc la lumina zilei. Sau să n-o fac deloc. În jurul nostru, o Marc Roşie matinală, cu valuri înspumate din pupa, iar cu evaluînd numărul posibil al butelcuţelor pe care le-aş putea transporta odată ; înmulţit cu trei drumuri.. Nu ! Cu patru !

Simt efectiv cum căldura intră din ce în ce mai adine între moleculele fierului ce ne înconjoară.

Ruşine ! N-am să fac docît un singur transport.

Dar am să iau cile pot odată !

M-am obişnuit să escaladez seîndurile suspendate deasupra încărcăturii covertei, către prova, acolo unde, secondat doar de foşnetul apei sfâşiată do otravă şi de

tremurul abia simţit al motorului, munceşte nea Bota, dulgherul.

E de neînchipuit cum lucrează asupra noastră nevoia marginilor şi cum saţietatea trădează pînă şi dorinţele cele mai fierbinţi. Spaţiile largi, fără repere iile mării mă împing spre locul acela strimt, calm, ca o bătătură de ţară, cu bătăi gospodăreşti de teslă sau cu zgomotul de pasăre al rindelei. În stingă mea, peretele ondulat al containerului albastru ; două rulouri imense de hîrtie cerată, cafenie, şi o bucată mare de placaj pe care probele nenumărate de vopsele au transformat-o într-o incitantă pictură fantezistă ne străjuiesc spatele, consolidat de peretele înalt al magaziei cu numărul unu. în timp ce pe oglinda provei dinaintea noastră stă răstignită ancora de rezervă, neagră şi mută ; o uşă deschisă către încăperile de sub acoperişul tcugii slobozeşte arome calde, odihnitoare, de rumeguş şi de uleiuri minerale încropite, lăsînd să se mai întrevadă, în penumbra interioară, încolăciri înverşunate de parîme groase, aţipite şi ele în asalturile valurilor de căldură. Numai către dreapta se desfăşoară, fără margini, marea păstoasă, cu berbeci albi de spume, pe care, dacă vreau, pot să n-o văd.

Pe un banc închipuit dintr-o scindură lată, aşezată pe' o pereche de binte, nea Bota fasonează trepene, un soi de trepte duble pe care se vor urca marinarii ca să vopsească părţile mai înalte* ale vaporului. Concentrat, cu mişcări iuţi şi sigure, îmbucă lemnele, apoi, cu îndemîna- tice lovituri de teslă, le înfrăţeşte pentru totdeauna, dînd impresia că nu mă vede, luînd invariabil jocul de la capăt ca să ajungă mereu la acelaşi gest de surprindere

exagerată, jucată, desigur, fiindcă m-a auzit venind, ştie că sînt acolo, ba îmi face plăcere sa cred că mi-a aşteptat chiar sosirea.

— Ah ! Uite-l că iar a venit. Cit e ceasul ?

— Nu ştiu... Nouă, nouă şi jumătate.

— Păi, de ce nu ştii precis cît e ceasul ? Cum îmi dau eu seama că-i timpul de cafea, ai ? *Cofitaimul,* ai ?

Privirea lui albastră, mai palidă decît a căpitanului şi mijită în severităţi prefăcute, dă senzaţia că aş fi obligat să-i semnalez mersul vremii. E alb, dar se ţine bine, s-a născut în Canada şi zice că s-a întors acasă, adică la *Tîrguşorul* părinţilor lui, prin nordul Dobrogci ; la Constanţa a ajuns după ce un lup turbat i-a mursicat beregata şi a rămas aici după ultima injecţie antirabică pînă la cincizeci de ani cînd, vrînd să dea o replică vehementă unui amic care susţinea că nu s-a construit încă vaporul lui, s-a îmbarcat ca să-i arate că, poftim, vaporul acela există.

— ... De ce nu ştii, ai ? Apoi încheie, biruit de un gînd trist căruia aveam mai tîrziu să-i găsesc rostul. Ei, dacă aveam cu ibricul meu, nu mai era nevoie de ceasul dumi- tale ! îmi făceam fiertura mea, acum trebuie să-i pîndesc pe alţii...

Departe, înapoia noastră, pieptul alb al comenzii cu ncnumăraţii ochi ai ferestrelor se lasă potopit do arborescenta galbenă, multiplă a cranicelor şi a bigilor de greu- .tate din planurile mai apropiate. O iau înapoi, hotărît să revin cu ceasul, bîţîindu-mă acrobatic-pe punţile nesigure aşternute deasupra bidoanelor cu acid formic... Sînt cîteva goluri proaspete între ele, ceea ce înseamnă că barcagiii arabi de pe Suez şi-au

adăugat vn lest util bărcilor lor naiv colorate, şi constatarea mă auce prin analogie la...

Sticlele 1 Dacă fac un transport şi nu mă zăreşte nimeni, e ca şi cum nu l-aş fi făcut ! Simplu ! Pentru ochii vreunui rătăcit, al doilea drum ar putea fi socotit primul, iau şi cu cîteva sticle, acolo, nu se poate ?

Istoria asta cu sticlele începe să mă agaseze ca o obligaţie contractuală faţă de un căpcăun strecurat sub piele, încă o dată, ruşine !

Un întuneric uleios, dens, învăluie comanda în care reuşim să ne identificăm doar după capetele aprinse ale ţigărilor ; încolo, numai lumina provei, îndepărtată ca pîlpîirea unei stele către care am tinde mereu, şi încă un grup de seînteieri pe linia orizontului, freamăt mărunt de impulsuri necunoscute, farfurie zburătoare, ochi de monstru acvatic sau simplu vapor în trecere. Fiinţa îţi tatonează pragul oricărui posibil, e un moment de taină subliniat de tăcere şi de adîncimile ascunse ale unui spaţiu enorm şi rece în care orbecăim după legile noastre omeneşti ; închizi ochii cu încordare şi nu se schimbă nimic, aceeaşi fantezie scintilantă la marginea unui ocean interior cu farfurii zburătoare sau numai simple vapoare în trecere, îi deschizi iar, şi iar îi închizi, pînă nu-ţi mai dai seama încotro priveşti, spre tine- sau spre lume, e ca o cădere în moarte, n-am crezut că te poţi sufoca cu ochii striviţi de fonta grea a întunericului, încerci să respiri lumină prin pupilele largi, dilatate, horcăind agonic în atmosfera rarefiată a celor cîteva seînteieri, peşte zvîrco- lindu-se pe uscatul nopţii, şi baţi zadarnic din foalele pleoapelor, baţi pînă în apropiere de ţipăt, nuuuuu... !

— Cît ţii acolo ? Valentin !

— 166 !

— Ia, fă-o puţin la dreapta ! Să vedem ce hram poartă ăsta care vrea să dea peste noi.

Aşa e, măcar să vorbim. Inspir adine, plin de recunoştinţă pentru cei ce-mi redau, dacă nu lumina, cel puţin siguranţa unei sorţi comune ; în timp ce timonierul de

cart schimba cu două grade direcţia microlumii noastre, a celor ce dorm şi a acestora care mai stau de veghe.

— 164 !

— Binc-aşa !

— Binc-aşa !

*

Vorbim despre riscurile ţărmului, despre *grenurile* omeneşti pentru care nu există avize de navigaţie, nici măcar semne prevestitoare, în mijlocul cărora marinarul poate pica senin, cu dorul uscatului prăbuşit în primejdioase ambuscade. O stradă calmă, toropită de soarele amiezii care înfloreşte spontan în luciri de puşti-mitraliere şi în ciuruit de şenile ; o piaţă de oameni răvăşită sub jeturile de cascadă ale furtunilor de apă, văluri de gaze lacrimogene. bite sau cavalcade de copite ; ce-i un *tsunami,* valul uriaş stîrnil do fiorul scoarţei pămîntului, ce sînt brizanţii faţă de lava torenţială a unei mulţimi întărîtatc luînd în tropot surd cărarea strimtă dintre două ziduri de baionete şi scuturi medievale în calea căreia întîmplător te afli ? Aşteptări, manevre sau staţionări în ambianţe ostile, gata să scapere într-un foc pustiitor care nu alege, armistiţii nesigure intre două părţi beligerante, insensibile la solia ta de pace şi de înţelegere, iminente stări de asediu, gata să te strîngă ca într-un cleşte dacă n-ai

inspiraţia să prinzi ultima deschidere, înainte de a auzi scrîşnetul porţilor închise în prova ta pentru luni de zile... Războaie declanşate de un mecanism politic a cărui complicitate le plasează, absurd – absurd din moment ce te afli acolo în interesul generos al colaborării – între adversarii nou instauratei puteri. De-aici suspiciuni, obstrucţii, provocări...

în Golful Persic, cu prilejul ostilităţilor prea bine cunoscute din părţile locului, un petrolier românesc a fost

prevenit asupra eventualelor acţiuni de luptă ale oameni- lor-broască inamici. Un petrolier reprezintă o bombă prin el însuşi ; dacă îi ajunge un sfîrîit de ţigară, un detonant înfăşurat în plastic îi şi prisoseşte. Citeva nopţi de ochi împărţiţi, vardii dublate, patrulări necontenite au dus echipajul la o stare de nervi extremă, în care troznetul unei uşi căpăta proporţiile unei catastrofe.

În portul-capitală al unei ţări latine, impactul revoluţionar i-a surprins pe marinari abia coborîţi pe ţărm, iar comandantul a trăit momente de insuportabilă tensiune pînă i-a văzut, în sfîrşit. pe toţi permisionarii la bord, aducînd ceva din panica, buimăceala şi violenţa oraşului în fierbere.

Vaporul pe care mă aflu, într-un voiaj precedent, a depăşit Canalul de Suez cu numai cîteva ore înainte de blocarea îndelungată a acestuia, evitind doar printr-o simplă întâmplare pericolul de a fi supus tirului încrucişat al celor două maluri. Celelalte nave întîrziate umplu azi cu fierul lor ruginit ţărmurile canalului.

Vii dintr-o ţară comunistă ; o atmosferă ostilă, o curiozitate cel puţin suspicioasă te fac să pendulezi, pînă cînd ultimul colet va părăsi puntea, între vigilenţă şi teamă. Aştepţi neaşteptatul. Calci ca desculţ prin mirişte.

Intr-o altă ţară mare, suspiciunea capătă aspectul unei cohorte de funcţionari prepuielnici şi al unor chestionare indecent de amănunţite cu caziere şi amprente digitale, cu poze, interdicţii inexplicabile de debarcare şi forfotă suspectă îndărătul atenţiei tale. în spatele bunăvoinţei protocolare şi-al zîmbetelor-rictus ghiceşti uşor tactica măcinării timpului şi speranţa că sîcîiala prelungită te va obosi pînă la renunţul de a mai beneficia de ospitalitatea

ţărmului.

ItiO

Trecem la lucruri mai amuzante. Cineva, ascuns în întuneric, a cărui voce n-o pot încă identifica, îşi aminteşte că, poposiţi la malul unei foste colonii bîntuită încă de incertitudinile renaşterii, au fost opriţi să coboare. Singura făptură care s-a bucurat de acces la desfătările locului a fost cocoşul vaporului, un pintenog pieptos căruia binevoitorii de pe chei i-au alinat amarnica singurătate cu farmecele unei găinuşe indigene. A urmat un *coiip de foudre,* apoi zile de îngrijorare colectivă pentru soarta celor cîteva ouă, rodul pestriţ al unei iubiri înflăcărate, pînă cînd coverta s-a umplut de piuituri infernale secondate cu intermitenţe de cloncănitul patern al cocoşului.

*

Pîlpîirile proiectate mai adineaori pe orizont s-au apropiat considerabil în babordul nostru, rămînînd totuşi într-o formaţie stranie căreia comandantul, pentru a-i desluşi sensul, îi adresează cîteva întrebări prin semnalele luminoase ale lămpii Aldis. Nu ne răspunde nimeni, bizara constelaţie se petrece pe lingă noi în muţenia unui fapt ireal, planetă adormită sau numai blazată prin călătorii ei, şi refuzul comunicării ne umple de tristeţe ; s-a umplut oceanul de vapoare golindu-se proportional de zarva pitorească a întîlnirilor, s-au ascuţit interesele, marinăria devine o goană tăcută între două porturi, cu minime abateri de la ruta prestabilită, şi numai atunci cînd siguranţa navigaţiei o pretinde. Sistemele contai neri za te şi mai noile metode de transport cu barje speciale, basculate urgent în gura porturilor în interesul altei plecări grăbite, au schimbat breasla navigatorilor într-o ceată de funcţionari sufocaţi de computere. Unde mai e misterul ? Unde afecţiunea de breaslă ? Pînă şi asistenţa pe mare intră în raţiunile obligate

prin convenţii internaţionale, şi nu ştii

U – Fericit rei care, ca uilse

întru cit ajutorul la nevoie porneşte clin inimă de frate 3au clin tarifele judicios cîntărite ale gradelor de recompensă.

Civilizaţia plăteşte omenia, mai precis o seduce. S-a das iremediabil acea stare de matriarhat în care pămîntul- tată îşi trimitea copiii să înveţe 4c la marea-mama lecţia sublimei solidarităţi pentru a o împrăşita apoi pe ţărmuri în legende optimiste ; acum e rîndul pămîntului să aplice mării lecţia severă a interesului, după ce, mai întîi, a stors-o de inedit şi de toate insulele posibile...

Ştiu că nu-i prea adevărat ce spun, dar trebuie să-mi asimilez suficiente resurse demonstrative pentru a-mi suprima scrupulele vis-ă-vis de un gest care mă obsedează încă de dimineaţă. Vasăzică mă duc, iau un rînd de sticle, şi dacă nu mă vede nimeni mă mai întorc o dată, şi dacă iar nu mă vede ni... Ce să fac, am să-i ofer şi eu Mării Roşii lecţia mea de interes meschin, şi cu aceste gînduri mizerabile, ocrotit de pavăza nopţii, mă îndrept spre obsesiile mele pline cu apă minerală.

*

Cele două aripi-fundături ale punţii mele iţi oferă, noaptea, senzaţia unor guri adînci şi negre. Licărul palid al crestelor de spumă de pe latura descoperită a bordurilor, reţinut în coada ochiului altfel concentrat să depisteze eventualele obstacole de pe puntea caldă, cu vagi adieri de motorină, parc pigmentul unui zid mişcător, zidul lumii înseşi ştergîndu-se de noi cu afecţiunea virilă a unui bivol cosmic. Păşesc deci cu băgare de seamă, condus de cliñchetul frivol al ispitelor mele îmbuteliate, intrate în acorduri de nuanţă cu ampla orchestraţie a motorului, bîjbîi. precipitat marginile unei navete goale şi o dau biniiiişor la o parte;.stiva e înaltă,

fructele setei mel<

W
2

absurde sînt ceva prea sus, degetele urcă pînă unde-mi permite braţul spînzurat deasupra capului fără a putea totuşi atinge ultimul nivel al încărcăturii...

Stai puţin, e. o provocare aici, propria mea provocare la un act imbecil înainte de a fi antisocial ! Ce fap eu cu, să zicem, douăzeci de sticle ? Cu o sută ? Cu o mie ? Cel mai bun lucru ai* fi să mă retrag, deşi conştiinţa mea uricios de trează îmi va da de-acum necontenite ghiont uri, ori de cîte ori mă voi erija în arbitru al probităţii. Şi-atunci, dacă tot... Nu, m-am hotărit. înhaţ naveta goală, n-am nevoie decît de puţină imaginaţie să mi-o închipui în greutatea echivalentă a zece sticle îmbuşonate, şi mă îndrept cu uşurare spre intrarea din tribord, aplecat instinctiv în lumina săracă a punţii de promenadă.*

— Hiii ! Hoţii la sticli !

Nu putea fi decît el, fireşte. Deşi, de ce mi-am zis *fireşte,* nu-mi pot da seama, sau nu vreau să-mi dau atît de repede.

Simt că eu şi silueta asta îndesată care mi-a furat Moscheea Albastră şi care-mi aţine acum cărarea sîntem pe cale să ne proiectăm în conştiinţa generală ca un tandem de pîrliţi ai uscatului ; el, propulsat de un anumit anunţ publicitar, cum de l-o fi găsit, eu, de o inconsistentă chemare, amîndoi la primul voiaj şi poate la ultimul ; stângaci ca nişte pisici aruncate în apă, incapabili la adaptare marină, ignoranţi intr-ale vaporului, şi mai ales mereu împreună, luminîndu-ne reciproc bicisnicia. Nu ! Lăsînd la o parte faptul că nu-mi place să împart cu cineva calităţile şi cusururile ce mă caracterizează, nu doresc să-mi împart nici voiajul care, într-un fel, îmi aparţine. Şi, cu naveta în braţe, mai am încă o dată prilejul să-mi afurisesc soarta care ne-a trimis pe amîndoi cu acelaşi vapor spre Japonia. Deci :

— Hîîî ! Hoţii la sticli !

Chicoteşte satisfăcut, sínt al lui, pentru ca, treptat, pe măsură ce dezorientarea produsă de-imaginea lăzii goale pătrunde mai adine în densitatea carnală a alcătuirii lui bondoace, să-şi schimbe chicotul în rătăcirea unui fel de rînjet. în fiecare dintre noi doarme un caricaturist, gata să se trezească la soneria resentimentelor.

— Hîîî ! Da-i goali ! Şi faşi c-o ladî goalî ?

— Măăă... urc pe ea. O duc la comandă şi mă urc pe ea să văd mai departe. Dacă-mi iei binoclul, ce să fac ? Mă uit şi eu cu lada.

— Serios ?

Mă priveşte neîncrezător, galinaceu, cînd cu un ochi, cînd cu celălalt, şi-şi freacă transportat, în realizarea explicaţiei mele trăznite. părul cîrlionţat de pe piept : are o carnaţie albă, groasă şi poate tocmai din pricina asta cumva indecentă, cu bumbii rozulii ai ţîţelor învăluiţi în vălătucii unei pilozităţi abundente, şi mă cuprinde jena la gindul că ar putea să mă creadă/

— Serios, dom’le ? Serios ?

— O să vezi !

— Păi...

Mă strecor pe lingă nedumerirea lui. sínt convins că o să-l pască un viitor cam încurcat, vaporul nu te iartă, şi cu naveta în braţe mă îndrept spre căldura lipicioasă a cabinei.

Mîine trebuie s-o duc înapoi : lada...

5 *februarie, joi : nimic în vedere costier.*

O noapte zdrăngănitoare care, nemulţumită probabil de eficacitatea ei somnambulă, mi-a mai întârziat în urechi încă o bună parte din această zi. şi aşa scurtată cu o oră după legile înaintării spre răsărit. A fost o bătălie nocturnă inegală între răbdarea mea şi apetitul muzical al fiarelor

din preajma, în cursul căreia zadarnic am încercat sa. onorez preceptul pedagogic cum că ceea ce nu* poţi înlătura trebuie să ignori. Melamină de pe pereţii cabinei dansa ca o cămaşă prea largă pe un trup nehrănit, scîrţîind v<>- luptuos la încheieturi, dulapul parcă zgîria zelos cu un cui hectarele de geamuri ale lui Empire State Building, iar uşa prinsă în cîrlig pentru a face un cit de mic curent în zăpuşeala din încăpere se zbatea ca apucată în ritmul trepidant al motorului ; pe deasupra, mă înnebunea un scherzo diavolesc ureînd pînă la frecvenţe inimaginabile de unde, după o pauză respiratorie, se poticnea într-un bufnet răsunător ca s-o ia din nou de la capăt ; mă înnebunea pentru simplul motiv că în micile pauze dintre acorduri speranţa încetării avea vreme să înflorească şi să piară ; apoi, dinspre pupa, mă hărţuia sugestia sonoră a unui escadron de cavalerie luînd în copite un cîmp plin de tinichele pe care, în' ciuda eforturilor, n-aveam' unde-l localiza intr-un spaţiu altfel cunoscut în amănunţime.

Am ieşit pe puntea numită *de promenadă,* deşi deocamdată nu-i decît locul de depozitare a unui boţ enorm de parîme. Hîţîielile cabinei lăsate în urmă dispăruseră, firesc, dar acum escadronul realiza o şarjă spectaculoasă exact pe direcţia mea în vreme ce, metronomic, acelaşi violonist .. nebun îmi executa, undeva, pe punţile superioare, acrobaţia lui melodică contrapunctată de bufnet. „Smuls din conştiinţa lumiiiii !” părea să spună, şi apoi hohotul. „Smuls din conştiinţa lumii ii !” Pauză. S-a terminat, slavă dom... Hohotul.

Mă paşte neurastenia. Putea fi o uşă uitată deschisă. Urc scara pe puntea bărcilor şi, în semiobscuritatea locului dominat de cele două

ambarcaţiuni pîntecoase, suspendate pe cavaleţii lor, ascult, stetoscop viu, ritmurile înconjurătoare. În spaţiul fără repere ai fi zis că ne
mişcăm multiplu, că fiecare obiect îşi cere dreptul de a-şi alege un punct cardinal, declamîndu-şi autonomia cu toată gura posibilă.

— Hiurişiiinaaaaiii !... Pooc !

Am prins-o ! E dură, vie, în mîinilc mele.. E uşa care dă spre cabina armatorului, o cabină goală fiindcă armatorul doarme pe ţărm, în tihna nopţii. Oricum, el nu e singur în conştiinţa lumii din moment ce cineva din largul Mării Roşii îi rîvneşte somnul. închid blestemata de uşă şi cobor în mijlocul hergheliei pornite, după cîte pot deduce, din scripeţii bigii de încărcare a alimentelor. Chestiunea îmi depăşeşte puterile, aici e nevoie – de o lacăt uşeric mecanică, mă resemnez pedagogic, am suprimat totuşi sursa aluziei răutăcioase la abandonarea fiinţei mele, cabina mă întîmpină cu sporite energii sonore, şi mă ghemuiesc în cuşetă, ureche îndureratâ, adăugind la toate provocările din jur ritmul bubuitor al inimii îndelung încercate.

— Hiurişiii...

Şi totuşi se trinteşte. Uşa aia ar trebui înjunghiată.

...Mult mai tîrziu, poate niciodată pe deplin, voi realiza principalul acelei nopţi, anume că atunci pluteam sub un cor plin de stele, pe o mare scăldată în sclipiri fosforescente, departe de larma abuzivă a lumii.

*

Aşa cum şeful mecanic e *frumuseţea tehnică,* cu sînt *frumuseţea turistică* a comandantului, după cum *doc* e *scirba lui medicală.* Sînt, tustrei, cazuri fericite, raportate la apelative ca *bidon turtit* sau

băi, coadă de mătură adresate altora, şi acestea, la rîndul lor, fecioare faţă de altele

Mă contrariază în mod plăcut dezinvoltura celui ce, în fond, impune gradul de confort psihic al echipajului şi pe cel al meu, implicit. Zic *mă contrariază* fiindcă în concepţia mea hrănită de lecturi fastuoase cu skipperi englezi aris- tocraţi şi mahmuri, ordonînd doar din priviri glaciale sau din gesturi zvîcnite, poziţia comandantului de* navă se îmbracă într-o aură mitică, absolut privilegiată faţă de cea a omologilor săi pămînteni. Ordinele seci, autoritatea mohorîtă, capriciile ţipate mă inhibă de obicei, mă expun unei suferinţe realizate cu concursul propriului *mcu oportunism. devenit deodată conştient că este ; emise de *Comandant,* însă, sînt înclinat să le admit pînă la a le considera necesare, şi mă mir nespus cind dau în schimb de o degajare cu totul lipsită de prejudecăţi. Sigur că e mai bine aşa, dar asta, zic, nu mă opreşte să mă mir în tăcere. Skipperul nostru are o voce baritonală, răzbătătoare pe toate punţile, şi cînd cintă *Noi cu drag muncim* în loc să declame canoane regulamentare sau să bage oamenii în pămînt cu ordine răstite, e ca şi cum mi s-ar făgădui o nesperată vacanţă.

înarmaţi cu perii şi găleţi, cîţiva marinari spălau astăzi, spre prînz, pentru a nu ştiu cîta oară, linoleumul coridoarelor mereu murdărite din pricina motorinei aduse de pe covertă. Comandantul deschide brusc uşa din tribord şi, pâtrunzînd pe coridorul proaspăt salubrizat, lasă urme groase şi

,

negre de unsoare ca un şir de păcate pe o conştiinţă abia purificată.

— Pune, dragă, un preş, ceva la uşă – i se adresează celui mai apropiat dintre băieţi. Noi, ăştia, ne gîndim mereu la lucruri mari, n-avem timp să ne uităm pe unde călcăm, nu-i aşa ? Noi sîntem *intelectuali !*

...De s-ar ţine aşa pînă la capăt...

★

S-a petrecut un fenomen curios căruia abia astăzi i-am găsit dezlegarea. De trei zile mi-am spălat mocheta din A

cabină, atîrnînd-o afară, în bătaia soarelui şi a vîntului, fără să fi depistat nici cel mai mic indiciu încurajator cum că obiectul în chestiune ar avea vreun gînd să se usuce. Intr-un climat care-ţi seacă şi sufletul, ’unde ţi se evaporă şi lacrimile neplînse, mocheta mea de culoarea vişinei putrede rămînea flască, şiroind de apă. Era un caz excepţional asupra căruia toţi veneau să-şi dea părerea, zhnbind şi schimbînd între ei priviri semnificative. Numai mie îmi administrau acel gen de atenţie înduioşată cu care căpătuieşti de obicei victimele naivităţii.

într-o călătorie lungă, vaporul e o desfăşurare de fantezie, o scenă pe care acelaşi decor veghează la schimbările de situaţii, în majoritate amuzante, cu protagonişti şi figuranti, ascunzînd în spatele părelnicei lor gratuităţi o constantă aplecare spre sancţiuni morale ; lacomi, naivi, ignoranţi, leneşi, îngîmfaţi, mitomani devin rînd pe rînd obiectul farselor colective, cei intratabili rămînînd să-şi poarte mai departe, pe alte vapoare, reputaţia împreună eu ghinionul de a fi mereu *la mijloc.*

Iniţierea novicilor, între care am onoarea să mă

număr, îşi are formele ei rituale, variind totuşi în funcţie de caracterul persoanei dedus cu destulă iscusinţă do ceilalţi şi întîmpinat ca atare. Dacă te-ai născut în zodia unei perspicacităţi sumare, eşti trimis de la comandă pînă în sala maşinilor, preţ de cîteva etaje, să aduci *relevmentul,* şi mecanicul le trimite înapoi cu o cogeamitea piesă de fontă la care te umereşti pînă sus, acolo unde afli înciudat că-trebuia într-adevăr să aduci relevmentul, dar cel din tribord. Pentru cei inapţi să sesizeze sensul convenţional al unor termeni geografici, se iniţiază un consens de încurajare în ignoranţă ; la trecerea Ecuatorului, cu alt

prilej, doi inşi zdraveni s-au urcat deasupra cabinei cehii ce-şi închipuia brîul pămîntesc ca pe un şanţ oarecare, şi sărind simultan, l-au făcut pe cel dc dedesubt să simtă, chipurile, hurducătura de căruţă în mijlocul netezimii oceanului. Unui ipohondru i se dezvăluie cu ezitări abil mimate că dispozitivul cu o închipuire cam savantă lipit dc peretele comenzii este un aparat ionizant, destinat în exclusivitate comandantului ; în rîsul înăbuşit al parşivilor lui consilieri care, va să zică, închideau ochii la flagrantul furt de ioni din pricopseala şefului, insul s-a prăjit cu dichis zile de-<a rîndul, pe o căldură tropicală, la un radiator oarecare.

Unui cititor lent şi aproape dezinteresat de lectura unei cărţi începute fără a da nici măcar vaga impresie să fie sfirşită vreodată, confraţii îi mutau semnul de carte, în mod sistematic, înainte cu citeva pagini, dintre cele deja parcurse. Bietul om avea cele mai acuzatoare cuvinte la adresa pîrliţilor de scriitori care-i dau cu' aţa-ntruna, repetînd cuvînt cu cuvînt aceleaşi scene.

Lăcomia, spiritul de căpătuială nu se iartă, şi dacă cusurul poate fi întors în serviciul public, e cu atît mai bine. Cu citeva zile înainte de revenirea în ţară, brutarul are nevoie de un sac cu făină şi, cum s-a săturat să-l tot care singur tocmai de la cambuza aflată departe de cuptor, în complicitate cu un amic, aruncă momeala celor dispuşi s-o înhaţe : comandantul a dat dispoziţie ca sacii cu făină neconsumaţi să fie distribuiti doritorilor. într-o clipă s-a şi găsit amatorul, cunoscut pentru setea lui achizitivă, caro, înhămat la doi saci pîntecoşi, dădea să se strecoare spre cabină pe lîngă complicele bucătarului, picat ca din în- tîmplare în calea lui şi îngrozit peste măsură dc răstălmăcirea unei dispoziţii. E adevărat, să se distribuie, dar nu sacii

cu făină : sacii de făină. Singura şansa de a nu fi învinuit de sustragerea bunului colectiv ar fi ca, dînd impresia unui băiat cumsecade, să îndrepte sacii spre cuptorul bucătarului...

Nimeni nu-şi poate explica de ce mitomania face o incontestabilă carieră pe vapor : probabil din pricină că cele adevărate se consumă rapid, sau lipsa oricăror repere vizuale într-un spaţiu nelimitat să încurajeze imaginaţia, spectaculosul inventat cu ochii în bagdadie.

Minciuni colosale, demne de competiţii specializate, vin să înfioare, prin gura cîte unui expert al fabulosului, un echipaj întreg, rămas fără replică. Performerul îi asigură de pildă pe toţi că, fiind trimis la un moment dat să măsoare nivelul încărcăturii pompate de la staţia de petrol, a scos din tanc un ins care pretindea nici mai mult nici mai puţin decît că a picat din nebăgare de scamă în pompa de refulare de pe chei. Dar ceea ce i s-a întîmplat cu porcul, o recunoştea el însuşi, depăşeşte orice imaginaţie : hrănise un godac vreme de o vară cu turte de floarea- soarelui şi la vremea Ignatului, cînd să-l facă jumări, untura nu se sleia şi pace : pasămite era uleiul din turte !

Pentru astfel de indivizi care-ţi iau în răspăr buna credinţa în ciuda oricăror somaţii şi apostrofări, remediile se clocesc îndelung, avînd, în cele din urmă, ceva din subtilitatea crudă a răzbunărilor orientale. Unui mincinos cronic i se strecoară perfid sub.cocarda caschetei o mică bucată de carne care, în atmosfera tropicelor a început sa fermenteze împrăştiind în jur vagi miasme de descompunere. îngrijorarea afişată cu adîncă pricepere a celorlalţi cum că insul ar avea ceva la cap n-are audienţa dorită, şi atunci se

procedează la adăugarea progresivă a unor benzi do hîrtie în interiorul aceleiaşi caschete care devine din ce în ce mai neîncăpătoare : semne evidente că i se umflă capul. Cele două simptome se întrunesc într-o certitudine,
şi bietul om intră în ipohondrie şi de-aici în fandacsie. renunţînd la fantasmagoriile lui sîcîitoare.

...în ce mă priveşte, de trei zile încoace, toţi cei aflaţi în trecere pe puntea la al cărei nivel se lăfăie ca un prapur mocheta mea vişinie, consideră de datoria lor să mi-o boteze cu cîte o găleată cu apă de Marca Roşie...

*

După o oină îmbelşugată în ale cărei preparative nea Meri s-a întrecut pe sine, am neaşteptata plăcere de a primi vizita nostromului şi amărăciunea sinceră de a nu-l întîmpina decît cu o cinzeacă de şliboviţă ; deşi, oricum, încercînd să mă consolez, pe o secetă alcoolică precum prezenta, face bine şi un sirop de vişine.

Şade pe canapea, cu braţele albe, musculoase, întinse pe masa de-alături ca două animale în odihnă neclintită, şi cu şapca-i nedespărţită, dată pe ceafă. Nu-i numaidecît o pozâ, deşi nu ştiu ce mă face să cred că o întotdeauna conştient de locul său într-un anumit spaţiu. că în cea mai decontractată poziţie îşi îngăduie o uşoară crispare vigilentă pentru uzul privitorilor. Are ceva din disciplina intratâ în sînge a actorilor de vocaţie sau a gimnaştilor pentru care propriul trup nu trebuie să-şi permită niciodată altă expresie decît aceea dictată de viitoarea distribuţie, expresii pure, grăitoare şi economice. Oboseala, atenţia., elocvenţa, politeţea îşi subliniază semnificaţiile prinlr-o harnică regie interioară care

poate face din nea Ti ti aici un om foarte obosit, dincolo un om foarte atent, profund elocvent sau extraordinar, ireproşabil de politicos. Asta mă fascinează : capacitatea lui de a fi mai mulţi, de a-şi multiplica identitatea, cînd majoritatea dintre noi abia-şi pot duce în spinare bietul rol cu care s-au născut pe lume.

Vine scara,, ia comandă, în cartul căpitanului căruia îi e>'e prieten mai vechi, şi nimic nu mă poate convinge că iiarul său înnobilat de raţiuni cu perspective scenice, mizanscenă, prim-pJanuri etc., ar fi străin de silueta aceea neagră, tăcută, îngheţată într-o severă concentrare hamle- tiană şi decupată pe amurgul lunecos al mării : „Iată, pare să zică, o ipostază posibilă ! Aveţi careva ceva de obiectat ? Priviţi-mă sub cornul lunci şi veţi contempla însăşi esenţa solitudinii meditative."

în faţa comandantului este *soldatul;* grav, încremenit statuar, cu mîinile fir de plumb pe o vipuşcă imaginară, cu privirea fixată în privirea autorităţii, mestecă cu un minim do ostentaţie, numai atît cît ar fi vizibil spectatorului ager, detaşarea ironică de propria-i ţinută : indiciul unei autoevaluări sub orice critică pe care tot el, în altă ipostază, şi-o denunţă cu : Hai sictir, nostromule !...

Acum, spinarea curbată, mîinile ţepene de oboseală aruncate pe masă, gîtul puternic, curbat şi el ca o coloanei elastică închipuie laolaltă expresia unui eretic tîrît în faţa instanţei sale sufleteşti. Eu nu exist decît ca să torn din cînd în cînd balsam de şliboviţă peste o conştiinţă tulburată.

— Va să zică te interesează viaţa mea. Aşa, pe scurt, în ’46 ţin minte că mi-au pus în circă pagube de vreo . două milioane de lei. Am plecat măturător la teatrul din Constanţa şi după cîteva luni am ajuns .directorul lui, primul director al Teatrului de stat din oraş, bagă de seamă, şi-am dat lovitura cu *Vinovaţi fără vină.* Eu cu mintea mea şi cu şase clase ale mele l-am pus în scenă. Spectacole cu el la Bucureşti, la Piteşti, prin ţară, aplauze, ce să-ţi mai

spun, îl citisem pe Stanislavski de la pagina opt la optuşpe, atît, fiindcă mai încolo nu era voie.

Nu era voie, nu l-am citit ! Simplu ! A venit armata, după ce mai întii colindasem cu lopata toate şantierele de tineret din ţară, să facem, să dregem, *răsună valea de la Bumbeşti la Livezeni,* cu băieţii scoşi de sub pietre, cu eroism, aşa s-a făcut treabă, fiindcă altfel nu se putea ; m-am întors şeful secţiei artă pe Dobrogea, membru în biroul executiv al regiunii, cum era pe-alunci, ridicat în muncă, săltat membru al Comitetului Central al Sindicatelor 1 inanţc-bănci... Punct ! A fost o istorie după care m-au eliberat din muncă, hai la Cooperaţie. învăţ cu cc-i cu Cooperaţia, pun lucrurile la punct, şi iar trîntit, trimis la Iaşi, întors la raion pe la Topraisar şi terminat şi-acolo cu puţin cîntec. Virgulă. în ’56 m-am îmbarcat la cursă lungă, comisar politic pe *Transilvania,* după asta şef de echipaj cu o mie şi ceva de lei pe lună. Am suferit, am muncit, dar niciodată n-am dat perna mea dc-acasă pe alta mai dulce. în ’45—’46 te urcai pe orice vapor şi plecai oriunde, unii au făcut-o pe pielea lor. eu m*am uitat la ei cum se duc, aveam treabă aici. Aici, înţelegi ? N-am avut şi n-am banii lui Rockefcller, dar ceea ce e extraordinar, nici n-am nevoie. Dar cc mă deranjează pe mine ca om e că do ce cînd ieşi pe gura portului eşti ambasador, şi cînd te întorci se uită toţi la tine ca la un bişniţar pus pe căpătuială ; că nu toţi care răspund de marinărie în ţara asta ştiu cu ce se mănîncă. Marinarul e un om pe care trebuie să-l respecţi începînd cu a şti despre ce face el acolo pe unde se duce. Şi face bine !

Uite, eu ! Sînt şef de echipaj, n-am diplomele lui dumnezeu dar am cîteva licenţe de viaţă pe care dacă le pierd sînt nlort. Sînt ale mele !

Themo, oftalmologul, are un an grădiniţă, patru ■primare, opt de liceu, cinci .do facultate şi umblă numai la ochi. Cataractă – inataractă, miopie –

dioptrie şi gata !

La el poţi să rămii chior de-un ochi dar la mine trebuie să fiu atent cu toţi să nu-mi rămînă vreunul chior de creier ; să nu fure, să nu aia, să nu ailaltă, că sin tem ambasadori, nu ? Nu-i aşa ?

Mi-e silă de "escroci. de afaceri murdare, de bani cîşti- gaţi dînd cu busuiocul. Eu, dacă am nevoie, cu trei rime făcute bucăţele scot trei kile de stravrizi, iau doi poli pe două kile, cumpăr o sticlă de vin roşu, mă duc acasă şi-s domn cu-o saramură. Şi-am să-ţi mai spun ceva, despre Olinda, sau cum am găsit eu cinstea într-o colibă, într-o pădure ecuatorială pe lingă Vasco da Gama, port în Africa. Olinda asta avea un tată portughez care-şi luase cîmpii, şi ea a rămas să se întreţină cu ce putea, pentru o bucată de brînză îşi dădea şi sufletul, şi un prieten de-al meu i-a dat un şal şi niste sandale luate din Madras. îi veneau ca la o regină. Olinda ! Intrai în colibă pe brînci, şi la un moment dat prietenul meu şi-a dat seama că şi-a pierdut medalionul de la gît. Trebuia să ridicăm ancora. Cine crezi că venea spre vapor val-vîrtej pe o ploaie torenţială să-ţi îneci şi sufletul ? Cu medalionul în mînă, ca şi cum îi era frică să nu-l strice ? Olinda ! Am plecat, şi ea pe mal, cu şalul ei negru fluturînd...”

*

Primul film la pupa : *Fiul căpitanului Blood.* La vibraţia necontenită a cadrului se adaugă o căldură umedă, înăbuşitoare, şi calitatea -sub orice pretenţie a peliculei, culeasă, se pare, dintre deşeurile uscatului. Deocamdată, ca un client virtual al tuturor spectacolelor viitoare, vreau să sper că e un accident, că n-ar fi deci urmarea unei proceduri păguboase pentru cei ce pleacă pe mare, vitregiţi în acest din urmă caz de dreptul de a fi spectatori obişnuiţi ; deşi filmele aflate în zestrea vaporului,

după titluri, inii dau sugestia unui curs du cinefil ic începînd cu neoliticul celei de-a şaptea arte. Oricum, cu străduinţa celor doi electricieni, se mai pot zări pe ecran, sub coltul fermecat al lunii autentice, cîtcva fîte făcind freuri în fata odraslei lui DloocL şi asta c suficient să zgîndăre fondul inepuizabil de juneţe din sufletul privitorilor.

într-una din numeroasele pauze forţate, o libelulă se aşază pe burta şefului mecanic carc-şi face, speriat, vini cu cămaşa, în rîsetele asistenţei. Pînă la sfîrşit, fîţele mai apar de cîteva ori stîmind o animozitate din ce în ce mai obosită, ghicesc în asta un început de atitudine, vom fi tot. mai singuri cu aceste simboluri colorate de feminitate; doar noaptea înstelată ne adună pe noi şi pe ele sub marele ei ecran, pînă cînd rămînem doar cu ea, cu noaptea şi cu resemnările noastre. Undeva, în prova tribord. strălucesc timid, ca o părere, bumbii Crucii Sudului.

Drumul spre cabină începe să devină drumul spre o casă pustie.

6 februarie, vineri : nimic în vedere costier. La predarea cartului 04—08, în babord, înaintea tra vers ului, insula Jabal Attair. 13. 26 Abu AU. 18.40 Insula Perini. 20.00 În vedere babord Aden. Cer acoperii, evaporaţie. vizibilitate moderată.

Am prilejul să confrunt numiri geografice melodioase, insinuante, cu suportul lor material deloc melodios şi insinuînd doar forţă brută, elementară, neagră. în primul rînd, Tropicul Racului nu se poate confrunta cu nimic, decît eventual cu o candoare. Jabal Attair, Abu Aii, Zubair : roci primare, compacte şi insensibile în masa lor geologică pivotînd ca nişte monstruoase statui

carboni-

zale, ulcerînd privirile cu sugestia unor apocaliptice explozii atomice şi trimiţîndu-te cu gindul la soarta Sodomei şi a Gomorei. Un soare enorm dilatat, altul parca dccît soarele nostru, le decupează crestele zdrenţuite pe fondul ceţos-străveziu al evaporaţiei, şi nu ştii dacă imaginea solitară a cite unui far alb cocoţat pe stîncă este avanpostul civilizaţiei sau, dimpotrivă, ultimul cuib de rezistenţă umană pe ruinele unei planete moarte. Abia jos, spre poale, linia arămie a plajelor le îmblînzeşte puţin, acolo unde trebuie să mişune rechinii paleozoicului, feroci şi agili, şi unde trebuie să picure, odată cu fluxul în .creştere, lacrimile materne ale broaştelor ţestoase.

Apoi* Mocea în babord, spre seară, încercind o vagă compensaţie de miraj pe fondul deşertului care se călătoreşte odată cu noi, pe coline înalte, către Bab-el- Mandeb, poarta lacrimilor. Mai cinstită e insula Perim, din mijlocul strîmtorii, nu pentru că, neagră şi slută, ai' arăta mai blînd deeît semenele ei ci fiindcă, în traducere, îşi declară sincer identitatea de *Piază Rea* pentru cei ce nu ştiu s-o ocolească. Stă ca o cobe între două cărări, ghemuită în forţa ei destructiva, gata să-şi ofere materia- litatea-i dură în ascuţişurile căreia acum se zdrenţuieşte, însîngerat, amurgul.

Nu-mi place aici, pe Marea Roşie ; sună a avertisment, a agonie telurică. Privirea, ulcerată de imagine, scapără îndărăt către viaţă : e bine că urechea timonierului e pe cale să se însănătoşească, e minunat că arătăm aşa cum arătăm, pestriţi şi gălăgioşi, buimăciţi de căldură, transpiraţi şi aproape goi, expunîndu-ne unii altora cele mai mondene echipamente de plajă. E formidabil de bine că vreo cîţiva mecanici, strînşi ciorchine în dreptul

unei uşi, se ceartă, aiurea, pe.calitatea brichetelor personale adunate din toate colţurile lumii.

Comandantul îşi plimba pe puntea corni-nzn un .sort dungat roşu şi albastru, asortat cu un tricou bleu-cie] pe al cărui fond se lăfăie doi cocoşi simetrici de culoare vineţie ; un vapor grecesc, *Sea Succes,* ne întîmpină în drum spre nord, iar nea Meri, străveziu ca un ascet, tranşează la pupa, pe o bintă, o bucată do carne cu atenţia celor ce încearcă să desluşească tainele viitorului , în viscerele animalului sacrificat. E extraordinar de bine să iii siguj că orice chip ar lua aceste taine ele se vor numi, generic, viaţă.

Noaptea, pe la ora două, poposesc singur şi nebun pe ţărmul unui oraş oriental necunoscut, cu palate şi minarete albe, înconjurate de grădini, cu havuzuri de porfir şi jeturi cîntătoare de apă, cu terase etajate şi cupole lactescente, ninse de lumina lunii ; cineva, nu.ştiu cine, mirosea a smirnă şi a dorinţă, mă conduce spre răcoarea unui palat smălţuit, brodat în piatră, cu plafoane do cristal şi covoare adînci, înecătoare. Dar nu sînt decît tronuri de aur bulbucate în pietre verzi, de smarald, care încep să se zgîltiie amarnic la prima încercare de a te aşeza pe ele...

Scripeţii bigii din pupa. E răzbunarea visului meu personal pe tortura unei zile fumegînde.

Marea Roşie, în apropierea strîmlorii Bab-el-Mandcb, nu trebuie să placă nimănui, poate doar uitării.

*

Fişe, caracterologice (recunosc, destul de pripite, dar disponibile la modificări pînă la restructurarea lor fundamentală.)

îi zice nea Ion, e motorist dar nu din vocaţie, are o voce răzbătătoare, uşor nazală care, asociată cu spontaneitatea unor opinii de cele mai multe ori

sentenţioase, face loc în jurul său, îndepărtează şi oboseşte. Avînd un destin

înirucîtva similar cu cel al nostromului, se deosebeşte de celălalt prin ceea ce un bătrîn frizer înţelept mi-a spus odată că ar fi lutul din care ne coacem. Amîndoi au cunoscut ascensiuni notabile, au emanat cîndva acel gen de personalitate smulsă de împrejurări din anonimat şi întărită de prestanţa unui scaun – de unde, uneori, e mai uşor să ţi se dea crezare pînă cînd, în atmosfera rarefiată de îndoielile cele fireşti, ale altora către tine, ajungi sa mi te închipui corect spre infailibil ; şi amîndoi au descins pe mare fără poate să-şi fi dopt vreodată, viaţă de călători anonimi, din perspectiva antecedentelor.

Dar *lutul* îi desparte. Nea Titi a tras linia şi a adunat, fără ca asta să se numească numaidecît resemnare, cit meu degrabă o- concepţie elastică despre relieful accidentat al vieţii ; îl ajută ascuţişul inteligenţei, adică tocmai ceea ce î-a săltat odată pentru a-i rămîne însoţitor fidel dincolo de-al treilea cîntat al cocoşilor, capacitatea de a se detaşa de sine pînă la a se privi evoluînd pe scena lumii, aici acrobatic, dincolo ridicol sau tragic ; se amuză, se huiduie sau îşi duce mîna spre junghiul sau rebel atunci cînd spectacolul memoriei îl îndurerează.

Nea Titi se distribuie, nea Ion nici măcar nu iradiază, deşi cred că, cu colaborarea vieţii, e un ins înţelept. A fost activist, s-a pensionat apoi, conducînd diverse servicii de prestaţii publice ca să se întoarcă cu faţa către mare la vîrsta la care alţii sînt dispuşi s-o abandoneze. Nea Titi a avut întotdeauna nostalgia viitorului, prins fiind, ne-curmat între două opţiuni umane, una dulce, alta puternică. Nea Ion. în schimb, s-a adîncit în nostalgia trecutului, trădind-o, nevindecat de suiş, într-o autoapologetică sonoră – pe cînd era, pe cînd

făcea, pe cînd spunea cînd era cu Cineva – care-i îndepărtează interlocutorii pe cît i-ar apropia filozofia sictiri stă a lui nea Titi. E înalt, bine legat, inspiră forţă, dar masivitatea, cochetînd simptomatic cu un început de obezitate, i-a ocolit picioarele împrumutîndu-i aparenţele unui bizon singuratic între declamaţiile sale.

Îşi îmbracă pieptul şi burta, aflate pe aceeaşi verticală, într-un tricou purtînd însemnele Olimpiadei din München şi-şi plimbă cele cinci cercuri olimpice pe covertă ca pe un mut îndemn la solidaritate continentală, căruia puţini îi răspund, şi doar în trecere.

Nu ştiu de ce, personal, nu pot deroga de la conduita generală, instaurată prea rapid ca să nu fie susceptibilă de prejudecată. Sînt încă o dată convins că în spatele unor manifestări puţin zgomotoase se ascunde o fire matură, aşezată care, după un scurt preambul despre cine-a fost şi cum a făcut cînd a fost ce-a fost, şi-ar revela fondul cu nimic mai puţin chibzuit decît al altora. Mai ieri, stăteam cu coatele-proptite în copastie şi mă uitam, aşa, în apă Am auzit nişte paşi, l-am văzut venind cu toate cercurile lui olimpice şi-am şters-o.

Prea devreme ! Prea devreme !...

Altul e *Şucuri.* Serveşte la masa'ofiţerilor, ospătar fiind de profesie, îmbarcat din raţiuni declarate făţiş cum că, pe uscat, ispitele meseriei sînt prea mari pentru firea lui slabă, şi nu ştie, cred, ce total adevăr rosteşte în perspectiva celor patru băieţi gata plămădiţi la o vîrstă la care altul abia se însoară. Preferă să tînjească pe scaunul lui din oficiu, între prînz şi cină, sau în timp ce face *mezanplasul,* lucruri inofensive, exterioare faptelor culpabile, precum ar fi o licoare botezată sau altă bunăvestire de prunc în pragul casei. Tace. îl întrebi

de ce s-a îmbarcat, îţi răspunde oriental că oala căpăcită nu dă gunoi în ea şi iar tace. Nu e marea deci, e doar refuzul uscatului, îl întrebi dacă la întoarcere îşi ia concediu, şi numai după

ce-ţi oferă o porţie de absenţă meditativă îşi aduce aminte că trebuie să-şi boteze turcaleţii după un ritual care se lasă cu lacrimi şi durere, şi din nou tace. Pentru el mai mult vorbesc farfuriile tencuitc pe peretele oficiului sau tacîmurile trîntitc pe masă de trei ori pe zi, la al căror clinchet ne strîngem toţi, animaţi de reflexe pavloviste.

Fiind chemat, alături de comandant, să facă oficiile concrete de gazdă în faţa diverşilor oaspeţi d intr-un port sau altul, rareori coboară pe cheiuri străine, şi atunci doar ca să-şi dezmorţească oasele şi să-şi amăgească recunoscutele ispite.

Am convingerea că atunci cînd cîntă *Bănit n-aduc fericire pe* scaunul lui din colţul oficiului unde aşteaptă încă din prima zi să se termine voiajul, nu ştie ce cîntă...

7 *februarie, sîmbătă : 03.55 Stop maşina. 04.00 Nava în deriva. 06.30 Remediat defecţiunea la maşină. 10.30 Golful Adm. 13.00 Stop maşina pentru remedieri. Cer parţial acoperit, vizibilitate moderată. Valuri mici.*

Cred că mă aflu pe drumul cel bun : astăzi, spre dimineaţă, m-am trezit cu sentimentul că se petrece ceva deosebit, acel ceva fiind oprirea motorului principal. Fără pulsul lui vibrant antrenînd o mie de alte felurite zgomote, somnul nu mai are nici un haz. Sîntem un plaur rătăcitor, o corabie fără pînze. Aceeaşi senzaţie am mai încercat-o în jurul prînzului,. cînd motorul a amuţit din nou în vederea altei remedieri.

E ciudat că după o reparaţie capitala care a imobilizat vaporul o lungă perioadă de timp, mult mai lungă decît se planificase, ne-am oprit pînă acum de cel puţin patru ori din pricina maşinii ; că

lochul electric nu funcţionează ; că instalaţia de desalinizare a apei e moartă fără apel ; că i mecanismul cranicelor plouă mizerabil cu ulei, descu- rajîndu-i pe temerarii dispuşi să cureţe în sfirşit coverta ; că arborele elicei are nu ştiu ce deviaţie ; că una din turbosuflante, că sonda de adîncime, că instalaţia de aer condiţionat, că instalaţia de forţă din prova ele. etc. Garniturile de la conductele de evacuare a gazelor de la cei şase cilindri au fost confecţionate dintr-un material aproape neserios care se sparge lesne în momentul lansării motorului, şi atunci două carturi dintre cele trei purced la înlocuirea cartonului cu clingherit, ceea ce să putea face din şantier, pe agregatul rece şi în bună pace ; nu aici, unde staţionările sînt cel puţin păguboase.

Cert e că. dacă maşina amuţeşte, mecanicii lucrează, încă de ieri, ajutorul mecanic a constatat că supapa de evacuare de la unul dintre cilindri *răsuflă.* O supapă de-a noastră are greutatea unui motor de automobil şi o temperatură de peste 500 de grade. Am asistat la o cursă contra-cronometru, de genul celor inlilnite. la haltele forţate pe pistele rutiere, cu o impresionantă coordonare a atribuţiilor, pentru înlocuirea supapei vătămate ; numai că acolo, pe pistă, nu stai ca aici pe o plită incandescentă, să tot deşurubezi piuliţe strînse cîndva cu nădejdea că nu se vor slăbi uşor.

Afară, golful Aden căruia, instinctiv, ii împărtăşesc neliniştea neclintirii noastre. E greu de imaginat că în pîntecul vaporului şase oameni se coc literalmente în- • mînîndu-şi operativ sculele şi înjurînd temeinic, unde e cazul, cu acel gen de seninătate bărbătească izvorî tă din convingerea că o înjurătură oportună stimulează efortul. E un calm desăvîrşit, cu munţi-îndepărtaţi, ruginii, mode-

lîndu-şi vîrfurile stîncoase pe al doilea plan al deşertului, şi cu o apă abia clipocind în adierea ce ne poartă lent, după voia ei deocamdată.

• *•

Laborios depozitai’ al aii tor lecturi prăpăstioase, aştept cu inima încremenită să mă oglindesc în ochiul imens a! vreunui balaur acvatic, să văd jerba uriaşă stîrnită de coada unui calmar sau să mă cutremur zgîindu-mă la lunecarea lentă, ucigătoare, a polipilor vreunei caracatiţe pe bordurile vaporului, în tentativa unei îmbrăţişări pătimaşe...

Se spune că în adincurilc golfului sălăşluiesc ihtiozauri care dovedesc o deosebită afecţiune pentru orice fel de ambarcaţiune. Dar cum portul cu numele golfului şi-a stins strălucirea odată cu descoperirea drumului către Indii, închipuind exemplar dialectica necruţătoare a măririi şi decăderii. îmi convine să cred că şi monştrii s-au călătorit spre locuri mai prielnice ; sau. năpîrlind. au luat definitiv chipul resemnării.

În maşină e mai reconfortant, ai percepţiei reală a timpului închegat în forme de viaţă cu finalitate precisă şi necesară.. Cobor, ştiind că pe un anume obraz, destins după reuşita intervenţiei mecanice, voi declanşa un zîmbet însoţit de gestul prea bine cunoscut, do contemplare îneîntată :

— O. fumăm Peony !...

*

Am pierdut, totuşi, un caşalot. Cei aflaţi pe punte ¡-au văzut aruneînd trei jeturi de apă înainte de a dispărea în necunoscutul din care răsărise.

Glosar marinăresc. Maţ agonal (sau marţagonul) e un ciocan ale cărui extremităţi ascuţite, dispuse în planuri perpendiculare, servesc la şubrezi rea stratului vechi de vopsea de pe structurile navei. Efectul complementar e zgomotul care nu serveşte decît la încordarea nervoasă a celor ce, ieşiţi din

cart, trebuie să se odihnească ; va mai dura pînă cînd, personal, 11 voi trece în legalitatea percep-ţiilor mele familiare. *Raşcheta* îi succede maţagonului, fiind ceea ce ştim toţi că este, dar ceva mai robustă şi cu un capăt îndoit ca un cioc, menit să radă ceea ce rezistă predecesorului. Are şi ea, slavă domnului, zgomotul ei, un hîrşîit care, asociat cu ciocăniturile, dă aparenţa unei glume proaste de orchestră smintită. întrunite, cele două scule alcătuiesc trusa marinarului de cursă lungă.

Gurile rele afirmă că nea Mitică, fostul tîmplar de mobilă şi binale, acum marinar de punte, îşi căneşte tîmplele ca să arate mai tînăr decît este la cei patruzeci de ani ai săi. Are trăsături mobile şi un apetit corespunzător pentru conversaţie îndreptată cu precădere spre ce ne *facem, dom' inginer, cu femeile.* Mie îmi spune, adică, *dom' inginer,* aşezîndu-ma într-o schemă pe care am invidiat-o mereu pentru presupusa îndemînare a celor ce o populează, invidie căzută uneori chiar în complexe de inferioritate. în consecinţă, nu ştiu de unde să-l iau pe nea Mitică, şi—l abordez cu uşoare ezitări prepuielnice. Stă la pupa, călare pe o traversă, şi bate zdravăn cu maţagonul tabla de deasupra uşii din tribord făcînd să sară pretutindeni aşchii mari de vopsea cenuşie.

— N-aţi mai trecut şi pe la noi, dom’ inginer, pe la cabina 23, vă duceţi numai pe la ăia barosani... Mi se adresează de departe, probabil să nu mă piardă. Se dă jos, îşi scutură neglijent umerii ninşi, poartă nişte ochelari de protecţie care-i subliniază mobilitatea buzelor prin neclintirea privirii şi şi-i alungă în cele din urmă de pe frunte cu un dos de

palmă asudată. Numai pe sus vă duceţi...

Nea Mitică mă socoteşte un fel de pastor itinerant care uită să-şi mai cădelniţeze enoriaşii.

— Asta e – intră în subiect, ce ne facem cu femeile, dom’ inginer, că la noi, la români, e interdicţie pe vapor cu femei cum am văzut că-i la alţi *mermengheji,* şi ruşii şi polonezii au. Românii s-ar bate pe ele, iese dănănaie marc. Nu le iei, nu le iei ! Dar dacă le laşi acasă, altă dănănaie. Că femeia, aşa-i pielea ei a dracului, aşa-i făcută ea, nu rezistă, vii trei zile-acasă, ba tură, ba o şedinţă ele sindicat, ba mai iei una mică că l-ai văzut pe frate-tu. ieşi în radă că nu-i loc în port, du-te, zice, unde-ai mai fost : şi-şi ia înlocuitor. Se găsesc ! Oho ! Vine data de şase, ia banii, chindie, şi tu tragi ca prostu ! Uite, eu. din ’66 la *Căi navigabile.* după asta în ’68 m-am îmbarcat să iau şi eu o pensie mai bună dacă oi mai apuca-o, că mă bagă-n pământ cu reumatismul ăsta. Tot la rindea m-oi întoarce. Mai fac nişte table la băieţi, să joace şah. să nu-mi uit meseria, mai un scăunel. Să treacă timpul, nu ? Aici mai trece el, dar să vedeţi în radă, dorn’ inginer, după ce te-ntorci, şi tot aştepţi la ora 12 să se termine şedinţa de comandament ca să-ţi spună : *pentru voi n-avem deocamdată nici o comunicare.* Vezi Cazinoul, se plimbă băieţii, noi umblăm capii pe punte, n-ai somn, n-ai foame, că eşti om, nu ? Aici boleşti, ba o criză de reumatism cum stai pe feroaicele astea, şi nu ştii măcar ce mai e pe-acasă ; că cc-i rău nu ţi se spune. în ’69, cînd am venit din India, cu piper, parcă piper aveam, da, piper, da, da... Ai ? Nu ! Da, piper ! Cînd am venit... Nu era piper, dom’le, fir-ar al dracului sau ce mă-sa a fost, indiferent. Cînd am venit de acolo mi-am găsit sora-n pămînt, avea 21 de ani... Piper era ! Am mai păţit şi-un *naufragiu* cu *Hunedoara,* s-a rupt axul elicei în Egee pe-un *bulău* mamă-mamă. Trei zile şi trei nopţi ne-a bălăngănit

cu atîta *tensiune de*

frica ca ziceai ce-i aia. A venit *Reşiţa* sa ne remorcheze, şi pe furtună am tăiat cu bomfaierul lanţul ancorei să punem bulonul să prindă remorca. S-a rupt de trei ori, o dată chiar pe Bosfor, să intrăm în mal. Eram coloraţi cei indienii ăia, fiindcă se vărsascră butoaiele de vopsea din prova, că nici cu racheta nu mai dădeam scoarţa după noi. Uitc-aşa, uit-a...

— Mitică, băiatule ! apare de undeva nostromul. Te-ai aşezat la taclale, ai ? Pune mina pe maţagon. băi. gură bogată ! Vezi, că...

— Ce să văd ?

Nea Titi arc un sistem captivant de-a dreptul de a bruftului în limitele unei simpatii evidente care-l leagă de băieţii lui, probă certă a licenţelor de viaţă căpătate în urma a ti tor peripeţii.

— Vezi, că... se apropie de el, îl priveşte pătrunzător, întinde mîna cu graţie jucată spre unul-dintre nasturii bluzei lui nea Mitică şi, concentrat, pătruns de gravitatea momentului, i-l răsuceşte îndelung..

— Ce să văd. dom'le ? Ce să văd ?

— Vezi că te-am visat azi-noapte !

* ‘ •

Noaptea, marea se învolburează intr-o fantastică lumină fosforescentă în unghiul apelor tăiate de etravă şi la pupa, pe siajul elicei. Cu focurile calme ce ne însoţesc ai putea face să strălucească feeric un orăşel al copiilor. •

M-am culcat tîrziu, după ce am bîntuit zadarnic coridoarele în căutarea unui suflet vorbăreţ, întoreîndu-mă î;i cabina care pare să arate altfel în urma şmotruliii, deşi e la fel de fierbinte. Nea Ionel T., cambuzierul navei, m-a înzestrat cu nişte huse foarte urîte ; nu e vinovat el, săracul, dii ce are ; le-

am întins pe canapea şi pe fotoliu, dar tot respingătoare au rămas incit, aşa -cum m-a învăţat o lungă experienţă, mi-am impus să le creditez cu dreptul. de a-mi deveni, treptat, frumoase. Şi-apoi, vis-ă-vis de o mare vrăjită, orice altă pretenţie trebuie să-mi pară absurdă.

Cambuzierul nostru e un om în vîrstă, cu state vechi în marinărie, notificate de două naufragii în timpul războiului, unul cu *Peier* în Egee, altul cu *Sania Fe* în dreptul Eupatoriei, cînd a văzut cu ochii lui cum s-a prăpădit un întreg regiment de flăcăi din Vlaşca ; s-a încadrat ulterior în armată şi a revenit tîrziu la mare, ci ar nu ca timonier cum fusese înainte ci cu îndatorirea echivalentă unui administrator. Poate viaţa furtunoasă, poate faptul că a văzut moartea luîndu-şi rodul din dreapra şi din stingă lui de pe învelişul agitat al mării iluminate în răstimpuri de salvele artileriei, poate rutina unor mai vechi îndeletniciri sau mai degrabă toate laolaltă să fi contribuit la acea conduită de vigilenţă încordată care-i secondează gesturile oricît de simple. îl’ mai întîlnisem de cîteva ori pe punte, şi de fiecare dată am încercat un freamăt lăuntric, hai, să nu-i zic panică, sub privirea lui compresivă ; ai spune că prinţ r-o pereche de ochi te con- casează şi prin alta te macină fin pentru uzul unor concluzii neliniştitoare.

Ne-am propus o întîlnire pe punţea de promenadă ca să lămurim chestiunea naufragiilor.

8 februarie, duminică : Oceanul Indian.

Constantin Novac şi Oceanul. Noaptea asta mi-a oferit una dintre cele mai însemnate dimensiuni ale plămădirii mele. O ştiam dinainte că există ; legănarea amplă, orgolioasă, a unui concept fără de

sfîrşit, el, sau numai tulbu- iuta mea neputinţă de a-l pricepe altfel decît în legănarea iui albastră. Am terminat o facultate, m-am însurat, am făcut armata, mi-am botezat copiii, mi-am văzut prima carte ieşind din teascuri şi am întîlnit oceanul : lucruri certe, ireversibile. Constantin Novac şi Oceanul, sau, dacă vreţi, invers.

Şi. pentru ca lotul să fie copleşitor, noaptea, pe la miezul ei. sini chemat pe comandă să privesc .o mare albii ca laptele, desfăşurîndu-se calmă pînă-n orizonturile violete ale cerului. Smuls din somn şi tîrît pînă sus de un îndemn străin căruia îi potrivisem doar paşii, nu şi cugetul, am avut iniţial senzaţia că asupra lumii s-a abătut o catastrofă, că o forţă cosmică ne-a stors ziua de lumină lăsindu-ne doar sugestia ei îndepărtată. Un cîmp de reflexe alburii, izbucnite ici-colo în puternice vîlvătăi fosforescente dă impresia unei mirişti pe care s-au aprins simultan rugurile verii trecute ; parîmele, catargele, pereţii suprastructurilor au încărunţit d intr-o dată, ca şi cum aceeaşi forţă necunoscută le-ar fi împrumutat o vîrstă biologică în limitele căreia fiinţe şi obiecte, stranii alcătuiri opalescente. nc-am fi putut înţelege, ca clemente ale aceluiaşi regn.

Aşa ceva nu există ! Dacă aş fi singur, mi-aş repeta aceste cuvinte pînă m-aş convinge de irealitatea plăsmuirii. Dar în dreapta mea. chemat să prezideze cu autoritatea-i supremă orice iniîmplare * ieşită din comun, şade comandantul măcinînd şi el între pleoape această emulsie lăp-toasă. pasta vrăjită de întuneric luminos a nopţii. Maşterul e în pijama, în pijama pc comandă, şi asta ar putea intra în beneficiul îndoielilor mele, în arbitrarul unui vis. dacă nu l-aş auzi demarînd spontan într-o confesiune căreia cu greu îi desluşesc sensul, tşi aminteşte de găinile copilăriei, urcate noaptea, ciorchine, în copacul din bătătură, ca să

picure în jur un freamăt indistinct şi somno
ros de aripi şi clriieli înfundate : venea pala uite unui vînt amarnic care îndoia copacii rnălurînd cu coama lor pâmîntul ogrăzii... .şi ceea ce mi se pare fantastic din toată istoria asta a comandantului cu găini porumbace, nu • • atit faptul că, în ciuda zgîlţîielii. păsările rămîneau buchet pe ramuri, cit mirarea lui ingenuă că găinile rămî- ncau astfel, supravieţuind atîtor mirări ulterioare de om trecut prin lume.

— Uitc-aşa, uite-aşa ! – se zbatea, alb ca un morar, închipuind din filfîiolile pijamalei crengile copacului surprins de vintoasele nopţi. Văzuşi ? Şi ele, ale dracu', să cadă, pace !

Cred că noaptea aceasta mitică i-a stîrnit-o pe cealaltă, la fel de mitică, din copilărie.

Capul Guardafui, dimineaţa,- pe avanposturile stîn- coase ale Somaliei. *Priveşte şi fugi !* îi spune numele, rezultatul atîtor experienţe amare ale celor ce n-au fugit de el la vreme. Înalt, semeţ, cu versanţii abrupţi ninşi de soarele ivit dintre nori, ne veghează, din trib ord, evoluţia pe valurile blînde ale Indianului. Stau încremenit de respect, pe aripa comenzii, şi, cu binoclul la ochi, încerc să-l' impun memoriei mele vizuale, în timp ce reţin la periferia atenţiei o forfotă obscură, urmată ele un clinchet de găleată. Picături rare pica dintr-un cer acoperit ici-colo de flamuri de nori, şi asta mă goneşte spre spaţiul protejat al punţii exact cînd se prăbuşeşte pe creştetul rneu un şuvoi de apă ; căţărat pe puntea-etalon, şeful timonier Eugen îmi acordă în premieră chicotitul lui demonic de proaspăt naş, sfidîndu-mi pornirea instictuală de a-l doborî cu privirea de unde se află. Căpitanul rîde şi el cu mina dusă la urcchea-i

vătămată care-l face de cîteva zile să mormăie ininteligibil, apoi, pentru a mi se acorda o compensaţie, este chemat sus Anton, ajutorul lui nea Meri şi fratele lui Ghiţă timonierul.

Anton, însă, nu dă două parale pe Guardafui. Vine, totuşi, se opreşte în pragul comenzii, aruncă un ochi indiferent către glorioasa stîncă şi un altul, circumspect, spre cei din jur. în vreme ce frate-său îl supraveghează de deasupra cu găleata-cristelniţă plină de apă oceanică ; degeaba ¡1 îmbiem, degeaba îl împingem dincolo de prag, dacă ar fi rămas descoperirea lumii pe ajutorul nostru de bucătar, am fi citit încă harta lui Ptolemeu, şi în cele din urmă îl vedem plecînd cu umerii înălţa ţi a totală nedumerire. Auzi Guardafui, cînd nea Meri l-a pus să piseze usturoi pentru specialitatea casei, muşchiul duminical à la Ştefania !

Ceea ce demonstrează încă o dată că un spor ca al lui de conştiinţă profesională te poate păstra în veşmintele abia îmbrăcate.

împrejurimile dezvelesc în memoria meu chipul unui om ue mare pe care l-am cunoscut în perioada şcolarităţii mele marinăreşti, rămasă, altfel, fără finalitate ; îl chema Mitică Alexandrescu, poreclit de prieteni, fiindcă nu cred să fi avut vreun duşman, în afara lui însuşi, *Bpjocea.* Pricina izvora din înjurătura-i preferată, blinda şi statornică de *Bojocii mă-sii* în care-şi îngropa amarul lui de fochist etern şi deopotrivă rarele satisfacţii de om ajuns atît de rar pe ţărmuri.

De cîte ori, la întoarcere, din apele oceanului răsărea, ca un ultim avertisment, Guardafui, nea Mitică ieşea print r-o gură de buncăr din bîclogul lui

incandescent şi, cu trupul răsucit spre primejdiile depăşite ale orizontului, cu braţele negre, întinse apostolic, exclama :

— Măi, măi, măi, Indianule, te-am dus şi de data asta, tu-i Bojocii mă-sii...

Nu le-a *dus* întotdeauna pe toate nea Mitică, şi tocmai asta mă face să cred că, în încîlcolile existenţei lui, primul care şi-a pus o groază de piedici a fost el însuşi, înainte de orice, a rămas fochist toată viaţa şi, pentru cei ce n-au avut prilejul să vadă un compartiment de căldări marine în funcţiune ar fi greu de imaginat ce ar putea însemna o atare performanţă. Focăria cu cărbuni e o meserie dură pe care, abolind-o, civilizaţia noastră 3 redat-o cu dreptate spaţiului mitologic al infernului. Sînt cinci-şase vetre dogoritoare într-o încăpere relativ strimtă, ai cărei pereţi metalici aruncă neîntrerupt înapoi încărcătura fierbinte a aerului viciat de miasmele combustiei. Din raţiuni de economie de spaţiu, peretele transversal e foarte aproape de gura focarelor, îneît manevra lopeţii, menită să zvîrle - cărbunele tocmai în inima vie a focului, devine o chestiune de artă, şi este vorba de cîteva tone de combustibil într-un singur cart, trecute prin mina unui singur om ! Buncărele, laterale, slobozesc cărbunele prin cădere liberă pentru a fi adus în dreptul gurilor nesătule pe itinerarul accidentat de mormanele mocnind încă ale cenuşii cu emanaţii otrăvite de pucioasă ; apa stinoă- toare stîrneşte vălătuci ameţitori de aburi denşi ca lichidul în timp ce, înarmat cu o rangă fierbinte, trebuie să zîdărăşti focul ca pe un animal pus la muncă, să-l păstrezi la intensitatea cuvenită în funcţie de presiunea de regim a căldării. O furtună transformă locul într-un vacarm de fluxuri rătăcitoare, iar tropicele ridică atmosfera la temperatura leşinului. Apoi vine

operaţia de îndepărtare a resturilor carbonizate, de încărcare în buioane

grele, care, cu ajutorul unui sistem de scripeţi, sini basculate în marc.

Sigur că poţi rezista, dovadă concludentă fiind Mitică Bojocea însuşi. Focăria dezvoltă un tip de om al pirosferei, insensibil la agresiunea focului, flacără, jar, fier sau piatră încinsă. Măriile fochistului devin nişte cleşti insensibili, picioarele de asemenea. L-am surprins odată cum, fără grabă, de parcă vederea şi nu simţul tactil i-ar fi semnalat incomoditatea, s-a aplecat să-şi desprindă dintre degete un tăciune aprins de mărimea unei nuci roşii. Unui postament fierbinte ca o plită, fochistul adevărat îi opune o pereche de galenţi ordinari şi, de bună seamă, setea lui de viaţă : acea sete de viaţă care-l face, la descinderea pe ţărm, să-şi spele cu minuţie de gincrică gîtul. faţa şi braţele pină la cot, lăsînd restul pe seama negrului funest la care se va întoarce oricum după o noapte dorită valpur- gică : acea sete de viaţă ce-l va îmbrăca într-o cămaşă albfi ca spuma dăruindu-i, prin contrast cu cearcănele iremediabil îndoliate, o aură de prinţ al întunericului pe care dimineaţa îl va afla legănîndu-se pe chei, silueta nesigură şi răzbită, în sfîrşit, pe dinafară, de cărbunele adăpostit într-însul. • —

Asta a fost şi viaţa lui Mitică Bojocea descins, spre bătrîneţe, 1a bordul *Neptunului,* vasul nostru şcoală, ca să ne înveţe o meserie căzută deja în desuetudine. El n-o abandonase, încununînd.o existenţă altfel plină de păţanii născute din aceeaşi încăpăţînată scîrbă do sine': nu filozofică, fiindcă în faţa căldării nu prea avea timp să cugete, şi pe ţărm cu atît mai puţin ; instinctivă ; ceea ce îl făcuse odată, de mult, să accepte fără zăbavă un angaja-ment pe *Quadrato,* vas de contrabandă menit să transporte persoane clandestine în Palestina şi să cunoască singura vacanţă dintr-ale focăriei oferită de rigorile unei puşcării arabe.

I

M

— Alai, măi. măi, Indianulc, te-am dus şi de data asta. tu-i...

. Ieşit la pensie, a ţinut să-şi desăvîrşească opera de vajnic întors împotrivă-i printr-o scurtă escapadă pe mare, numai în dreptul Cazinoului. Cei ce-l cunoşteau afirmă că-l minau cîţiva guvizi care n-ar li stat bine acolo unde hălăduiau din născare. Eu cred că-l mina destinul. O barcă şubredă, caricatura vapoarelor lui de altădată, o velă prost minuită în zgîlţîiala unei furtuni spontane de către cel ce nu ştia decît socoteala cărbunilor, şi s-a sfîr- şit totul ; Marea Neagră nu s-a mai lăsat *dusă* ca odinioară Indianul...

NIMIC COSTIER ÎN VEDERE !

Formulă intrată în uzanţă.pentru a ilustra condiţia de naufragiat a privirii ; nici un reper, zile de-a rîndul ; sentimentul că te afli pe o planetă lichidă ; gesturi stereo- tipe, scurte peripluri matinale cu somnul încă în oase pînă la balustrada punţii aşa-zise de promenadei de unde, refuzînd provocarea meditativă, căşti sau te scarpini aiurea în faţa grandiosului infinit al materiei. Dorinţa de a călători te trădează, o vrei alcătuită numai din destinaţii.

Sau măcar să treacă ceva pe lîngă tine.

• * . *

Ce-i drept, oceanul şi-a dat oarecum silinţa, regizînd într-una din zile un spectacol superb cu cîţiva delfini care ne-au amuzat vreme de o oră cu salturile lor acrobatice. Apoi, într-o dimineaţă, în prova tribord a răsărit ciuperca monstruoasă a unei trombe cu baza răscolind circular apele şi cu creştetul înfipt în norii tăiaţi ca o hîrtie pe direcţia înaintării ei ; se îndepărta, maiestuoasă şi mută şi cu

atît mai teribilă, pînă cînd a supt-o orizontul, avînd

tupeul să aştearnă în urma ei o paradoxală umbră nostalgică.

Serile colorate, împodobite cu strălucitoarea Cruce a Sudului, ne adună la comandă, în cartul căpitanului care, despuiat pinii la brîu, cu opulenţa lui carnală de şef dc trib polinezian şi cu mina dusă tămăduitor la urechea lui beteagă, schimbă vorbe mormăite cu nostromul : siluetă neagră, dinadins austeră.

Altfel, totul este tăcere.

*

în această claustrare mişcată nu ne rămîne decît sa ne mobilăm existenţa cu repere în timp... Dimineaţa, după bincţele micului dejun, cind întreg vaporul începe sa zuruie în bătaia maţagoanelor, apuc drumul provei spre atelierul lui nea Bota care, aplecat deasupra bancului său improvizat din două binte şi o seîndură lată, scoate din rindea miresme dulci, răcoroase de pădure. Le adulmec cu lăcomie şi-i aştept întrebarea, mereu aceeaşi, aproape de *ora cofitaimului,* fiindcă maistrul lemnar, n-are ibric personal, depinzînd în consecinţă de fiertura ce-lorlalţi.

A plecat în voiaj dintr-o casă pustie, atîta vreme cîl stăpîna ei murise cu cîteva luni înainte, cei doi copii îşi au rostul lor de-acum, şi cu sentimentul unei grabe sufleteşti, nemaiavînd *nimic costier în vedere,* şi-a aruncat în valiza pentru prima oară pregătită de mîna lui doar lucrurile găsite în juru-i. Ibricul era în bucătărie, iai bucătăria, prin graţia urîtului său de om lăsat singur, se afla la mii de mile, depărtare pe care n-a mai avut putere s-o străbată.

Tot întocmeşte trepene, duce o viaţă de pustnic în singurătatea singurătăţii noastre, şi de la şase seara se face nevăzut în cabina lui pentru ca în zori s-o ia de la

capăt aşteptînd, Inii place s-o cred, reperul meu pe marea mutei lui suferinţe din prova.

*

Seara începe să se ~n urnească tot mai insistent *club.* La una dintre mese, şeful mecanic, şahist de clasă, şi-a găsit, se pare, un adversar incomod în Stelică, *balaurul,* cel care, împreună cu Vasile, rănitul-de-pe-Suez, întunecă cartul ofiţerului doi punte, nici acesta mai bălan. De la masa vecină se aude rîsul contagios al lui doc, prins în- tr-o partidă de *66* cu comandantul, nostromul şi ajutorul mecanic, în timp ce prin faţa uşii se perindă diverşi inşi în căutarea unei preocupări ; stagiarul de la maşină, proaspăt intrat în colecţia botezaţilor iluştri ai lui nea Meri, bucătarul însuşi, neîmpăcat după eşecul tentativei de a prepara o maioneză pe *căldurile astea torenţiale,* Gelu H.. al doilea ofiţer electrician a cărui gură nu ared să se fi deschis vreodată fără să enunţe un cuvînt *tare,* Chirilă, motoristul, mare, cărnos, scos parcă din starea civilă a lui Dostoievski, abia refăcut după o criză de rinichi, şi alţii.

Apoi se stinge lumina şi, pe ecranul tremurător, celor mai perspicace li se oferă varianta căzută în mizerie a filmului *Un dolar găurit.* Doi sudişti, Gary şi Ochi-Negru, vibrînd alături de noi din toate încheieturile, ucid echivalentul numeric al armatei lui Abraham Lincoln avînd grijă între timp de sănătatea psihică a cîtorva făpturi graţioase, tremurătoare şi ele dar, oricum, capabile să ne întoarcă gîndul de la lipsa reperelor costiere* Se şuşoteşte, se fac comentarii piperate, scena de amor e însoţită de îndemnuri încurajatoare, şi tocmai cînd tensiunea ajunge la paroxism, în locul lui Ochi-Negru apare chipul autohton al lui Iurie Darie, pierdut şi el în simbolul pietros, alb-negru, al Porţii sărutului.

La bord, adeseori filmele îşi fură unul altuia începutul sau deznodământul, hărţuindu-se reciproc sau redistri- buindu-şi actorii fără să-i consulte în prealabil dacă mai vor la Paramount sau trec la Casa de filme numărul cinci a Studioului Bucureşti. Dai’ n-are importantă. Principalul e să existe pretext de comentarii iar timpul să se furişeze • printre ele. Lumină, pelicula se derulează, Iurie Darie e dat afară să-şi vadă de Dragostea lui de zero grade, film promis în altă seară, iar Ochi Negru îşi recapătă locul. Femeile ! Unde-s femeile ?

Tristă societate fără femei ! Trăim un afurisit abandon intr-o numai aparentă vulgaritate, un soi de răzbunare pe sihăstrie care ne face adolescenţi cu-singura deosebire că nu ne luăm în serios, dacă asta$ ne poate diminua necazul. înainte de frustrarea identităţii virile, e vorba de o afectare socială : neputînd fi galanţi, curtenitori, aşternem cuvinte brutale de-a curmezişul resemnării. Nu contează deci că pe ecranul clubului se desfăşoară seriile unui singur spectacol amarnic – tremurător ; să fie o femeio-două, vorba unuia, *pasabile,* ca să ai la cine fluiera golăneşte. .

într-una diq seri, aflat în cabina comandantului, dau să-mi arunc privirea către două fotografii puse altfel la vedere, şi mă trezesc împins spre uşă cu brutalitate, desigur, jucată, înainte de a-mi da seama măcar pe cint\ reprezintă ele.

— Ce făcuşi ? La cine te uitaşi, ai ? La copil, sau... ? Te uitaşi la nevastă-mea ? Ieşi afară, scîrbă turistică ! Uite pe cine chemai eu în casă ! Afară, hăndrălăilor !

Nu cunoşteam proprietatea misoginii a oceanului : privit de-acasă, pare plin de poezie şi mai ales de ţărmuri împăcate. Ne îndepărtăm mereu, multiplu, ne despart de casă aproape 4000 de mile şi cîteva ceasuri pe scara

fuselor orare. în Japonia vor fi şapte şi cine mai ştie cîte luni de absenţii.

12 februarie, joi : Se dau ceasurile înapoi cu o oră. În vedere babord, coasta siLdică a Indiei. Nave pescăreşti în toate direcţiile. Cer parţial acoperit, valuri în creştere, vizibilitate bună. 08,30 Cormorin. 12.00 Nava ambarcă pachete de apă prin babord. 16.00 Spre aterizare Colombo radă. 18.30 Stop maşina. 18.50 Funda ancora babord, şase chei pe vinci în rada Colombo. Nava oscilează uşor pe ancoră. A

Dintre cei patruzeci de oameni ai echipajului, singurii care au slujit marea fără ostenire de-a lungul unei vieţi întregi, cu toate consecinţele posibile ale acestei convieţuiri, sînt şeful radiotelegrafist şi ofiţerul trei mecanic. Au intrat în flotă cu zeci de ani în urma, cînd zestrea noastră maritimă se ridica la patru vapoare hîrbuite, resturile unui război necruţător, şi au crescut odată cu ea, cu flota, pînă la înfăţişarea ei de astăzi. Marea, cum spuneam, şi-a pus amprenta pe sufletele lor, şi-a impus autoritatea ori de cîte ori se afla ca termen al unei alternative, de partea cealaltă fiind casa, familia, un eveniment capital sau o mai comodă soluţie de existenţă. Adunat, timpul lor petrecut pe apă depăşeşte cu mult timpul ţărmului natal revăzut la intervale largi, privit cu mirare în desfăşurările lui eruptive, căruia, din perspectiva condiţiei lor hoinare, nu i se puteau devota decît prin cît mai multe absenţe. De aceea, poate, n-au copii nici unul nici celălalt, de aceea poate şi-au stabilit o stare civilă la vîrsta potrivită îndeobşte nunţilor de argint, de aceea poate uscatul, în viziunea lor, se proiectează în planul puţin naiv, puţin fantast în care noi ceilalţi, pămînteni incorigibili, proiectăm întîmplările mării.

Şeful radiotelegrafist Petrescu, zis nea Petrache, a plecat de pildă într-o lună martie spre Japonia, a revenit

în octombrie, pentru ca peste patru zile să se călătorească în Brazilia de unde s-a întors abia în martie al anului următor ; patru zile în intervalul unui an din care să scădem somnul şi orele diverselor formalităţi necesare • În numeroasele lui absenţe i-au murit părinţii, i-au răsărit nepoţii trecînd ca în basme, miraculos, de la o virată la alta, i s-au schimbat fără s-o ştie înseşi dimensiunile lui sociale şi morale în funcţie de devenirea intempestivă a vremurilor. Cunoştea, ce-i drept, mai bine şi mai repede • decît alţii dacă a plouat cu grindină pe-acasă sau dacă moineşte, fiind mereu la capătul firului nevăzut care-i lega sonor vaporul de ţară.

Singurătate şi depărtare. Probabil că de-aici i se trage, din această lungă obişnuinţă de a conversa fără un interlocutor vizibil, pornirea aproape amuzantă de a dramatiza orice scenă evocată sau opinie mărturisită.

Se plimbă de-a curmezişul comenzii vorbind cu consideraţie competentă despre docherii chinezi care nu permit pontarea mărfii, socotind faptul drept o criză de încredere, o punere la îndoială a probităţii lor. Cinste, nu vorbă ! Şi de-aici, inspirat, se prăbuşeşte pe demagogi, pe inşii lipsiţi de statut moral care-şi ascund lenea îndărătul ’ vorbelor şi al angajamentelor formale : miau-miau la şedinţe.

— De ce, tovarăşe ? se adresează el interlocutorului imaginar, indolentul, străpungîndu-l cu privirea.— Păi, să vorbesc şi eu. (O imperceptibilă scădere de ton, muşchii faciali se abandonează atît cît să ilustreze pocăinţa unui motan prins în delict de smîntînă ; şeful are o chelie rozâ, întinsă, care face deliciul comandantului, dispus să-l întîmpine întotdeauna la" masă cu vorbele : vezi, nea Petrache, că-ţi cade păru-n ciorbă !) – Păi, de ce să vorbeşti şi tu ? Ca să treacă timpul ? întrebarea capătă rezonanţe metalice,

incisive, care au darul să turtească pe

luatul la împrejur, respectiv tot pe nea Petrache, revenit în ipostaza fariseului, capabil, culmea, să mai replice. – Nu să tacă, dar nu vorbeşte nimeni, uite – Şi dacă nu vorbeşte ? – Păi, cum să nu vorbească nimeni, tovarăşe ? De data asta mă înfierează pe mine, ca şi cum el ar fi osînditul salvat de principii iar eu nea Petrache, obligat să înţeleg că nu se poate, nu există şedinţă fără cîteva discuţii. – Ai ? reia, satisfăcut de filipică, izbăvind u-mă de fulgerele căprui ale privirii lui ca să intre în sine şi totodată în voltele agitate de-a curmezişul comenzii. E scund de statură dar a cîntărit nu de mult peste o sută, reflexul unui sedentarism deformant pe o coajă de fier, şi faptul că a slăbit cu cîteva zeci de kilograme mărturiseşte o voinţă teribilă.

...Şi pămîntul se învîrteşte, se învîrteşte... mai zice, filozofic, înainte de a-şi da seama că e momentul să stabilească legătura radio cu Colombo.

— Pilot station ! Pilot station ! Calling- roumanian schip *Sinaia !* Calling roumanian ship *Sinaia !* Over !

Vine dinspre coastă o răcoare misterioasă, simt răsuflarea umedă a ţarinei necunoscute, şi nu ştiu dacă fiorul acesta brutal insinuat în mine e al lui, al pămîntului străin sau îmi aparţine cu totul mie.

— Pilot station ! Pilot station ! Calling roumanian ship...

Dar deocamdată nu ne răspunde nimeni. Estompat în ceaţa sinilie a ţărmului liniar, portul se află în grevă de cîteva zile.

13 februarie, vineri : Colombo radă.

O zi întreagă petrecută cu binoclul la ochi, încordarea pînă la ameţeală a privirii îndreptate spre oraşul care continuă să ni se refuze. Pvecunosc, printre cedri uriaşi, cîteva repere consemnate în Cartea pilot a zonei, clădiri

înalte, albe, mărite de puterea lentilei, dar rămase mut«- în depărtarea neînvinsă, şi întrucîtva nostalgice : Grand Oriental Hotel, reperat după cele trei turle ale sale, turnurile bisericii St’ James şi catedrala St’ Lucia’s împodobită cu un dom remarcabil, ultimele două situate în partea de nord a oraşului ; apoi, dincolo de farul Colombo, spre sud-sud-est, o construcţie roşie amplasată pe coastă este menţionată ca fiind Gali Face Hotel a căinai esplanadă, noaptea, şe promite feerică, privită de pe mare. Ar fi singurul nostru beneficiu deocamdată.

O vegetaţie bogată, răzbătătoare, setoasă de înălţime dăruieşte locului senzaţia falsă a unui relief accidentat, cu coline şi terase supraetajate de-a lungul cărora aleargă harnic sute de vehicule <stimulîndu-mi în chip ciudat muşchii motori în ritmul unui mers iluzoriu ; simt, strîns pînă la refuz, acel resort care ne acţionează încoace şi încolo deosebindu-ne de plante ; n-am mai călcat pe pămînt de două săptămîni iar trupul meu o ştie mai bine decît mine.

La Colombo vom descărca acidul formic – de pe covertă ; asta înseamnă că drumul spre prova, aproximativ o sută de metri, va fi pus în slujba mişcării, containerul albastru va deveni o destinaţie accesibilă iar atelierul lui nea Bota va intra în animaţia specifică marilor magistrale, îmi pare bine că singurătatea maistrului lemnar va lua sfîrşit, fie că şi-o doreşte sau nu.

Pînă atunci, însă, răbdare. Şeful electrician, Nae, cel a cărui fiică are vîrsta voiajului nostru, şi mecanicul trei, nea Severin, amatori de pescuit, scot din apa verzuie a radei o mulţime de peşti ursuzi cu fruntea înaltă, teşită ca o vizieră osoasă, dispuşi să^moară rapid, din două-trei zvîrcoliri pe tabla încinsă a pupei. îi privesc ca pe un mesaj codificat al necunoscutului ‘alături de nea Meri care-i evaluează cu ochi haini,' bucătăreşte, în vreme ce nostromul.

călare pe o bintă. aflat într-una din zilele lui limbute. Lşi deapănă povestea vieţii agrementînd-o cu parabole profane pentru uzul ascultătorilor.

De-a lungul bordului nostru lunecă grijuliu spre intrarea în port un pachebot demodat scoţînd trimbe de fum negru pe cele două coşuri sub povara unei mulţimi pestriţe care-i inundă punţile : sînt numai bărbaţi, purtaţi în hagialîc la Mecca pentru a se prosterna în faţa Kaabei, întorşi acasă cu lumina profetului în suflet dar la fel de crunt bătuţi de soarele tropical al amiezii ca şi noi, ceilalţi, lipsiţii de revelaţie. Stau în dreptul scărilor, ciorchini fremătători de fesuri şi cealmale. insulă de iluzii pe care nea Titi o priveşte compătimitor pe sub cozorocul şepcii sale. - [x] •

— Pilot station ! Pilot station ! Calling roumanian ship *Sinaia !* Calling roumanian ship *Sinaia !* Over •

— *Sinaia. Sinaia !*

— Yes, *Sinaia,* over !

în sfirşit, legătura radio cu coasta ne aduce vestea că inîine. în zori, vom cunoaşte oraşul.

14 februarie, sîmbătă : 09.45 Vira ancora. 10.15. Pilot la bord. 10.33 Funda stingă, patru chei pe vinci. Nava se leagă la geamandură cu patru pari mc prova şi patru pupa în bazinul portului Colombo. Doi watchmani iau masa la bord.'Patru echipe de muncitori încep descărcarea acidului formic. Cer parţial acoperit, vizibilitate moderată.

O mulţime de ciori se năpustesc în întîmpinarea noaştră, negre şi urîte dar sfinte, aterizând pe structurile înalte ale vaporului ca un cîrîit semn c[e bunăvoinţă celestă. Stîrnim, cu elicea, o apă nămoloasă şi, legaţi cu nădejde între două geamanduri, asistăm la .defilarea mută, tropăitoare a muncitorilor portuari spre magaziile noastre ; sînt mărunţi, slabi, par subnutriţi, deşi fiecare dintre ei poartă în braţe ci te un ciorchine orbitor de fructe,

tainul zilei lor de munca. Aşa cum urcă pe scară, contrazişi în tuciuriul lor de bomba colorată a unui ananas, de strălucirea solară a portocalelor sau de rotunjimea voioasă a" nucilor de cocos, dau impresia de ansamblu a unui şir alegoric de copaci-oameni încărcaţi de rodul fericit al tropicelor. Dar nu mai departe decît azi-dimineaţă au contenit o grevă, protestul indigenilor concuraţi de mina de lucru mai ieftină a celor sosiţi din India, ţară de care ne desparte doar o strîmtoare. -

„Lacrima Indiei'[4,] se vrea măcar lacrima ei personală...

*

în oraş ies, fireşte, numai cei ce n-au treabă, carturile şi turele libere ; plecarea corespunde cu un start într-un cros de amatori, răsplata fiind o imagine inedită în plus pentru cel cu reacţie mai rapidă.

Ne divizăm în grupuri mici, întemeiate pe afinităţi şi interese comune, deşi deocamdată ne ambarcă pe toţi aceeaşi şalupă încăpătoare dar murdară, pe ale cărei banchete ţi-e silă să te aşezi ; apa bazinului e plină de curcubeie de petrol, detaliile cheiului din ce în ce mai apropiat se scutură de taina cu care le învăluiam de departe, aştept clipa impactului cu ţărmul ca pe o eliberare, ca pe o naştere, aşa cum aş aştepta sunetul de bronz al unui gong interior, fiindcă va fi o zguduire, de bună seamă, niciodată nu mi-am închipuit să po't pune într-un picior şi încă încălţat întreaga sensibilitate a trupului dorit de lumea asta largă, şi-l ţin suspendat deasupra pietrelor cheiului, întîrzii conştient intr-o ipostază confuza pentru cel din spatele meu care, nerăbdător să coboare, mă împinge suficient ca să calc descumpănit, cu o fracţiune de secundă înainte de a mă mobiliza integral în solemnitatea iniţierii.

Sînt marinar ! Ghiontul îmi reaminteşte că dispun de şase-şapte ore *autonomie de marş,* socotind şi întoarcerea. Un ins scheletic, cu dantura proeminentă şi cu priviri carnivore se vira în sufletul meu bîiguindu-mi ceva în- tr-o englezească îngrozitoare şi stîmindu-mi un spor de vigilenţă care mă îndepărtează definitiv de măreţia clipei trăite. Instinctul de conservare îşi reia grăbit locul său dintotdeauna, mă atîrn filial de pulpana lui *doc,* evident mai dezinvolt în modpl în care împrăştie ceata de solici- tanţi miraculos apăruţi în jurul nostru, şi înaintăm astfel, căznit, pînă la ieşirea din port de unde începe bătălia împotriva taxiurilor ; o droaie de maşini văding o mobilitate de pietoni ne aţin drumul, se urcă pe caldarîm, ne însoţesc în mersul nostru zigzagat, voit derutant, ca să ne agaţe cu mîini omeneşti şi să ne şoptească oferte de tot soiul.

*Adio, raţiuni turistice ! Insula Paradisului, a Mirodeniilor, a Culorilor, Safirul Oceanului Indian mă incită la o defensivă zăpăcită^ mă cotrobăie lacom în deplorabilele mele reflexe de degajare ca şi cum ea m-ar vizita pe mine. Mă soarbe, aproape pe neprevăzute, interiorul incendiar al unei maşini, fapt care mă face iniţial să mă zbat animalic, pînă-mi dau seama că mîna hrăpăreaţă aparţine lui *doc.* Nu sînt răpit va să zică. Mergem la Zoo ? Mergem ! în buimăceala atîtor oferte învinge singurul considerent practic : la urma urmei trebuie să facem ceva. Ne costă 20 de rupii, lucru dedus dintr-o conversaţie bizară, presărată cu gesturi şi icnete de aprobare sau refuz în care excelează intrepridul nostru *doc,* dar stagiarul nu e de acord. *Ceri mult, domnule ! Mai bini mergim pi jos ! Facim iconomii di ci dracu parali mai au ş-ăştia.*

Nimeni nu l-a rugat să urce alături de noi, deşi

asta nu-l împiedică să ne ţină o teorie asupra celei mai eficiente strategii financiare. Ne urnim, în sfîrşit, cu condiţia să oprim puţin în oraş unde cică sînt nişte maimuţe sculptate

%

în nuci de cocos, marfă accesibilă buzunarelor noastre Sugestie fatală ! O magmă fierbinte de gesturi, de implorări şi .şoapte pătimaşe, de ghionturi ncsimandicoase ne poartă împotriva voinţei prin dugheni înguste, ne. extrag pentru a ne comprima într-altele, dacă nu cumva aceleaşi, luate de la capăt, îmi pare rău de copiii care ne zîmbesc larg, interesat, mă explic penibil în faţa cerşetorilor care atit aşteaptă, dispuşi la tocmeală, la generozitate paradoxală, fie, se mulţumesc şi cu mai puţin, ar trebui sa trez nepăsător, să-mi cumpăr blestemata de maimuţă şi să dispar, dar nu pot. sini om. şi bîigui la nesfîrşit scuze sau blesteme.

Drumul spre Zoo ne poartă prin încîlceala la fel de agresivă a unui oraş bîntuit de contraste, cu grădini şi verande somptuoase alături de cocotieri prăfuiţi, zgîrciţi în colţul străzilor obscure, cu autobuze etajate după moda englezească şi Packarduri luxoase între ricşe cu tracţiune umană, cu cartiere rezidenţiale şi clădiri mucede la poalele cărora, pe rigola fierbinte, inşi cu chipuri sumbre bat zarurile şansei sau îşi urlă gutural virtuţile'magice. Poli-cemani sobri, sariuri aprinse, sarongurile portocalii ale preoţilor budişti, izurile condimentelor emanate dinspre oalele fierbînd pe tarabe la tot pasul, gesturi patetice prinse în goana privirii, adieri răcoroase şi răbufniri de arşiţă, vuietul acceleraţiei mecanice : Colombo. Trecem pe lingă reşedinţa şefului statului, abia ghicită în spatele lat al unor soldaţi mustăcioşi, parcă prea încotoşmănaţi pentru .zăpuşeala zilei, contemplăm şirul nesfîrşit al gîu- vaergeriilor menite parcă să contrapuncteze, cu străluciri de briliante, nevoia ascunsă în cele mai explozive forme de miros

şi culoare, parcurgem torpoarca suburbiilor şi iată-ne la poarta grădinii zoologice.

Hazardul opţiunii ne-a adus în faţa unei alte ipostaze, cu nimic mai puţin agresive, a oraşului dacă nu a lumii înseşi : forţă şi graţie, masivitate şi inconsistenţă, perfidie şi candoare ; maimuţe macacus zbenguindu-se în aer liber şi semenele lor, captive, cu braţul întins printre gratii aşteplind mila trecătorilor; gorile taciturne mestecînd în gol. păsări fastuoase plutind sub cerul plaselor străvezii, flamingo meditativi şi cobre marmoreene lingă sconcşi, şi bîtlanii melancolici ai bălţilor nostre. Pe o pajişte verde, în mijlocul ei, aşezat pe un fel de soclu, somnola un papagal cît un cocoş aducînd în penele lui toate culorile unui apus oceanic, şi doc, sedus de aerul său paşnic, întinde mîna retragindu-şi-o cu o fracţiune de secundă înainte ca ciocul blindat al păsării să execute un racourci spectaculos cu o forţă în stare să perforeze o scîndură. Urmează o înscenare tristă/cu elefanţi ingenuncheaţi la strigătele ascuţite ale cîtorva omuleţi care se agită frenetic pe la picioarele animalelor pretinzînd supunere. Nu-mi place puterea măsurată în unităţi liliputane, şi dacă trebuie să accept precumpănirea inteligenţei asupra forţei elementare nu-mi place neapărat să le văd alături, inteligenţă şi forţă brută cerşind aceeaşi bucată de pîine. Am avut o inspiraţie proastă că am venit aici.

Abia la întoarcere, pe ţărmul oceanului – ciudat, tocmai cel pe care-l doream sfîrşit odată – reuşesc să mă reculeg, pe o plajă bătătorită, în amurgul zilei, acolo unde băieţi de-o şchioapă înălţau zmeie mari, închipuite în păsări negre pe care adierile vîntului le animau scoţîn- du-le din aripi* foşnete muzicale. Era ca şi cum freamătul intempestiv al lumii m-ar fi împins la margine de unde drumul, secondînd tăcut

plaja mohorîtă, umbrită de aripi de hîrtie, mă ducea îndărăt către navă.

Am sperat zadarnic că voi reveni a doua zi pentru a-mi pune măcar ordine în impresii. Fiind' duminică, şansa

unui *overtimes* i-a adus pe muncitori la bord încă în cursul nopţii pentru ca, pe la nouă dimineaţa, ultimele colete expediate de Mctalimport să părăsească puntea. Cu excepţia mea, echipajul era satisfăcut, găsea că-şi merită odihna după 48 de ore epuizante cu pontări, supravegheri de ' operaţii, remedieri şi atîtea altele. Porturile nu înseamnă răgaz. Oraşul se pierde la orizont. Lunecăm de-a lungul insulei spre sud, însoţiţi de coasta împădurită („Ce animale or mai fi şi p-icea", zice comandantul scărpinîndu-se după ureche.), apoi ne vom călători spre est delimitînd imaginar Golful Bengal de lărgimea oceanului.

Din tot Colombo, mi-a rămas în memorie, vreau să zic în acea memorie^doritä de-o veşnicie, interiorul unei dughene înguste, în a cărui obscuritate se rotunjeau aţîţător, emanînd odoraţii carnale, fructele necunoscute ale unui Orient altfel refuzat, zărit din margine ; • şi poate cedrul uriaş ivit în binoclu, înainte de a pune pasul pe piatra cheiului, fiindcă zărit de aproape era mult mai mic şi aproape veşted...

Să mergem mai departe ! Deocamdată alerg în - urma mea, avînd atît de rar prilejul de a mă regăsi în consens cu propriile-mi aşteptări !

5.Meridianul nostru /cro

«Dorul ţărmului de marinarii săi. Botezatu-m-am în apa Indianului, întreg Nicobare şi Sumatra. Noaptea, pe strâmtoarea Malacca. Port-Kelang sau Vinerea neagră. De ce nu mi-a prea plăcut Singapore. în goană spre golful Siamului după o biată scrisoare. Bangkok, nouă zile d intr-o viaţă. Rol de abandon în Marca Chinei de Sud. Două săptămîni ceţoase pe fluviul Cua Nam , Trieu. Vreau să ştiu pe cine contez. Sărbătoarea memoriei. Timpul' n-are alt rost decît să treacă. Aşa a apărut Gioni. Haiphong, munci şi zile. Scara s-a lăsat tot mai frumoasă, marinarii beau şi mai •vîrtos. Ancora sus, tovarăşi, pornim !

Peste aproximativ o lună, după cc trccuserăm prin Malaezia, Singapore şi Tailanda, ne aflam pe braţul ceţos al unui fluviu vietnamez, în apropierea Hâiphongului. Poate pentru îritîia dată de la plecarea în voiaj trăiam acordul deplin, senzorial şi sufletesc, cu peisajul înconjurător ; un peisaj lacustru, pulsînd în respiraţia largă a mareelor, cu cîteva vapoare aşteptînd şi ele, cu un lătrat de cîine, cu cîţiva delfini albi de o punctualitate omenească. cu un sat mărunt, amestecat printre arbuşti verzi,

• •

departe, proiectat pe un fundal montan, sfişiat de harpii, şi cu infinite jonci tăcute cutreierîndu-ne

privirea. Vreau să spun că intre deplorabila mea stare psihică şi cohorta negurilor rareori învinse de uh soare palid, vîscos ca şi ele, se întindea o linie'dreaptă şi rigidă făcîndu-mă să vibrez dur, cu amplitudinea măcinantă a acestui deznădăj- duitor decor diluvian.

Se schimbaseră multe intre timp, oamenii înşişi sau numai părerile mele despre el, nu sînt prea sigur pe cît sínt în cazul subsemnatului care trăise rigorile unei transformări al cărei capăt n-aveam încă a-l cunoaşte Farmecul noutăţii se cam spulberase, rezervele de rezistenţă morală luate de-acasă se aflau pe sfîrşite, pierdusem avansul acelei candori care mă făcuse pînă atunci să pri-- mesc cu seninătate şi bunele şi relele călătoriei : mă confruntam, egal cu ceilalţi, solidar fără intenţie din perspectiva îndepărtărilor deformante cu timpul amnezic al acestora şi cu spaţiul lor structural străin de acel fond intim la care ai trudit de-o viaţă. Pînă şi vrerea mea amuţise în faţa vrerii unei călătorii care de-acum se desfăşura singură, fără consimţămîntul meii curent, doar în spiritul deciziei iniţiale, lipsită fatal de cunoştinţă de cauză.

Pe scările umede, printre pîclele zdrenţuite ce ne asediau constant, mă întîlneam deseori cu Mihai, ofiţerul doi punte, ai cărui ochi negri, frumoşi, se lăsau învăluiţi tot mai stăruitor în licărul umed al unei stări sufleteşti greu de disimulat. *Incă-i bine,* zicea, şi trecea mai departe, într-un spaţiu atît de restrîns, cu sărăcia cronică a evenimentelor – dacă n-am socoti eveniment aşteptarea fără capăt a unei şalupe, a unei veşti măcar, – fiecare îşi croieşte un .mod de existenţă cît mai sumar, îşi reglează funcţiile vitale la indicele minim de manifestare vizibilă. Un cuvînt, un gest elocvent substituie o persoană pentru săptămîni de zile, pînă ce viaţa din nou bogata îi va restitui acesteia

cîmpul firesc de replici şi atitudini. *Incă-i bine !* zicea Mihai, şi (recea mai departe. Ştiam, încă dinainte de a-l vedea deschizînd gura, că acesta va fi mesajul lui, după cum el ştia la fel de bine că eu îi voi replica prinţ r-o retragere grăbită. în monotonie, intr-un context sărăcit de stimuli exteriori, oamenii încetează să mai fie frumoşi ; afirmaţia ar putea constitui un elogiu adus vieţii fremătătoare, dar mai ales un elogiu dublu adus celor dispuşi să-i înfrunte deşert urile cu conştiinţa unei datorii de împlinit în orice condiţii.

încercat pentru întîia oară de asprimea unei asemenea existenţe, încetasem şi eu să mai fiu frumos, ba chiar îmi asumam un plus de urîţenie revelat prin jalnicul abandon personal în mijlocul situaţiei, prin frivolitatea cu care > cochetam cu acel deznădăjduitei* decor diluvian. Japonia era departe, portul însuşi în pragul căruia aşteptam nu dădea semne să ne găzduiască curînd, veşti de acasă nu mai primisem de-o veşnicie. Alţii mai puteau spune *încă-i bine !* şi, cu memoria vie a acestor neajunsuri se puteau întoarce acasă ca să plece iar pe mare, supunîndu-se conştient aceloraşi dificultăţi inerente cărora, cu ochii umezi, să le mai poată replica cu *Incă-i bine !*

Ei, bine, eu nu puteam? Redus la o respiraţie, la un simplu freamăt organic, renunţasem definitiv (credeam) să provoc realitatea exterioară fiinţei mele la o dispută oarecare în favoarea unei identităţi onorabile cit de cît. Probabil tocmai pentru aceea, nemaiavînd ce face efectiv, nemaidorind nimic altceva decît să nu mai dau curs vre-unei dorinţe, sătul pînă-n gît de propria-mi consistenţă carnală şi nervoasă, m-am trezit, într-una din zile; cu creştetul capului sub briciul neîndemînatic» al unui bărbier amator...

Sigur că, luată în sensul strict, afirmaţia parc penibilă : m-am ras, adică, pe cap, fiindcă nu mai aveam ce face. Dar penibilă cu adevărat era situaţia în care singurul inedit mi-l mai puteam furniza eu, mie însumi ; singurul şi ultimul, părul fiind, într-adevăr, unicul element aparţinător ansamblului meu organic de care mă puteam dispensa fără durere. Era o încercare disperată, cam suspectă, presupusă utilă, de a mă ghemui complet în mine sub apăsarea unui timp căzut în transă.

Hm, cred că de-aici ajungeam să-mi tai urechea !..?

Stăteam pe puntea dinspre pupa cu senzaţia nimicitor de concretă a unui naufragiat care-şi ronţăie ultimul pesmet în largul oceanului, ultimele minute deci înainte de a ajunge să cîntăresc exact cit cuprindea domeniul intangibil al sufletului. Ce-mi măi rămîne, mă întrebam îngrozitor, după ce bărbierul meu va spune *gata,* după ce voi fi aruncat peste bordul nacelei mele acest lest blond, refugiul cel din urmă al candorii ?

Şi-atunci – nu fac literatură, nu suprapun fapte de dragul semnificaţiei lor complementare – tocmai cînd laboriosul meu Figaro se pregătea pentru un perdaf pe cinste, mi-am auzit numele strigat de sus, de pe puntea de promenadă. Comandantul agita în faţa ochilor mei orbiţi de săpun, o scrisoare, vestea dorită de-acasă ! *încă-i bine !* Mi-am pipăit ţeasta rasă de iluzii şi mi-am dat seama că făptuisem o greşeală discreditînd farmecul vieţii.

Deşi nu acesta-i principalul. Abia acolo, în străfulgerarea unei clipe, am dedus cu o rară – pentru mine – capacitate lapidară, sensul a ceea ce aş putea numi *meridianul zero* al fiinţei mele ; dependenţa înrobitoare şi sublimă de un factor esenţial numit casă

sau ţară, familie sau obşte. Reuşisem să dezleg, cu palmele fremătînd pe nete-" zîmea plicului, fiindcă ochii-mi erau orbiţi de săpun şî frizerul meu îmi mînca minutele într-o îndeletnicire devenită acum fără sens, reuşisem deci să dezleg ceea ce se insinuase pînă atunci, pe parcursul voiajului, ca o dureroasă şi incertă stare de spirit.

Încercînd s-o purific de aluviunile personale. îndrăznesc s-o pun – starea de spirit – la temelia sufletească a tuturor celor aflati cu mine, numind-o nevoie, sprijin, sau raţiune de existenţă : sau *meridianul nostru zero,*

*

După o lungă încăierare cu o ureche refractara la toate tratamentele lui doc, căpitanul şi-a reluat zimbetul adolescentin odată cu cheful de viaţă. Opiniile lui au întotdeauna ceva sentenţios, ceva didactic, cu sublinieri orale de cuvinte, cu silabisiri şi repetări răbdătoare pentru uzul învăţăceilor întruniţi în această calitate de îndată ce, în prezenţa lui, au întrebat ceva sau au dat glas măcar linei mirări oarecare. Nu e revelator, nu-şi propune judecăţi de valoare paralizante, ci e conştiincios în datoria de a spune tot ce ştie intr-o chestiune sau alta, astfel incit, ascultindu-i prelegerea despre *navlosire* – angajarea unui vas pentru transportul unei mărfi anume – te poţi declara în cunoştinţă de cauză şi încă apt să-i lămureşti şi pe alţii. Comandantul poate emite corfeidcraţii al căror tîlc adeseori se dovedeşte în stare să-l surprindă pe el însuşi ; căpitanul se află întotdeauna în posesia celor ce urmează să le spună ; unul e spontan, iute, isteţ, celălalt e elaborat, calm, înţelept, pornit pe deliberări caro demarează lent, în acord cu masa lui fizică.

Mi-am exprimat simpatia pentru acesta din urmă,

pentru *chieful* nostru, dăruindu-i, într-una din zile, un calendar editat de oficiul local de turism conţinînd cîteva ilustrate artistice ale staţiunilor noastre literale. Nu ştiam, că, în febra plecării, calendarul cu pricina' căzuse sub o greutate care, cu concursul căldurii tropicale şi-al vopselii tipografice proaste, făcuse din cele o duzină de file una singură ; dacă aş fi ştiut, aş fi reflectat mai mult asupra gestului meu. Nu peste mult timp, urcînd spre comandă, îl văd pe căpitan în cabina lui cu uşa larg deschisă, mare, greoi şi nedumerit, încercind cu nişte degete potrivite să sfarme zăvoarele infernului, să despartă afurisitele de file ; una dintre imagini conţinea hotelul *Perla* din Mamaia dimpreună cu o parte considerabilă din *Salul de vacanţă* aflat de-a lungul unei străzi care ducea spre cea mai finimoasă casă din lurfie : casa *chiefului.* Dacă obiectivul aparatului de fotografiat ar fi zvicnit puuuţin spre stingă, căpitanul nostru, oriunde s-ar fi aflat, ar fi fost acasă. Oricum, rămînea sugestia, e frumos să fii în drum spre ai tăi. dar pagina era lipită exact unde nu trebuia, şi tocmai asta constituia motivul amărăciunii căpitanului. Mi-am asumat pe loc sarcina – altă greşeală – de a-i degaja calea de acces către Tomis Nord, făcîndu-l să mă urmeze ascultător şi plin de speranţă – aşa cum l-am urmat şi cu odată cînd crezusem că mi-a dispărut cabina – spre bucătăria lui nea Meri, acolo unde îmi închipuiam că, pus deasupra unei oale cu apă clocotită, calendarul îşi va căpăta starea iniţială.

O întreprindere ca aceasta nu poate scăpa neobser-r vată. Fulgerător, bucătăria s-a umplut de oameni, martori şi consilieri experţi în patologia hirtiei : cambuzierul, torpilat de două ori în tinereţe, consideră că, practic, operaţia e fără reuşită, în timp ce nea Vasile strungarul, ceva mai optimist, zice că se poate dar... nu aşa. Altfel ! Cum ? Altfel, nu ştie prea

bine cum, dar altfel. Nea Meri ne oferă, plin de solicitudine, cuţitul de tranşat carne iar brutarul, cu scepticismul lui pieziş, ne învăluie în aburul plinii coapte; fără să ştie că clacă n-ar fi pîinea aceea minunată ieşită din mîinile lui, nu i-ar mai rămîne multe de făcut pe lume.

Eşec lamentabil ! Paginile s-au înfoiat, s-au pleoştit în bătaia aburului dar n-au cedat decît în mică măsură. Căpitanul şi-a luat grijuliu calendarul în braţe, ca pe o pasăre înecată, măcar să-l usuce ; are doi băieţi acolo, cam pe la pagina şase a ingratului calendar, şi cred că, bosumflaţi, arată precum originalul de lîngă mine – la scară redusă, desigur. Multă vreme după aceea îl voi vedea concentrat şi îndîrjit, ridicînd cu neverosimilă graţie colţul filei de deasupra, atît cît îi permitea nedorita sudură, cu aerul că ar dori să% se strecoare între file şi cu sentimentul că nu depărtarea ci simplul accident al hîrtiei îi blochează drumul către casă.

Meridianul zero ! Evoluţii îndepărtate, amplitudini considerabile, bărbăteşti, dar cu privirea întoarsă peste umăr, acolo unde viaţa, febrilă, plină de alt soi de neprevăzut, pare să se fi fixat într-o imagine, într-o stare sufletească, în ultimul eveniment dinaintea plecării. Scrisorile sînt mute şi tîrzii ; seamănă întrucîtva cu plecările. Nostromul spune că alta e supărarea între soţi cînd ştii că te întorci la prînz acasă şi alta e cea întreţinută luni do zile, chiar dacă motivul ei ar fi un moft oarecare. Nu e vorba de un dor nebulos, de o vagă aspiraţie, formulată îndeobşte de către cei ce nu practică profesional îndepărtarea, ci de o năzuinţă constantă de a-ţi satisface identitatea întotdeauna rămasă în urmă faţă de prezentu-ţi

necesar. Supranumitul Gipsy s-a căsătorit cu o lună înainte de voiaj şi va reveni peste un timp de şase ori mai lung decît scurta-i convieţuire conjugală ; şeful electrician e tată pe nevăzute ; comandantul, şi el proaspăt căsătorit, se află în prima sa cursă după moartea mamei ; s-a isprăvit, în ce-l priveşte, un ritual, descinderea grăbită în faţa blocului din Tomis II şi fîlfîirea agitată a unei perdele de la etaj divulgînd o aşteptare în sfîrşit curmată; băiatul lui nea Meri isprăveşte liceul urmînd să apuce un drum în viaţă, cel al maistrului lemnar vrea să se căsătorească ; sora din Brăila a şefului mecanic e într-o stare gravă iar nea Titi a lăsat la despărţire puţină umbră pe inima iubitei sale ; Vasile, timonierul, n-a aţipit măcar o dată sub acoperişul noii lui locuinţe şi nea Mitică, fostul timplar de mobilă şi binale, a hotărît să pună capăt la sosire burlăciei, în ciuda unor păreri defavorabile asupra nevestelor rămase singure.

Meridianul zero, punctul de unde ni se numără milele absenţei ! Fireşte, sînt rigorile meseriei, balansul deliberat, matur al fiecăruia între avantajele şi servitutile opţiunii, mai sînt apoi pasiunea, vocaţia, devotamentul, care se cer justificate oriunde, nu numai pe mare.

Există însă şi un revers, apt de a fi -perceput abia de-aici, de departe, să zicem din delta ceţoasă a unui . fluviu sau din staţionarea nesfîrşită în faţa unui port supraaglomerat, deşi acest revers, închipuit într-un sentiment similar dorului de ţară, aparţine uscatului natal ; dorul ţărmului de marinarii lui...

Cîţi dintre cel de-acasă şi prin ce mijloace pot lua act concret-uman de una dintre cele mai vrednice ipostaze ale constructorului noii societăţi concentrînd în sine calitatea de truditor şi de ambasador al

patriei ? Există, ca niciodată, un cadru optim de manifestare a sentimentului mării, în- • ţeles nu numai ca o recompensă morală adusă celor ce în mod deosebit îl inspiră adeseori cu sacrificii, cu omenească dăruire ; cultivarea publică, în forme eficace, a acestui sentiment cmulativ s-ar adăuga celorlalte dimensiuni ale educaţiei patriotice şi cetăţeneşti cu infinite beneficii în devenirea noastră istorică...

17 februarie, marţi : intre Nicobare şi Sumei ni

Vîntul de sud aduce miresmele junglei. Ne pregătim pentru botez, cei 13—14 inşi nou plecaţi pe marc, o ceremonie, desigur, mai mult formală cită vreme în drumul nostru spre sud nu vom depăşi ecuatorul ; de la Singapore, punctul col mai scăzut al voiajului, pînă la brîul pămîntului mai sînt circa o sută de kilometri, şi gîrtdul că nu-l voi putea atinge mă mîhneşte nespus. Cu o docenţii do fecioară, pămîntul îmi refuză poalele lui sudice, păstrîn- du-mă în emisfera natală ca pe un mînz prea crud, lingă ugerul iepci.

Dar de ce aş fi nedrept ? Altădată' m-aş fi mulţumit şî cu un drum pînă-n gurii portului.

Băieţii au instalat pe puntea de promenadă marele pavoaz, asistaţi 'de molcoma clătinare a Indianului, au adus sfintele scule de oficiere exprimate într-un polonic şi o supieră plină cu apă curată de ocean, şi au rămas să aştepte ivirea înalţilor prelaţi, bărbile sure ale echipajului. În primul rînd se aşază şeful radiotelegrafist, nostromul, bucătarul, mecanicul trei, marinari vechi, dispuşi să ducă greul spectacolului, în timp ce noi, bobocii, stăm îngrămădiţi pe coridor, gata să răspundem la apel cu creştetele noastre de neofiţi într-ale mării. Sînt întîiul

chemat şi, deşi simt gustul parodiei, mă încearcă o emoţie ciudată ca în faţa unei confruntări cu o ipostază a adevărului. La prima întrebare a comandantului, dau chix : habar nu am cîţi metri are vaporul, deşi l-am bătut de atitea ori cu pasul, şi roşesc şcolăreşte înaintea asistenţei.

magiştri puşi pe severă examinare. Do ce m-am pornit pe mare ? mă mai întreabă comandantul, îmbrăcat în ţinuta festivă şi cu mina pe polonic, gata să dea, parcă, dacă şi de datei asta încurc răspunsul. Păi, nu ştiu de ce, cinstit vorbind, întrebarea e prematură sau mai degrabă tîrzie, oricum greşit formulată : de ce *am vrut*$_r$ poate, să mă pornesc pe mare. Ca să isprăvesc cu o obsesie ? Să îndur rigorile depărtării de casă astfel îneît să mi se taie cheful de a mai plănui peripluri fantastice ? Să asimilez lumea aceleiaşi viziuni comune căreia i-am asimilat împrejurimile casei şi cărările scurte ale existenţei mele anterioare şi să pot, în consecinţă, dormi oriunde fără fioruri şi nostalgii ? Naiba mai ştie de ce ! Mă aflu în situaţia jenantă, traductibilă copilăreşte într-o formulă sunînd cam aşa : *Ihîiî... Vreau acasă !* Nu pot s-o mărturisesc, fireşte, m-aş trezi cu un polonic în cap. sau cel puţin nebotezat, toţi aşteaptă o declaraţie răsunătoare şi o bîigui ca atare, nedîndu-mi seama deocamdată cît adevăr pun în afirmaţia că am plecat ca să-i cunosc pe ei, nu lumea. Lumea capătă înfăţişarea noastră.

Mă aplec pentru a-mi lua pe ceafă porţia cuvenită de apă, sînt marinar cu document de învestitură, şi înă aşez alături de ceilalţi iniţiaţi dispuşi, se vede, să-i primească pe următorii cu mult mai puţine menajamente, întrebările sînt cumplite, cele mai multe nesuportînd literele acestor rînduri, încadrate în ceea ce stagiarul nostru numeşte *vulgarisme,* pretinzînd nu atît răspunsuri cît replici în măsură să ilustreze gradul de adecvare la brutalitatea limbajului – apanajul marinarului de cursă lungă. Ce-ţi mai rămîne bărbătesc în pustietatea asta dacă te mai şi sclifoseşti în faţa unei vorbe piperate ?

Florică, ’ un motorist cu chip de băiat frumos, este

chestionat asupra raporturilor dubioase cu o macaragiţă

care, după spusele unora, ar ii udat ci te va batiste pe chei, odată cu plecarea noastră. Flăcăul nu recunoaşte, are ceva parşiv în nedumerirea lui contrafăcută, e limpede. îneît pare mai degrabă să nu ştie prea bine despre cine-i vorba dintre cele mai multe : care, nu-i nici o macara... Hai, hai, zi cc-i făcuşi macaragiţei – îl îmboldeşte maşterul luînd supiera în braţe, că acu-ţi pun strachina-n cap!

Nea Ti ti. cu ochelarii pe nas, deşcă bătrână, rîde intr-un dinte şi slobozeşte un aforism la adresa cucerniciei lui Florică în stare să ne dea pe jos de rîs. Vine Niki, marinai- cu stare civilă de căsătorit, şi nea Meri, subţiratic şi visător, are să-i pună o întrebare ; îşi agită frenetic braţele pretinzînd audienţă într-o ambianţă din ce în ce mai gălăgioasă la care au contribuit considerabil cîteva sticle de vermut păstrate dinadins pentru această ceremonie, dacă nu cumva ceremonia a fost grăbită de grija de a le vedea golite odată.

— Tăceţi, vreau să ridic şi eu o întrebare !

— N-o ridica prea sus, nea Meri, că măcăne !

— Linişte ! bate comandantul cu polonicul pe seîndura mesei. Hai, nea Meri, odată, ce făcuşi, n-o pusăşi, dar-ar bo<tla-n ea de întrebare, că parcă-i carnea aia de ieri de-o fiersăşi că-şi dădu vaca duhul a doua oară. Zi-o !

— O zic !

— Zi-o.odată !

— Aşa, băiatul mieu ! Vezi, cînd ajungi acasă, dă mai intîi un telefon să plece *ciocîrlanul,* că dai de belea. Ala te şi bate, cum l-a bătut pe unul, dar ăla n-avba telefon. Te-nţelegi cu el să plece. Consternare generală. Asta-i ! conchide nea Meri.

— Şi-ntrebarea ? Sigur, cine-ţi permite să dai buzna

aşa în casa ta ? Dar întrebarea, nea Meri, întrebare^*!

— Asta-i ! Să nu dea nas în nas cu *cioctrlamd.*

...Spre scara, sub agonia unui soare fastuos, gonim, patruzeci şi unu de marinari încercaţi, spre strimtoarea Malacca. îmi termin ziua memorabilă în cabina cu numărul 23. invitatul lui nea Mitică alături de nostrom şi de alţi cîţiva. băieţi veseli (aveau şi de ce) şi proaspăt ferchezuit i (pentru cine ?) porniţi pe confesiuni şi pe votcă românească deoarece. ni se explică, odată-i botezul. Cafelele gazdei, tari să-ţi ţiuie urechile, au puterea de şoc a trotilului, lăsind în urmă un fel de ceaţă ; votca vine cu ceata ei. vermutul cu amintirea lui, *îneări bine.* Vorbim toţi odată, Lucică, marinarul, vrea să-şi spună păsul său privat în legătură cu o fată cam ciudată, lăsată pe mal să se limpezească, dar cum nimeni nu se află pe recepţie înjură şi pleacă, probabil să se destăinuie oceanului*

— Dom'inginer, dom'inginer ! Dom'le, eu mi-am pierdut buletinul pentru o muiere-pe care am îmbrăcat-o; i-am băgat şi pe nas şi pe urechi. Mata ştii să scrii. Să-i trintim o scrisoare aşa. de ocnă, s-o usture lacrimile pe burtă. Atit ! Că eu, la ea, gata ! M-a pierdut de muşteriu ! Credea ea că şi-a găsit prostul ! Uitati-vă îª mine !, mă smulge nea Mitică, gazda, din propriu-mi soliloc ca să-i contemplu tîmplele cănite. Am Jmbătrînit, zece ani de prostologie am făcut pe vapoare, da-mi place Vlaicu, dom'inginer ! îmi place vulturul ăsta românesc ! Ştii ce-i zice lui Bibescu ? „Nu mă grăbesc, anii contează !" Auzi, hoţul, ce i-a spus ? Asta a fost ro-mân, dom'inginer! Păi, eu pentru ăsta mă...

Ceea ce face nea Mitică pentru Aurel Vlaicu e greu de transcris aici, deşi înţeleg că este -măsura supremă a sacrificiului său. Mă strecor afară, pe punte, sub o

ploaie orbitoare de stele, unde altcineva pare să-mi facă o teorie suspect de incoerentă despre raportul dintre un reflector şi un soare.

— Sint şi eu un biet reflector, nu, luminez cit pot, n-ajung să le luminez pe toate odată fiindcă nu sînt soare, va' zică : să fiu şi-aici, şi-acasă, să mai trezesc şi brotacii vreunui atol cu razele mele blînde, trandafirii, de dimineaţă. Unde sîntem ? Pe lingă Maldive ca' va' zică ! Să vină un atol la mine, s-aude ? Dar atunci nu mai e nea Mitică, e numai atolul. Simplu ! Vrei acasă, nu mai eşti lingă Maldive. Nu poţi să fii unde nu eşti. Numai soarele e pretutindeni, aşa că, la culcare reflector nenorocit !

Prostii ! Spun o droaie de prostii ! *Încă-i. bine !* Mă bălăbănesc, cu un ultim rest de precauţie, printre stelele Crucii Sudului spre somnul meu, singura şansă de a deveni şi eu ubicuu, ca soarele.

18 februarie, miercuri : 08.00 La predarea cartului, în babord, insula Rondo şi în tribord coasta Sumatrei. 18.30 Diamond Point. în vedere peninsula Malacca. Cer parţial acoperit, vizibilitate bună, hulă groasă.

Puţină reflecţie interesată asupra termenului *hangover,* mahmureală pe englezeşte ; un fel de „a atîrna deasupra'[4], în traducere liberă. Cum ar veni asta ? A atîrna deasupra ta însuţi ? Dacă-i aşa, mă simt în măsură s-o certific, (din Jurnalul *meu* de bord).

<r

Acum cîţiva ani, în dreptul Costineştiului. pe o plajă pietroasă şi plină de ierburi, a eşuat o navă grecească cu un nume prea poetic: *Evanghelia;* nu ştiu din ce pri-, vini. poate dintr-o eroare de navigaţie, poate dintr-un calcul

contabilicesc din care reieşea că suma asigurării depăşeşte respectuos beneficiile posibile obţinute din exploatarea în continuare a hardughiei plutitoare ; cert este că *Evanghelia* a devenit o epavă frumos poticnită pe fundul ridicat al mării, la cîteva sute de inctri de • ţărm, între lanurile verzi, unduitoare de alge arătînd şi ele, într-adevăr, ca o holdă inundată.

O epavă este o fantomă, un spirit bîntuind dincolo de moarte ; o înconjoară un suflu straniu, îndemnînd la rătăciri dc-a lungul coridoarelor, prin cabinele cu uşile vraişte intr-un acces de perversa ospitalitate, sau prin magaziile punţii învăluite în mirosuri de ,pitură, de uleiuri minerale şi de fibră umezită de parîme încolăcite în penumbră. N-am fost prin oraşele aztece, vechile mărturii ale unei civilizaţii precolumbiene, dai* cred că, prin compensaţie, te poţi urca pe o epavă ca să încerci o senzaţie similară de picat pe o planetă părăsită. Căţărîndu-se pe mal, un vapor nu-şi pierde condiţia ci şi-o transformă, atît, devenind simultan un memento, un reper solid al uscatului, înregistrat pe hărţile de navigaţie ca atare, şi o insulă de iluzii sporite prin Însăşi brutalitatea care le contestă.

Am ajuns pe bordul *Evangheliei* escaladîndu-i peretele abrupt la poalele căruia valurile scobeau văi verzui între crestele lor molcome, opace în contre-jour şi m-am lăsat pătruns de fiorul acelei singurătăţi unice, de călător aflat la margine de lume, deşi în miezul lumii înseşi ; am mai spus-o, sînt o fire prudent -r- temătoare, nu-mi doresc aventura ci doar succedaneul ei, experimentele morale în măsura în care acestea se pot desfăşura în securitatea unui laborator cu ferestrele dînd spre o piaţă publică

fremătătoare. Nici nu ştiu dacă puţina mea imaginaţie mi-a stimulat dorul călătoriei sau, dimpotrivă, nevoia de umblet s-a reflectat în formele infinit. mai puţin riscante ale peregrinărilor închipuite ; dar cred oricum că, dacă aş putea să-mi aduc lumea acasă, în doze zilnice suportabile, aş face-6 cu cea mai mare plăcere.

Cu *Evanghelia,* deci, puteam trăi în liniște sentimentul unui drumeţ îndrăzneţ aflat la capătul tuturor călătoriilor ei îndepărtate. I-am sorbit nesăţios emanaţiile rîncede prin care răzbatea din ce în ce mai puternic, ca o rezoluţie finală, izul iodat al mării, i-am cotrobăit cabinele cu mobilierul spart, nimicit de mîini grijulii să nu lase în urmă nici o valoare intactă, i-am colindat punţile muşcate de rugină izbindu-mi sonor timpanele cu lamentaţii de clavecin în bornă, şi cu durere în suflet i-am vizitat comanda ; instrumentele sparte, smulse din locul lor, – o iederă de sîrme colorate năpădise spaţiul ei încă alb, încă pur. habitaclul descăpăţînat tînjea după busolă... Numai geamurile largi se înverşunau spre linia albastră a orizontului cu instinctul unui cal orb ţinînd drumurile ştiute.

în încăperea alăturată, jefuită şi ea do proprii-i stăpîni, călcam pe un strat gros de hărţi maritime de-acum inutile, purtînd pe ele amintirea călătoare a *Evangheliei,* cu date, ore şi rute precise, şi mi-am îngăduit să culeg de sub tălpi una dintre ele purtînd menţiunea : *Malacca slrait – including Malay peninsula and Northem Sumatra,*

Această hartă a strîmtorii Malacca conţinînd de-a curmezişul ei dîra unui creion ca o mărturie certă a unui drum străbătut de semenii mei a ajuns să-mi fie premisa unei îndelungi visări la marginea evidenţei ; am citit-o de nenumărate ori, i-am parcurs în unghiurile sugerate,

pa carturi şi pe ore precise apele de la insula Rond o, dc-a lungul Sumatrei, pe lingă Sigli, Lho Sbmawe şi Diamond Point pînă jos, la Singapore. Au fost clipe de adîncă desfătare, cînd ghiceam freamătul viu al junglei în care tălăzuiau turme de rinoceri bicomi, sau, în pe-numbra verzuie, cum cobre regale îşi inelau furiile ucigaşe; papagali orbitori, păsări colibri, lemurieni cu coada stufoasă inii mobilau închipuirea, şerpi-bumerang, broaştb- paraşută, pantere imperiale forfoteau pe ţărmul sinuos al strîmtorii mele, printre desişuri de mangrove şi manglieri înalţi, tari ca fierul. Mă afundam, neştiutor, pe cărările dai aci lor, vînători de capete, încerci nd să reconstitui peripeţiile lui Darie Mitrea, românul care prin a doua jumătate a secolului trecut a străbătut curajos o mare parte din aceste locuri.

Nu ştiam atunci că-mi voi împlini visul ajungînd aici, şi că sora geamănă a acelei hărţi va poposi pe pupitrul unei cabine de comandă, replică palidă la vecinătatea stufoasă şi plină de mistere a Sumatrei.

Noaptea, de pe ţărmu-i apropiat, se ridicau, roşiatice, focurile băştinaşilor de la instalaţiile lor rudimentare în care-şi coc cărbunele de pămînt pentru a-l transporta apoi dincolo, pe coasta Malaeziei ; vîlvătăi mute punctînd întunericul şi cîte un ţipăt fulgurat de pasăre insinuînd depărtarea în accepţia ei amară.

Şi m-am trezit cu nostalgia hărţii mele de-acasă, aceea culeasă de pe bordul *Evangheliei.*

întâmplarea, care-şi are întotdeauna zestrea ei de elocvenţă, avea să-mi zdruncine serios această penibilă pendulare între două ţinte, cea din urmă, abia părăsită

şi cea dinainte care, pînă mai ieri, îmi hrănea sentimentul unei adevărate frustrări prin aparenţa ei inaccesibilă mie. La Port Kelang, unde aveam să acostăm ă doua zi pentru a descărca negru de fum şi o serie de utilaje industriale, urma să mă decid sufleteşte pentru o direcţie sau alta.

19februarie, joi : Port Kelang.

Plutim lent, aproape insesizabil pe apa murdara a gi^’ii unui fluviu presărata cu bancuri de nisip şi de aceea extrem de periculoasă ; o ceaţă groasă de evaporaţie ni învăluie făcînd aproape imposibilă evaluarea poziţiei, ochii scrutează întinderea plumburie, colcăitoare, în căutarea unei insule care trebuie lăsată în tribord, şi sirena urlă lupeşte rcverberînd derutant în densităţile inegale ale pîclei ce ne înconjoară. Cincisprezece mii de tone vibrînd surd cu inerţia lor uriaşă la impactul a două medii la fel de tulburi, aproape egal do fluide ! Aici, marinăria se descarcă de cortegiul ei de achiziţii moderne, totul capătă sensul unei confruntări intre necunoscut şi instinct, îi văd pe oameni încordaţi în simţuri, fixaţi în poziţii tensionale, receptacule încremenite de semnale, abia vizibili pe laturile deschise ale comenzii.

în sfîrşit, un ghem nelămurit, abătut spre dreapta, ne smulge un oftat de uşurare şi, ca şi cum totul ar fi fost rezultatul unei înscenări abil regizate, ceaţa se destramă brusc, dezvelind un peisaj lacustru, cu cîteva case tipic malaeze căţărate pe piloţi, cu mănunchiuri de vegetaţie mustind pe toate limbile de pămînt udate de fluxul înalt al mareei şi cu semnele din ce în ce mai evidente ale unui port fluvial în faţa căruia ancorăm în jurul prînzului ; un chei lung şi monoton, modelat doar de segmentele frînlc ale acoperişurilor de magazii dincolo de care, căzută.- în torpilarea bolnavă a zilei,

peninsula Malaya îşi desfăşoară ardoarea ei vegetală.

între noi doi acum ! aş zice, precum personajul balzacian, neliniştea peregrinului se dovedeşte în măsură să-mi distragă vremelnic atenţia ‘ de la dorurile domestice, pînă în oraşul propriu-zis sînt cinci-şase kilometri şi pînă la Kuala Lumpur aproximativ optzeci, o nimica toată

în faţa dorinţei şi a drumului făcut pină aici. Dar vom acosta abia mi ine. şi regretul meu fierbinte se lasă răcorit de îngăduinţa unei ploi spontane sub rafalele căreia iscodesc, nerăbdător, posibilele drumuri viitoare.

Seara, cu miros do mlaştină şi zvîcniri aprinse de arşiţă întoarsă iar deasupra capetelor noastre, ne strînge transpiraţi într-o cabină în jurul nostromului pornit pe destăinuiri.

Nu mă interesează adevărul biografic al evocării lui, deşi o mulţime de date culese dintr-o memorie prodigioasă par să reziste la confruntarea cu o istorie recentă. îndeobşte cunoscută ; impresionantă este spusa însăşi, plină de savoarea detaliilor, populată de fizionomii adesea luminate de încărcătura inspirată a unui singur, cuvînt sau a unui gest expresiv, capabil să ducă un biet om. pină atunci mie necunoscut, în raiul stimei mele ori, dimpo- 1 rivă, în focurile veşnice ale gheenei.

„Pe Cuza Vodă, colţ cu Mihăileanu – zice – era. ţin minte, prin ’48, un club *Progresul,* cu acoperiş de olană ca vai de capul lui, că dacă ploua astăzi, înăuntru mai ploua trei zile” ; şi-i gata cu ceea ce în termeni de teorie literară se cheamă expoziţiune. Sau : „Mă duc cu odată acolo şi mă sprijin de unul, se dădea mare *mahăr,* aiurea, dădea simultane la trei ţintare, o sugativă, c-a ajuns să-şi sugă şi degetele de la picioare.”

în poveştile lui înfloreşte viaţa bogată şi capricioasă, trista experienţă a unui june vagabond prin coclaurile unui Bucureşti mutilat de război, stăpînit de teroarea foamei şi a nesiguranţei, cu colportori de ziare încălzind noaptea pardoseala de ciment a vreunui adăpost antiaerian, cu tîrfe

generoase şi proxeneţi recuperabili, cu forfota imundă din *Taica Lazăr* şi cu troznet greu^ de babaroase rînjindu-ţi a neşansă în lumina cernută a

stelelor ; negura deasa din mintea unui adolescent cutremurat de cite o palmă de barbugiu mai să-ţi sclintească falca fiindcă ai dat 3—3, *tu iei numai măruntul,* şi de centrapalma unui comisar fiindcă ai avut curiozitatea să te zgîieşi după o manifestaţie antibclicoasă ; lustragiu pe Viting, vlnzător do ziare în Cotroceni, negustor ambulant, băiat de pripas înlesnind aranjamentele amoroase alé fetelor de la *Dunărea albastră,* casier la *Mirador* şi pungaş între două derute, căzînd în prăpăstii incredibile de unde o mină suavă încearcă să-l salte deasupra suferinţei : Puşa. „Stai jos, de ce nu stai ?”. Iar el, vagabond notoriu, forfotind de păduchi, se gîndeşte că ar putea lăsa amintiri mişcătoare pe unul dintre fotoliile elegante ale salonului *Foto-Papacostea* şi nu se aşază, sch-imbîndu-şi jena de golan cu bun-simţ de pe un picior pe altul în faţa, unei frumuseţi divine : venise doar să-şi ia nişte poze făcute din nebăgare de seamă. „Cum te cheamă ?” „Titi**. „Şi cu ce ocazie prin Bucureşti ?”, „Uite, cu războiul**. „Ascultă, Titi, eu am să te ajut, numai să-mi promiţi că mă ajuţi şi tu să te ajut. Dar...'*

Şi ea înaltă, rămasă statuai- în capul scărilor, emanînd severităţi drastice : „Dar să nu-ţi închipui niciodată că mă mînă altfel de gînduri către tine în afara celor curate, auzi, Titi ? Niciodată !**.

Şi totuşi, cîte vorbe se mai irosesc în lumea asta largă 1 Urmează un amor nebun printre alarme aeriene, razii şi restricţii de circulaţie, sfîrşit în cele din urmă prin revenirea lui la păduchi şi la cozi de pepeni roase pînă-ţi vedeai prin ele buricele degetelor. Fiindcă nea Titi, încă inapt de trăiri gingaşe, refractar la etuva morală cu

chipul Puşei, mai avea de străbătut drum lung pe calea înţesată de palme şi ghionturi a înţelegerii. . J

Va urma.’ Deocamdată, simultan cu tăcerea, zăpuşeala se prăbuşeşte din nou peste noi, grea, insuportabilă ea o lespede coaptă.

•

20 februarie, vineri : 06,50 Pilot la bord. 06.55 Vira ancora. 07.08 Ancora la post, manevră de acostare. 07.20 Dat legături la chei. 07.45 Coborît pilotul. Acostaţi cu tri- bordul la chei, 4 parîme şi un spring la prova şi pupa. început descărcarea la magaziile 3 şi 4.

Vinerea neagră. Va să zică, în calitate de *sclrbă turistică,* trepidez o jumătate de zi, animat de speranţe pe carp nimeni nu mi le încurajează. în schimb, o forfotă neobiş- nuită pune stăpînire pe tot vaporul, un soi de horă mustrătoare de oameni şi macarale, la adresa legitimelor, în fond, mele dorinţe. Sînt beneficiarul unei concepţii hră- * nit o de toate peroanele, fără excepţie, ale existenţei mele, conform căreia, odată ajuns la destinaţie, te avînţi spre ieşire şi, doamne, cine-mi poate face o vină din faptul că transfer cheiurilor aceeaşi turistică funcţie ?

Dar văd că aici sînt în contratimp ; un vapor sosind parc că abia'pleacă. Mecanicii s-au apucat să demonteze niste pompe de răcire care le dăduseră bătaie de cap în timpul marşului, îneît zadarnic caut în ochii vreunuia un licăr de adeziune la celebrarea unei escapade. Vecinul meu de cabiriă, ajutorul mecanic, trece şi el pe lingă mine cu traista lui de scule, îndrepţindu-se spre cronicele cele veşnic betege cu aerul unui prestator de servicii la domiciliu. Cît despre cei de la covertă, nici vorbii nu poate fi să mă însoţească ; un şir de utilaje de provenienţă japoneză, puternice şi delicate, s-au instalat de-a lungul bordului nostru pentru a ne prelua încărcătura, se caută foremanul. se deschid magaziile, se formează echipek pentru manipularea seîndurilor şi pontarea mărfii, toate

J5 – b’crielt cel cure, ca Ulise

în sălbatica maltratare a unei limbi engleze înţeleasă în chip miraculos de toată lumea. în fiecare port, vaporul îşi reia funcţia de decor în vederea unui spectacol aproximativ acelaşi dar cu o distribuţie considerabil schimbată. Acum, iată-ne invadaţi de nişte inşi scunzi, oacheşi şi intreprizi, căzuţi însă cu intermitenţe, în *limes*-oui-uri neînţelese.

Şi, printre ei, eu căutîndu-mi aleanul. Care vrei să te fac un Port Kelang ? Tăcere. Renunţ la Kuala Lumpur, am mai scăzut din preţ, deşi, compromisurile mele ram în zadarnice, şi scormonesc cu disperare drumul prăfos care, ocolind pe la un capăt şirul magaziilor, se pierde în depărtarea verde însoţit de un cortegiu falnic de palmieri în freamăt ; cu ce mi-ar fi mai la îndemînă privit de-aici decît de pe harta mea de-acasă ? Cheiul sprijinit pe piloţi de beton lasă să pătrundă pînă la noi miasmele unei mlaştini ascunse undeva, în dosul magaziilor, un miros de mosc aţîţător pe care-l inspir dezorientat şi singur. Nea Vasile, strungarul, mărunt şi îndesat, cu subsuorile albite de talc împotriva transpiraţiei, bîntuie pungile cădelniţînd oral *n-am, nu se poate ;* nimeni nu-i pretinde nimic, nimeni nu-i cere sfatul asupra vreunei posibilităţi de orice natură, pur şi simplu şi-a pus în gind să ne tortureze cu aceste cuvinte întruchipînd ideea refuzului total : *n-am, nu se poate.* O fi absurd pentru ceilalţi, dar pentru mine habar nu are nea Vasile cît adevăr grăieşte.

Pe puntea de promenadă unde zăbovesc aiurea, ca o muscă prinsă între geamuri, insolitul admirator al lui Vlaicu şi făcătorul totodată de cafele ministeriale curăţă un tambur de rugină ; are un ibric cu apă alături din care-şi umple gura pînă cînd chipul său, altfel supt, ia înfăţişarea unei trefle stacojii, ca să stropească apoi abundent axul tamburului înainte de a mi-l pocni cu sete.

Stau, precaut, mai departe, de unde aflu că tocmai apa e duşmanul cel mai înverşunat al ruginei. O fi ! Dar nea Mitică a aflat că de ieri sîntem în Malaezia ?

Şi astfel trece dimineaţa. Masa de prînz, plină de politcţuri, ca de obicei, nu-mi oferă nici un indiciu asupra vreunei eventuale operaţiuni de desantare. Şeful mecanic scormoneşte supiera cu aceeaşi patimă cu care curăţa mai devreme filtrul unei pompe, dincolo, la masa mecanicilor, se fac bancuri vis-ă-vis de ananasul trecut în specia guliilor, iar şeful radiotelegrafist îşi mută eterna discuţie cu mai tînărul său colaborator, Radu, din salon în careul de-alături. încerc pentru prima dată faţă de ei un soi de inaderenţă la marginea furiei, pornită dinfr-un simţă-mint de frustrare, deşi ştiu, că, în cea mai mare parte, nu eu sînt indreptăţitul. Dar alături e Malaezia !

Nemaiavînd ce face, îmi prelungesc şederea la masă pînă cînd, din hăţişurile decepţiei, pare să mă scoată personalitatea acoladică, devenită deodată sdumpă şi indispensabilă. a lui nea Pavel, supranumit *Malaezul* pentru pasiunile lui asiatice. Intră, supravegheat de ochii mei plini de speranţă, mormăie ca de obicei un *bună ziua,* apoi un *poftă bunei,* după ce face însă turul curios al mesei plonjîndu-şi aproape acolada sură a mustăţii în conţinutul fiecărei farfurii ; e damblaua lui, dar astăzi sînt înclinat să-l privesc cu îngăduinţă. Nu poate scăpa tocmai el şansa de a lua contact cu o realitate care-l obsedează într-atît îneît ajunge să-i obsedeze şi pe alţii. Sigur, e absolut de acord, vom lua autobuzul, vom vizita librăriile, magazinele de antichităţi, au nişte păpuşi de piele nemaipomenite, căci ştiu eu ce catastrofă a însemnat pentru cultura mondială pierderea vechilor manuscrise malaeze. gestul idiot al lui Raffles de a le... ?

Dar mă văd silit să iau act de proporţiile unei alte catastrofe, ireparabilă în ce mă priveşte : aflîndu-se în

2

cart, ofiţerul trei Pavel a neglijat ridicarea scării în funcţie de scăderea mareei, şi în consecinţă i se interzice să părăsească bordul pînă la noi dispoziţii.

Şi comandantul ăsta... Cine-a mai zis că dragostea dinţii nu durează ?

*

După-amiază, tocmai cînd mi se îngăduie în mod excepţional să plec singur, aflu stupefiat că poziţia mea de pe rolul de echipaj este cu totul precară cîtă vreme contravin normelor de securitate a navigaţiei ; plutele de salvare de la bord au capacitatea de 40 de persoane iar eu sînt al 41-lea. Soluţia ? înapoi acasă cu avionul sau cu vreun vapor românesc care descinde la Singapore, port de care ne despart doar cîteva ore de marş.

Refuz, firește, să cred, şi, ceea ce e mai penibil pentru păcătoasa noastră fire omenească, mă văd blocînd brutal dorul de casă. Nu-mi mai pare o veşnicie drumul pînă aici, la drept vorbind abia am plecat din Constanţa, şi nu sîntem dccît la începutul călătoriei. Cum să mă întorc aşa repede, ce explicaţii să dau celor de-acasă, prietenilor, vecinilor, mic însumi ? Ei, drăcie ! începusem că cochetez nepermis cu dorinţa întoarcerii şi iată că ingratitudinea se răzbună.

Mă învîrt, zăpăcit, într-o atmosferă plină de compasiune, iau sub coate o porţie bună de miniu de pe tamburul proaspăt vopsit de nea Mitică, nici n-am călcat măcar pe mal, dar puţină demnitate, ce naiba, mai am o Malaezie acasă, voi fi între ai mei şi mă voi uita pe harta *Malacca strait including Malay Peninsula and Northern Şumatra.* Trebuie să-mi strîng bagajele, îmi contemplu cabina cu strîngere de inimă, şi deschid uşile dulapului... Un pachet de ceai ceylonez, o maimuţă dintr-o nucă de cocos şi o

mică bîtă arabă din piele împletită cu sîrmă de alamă, toată agoniseala călătoriei mele. Plus o trombă marină şi o mare de lapte. Nici n-aş fi ştiut cît mă legasem de acest interior care părea să-mi fi devenit odios dacă n-ar fi sosit pe nepusă masă această prea grăbită clipă a despărţirii.

Prea grăbită clipă a despărţirii...

Şi-atunci mă cheamă comandantul ca să-mi comunice că împreună cu secundul voi face o vizită Căpităniei portului pentru a încerca o amînare, o simplă amînare a deznodămîntului ; un drum pe care-l străbat aproape pe nevăzute, alături de masivul nostru *chief,* în maşina agentului, un indian afabil, omul răspunzător de vapoarele româneşti poposite în Port Kelang. Nu înţeleg cum e cu plutele astea, şi întrebarea mea pică pe generoasa disponibilitate scolastică a căpitanului.

— După cum ştii, orice vapor, orice va-por, deci, conform convenţiilor în vigoare privind securitatea vieţii pe mare, dispune de două sisteme, două modalităţi, să le spunem aşa, de salvare. Bărcile pe care le-ai văzut...

E leoarcă de transpiraţie, la măreţia lui trebuie să trăiască o măreaţă suferinţă sub asaltul necurmat al valurilor de căldură, şi-şi plimbă degetele ude pe suprafaţa lucioasă a unei mape bleumarin, acolo unde ghicesc că sălăşluieşte deocamdată tulburele meu'destin.

— ... le-ai văzut deci, nu sînt 4n orice condiţii de timp practicabile. Şi-atunci siguranţa navigaţiei apelează la pluteee... Plutele sînt, nu-i aşa, verificate la intervale şi omologate, după capacitate. Vaporul se scufundă ? Se scufundă ? Se scufundă ! Buuun ! Se duce la fund ! Ei, bine... ,

Nu-mi pot stăpîni un zîmbet pe care mi-l îndrept; prin parbriz, către coroanele înalte ale unor cocotieri

ghiftuiţi de fructe rotunde, inaccesibile. Malaezia ! Căpi-

lanul îşi continuă alocuţiunea demnă de o catedră, are darul să-ţi fixeze pe simpla cale orală cunoştinţe pentru întreaga viaţă, dar cum eu n-am loc pe plutele *Sinaiei,* şi nici nu mi se dă voie să-mi disput dreptul la supravieţuire, suprimîndu-mi camarazii mai slabi în spiritul preceptului *dă-te jos după locul tău ca să mă urc eu,* chestiunea puţin mă interesează. Dacă vaporul s-ar duce la fund, buuun, oare cîte zile am mînca din căpitan ?

— .... aşa că la Singapore verificăm plutele de rezervă şi înainte nu mai e nici o problemă.

— Cum *nici o problemă ?*

— Nici una ! Corespundem. va să zică, normelor în vigoare. Principalul care e ? Principalul e să-i convingem aici să te lase pînă la Singapore, că de-acolo treburile sînt clare.

Nu mai înţeleg nimic. Comandantul, sîcîit de insistenţele mele de a călca prin Port Kelang, mi-a jucat o festă, sau nici el n-a înţeles prea bine spusele agentului. Oricum, de-aici pînă la Singapore aş fi ajuns şi pe jos de dragul călătoriei. Tot înainte ! Facultăţile mele senzoriale îşi reiau treptat rosturile şocate proiectîndu-mă în spaţiul acestei Malaezii atît de capricioase, o simt ca pe un dar, iar pe căpitan ca pe o invenţie necesară.

Şi cu aceasta îmi reiau lunga cursă a dorului către casă.

21 februarie, sîmbătă : tot Port Kelang fără să fie.

Să recapitulam deci : Colombo, şase ore de popas plin de zbucium, din care mai mult de jumătate destinate unei grădini zoologice. Port Kelang, douăzeci de minute : clădirea impozantă în alb şi roşu a căpităniei, bananierii foşnind în curenţii calzi, saturaţi de miasmele bălţii, o alee tăcută printre ierburi înalte ca nişte spade flexibile.

ducînd spre cotitura fluviului dincolo de care se desfă-şoară panorama haotică a unei periferii cu barăci putrede, piloţi cafenii mîncaţi de apă, resturi gelatinoase de bărci şi somnolenţa lacustră ; două biciclete, vapoare în amonte, grămezile de zgură ale unui depou, cîteva străzi pestriţe pe ale căror trotuare îşi aruncă conţinuturile colorate sumedenie de prăvălii, vegheate de tineri mărunţi, încurcaţi în plete, rumegînd chewing-gumm-ul universal (o fi Kelangul ? Unii spun că n-aş fi văzut decît o suburbie.) ; solemnitatea impasibilă a arborilor înalţi, cu umbra cit pumnul, rătăcită în învălmăşeala rutieră, şi setea nepotolită pentru un pahar, cu apă. Port Kelang – douăzeci de minute, sumară excitare a retinei, şi drumul înapoi în aceeaşi cutie fierbinte pe roti a Indianului.

La vapor, am grijă mai întîi să închid uşile dulapului. Singurul divertisment în perspectivă e meciul de box Clay – Cooper pe. care-l vom urmări la televizorul nostru, şi el, alături de multe altele, agonic. în rest, răgazul se lasă pe seama zilelor de marş ; după descărcarea mărfii, oamenii vor trece la spălarea magaziilor de negru de fum, la manipularea cîtorva vagoane de scînduri .care au servit la departajarea mărfii şi, bineînţeles, la operaţiunile de manevră ; abia plecaţi de-aici, la numai şase ore de navigaţie dificilă prin strâmtoare, urmează manevra de acostare la Singapore, descărcarea, pontajul, pregătirea pentru marş către Bangkok şi din nou limbajul dur al maţagoanelor. Pentru cei mai mulţi dintre noi, somnul va fi un oaspete rar încă destulă vreme.

Dar cel puţin ştiu acum că asta mi-am dorit-o.

22 februarie, duminică : 09.00 Aterizare în rada

Singapore. Drumuri practice spre locul de ancora j. 09.08 Funda ancora ; 5 chei babord în rado, vest – Singapore. 10.00 Agent şi control la bord. 11.00 Terminat controlul. 11.10 Început descărcarea. 22.00 Terminat descărcarea. Cer parţial acoperit, vizibilitate moderată, evaporaţie.

După o noapte grea pe care comandantul şi-a petrecut-o pe comandă de-a lungul unui drum înţesat de o mulţime do vapoare, pescadoare şi ambarcaţiuni de toate soiurile, capătul strîmtorii se anunţă fastuos, printr-o fierbere frenetică. E de neînchipuit cum, sub povara acestui trafic, masa fluidă nu-şi pierde proprietăţile divulgate cîndva de bătrinul Arhimede, cum de nu se pulverizează în bătaia atîtor elice. Calmă şi albastră, emarpnd aburi cu care depărtarea îşi învăluie în clarobscur sinuozităţile coastei roşiatice, zvicnită în înălţimile oraşului, şi.micile insule debordînd de vegetaţie, marea se încâpăţînează totuşi să-şi păstreze şi aici darurile sale multiple ; e o aglomeraţie de bazar a tot ceea ce poate respecta consemnul plutirii, de la şampanele viu colorate pînă la mastodonţii setoşi de sînge negru şi la gas-line-urile cocoşate, ghemuite parcă în scăpărarea acelui junghi interior al presiunii din bombatele lor pîntece.

Lăsăm în babordul nostru rada petrolierelor, în mod prudent, cele mai îndepărtate de concentrarea urbană, rămase să-şi dispute între ele hidrocarburile pămîntului şi seînteile posibile ; ca o nedorită confirmare, un semen de-al lor ne însoţeşte pînă departe cu aspectul lui sinistru de stîncă fulgerată, proiectîndu-şi pe cerul pur al dimineţii arabescurile îndoliate ale viscerelor smulse prin mijirea pizmaşă a unui singur muc de ţigară. Privind turma aceea de uriaşi în aşteptare, pe lingă care noi înşide părem o plută bicisnică, nu-ţi poţi stăpîni un fior de nelinişte la

imaginea elocventă a acestui galop de înstrăinare a omului de propria-i condiţie ; părtaşe la cîştig, e drept, pînă una-alta, par să-şi păstreze dreptul suveran la pierderi incalculabile, supraumane, mărturisite în incendii de nestăpînit sau în maree negre de proporţii înfricoşătoare. Le-am zărit nu o dată în larg, petrolierele, mîndre şi nepăsătoare, acaparînd o bună parte din orizont cu masa lor liniară, insensibilă la zbuciumul valurilor ; golite, smulse din culcuşul lichid prin însăşi flotabilitatea lor prea satisfăcută, arată ca nişte insule de-a lungul cărora binoclul goneşte gîfiind de la castelul locuit al pupei către îndepărtata provă solitară, ca pe o autostradă pustie. Celelalte vapoare, avertizate asupra trecerii lor, se dau cuminţi deoparte, şi nu ştiu dacă ceea ce le mînă în lături este sfiala sau frica ancestrală în faţa necunoscutului.

îi lăsăm şi noi în babord, monştri tăcuţi, cu venele deocamdată secătuite şi, ştergîndu-ne de coasta unei insule transformată de Compania Shell într-o uriaşă cisternă, ne îndreptăm cu viteză redusă spre rada de vest, urmă- • riţi îndeaproape de şalupele serviciilor portuare ; se vede că sîntem aşteptaţi, şi faptul e în măsură să mă nemulţumească cîtă vreme maximă operativitate înseamnă staţionare scurtă. înţeleg prea bine, avînd în faţa ochilor impetuoasa desfăşurare de flote ale globului, oprite aici la răscrucea drumurilor maritime, că fără această operativitate portul s-ar sufoca urgent, urmat cu credinţă nefastă de tot ceea ce reprezintă astăzi micuţul stat al Singaporelui. Dar nu m-aş considera cel mai îndreptăţit la o grabnică expediere deşi, la urma urmei, cine are timp să mă asculte ? Şînt doar marinar şi marinarului îi şade bine cu drumul.

Abia se stinge huruitul greu al ancorei, că

muncitorii au şi năvălit pe covertă odată cu sosirea cîtorva mahoane pîntecoase menite să ne preia încărcătura, aluminiu strălucitor românesc, cu mare căutare pe pieţele lumii. Cra- nicele se pun în mişcare, pontatorii îşi iau locul lîngă gurile magaziilor, prezicerile .optimiste avizează că spre seară totul va fi gata, şi Singaporele, cu relieful său accidentat şi proteic aşternut înaintea ochilor noştri, tinde să capete sensul unui dumicat oprit în gîtul flămîndului.

♦

Am avut deseori neşansa – sau poate e. de vină firea mea generatoare de întîmplări asemănătoare – de a nu locui integral intr-o singură dorinţă. Iată că n-am primit nici o scrisoare, şi amărăciunea de deposedat mă îmboldeşte să privesc cu un ochi la Singapore şi cu unul invidios la drepturile doveditoare de dragoste civilă ale confraţilor mei întru aşteptare.

De obicei, destinaţiile cu numele agenţiei comerciale dintr-un port sau altul se cunosc de la plecare, momentul escalei aproximîndu-se astfel incit mesajul, socotit şi el în viteza lui relativă, să-ţi poată precede. Veştile nu pot avea prospeţimea trufandalelor dar, oricum, afli ce mai era pe-acasă cu o săptămînă-două înainte, timp revolut, deşi asta nu le împiedică să te bucuri, să te înfurii sau să te întristezi de faptele deja încheiate, revenite la făgaşul normal sau, dimpotrivă, ieşite ; şi invers, aidoma, numai eu deosebirea că perimatele tale veşti (în fond, veşnic aceleaşi) au o destinaţie, în cele mai multe dintre cazuri, nemişcătoare. Radiogramele sînt festive, îndoliate mai rar, fiindcă nu ţi se transmit, şi apoi reprezintă un lux, taxîndu-se cu cinci lei cuvîntul ca oricărui client al poştei, apropo de dorul ţărmului de marinarii lui ; singura

soluţie, la nevoie, stă în abrevieri monstruoase, în virtutea unui cod asumat prin consens de-acasă, dai- care se răzbună prin fatala lipsă de afectivitate. Primeşti, să zicem, de ziua onomastică o hîrtie cu L.M.A., ceea ce vrea să spună *La mulţi ani !,* dovadă mai degrabă a stăruinţei într-o conveţie decît a unei inimoase urări de Viaţa lungă. Căci ce ne-am putea dori aici mai mult decît afecţiunea meşteşugită în cuvinte ?

După ce ne bulucim în jurul celui ce poartă teancul de scrisori, ieşim învingători sau hărtăniţi, aşteptînd ¡Jor- turi mai faste, nu înainte însă de a mai zăbovi în speranţa că vreun amic mai îndatoritor şi mai iute de mînă ţi-a preluat epistola, urmînd să ţi-o dea la prima vedere ; îi cauţi, în consecinţă, pe toţi în ochi, dar nimeni nu dă semne... Valentin, timonierul din cartul ofiţerului trei, îşi plimbă cu ostentaţie pe covertă chipul radios, încununat cu laurii a două scrisori, alţii, cu mişcări şerpeşti, s-au retras în cabine de unde vor reveni transportaţi, vag aerieni, cu acea înfăţişare a oamenilor abia extraşi de sub hipnoză. încerc o imbecilă consolare văzîndu-l pe nea Severin. lupul de mare, cum se mişca abătut în jurul locului unde s-a oficiat actul distribuirii poştei, ca© şi cum ar fi vrut să-l prelungească pînă-şi va auzi rostit numele ; s-a căsătorit tîrziu, la 45 de ani, din dragoste, aşa afirmă, şi fără consimţămîntul părinţilor, e convins că, marinar fiind, nu trebuie să te însori ca să-i încurci pe alţii şi pe tine deopotrivă, dar în ciuda acestor convingeri, tînjeşte după un petec de hîrtie cu semnătura ografă a *proprietăresei lui.*

Nu-mi rămîne decît să aştept Bangkokul, întotdeauna va să zică n-am putut locui integral într-o singură dorinţă, Singaporele inundat într-o baie de lumini a încetat de a mai exista odată cu şansa unei

veşti de-acasă, şi, cu ingrata binecuvîntare pentru superba operativitate portuară, mă cufund în socoteli precipitate : dacii plecăm în seara asta, peste două zile jumătate, hai trei...

— Băi, şoşon ! Băi, coadă de mătură, n-auzişi ? se aude de undeva, din adîncimea coridorului, vocea prea bine dispusă a comandantului, clinele, are scrisoare, îi convine – ia, cheamă-l la mine pe frumuseţea aia tehnică ! Să-mi spună la ce oră s-a înţeles să vină mîine ăia cu manovacumetrul.

Frumuseţea tehnică este şeful mecanic. Urmează deci să aşteptăm nu ştiu ce drăcie necesară sistemului de condiţionare a aerului fără de care ne vom coace categoric, să ne bucurăm deci de foloasele tehnicii modeme, frumoasă promisiune fluturată încă dc-acasă, în stare să ne mai păstreze vii pînă aici în atacurile furibunde ale căldurii tropicale, dar, încă o dată, întotdeauna mi-a fost dat să fac echilibristică derizorie între mai multe dorinţe...

Cert este că vom călca în oraş, amînînd astfel cu patru zile şi jumătate, hai să zic, cinci, mesajul dorit, dacă nu cumva voi amina proporţiile funeste ale altei deziluzii. Şi-atunci voi vrea Haiphongul, cu tot simţămîntul penibil <»că umblu prin lume numai ca să dau de o scrisoare.

încă-i bine ! ar zice Mihai, cu ochii umezi. Se împart banii pentru a doua zi, se alcătuiesc, pe opţiuni amicale, cele două grupe ce vor ieşi succesiv în oraş, eu avînd privilegiul să le populez pe ambele.

Ne strîngem pe puntea de promenadă, înconjuraţi de luminile vaselor în staţionare şi proiectaţi cu propriile noastre lumini, din perspectiva altora, pe jarul colorat intens al oraşului. Nu ne putem plînge de evenimente fiindcă, în cercul aburos întreţinut de becurile palide ale punţii, îşi face apariţia stagiarul nostru ; poartă un maieu perforat, ud de transpiraţie, pe care şi-l înclină, ai zice,

ceremonios, în faţa cîtorva inşi, în căutarea, desigur, cu interes a unei anumite persoane, identificată în cele din urmă în aceea a lui Stelică, întunecatul timonier din cartul ofiţerului doi.

— Aveţi să-mi daţi rest şinşpişănţi – zice, cu coatele proptite în tăblia mesei de ping-pong, aşteptînd răbdător să se producă revelaţia interlocutorului. Nu ştiţi ? Aia şinşpişănţi !

Dar revelaţia nu se produce.

— Care... ? Ce... ? Care, dom'le ?

Balaurul e complet străin de contractarea vreunei datorii şi rămîne aşa. cu o falcă căzută a adîncă perplexitate.

Aia şinşprăzăşi şănţi ! îşi bagă stagiarul zîmbetul său îngăduitor şi agresiv totodată în nasul timonierului care se bucură, printre altele, de o mobilitate mai lentă, deşi sigură, a procesului de gîndire. Ah ! V-am confundat ! aude omul înainte de a se fi adunat pe deplin, şi trupul îndesat al stagiarului dispare în umbra coridorului, ho- tărît să-şi ducă afacerile la bun sfîrşit. După cum îl cunosc, şi le va duce, chiar dacă va trebui să calce peste cadavre.

De ce mi-o fi fost dat să nu încap integral într-o singură dorinţă ? Nu mi-ar fi trebuit decît o scrisoare !

Nedezminţindu-şi punctualitatea cu care ne-a tratat încă din clipa sosirii, portul îşi trimite şalupele la ora cuvenită, cu precizie de secunde ; accesul pe uscat se face prin rada de est, favorabil prilej de a contempla de pe mare, graţie unui lung ocol, panorama măreaţă a oraşului străjuit de coloanele zgîrie-norilor în continuă înmulţire, după cum o

dovedesc crochiurile aeriene a încă doi coloşi aflaţi în construcţie. La poalele acestora, adevăratul Singapore, cîştigînd în monumentalitate austeră, pare să-şi piardă, cel puţin văzut de departe, integritatea sa la care au colaborat zecile de ani ce-au succedat gestului de ctitor al lui Raffles. Ne împărţim privirile între acest conglomerat urban, numai de departe rece. şi silueta *Vrancei* ancorată în pădurea de catarge a radei estice, aflată pe picior de plecare spre ţara, pe care personal o iscodesc cu neameninţată nostalgie de pe poziţia devenită sigură a condiţiei melc de mergător înainte.

La Clifford Pier, o învălmăşeală de şalupe ce fac legătura între vase şi ţărm – foarte puţine nave acostează la chei, celelalte rămînind în ancoră – sînt preambulul cald al acelei agitaţii fierbinţi pe care, din lipsă de termen comparativ, n-o pot numi decît orientală. Oraşul ne ia urgent în primire încă de pe Collier Quai, asimilîndu-ne – pe mine, pe doc, şi, vai, pe stagiarul gata să împartă cu noi pînă la sfîrşit peripeţiile voiajului – asimilîndu-ne deci mulţimii lui febrile şi zgomotoase, ca însăşi şuvoi în permanentă hărţuială fluidă cu şuvoiul maşinilor, blocîndu-se unul pe celălalt sub ochiul neobosit al semafoarelor, sau chiar îmbrăţişîndu-se violent, carne şi fier, motoare şi inimi, intr-o magmă arzătoare acolo. în miezul străzii, ca să ilustreze nu condiţia umană, nici condiţia mecanică ci pe aceea a totului numit Singapore. Aflat, natural, în posesia unui punct personal de vedere şi a unei ţinte, te simţi buzunărit *de ele încă de la primul pas pe chei, redat acestui megalopolis reprezentînd contribuţia cinstită a întregii umanităţi, doar prin instinctul de conservare a propriei materii şi, desigur, prin fizionomie. Trebuie să treacă timp ca să te poţi reidentifica, să-ţi poţi regăsi ritmul şi orizontul făpturii, dar abia e prea tîrziu, şalupa

nu aşteaptă şi oraşul ţi se închide în urmă înainte de a ţi se fi deschis cu adevărat.

Pornit din buzei oceanului, pentru că Singapore, ca şi Constanţa, sînt oraşe venite de pe mare, *Oraşul Leului,* pare să-şi gradeze tensiunile urbane în sens contrar proporţiei intereselor care-l mistuie ; sediul marilor afaceri, localizat în vecinătatea ţărmului, îşi asumă demnitatea mai mult sau mai puţin enigmaticii a înaltelor edificii cu

firmele societăţilor bancare de asigurări, de import-ex- port, precum şi ale diverselor agenţii maritime ; fluviile capitalului foşnesc imperceptibil în briza răcoroasă a aerului condiţionat ce răbufneşte pînă în pragul zgîrie- • norilor la rădăcinile cărora veghează indieni masivi cu chip de efigie înfăşurat în turbane şi bărbi albăstrii. Elisabeth Walk, piaţa Raffles cu clădirea Parlamentului şi cu Victoria Memorial Theater (acolo unde, pe seară, în rătăcirile mele solitare am dat, fără nici o premeditare, nas în nas cu însuşi ctitorul urbei, reconstituit în mă- rime naturală şi orbit de reflectoare) se lasă contaminate de aceeaşi relativă linişte, mai degrabă discreţie, apanajul grandioaselor urzeli financiare, mărturisind, prin rarefierea umană şi ea relativă, masiva concentrare a beneficiului. Gentlemeni roşeaţi, cu bustul traversat de bretele, îşi poartă chipurile impenetrabile ca nişte safe-uri între două office-uri, dispărînd în puţurile orizontale ale holurilor sub privirea profesional-amabjlă a cîte ''unei secretare frumoase, locuitoare solitară a unui hectar de pardoseală mozaicată. Reclamele înseşi, de proporţiile unei catedrale, proiectează posibilul firesc în ostentaţie grandilocventă inhibînd dorinţele, punînd stavilă opţiunilor banale şi îndepărtîndu-le către zonele mai joviale ale oraşului. *

Căci, dincolo de austeritatea ce domină reşedinţa marelui business, se desfăşoară pitorescul exploziv

al micilor interese mercantile, răcnite cu toată gura, trăgătoare de mînecă, revărsate în stradă cu minimă vigilenţă tocmai pentru a te împiedica de ele. Sensul ireversibil al civilizaţiei cu tot cortegiul ei de cîştiguri şi de servituţi se identifică cu cel al oraşului, împlîntîndu-se tot mai adine în Singaporele de odinioară şi cucerindu-i de pe acum, cu desăvîrşire, cerul, prin trufia dominantă a zgîrio-norilor. Linia imaginară ce desparte cele două teritorii.

calculul de surîs, protocolul de tocmeală, simbolul ezoteric al mărfii de marfa însăşi, colorată şi gustoasă, masa tratativelor lîncede de tejgheaua chinezului se modelează mereu după raţiunea rene a marilor interese. Oraşul chinezesc, malurile rîului Singapore pînă la vărsarea lui în ocean, bîntuit de febra mărunţilor intreprizi, de şam- pane şi tongkane, de traficanţi obscuri – indieni pletorici, chinezi cu feţe pergamentoase, malaezieni subţiri şi reptilini —. de aburul condimentat al mîncărurilor fierte pe tarabe şi de foşnetul senzual al sariurilor îşi ajustează z marginile sub cuţitul tăios al cerinţelor edilitare moderne, ' codind fără întrerupere. Deocamdată mai are de unde.

*

Primul nostru drum îşi are la capătul său clădirea cu cîteva zeci de etaje a lui American ban/c pe care o sfidăm oferindu-i spre schimb, în moneda locului, modestele noastre diurne ; o ambianţă glacială la care contribuie aerul condiţionat la temperatura unei zile răcoroase de toamnă, ancadramentele, cromate, mobilierul metalic, redus la o funcţionalitate de-a dreptul indecentă şi slujbaşii austeri emanînd parcă mahmureala nobleţii princiare căzute Jn mizerie. Pe mine, personal, mă inhibă acest gen de atmosferă căreia îi acord dintru început, nu

ştiu neapărat de ce, o pornire ostilă ; dar stagiarul nostru dispune de o admirabilă putere de adaptare la situaţie, nu atît ridicîndu-se la înălţimea ei cît coborînd-o la nivelul facultăţilor proprii de înţelegere şi acţiune. Are un soi de jnocenţă tenace, marcă de colonizator, la urma urmei amuzantă dacă reversul ei nu i-ar viza tocmai pe concetăţenii lui.

În aerul ăsta rarefiat de viaţă vrea deodată un uîşeu *public.'* Ţine el să-şi precizeze astfel raporturile cu dolarul. „Bine că nu vrei un *vişeu* privat”, zice *doc* cu năduf

celui căzut în recidivă, fiindcă s-a mai întîmplat şi în grădina zoologică din Colombo, şi biata noastră călăuză, acelaşi doc, a trebuit să-i caute pînă la ameţeală instalaţia sanitară cu pricina. în orient, din auzite şi din constată- rile-mi proprii, adepţii lui Vespasian se pot număra pe degete, de unde dificultatea depistării edificiului. începe un dans buimac pe coridoarele roase de tristeţea morbidă a luminii artificiale, cu tatonări de uşi mohorîte, cu priviri piezişe, prepuelnice de cerberi cu barbă, pînă cînd lucrurile se restabilesc şi ieşim, în sfîrşit, în lumina sănătoasă a oraşului.

După vizita obligatorie la Poştă, iată-ne luînd în piept mulţimea pestriţă a străzilor comerciale către dughenele *Moskva, Nahodka* sau *Novorosiisk* care, alături de bazarul din apropierea cheiului, o cale îngustă, întunecată şi lungă de cîteva sute de metri, populată de negustori indieni agresivi şi bîntuită de toate ispitele convenabile, consti- . tuie destinaţiile familiare ale marinarilor ; atît de familiare, îneît nu e deloc surprinzător ca, adîncit în calculele cumpărătorului, să te simţi tras de mînecă cu „Vazili, Vazili, bă, Vazili, ia umbrela, tri giumati...” Celelalte magazine, adevărate imperii comerciale ca *Peninsula, Eastern* sau *Chincse Emporium,* cu ambiţia aproape satisfăcută a totalităţii şi cu aceea cam abuzivă a valorii, sînt doar locuri de pelerinaj pentru cei cu inima tare sau pentru cei ce nu pun preţ pe bunurile pămînteşti. Le ocolim şi noi, citadele inaccesibile buzunarelor noastre, şi cu tîr- guielile făcute ne abandonăm acelei conduite specifice’ marinarului constînd dintr-o leneşă contemplare a panoramei lumii ; un salut vesel adresat cine ştie cărui necunoscut prea curios la vederea fizionomiei tale vremelnic importate, o privire furişă urmată de un gest apreciativ]a adresa

vreunei fuste incitante, preţăluirea îndelungată a unui obiect de pe o taraba pe care n-ai de gînd să-l cumperi...

Ne aşezăm pe marginea unui pod care traversează rîul Singapore în apropierea vărsării lui în ocean, avînd dedesubt colcăiala frenetică a sutelor de şampane cînd, deodată, bravul nostru stagiar, hotărît, se vede, sa-şi impună personalitatea celei a Singaporelui, îşi duce mîna la buzunar şi păleşte : în graba tocmelii, la *Moskva,* a lăsat în plus *nişti paroli.* Urmează un monolog patetic presărat cu făgăduinţă de *cinsti,* rugi şi modulări lăcrimoase, dai* nimeni nu se încumetă să apuce drumul îndărăt pe o căldură infernală şi mai ales într-o perspectivă cu totul incertă. Cineva îl sfătuieşte să considere că ne-a *făcut cinsti,* poftim, cu paralele pierdute, dar stagiarul, sîngeros la pagubă, ne supune unui tir de lamentaţii atît de violent, încît mă grăbesc să-mi asum riscul peregrinului solitar în adîncimea oraşului, buimăcitor caleidoscop de imagini pe care memoria nu mi le va developa niciodată.

Spre seară, sub acoperişul ocrotitor al unei staţii de autobuz pe care pîrîiau picăturile grele ale unei ploi torenţiale, m-am oglindit o clipă numai, în perechile de ochi codaţi ai semenilor mei întru aşteptare, întorşi instantaneu în direcţia contrară privirii mele ; a fost fulgerarea unui intens fior de singurătate şi impulsul grabnicei reîntoarceri.

...De ce oare nu mi-au scris la Singapore ? Să mă fi legănat şi eu într-o singură dorinţă.

24 februarie, marţi.

Plecăm abia spre amiază, minaţi de hărnicia motorului oare pare să nu obosească niciodată, iar eu personal îmboldit de fluturarea posibilă a unei scrisori ce m-ar.

aştepta la Bangkok. Dai' cu simţul treaz al cronicarului înălţat peste micile lui neajunsuri. în măsura în caro nu sînt tipic marinăreşti, încerc să privesc obiectiv evoluţia voiajului, departe de a fi simplă goană privată spre dovada poştală a neuitării mele.

Sîntem încă la început ; nostromul afirmă chiar că, practic, nici n-am plecat din Constanţa, şi totuşi ne-am desprins deja de trecutul numit casă, familie, întîmplările de ieri au devenit sentimente, cei de pe ţărm au căpătat o neliniştitoare autonomie de mişcare în spatii de timp deja nemailocuite decît de memoria închegată a rătăcitorului.

Abolit în primele zile de freamătul recentei despărţiri, prezentul imediat se instaurează despotic, căpătăm identitate de insulari dispuşi să ridicăm proporţiile măruntelor evenimente insulare la rangul istoriei planetare şi, desigur, va veni vremea cînd, sătui şi de el, de prezent, vom tatona marginile viitorului, similar cu trecutul îndepărtat al începutului, demonstrînd şi noi. dacă mai era nevoie, suişul ciclic al existenţei.

Sărăciţi prin însingurare şi refăcut i prin solidaritatea celor singuri ! Privirea, reglată pentru depărtări, poposeşte după un zbucium inutil în cadrul strimt al vaporului pentru a se împărtăşi din ce se găseşte la îndemînă. încep?, să spui sau să asculţi cu nemărginită răbdare, devorezi manii, comportamente, biografii, te descoperi altul în împrejurări insolite, scâlciat prin reducere la dominanta psihică, adăugind sau scăzînd din stima personală, faci un pas pe covertă şi-l aduci alături pe celălalt cu conştiinţa timpului închis şi nepăsător ca oul într-o găină. În asemenea situaţii se nasc amiciţii puternice de durata unui voiaj, fiindcă de multe ori voiajele următoare conspiră la alte combinaţii, rămînînd doar

şansa unei întâlniri pe o stradă în Anvers sau în radă la Karaci, atît cît ţine ştergerea unui bord de altul ; se nasc resentimente din

te-miri-ce, fragile dar stăruitoare prin alimentarea lor cotidiană, fiindcă nu poţi să nu te vezi, şi ochiul e iritabil, eventuala distanţă pe care ai pune-o între tine şi celălalt fiind doar un prag între două cabine ; se consolidează obsesii colective, unul sau altul căpătînd, graţie firii lui aparte, popularităţi de vedetă comentată pe toate punţile, evocată salvator în clipe de monotonie, mimată cu talent [1] pentru a alunga tristeţea... Lui, vedetei, i se consacră uriaşe porţii de timp a cărui raţiune nu e decît să se petreacă.

Şi iar stagiarul. încerc să n-am nimic mai mult cu el decît cu ceilalţi, şi nici mai puţin, drept dedus, în fond, din obligaţia convieţuirii. A fost impiegat de mişcare prin ţinutul Fălciului, a urmat o *fără frecveyiţă* a unei facultăţi tehnice şi a schimbat trenul cu vaporul după un scurt intermezzo didactic ; fără el, încarnarea diafan-îndesată a unei inocenţe agresive * unice – deşi la vîrsta lui de peste patruzeci inocenţa începe să se cheme altfel – această contradictorie mişcare poziţională ar părea totuşi posibilă şi onestă ; odată însă introdus el în ecuaţie, cu carne şi opinii, aceeaşi evoluţie în timp, fără a înceta $ă fie verosimilă, îmi inspiră sensul amar a ceea ce s-ar putea numi logica compromisurilor. • Stagiarul nostru împrumută toate aparenţele expulzaţilor prin uşa din faţă ; fiecare comisie de examinare din viaţa lui, sîcîită pînă în străfunduri, i-a dat nota zece la tenacitate, abandonîndu-l înainte cu media aritmetică la limită, incapabilă să mai raţioneze că disperata ei mărinimie devine premiza altei pretenţii tenace. Rezultatul de pînă acum al acestui lanţ de compromisuri, ajuns ofiţer stagiar la maşină numai din nevoia acută de personal a Navromului, e vedeta noastră, prilej de amuzament dar şi de antrenament moral cotidian.

Ies la pupa, conform unei mai proaspete deprinderi, pentru a vedea cum oceanul înghite lacom ultimele firimituri de pământ, şi dinapoia mea răsare nea Vasile. omul cu *n-am,. nu se poate ;* căldura i-a macerat carnea subsuorilor albite din belşug cu pudră de talc, dar asta nu-l împiedică să rămînă volubil în spaţiul unor manifestări extravagante de genul celei de mai sus. Pare, uneori, desprins din concepţia unui regizor duhliu, cu o viziune proprie asupra figuraţiei dramatice ; iese, de pildă, dintr-un cotlon, mai degrabă mărunt, îndesat, solid, îmbrăcat intr-o pereche de pantaloni scurţi şi decoloraţi cărora le-a adăugat nişte garnituri albastre, şi fără ca vreunul, prezent în scenă, să-l îndatoreze cu vreo replică, îngînă : „Am o fată şi-un flăcău, măi, dar mai bine ser-vesc eu”. Şi dispare în alt cotlon, lăsînd în urmă destulă nedumerire. z

Acum însă e preocupat de altceva :

— Ce-a făcut stagiarul, am auzit c-a făcut *panaramă-n* oraş, înţelegi ? Dom’le, ăsta nu-i om ca toţi oamenii, înţelegi ? Uite, eu, înţelegi, eu-l cunosc pe tatăl dumitale, ia să-l întrebi de nea Vasile, să-ţi spunii el, înţelegi, că amîndoi am lucrat în aceeaşi problemă. Eu am ieşit din *meai* fiindcă s-au făcut atunci reducerile alea, nu că... Dar eu făcusem strungărie, dom’le, înainte, înţelegi ? Cînd, ehei, la tinereţe ! Dracu’mai ştia să învîrtă de manivele, acolo trebuie cap, trebuie ochi, exerciţiu. Unde să mă dea, unde să mă dea, înţelegi ? Hai la *iale,* să mă ocup cu spaţiul. Nu mi-a plăcut, înţelegi, să-mi sparg capul cu toţi nebunii, să nu faci pentru alţii dar să faci pentru el. Că-i şef ! Pace bună ! M-am încadrat la Navrom, hai, zic, să mă apuc din nou de strungărie, ca să mă ţină, înţelegi, opt luni pe tuşă la serviciul personal. Am făcut o cerere şi m-a dat pe *Predeal.* Unul venea *fă asta,* altul alta, înţelegi, ’eu tămîie ! Am pus

animalul la treabă,

înţelegi,* munceam şi peste program pînă m-ain deprins, am învăţat. Dar cu ăsta, înţelegi, stagiarul, nu merge, dom'le ăsta-i comod, nu pune mina, înţelegi, că se murdăreşte..."

Pe puntea îngustă frontală de la • poalele castelului pupa, doi băieţi de-ai lui nea Titi foarfecă, între două plesnituri de matagon, aceleaşi isprăvi ale stagiarului în vecinătatea lui Chirilă, motoristul, aflat în cartul său liber, care mă întîmpină încă de departe :

— Hello, raitere, cum e cu stagiarul ? Vrea pipi la American bank ? He, he ! Am auzit că şi-a găsit banii în buzunar, ăia pe care zicea că i-a uitat la Moskva, ai, he, he ! Asta te. bagă-n tribunal, să mor, raitere ! mai zice, şi se strînge cit e de mare, se chirceşte ca să-i facă loc şefului mecanic care apare dinspre babord cu mina omului istovit de rafalele unui ris ce-l anunţase cu mult înainte de a fi văzut

— Ce vorbeşti, domnule, mi-a povestit doctorul toată istoria. Cine l-o fi făcut p-ăsta inginer ? Auzi, ştii ce făcea ? Curgea de undeva niste ulei, de la o garnitură proastă, şi el, cu stupă în mînă, în genunchi, ştii ce făcea ? Ai ? Ha ! Ştergea unde cădeau picăturile, domnule ! A fost el în stare să mă scoale că s-a stricat frigiderul, să mor de inimă, nu altceva, gata, ne-am ras, auzi, şi cînd colo... Domnule, ăsta ne bagă la fund dacă nu sîntem atenţi, ce mai !

... Şi timpul înţelept se scurge, nisip, printre cuvinte deşi, oricît de înţelept ar fi, nu poate scăpa fără o scrisoare la Bangkok pentru subsemnatul.

25 februarie, miercuri.

06.48 Defecţiune la giroscop. Se naviga după compasul magnetic (potrivit prilej pentru căpitan 'de a-

mi explica

»

pe îndelete felurile declinaţiilor magnetice şi fidelitatea vechii busole, neîntrerupt martor de acolo, de pe puntea etalon, al hachiţelor giroscopului care, ca orice lucru modern, e complicat şi deci plin de mofturi. La un moment dat, o sonerie inexplicabilă îl smulge pe *chief* din alocuţiune proiect indu-l spre telefonul în direcţia căruia, vai, mă aflam. în ultima clipă am evitat un impact care ar fi putut intra în analele dureroase ale memoriei mele.)

09.30 înlocuirea a două bolţuri de la cranicul 4 şi sudarea vîrfului forfecat al fleşei (prilej pentru acelaşi căpitan de a-şi demonstra măiestria de sudor căreia i s-a consacrat cîndva cu pasiune ; a fost mai întii ceremonialul îmbrăcatului – combinezon, şorţ de piele, mănuşi, ochelari de protecţie, fiecare gest. distinct ca într-o învestitură episcopală, mască sobră, jerbă de scîntei pe pasarela cranicului ; cer serrín, vizibilitate bună ; mucul ţigării căpitanului cade pe platformă, piciorul masiv îl caută pentru a-l extermina, dar cade alături, pe laba ajutorului mecanic, strîmbat de durere ; sudură excelentă cu jertfele aferente).

Şi dacă totuşi la Bangkok nu mă aşteaptă nici o scrisoare ?

<

26 februarie, joi : Ar fi imposibil ! Cer senin, vizibilitate bună. 15.34 Funda ancora tribord, 5 *chei de lanţ la apă în. rada portului Bangkok. În aşteptarea pilotului:*

27 februarie, vineri, : 05.00 Pilot la bord. 05.21 Ancora la post. 05.35. Pilot fluviu pe Mae Nam Chao Phraya, drumuri practice spre Bangkok. Control

vamal. 11.15 Stop maşina, manevră acostare cu tribordul la chei. 11.25 începe descărcarea : negru de fum şi aluminiu.

Tir concentrat de priviri asupra scării; dacă agentul va păşi cu dreptul pe covertă, aşteptările mele n-au fost zadarnice.

Ipostaze culese cu inima neştiutoare încă dacă voi primi sau nu veşti de-acasă :

• Mr. Dawood, ship-chandlerul (negustorul care aprovizionează navele) nostru din Singaporc, ne-a pricopsit cu o mulţime de calendare de pe paginile cărora, din poziţii studiate, ne privesc o duzină de malaeze îneîntătoare. Cea din luna curentă, cu ochi plini de langoare, umeri rotunzi şi sini iţiţi cu meşteşug din răscroiala veşmîntului, ne contemplă de pretutindeni – din cabine, din careu, club, sală de mese – cu aerul ei multiplu-aţîţător, şi nu ştiu, e adevărat sau îmi place mie să cred, am devenit brusc mai tandri şi mai buni.

•* Nea Ion, supranumit răutăcios *Donald* pentru vocea lui cochetînd cu timbrul celebrului personaj aripat, îşi instalează la pupa, -călare pe o bintă, nelipsitele-i cercuri olimpice. Discuţia celor din jur continuă netulburată ; pe o mare rea, o sumedenie de pescadoare gemene se zbuciumă teribil, şi oamenii comentează calificat munca ingrată a. pescarilor. Nea Ion prinde o clipă de .tăcere-şi : „Cînd eram odată cu Cutărache...”. „Mai dă-l în mă-sa şi pe Cutărache !” îi replică unul, peste umăr, şi discuţia revine pe făgaşul dintîi, în chestiunea pescadoarelor.

• Nostromul şi-ai lui s-au întrecut pe ei înşişi ; din • ţăcănit de maţagoane, raşchete şi pensule, vaporul nostru care părea scos din fundul apeijncepe să arate altfel. Oricare ar fi mulţumit de performanţa : nea Titi nu, fiind victima unor criterii estetice insuportabile. în chiloţi de baie, cu chipiu şi ochelari ridicaţi pe frunte,

muşchiulos

şi incredibil de alb după atîta soare pîrjolitor (sau poate tocmai de aceea) pare un amiral scos la pensie, întors la îndeletnicirile lui de matelot din juneţe. Frumos înseamnă frumos. Dar cînd spui *ssălbatic de frumos* ? Ei ? E altceva. Mă zgîndărc cu privirea, dă să-şi reia preocupările, dar îl zăreşte pe nea Mitică, şi un gînd încă nedezvăluit îi face să clipească pleoapele încreţite : „Mitică, băi, Mitică ! Ia fă-te-ncoa, puică !” Omul *care a speriat vestul* se apropie, precaut, cu ţigara stinsă, spînzurînd între buze, gata să pareze unul din atacurile tipice ale nostromului. „Durte la căpitan şi cere-i o ţigară pentru mine ! Spune-i că l-am rugat, eu, ai înţeles ? Băi ! îl readuce pe omul pornit să execute. Păi, aşa te duci ? Ca un golan, ca un cerşetor ? Nu te duci să dai, nu-i aşa ? Te duci să ceri. Fii lord, ce mama dracu’ ?”

° Nea Bota, maistrul lemnar, jubilează la prova. A primit la Singapore scrisori cu duiumul ; fata i-a scris că a terminat facultatea şi urmează să susţină examenul de diplomă, băiatul cel mic a isprăvit Institutul de Marină fiind repartizat pe *Azuga,* şi viitoarea soţie... Poftim ? Viitoarea soţie, femeia cu care urmează să se recăsătorească îi scrie că...

Oh ! Şi ibricul ? Cheia pe care a pus-o sub ştergător la uşă ca s-o ridice tot el cînd se va întoarce ? Măcar compasiunea mea, unde mai este ? Hm ! Pîrdalnica asta de viaţă !

o Bangkokul ni se anunţă de departe cu o groază de suspiciuni mărturisite într-o mie şi una de declaraţii şi inventare personale la care lucrăm toţi pe întrecute ; ca şi cum identitatea noastră de cetăţeni ai unui stat socialist s-ar putea rezuma liniştitor pentru siamezi în numărul perechilor de chiloţi şi al maieurilor de care

dispunem. Ce să facem, ne împlinim datoria. Un hîtru întreprinzător şterpeleşte foaia vamală a stagiarului care face pe loc înconjurul vaporului : una *tigaie cu coadă uzată ; una pereche papuci de casă uzaţi...* La ce bun toate aceste declaraţii de uzură avansată ?

° Din Suez şi pînă aici am suferit cumplit de căldură în vecinătatea inertă a sistemului de aer condiţionat. Am aşteptat Singaporelc de unde urma să procurăm un mano- vacumetru fără de care, ni s-a explicat, ar fi riscantă exploatarea instalaţiei. lată-ne năduşind la fel de abundent lîngă o instalaţie dotată şi cu manovacumetru. Fără să-mi dau seama dc urmări, intrat condamnabil de uşor în postura intrigantului, *mă dau* jovial la şeful mecanic răspunzător, în fond, de soarta mecanismelor noastre ter- moreglatoare, în prezenţa comandantului, nu neapărat provocînd, cît mai degrabă catalizînd o mai veche animozitate dintre cei doi *mari.* „Bravo, scriitoraşule, bagi fitile la comandant, ai ? „ mă mustră amar şeful, şi nu regret decît că tocmai atunci bietul om îşi celebra a nu ştiu cîta aniversare ; în tăcerea şi singurătatea lui, e-ade- vărat. deşi tot aniversare s-ar chema.

Am impresia că *meridianul zero* începe să-şi ceară drepturile.

*

Zori cenuşii, smulşi dintr-o noapte înăbuşitoare şi umedă vestind apropierea junglei. O baltă întinsă, delta fluviului Mae Nam, ne iroseşte o bună parte a dimineţii pînă cînd în prova se limpezeşte intrarea năzuită, străjuită de pereţii abrupţi ai unei vegetaţii delirante. Plutim apoi, vreme de cîtcva ore, de-a lungul unei căi împînzite de bărci suple cu motoare puternice, avînd într-o parte şi-n cealaltă perspectiva tulburătoare a junglei tailan-

deze; o întrerup mici aşezări urbane în miezul cărora înfloresc superbe temple înconjurînd cu smălţuiri polichrome şi ornamentaţie contorsionaţi! ipostaza adîncită în meditaţie a ci te unui mic Budha.

Bătrîneţea este suferinţă, boala este suferinţă, să fii unit cu ceea ce nu iubeşti este suferinţă, după cum tot suferinţa este să fii despărţit de ceea ce iubeşti, să nu-ţi realizezi dorinţa este suferinţă. Să nu-ţi realizezi dorinţa de a primi o veste de-acasă se numeşte deci suferinţă. Care atitudine dintre cele patru propovăduite de înţelept mi-ar trebui împărtăşită dacă agentul nu-mi va păşi cu dreptul pe covertă ? Negarea, resemnarea pasivă, escamotarea faptului sau lupta ? Lupta împotriva cui ? Cred că marele Budha a ignorat perfidia depărtării.

La Samut Prakan, pe malul estic al fluviului, ancorăm pentru a îmbarca vameşii şi ne abandonăm iar, conform tipicului, aşteptărilor confuze, cu privirea vlăguită din interior de temeri aprinse ; un mal ticsit de şampane şi pontoane locuite îşi trimite spre noi, prin curenţi calzi şi lîncezi, izul iute al bucătăriilor orientale, în vreme ce vis-ă-vis se desfăşoară jungla pe al cărei fundal aţipit, o. singură înjghebare pare să concentreze mişcarea locului : o construcţie dreptunghiulară sprijinită pe piloţi, cu acoperişul din frunze de palmier şi cu un pridvor înca- drîndu-i faţada pe care se agită, întocmai ca pe o scenă, membrii unei familii în febra vieţii zilnice. Binoclul are ceva din insolenţa privitorului prin gaura cheii, detaliind siluete şi gesturi, apropiind aparent, pînă la distanţa braţului întins, chipul tînăr al femeii ciucită lîngă foc şi pe cel concentrat al bărbatului izbind cu lovituri amuţite de depărtare cercurile unui butoi de o formă ciudată ; şi ne urnim, în sfîrşit, cu imaginea lor în treptată scă-

dere, pînă cînd clădirile strălucitoare, albe ale oraşului încep să se depene în tribordul nostru.

Manevre, marşuri înainte şi înapoi, ultima trepidaţie a motorului şi zvîcnetul parîmelor întinse, nu mai exista nimic decît cheiul şi scara, pîndesc o servieta, un *hello* vesel cu accent tonal şi un pas – dreptul sau stîngul ? – apăsat cu nădejde pe fierul covertei. Chestiunea e : va fi sau nu Bangkokul ?

îl recunosc fără a-l fi mai văzut vreodată. El c omul ! Urcă cu siguranţa deprinsului, are servieta obligatorie, şi înainte de a călca pe covertă ne aruncă heZlo-ul de rigoare, păşind cu dreptul aşa cum trebuia să păşească.

Mincinosul ! Mincinosul !

BANGKOK. NOUA ZILE DINTR-O VIATĂ

Unul dintre eroii lui Joseph Conrad, poate Conrad însuşi, are revelaţia Orientului călcînd în universul lui, după o groază de peripeţii, tocmai pe poarta Siamului ; extenuat, traumatizat psihic şi fizic, priveliştea insolită îi pare izbucnită din adîncul său, obiectivarea miraculoasă a unui vis extatic cu şoapte indistincte de eucalipţi şi arbori de santal, cu soare tropical ricoşînd orbitor în policromia templelor, cu infuzie de arome şi de poveri olfactive.

îndreptăţindu-l de atîtea ori pe cuvînt pe acest ctitor al nostalgiilor mele, am avut prilejul de a-l îndreptăţi de astă dată în cunoştinţă de cauză, păşind pe aceeaşi poartă exact cu senzaţia eroului său, aceea a unui Orient pe jumătate material, pe jumătate plăsmuit de propria-i somnolenţă visătoare a spiritului.

Au fost de-atunci nouă zile, timp relativ suficient spre a face lumină în conglomeratul impresiilor de forme, miros şi culoare tăbărîte brutal asupră-mi cu complicitatea iluziei ; sfîrşitul, oricît de confuz din

pricina atîtor servi-

Iuţi ce pasc nădejdile de peregrin ale marinarului, mi-a relevat imaginea unui Orient departe de a fi prelungirea fascinantă în realitate a unui vis de juneţe ; plecat în- • tr-adevăr din el, din vis, din dorinţa ingenuă de fermecă-toare risipă în toate aspectele ei senzoriale bănuite şi nebănuite, Bangkokul răzbeşte în ordinea spiritului ca o deziluzie şi ca o confirmare. Deziluzia îmi aparţine, o merit; statuia maestrului meu modelator de candori ju-venile se clatină ; oglinda misterioasă de cristal adînc a ceea ce, în concepţia lui Conrad, reprezenta chintesenţa Orientului încremenit de-a pururi în forme şi culoare se tulbură sub oxizii unui freamăt eretic. Confirmarea aparţine timpului şi tuturor şi, recules, încerc să mi-o aproprii.

Evenimente tulburi care au ţinut oraşul într-o ten-siune nepropice hoinărelii mi-au scurtat cărările şi la Bangkok pînă la convingerea încununată de tristeţe că m-am născut sub o zodie proastă ; convingere, fireşte, egoistă şi întrucâtva trădătoare a unei condiţii asumate voluntar, aceea a marinarului trăitor sub o zodie specială, nici bună, nici rea, pe care cu o ostentaţie, ce-i drept, puţin cam vehementă, mi-o vedeam fluturată prin faţa ochilor de către comandant, cel investit cu puterea de a dispune.

îmi impusesem să mă tratez ca pe un personaj între ceilalţi, tolerant la opinii, disponibil la schimbări de optică, să nu-mi iau partea 'niciodată ci doar să încerc să mă explic într-o conduită impusă de lanţul viitoarelor situaţii bănuite imprevizibile. în ce priveşte chestiunile de principiu, îmi propusesem să nu finalizez decît tîrziu, la întoarcere, şi să nu privesc pieziş decît ceea ce-i privit pieziş de către toţi fără

excepţie : numai astfel, gîndeam, aş putea pleda sentimentul mării din intimitatea celor ee-l inspiră, avînd în caz contrai- alternativa imposturii şi a eşecului.

Cel puţin intr-o direcţie nu m-am dezis, în aceea presupusă a imperfecţiunii mele. într-o zi mizerabilă a cărei ceaţă persistentă mi se rostogolea bolovănos în plămini. cînd aşteptarea unei şalupe promitea să devină veşnică, m-am certat sîngeros cu căpitanul, tocmai cu blajinul nostru *chief,* pornind de la un motiv a cărui inconsistenţă îmi trezeşte şi acum o nesfîrşită jenă : care-i mai mare, Tom Jones sau Humperdink ? Jenant era că, în ce mă priveşte, nici unul dintre cei doi gu rişti nu-mi spuseseră nimic pină. în clipa disputei, deşi asta nu m-a împiedicat să-l spştin cu patimă tocmai pe cel contestat de interlocutorul meu. Ce să fac, raţiunea rece şi lucidă, mai ales în circumstanţe inconfortabile, nu poate face întotdeauna casă bună cu alcătuirea noastră de carne şi sînge. Singura scuză a jenei mele ar fi aceea că şi căpitanul s-a certat cu mine, oferindu-mi astfel senzaţia liniştitoare a unei solidarităţi în imperfecţiune.

Cît priveşte adeziunea mea la principii, încadrarea fără crîcnire în normele convieţuirii pe un vapor plecat în cursă, aici lucrurile, au început să se complice puţin, şi n-am nici un motiv să mă cruţ dînd numai pe seama altora vina interpretării după plac a acestor principii. Ar fi trebuit să deduc de la bun început că şi în această direcţie firea noastră nesuferită ne joacă destule ren- ghiuri, că, adică, tot noi, strîmbii, dăm Ynăsura concretă a dreptului.

lată-mă deci un imperfect total, irascibil, abuziv, şi pe deasupra instalat amarnic în postura de nedreptăţit, pre- tinzînd în faţa unei reticenţe de la un punct, o

socoteam,

inexplicabila, preţul pe loc al biografiei mele îndelung nostalgice şi pe cel al absenţei de-acasă, nedomolită nici măcar printr-o scrisoare : am venit la Bangkok, vreau să văd Bangkokul, nu ? Să-ţi numeri la nesfîrşit paşii pe o punte limitată la numai o zvîrlitură de băţ de necunoscutul proteic şi vibrant pe care nu-l vei mai-putea călca vreodată mi se părea de-a dreptul monstruos. Celălalt mal al fluviului găzduia fantastica junglă, materia vegetală în zbuciumul ei paroxistic, drojdia aţîţătoare a atîtor vise şi, de ce nu, un reper trainic în universul cunoaşterii, în timp ce, pe bord, găzduiam două bărci zdravene, înţepenite în cavaleţii lor şi trăiam ore inutile în monotonia exasperantă a atîtor aşteptări. *Nu se poate !* Interdicţia mă apăsa dureros, îmi recidiva senzaţiile infantile de frustrare fără motiv. Argumentul cum că *ia să gust* şi eu vie fu *marinarului',* trezea în mine reculuri furioase, de spontană inaderenţă la o condiţie altfel principial asumată. Pătimaş prin forţa împrejurărilor, uitam că patima nu-mi poate oferi instantaneu proba adevărului, şi că uneori nici măcar nu-l slujeşte. Mă însinguram prin apelul la unicitatea mea (de ce n-oi fi pornit de-acasă, mă deziceam eu de bunele-mi intenţii, însoţit de scrisori de acreditare ?) şi trăiam tristeţea acelei însingurări la care mă condamnase un orgoliu stupid din perspectiva căruia încetase să mai existe şi refuzul Bangkokului, şi al Port Kelangului, adică tocmai ceea ce, în fond îmi stimulase absurda gratuitate ; Tom Jones era mai mare decît Humperdink numai fiindcă eu susţineam asta, spiritul meu scîlciat de împrejurări apelînd în dispută tocmai la măsura lui, vai, atît de scîlciată !

Nu mi-am înăbuşit pînă acum, la sfîrşit, regretul omenesc că n-am văzut mai multe, bineînţeles, dintre cele posibile : dar patima cu care mă opuneam,

singular,

acelei atitudini de frustrare considerată exclusiv adresată mie n-a rezistat în mod firesc timpului. Astăzi, întors la raţiunile esenţiale propuse încă de la începutul călătoriei în lume şi în propriu-mi imprevizibil, mă mai întreb totuşi de ce vieţii marinarului trebuie să i se adauge la dificultăţile inerente profesiunii tocmai ceea ce se poate converti într-un privilegiu compensator, acela al explorării fie chiar şi pedestre ; de ce nu *se poale* să te sminteşti din sedentarismul înverşunat al lunilor de zile şi din imobilismul unei cunoaşteri suficiente raportînd-o la o realitate infinit mai bogată decît a celor ce nu-şi plătesc prin îndepărtare dreptul de a-i gusta înţelesul.

Există marinari care, de-a lungul unui voiaj, nu descind decît într-unul din porturi, şi acolo împinşi de cine ştie ce nevoie. Pare să fie treaba lor, marfa trebuie să ajungă la destinaţie şi omul acasă. Dar lipsa cronică a iniţiativei colective, abandonarea unui fascinant exerciţiu spiritual în spaţiul strict al unor decizii de persoană sau în cel al întreprinderii private dacă, din fericire, comandantul nu se arată reticent, continuă să-mi fie de neînţeles. Ancorînd în miezul evenimentelor aprinse, marinarul, mai mult decît oricine, poate sesiza pulsul unei istorii ; nici unul nu-şi poate da seama mai bine decît el, schim- bînd mereu un cadru viu cu altul, de la un pol la celălalt al pămîntului, de identitatea sa profund ataşată naţiei sale atît de originală în comportament şi gîndire. Patriotismul marinarului român, spre cinstea lui, nedezminţit decît cu foarte rare excepţii, devine expresia unei opţiuni în neîntreruptă cunoştinţă concretă de cauză ; privind. ascultînd, trăind deci în atîtea medii diverse, se întoarce cu convingerea că nicăieri nu-i mai bine decît acasă. Raţiunile palpabile

care-i păstrează neştirbit dorul de ţară prin confruntarea insistentă cu atîtea realităţi

materiale şi sufleteşti întîlnite, odată cultivate acolo şi difuzate aici în forme deopotrivă de eficiente, pot deveni nepreţuite beneficii publice. Conceput astfel, privilegiul explorării devine o misiune lesnicioasă, gata de a fi îndeplinită oriunde cu pasul şi cu ochiul măcar, şi nu numai apanajul unui orgoliu pretins cum, pătimaş, îmi închipuiam cu pe ţărmul Siamului.

...Deşi, la jena postumă, îmi adaug scuza de a fi trăit, vorba comandantului, efectiv marinăreşte...

*

Tentativei eşuată a unei lovituri de stat, greva violentă a muncitorilor portuari, asasinarea în plină stradă a şefului partidului! socialist şi campania aprigă în perspectiva alegerilor guvernamentale au dat Bangkokului în aceste nouă zile trăite împreună ceea ce, în genere, cred că nu i se ia niciodată : o stare de nelinişte, de pîndă, de mun- dirc kaki şi de vociferări, de fluturări de pumn şi de ziare îndoliate.

Oraşul, *ssădbatic de frumos,* cum ar spune nea Titi, se zbate în convulsii pe care înţeleptul Budha, prezent ubicuu în aur, jad şi ivoriu, le contemplă neputincios din măreţia inerţiei lui meditative ; suferinţa se pare că a încetat să rămînă apanajul gîndirii întoarse către sine, iar eliberarea de coşmarul ei tatonează soluţiile practice ale acţiunii. Faimoasele temple thai, cu cele trei planuri suprapuse, cu cornişele împodobite de chipurile lui Vişnu, Indra, sau şarpelui Naya, izbucnind la colţuri în limbi de flacără încremenite, se lasă zgîlţîite în freamătul altor credinţe aflate într-o dramaticii şi încă confuză încleştare ; micile edificii înălţate pe piloni la fiecare răscruce şi consacrate lui Phra Pum, penatul casei tailandezului, se dovedesc inapte să transfere liniştea îngheţată a Nir-

17 – Fel icit ec) care, ca Ulisc

vanei sub fruntea trecătorului grăbit să trăiască ; dragonîi, leii, elefanţii decorativi ai grădinilor işi deplîng solitudinea lor de marmoră şi bronz alături de fierberea tot mai solidară a pieţelor.

O amenințare mută pluteşte în căldura vibrantă a *Veneţiei* Orientului şi, fără vrere, te simţi învăluit de fiorul ei aspru, gata să-ţi sporească paşii pe drumul întoarcerii.

k

Trecător grăbit prin mai multe oraşe rămase, vai, nedigerate, luînd sub picioare atîtca căldări mc şi în priviri atîtea imagini, m-am trezit deodată posesorul unui unic şi nesfîrşit caleidoscop care refuză să intre în zestrea pasivă a memoriei melc ; profiţind de aparenţe similare, şi fără a fi cituşi de puţin solicitată, memoria decupează repere din trecutul Colombo instalîndu-mi-le în Bangkok pentru uzul dezastruos al orientării : vechi indicii se împrospătează cu perfidie, eşti convins, de pildă, că de-aici trebuie s-o faci la dreapta şi o cobeşti, într-adevăr, dar într-un Singaporc imaginar pe care realitatea încăpăţînată a oraşului real, să zicem Bangkok, ţi—1 sancţionează cu rătăciri penibile. Recunoşti un templu pe care nu l-ai văzut niciodată şi-i ceri, iresponsabil, oficii de călăuză în labirintul străzilor, sau îl cauţi cu îndîrjire pe cel din memoria înşelătoare, depăşindu-l dezinvolt pe cel luat, într-adevăr, mai adineaori martor al trecerii tale.

Şi asta în vreme ce hărnicia nedorită a memoriei îţi recoltează stocul vizuala! amăgirilor viitoare.

În ordinea spiritului aţîţat de fermenţi multipli, la Bangkok totul pare că trebuie să ducă neapărat undeva.

Nu fac profeţii, înregistrez doar zbuciumul propriului spirit pasager, biciuit de clanurile paroxistice ale unei materii nebune, nemulţumită parcă de încătuşarea formelor prezente. Străzile, cele mai multe înguste, teatrul cotidian al vieţii familiale a tailandezului mărunt, sini victima unui trafic furibund, neîntrerupt zi şi noapte, ucigător în dinamism şi în emanaţii otrăvite. Percepi aievea cum undeva, în pîntecele acestui pămînt prea mic pentru o lăcomie atit de mare, răsună gîlgîiala izvoarelor negre din ce în ce mai prefirate, cum se nasc goluri adînci şi sumbre sub picioarele noastre numai fiindcă la Bangkok se circulă fără oprire. încotro ? înverşunarea mecanică, slobozită ca din puşcă la răscruci, şi izbindu-se fluvial de lespedea trotuarelor – capote lucitoare, bene, cisterne, ghidoane în loc de tot atîtea valuri – şi-a adoptat o îndemînare şofereasc㠄 fără egal, cu uluitoare evoluţii acrobatice, cu depăşiri la milimetru, cu vuietul motoarelor substituind total orice comunicare umană între vajnicii matadori ai volanului. Mai mult nu se poate ! Insuportabilul îşi are şi el limita lui, trebuie să urmeze mîntuin?a. Dar care ?

Concurînd cu şanse egale galopului său mecanic, ipostaza comercială a oraşului se află în aceeaşi degringoladă a prea-plinului debordant, lacom de spaţii într-un spaţiu fatal indilatabil. Bazare, bucătării ambulante învăluite în mirosul greţos de soia încinsă, do usturoi prăjii, de fiertură de animale marine, uriaşe magazine răcoroase prezidate de făpturi înmărmuritor de frumoase încît te întrebi, bine, dar ce-i mai r amine sublimului. încotro să-l mai cauţi, tizic de aur şi argint pe tejghele, sufocanta viermuiala sonoră a pieţelor de alimente întinse pe hectare ; grămezi de fructe, mangustane mari cil.

para în .portocaliul amurgului solar, anone învăscute în solzi verzi,, rambutane cu coada roşie, ghimpoasă, obuzele de ananas, ghiulelele nucilor de cocos, duriane, portocale şi papaya izbind aerul cu aromele lor iuţite de căldură ; dincolo, în piaţa plutitoare, pare că marea şi-a răsturnat în şampanc căpiţele ci de vegetaţie, maldărele de scoici, crustaceii încă vii, cu mişcări de păianjeni ameţiţi de lumină, anghilele fluide în somnul dinaintea morţii, castraveţii şi pisicile de mare, caracatiţele tentaculare, langustele enigmatice, valurile de crevcţi, calcanii innăsturaţi, broaştele ţestoase cu ochi umani, stridiile bolovănoase, melcii, caii de marc şi racii pămîntii, doradcle şi tonii în freamăt lucitor de solzi, peştii de toate neamurile cu palpitaţia sidefie agonică a pîntecelor. Mai mult nu se poate ! Toţi vînd, c o întrecere cumplită de oferte, dar cine cumpără ? Cine va domoli această ascensiune insuportabilă spre zenitul sau spre abisul abundenţei parazitare ? Seara, oraşul îşi masează pîntecelc îndurerat de indigestie acută, şi—1 va mai masa şi mîine seara şi poimîine poate, trezin- du-se în zori sub povara altei avalanşe de bunuri ale unui pămînt atît de generos, suprapusă celor nedigerate. Dar pînă cînd va putea supravieţui astfel, şi care-i va fi tămăduirea ?

Lupte de cocoşi, de ţapi, de peşti, de bivoli, lupte de greieri : boxul celor opt arme, adică mîinile, picioarele, coatele şi genunchii încercînd să se proiecteze cît mai dureros în trupul adversarului pe fondul unei melodii monotone, în perpetuă agonie ; catch, partide sîngeroasc între cîte două bestii burtoase cu capelele rase, cu cefe de ‘taur şi pumni cît cupolele unui

observator astronomic, în vreme ce fete în costume fascinante scot din *Ang Kahing,* un soi de liră de mînă, tînguitoare acorduri ; în-

fruntâri cu săbii. cu ghioage, tragere cu arcul în ţinte cu chipuri omeneşti, dispute pe patine cu rotile constînd în doborîrea adversarului mai slab pe picioarele sale astfel incit să nu se mai scoale el, să-l scoale alţii : *takrau,* să loveşti o minge cu orice, chiar şi cu trupul altuia, numai cu mina nu ; spectacole fachiricc cu grămezi de jar sub tălpile goale ; pînă şi *bamboo dan ce* pîndeşle durerea, gata să prindă intre două lemne piciorul celui ieşit din ritmul îndrăcit al cântecului ; icnete şi lărgi, braţe smulse din articulaţii, bărbii şiroind de sînge, prăbuşiri spectaculoase în convulsii scurte, fulgerate de aleanul leşinului, pleoape măcinate- din pumn prin care lumina ochiului îşi caută bezmetic ieşirea pînă cînd piciorul rival îţi umple ringul cu măsele sau îţi terciuieşte ficatul în apoteoza durerii ; şi *Ang Kalung,* tînguioasă, gingaşă lăcrimară de sunete.

Prea multă durere de cocoşi, do greieri şi de oameni aici în Tailanda, şi ringurile prea strimte.

*

Ziarele scriu că Tailanda intră într-o eră a fricii. Dar a fost vreodată cu adevărat în afara ei ? Pridi Buomiong, conducătorul luptei împotriva japonezilor din cel de-al II-lea război mondial a căzut victima unui asasinat. Aici a fost ucis un rege. Din 1932 s-au numărat peste douăzeci de lovituri de stat şi numai în ultimii patru ani s-au promulgat cinci constituţii. Doctorul Boonsanong, secretarul general al partidului socialist, se întorcea tîrziu acasă de la un *party,* ca să fie întîmpinat de doi motoci- clişti şi trimis pe lumea cealaltă de cîteva gloanţe bine ţintite ; în vreme ce regele avansează, în cadrul unui ce- remonial fastuos, pe absolvenţii unei şcoli de ofiţeri, iar Mc. Donakl, la 47 de ani, vine să-şi revadă

locurile celor

zece ani fericiţi petrecu ţi în Asia. înarmat cu o plasă de prins fluturi, victimă a hobby-ului său de ornitolog la pensie.

Poliţia caută nişte criminali care au masacrat nouă bărbaţi şi au rănit o femeie. Un aulobuz e jefuit de o bandă de tilhari.

Frica se specializează în teroare. Prea multă teroare în Taîlanda.

*

• •

într-una din seri;*împreună cu alţi cîţiva, reveneam ia vapor după o scurtă plimbare prin periferiile oraşului. Centrul Bangkokului lasă între el şi port o nesfîrşită şi confuză derută edilitară cu magazii şi siluete tulburi, ne-liniştitoare, purtate încoace şi încolo de vînturile sorţii. Flecăream de-ale noastre, grăbiţi să abandonăm acest spaţiu al nimănui şi deopotrivă al oricărui dispus să şi-l adjudece oricum, cînd, deodată, din spatele unei înjghebări plasate la rigola străzii, a răsărit o fiinţă, o făptură agilă care, înainte .chiar de a-mi umple cîmpul vizual, mi-a umplut braţele cu căldură şi consistenţă carnală. Abia am reuşit să-mi dau seama că nu sînt singurul ambuscat,» că fiecare dintre amicii mei se luptă cu cîte un exemplar de aceeaşi specie răscolind abil şi tenace la rădăcina simţurilor noastre. *Only ten dollars* şoptea febrilul meu păianjen smuls din noaptea devenită brusc fierbinte şî rea, părea o chinezoaică, înaltă şi subţire, cu braţe disperate, fluide şi scormonitoare de coşmar erotic, *only ten dollars,* şopteau şi celelalte la urechile amicilor mei cu ale căror buzunare întrunite abia dacă am fi putut depăşi preţul unei mîngîieri dezinteresate. Le-am lăsat în urmă, noi, învingătorii lor şi învinşii noştri totodată, ele patru, siluete triste intr-o aşteptare fără speranţe, fiindcă se făcuse deja tîrziu şi fiindcă oferta amorului este

excesivă

în faţa cererii, prea multă carne traficată în Tailancia şi prea multă frumuseţe întristată la rigola străzii.

★

Tot ziarele mai scriu că plecarea americanilor a însemnat 100.000 de oameni fără slujbă între care cel puţin 12 000 soţii de închiriat şi prostituate cu identităţi contrafăcute de maseuze, vînzătoare ambulante, animatoare de local, băieşiţe etc. în localitatea Nakhon Phanom, de pildă, istoria îşi verifică evoluţia ei ciclică acoperind cu praf ceea ce abia dezvelise cu cîţiva ani înainte ; pînă în 1962 era un orăşel adormit în colţul nord-estic al Tai- landei, pentru ca apariţia vajnicilor flăcăi din Kentuki şi Louisiana să transforme locul într-un galop de sănă- tate numai aparentă, fireşte, şi deci nesigură. întemeiată pe fermentaţia ocultă a dolarului ; se triplează subit populaţia, atrasă de mirajul îmbogăţirii, răsar ca din pămînt baruri cu fete ghiduşe, business-manii investesc capital în industria multicoloră a tentaţiei. Strada marc se umple de fioruri senzuale, oraşul întreg se abando- nează în braţele unui allegro vivace de unde părea că nimeni nu-l va mai scoate.

Şi, deodată, cartiruirea ia sfirşit, Nakhon Phanom reintră în somnolenţa lui ancestrală ; terenurile de baschet, altădată pline de larma băieţilor cu tricourile transpirate ale U.S.Army au devenit maidane pustii, barăcile de lemn privesc cu ferestre golite această nouă înfăţişare a lucrurilor, cluburile ofiţerilor poartă lacăte indecente, găuri negre, urile, marchează locul vechilor instalaţii de aer condiţionat. Atelierele foto, magazinele de confecţii, •dc bijuterii, cîndva prospere, devin

pretext de sumbră meditaţie asupra deşertăciunii celor lumeşti ; la *President's Ladies & Gents Custom Taflors,* un grătar de fior a fost tras peste uşă ; la *Paul’s Gems* stă scris cu litere slingacc : *Whimsical ! For Sale !* uimitor fiind nu faptul că prăvălia e de vînzare ci uimirea însăşi a proprietarului prea înciezător în durabilitatea businessului ; în vitrina magazinului *Thaï Shoes Centre, o* răutăcioasă pînză de păianjen s-a abătut pe o pereche de bocanci tip Texas pentru care n-a fost găsit un cumpărător pînă în clipa deznodămin- lului ; magazinele foto, puse cîndva pe pricopseală, aţipesc acum sub năvala amintirilor în alb-negru ce le tapiţează pereţii : un tînăr soldat în bluza lui de zbor priveşte mîndru proaspătul spectacol dezolant al străzii, un altul poartă o pălărie de cowboy, epoleţi de căpitan, şi alături o splendidei fiică a Siamului al că "ei zîmbet dinţat îi trădează profesia...

Căci cele mai triste au rămas felele, părăsite fără preaviz de protectorii lor. bravii oşteni rechemaţi la patria-mumă. Dinspre *Lotit a-Bar* bale vîntul deznădejdii ; în prag se îngrămădesc valize, suveniruri, saltele şi peri ni dimpreună cu o colivie măreaţă adăpostind mascota aripată a unei duzini de fete care, în pulovere strălucitoare şi *slacks* strînşi pe pulpe, privesc pierdute, din ochi încercănaţi, pustiul suiş al drumului. încotro, oare ? Nu se • ştie, e ca intr-un naufragiu.

Mai robuste sufleteşte, sau poate mai iresponsabile, afroditele de la *Venus Massage Parlor,* în pantaloni sîngerii şi bluze de culoarea pielii omeneşti, stau încă pe poziţie ; par concentrate asupra televizorului, dar e suficient ecoul cîtorva paşi sau numai suspinul metalic al clanţei pentru ca în sufletul lor să rodească speranţa. Dar paşii duc mai departe şi uşa rămîne în continuare

închisă. Preţul amorului a scăzut la *only ten dollars* şi va mai scădea încă ; lupanarele înmiresmate cu lemn fumcgînd de santal îşi revarsă pe trotuare crosul insolvabil iar porturile, singura piaţă supravieţuitoare, gem şi ele

Jin supraabundenţa farmecului dispus la penibilă tîrguială.

Pinii unde va merge sacrificiul nevoii ? Bătrîneţea este suferinţă, boala este suferinţă, moartea este suferinţă, să fii despărţit de ceea ce iubeşti este suferinţă, să fii unit cu ceea ce nu iubeşti, fie chiar şi contra a *only ten dollars,* tot suferinţă se cheamă.

Căci pină unde va merge sacrificiul nevoii ? Şi cînd îşi va lepăda speranţa solzii ci lunecători de şarpe Naya himeric ?

La Palatul Regal, fluturat în toate pliantele publicitare ca obiectiv turistic de primă importanţă, am descins, din păcate, intr-un moment nepotrivit ; sălile de audienţă, de recepţie şi de încoronare erau închise pentru o severă meditaţie stimulată poate de acelaşi *Quo Vadis* din vocile oraşului. O lovitură de stat eşuată – care nu va eşua mai tîrziu – concentrase un batalion de soldaţi în echipament de război de-a lungul tuturor acelor ziduri ce înconjurau măreaţa reşedinţă a ultimului Rama. Neam fotografiat şi noi printre ei. pe fundalul magnetic al Budheî Esmeralda, veneratul naţiunii, cel al cărui trup de jad. căţărat pe un tron de aur, îşi povesteşte în imaginile alăturate istoria tradiţională de la naştere la tentaţie şi iluminare şi de-aici la sacrificiu şi moarte. Neştiutori ai cărărilor, ne-am trezit întîmpinaţi de o cască de oţel şi de o baionetă seînteind amarnic în soarele tare al amiezii. De-aici începea va să zică domeniul intangibil al puterii.

Hei, încotro ? părea să ne întrebe din ochi de două ori piezişi ostaşul tuciuriu, crispat într-o fandare belicoasă, încotro ?

Ar fi fost întrebarea noastră...'

*

Răspunsul vine din acelaşi vuiet al străzii. Am văzut răscruci înţesate de oameni, maree de pumni fluturînd, voci scandînd solidar în limba aceea necunoscută, manifestaţii furioase alături de capetele de bronz ale altarelor cu ochii scobiţi în extazul iluzoriu al Nirvanei.

As vrea să evoc aici figura unui ins care, practic, mi-a rămas neştiut pînă la plecarea din Bangkok dar a cărui imposibilitate de idol mi s-a impus ca o măsură zero a acelor evenimente precipitate ce n-au pregetat să ne învăluie şi vaporul în atmosfera de tensiune extremă a oraşului : un chinez filiform, descărnat, cu o privire inexpresivă, de orb. cu o faţă mahonie animată doar de freamătul metodic al buzelor, roşii din pricina betelului mestecat neîntrerupt cu tenacitatea unei raţiuni de existenţă. Nu l-am auzit niciodată scoţînd o vorbă către ai săi. şi mă întreb chiar dacă organele sale vocale se dovedeau apte de cea mai măruntă vibraţie sonoră. Bucătar al unei echipe de docheri – care n-au părăsit vasul de-a lungul acelor nouă zile, dormind pe apucate şi numai atunci cînd efortul îi ducea pînă în pragul epuizării – îşi instalase la pupa sculele trebuitoare asupra cărora veghea ghemuit, cu imobilismul privirii lui. cu un imobilism atît de straniu încît părea că nu focul de sub pirostrii ci fascinaţia adîncă a razei lui vizuale ridică fiertura la punctul său critic.

în fiecare dimineaţă îl zăream ureînd scara, trup omenesc sau pură convenţie hieroglifică agitată în măsurate imbolduri mecanice, tîrînd după el un coş cu verdeţuri şi un altul mai mic cu carne şi ingrediente dospind de mirosuri aţiţătoare ; punea cîteva vreascuri sub cazanul colectiv umplut cu toată agoniseala, ca să

treacă apoi,

invariabil, la exercitarea vrajci lui optice. Nimic, nici o reacţie la trepidaţia contagioasă a împrejurimilor, ci doar freamătul purpuriu al buzelor şi laserul nemişcat al privau i întoarse.

într-una din zile, am fost preveni ţi în termeni neliniştitori asupra iminenţei unei greve portuare, neliniştea provenind din faptul că urma să ne asumăm riscurile toleranţei la bord a spărgătorilor de grevă ; se accepta, aşadar. eventualitatea unui conflict al cărui teatru de operaţiuni ar fi putut deveni şi vaporul nostru, şi lucrurile deveneau cu atît mai neplăcute cu cît vreo cîţiva poliţişti înzestraţi cu pistoale şi-au împărţit posturile de veghe, luîndu-ne sub păcătoasa lor protecţie. La ord declanşării grevei, portul amuţit inspira liniştea aceea peri-, culoasă dinaintea vacarmului posibil, rareori lăsîndu-se traversat de goana vreunui camion înţesat de oameni şi de vociferări frenetice fără înţeles pentru noi, asediat ii. Docherii noştri, strînşi pe puntea de promenadă, şi oi neînţeleşi în intenţii, dacă erau sau nu hotărîţi să respecte consemnul grevei, comentau cu aprindere paginile ziarelor, gesticulau pătimaş şi se avintau în controverse pe care tonalitatea ciudată a limbii le făcea aproape muzicale.

Numai chinezul, placid, în poziţia lui yoghină, îşi vedea de fiertură, măcinînd cu ancestrală zăbavă între dinţi frunza sîngerie a betelului ; aşa a intrat, aşa a ieşit din precipitarea acelor nouă zile, şi n-am nici un motiv să cred că vreun eveniment ulterior-îl va fi scos din imobilismul lui statuar, mască contemplativă a resemnării apărută acolo la pupa pentru a-mi ilustra punctul de început al unor teribile prefaceri umane.

*

în rest, în ce ne priveşte, muncă, aşteptare şi

transpiraţie. Pe un vapor, treburile nu se isprăvesc, cu adevărat,

niciodată, şi răstimpul celor cîteva zile de grevă a însemnat prinderea din urmă a unor datorii mereu amânate. Mecanicii au demontat filtrele de la priza de fund a vasului. înfundate din pricina ambalajelor de plastic aduse de fluviu către vărsare, au reglat injectoare şi au remediat sisteme de răcire ; marinarii au vopsit întreg babordul şi coşul pe care strălucesc mai frumos decît oricînd însemnele ^companiei noastre : comandantul a mobilizat întreaga suflare ofiţerească de la bord pentru înnobilarea colacilor de salvare cu cite o bandă tricoloră, să se ştie că sîntem români, şi în consecinţă, întreaga punte de promenadă s-a transformat într-un atelier de pictură sui-generis în care gem flăcăii cu pensula-n mină şi cu sudoarea şiroind pe faţă.

Nea Meri, 'cu pantofii lăbărţaţi trasi peste picioarele goale, prăjeşte chiftele şi smulge fanteziei cele mai abracadabrante formule de producere a iaurtului şi smîntînei din lapte praf (ia de-aici. tu eşti scriitorasul mieu, şi-a; să scrii despre mine. aşa. că eşti ca copilul mieu, numai să-mi intre el la facultate, aşa, ia şi niste smîntînă, numai că să nu mă spui comandantului, îmi faci şi-o pozâ la opt zile şi mă pui acolo pe copertă să crape toţi bucătarii din Navrom. că eu de zece ani *fac sudul* pe Oăldurile astea *torenţiale,* zău !).

Scara, întreprindem cîteva vizite la clubul marinarilor, un stabiliment bine dotat, ale cărui indicaţii tipărite ne sfătuiesc amical să nu bem apă nefiartă şi să nu discutam despre familia regală sau. adunaţi în careu, leoarcă de sudoare, discutăm despre *meridianul zero,* Mihai, ofiţerul doi punte, a visat (ce grozăvie 1) că ne-a apucat revelionul la Bangkok şi că toate soţiile cu excepţia mamei lui Nicuşor, respectiv feeioru-său, au venit să sărbătorească evenimentul alături de soţii lor. Visul, prost, îl aruncă pe Aii hai într-un avion spre

Constanţa numai să-j aducă

pe-ai lui în golful Siamului, cînd ar fi putut să-l mai lase să zăbovească pe-acasă. Nea Titi îmi dezvăluie planurile lui de viitor în centrul cărora, necurmat, stă Ina, ancora vieţii lui de nostrom, motivul de atîtea ori supărat al plecărilor grăbite cu orice vapor, numai să plece, şi de atîtea ori fericii al întoarcerilor cu sufletul la gură.

Stagiarul pretinde că. indiferent de distanţă, are un sistem do *telepatii* prin care comunică la Iaşi cu consoarta ; c suficient s-o invoce, că restul vine de la sine.

Comandantul i-a dăruit căpitanului un grepfrut în primele zile ale voiajului şi cum acesta nu s-a grăbit să-l sacrifice, fructul cu pricina s-a întors pe scrinul posesorului iniţial sub motiv că, fiind primit din mîna soţiei, acumulase valoare memorabilă. Aşa se nasc şi totemurile.

Şi vine noaptea, cu teribila ei dilemă : să laşi geamul deschis pentru o cit de vagă agitaţie a aerului, expunîn- du-te în schimb unui roi de ţînţari nevăzuţi dar dureroşi la simţire, sau să te înăbuşi de căldură blocînd accesul atacatorilor ? Mai bine laşi fereastra deschisă, îţi zici, năclăit de sudoare, poţi muri sufocat dar mîncat de ţînţari n-am auzit, şi te transformi pe dată într-un uriaş aerodrom pentru sutele de gîngănii setoase de sînge, pînă cînd te vezi silit să admiţi contrariul : şi atunci te înăbuşi do căldură. aşternutul se face frînghie udă. hăpăi în van aburul propriei respiraţii, coşmaruri populate de ruguri inchizitoriale îţi traversează scurtele aţipeli cu capul sprijinit în tăblia mai răcoroasă a patului de unde te proiectezi, sufocat, spre oberlichtul geamului ; dinspre babord, cîrma barjei încărcată pe jumătate cu aluminiu scîrţîie sinistru, şi mintea amorţită îţi născoceşte dureri din conştiinţa amară a singurătăţii : de ce nu mi-or fi scris nici la Bangkok ? Voi găsi oare un plic la Haiphong ? Dacă nu, trebuie

să plec în Japonia după el. Dacă nici în Japonia, oricum mă întorc acasă. Poate-l găsesc acolo...

Escadrilele de ţînţari plonjează din nou pe epiderma ajunsă la iritare extremă, cam asta ar fi, va să zică, jungla pe nevăzute, şi, vlăguit, închizi fereastra, convins în cele din urmă că nu-i decît o partidă cu noaptea în trecere şi că în curînd, cu ultimele puteri, vei putea prefera să mori cu fereastra deschisă.

6 martie, duminică, şi următoarele : 17.00 Agent la bord, semnarea documentelor. 17.30 Control vamal 17.45 Pilot la bord. 18.00 Mola pupa. 18.05 Mola prova, vira ancora. Manevră de întoarcere cu două remorchere. 18.15 Ancora la post. Cu viteze variabile, practic pe fluviu. Cer senin, vizibilitate bună.

Semnele bune ale călătoriei : pufnetul sănătos, la lansare, al motorului, senzaţia de desprindere lentă, comanda, goală pînă atunci. îşi recapătă populaţia aceea concentrată şi somnambulă, totul reintră în zgilţiitul firesc, îmbietor la somn şi reverie – am auzit că un pensionar ceferist, fost lucrător la vagonul poştal, nu mai putea articula o literă pe hîrlie decît dacă cineva, o persoană vînjoasă, ii scutura masa *comme il (aut* – foşnetul . apei albastre tăiată de etravă.

z Din dorinţa de a-mi fixa cit de cit substanţa rebelă a Bangkokului intr-un semn de aducere aminte, am cules dintr-un bazar o statuetă de mahon reprezentînd bustul unei femei thai de o urîţenie inegalabilă, pe cît de inegalabile sínt frumuseţile autohtone ; poartă o legătură de cap ciudată, mă tem că. aşa cum este, ieftin produs artizanal, a cochetat cu poncifele artei negre – prezente şi ele la tot pasul.—. faţă de care meşterul meu nu nutreşte nici un simţ critic, dar. oricum, ea va rămîne pentru mine Bangkokul. Nişte sîni monumentali

unui exemplar efori al acestui trup amarii, cu umeri col- ţuroşi. cu braţele subţiri ca nişte aşchii, cu toracele .supt şi şolduri anguloase ca şi cum ar mărturisi o inaniţie dureroasă numai din devotament pentru impudica, abundenţii revărsare pectorală : îmi aminteşte viaţa plină de renunţări a unei familii cunoscute cîndva, viaţă pusă la rădăcinii unei fete pietroase care. în cele din urmă, le-a călcat în picioare şi renunţările şi iluziile ; îmi mai trezeşte analogia cu Bangkokul însuşi, dramatic în jurul opulenţei sale.

Am aşezat-o pe masă, proiectată pe fondul alb al unei coli de hîrtie care ii decupează liniile frînte, vlăguite, menite doar să scoată în relief rotunjimea pletorică a pieptului, voluptuos amestec de materialitate şi senzualism erotic ; cei ce mă vizitează o contemplă cu neîncredere, exclami nd cel mult *mamă, ce ţiţe,* dacă nu sugeri ndu-mi că pentru *only ten dollars* aş fi putut găsi ceva mai acătării...

înainte, cu constelaţia Orion deasupra radiolocatorului, pe o mare cu valuri intermitente de ceaţă de sub a cărui groasă hlamidă ne răcnim existenţa cu fluiere lungi, aspre de sirenă.

Pe comandă, în cartul lui nea Pavel, siluetele celor doi timonieri abia se disting în .întuneric ; cea mai masivă trebuie să fie a lui Valentin, dispusă în dreptunghiul ferestrei, cealaltă, aplecată pe timonă, a lui Mihai, fire adîn.că şi tăcută care mă surprinde cu vocea lui caldă, înflorind în acordurile subtile ale

unui flamenco. Nu ştiam că poate cînta atît de frumos şi, la drept vorbind, ce-aş putea pretinde că ştiu despre el ? Face parte din categoria celor lîngă care poţi trăi o viaţă fără să obţii mai mult decit ce-ai obţinut în prima zi de cunoştinţă.

Dinspre camera hărţilor vine foşnet de birt ii şi hărţi, apoi bodogănitul înfundat al ofiţerului trei care pare întotdeauna nemulţumit de rezultatul calculelor sale. *

— Mihai ! Băi. Mihai ! Cit ţii acolo ?

Melodia se întrerupe, se încurcă în bîzîitul giroscopului.

— 89 !

— Precis ?

— Da. precis ! Urţ vapor în tribord, la 45 de grade !

— Vine sau se duce ?

— Vine ! zice Valentin care se smulge din fereastră, de parcă întrebarea lui nea Pavel i-ar fi fost imboldul mişcării. N-aveţi somn ! mi se adresează compătimitor.

— Nu încă, zic.

Ieri, pe seară, am mai dat ceasurile cu o oră înainte, e ceva absurd în chestia asta, şi dacă n-aş şti că nu-i decît o convenţie, că la întoarcere voi recupera toate aceste orc luate cu japca vîrstei mele prin drumul nostru spre soare-răsare, ar trebui să mă revolt pentru nedreptatea ce mi se face în faţa celor ce-au rămas acasă. Iată, sînt mai bătrîn decît ei cu cinci orc. în Japonia voi fi cu şapte, dar drumul îndărăt mă va uşura metodic, la aceleaşi fuse orare, scăzîndu-mi un ceas dupeî altul ca pe o condiţie indispensabilă a întoarcerii la meridianul meu zero.

— Acasă-i abia şase. Cum să doarmă omul duminică la ora şase ? îşi divulgă Mihai gîndul adînc, deasupra căruia se grăbeşte să-şi aştearnă flamenco-ul său fredonat cu o surprinzătoare nuanţă, şi reintrăm în muţenia întunecată a comenzii cu *Orionul* deasupra radiolocatorului.

Plicticoasa, altfel, ocupaţie domestică constînd din spălarea rufăriei de corp, a avut prilejul să se

convertească într-o îndeletnicire plăcută numai pentru că se dovedeşte

de doua ori utilă : o dată pentru finalitatea ei curată, a doua oară pentru timpul de care te uşurează.

O călătorie de durată pe mare este în măsură să-ţi furnizeze tabloul amănunţit al unor tarife temporale pentru orice acţiune posibilă, astfel îneît, aflat în pragul unei întreprinderi, te bucuri anticipat de avansul în vreme al marginii ei celeilalte. E ca şi cum ţi s-ar pune la dispoziţie o casă imensă, pustie, şi dreptul de a ţiro mobila pentru a nu mai arăta astfel.

Dupîi îndelungi tatonări, caracteristice marinărului fără experienţă, am priceput aşadar că valoarea unei prestări higienice de genul celei de mai sus este inestimabilă, mai ales dacă reuşeşti s-o faci fără să te gîndeşti la ca ; este ora trei, de pildă, după amiază, pînă la ora şase a cinci, adevărat stilp de hotar al zilei, se întinde un deşert, somnul îţi refuză colaborarea, dar ai trei cămăşi relativ murdare. Excelent ! Preliminariile sînt scumpe – în valoarea concepută mai sus, bun, acţiunea propriu-zisă, suplimentată de preţul stîngăciei, te iartă de cîteva zeci de minute, admirabil, ce contează că sînt carne din carnea vieţii tale, întinsul rufelor te costă, de asemenea, operaţie în care zăboveşti să înşiri nu obiecte fîlfîitoare ci clipe chiar, ca nişte mărgele pe frânghia de pe puntea de pro- , menadă. Marea, tăcută, îţi asistă această afacere pagu- * boasă de Prepeleac, iar soarele tare îţi zvîntă cămăşii» înainte chiar de a i le arăta în întregime. .

Mă aflam în această fază a demersurilor mele gospodăreşti^ cînd o sonerie apucată, reluată în intempestive acorduri de către altele asemănătoare, m-a- aruncat într-o totală derută. Punţile au început să bubuie sub paşi, uşile trîntite cu putere, incapabile să-mi ofere un cît de mic indiciu asupra celor ce se întâmplă, stârneau ecouri neliniştitoare* contrastând cu liniştea mării, pînă cînd apariţia unui ins sporit în volum de carapacea oranj a

1
8

vestei de salvare m-a asociat instantaneu acelei febrile foiri generale.

Rol de abandon ! în acest caz laşi totul deoparte, cu excepţia sufletului, bineînţeles, şi te avînţi în căutarea mîntuirii, fără să adăstezi asupra şansei de a fi un simplu exerciţiu şi nu abandonul însuşi.

îmi las, grijuliu, cămăşile pe speteaza băncii învecinate – întotdeauna procedăm hilar înaintea semnului care marchează definitivul, irevocabilul – mă avînt pe coridor, îmi extrag vesta de sub un strat acuzator de praf, o înnod în locurile presupuse cuvenite după ce. mai intîi, o conving să mă împresoare, şi mă înfăţişez celor adunaţi deja pe puntea bărcilor, şi ei blindaţi ca şi mine, integraţi unei specii bizare de animale oranj cu lămpaş şi fluier..

Cinstit să fiu. habar n-am căreia dintre cele două bărci îi sínt hărăzit prin instrucţiunile prealabile, dar asta nu mă împiedică să declar, la scurta chestionare a comandantului, că aparţin celei în vecinătatea căreia am Cost surprins cu întrebarea... Comandantului nu-i place rezultatul exerciţiului, şi nu-i place pe bună dreptate : încetineală şi dezorientare. Nici mie nu-mi place, gîndin- du-mă, ca un profan ce sínt, că toată tevatura a constat din a ne arăta cît de frumos ne prinde culoarea reflectorizantă în timp ce bărcile au rămas pe talpa lor fără să avem certitudinea că la nevoie ne vom putea descurca în dificila lor manipulare.

Şefului nostru suprem nu-i plac însă mult mai multe în ultima vreme, o fi îndreptăţit, se poate: dar n-am avut răgazul să mă întreb de ce trebuie totuşi să-şi ţipe supărările şi cît de bine este să-şi facă sînge rău pentru o droaie de lucruri care i-ar pretinde numai severitatea măsurilor, nu şi suferinţa privată. Admit, totuşi, în sinea mea, că *meridianul zero* îi joacă renghiuri, cît e el de

comandant,

şi că grepfrutul retrocedat de căpitan nu-i suficient pentru a-l face să se considere acasă. Orice neajuns, orice mică încălcare a normelor regulatoare ale vieţii de la bord, ba uneori chiar şi numai aparenţa încălcării, le consideră un afront personal de pe meterezele căruia se zbuciumă în patetice vocalize. Stagiarul nu-şi cunoaşte locul de pe rolul de abandon. Cuuum ? Ce păzeşte ? Unde-şi închipuie el că se află ? Auziiiţi ! De cîte ori să spună ? De cîte ori să-şi spargă pieptul ? A fost tocmit femeie de serviciu cu ziua la domiciliul fiecăruia ? Marş la tabel, dacă ştie să citească !

Omul nostru se retrage grăbit, poticnindu-se între rîndurile de veste stacojii, multe dintre ele, în fond, la fel de vinovate, şi ne lasă nouă, celor rămaşi, dreptul exclusiv de a audia sfîrşitul briant al alocuţiunii pe care ştiu, sînt foarte neserios, nu Sînt în stare s-o apreciez la măsura ei reală, gravă, cită vreme comandantul transpiră într-o vestă cu lampă şi fluier. Sîntem smulşi, parcă, din imaginaţia copioasă a unui caricaturist, două duzini de carapace care ne umflă grotesc piepturile şi spinarea, uite-l pe nea Ion cu bustul supraabundent, uitc-l şi pe nea Matei, brutarul, cu două pîini intr-un cearşaf, scăpat ca de la foc, cum ne-ar fi putut hrăni la o adică, din două duble, încă-i bine, sîntem nespus de vii, avem fermecătoarea imperfecţiune a vieţii, cu o scrisoare la Haiphong aş fi şi mai viu, şi mai iresponsabil în faţa catastrofelor simulate.

Rid în voie abia după ce ne-a dat liber, pe puntea de promenadă, acolo unde-mi reiau ocupaţiile domestice, în miezul cărora tresar din nou sub bubuitul unor paşi năpraznici veniţi din interiorul coridorului ; stagiarul, reîntors de la lectura tabelului, înfăşurat încă în vesta cu fluierul bălăngănindu-i-se pe

coapsă şi aflat în tensiunea faptului altfel depăşit, consumat, se opreşte în dreptul meu cu priviri febrile în ale căror pupile, al naibii să fiu clacă nu citesc naufragiul însuşi.

— *Ci facim* acuma, domnule ? *Ci facim* acuma ?

— La bărci ! îi spun, la bărci ! Şi tropotul paşilor se pierde în sus, pe scări, făcîndu-mă să mă întreb cu aceeaşi' neseriozitate cc-o face el acolo pînă se dumireşte.

Hm ! Nu-mi plac deloc, ar trebui, după o formulei consacrată. *să-mi revizuiesc poziţia.* Poziţia faţă de *meridianul zero...*

Ochii trişti şi veşnic umezi ai lui Mihai (incă-i bine !), tăcerea îmbufnată a căpitanului, înverşunarea suspectă, prea suspectă a lui *doc* în justificarea singurătăţii lui de becher la 33 de ani împliniţi zilele astea şi stropiţi, adică udaţi cu vişinată de pe Horincea, supărarea cosmică a comandantului, hotărîrea bizară a lui nea Mitică de a degresa într-o noapte toată puntea mînjită de uleiul cronicelor. Cineva îmi relatează istoria mai veche a unui marinai* transfug, ajuns cerşetor pe cheiurile Londrei, cu ochii scăpărînd după orice pavilion tricolor. Pe atunci, ora prin '53, existau dispoziţii drastice de a evita contactul cu orice persoană pribegită, şi în consecinţă un întreg echipaj românesc a tropăit pe punte cît a fost ziua de lungă, cvitînd să coboare din pricină că de undeva, din apropiere, îi pîndea cu ochi lacomi nefericitul *gringo.* Mai tîrziu s-a aflat că a fost închis de poliţia engleză fiindcă s-a sumeţit să fure o bucată de pîine. Cum s-o fi zbătut în el, tardiv, meridianul zero, dacă nici nouă, iată, nu ni se aşază tocmai bine...

Sedinţă de învăţămînt politic, hotărîtă pentru or.t 17.00 în careul marinarilor. Oamenii apar unul cile unul, năduşiţi dar plini de voie bună, schimbindu-şî glu-mele lor mai mult sau mai puţin piperate, se instalează în jurul meselor, îşi potrivesc piesele următoarelor partide de şah sau de *table lungi,* propagandistul nostru, asistentul medical, îşi verifică textul expunerii, mai sînt cîteva minute bune pînă la ora precisă, şi totuşi se dispune atacarea subiectului. Lingă uşă, cu mina pe clanţă, şade însuşi *maşterul,* inspiratorul dispoziţiei. Adunarea nu e integrală, dar există motive temeinice să devină pînă ce limba mică a ceasului electric de pe perete va ajunge în poziţia diviziunii marcate cu numărul 5 ; dovadă .elocventă, clanţa se înclină uşor sub apăsarea unei mîini din spatele uşii, şi, la drept vorbind, cine se grăbeşte ? Pînă acasă mai sînt cîteva luni bune, şi textul lecţiei nu c în pericol să se răcească sau să se altereze.

Cheia însă se învîrte violent în broască, pe partea noastră, şi iată-ne izolaţi de restul lumii. Doc îşi debitează netulburat expunerea dar, personal, mă fascinează disputa do la uşă ; o altă apăsare discretă, bănuiesc, dincolo, pe coridor, ciţiva inşi intraţi în derută,» împărtăşind opinii interesate asupra orei exacte, confruntări do cadrane şi ridicări nedumerite din umeri. Doc vorbeşte. Şi încă o apăsare pe clanţă, mai insistentă. Cheia se învîrte iar sub mina supremă, uşa se întredeschide, şoapte iuţi, ascuţite, mai pătrunzătoare decît ţipătul tocmai fiindcă se vor imperceptibile, întrerup oratorul care se uită şi el. semnificativ, la propriu-i indicator de vreme.

Abia acum ar fi momentul să începem, dar poţi să te încaieri cu o dispoziţie celestă ? Uşa bubuie iar în lăcaşul ei, dură ca o sentinţă, iar propagandistul face

gestul acela prea cunoscut al povestitorului vremelnic întrerupt, rezumat concludent în vorba : şi *după cum vă spuneam... Şi după cum vă spuneam...*

Dar du dala asta bătăi distincte, decise în tăblia chinuitei uşi, marcînd trecerea la altă dispoziţie sufletească a asediatorilor. întorc capetele întregii asistenţe spre locul ostilităţilor pentru ca, prin crăpătura îngăduitoare, să-şi facă apariţia ciulul sălbatic al şefului timonier, Eugen. „Ce-i cu dumneata ?•• Mai jos de ciuf, o mină strecurată şi ea anevoie prin întredeschizătură agită cu ostentaţie perversă o cheie măruntă. ..Am venit să întorc ceasul*[4], replică simpaticul meu naş. cel ce m-a botezat ✓ lingă Guardafui. Trosc ! abia are vreme să-şi retragă crcaţa capilară şi mina de sub ghilotina uşii, cheia se răsuceşte iar în broască (cred că s-a şi încălzit) pe un fond sonor de prelegere morală despre *ordine, disciplină, punctualitate,* şi *doc* suspină pe alte fraze meşteşugite, se pare,^ de nea Ion, fost cîndva cineva la un cabinet de partid.

Cei întirziaţi vor reveni în cadrul unei şedinţe speciale, şi mă traversează spontan o undă de veselie dulce-acră la gîndul că tot *doc* urmează să le ţină expunerea, deşi bietul om se afla de faţă cînd mina preaputernică a... cheia...

Eh, *meridianul zero...*

10 martie, miercuri : 13.20 Funda ancora tribord, 5 *chei la apă 14.05 Autorităţi vietnameze la bord. 15.00 Liberă practică. 16.00 Cu pilot la bord, în aşteptarea mareei înalte. 19.50 Vira ancora. 20.05 Ancora la post. Cu viteze variabile pe fluviu. 21.20 Funda ancora 4 chei de lanţ, Cer acoperit. Ceaţă. Burniţează.*

Două săptămîni de-aici înainte, pe braţul fluviului *Cua Nam Trieu.* Pe un ţărm, liniile confuze ale unui peisaj înceţoşat, avînd pe fundal crestele zimţate ale munţilor

Şi

în planuri din ce în ce mai apropiate oglinda unui alt canal – pe care, plutind, probabil din pricina iradierii solare prin straturile de ceaţă, joncile capătă proporţii fantastice, dîndu-ţi iluzia apropierii pînă la limitele tangibilului, apoi o lungă fîşie de pămînt verde adăpostind un sat mărginit de grădini şi de linişte mută ; pe celălalt ţărm, mult mai îndepărtat,, mareea dezveleşte cu intermitenţe o plajă lungă, oxidată, de-a lungul căreia binoclul desluşeşte citeva siluete aplecate în căutarea crabilor \ rămaşi după potopul zilnic, lăsînd în urma lor dîre mai aprinse de nisip răscolit şi seacă nostalgie ; cîteva vapoare girînd ca şi noi, lent, ciclic, pe ancore, sus, spre amonte, silueta vagă a farului către care tînjesc privirile noastre,' ^i în rest joncile nepăsătoare lunecînd după voia curenţilor, cu pînzele lor nemişcate, aripi de reptilă preistorică, înţepînd multiplu atmosfera udă. Două femei, cu pălăriile conice ascunzîndu-le faţa, vîslesc cu gesturi monotone, perfect sincronizate, şi aerul dintre noi, învăluindu-le într-o claritate plumburie, împrumută tabloului aparenţa unei stampe de Hokusai în succesivă reluare.

Posesor al unei scrisori căpătate în ceasul al doisprezecelea, îmi exhib, fericit, ţeasta mea rasă, dolicocefală, în acest spaţiu al diluţiei planetare, vitregit de orice urmă solară ; ceea ce demonstrează încă o dată că pămîntul, cu bunele şi relele lui maniere, se află la cheremul sentimentelor noastre.

Nea Matei a scos pîinea din cuptor şi miroase mitic, ca-n ograda bunicii, nea Meri mestecă preocupat în ciorba lui de perişoare iar în careu şeful mecanic şi Mihai, ofiţerul doi punte, îşi instalează tablele în vederea unei partide lungi, în stare să omoare o veşnicie. Ceilalţi, hoinărind fără ţintă pe

punţile descoperite ale vaporului, îmi dau o senzaţie ciudată, indefinibilă ; nu-i cunoşteam

în ceaţă, şi acum par să fiu victima complicităţii lor îndelung chibzuite, ca şi cum, purtate în valize atit amar de vreme, noile lor înfăţişări mî-ar contraria convingerea orgolioasă a unei cunoaşteri definitiv înfăptuite.

O zi, de pildă, printre celelalte, lungi şi cenuşii, cind,- după ce trec 24 de ore din momentul în care te-ai trezit, constaţi că abia e ora prînzului. Văcuţă cu sos de roşii şi ’îngheţată la desert, delfini albi, elastici, oferindu-ne un spectacol acrobatic la pupa, *Aventuri la Marea Neagră,* seara, în careu pe năduşeală (fiindcă afară sînt nişte gingănii de dimensiunea unor puncte care conţin însă într-o pişcătură cît încape în gura unui cal nărăvaş), o *cafeluţă* la nea Titi, reprezentaţia deprimantă a bagdad iei, lentila măritoare a plictisului, şi. în sfîrşit, somnul, dacă vine.

De obicei plouă. Un grup de jonci, ca nişte păsări ude, slrînse pe apa oţeloasă lingă satul zgribulit şi el, izolat în tăcere.

Doar motorul auxiliar îşi face datoria să ne păstreze într-o acustică suportabilă. De undeva spre nicăieri, trece nea Severin, cu şlapii lui recondiţionaţi, traşi peste ciorapi, astfel îneît degetul marc, despărţit printr-o bridă de celelalte, dă impresia că ar li vorba nu de ciorap ci dc o mănuşă cu degete : strungarul, cu o privire chinuită din pricina unei dureri localizate la şale, eliberat de orice refren-obsesie, împreună cu ajutorul mecanic ce-şi ţine cu o mînă cealaltă mînă reumatică, întărîtată de umezeala locului, îl caută pe *doc,* şi pare ciudat că nu-l găsesc, sau poate nici nu vor să-l găsească, insolită procesiune de betegi în depistarea unei soluţii cît mai răbdătoare de vreme.

în comandă, ofiţerul doi aşază în ordine hărţile drumurilor viitoare, şi sini convins că le citeşte cu sufletul (val cit de egoist pot fi, mă reconfortează tocmai suferinţa ochilor lui negri şi mereu umezi), iar tandemul radiotelegrafiştilor, cei cărora le convine fiindcă vorbesc în fiecare zi cu ţara, chiar dacă numai prin puncte şi linii sonore, consumă păreri asupra deşertăciunii unor atitudini umane ; Radu, ajutorul lui nea Petrache, îşi dra- , malizează opiniile în maniera mentorului său care mă fixează în ochii lui căprui cerîndu-mi parcă de două ori încuviinţarea, pentru adevărul opiniilor şi pentru reuşita acestui transfer de mandat de factură dialogică în gura discipolului său (..De ce-ai făcut, asta, dom'le ?", „Cum ele ce-am făcut-o ? Uite-aşa !", „Bun ! Şi ce-ai cîştigat ?• Nimic ! Şi-atunci ? Zi că ai făcut-o degeaba !", „Uite, poftim. am făcut-o degeaba !", „Păi, vezi ?").

La prova, sub peretele pe care stă răstignită ancora de rezervă, nea Mitică, împreună cu Marcu, aflat în primul său voiaj după scurta exercitare dezolată a meseriei de ospătar, amestecă vopsclurile în cernerea obsedantă a picurilor mari de ceaţă condensată. Conţinutul alterat al ci lor va bidoane e vărsat cu gîfîicli şi zmucituri într-un alt bidon în care, intrate într-o neobişnuit de vie relaţie cromatică, vernilul pastelat şi coraiul miniului de plumb par să se răzbune pe cenuşiul adine, monoton al împrejurimilor. Dar cît poţi sta cu capul înfundat în gura strimtă a unui bidon numai pentru a escamota nota deprimantă a peisajului ?

Undeva. înspre tribord, o barcă s-a sumeţit să sfideze nemişcarea, purtînd pînă la noi bătaia ritmică de toacă prin care cei doi pescari, el şi ea, siluete compacte, cu mişcări măsurate, vechi, sperie peştele

împingîndu-l în- Lr-uri ocol desemnat de lipăitul lent, al vîslclor. Poate că nu-i sfidare, ci doar presiunea formidabilă a vieţii com-

primate găsindu-şi în mărunta ambarcaţiune cafenie supapa sau fisura. Ochiul înregistrează detaliile evenimentului, temător să se întoarcă la sine, femeia abia iţită de sub borul larg al pălăriei conice izbeşte ritmic bordul bărcii, desfăşurînd în acelaşi timp de pe braţul celălalt, ca de pe un tambur improvizat, sulul verde al plasei, iar bărbatul. în picioare, se opinteşte în vîsle, mecanic, îneît ai zice că face parte din ele. Circuite închise, reluate la nesfîrşit, circumscrise altora, din ce în ce mai largi, în timp şi în spaţiu ; e rotirea domoală a braţului ei stîng * sub cercul nemişcat al pălăriei, apoi revenirea iute în tact a mîinii pe copastie. este pendularea arcuită a vîslaşului, giraţia amplă a bărcii. însoţită de aceea cu puţin concentrica a plasei în cădere, şi mai e curba orizontului pletos pină la consistenţa cleiului care le subliniază pe toate. Noutatea evenimentului se stinge, măcinată de obsesia spaţiului divizat în cercuri, apa Iară repere dă iluzia unei zbateri în gol, şi privirea ulcerată se aruncă înapoi, căzind pe cadranul rotund al ceasului unde tropotul mărunt al .secundarului se chinuie de-o oră să-şi încheie minutul...

Seara e o victorie obosită în faţa unei zile ucise, nu trăite, şi *cafeluţa* lui nea Titi abia amorţeşte dorinţa de evadare dar trezeşte alte reacţii dureroase : femeile, zice nostromul, rabdă doi-trei ani de singurătate, apoi o iau razna. Se-nchide un cerc, va să zică, şi undeva, în gardul rotund al fidelităţii, pe care speranţa ta îl face inexpugnabil, se iveşte o spărtură sau se înalţă, perfid, un pîrleaz din două seînduri şi trei cuie, la înălţimea piciorului ei de femeie ; ispita altora, lipsa ta, amîndouă la un loc. ce mai contează ? Treci inconştient, oriunde-ai fi, pragul *post-factumului.* de care bine-ar fi să nu ştii niciodată. Hm ! protestez eu. Dar Ina ? Şi ce dacă ? Sensul pe care-l dă nea Titi doamnei sale nu poate fi atins de îndoială. Ina este cheiul lui. insula lui, motivul necesm

2X2

al plecării şi al întoarcerii, dreptul lui de a coborî pe horn de două ori pe an ca un Moş Crăciun, cîtă vreme nu poate coborî zilnic cu desaga plină... este savarina pe care o mănîncă cu conştiinţa că, valoric, asta-i prăjitura ce-l reprezintă. Şi zîmbeşte superior, cu o încetineală ironică, dezvelindu-şi gingiile goale, fără să-şi dea seama că-I confrunt cu poza de pe perete, de june dansator la Picca- dilly-bar. cu ochii scrutînd teribilist viitorul ; adică şi momentul acesta pe care n-o să-mi spună el că l-a intuit pînă la amănunte... <•

*

Bine, dar cil poate ţine o scrisoare ? Asigurările de sănătate se risipesc ca o moştenire aşteptată în speranţa căreia ţi-ai ipotecat şi sufletul. Asişti, neputincios, la tocirea propriei sensibilităţi ; peisajul înconjurător e pe epuizate, simţurile lacome l-au prizat şi l-au instalat în ordinea banalului ; o stare de minimă reacţie a raţiunii incapabilă să mai stabilească vreo relaţie între aceste fumegoase repere mişcătoare ale locului în afara sugestiei unei complexităţi iritante.

Nu mi-am închipuit niciodată că aş fi un om de acţiune, în măsura în care mai niciodată n-am fost inspirator de impulsuri dinamizatoare ; dar am fost părtaş, că mi-a plăcut, că nu mi-a plăcut, la consecinţele active ale spiritelor neliniştite : dacă n-am creat viaţa, am reflectat-o ; nu oman, dar pot cataliza o energie deja declanşată. Aici, • nimic. Apatie doar – n-am ştiut că şi apatia îşi are muşchii ei de voinţă – vacuum de conştiinţă, dependenţa înrobitoare de arbitrar, să zicem de o şalupă care întîrzie fără explicaţii.

Lumina molcomă a becurilor de pe coridoare, preşul de la uşă, soios şi rău ca o prevestire de captivitate. Singurătatea cavernoasă a cabinei cu sensul penetrant,

exact al cu vini ului *stenahoria.* Ca să Ic cunoşti, trebuie să calci pe cuvinte, iar ele să tc muşte de călcâiul vulnerabil. Te trezeşti aiurea în miezul nopţii, aprinzi lumina, motorul auxiliar (30 de litri de motorină pe oră !) e singurul semn al acestei lumi, şi cu privirea în plafon te chestionezi asuprit caracterului premonitor al viselor. Subconştientul, răzbunător pe ignorarea lui îndelungată, îţi desfăşoară pelicule colorate cu fapte de care te-ai temut întotdeauna dar în umbra unei raţiuni acum abolite. Cîte corăbii-lăzi au înfruntat Marea ? Asta nu e-n măsură să mă împace. Tc trezeşti mătăhăind pe coridoare în căutarea unui om şi, fericit că-l întîlnoşti, îi copiezi gesturile ca-n transă, încercînd parcă să i te substitui fizic pentru a-ţi deruta orăcăielile sufletului bolnav de solitudine.

*

Cu cit trece timpul, spaţiul existenţei noastre colective pare să se tot îngusteze, distanţele dintre volumele noastre mişcătoare să se reducă pînă la sugestia unei făpturi pluricefale şi pluripode, înghesuite* în aceeaşi piele. Simţurile dobîndesc un fel de autonomie înţeleaptă'! ; un clement oarecare, o ceafă, un zvîcnet de mînă proiectînd peste (opastie mucul ţigării, un mormăit sau strănut dincolo de perete se dovedesc suficiente pentru a reconstitui reflex omul întreg cu chip şi nume. O făptură încremenită în clar-obscurul comenzii îşi divulgă! identitatea înainte de a-ţi mai pune în funcţiune freamătul deductiv al raţionamentelor, făcînd apel doar la memoria-ţi mult mai prodigioasă! decît ţi-o închipuiai, a unor locuri şi poziţii favorite ale unuia sau altuia dintre noi.

Te trezeşti astfel evitînd un ungher fiindcă riu-ţî aparţine, călcînd cu grijă ca să nu-l disturbi pe col ce nu

e, şi plasîndu-te. în’ sfîrşit, acolo unde te vor repera alţii

înainte chiar de a ajunge sau după ce ai plecat aiurea, deşi, în îngustimea locului, *aiurea* nu există.

Parc ciudat că, în acest cadru al solitudinii, mulţi dintre noi îşi caută cu înverşunare singurătatea şi cum, practic, această singurătate nu există, nu poate exista, nu ne rămîne decît să ne izolăm fiecare în mijlocul celorlalţi ; îl vezi pe cutare surîzînd unui gînd tainic, cu o undă de rătăcire în priviri, şi-ţi dai scama că e departe ; adeseori ţi se întîmplă să zăreşti unul dintre acele gesturi simple pe care nu le faci decît cînd ai credinţa că te afli în afara oricărei observaţii.

Suprasaturat de fluxul senzorial al aceloraşi făpturi care-i traversează drumurile în miniatură, unul sau altul se dedă instinctiv unui fel de joc de-a v-aţi ascunselea ; nu mai vrei să-l vezi pe nea Cutărică, ţi s-a acrit de aceeaşi formulă stereotipă prin care semnalează prea repetatul fapt al întâlnirii pe coridor, de pantalonii tăr- caţi ai acestuia şi chiar de propria-ţi imagine oglindită în ochii camaradului ; îl depistezi din capul coridorului şi fugi ştiind că, odată ajuns alături, îl vei auzi rostind invariabil : *Ei, cum e ?,* dacă nu, depistîndu-te acesta mai întîi, iţi va întoarce el spatele, sătul pînă-n gît de *merge- merge-u*| tău interogativ. Ce să-ţi mai spună şi ce să-i mai spui ? îmi povesteşte Radu, radiotelegrafistul, că într-o împrejurare similară de aşteptare îndelungată în rada unui port, trece pe lînga. un coleg mai în vîrstă, altfel om respectabil, cu un *Să trăieşti, nea Gogule,* ca să aibă surpriza unei riposte prea vehemente : *te bag în..* Toate încercările făcute pe loc de a lămuri situaţia, că nu i-a făcut nimic, că ce arc cu el, au primit aceeaşi replica înrăită a omului sîcîit probabil de aceeaşi urare zilnică.

Frumos este că, constrînsă deocamdată la acorduri

suspinate, viaţa bate cu pumnii în piepturile noastre.

Sărbătoarea memoriei. Developări mai mult sau mai puţin spontane îmi furnizează imagini *de dinainte* pe care nu le-aş fi crezut sădite atît de adine în cămările memoriei mele.

...Îmi amintesc valea în fum a Rucărenilor, un sa? mărunt, cuibărit sub un clin al munţilor Vrancei. Cind mareea înaintează aici în amonte, prova îndreptată spre aşezarea vietnameză pare un fel de promontoriu tăcut, mîntuit de zgomotul auxiliarului şi de bătaia necontenita a maţagoanelor. Fluturi imenşi, cafenii, strecurîndu-sc printre mecanismele încremenite de pe prova, inspiră o linişte de pădure prin luminişul căreia, pe fundalul stîn- cos, dar îndulcit de faldurii pielei, memoria, slujită de aparenţe, îmi umple ochii cu satul depărtării de pe plaiurile Mioriţei.

Nu ştiam că e atit de prezent în mine. Coboram în marginea Sovejei, traversam un pîrîu pe seîndura putrezită a unei punţi înguste, apoi luam pieptiş o culme împădurită cu brazi falnici, sonori, pentru ca în vîrful ei să mi se deschidă deodată splendidele plaiuri vrincene, pe fondul munţilor albăstrii şi undeva, sub un clin umbrit de alto păduri, Rucărenii, aşezare melancolică la care n-aţn ajuns niciodată tocmai pentru ca să mă pot bucura etern de posibilitatea de a ajunge.

. Strîngem în noi atîta lume fără a-i cunoaşte preţul... A trebuit să străbat un ocean şi cîteva mări ca să pot gusta cu adevărat valea în fum a Rucărenilor...

ir

Să revin în balta fluviului Cua Nam Trieu : apă, junei, ceaţă, nisip, pâmînt în diluţie. Din cînd în cind, pîcla se sparge în vîrfurile de silex ale insulei *Cac-:Ba* din apro-

piere pentru a face loc ploii, nesfirşite cisterne de apă răpăind pe covertă şi pe acoperişurile magaziilor. Şi atunci, pe cei mai puţin robust i îi apucă o silă de viaţă iar pe cei înzestraţi cu ştiinţa răbdării, o adevărată frenezie în scotocirea unor puncte de interese oricare-ar fi, numai să fie. Ne salvează, de cele mai multe ori, *stagiarul,* a cărui inventivitate în inspirarea unor litigii se înlîlneşte fericit cu setea de divertisment a oamenilor. Motive de o greţoasă puerilitate în spatele cărora deslueşti umbra gheboasă şi rînjindă a plictisului ; *Măria-Sa Uritul,* cum mi se pare că ii zicea Smull, ridică temperatura spiritelor la gradaţii de-a dreptul ameţitoare, promovînd nedreptăţiţi .şi îndreptăţiţi la fel de pueril precum motivele înseşi.

Rezultatele se înşiruie ordonat pe masa comandantului sub chipul unor pl îngeri semnate de stagiarul de la maşini, întotdeauna parte autonomii şi solitară pornită împotriva tuturor. Cu o voluptuoasă aversiune faţă de un titlu considerat neonorat dccît doar prin declaraţie, oamenii îi stîrnesc tocmai accesele autoapologetice ca să aibă apoi prilejul de a se indigna şi de a umple vaporul cu comentarii a căror utilitate primordială se exprimă în măcinarea unui timp şi aşa condamnat la obscură trecere. Calculată astfel, la capacitatea sa de diversiune, istoria combinezonului s-a dovedit inestimabilă.

Cu cîtva timp în urmă, stagiarului nostru ii dispare combinezonul, cel puţin pretinde că i-a dispărut, fapt mărturisit abia în clipa cînd afirmă că l-ar fi regăsit în cuierul altuia ; rodnică afacere în care se avîntă frenetic o groază de lume – afară plutesc neguri adinei, tenebroase, ştiri de-acasă nu-s, munca de rutină îţi lasă gîndul gol, nici un alt eveniment nu te mai solicită – primii antrenaţi fiind, desigur, presupusa victimă şi presupusul împricinat. Ultimul neagă

violent, susţinut de majoritatea, stagiarul

cerc audienţa oricărui întîlnit exhibîndu-şi lenjeria intimă onorată de iniţialele numelui său, cusute stîngaci cu aţă de papiotă, aceleaşi ce puteau fi găsite, zice, pe combinezonul disputat, dacă vrei, *pi controlaţi.*

Zadarnic însă ! După cîteva zile de intense preocupări deductive, obiectul e smuls din mîinile stagiarului, existînd 'opinia răutăcioasă că monograma doveditoare a fost căznită ulterior, adică după ce combinezonul a fost sustras din cuierul vecinului. În plîngerea înaintată comandantului, finalizată printr-un *Trăiască R.S.R. !,* omul nostru câ^ lifică faptul CÎI *penal,* atentat la *suveranitatea* lui, întrucît, e limpede, el s-a semnat în *dreptul încheieturii* (citeşte *prohab),* sus, *Ungă cel de-al treilea nasture.*

Personal, aceste diferende bizare îmi trezesc o curiozitate de psiholog amator, suficient de inabil, cită vreme, ce să fac. sînt şi eu marinar, îmi petrec propriu-mi timp îngrozitor de disponibil oricărei oferte afective. Şi-apoi, ceea ce se dovedeşte în măsură să-mi întunece obiectivitatea este capacitatea exemplară de replică, oricît de precară în fond dar viguroasă în manifestare a *stagiarului.* Oricine altul în locul lui ar ceda strivitoarei majorităţi, culegîndu-şi pînă la urmă apărători din oficiu din rîndul celor ca mine, aplecaţi cu înduioşare asupra asupriţilor ; el însă, nu. Resursele lui potrivnice, demne de o cauză mai bună, fac uneori să mă adauge celorlalţi, să-i majoreze handicapul pînă la unanimitate contra unu. Are tenacitatea unui boxeur care se trezeşte din pumni, şi aproape-mi vine să cred că tocmai apele tulburi îi slujesc condiţia de luptător amarnic, senin în încăierare precum altul în tihnă. Constatarea mă îndepărtează deci, în ciuda regretului de a-mi trăda condiţia de martor, de scotocitor imparţial prin documentele umane, şi iată-mă cîrcotaş şi gîlcevitor, ostil necavaler într-o dispută inegală şi mai ales nu întotdeauna cu dreptatea

majorităţii.

Un loc aparte în tot acest joc al trecerii timpului il joacă *doc,* fire inteligentă, dublată de o capacitate fără- • egal de a disimula, singurul care-şi permite incursiuni amicale în sufletul şi în intelectul stagiarului de unde se întoarce cu prăzi bogate, hrana gălăgioasă a orelor noastre, de ceaţă. Cum am fi putut afla altfel care-s motivele ce fac din limba română cea mai dificilă limbă de pe glob ? în primul rînd, fiind singura (?) care se citeşte cum se scrie, vorbitorii străini sînt dispuşi s-o abordeze după legea lor, şi de-aici pronunţia greşită pînă la neînţelegere ; şi-apoi, chestiunea vocalelor care... Rîdem. sîntcm răi, firește, nedrepţi, dar ce alt preţ putem oferi împrejurărilor, vidului în care pare să no fi înţepenit pentru totdeauna ?

într-una din zile, în careul ofiţerilor, *doc* şi cu ne amuzam copios în poziţie de audienţi ai unei prelegeri la fel de trăznite despre caracterul stimulativ al şahului *(pi cuvint di onoari, mi-a' spus un academician),* cînd între noi îşi face apariţia comandantul.. Nici comandantul nu mai e cel de odinioară, a devenit irascibil, are intransigenţe pătimaşe, se burzuluieşte din te-miri-ce, semn îmbucurător că e şi el om, la urma urmei. Prelegerea se desfăşoară cu şi mai mult patos, *maşterul* ia un aer de atenţie încordată care nu prevesteşte nimic bun, e clar că se află pe o altă lungime de undă de pe care orice inepţie rostită pare un afront la calitatea lui supremă. Şi deodată izbucneşte :

— Ia mai lasă-mă-n pace cu prostiile-astca, să-ţi bagi minţilc-n cap, să nu mai... Umbli cu galcnţii ăia, trosc, trosc, pe coridoare, trînteşti uşa, cine te crezi dumneata, mai bine ţi-ai vedea de treabă, faci baie de două ori pe zi, aici nu-i sanatoriu de odihnă pentru...

Şi dispare, lăsîndu-ne pe noi mofluzi, pe stagiar năuc de amploarea incidentului : dom’le, nu mai pot să mă-n-

19 – Fericit ccl care, ca Ulise

telcg cu dînsul – zice omul oftind, şi iată-ne reintrări – dintr-un capriciu – ce sc-ntîmpla în fond dacă ne mai jucam şi noi puţin. în mărăcinosul spaţiu al neuitării.

ir

în urmii unei tranzacţii realizate în limbajul universal al gesturilor, am obţinut de la stâpînul jovial al unei jonci un ghem viu de păr şi de mişcări incerte care cu îngăduinţă se poate numi cîine. înclinaţii spre sadism afirmă că ar face parte dintr-o specie comestibilă, dar cei mal mul ţi carc-şi amintesc de ogrăzile copilăriei lor. populate de javre generoase cu o ereditate imposibilă, resping cu oroare sugestia. Se va numi Gioni, adăugîndu-se celorlalte 41 de suflete dimpreună cu grija unanimă de a nu fi călcat în picioare. Deocamdată c un simplu obiect, manipulat cu sfinţenie de către toţi cei ce-l întilnesc în orbccăiaîa lui scîncilă pe coverta vaporului.. Un hîtru, mecanicul trei, se pare, l-a subnumit *stagiarul de la punte,* corespondentul stagiarului de la maşină, în fond, tot un prilej de a înşela cu un zîmbet negraba ticăloasă a timpului.

*

Aşteptări. Aşteptări lîncede, dureroase. înfrigurate, solitare, colective, vidate de gînduri sau dimpotrivă, îmbîcsite de ele, pline de speranţă la apariţia unui punct în mişcare pe orizontul tulbure al fluviului sau dezolate cînd punctul se mistuie, aşteptări indolente cu ochii în bagdadie sau asurzite de liniştea umedă sub clopotul căreia tînjeşti după o sirenă de remorcher... Cine le mai poate ţine evidenţa ? Fără atributul deplasării, vaporul e

un fier monstruos, lins de tîrîşul infinit al clipelor. Aşteptări :

° Din ceaţa lăptoasa, prăbuşită asupră-ne ca o Valhală sudică, se desprinde, cu efortul ezitant al unei condensări de pulberi lichide, silueta enigmatică a unei jonci purtată de curent în neclintirea ci de-a lungul bordului nostru. Cimpul binoclului se umple de cafeniul trist al lemnului, se lasă zigzagat de aripile dragonice ale pînzclor şi se umanizează apoi, acaparînd partea'dinspre pupa a bărcii, doi metri pătraţi de viaţă, casă, bătătură domestică, grădină, loc de joacă al copiilor, orizont şi margine tangibilă. Bărbatul ţine slrîns băţul cîrmci, c aspru şi încordat, îi pot număra firele bărbii cărunte, alături e fiul sau ginerele, nemişcat şi el în cerinţa nemişcării locului, cu colul suspendat deasupra unui coş cu nuiele pe fundul căruia, unică pată vie, scapără două iniini de verdeaţă ; ghemuită la picioarele lor, femeia, mai degrabă sugestia ei – o pălărie conică şi arcuirea învoită a griului alb, tînăr (sau poate mi-aş dori să fie astfel) – i.şi rosteşte discursul ei vechi, mut şi înfiorat, făcînd să-mi zvîcnească timpanul în ritmul accelerat al sîngclui. Nu ştie, biata, că mă bintuic ancestrale porniri piratereşti, nu ştie că nu mai c acolo, ghemuită la picioarele unor bărbaţi necunoscuţi şi aspri, adînciţi în grijile lor. O conduc spre celălalt perete opac al ceţii, cerşind îndurarea timpului, tandru deci şi bolnav de aşteptare.

° Mi-am făcut un obicei seara, .după cină, să străbat coverta spre prova şi să mă întorc pe bordul opus pentru a o lua de la capăt, şi asta de cîleva zeci de ori, dinlr-o pricină pe care n-am chef s-o mărturisesc nimănui : e jocul meu cu speranţa. Prova vasului c îndreptată spre port, dincotro tot se va ivi odată şi odată şalupa jinduită. Calc ca un orb, la ducere, spaţiul strimt al tribordului. cu

ochii pironiţi în adinei mea depărtării tot mai umbrite, pînă aşteptarea-mi naşte lumini imaginare ; apoi fac un ocol pe,lîngă containerul albastru închipuind u-mi că. în spatele meu, se va zămisli neapărat, în ritmul paşilor, ceea ce aştept cu atîta ardoare. întoarcerea, pe sub peretele comenzii, e gîfîită, nerăbdătoare, îşi cere recompensa micii absenţe tensionate, privirea plonjează clin nou în depărtarea seacă, dezolantă, dar cine ştie, cine ştie, poate că la următoarea tură...

° Fluturi mari, cafenii împodobesc mecanismele provei, şi fîlfiitul aripilor lor împrumută scrii melancolii pioase. Ies la vînătoare, împreună cu comandantul, călcăm pe teuga umedă, tăcută, cu paşi hoţeşti, flexibili, dinspre sat răzbate freamătul indistinct al unei armonici, o dificil sa-i prinzi, fluturii, au un zbor greoi dar derutant, şi o ştiinţă specială a ispitei în stare să te aţîţe mereu, unul mi-a atins obrazul cu filfîitul lui şi s-a dus să se a.şeze pe tabla etravei, dedesubt, firimituri de viaţă pe o enormă banchiză metalică... L-aş ierta dacă mi-ar sustrage vreo cîleva zile din existenţa mea inutilă dar îl iert şi aşa fiindcă nu se lasă.

— Butterfly ! Vino-n... rosteşte comandantul întreaga formulă sacramentală marinărească, bîjbîind prin tribord, şi rid, eît rid, acolo, citeva secunde, deşi oricum mă bucur văzîndu-le odată duse, secundele.

• Noii Bota, maistrul lemnar, se ceartă cu Mitică, fostul tîmplar de mobilă şi binale care cică i-ar fi luat o seîndură fără să-l întrebe, Sînt proiectaţi pe peretele magaziei unu, mînjită în toate culoiâlc, paleta de probă a vopselelor nostromului. îneît par distribuiţi într-o piesă cu scenografie groasă. Nu pun patimă-n replici, nu gesticulează debordant, pur şi simplu stau faţă-n faţă jonglînd cu supărarea, numai afişată ; cînd Mitică, sătul de mizeriile 29°

păgubaşului, aruncă scindura jos. o abandonează, nea Bota, împăciuitor, i-o pune la subsuoară, acum s-o ia dacă are nevoie, nu-i nimic, s-o ia, s-o ia. c o scindura bună ; apoi e rîndul marinarului să arate îngăduinţă şi al dulgherului să se indigneze, redevenit păgubaş, putea să-) întrebe, nu s-o ia aşa, ca de la gard, şi-atunci Mitică o abandonează, scindura, pentru ca nea Bota să i-o împingă iar în braţe cu cele mai generoase cuvinte,

Chestia poate dura o veşnicie, şi-i invidiez că au găsit o soluţie de a se eschiva aşteptării.

° O şalupă ! Vine o şalupă ! Mă cuprinde o înfrigurare beată, dimpreună cu senzaţia egoistă că şalupa îmi aparţine, şi de aceea tac, lipit de parapetul comenzii, co degetele reglînd la nesfîrşit distanţa focală a binoclului ; e cel mai frumos continent pe care-l descopăr, nu ştiu dacă, căţărat în gabia *Sântei Maria* aş fi strigat *Pămînt !* cu mai multă fervoare decît aceea de acum la apariţia unei biete . şalupe. Are prova pusă pe noi, c limpede, sfîrşitul calvarului, mă atinge o vagă mustrare retroactivă pentru atîtea laşităţi adolescentine, pentru dorinţa do atîtca ori trădată de a cutreiera lumea...

Ei, drăcie ! Papucul ăsta mizerabil virează spre dreapta noastră, acolo unde se află *Mojaiscul,* mai traversez un spaţiu de îndoieli voite, poate că e o manevră mai complicată, în funcţie de nu ştiu ce curenţi, vizîndu-ne în final tot pe noi, dar gata, tristă certitudine, aud fluierul şalupei-şi răspunsul grav, vibrant al vaporului sovietic. Singura consolare o că-mi regăsesc decepţia pe feţele celorlalţi care, ca şi mine, tăcînd, şi-au adjudecat exclusiv fructul speranţei.

Şi cu aceasta, aşteptarea-şi revine scîrbită în dreptv- rile-i vremelnic ignorate.

• Pauză de prînz, a încetat bocănitul maţagoanelor, timpul s-a oprit, blocat parcă de lipsa oricărui zgomot şi a oricărui reper vizual ; ceaţa ceroasă, presantă, lasă urme pretutindeni, îngreunîndu-ţi pasul şi reazemul. Cei mai mulţi somnolează în cabine, cîţiva inşi, slrinşi la pupa, înghit găluști de aer supraumed intre două vorbe evazive, ştiute dinainte, lăsate nepăsător să treacă, să cadă în mijlocul lor ca. nişte bureţi de sunete. Mă incaier copilăreşte pe comandă cu Mihai, ofiţerul doi punte, şi cotul acestuia, manevrat imprudent, cade o fracţiune de secundă pe clapa sirenei. Un muget- scurt, răsunător, ne face să vibrăm pînă-n tălpi, şi aproape instantaneu vaporul se umple de viaţă : greşeală ireparabilă, am trezit speranţa, ar trebui să o zbughim dar e prea tîrziu, cineva urcă în goană scara tribordului, şi înainte de a mai schiţa cel mai mărunt gest de fugă, dăm piept în piept cu comandantul ; are un demaraj, trebuie să recunosc, formidabil.

— Ce-i ? Ce s-a-ntîmplat ? A venit şalupa ? Unde-i ? Vinovăţia noastră e îndeajuns de manifestă. Trăsăturile *maşterului* cad de la înălţimea extazului în rictus şi primim, pocăiţi, mizeriile cuvenite. Vaporul se instalează din nou în apatia obişnuită, e atîta linişte îneît auzi cum cad pe puntea etalon picăturile grele de ceaţă condensată şi mai ales paşii încărcaţi de regret ai comandantului în drum spre cabină. De peste apă, parcă batjocoritor, latră la neguri cîinele *Mojaiscului.*

® Umblu pe coridoare în căutarea unui suflet pe lîngă care să mă aciuez. Parcă au fugit toţi lăsîndu-mă doar pe mine să păzesc această zestre mohorîtă de fier în ceaţă. La comandă nu-i nimeni, *doc* doarme, la pupa e pustiu, în club de asemenea. Mă las, totuşi, să cad pe un scaun în încăperea pe ale cărei mese zac în

dezordine tablele şi piesele de şah după cum au fost abandonate de parteneri la capătul ostilităţilor. Scrumierele de lemn, pline de mucuri şi de scrum, emană un miros greu, persistent în atmosfera umedă a clubului. Cîte un maraton de-a lungul fiecărei secunde, aştept, nu ştiu ce aştept, şi deodată nişte paşi pe care dorinţa mea îi călăuzeşte spre locul unde mă aflu. E Mitică T., un marinar simpatic, bun sportiv, învins însă şi el înainte de limită la capitolul *răbdare.* Se aşază lîngă mine şi tace, o tăcere îrr doi e mult mai suportabilă, şi tăcem, aşa, ca doi bătrîni într-o fotografie, pînă cînd, în pragul încăperii, se iveşte nea Severi n, mecanicul trei, care se aşază şi -el, tot tăcut, pe al treilea scaun. O tăcere în trei este şi mai suportabilă. Se aude un zăngănit de cheie jos, sub punte, mormăitul înciudat al celui ce-a scăpat-o, apoi treptele gem sub paşii unui ins greu, trebuie să fie Predică, aşa îl cheamă, el este, apare în uşă şi ne chestionează cu privirea, adică dacă ar fi bine să se aşeze şi el sau să-şi plimbe aşteptarea personală mai departe. Muţenie absolută, cu motoristul sprijinindu-şi antebraţele pe usciorii uşii, respirăm în ceaţă ca prin bronhii de peşte, e prea puţină tăcere pentru a fi distribuită la patru trupuri vii, şi cel cc-şi dă primul scama do asta este ultimul sosit.

— Ce faci, nea Severi ne ?

— Ce să fac, uite, stau şi eu la priveghi...

° O şalupă ! Vine o şalupă ! De data asta nu mai încape nici o îndoială. Virează corect, spre noi, se angajează în babord, încetineşte şi semnalează sonor cerînd cobo- rîrea scării de pisică. Certitudinea ne aduce, întreagă, oboseala chinuitoarei aşteptări. No

strîngem buluc pe puntea de promenadă, gesticulăm aprins, scrutăm cu lă- -comic detaliile acostării, căutăm înfriguraţi în spaţiul uşilor deschise chipul de aur şi argint al pilotului. Hm ! Este cineva acolo dar nu seamănă cu un asiatic ; deschide gura şi ne adresează un salut de bun-venit în românească cea mai pură slîrnindu-ne o ingrată deziluzie cîtă vreme ar trebui să ne bucurăm, nu-i aşa, de înlîlnirca unui concetăţean. reprezentantul nostru comercial clin Hanoi. Dar noi voiam pilotul !

l-l martie : Vor mai trece patru zile de pustiu şi de ceaţă!

Memoria, onestă, harnică şi tăcută, mi-a restituit ulterior preţul acelor aşteptări de două săptămini în jonci fermecate. Le-am contemplat îndelung (fiindcă n-am avut 'încotro) în agresiunea lor meditativă, intrate în suflet prin pori şi prin gene, izbindu-se continuu în hublouri, în cadrul uşilor pentru a-mi făuri colecţii unice de goblenuri umede şi triste cu ceaţă împrejur şi cu ele, dragoni fabuloşi şi cuminţi, pîlpîind în mijloc. Le-am văzut posomorite. plutind pe spinarea largă a fluviului umflat de mareo, cu* zimţii nemişcaţi ai pinzclor muşcînd orizontul, le-am văzut dure în lumina apoasă a zorilor, călătorin- du-se în-cercuri rotitoare, solitare sau în formaţii ciudate ce păreau să înci freze mesaje de sorginte astrală ; cu pupa săltată nefiresc ca într-o derută a centrului de greutate, poartă fiecare destinul lacustru al unei familii, casc-cutii de culoarea brunului-amar mărturisind suferinţa lemnului îndelung încercat

de tenacitatea apoi. Nimic nu le-ar adora, nu le-ar găzdui cu mai maternă grijă şi ardoare dccît acest peisaj, tălmăcire dramatică a unui vis colţuros şi umed, realitate paradoxală, întocmită din inconsistenţe suprapuse în care se caută, orbecăind, omul şi peştele.

Cîteodată se ridică picla, şi lumina nouă, nesigură ca un minz nou-născut, îşi denunţă creditatea-i fumegoasă, venind parcă de undeva, de dedesubt, filtrată prin straturile plumburii ale apei ca să învăluie scrupulos, cu un nemaipomenit simţ al detaliului, oameni, bărci şi lucruri. Atunci, joncilc de pe canalele îndepărtate îţi răsar miraculos în preajmă, calcă pe iarba ostroavelor sfidînd legile firii. răsturnînd proporţiile planurilor, amesteeîndu-se haotic cu apropiatul ca într-o genială gravură naivă tăiată în apele lari, monocrome, ale acidului lacustru ; atunci, forfota de pe fluviu, mişcarea pescarilor prelungiţi în vi sie – succesiuni de efigii, de nemişcări infinite, articulate doar prin bunăvoinţa acelui fluid al luminii – te transportă în spaţiul unui soi de transă pe care o bănuiesc a fi duhul creaţiei traficat pur şi'Simplu din duhul locului. Fiindcă aici. între junei, peşti cafenii cu aripi de păsări, semnificaţii ezoterice handicapîndu-ţi orice putere imaginativă. natura^ condensează virtuţi de geniu, şi nu-ţi rămîne decît să le sorbi, fericit, în ritmul respiraţiei.

Păşeşti încet, neauzit, la căderea scrii, pe spinarea supraînălţată a provei', printre colaci de parîme, vinci uri, roţi dinţate şi capete încremenite de lanţuri, respiri în pumni să nu te audă fluturii mari, cafenii, ce par să zdrenţuiască cu aripile lor rigiditatea mută a metalului, e susurul slab al

mareei, scîrţîitul vreunui scripete, greu, distonant. lipsit de scuze, şi plcsnetul moale al fluturelui speriat micşorîndu-sc, fîlfîitor, în crepuscul. Regretul că l-ai pierdut, o privire peste umăr, şi deodată, fascinantă, mitică, spărgind flagrant dimensiunile firii, jonca, la fel de tăcută precum amintirea ci de astăzi, acoperindu-mi orizontul, speriindu-mi geamătul îndepărtării de casă, lurnîndu-mă în conturul ei ca într-o matrice năzuită. Se duce, se lasă suptă de pînzcle lumii saturate de apă,

miluindu-mă arar cu şopotul lamentativ-mclodic al unei limbi care-a declinat prea mult cuvintele suferinţei pentru a nu le trece odată şi odată în cîntată bucurie.

Sînt fericit că, revenit la *meridianul meu zero,* îmi pot număra, la răstimpuri meditative, joncile mrmori« i melc.

24 martie, miercuri : 01.30 Manevră intrare în port. 3.22 Funda ancora tribord. 04.35 Terminai manevra, în aşteptarea descărcării (zgomotele dulci, izbăvitoare, ale marşului ; pufnetul eliberat al motorului principal, soneria telegrafului, paşii grăbiţi ai marinarilor pe covertă, o ultimă opintire mecanică şi explozia luminilor de la boid, semnul acostării ; sînt fapte pe care le înregistrez cu o ultimă zvîcnirc de conştiinţă înainte de a mă azvîrli intr-un alt somn. Haiphongul, nu-i aşa, mă poate aştepta pînă mîinc, precum l-am aşteptat şi cu atîlea zile).

C

Haiphong, douăzeci şi şase de zile.

...Seara s-a lăsat tot mai frumoasă,
. Marinarii beau şi mai vîrtos...

Cel ce îndrăzneşte să afirme că, după două săptâmini de captivitate în neguri, un bărbal-marinar care mai are motive să poarte pantaloni, descins pe uscat, sc apucă să bată mătănii, ar trebui să fie pus în aceleaşi condiţii ; şi depun garanţie propriu-mi suflet-înceţoşat, bolnav de doruri, că puritanul declarat sc va opri în fundul primei cîrciumi de unde nu va ieşi decît după ce va constata că nu-i mai sună nimic nici în cap.

nici în buzunare. Alcoolul nu-i o răsplată, e o răzbunare îndelung gestată, panaceu universal în schimbul căruia sarea mării, depărtarea, singurătatea şi abstinenţa n-au mai inventat nimic de la începutul lumii şi-al marinăriei.

Stăm strînşi, cap în cap, deasupra unei mese, şi boncă- luim de cîteva ore, cuviincios pe cit se cere, eu, şeful mecanic, mecanicul unu, nea Titi, nostromul, şi... cine mai ştie cine este ? Votca vietnameză are un gust confuz dar e sprintenă la urcat, şi timpul, victorios atit amar de vreme, încearcă zadarnic să muşte din rîndurile noastre compacte, de o solidară bărbăţie.

...Seara s-a lăsat tot mai frumoasă.
Marinarii beau şi mai vîrtos...

Primul drum apucat cu nădejde pe pămîntui matern, un drum scurt dar întortocheat printre fiare şi lăzi, printre baloturi masive şi containere, agregate ursuze, braţe de macarale şi ţevărie, a fost acesta, spre clubul marinarilor ; o încăpere vastă cît un stadion, o tejghea, pereţi ornaţi în spiritul localului cu colaci de salvare, darul diferitelor echipaje în trecere, o candelă aprinsă sub cele patru poze ale marinarilor polonezi ucişi *chiring american bombaing* aici, la cheiul Haiphongului. Nemţi scunzi şi blonzi, greci de pe *Kitti,* sîrbi şi ruşi, români şi polonezi amestecaţi într-o grotescă, babilonică chindie pe care, sobru şi uscat, cu ochelarii căzuţi în barbă, o prezidează *senior Antonio,* mai marele tejghelei.

- ...Marinarii trag din pipă, Beau mereu
şi se agită, Alegîndu-şi fetele pe rînd...

Mai am exact trei ţigări *Peony;* mă jurasem, intr-o clipă de iresponsabilitate, să le păstrez neatinse cît

voi putea, şi acum, în vacarmul din jur, încerc să mă conving
că nu mă dezic defel fumîndu-le, din moment ce nu mă mai pot abţine. Nu ştiam atunci, în clipa jurămîntului, că petrecerea noastră va- fi o petrecere mixtă, şi trădarea mă incită multiplu : băieţii de pe *Boţman Zotov* au venit cu femeile, comandantul de pe *Kitti* e secondat de nevastă, o frumuseţe oacheşă, suplă, către care aruncăm toţi rafale de priviri fumegînde, mai sînt două nemţoaice trecute şi fetele, de la bar surîzind asiatic, profesional, sub supravegherea austerului (de ce i-o spune aşa ?) *senior Antonio.* La masa noastră există, vai, numai ara hi de către care întindem mina cu ochii duşi la, să spunem, arahidcle altora.

* *

...Şi în clinchet de pahare, Sus pe mas-o dansatoare, Joac-o melodic-a negrilor...'

Amarnice naivităţi juvenile ! O orchestră compusă dintr-un saxofon, o tobă şi o vioară atacă melodii străvechi, deprimante, potpuriuri din toate îngînările pămîntu- lui, pe cînd fericiţi! privilegiaţi îşi strîng la piept conna- ţionalcle traducînd orice ritmică în pasul cazaciocului ; nişte biete femei devenite prinţese, unice prin raritate, leoarcă de transpiraţie, rulate pînă la istovire de ocrotitorii lor care le păzesc de alţii cu ochi de cerber.

...O fetiţă joacă tarantela, Arătîndu-şi pieptul ei frumos...'

Pe dracu. de-un milion de ori pe dracu !

— Uite-o pe-aia-cum îi saltă ţîţele – zice cineva, şi ochii noştri neîndurători o caută printre perechile

agitate, o reperează pe vinovată iscodindu-i farmecele, ce-i drept, ' cam îndoielnice.

— N-are ţiţe. sînt cîrpe !

— Bq. ţîţe ! Cirpele nu saltă !

Cădem din nou în pahare, copleşiţi de demonstrai ie.* Nea Titi .s-a făcut praf, împarte ţigări *Winston* la toată lumea, salvîndu-mi ultimele două *Peony* de la execuţie imediată, Gică, .motoristul, s-a întors d intr-o tentativă nereuşitei de a pune mina pe o parteneră ; ruşii au făcut zid în jurul ci şi au făcut-o dispărută, şi acum se lasă să cadă pe scaun cu tot năduful lui de băiat frumos şi singur. Mai practici, grecii dansează între ei, singurul pakistanez de pe Kihi şi-a dezgolit, insinuant, genunchiul, şi ţopăie nebun încurcîndu-i pe ceilalţi, e o fumăraie de ncdescris, un sîrb fluieră haiduceştc ca-n pădurile dalma- tine, smulgind, de surpriză,, muştiucul din gura saxofonistului, dar nu-i nimic, draperiile sînt trase, scuzele sînt primite cu bătăi pe umăr, e solidaritatea celor veniţi de pe marc, la masa vecină se bea Bruderschaft, limbile se împuţinează, se strîng într-una singură...

...Şi toată seara-i plină de mistere...’

— Cit c ceasul ?

A venit ora acrelii.

— Acum a urcat czocîrZiuiuî, seara, să nu mi-l vadă vecinii. Borfaşul ăla mic s-a culcat, că la şapte trebuie să fie la grădiniţă. Aşa că ciocîrlanul pleacă mai devreme, săracu, îl scoală nevastă-mea cu noaptea-n cap ’

— Taci !

— Măcar să ştiu cine e, să-) îmbrac gigea, să nu mă facă de rîs. O fi vreun...

— Taci din gură că-ţi...

Ne ridicăm greoi, feştila candelei pîlpîie mai aprins în obscuritatea localului, ce naiba caut aici, la capătul lumii, şi la urma urmei cine sînt eu de pretind atîtea lucruri de la mine ? Marinar modern, pentru caro s-au surpat de mult palatele lui Moctczuma. aurul aztec s-a mutat în muzee, tahiticncele au învăţat ce înseamnă morala ipocrită a lui dumnezeu, şi nici o insulă n-a mai rămas nebotezată.

Să vină Cortcz, Magellan. s-o luăm de la capăt !

E o noapte dinadins înstelată, iar cu un închipuit orgolios, frumos şi inteligent. Alcoolul scurtează drumul spre autorevelaţie, în alcool e adevărul, mi ine va fi mahmureala, mustrarea dureroasă a viscerelor, dar pînă mîine voi înţelege deplin că toată viaţa am făcut pe deşteptul. Am să mă-mbăt mai tare, ca să aflu mai multe ! Urcăm scafa vaporului şi ne înfundăm în apartamentul mecanicului unu în aceeaşi formaţie la care se adaugă, pe rînd, nea Severin, Vili, motoristul de fier cu suflet de aur, nea Pavel...

...Marinarii trag din pipă. Beau mereu şi se agită. Alegîndu-şi fetele pe rînd. Ele parcă înţeleg, Se apropie, se reped Şi le sar marinarilor de gît Şi toată seara-i plină de mistere...

Cintă şeful mecanic : ori de cîte ori ia cîte o acută nevinovată, se scuză că nu poate sta în picioare ; apoi se ridică, emite alte falsete, scuzîndu-se că nu poate cînta tare fiindcă se aude* – şi-şi trimite, explicativ, privirile spre plafon dincolo de care, acolo sus, există cineva care nu-l iubeşte. Nici el nu iubeşte pe nimeni, dar din pricină că n-are sen[f]imentc, sau poate şi le ascunde prea bine ;

celălalt de sus are. destule, slavă domnului, însă şi le administrează haotic, deşi nu-i treaba mea, n-ar trebui să mă bag, unii s-au băgat şi au păţit-o.

— Scribule, băi, scribule, ia ascultă : ,.Cînd cu gene ostenite, sara suflu-n luminare... Doar ceasornicul../'

— Sînt un cîine vagabond !...

— Doar ceasornicul...” cum p... Don’ şef, don’ şef, taci, dom’ le, puţin, să-i arăt eu scribului...

— Ce rătăcesc printre amaaaruri...

Mă bucur de simpatia lui nea Severin. mecanic veteran, uns cu toate alifiile pămîntului, bun în grad pentru ofiţer trei pentru că n-are şcoală, deşi cu deşteptăciunea lui nativă ar putea umple trei universităţi şi un gimnaziu. Se îndoieşte că ar avea copii, şeful mecanic zice că i-ar fi mîncat, şi duce, oricît ar disimula el, dorul *proprietare sei*

— ...Să-i arătăm noi că nu sintem nişte vagabonzi, îl mai ştim şi noi pe Eminescu.

Don’ şef nu-l aude, şi-a dat drumul la foaie, fie ce-o fi, şi nea Severin, suferind, se apleacă la urechea mea, şoplin- du-mi cu aerul confidenţial cu care ai colporta secrete guvernamentale :

— „...sara suflu-n luminare... va să zică, aha... doar ceasornicul urmează lung-a timpului cărare.”

Mecanicul unu a dat drumul casetofonului şi; uitînd de sciatica lui afurisită, zvîcneşte ritmic din genunchi şi din coate în atmosfera supraîncărcată de fum de ţigară, iar nea Pavel îşi aminteşte de ceva dureros din istoria neamului ; lumea zice că-i rău la beţie şi are dreptate, bate cu pumnu-n masă de sar paharele, impunînd tuturor o linişte nedorită, seacă, gfeţoasă, în-care numai el urlă şi geme şi înjură de

Paştele mă-sii.

Mă strecor afară, în tăcerea nopţii Haiphongului. Sîut lucid ca o sticlă goală, deci incompatibil cu uitarea.

★

Escala noastră a găsit oraşul în pragul acelui eveniment care avea să consemneze reuriificarea ţării ; un oraş

tăcut, dar tenace, exercitîndu-şi funcţiile lui industriale şi portuare cu aceeaşi lipsă de ostentaţie cu care acest popor-erou şi-a adjudecat victoria ; un oraş revenindu-şi la sine, recăpătîndu-şi suflul după atîtea încercări dramatice, căutînd să remonteze dar nicidecum să uite, păs- trînd mereu nestinsă flacăra speranţei pe care am văzut-o înfloritâ,. în sfîrşit, în uriaşe panouri roşii, incendiar luminate, ce marcau apropierea sărbătorii ; un oraş fără mari înălţimi, încă umbrit pe alocuri de trista amintire a vicisitudinilor, dar cu copii mulţi şi frumoşi în a căror privire limpede se desluşesc proporţiile viitorului trăit cu siguranţa păcii.

Căci, din perspectiva, o recunosc, puţin emfatică, pe care mi-o asumasem deja în calitate de globe-trotter, de călcător al atîtor metropole, nicăieri nu mi s-a părut viitorul mai aproape, mai viu dccît pe străzile llaiphon-gului, mărturisit în cete uriaşe de copii, în adolescenţi tu inima pe buze, în perechile tandre pcdalind alături dc-a lungul aleilor, seara, în răbdarea înţeleaptă cu care munţi întregi de balast sînt mutaţi cu palmele din drumul propăşirii.

Părul fetelor este neasemuit de frumos, cascadă neagră cu luciri albăstrii, pe fondul căruia desluşeşti uşor şi aproape fără excepţie fire albe, lungi cît vîrsta suferinţei ; chipul bătrînelor ciucite lîngă pragul uşii, cu buzele roşii de betel şi privirea stinsă atinge culmile expresive ale dramatismului. Undeva, intr-un magazin universal, sub geamul aceleiaşi vitrine nesofisticate, am găsit expuse alături de obiecte de podoabă lucrate în os cu minuţiozitate de artist, securi şi topoare, mărturie clară a unei concepţii care vitalizează prezentul, şterge urmele trecutului şi edifică viitorul.

Dacă, în chip miraculos, dezlegarea de acel trecut care a modelat dramatic chipurile bătrînelor şi a albit prematur

pletele fetelor, s-ar denunţa sonor, aici, în Haiphong, ar răsuna LUI scrîşnet prelung, pătimaş, făcînd să vibreze adînc undele fluviului.

*

Descărcarea se desfăşoară lent, cu poticneli pricinuite de capriciile ploii ; capacele magaziilor abia se dau în lături şi norii pizmătăreţi încep să se scuture pentru ca, de îndată ce, cu bubuituri metalice, se închid magaziile, cerul să-şi regăsească paşnicele sale reflexe albastre exact pînă la următoarea tentativă de reluare a lucrului. Sîntem aşteptaţi în Japonia, apoi în China, în nişte porturi nordice (necunoscute mie), aşa sună o telegramă a Navromului, şi noi mocnim aici, sub cele mai fanteziste forme de precipitaţii atmosferice ; cînd nu e ceaţă, e bură de ploaie, sau vine un ropot năpraznic de şuvoaie împle- tite-n şase, şi resturile pînă la potop se instalează, pe cerul vremelnic stors, sub formă de neguri călătoare, făcînd, în sfîrşit, loc soarelui încoronat de halouri colorate, care suge apa fluviului răspîndind-o în vapori deasupra capetelor nqastre.

Nea Titi, în consens melodic cu acest Sfînt Ilie prea năbădăios, tună şi fulgeră în imposibilitatea de a-şi continua opera de înfrumuseţare a vaporului rămas pe jumătate vopsit, posomorit şi jilav. Cei ce nu se arată stînjcniţi de împrejurări sînt mecanicii care au trecut după un plan metodic la vopsirea maşinii din fundament pînă în capul cilindrilor într-un verde primăvăratic, îneît ai zice că a dat iarba pe articulaţiile complexe alo agregatului.

Pe covertă, e deprimant; în răstimpurile prielnice descărcării, cîteva camioane se sumeţesc să se înfrunte cu cele cîteva mii de tone de marfă, cranicele valsează lent sub cerul pîclos care pare să ne

ameninţe şi acest ultim favor, îneît e firesc să te apuce sila de viaţă. Oamenii se mişcă cu greutate şi privesc nelinişti ţi în sus, aşa cum Işi privesc ţăranii postaţa de cer suprapusă postaţei lor de pămînt. Cum. necum, măcar să rămînă aşa. Dar se strică un cranic, parîma metalică se bucleazâ în apropierea palancului şi nu mai poate fi rulată. Ofiţerul de serviciu constată-chestia. înjură în termeni adecvaţi şi trimite după ajutorul mecanic aflat cine ştie unde, cu alte treburi. Pînă vine omul, trece o jumătate de oră şi macaraua zace ca o enormei barză* rănită. E nevoie de o daltă şi un ciocan, ajutorul mecanic scuipă în concluzia expertizei, plecînd din nou după sculele necesare.

Poate, totuşi, n-o să plouă. Departe, în prova, la magazia unu. se descarcă negru de fum, vălătuci de pulbere îndoliată se ridică anevoie în aerul umed, replica noastră la năbădăile cerului, în vreme ce, pe chei, un singur camion tremurînd uman din toate încheieturile ne mai ţine inima bărbată. Mţ. ! Dalta adusă se dovedeşte prea mică pentru sîrma groasă cit braţul unui copil. Florică ! Unde-i Florică, mă ? Unde s-a mai dus, că era aici ! E nevoie de dalta cu coadă. Du-te tu, Marcule, după nea Bota, şi spune-i să ne dea dalta cu coadă ! Marcu pleacă legănindu-se, îl mai mîngîie pe Gioni, şi dispare după obstacolele punţii la o clipă după ce se consideră că n-ar f; stricat nici barosul aflat, tot în custodia lemnarului. Pleacă altul, dar mai întii scuipă.

Bine-ar fi să nu plouă ! Se înjură gratuit, molcom, aşezat, preţ de o ţigară, şi iată-l venind pe Marcu cu mîinilc goale. Nea Bota nu-i de găsit, dar celălalt, trimis în urma lui, mai perspicace, il găbuieşte pe maistrul lemnar, aducînd, bineînţeles, numai barosul. Acum ce să faci cu barosul fără daltă ? Aşteptăm. Macaraua pare mai gîrbovită decît oricînd, un ochi iscoditor se îngrozeşte de mulţimea butoaielor stivuite de jos, din

cală, pînă sus, în gura magaziei, proiectîndu-te într-un timp fără spe

ranţă, >i bucla parîmci. încă netăiată, şerpuieşte mustrător la picioarele noastre.

Numai de n-ar ploua ! Vine, iaiă, şi dalta cu coadă, se măsoară, se icneşte ca la spart buturugi, capătul proaspăt se potriveşte pe tamburul cranicului cu cele mai prieteneşti invective la adresa celui care habar n-are să patroneze o parîmă. să-i stringă, adică, pletele... dar dacă-i prea scurtă ? Dacă n-o să mai ajungă acum pină-n fundul magaziei ?

Oh. numai să nu plouă ! Hurducîndu-se şi făcînd sa se bulucească seîndurile şubrede ale cheiului, un camion frînează în dreptul nostru. Asta înseamnă că ne-ar rămîne diferenţa dintre vreo şapte mii de butoaie şi douăsprezece, , cîte încap în bena camionului. Minunate perspective ! Merge, e-n regulă, palancul ajunge pînă-n -cală, s-au făcut probe pe unul din borduri, şi mecanicii îşi strîng sculele simultan cu primele picături mari plesnind pe covertă. Cu un zgomot asurzitor, capacele se petrec peste gurile magaziilor iar camionul îşi ia valea, ceea ce înseamnă că din şapte mii de butoaie nu scădem nimic deocamdată...

*

Timp de peste douăzeci de zile, diagrama noastră psihică s-a călăuzit cu fidelitate după graficul descărcării ; enormă fixaţie, priviri reflexe spre fleşele rotitoare sau îngheţate ale cranicelor, istovitoare calcule, căderi şi relansări în speranţe în funcţie de numărul camioanelor alăturate bordului şi de starea vremii, bucatele mestecate eu ochii pe fereastră, patrulări necontenite de-a lungul punţii pentru a constata nivelul mărfii în minimă, deprimantă scădere... L-am văzut pe nea Meri, cu aerul lui de ascet solitar, întinzîndu-şi gîtul peste parapetul ma- gâziilor.

gata să-şi piardă ochelarii în hăul acestora, şi murmurînd în barbă dcscîntecc. poate, de dezlegare de chei.

Cind lucrurile stagnează, se înmulţesc abcesele, sciatica face mai mult victime, echipa de fotbal a vaporului pierde necugetat meciul cu *Boţman Zoiov,* nea Titi îmi face mizerie că nu înţelege nimic din tot ce-am pus eu pe hîrtie, iar Şucuri hotărăşte solemn să se lase de vapoare angajîn- du-se, fireşte. într-un post pe uscat unde banii nu i-ar face cu ochiul. în tăcere, somnul nu ni se lipeşte de gene ; vrea zgomot, demarări de camioane, freamătul butucilor şubreziţi ai cheiului sub roţi, bîzîitul cranicelor stopat de vocea forcmanuluh clinchetul butoaielor metalice potrivi n-du-se do la sine în coţadă, semne. în genere, liniştitoare, că nu vom dormi zadarnic.

Fină şi istoriile nostromului îşi pierd ineditul, succesiuni stereotipe de chefuri monstru, adeseori pornite din nimic, dintr-o zăbavă la o ţuică bătrînă şi-o măslină în bodega din colţ, pe drumul casei. Ştiu prea bine că responsabilul îl va privi în ochi stăruitor pînă cînd nea Titi, destul de grăbit, va recunoaşte în el pe bunu-i prieten, complicele lui do năzbîtii juvenile la *Dunărea albastră* sau la cafeneaua de pe Viting („Titi !”, „O, Aurică, băi, Falcă-strîmbă, băi. Cargobot cu pînze" : ochi în lacrimi, sărutări bărbăteşti în mijlocul asistenţei înduioşate, smulgeri din braţe pentru contemplări do la semidistanţă, alte virtoase îmbrăţişări, evocarea galopantei a anilor, băi, n-am timp, sînt în trecere, nu se poate, eşti al meu, băi, puţă. ia cheamă şeful de sală la mine...). Sigur că nu mai arp unde pune coatele pe masă, responsabilul plînge, şi sigur că, din cind în cînd, îşi mai atinge, cu latul palmei prietenul regăsit pentru a-şi spulbera eventuala iluzie.

Şi cum să nu-l cunoască pe şeful orchestrei cînd nu-i altcineva
decît băiatul celui cu care a făcut el, nea Titi, armata Ia Slatina sau la Rîmnicu Vîlcea, cinci l-a scos de urechi dintr-o încurcătură cu... că era... („Nea Titi, vreau să cînt numai -pentru dumneata în seara asta, să dea dracu', dacă ar şti bătrînul, mi-ai făcut cca mai mare bucurie...”). Hop, la masă, cîteva *pocnitori,* de undeva, din sală, sosesc două sticlo cu şampanie, nu se ştie cine le-a trimis, personaj deocamdată misterios care în cele din urmă se divulgă în persoana lui Niki, ei, cum, tocmai" tu, Rino- cerulc, fostul lui om de încredere într-o afacere bănoasă, ehei, cînd erau la preţ gulerele de celuloid şi chiloţii de milanezâ. Vine şi el la masă. („Dacă nu mă recunoşteai mă spînzuram cu cureaua, nea Titi, să mor, mi-ai făcut o mare bucurie”), se trag obloanele, vine şi orchestra, birjarul bărbos carc-l ştie de cînd era copil stă neclintit la uşă, şi, doamne, dacei n-aş şti că vor pleca în alai nocturn, cu pipiţele pe genunchi la un local bîntuit de insomnii unde Niki a auzit că s-au adus nişte hanuşi cu căpăţîni uite-aşa, ca de ci ine !

Fără camioane, Iară bîziitul cranicclor ghiftuite de încărcătură, imaginaţia nostromului bate, obosită, aceleaşi meleaguri.

O, dar cînd coverta vibrează sub toate zgomotele posibile, atunci lucrurile se schimbă, capătă aspectul unui marş glorios către casă ! Bolnavii se simt, mulţumesc, mult mai bine, abcesele de măsele se mai ogoiesc, Luci, băiat frumos, îi duce lui Ghiţă, timonierul, o ceapă învelită în hîrtie roz, în dar de consolare pentru blestemata lui de apă contractată la genunchi carc-l ţine în pat de cîteva zile, nea Petrescu, meşterind la o formulă proprie de ra-

dioemiţător, îşi reia monologurile dialogate („Păi de cînd cîntaţi cîntecul ăsta, mă ?” „Păi, de vreo şase sute de ani „Şi tot mai aveţi de gînd să-l cîntaţi ?” „încă vreo mie do arii, pe puţin, că-i al nostru”, ..Mai schimbaţi-l şi voi, mă, mai daţi-l după lume !”) ; echipa noastră de fotbal cu Valentin în frunte repurtează victorii răsunătoare pe terenul desfundat din centrul oraşului, şi chiar comandantul suferă mai puţin de ingratitudinea subordonaţilor ; nea Meri zburdă, fericit că la *fum de negru* au terminat coridorul. iar jos, în cabina lui nea Titi, aşezată la nivelul punţii principale, de unde operaţiile de descărcare îşi etalează ca nicăieri pozitivul, încurajatorul lor sens, istoriile îşi recapătă farmecul pierdut. Reînvie o lume, o faună ciudată a Constanţei de ieri, cu Jean Falcă Strîmbă, cu Tarzan şi cu Sifiliticul, cu comisarul Sufleţel, înalt, sobru, înfăşurat în pelerina lui prinsă sub gît de limbile încrucişate a doi şerpi de aur, cu nea Costică Neamu, prietenul de chef al nostromului, cu Suleiman şi Braia, patronii *Alhambrei* şi cu Titi M., stăpînul de ieri al lui *Maxim Bar,* unii duşi pentru totdeauna, alţii împletind azi pulovere, cîntărind trecătorii sau vînzînd loz în plic ca lozefina Poloneza...

Cînd cranicele îşi deseneazâi pe cerul tolerant volup- tuoasele lor cercuri, iar camioanele tresar animalic sub greutatea încărcăturii slobozite din cîrlig, am impresia că însăşi coada lui Gioni flutură cu mai multă demnitate.

*

• *

Sîntem fericiţi beneficiari ai întoarcerilor, deşi drumul nostru este încă înainte, străbate Marea Chinei

de Est, gustă din periferiile vestice ale Pacificului, pătrunde în Marea Japoniei, traversează Marea Galbenă spre golful Po, urmînd ca abia apoi să coboare din nou,- de-a lungul Filipinelor, către Singaporez Printr-o curioasă extensie materială, marele port de la extremitatea strîmtorii Ma* lacca, ultima escală la înapoiere, coincide în geografia noastră su Hoţească cu Constanţa însuşi, chiar dacă pina acolo vor mai fi 13 zile do marş continuu. Prima jumătate a fiecărui voiaj, cea a îndepărtării, stă sub auspiciile spaţiului, pe cea de-a doua o domină timpul, nerăbdarea, deşi nimeni nu ne-ar putea opri să vedem încă de pe acum, în fiecare port odată depăşit, semnul bun al întoarcerii.

Zăngănitul metalic vibrant al magaziilor golite. în sfîrşit. răsună în timpane cu acorduri de harfă ; ultimele butoaie de la 2 se leagănă în cîrligul macaralei, la 1 pereţii au rămas negri, prăfoşi. ca în urma unui incendiu lacom, mai sînt citcva legături de ţevi la magazia 4, asta ne-o spune nea Meri, clămpănind fericit din troşii lui de-a lungul bordului, pluteşte pretutindeni o bună dispoziţie deasupra căreia un’soare festiv, circumscris de ha- louri colorate, ne mai aduce aminte că este. Adio, jonci, aşadar, adio,* fluturi cafenii, adio, despletiri de neguri 1

O lăudabilă prezenţă de spirit a mecanicului unu ne-a izbăvit de prelungirea staţionării la cheiul Haiphongului ; umezeala persistentă a redus rezistenţa izolaţiei electrice a pompelor pînă în apropiere de zero. Mi se strînge inima, retroactiv, desigur, la gîndul că. gata de drum, acţionarea primei pompe ar fi dus instantaneu la scurtcircuitarea electromotorului ei. şi de-aici la alte aşteptări fără

termen. Le-au trebuit două zile mecanicilor să ridice, cu ajutorul razelor infraroşii, rezistenţa izolaţiei la indicii potriviţi de funcţionare, şi acum...

Ancora sus, tovarăşi, pornim...

Eroul se mişcă ţeapăn pe punte, şi-a scos, săracul, sciatica la soare, distribuindu-şi zîmbetul de fericit beneficiar al întoarcerii celor nu mai puţin fericiţi. Poate că tocmai iminenţa plecării mi-i face pe toţi mai dragi, îmi întăreşte garanţia contractării unor prietenii durabile, de Cu nu. eterne.

Iată-l pe nea Pavel, mai acoladie docil orieînd. împărtăşind frenezia generală, dispus chiar să-mi ofere un *Litoral* pe care-l iau bîlbîindu-mă de surpriza gestului.

— Va să zică, mergem în *Nihon.*

— *Nipon,* parcă, replic imprudent, .şi am prilejul să aflu etimologia cuvîntului, tribulaţiile istorice ale unor biete sunete, cum i-a zis Marco Polo* Japoniei şi ce-a ieşit pînă la urmă, cine-au fost Izanaghi şi Amaterasu şi cum se face harakiri : aplicînd deci cuţitul pe partea stingă a stomacului, tai către dreapta, cu doi centimetri deasupra buricului : apoi, ruda cea mai apropiată, martor la oficiere, iţi retează capul fără a ţi-l despărţi complet de trup. Un fel de cuşer...

îi depling pe toţi acei care, hăcuindu-şi propriile burţi, n-au mai cunoscut frumuseţea adevăratelor plecări, dreptul de a ti le reînnoi chiar şi prin nerăbdare suferindă.

Fericiţi cei care, ca UI isc...

Numitul Saulă amarează bigile de greutate ᶜub privirile exigente ale nostromului, nea Bota sondează, ca un fin- tînar. adîncimile întunecate ale tancurilor de combustibil, iar comandantul s-a instalat intr-un punct

de undo le vede pe toate.

Mă zăreşte mai întii pe mine lîrînd în extaz nişte papuci sunători pe tabla coverţii :

— îmi umflaşi capul cu galenţii ăştia. Speram să-i pierzi p-icea p’în Vietnam 1

Apoi, cînd operaţiei de închidere a magaziei 4 este deja în curs, în timp ce doi marinari verifică poziţia butoanelor de prindere, răcneşte spre a fi auzit peste huruitul capacelor :

— Veri ficaţi butoanele de prindere ! Hei, tu. dă-to jos dc-acolo. să-ţi fie ruşine ! Lingă mine te urci pe capac ? Bă. coada u ...

Nea [r]l iii nu-şi mai vede capul de treabă.

— Nostromule ! Hei, nostromule! Cind termini cu *sapanele* astea împuţite le-arunci la baltă ! M-auzişi ?

— Ştie Titi, zice evaziv nostromul, dînd să se înde-părteze şi luîndu-l în piept pe nea Mitică, omul care a speriat vestul, care-şi întinde bărbia albă, proaspăt rasă, spre urechea lui într-o destăinuire scurtă' dar, vai, nu îndeajuns de scurtă pentru a nu fi sesizată de către cel- ce-le-vede-pe-t oate.

— Cc-i acolo ? Hei, băi, bidon ! Ce-i zisăşi nostromului ?

— I-am spus şi cu ceva !

— Zi-mi şi mie ce-i zisăşi ! Ce-i zisăşi ?

— Ei, despre o cafea ! îngaimă omul, prins la strîm- toare. Ziceam că...

— Nu vă mai lăsaţi de cafea ’ Ia, uile-l şi pe nea Meri ! îi alunecă ochiul necruţător pe bordul celălalt unde, departe, oricum, de picioarele maşterului, cu camilafca lui albă pe cap, bucătarul dă să se facă nevăzut după o ultimă inspecţie la magazia din prova. Băi, moş Briceag ! La cratiţă, că asta ţi-e meseria, *nu te mai încurca printre picioarele mele !*

Departe, la capătul punţii superioare, se zăreşte doar spinarea şefului mecanic săltat în chip ciudat, ca intr-un dans pe brînci, şi mă bucur că nimeni în afară de mine – vorbesc, desigur, de cei eventual interesaţi – nu realizează motivul acelui ţopăit punctat de chicoteli înfundate. Altfel :

— Băi, frumuseţea aia tehnică ! Lasă căţălu-n pace, că vin la tine, m-auzişi ? Lasă căţălu !

15 aprilie, joi : 14.15 Control la bord. 15.05 Pilot. 15.40 Mol a tot. 16.00 Drumuri practice pe fluviu. 17.22 Coborit pilotul. Toată viteza înainte. Cer (bineînţeles) acoperit. Vizibilitate (desigur) redusă.

Pentru că la Haiphong am încărcat prima partidă de marfă – cîteva tone de compot de ananas – documentele vaporului consemnează debutul celui de-al 34-lea voiaj al său.

6. Voiajul 34

Consideraţii profane asupra deosebirilor dintre avion şi vapor. Japonia, de .pe mare. Un *golden •wcek* pluvios. Pricina inaderenţei mele întristate în faţa oraşelor japoneze. A dispărut Gioni ! La Kobe am regăsit Sinaia. Osaka în patru ore. Tokio printr-un parbriz. Cum n-am văzut Na- goya. Direcţia China. Ambasadorii României la Chinvanglao şi Hsinkang. Vira ancora, căpitane! Plecăm spre casă, era .şi timpul. Purtăm în fie- – care por cile o mare.

20 aprilie, marţi: 16.00 În babord, coasta japoneză. 23.20 Se reduce viteza. Drumuri practice spre locul de ancoraj – Kobe. 23.25. Funda ancora babord, 4 chei de lanţ. Cer acoperit, vizibilitate moderată.

Pentru un marinar, Japonia este, înainte de orice, capătul de drum, punctul maxim al îndepărtării, plăsmuirea materială a miilor de ore de marş, de priviri scrutătoare, învîrtituri de elice şi unghiuri de cînnă, de aşteptări • şi de întîmplări dorite sau nedorite. Străduinţa de a o atinge pe mare cu viteza unei biciclete dimpreună cu interesele exclusiviste ale voiajului o storc considerabil de ineditul ei

multiplu dar o îmbogăţesc nespus în calitatea sa de cîştig mbral obţinut prin trudă şi veghe solidară.

Geografic, pentru marinarul care a năzuit-o cu mîna pe timonă şi cu privirile aţintite asupra cadranelor maşinii, Japonia ram ine adeseori un simplu ţărm instalat şi el, avar, în durata limitată a operaţiunilor de rutină ; sufleteşte, ca capătă însă amploarea unui continent clădit zile şi nopţi dc-a rîndul în consensul unanim al unei mîini de oameni.

Se afirmă că trăim în secolul vitezei, şi cerul pe care l-am străbătut pină aici zgîriindu-l cu vîrful catargelor noastre s-a ostenit destul să mă convingă de evidenţa acestei afirmaţii ; uriaşe nave aeriene fulgerînd argintiu sub cupola transparentă a zilei sau scintilînd enigmatic în adîncimoa nepătrunsă a nopţii oceanului ne-au percutat timpanul cu hangul lor trufaş do dimensiunea unei secunde. atît cit le dura trecerea de la un punct cardinal la altul ; nimic, o undă sonoră cit bătaia unei pleoape, cit un zvîcnet al inimii, apoi iar nimic, dccît poate senzaţia neputincioasă a melcului bîntuit uman de orgoliul infinitului. Pulsul nostru mecanic, uniform şi răbdător, se dilata dincolo, sus, în amplitudini succesive, concurînd fiecare dintre ele cu îndelunga zăbavă a unui voiaj maritim : poate că – şi de ce *poate că,* mai mult ca sigur – deplasarea noastră de la un ţărm la altul acoperea în timp serii de curse aeriene, de plecări şi de reveniri între aceleaşi două ţărmuri, după cum la fel de sigur era că amintirile noastre de pămînteni incorigibili aveau vreme să se închege în sfidătoarca şi înmulţită şansă a celor ce zburau do a se reîntoarce la pămîntul însuşi.

Cit ar fi durat, în fond, o raită pînă pe acoperişul casei ? Un salut fierbinte şi o fugă îndărăt, în cabină, pentru a nu ţi se fi observat absenţa ? Cîteva ore, echivalentul a o sută-două de mile pe o mare lungă,

bătută

cu pasul elicei nespornice a vaporului care, privit de sus. trebuie să pară înduioşător în tenacitatea lui de furnică.

Mi-am procurat deseori acest iresponsabil fior, urmărind cu privirea şi cu gîndul acei monştri devoratori de spaţiu pe care-i vedeam înainte de a-i auzi şi-i auzeam numai după ce se pierdeau în ceea ce numai noi. cei de jos, puteam numi imensitatea cerului. Ghiceam în trupul lor fusiform, cu o firească invidie, boşi bărboşi şi apatici, minaţi de afacerile lor din Tokio la Singapore sau Colombo, bătrîne scrîntite, trimise în voiaje incerte de rubedeniile lor bogate, diplomaţi meditativi aţipind pe valizele lor secrete, tehnocrat i în criză de timp răsfoi ndu-şi cu gesturi nervoase filele ultimului contract, militari superiori cu umeri rigizi şi poate chiar o Miss Polinézia cu ochii dilataţi de spaima primei ei ascensiuni aeriene. Apoi mă întorceam intre ai mei şi încercam un fel de absurd fior de regret la gîndul că, purtat prin lume cu viteza sunetului, s-ar îi putut întîmpla să n-ajung a-i cunoaşte vreodată. Ce m-aş fi făcut oare fără nea Titi, nostromul, fără inteligentul şi capriciosul meu comandant, sau fără nea Meri, bucătarul ? Ambalaţi într-o etanşă cutie zburătoare la Constanţa, căţăraţi la înălţimea lipsită de relief a stratosferei şi basculaţi pe un aeroport al Japoniei, abia dacă am fi reuşit să ne aflăm culoarea ochilor. De-acolo,.de sus, pe unde ne-am fi mişcat aparenţa divinei noastre invulnerabilităţi, solidari doar prin gravitaţia pă- mîntului, am fi putut deduce cel mult- că lumea e măruntă şi trecătoare.

Nu-mi dau seama cît de folositor ne este să ne

privăm de senzaţia de nemărginire a propriei noastre planete, nemărginire înţeleasă în sensul acelui infinit de obstacole inerente vieţii, care ne solicită clipa şi pasul. Sínt convins însă că a învinge prea lesne o distanţă, slujit de

performanţa tehnică a unui supersonic, înseamnă să cedezi din umani tatea-ţi potenţială, să-ţi atrofiezi funcţiile memoriei, tot mai păgubită do evenimente stimulatoare, şi să te claustrezi în singurătatea vitezei tale de proiectil carnal între celelalte.

Un vas în furtună, privit de sus. e în măsură să redea expresiv doar impasibilitatea unui imaginar dumnezeu : pare un obiect zbuciumat de minii absurde. Privit de pe covertă, din comandă, sau vegheat clin sala maşinilor, acelaşi vapor legitimează furtuna prin nevoia vitală de a învinge, prin însăşi condiţia solidară a oamenilor ; apele blindc ce se vor întinde mai apoi înaintea etravei vor fi recompensa luptei şi dcznodămîntul unei memorabile istorii colective.

Ţărmul atins din zbor işi aparţine. în vreme ce pasul marinarului, primul său pas pe uscatul Jinduit, să zicem Japonia, calcă apăsat cu sentimentul proprietarului de planetă.

¥

Dar pentru un marinar, ţara Soarelui-răsarc este mai întîi succesiunea golfurilor ample, aprinse în vîlvâlăile fosforescente ale apei şi mărginite în adîncimi le lor nocturne de risipa fără egal a luminilor mărturisind o la fel de inegalabilă sete de mare ; este tăcerea sacră a muntelui Fuji, călăuzindu-l de-a lungul coastei golfului Sagami spre Yokohama, şi aceea matinală, rece, a digurilor joase ce străjuiesc intrarea porturilor bînluite de traficul furibund şi asurzite de zgomotul şantierelor navale din care ies necontenit, anonimi, mastodonţii plutitori ai oceanelor ; este

înverşunarea orgolioasă a zveltelor remorchere înfipte în coca noului sosit şi curăţenia pedantă a chei urilor, mai apoi acea cădere în .sine, relaxarea dictată de

conştiinţa efortului mîntuit şi zvîcnirea proaspătă, ne-înduplecată în faţa teancului de plicuri ncdoschise.

Este apoi setea de culoare a oraşelor, hoinăreala pe străzi, prin bazarele kilometrice, adevărate galerii de cîrtiţă pe sub terasamentul căilor ferate acumulînd mărfurile de inîna a doua de care, cu eleganţii şi demnitate, sc scutură marile magazine *Daimaru* sau *Mitsukoshi,* este păienjenişul năucitor de *hy-uri* şi *sub-way-uri* supraaglomerate de-a lungul cărora marinarul încearcă o paradoxală solitudine în agresiunea indiferentă a mulţimii ; este răcoarea de piatră a templului shintoist, e uşa întredeschisă lăsînd să se zărească un interior domestic cu tatami, strada nocturnă, îngustă şi incitantă, mărginită de spelunci cu firme cosmopolite, şi mai este drumul îndărăt, după reperele ştiute, către chei, de undo şalupa il va readuce la vaporul din mijlocul bazinului ; valuri găunoase, derutante, săltînd mica ambarcaţiune cu intenţia aparentă de a o căţăra pe povirnişul abrupt al bordului alăturat, cîngile de fier scrîşnind precum în abordajele medievale, jocul elastic al scării, pulsul accelerat al trupului suspendat o secundă între apă şi cer şi suişul bucuros, flămînd, al treptelor.

— Ce, nu vă dădură să mîncaţi în oraş ? vă întreba invariabil comandantul, şi din clipa aceea, pînă în ziua următoare, marinarului obosit de impresiile zilei îi va fi indiferent unde sc află Japonia.

•• *

zîntîmplarea, fericită doar în intenţie, a făcut să descin- dem la ţărmul Japoniei odată cu primăvara,

anotimpul ' cireşilor înfloriţi şi al marilor sărbători naţionale în miezul cărora însuşi bătrînul Hirohito consimte să se arate mulţimii din veranda palatului său, înconjurat de

sacra familie : consoarta sa imperială, Akihito, prinţul Coroanei, prinţesa Michiko, prinţul Hitachi şi prinţesa Ilanako. Personal, nu l-am văzut pe împărat şi pe ai săi deşi, practic, n-ar fi fost imposibil ; cl se arăta oricum supuşilor săi, ca în fiecare an, iar eu mă aflam în ziua acelei celeste îngăduinţe la distanţa ce ne despărţea Yoko- hama de capitală, pe un vapor plouat care nu mă pretindea cu necesitate. De cîte ori în viaţă putem avea prilejul să vizionăm un împărat ? Prilejul acesta mi-a scăpat, ca multe altele, printre degete. în ce priveşte spuma albă şi trandafirie a *sakurei,* rămîne să-l creditez mai departe pe marele Hokusai cîtă vreme (personal) n-am zărit decît un singur pom înflorind timid între doufi *buildinguri* cenuşii, undeva, în apropierea Stadionului Olimpic din Tokio ; cerşea îndurare şi lumină unor trecători grăbiţi, lucind în pelerinele lor de ploaie, şi, aflîndu-mă fără treabă în acea după-amiază pluvioasă, i-am adresat, peste gardul ce ne despărţea, singura bineţe cunoscută pre limba sa :

— Ohayo gozaimasu !, însemnînd *bună dimineaţa,* în speranţa că-mi va primi şi scuzele anacronismului.

Suflet do poet, îneît te întrebi din ce s-o fi născut Pearl Harbourul şi tot ce mai ştim fiecare despre spiritul sîngeros al samuraiului, japonezul şi-a masat sărbătorile în cea mai tandră săptămînă. a anului ; de la 29 aprilie, ziua de naştere a împăratului, pînă la 5 mai, închinată copiilor, insulele nipone se umplu de o larmă festivă căreia, luată în sine, îi c mai greu să legitimeze înclinarea spre sobrietate şi cumpătare a japonezului. Acum, în acest *goldan week* popularizat prin toate mijloacele publicitare, templele îşi glorifică zeii, alaiuri multicolore de costume şi măşti tradiţionale din era Edă inundă străzile, bărci fastuos împodobite împînzesc ţărmurile, oraşele îşi aleg campioanele frumuseţii,

puriîndu-le în triumf gălăgios' pe care alegorice, Iar crîngurile înflorite îşi scutură petala în zarva petrecerilor cîmpeneşti prelungite pînă tîr- ziu, pînă sub streaşină lunii pline, cînd raza acesteia, în impact cu st am inele florii/ declanşează fiorul sacru al sufletului.

De ce să mint, n-am văzut nimic din toate acestea. Preocupat să-şi regizeze desfătările paradisului său de o săptămînă, japonezul îşi lasă grijile pe umerii săptămânilor viitoare, încît *Sinaia* noastră girează în ancoră, uitată în fafa porturilor, sau aţipeşte la cheiul pustiu şi ud sub aversele unei ploi care-ţi taie cheful de promenadă. Unde să te duci pe o vreme ca asta cînd nici pe Gioni nu-l poţi lăsa afară ?

Există, ce-i drept, oraşul subteran cu care se mîndresc mai toate urbcle mari ale ţării ; acolo nu plouă niciodată, horbota florilor de sakura şi urne supravieţuieşte primăverii zîmbindu-ţi de pe panourile foto gingaş colorate, soarele nu scapătă dar nici nu răsare,, declinul sau ascensiunea orei ţi-o mărturisesc doar cadranele ceasurilor electrice de la răspîntii, iar viaţa ţi se dăruie în accepţiunea abundenţei stăvilite numai prin cotele ridicat? ale preţurilor.

În *Santika Town,* deasupra căruia oraşul Kobc îşi deapănă netulburat existenţa de zile şi nopţi, am zăbovit îndelung, contcmplînd cu neostoită curiozitate rîndurile amarnic tăcute ale cumpărătorilor, unica, în fond, contribuţie a naturii-mamă într-o ambianţă de beton, nichel, lumină artificială şi aer condiţionat adus prin ţeâvă. Era în preajma sărbătorilor, dar vocile nu se ridicau peste şoaptă, nici un ghiont amical, nici o surpriză sonorizată nu spărgea aluviunile compacte de umeri şi de capete, nici un greiere nu ţîrîia în crăpătura vreunei rigole ; părea că întreaga vitalitate a acestui torent uman se con-

21 – Fericit cel care, ca Ullse

t

vertise în culoare şl în cele mai fanteziste alcătuiri ac colete, ca şi cum legea de aur a acestui univers contrafăcut ar fi fost aceea de a nu confunda un ambalaj cu altul. -Era atîta ordine, atîta bunăvoinţă şi politeţe, atît vid de natură între semenii mei îneît, refugiat de averse în măruntaiele aseptice ale pămîntului, m-am trezit dorind să dea şi-aici o ploaie binecuvîntată, să crească iarbă sub paşi şi puţină mirare eretică în suflete.

Unde să te duci, deci, cînd afară plouă iar dedesubt nici măcar nu burează ?

Trebuie să admit că un golden tcee/c petrecut pe un vapor rămîne o soluţie dintre cele mai mondene...

*

Mi-am petrecut destule răstimpuri meditative în cor-cind să înţeleg pricina acelei inaderenţe puţin întristate cu care mă raportam la ceea ce mi se oferea sub numele generic de Japonia. Nu i-am străbătut, e adevărat, interioarele insulare ; condiţionat de o identitate de marinar, de veşnic mărginaş al pămîntului, nu mi-am putut da seama dacă, într-adevăr, în sudul insulei Honshu natura nebună îşi păstrează drepturile primare şi dacă în Hokkaido zăpezile abundente şi gerul trasează pîrtii largi între aşezările umane.

N-am ajuns, n-am ajuns ! Nu pot fi peste tot, nu-i aşa ? lată-mă instalat, înţelept, în admiraţia faţă de nemărginirea lumii ; a fost un beneficiu nescontat al acestui voiaj, şi el ivit din şansă, un remediu pentru călătorul bolnav de atîtea renunţări silite şi, dacă vreţi, capătul unuia dintre firele epice ale acestor însemnări care sînt şi ale mele. Ajuns aici, mă pot socoti privilegiatul călcător al atîtor oraşe, fiecare dintre ele putînd constitui o destinaţie exclusivă : Kobe, Osaka,

Yokohama, Tokio Nagoya...

Fie chiar şi cu conştiinţa că n-am făcut decît să calc în perimetrul lor şi să le părăsesc exact în clipa în care pricepeam unde mă aflu.

Nu din asta ar porni aşadar acea inaderenţă puţin tristă, puţin melancolică de care vorbeam.

Comandantul nostru, a cărui savoare oltenească se în- tilnea pitoresc cu intransigenţe momentane greu de înţeles, îmi hărţuia pătimaş instinctele pasagere :

— La ce-ţi mai trebuie Tokio, domnule ? Nu văzu.şi Yokohama ?

O puneam pe seama acrelii lui de călător îndelungat pentru care, de la o vreme, e firesc să. priveşti lumea că pe un produs al unei imaginaţii limitate ; dar, oricît de adevărată i-ar fi fost convingerea, era cîştigul lui, nu al meu ; în călătorie, spuneam, nu-i poţi da altuia mandat să te reprezinte. El văzuse, va să zică, Tokio, văzuse ş» Yokohama, şi de-abia de-aici putea să le compare. De ce nu le-aş compara şi cu, în termenii *mei* de referinţă ?

Am străbătut deci oraşele ce mi s-au -dat progresînd. cu fiecare dintre ele, în inaderenţa *mea* puţin întristată care, în perspectiva teoretică a unei vocaţii călătoare, ar- putea deveni dezabuzarea *mea,* similară cu aocea de azi a comandantului.

Apropiindu-şi interesele vitale pînă la concurenţă acerbă, năzuind spre una şi aceeaşi stea a eficacităţii absolute, a confortului absolut, a sistematizării absolute, silite să dea o rezolvare ideală exploziei demografice care k zgîlţîie pîntecele într-o perpetuă naştere, oraşele lumii au început să semene între ele. Şi nicăieri în altă parte constatarea nu te umple cu mai multă tristeţe decît aici, în Japonia, reper necontestat al evoluţiei contemporane. Privită de pe meterezele metropolelor ei. oraşele lăsate în urmă par să-şi divulge pitorescul şi ineditul ca pe nişte

simple boli alo creşterii, vremelnice compromisuri în marşul răsunător spre uniformitatea seacă clar maxi ineficientă ; accidentalul, frumosul gratuit, sublimele capricii ale naturii devin ţinta înverşunării nivelatoare, a universalei rigle de calcul, soluţiile abolirii lor diferind doar prin capacitatea de a o manipula, rigla, cu mai multă sau mai puţină pricepere.

Firește, această goană spre ideal e'departe de a suprima idealul însuşi, patologia urbană se întrece în forţă constructivă cu clocotul raţiunii umane replicînd cu ambuteiaje colosale, cu grămezi de gunoaie înalte cît zgîrie- norii citadelelor moderne, cu stresuri de claustrat între ziduri vibrante şi. cu gaze otrăvitoare eşapînd neîntrerupt din nările milioanelor de cai-putere.

Evidenţa acestor calamităţi trăite pe propria-mi piele, suprapusă certitudinii acelui progres nivelator de spaţii şi sărăcitor de suflet, mi-a bătut în poarta inimii cu îndoită tristeţe. Aici, în Japonia văzută de mine, Japonia marilor ei oraşe, natura e privită ca un obstacol în faţa mulţimilor cotropitoare, a cărui consistenţă primordială e sfredelită, spartă, nivelată deasupra şi denivelată dedesubt, străpunsă de tuneluri şi proiectată în văzduh prin arcuri de beton, păgubită de vegetaţie şi mistificată prin grădini artificiale, stoarsă de oxigen şi smulsă din agonie de puritatea îndoielnică, cu miros de ventil, a aerului condiţionat, extrasă infinitelor capricii pentru a fi supusă unanim şi catastrofic unui scurt-circuit sau unei defecţiuni de pompă aspiro-respingătoare. Unicitatea soarelui concură cu centralizarea absolută a surselor de căldură şi lumină ; nicăieri aiurea n-am putut constata o atît de gravă dependenţă de un şaltăr, o prăpastie atît de netă între două alternative. Copleşitoarea grandoare a unui Tokio se aseamănă întrucîtva cu aceea a unui gigantic-supersonic purtîndu-şi atît de aproape de forţa-i divină

reversul nimicniciei lui fragile.

La Osaka, o încîlcitură de străzi subpămîntene mi-a sustras busola aceea cu care, de bine, de rău, mă orientam dc-o viaţă ; nu era o simplă derută de rătăcit din nebăgare de seamă ci un refuz al fiinţei mele de a evolua intr-un spaţiu străin pînă la esenţă, în primul rînd fără cer, fără înălţimi, fără reliefuri accidentale în absenţa cărora memoriei îmi patina în gol, neputincioasă. Coridoare profunde, centre comerciale, săli de aşteptare, peroane, ramificaţii tentaculare de scări, reluări nesfîrşite, pînă la obsesie, ale aceloraşi elemente constructive mă făceau să recunosc ceea ce nu mai cunoscusem niciodată, sau să ezit în faţa deja văzutului. Pare o lume nouă căreia nu-i lipseşte nimic decît inventarea unui zeu din nichel şi faianţă care să vegheze la fragila ei temeinică zidire. La Tokio (Păi, nu văzuşi Osaka ? ar zice comandantul), în străfundurile lui aş fi jurat că timpul, devenit 'reversibil, m-a tirît înapoi în galeriile subpămîntene ale Osakăi.

Călătoria e un chip de a-ţi procura amintiri ; astăzi, din tot ce mi-a oferit atunci subsolul urbanizat al Japoniei, memoria mea nu reţine decît propria-i neputinţă şi zvîcnetul animalic al fiinţei în căutarea bunului soare.

Deasupra ! Nu oraşul, ci o parte din structura lui pe care pietonii, preferind circulaţia subterană, au cedat-o, în majoritatea zilei, maşinilor. E împotriva firii – deşi, zăbovind pe aceste meleaguri, începi să te întrebi ce-o mai fi aceea fire – dar oamenii şi-au instalat aici trupurile în chip de soclu de carne pentru acele herghelii interminabile de cai-putere, oferindu-le acestora, cu generozitate sinucigaşă, aerul natural, lumina naturală, pentru a-şi întreţine propriul fir al existenţei cu neon şi oxigen de conservă. Există anumite momente ale zilei cînd magistralele gem sub povara traficului auto în timp ce trotuarele îţi inspiră

pustietatea dezolantă a unui oraş cucerit do motoare. S-a instaurat o atît de gravă lipsă de stimă pentru pieton incit, ca să treci dc pe o parte pe alta a străzii, trebuie să urmezi adeseori un itinerar complicat prin măruntaiele pămîntului, fiindcă numai timpul *moto* contează înaintea eternităţii. Prosternaţi înaintea acelui zeu fomăitor care trasează ziduri inexpugnabile de-a lungul străzilor şi căilor ferate, care se smulge vuind de pe aeroportul Haneda dislocând succesive peşteri de aer, sau involburează furtunatic, în chip de uriaşi plutitori, apele oceanului, pămîntul şi cerul nu ştiu ce să mai facă. Sint înălţate autostrăzi peste acoperişuri de parcă solul însuşi coboară în subteran, monoraiurile spintecă liniştea şi aşa relativă a caturilor superioare dîndu-le impresia spontană că au căzut la nivelul pămîntului, marea e atrasă în capcane de rocă sau, dimpotrivă, împinsă de promontorii, de cheiuri, moluri, dane şi piste de aterizare. Sufletul se vede prins în reţele dense de tensiuni flămînde, susţine, cu onestei candoare, arcada socotită prea îndrăzneaţă a unui pod, sare nechemat în ajutorul trenului ce şchioapătă pe o singură şină, pune umărul său fragil la descongestionarea traficului şi suferă.

Sigur că te obişnuieşti cu toate, dar tocmai asta-i nenorocirea !

încercat dureros de această inaderenţă întristată, mi-am. ispitit deseori raţiunea cu argumentul izvorî t din evidenţa atîtor remarcabile performanţe tehnice cu caro se mîndreşte Japonia de astăzi. Dar nu pot să nu remarc că cele mai multe dintre acestea descind dintr-o acută nevoie de spaţiu netratată preventiv care, proiectată în poduri, străzi suspendate, tuneluri subacvatice, acva-polisuri etc. tinde să se înstrăineze de ea însăşi. Cînd . va înceta această goană monstruoasă între nevoie şi

satisfacerea ei ? întrebare retorică, desigur. Niciodată !

Şi întrucît va aparţine ea viitorului comun al planetei ? Răspuns nedecis, şi un supliment de tristeţe la inaderenţa mea faţă de cele văzute.

Dar, încă o dată, este vorba de sentimentul *meu,* întemeiat pe constatările *mele* de călător caro refuză să • primească mandatul cuiva, din cele mai generoase considerente umane...

21 aprilie, miercuri : Ancoraţi radă Kobe, babord 4 chei de lanţ. 09.00 Control sanitar. 9.15 Liberă practică. 09.20 Pilot la bord. 09.30 Vira ancora. 10.00 Manevră cu un remorcher, legare la geamandură cu lanţul ancorei în bazinul portului Kobi.

Insula Honshu ne întîmpină cu o ploaie măruntă, rece, care estompează oraşul aşezat la poalele culmilor domoale ale muntelui Rokko ; o ploaie care face parte categoric din destinul meu. Echipele de descărcare s-au înfăţişat la bord împreună cu uouă mici autostivuitoare, dar magaziile rămîn închise, oamenii se împrăştie care-ncotro, pe sub streşinile punţilor superioare, vine Emigration, pleacă Emigrat ion, agentul ne surîde mecanic, salutat de nea Severin cu *Să trăieşti, Nicuşoare,* au sosit scrisorile, cabinele duduie cît duduie în frenezia lecturii, se anunţă acel gen de aşteptare confuză care poate dura zece minute sau o veşnicie, cînd, deodată : *Unde-i.Gioni ?*

întrebarea răstoarnă miraculos regimul de pace într-un vacarm de paşi, d- uşi trîntite şi de acuzaţii reciproce. Ne-a dispărut cîinele ! Toată lumea îl caută pretutindeni. Din Haiphong şi pînă aici, favoritul nostru, devenit mascota vaporului, s-a emancipat pînă la obrăznicie şi, ceea ce e mai unt, dispune de o curiozitate în stare să-l bage-n boale pe orice ins

necunoscut ai cărui pantaloni devin pe loc ţinta unei numai aparente agresiuni ; dar de unde să ştie bietul om. şi cum să-l previi că e vorba doar de un proces de inventariere olfactivă, e adevărat, cam brutal, cam lipsit de menajamente, la caro trebuie să se supună orice intrus pe bordul nostru ?

De la înălţimea autorităţii lui. comandantul ne ordonă să-l găsim sau să ne facem cîine, alternativă dificilă, dar soarta ne surîde în cele din urmă îngăduindu-ne să rămînem bipezi. Animalul e depistat în clubul marinarilor, lipit literalmente de piciorul unui japonez ; urmaşul glorioşilor samurai ¡1 privea fascinat ca de o cobră regală, neîndrăznind să se mişte chiar şi după ce Gioni o luat pe sus şi purtat ca un trofeu, demonstrativ, pentru liniştirea spiritelor. Urmează un scurt consiliu de bord care dispune izolarea preacuriosului într-una din cabinele libere din tribord, ocupată de obicei de şeful echipelor de operaţiuni, animalul se zbuciumă tăcut în mîna cuiva, ar vrea şi el să cunoască Japonia în maniera lui ciinească, şi mai are vreme, pînă la închiderea uşii, să se strecoare printre picioarele gardianului său ca s-o zbughească iar în direcţia incitantelor. se pare, mirosuri nipone. *Prinde-l, arde-i vreo doua, ia-l de' ceafă,* panică printre pantalonii gazdelor, zvîcniri prudente din calea acestui minibuldozer păros pus pe mirosit care e readus în cele din urmă în captivitate, însoţit de toate dojenile celor ee-l iubesc. Peste cîteva minute, Gioni flutura ca un steag cafeniu, pe trei sferturi scos dincoace de fereastra celulei sale, hotărît, se vede, să-şi ducă la îndeplinire misiunea lui de cîine.

A fost singurul incident într-o zi altfel monotonă

dacă arn socoti că ploaia, nepotolită pînă spre seară, a intrat în ordinea, firească a lucrurilor.

Şi totuşi, ci leva zile faste ne-au îngăduit deplasări lungi, memorabile – în funcţie de interesul care ne mîna dar şi de ora tirzie a şalupei de întoarcere – de-a lungu! străzilor oraşului şi în periferiile acestuia, alipite în răcoare şi linişte montană.

Oraşul Kobe îşi dozează savant spaţiile de zgomot şi de tăcere, de piatră seacă şi de vegetaţie umbroasă, păstrîn- du-şi, în ciuda aerului său de metropolă, o uşoară reticenţă în faţa civilizaţiei cosmopolite ; nu neapărat încercînd s-o conteste ci mai degrabă acordînd-o la tonul puţin nostalgic al mărturiilor trecutului care-i populează copios perimetrul, astfel ineît să te vezi smuls din trepidaţia străzii pentru a te lăsa instantaneu transportat în muţenia rezonantă a unui templu sau măcar în izolarea unei sugestii confuze pornită dintr-un gest ritual, dîntr-o podoabă de cornişă, despre cum a fost cîndva Japonia.

Motomachi, denumirea generică a bazarelor adăpostite sub terasamentul căii ferate, închipuie un babilon comercial care irită ochiul oricît de antrenat cu dinamica formelor şi aţîţă spiritul achizitiv pînă la dureroasă resemnare ; decupată însă din vacarmul înconjurător, imaginea meşterului mărunt şi miop, aplecat cu minuţie de artizan oriental asupra unui casetofon de mîna a doua, devine o enclavă de linişte sub cerul căreia eşti invitat să zăboveşti înainte de a te avînta din nou în caruselul oraşului. Surescitat de dezmăţul electronic al marilor magazine *Daimaru* sau *Sannomya,* poţi descinde cu infinite foloase recreative pe *Tor Boad,* printre cîrciumioarele patriarhale pardosite cu tatami şi învăluite în miros de tempura, lăsîndu-te*gratulat cu temenele adînci

de patroni fără vîrstă, aparent la fel de fericiţi dacă le calci pragul sau treci zîmbitor mai departe. Sacred Heart Church, Chinese Mausoleum, Moslim Mosque, biserici protestante, catedrale catolice, moschei mahomedane, temple shintoiste sau budiste, mărturisind o înţeleaptă toleranţa .şi o năvală de rituri iţi oferă, între două ambuscade mecanice, ipostaza nemărginirii în efluvii de santal ars sau emanaţii de orgă uitindu-se în prelungi vibrări sonore. Cucernicie .şi patos eretic, febră şi reverie, răcoare sacrii de ziduri medievale şi pufnetul de fdhn al eşapamentelor însumate, fluxul năucitor al unei tehnici de avangardă alături de refluxul eteroclit al micilor anticariate în penumbra cărora picoteşte japonezul intre obiec- . tele unui trecut ireversibil : brelocuri din ivoriu, bibelouri palpitînd carnal, bronzuri mucegăite de vreme, cupe irizate,, mătăsuri, săbii de samurai, evantaie şi păpuşi de ceramică.’ măşti noh şi sculpturi în lemn ale zeului norocului cu pintccul revărsat prin roba sa budistă şi faţa jovială, prea jovială pentru întunericul ce i se dăruie.

Seara însăşi e un refugiu al oraşului care se culcă incredibil de devreme în pîlpîitul neobosit al reclamelor sale luminoase, lăsindu-se păzit de insomnia automatelor de la lăspîntii şi de ochiul ciclopic al televizoarelor abandonate la rigola străzilor. Atunci, forţa potenţială a molohului urban se abate neliniştitor doar asupra noastră, o mînă de călători singuratici în pustietatea pieţelor inutile, sporin- du-ne paşii către chei şi strecurindu-ne în suflet aburul inconsistent al unei tristeţi planetare.

*

Pe acelaşi *Tor Boad,* în sus, spre muntele Rokjco,.

trăieşti,*cu uşoară îngăduinţă, beneficiul nescontat al unei întîlniri cu Sinaia noastră în dublă ipostază : drumul şerpuind printre vile elegante şi garduri de fier înflorat pare să ducă spre *Furnica,* şi de-aici spre răcoarea pădurilor, pentru ca. odată ajuns în creştetul celei mai apropiate culmi, să descoperi undeva dedesubt, pe placa încorsetată de diguri a oceanului, silueta încremenită în ancoră a navei noastre cu acelaşi nume. Am găsit-o ca o recompensă a celor cîţiva întreprinzători printre care m-am numărat şi cu, dispuşi să înfrunte cărările montane spre *Futatabi Parc,* refugiul de duminică al locuitorilor oraşului.

E de neînchipuit ce sete de casă ne mistuie ; inspirăm, transfiguraţi, aerul umed al pădurii de pini şi arţari, ale cărei poteci, năpădite de frunze moarte şi mărginite de ferigi, ne transportă subit sub tîmpla Bucegilor ; 'hírtii de. popas, hămăitul înalt al unui ciine, fîlfiitul greu al unei păsări aştern o lespede mincinoasă de linişte pe ncastîm- părul lucid al conştiinţei ; întoarcem spatele oceanului ca să nu mai fie, ocolim voci repezite şi călcăm cu talpa goală şi grea pămîntul bun al drumului de ţară. La capătul lui ne întîmpină zei străini de piatră, blocuri rotunde şi pure modelate în lumina cernută printre frunze ; cu ochii plecaţi, cu palmele întoarse a implorare mută, invăluiţi în singurătatea ce iradiază perpetuu din propria lor masă, ritmează aleea mărginită de arbori deşi şi negri ce duce spre templul închinat zeiţei Maya ; o statuie de bronz cu privire nirvanică, pironită parcă pe masa sfintei jertfe, pereţi lăcuiţi în roşu purpuriu, bolboroseli rituale dinspre porticul altarului dc-a lungul cărora alunecă spiritul nostru contrariat, doritor de altă matcă. în vecinătatea templului, înălţat

pe piloţi de lemn, beat de liniştea pădurii, dormitează un clopot enorm cu buza înfloritä în caligrafii necunoscute, şi unul dintre noi slobozeşte ţipătul aramei, un bangát sinuos şi cald ca o vatră, reverberind în •. pleoapele noastre lăsate dinadins, pentru a ne fi Putna mai aproape...

Trenul rapid ce leagă Kobe de Osaka în numai 28 de minute nu părăseşte, practic, nici măcar o clipă spaţiul urban. Cele două oraşe s-au strîns într-unul singur, lăsind totuşi să se străvadă îmbucarea fruntariilor lor de altă dată. Coşuri afumate de fabrici, case îngrădite în bătătura cărora se zbenguiesc copii de o curăţenie îndoielnică, revărsări pletorice de materiale de construcţii, de deşeuri industriale şi de resturi menajere mărturisesc o ipostază mai puţin pedantă a japonezului, dacă nu chiar mai puţin supusă rigorii, deşi, oricum, la fel de laborioasă ; se trasează străzi largi, sint demolate clădiri, aruncate poduri noi peste ape, curţile uzinelor cu aer sumbru şi demodat sint .rase sub lama buldozerelor, gropi uriaşe se consolidează cu betonul proaspetelor fundaţii sugerîndu-ţi perspectiva unui urbanism închegat sub zodia căruia cîndva va sta probabil întreaga Japonie. Treptat, peisajul se concentrează din nou, începe să ţipe în chinga celor trei dimensiuni posibile, suprasaturate de planuri, de înălţimi suprapuse şi de încrucişări aeriene, pentru ca în apropierea centrului Osakăi să devină insuportabil.

Explorarea unui asemenea spaţiu capătă sensul unei aventuri existenţiale, trăită cu tragismul incomunicabilu- lui ; instinctul refuză structural vagabondajul pe verticală, geme sub povara opacă a succesivelor bolţi subterane, vrea cer adevărat, dar şi cerul, în sfîrşit, atins, abia se lasă ghicit printre buildinguri şi autostrăzi suspendate.

Ies ca o cîrtiţă în lumina zăbrelită a oraşului. Un pod

tentacular din vecinătatea gării mă ispiteşte, cinic, cu o mulţime de posibilităţi de a mă rătăci, şi optez pentru una dintre ele, socotită mai îndurătoare ; e capătul unei magis- * trale largi, ritmată, în adîncimea ei necuprinsă, de arcadele podurilor săltate peste rîul Yodo-gawa a cărui deltă, se spune, face din Osaka un fel de Veneţie a Orientului. N-am îndrăzneala să verific această afirmaţie şi, desigur, nici răgazul ; e vorba doar de îmblînzirea acelei specii de vulgară lăcomie pedestră în stare, pe unii mai puţin, pe mine mai mult, să ne bîntuie existenţa de relative plante. Tradus cine ştie cînd în faţa unei eventuale instanţe intime. să pot replica măcar cu memoria zbuciumului meu sub cerul Osakăi. dacă nu voi putea cu amintirea Osakăi înseşi.

Două ore înainte cu pas harnic dar măsurat, asigurîn- du-mi timpul retragerii, refractar la orice sirenă-ispită a străzilor laterale dispuse oricînd să-ţi macine minutele în • defileele lor înguste şi întortocheate ;• intermitente priviri întoarse peste umăr, prudenţă' la răspîntii, dozarea judicioasă a popasurilor sub poarta unui templu, pe malul unui braţ al rîului. acolo, unde oraşul îşi îngăduie să coboare la nivelul minusculei peluze înflorite sau la poalele unei clădiri vetuste, inspirind nu ştiu ce parfum nostalgic dc eră dusă. Pe stradă sînt trecători puţini, cei mai mulţi forfotesc pe dedesubt, le calc aşadar pe creştet, o bătrînă stafidită tîrîie după ea un cîine ciudat care zvîrle simultan din toate cele patru picioare ale sale, cîţiva elevi în uniforme urile negru-albastre se împung strengăreşte cu mînerele rachetelor de tenis, făptuind o eretică abatere de la monotonia străzii ; trebuie să ţin minte că .toate acestea se petrec în Osaka şi nu în altă parte, mai am o oră, o jumătate de oră de mers înainte, ziduri dense în culori compacte, un edificiu cu faţada în renovare,

acoperită de prelate cafenii, încă un sfert de ceas, vîrful semeţ al unui building purtînd pe frunte emblema argintie a electronicii japoneze, *Sony,* şi iată, poruncitor, gîndul întoarcerii. *Am fost la Osaka !*

Schimb trotuarul, citeva zeci de oameni înconjuraţi dc poliţişti impasibili roiau în marş, la intervale egale, acelaşi

strigăt răguşit şi aspru, şl protestul lor mă însoţeşte pînă departe, îl aud, e ca o materie fluidă respinsă de zidurile pastelate ale clădirilor, răsucită pe spiralele scărilor ducînd spre panglicile late de beton ale cerului şi laminată de tunelurile înguste ale străzilor laterale în gura cărora, păcat, nu voi pătrunde niciodată ; birturi pe roţi, miros grefos de soia prăjită, taverne, chinezi îndatoritori, peşte pe jăratic, sake oţeţit ; aş putea spune că le-am întîlnit. le-am lăsat să palpite în jurul meu, deşi n-am nici un alibi, nici măcar pentru cele intr-adevăr văzute. Dar pe cuvînt de onoare că am fost în Osaka !

Marinarul n-are firul Ariadnei, el trebuie să se împace cu civilizaţia rectilinie, searbădă, cosmopolită... Hm ! Mă aşteaptă lacomă intrarea în măruntaiele foarte civilizate ale pămîntului, acolo unde dumnezeu mai ştie cit voi orbecăi în căutarea trenului cu destinaţia Kobe !

Cîteva precizări de culoare pentru cei ce se vor întreba ce mai fac ceilalţi oameni ai vaporului înainte de a pleca spre Yokohama.

• Nea Titi, nostromul, împreună cu ai lui, strînge scîndurile din magaziile golite şi le depozitează pe covertă. Seara, cu ochelarii pe nas, în cabina sa de la nivelul punţii, însăilează rulouri pentru vopsit din blana sintetică a unei scurteici reformate şi povesteşte filmul *Begina şi regele ţiganilor* în varianta lui antebelică, sau încearcă să-l convertească la filatelie pe bravul nostru căpitan. îmi comunică cu un surîs misterios care mă îngheaţă că n-am

plecat încă în voiaj şi că mă va anunţa el la vreme asupra evenimentului. Bine, dar atunci unde naiba sîntem ? îl întreb. Rîde în gingia lui seacă, şi pune consolator de-o *vafeluţă* dintr-aceea vietnameză, tare ca un pumn între ochi primit pe ncmîncate.

° Nea Ion susţine morţiş ca a văzut un pod strimb în portul Kobe, ceea ce demonstrează că mai. greşesc şi japonezii.

° Stagiarul de la maşini lunecă tot mai spectaculos în străfundurile bunei lui credinţe. Cineva i-a jurat că a văzut odată un piston sărind din cilindrul său şi de-aici pe coş în sus. ca un proiectil dintr-un tun de mare calibru. Sî *poati, şi poati,* încuviinţează el după o clipă de meditaţie adincă. *A fost arderea prea puternici. Altfel nu exişti !*

Mai deunăzi, profitînd de îngăduinţa unei după-amieze senine şi calme, picoteam pe puntea bărcilor, cînd îl zăresc apărînd din maşină în costumaţia lui insolită care, între altele, îl face pe comandant să vadă roşu înaintea ochilor; pantaloni tăiaţi sub genunchi, flenduriţi, maieu perforat şi o batistă în cap, înnodată cochet în patru colţuri. *Staţi, ci vă paşi ? Şi eu, cînd eram profesor di desen stăteam tot aşa. Cravatî, costum... Păi aişi agregata, aista dezvolţi o temperaturi di patrusuti di gradi! Vă-nchipuiţi ? Patru şuti ! Si usuci sudoarea pi tini ! Trebui şi ti speli di dou ori pi zî. Vă-nchipuiţi ? Nu o datî !* zice, şi-mi cere compasiunea pentru această higiena căznită peste poate.

Cînd intră în camera de baie îngustă cît o celulă, doc îi strecoară înăuntru cîinele care nu-l poate suferi, şi dacă nu mai am cu ce mă amuza mă gîndcsc ce se întîmplă acolo pînă cînd unul dintre ei, om sau cîine. trebuie să părăsească locul.

o Comandantul nostru îşi macină neastîmpărul

său temperamental în irascibilităţi zgomotoase. Suferă, ca noi toţi, de boala îndepărtării, dar şi-o exprimă altfel, la nivelul poziţiei sale ierarhice. S-a instalat şi aici un fel de echitate naturală, exprimată în înţelepte compensaţii ; cînd nu mai suportăm singurătatea cabinei, noi, ăştia mărunţii, fiindcă sîntem mai mulţi, ne putem adresa fără prejudecăţi primului întîlnit pentru un priveghi în doi. vorba mecanicului trei. Comandantul, în schimb, unic prin forţa împrejurărilor, îşi poate, găsi interlocutor numai exercitîndu-şi prerogativele. În cursul unei promenade nedecise şi solitare, vede cîţiva inşi fericiţi, strînşi în jurul unei cafele : Ce-i aici, cafenea ? O să daţi foc la cabină ’ Marş la masă ! N-o să stea cambuzierul în picioare pînă veniţi voi ! Că nu-l tocmiriţi sluga voastră !

La masă, n-a apărut încă Şucuri cu felul doi, şi ochii maşterului aflat în aşteptare alunecîi iscoditor de-a lungul şi dc-a latul salonului. Nici o şansă ! Hai. băi, Şucuri, băi, Acai, adu troaca aia de fasole ! strigă nea Severin. Dar-ar •dumnezeu să-i crească aracul cit telegraful şi-un bob numai, sus, să nu-i ajungă de sămînţă ! Ei, ei, Severi ne ! Aici e salon nu-i birt ! intervine prompt comandantul, şi în ochi îi citeşti mulţumirea de a-şi fi găsit în sfîrşit rostul autorităţii. Intră Gigi R.. simpaticul mecanic doi, cu pantalonii încinşi decorativ cu o fringhie. Hei, băi, bidon ! Tu plecaşi de-acasă fără curea ? Asta-i ţinută de ofiţer ? Am slăbit, dom’comandant ! zice băiatul, şi dă să se aşeze. Ai slăbit la bunul simţ ! Du-te după curea ! Acum şezi dacă venişi. Dar data viitoare... Hai, băi, Şucuri, că-mi dădură lacrimile-n ochi după tine. Stătuşi să scuipi în fasole, ce făcuşi ? îl mai întreabă pe proaspătul intrat pe uşă, uitînd că aici e salon, nu-i birtul pieţii.

Omul care-i mai alină această singurătate e *doc,*

chemat la orice oră de oriunde, de pe orice, printr-un apelativ prelung, auzit în tot vaporul ; trebuie să bată la maşină paginile unei viitoare cărţi de meteorologie marină a comandantului, să-l secondeze la masa de prinz devreme, înaintea tuturor, şi să-şi frigă limba cu ciorba aia luată de pe plită sau să-l asiste la cum îşi dă în cărţi probozindu-le în acelaşi timp pentru impertinenţa lor de a nu se lipi cum trebuie.

într-una din zile, luîndu-mă în sumarul lui alai, dă buzna în apartamentul lui *doc* care-şi lua şi el, săracul, somnul de după-amiază : Ia, uită-l-ăi ! Doarme ca o valiză 1 ScoaF, băi. coadă de mătură ! *Unde te trezeşti ? Doc* se scoală, buimac, în capul oaselor, deşi rămîne în somn, nu vede pe nimeni, are somnul greu, dar atitudinea lui e interpretată ca un afront, desigur, mai mult în glumă, ca un afront la autoritate. îmi cam închide uşa şi ăsta ! Hm ! Hai să-ţi dau un whisky, îmi zice, resemnîndu-se în ipostaza autorităţii care nu poate decît să ordone sau să dăruie...

28 aprilie, miercuri: 17.00 Terminat încărcarea. 17.15 Agent la bord. 18.25 Îmbarcat pilot. 18.38 Liberă prova şi pupa. 18.48 Debarcarea pilotului. 20.00 În babord, coasta sudică a insulei Honshu. Cer acoperit, vizibilitate redusă (Vreme păguboasă, dar *Tot înainte !* „Elicea e o datorie .şi datoria ni-i elice" cum scria un mecanic-poet amator, într-p clipă socotită de *elevată plictiseală.* Se insinuează, din ce în ce mai insistent, un soi de pelerinaj teatral, în maniera trupelor ambulante ale secolelor trecute : tragem căruţa la marginea oborului, instalăm butaforia, ne executăm numărul conform distribuţiei ştiute, aruncăm din nou calabalîcul în căruţă şi dăm bice cailor mai departe. întotdeauna însă ne pricopsim cu cile ceva în plus de făcut după fiecare spectacol ; magaziile goale sînt învelite intr-un strat gros de ulei sau de negru de fum, şi oamenii * care le curăţă îşi etalează încă multă vreme chipurile dramatic machiate, orbitele adîncite ca nişte tunele, şalele scîlciate de umezeala dură a fierului. Dar *Tot înainte /)*

Golful Osaka ne înconjoară cu luminile lui dense, bate un vînt tăios, fluieră printre şarturi, spulberînd

cres- lele valurilor fosforescente şi îngreunîndu-ne pînă la neputinţa debarasarea de gunoaiele adunate în timpul staţionării. în comandă, în cartul de seară al lui nea Pa vel, maşterul însuşi supraveghează navigaţia dificilă în interiorul golfului, iar în aripa din tribord două siluete tăcute se mai sumeţesc să înfrunte rafalele vîntoase, reci ale acestei *săptămîni de aur;* a mea şi a stagiarului de la maşini. N-am nici un chef de comunicare ; ştiu că sint abominabil, că mă dezic în ceea ce socoteam cîndva a fi deschiderea mea către lume, dar aş dori să rămîn singur, bătut de vînt şi şfichiuit de picăturile sărate stimite de valuri.

— Acela-i un far ?

— Mţ ! zic cu dinţii strînşi.

— Da ce-i ?

— O fi şi el ceva, dracu’ştie !

— Mergeţi la Tokio ? Că-i aproapi di Yokohama. E un tren cari pleacî la şasi şî opt minuti şi altul la opt şi jumatati (care i-o fi spus monstruozitatea asta, cred că aici e mîna lui doc, n-are nimic sfint băiatul ăsta !). Dom’le, japonezii ăştia au un stil de arhitectură *foarte simpatecă.* Aţi luat nişti plianti di colea ?

• • •

— Pacat ! Erau pişti tot nişti plianti foarti simpatece. îi far, dom’le, uiţi că clipeşti ! Hă, ha ! Clipeşti, vedeţi ?

...Ar trebui să-mi revizuiesc condiţia, să mă întorc la aceea cu care am plecat în voiaj – dacă am plecat, în- tr-adevăr, vorba lui nea Titi. Dar uite că nu pot. Stau la comandă, bătut de vînt şi de ploaie, încerc dar nu pot !

..

29aprilie, joi : 08.00 în babord, Mikimoto. 16.00 Yoko- hama, cu pilot la bord. 16.34 Funda ancora babord, 3 chei de lanţ pe punte. 16.50 Vira ancora. 16.54 Pilot la bord.

Manevră intrare în port. Acostaţi cu tribordul la chei.

Măreţul Fuji în babord, cu povârnişurile înzăpezite. Se spune că dacă vîrful îi este vizibil, urmează vreme bună. Nori cumulus, aducători de ploaie, îi încununează creştetul. Nu-i nimic, mi-ajung şi versantii; după atîta ardoare idolatră cu care este înconjurat, mi se pare, nu ştiu cum, ciudat că-mi mai rămîne şi mie ceva de văzut din muntele sacru. Puzderie de pescadoare cu vele verzi, la pupa, yole cu spinacker în croaziere îndrăzneţe, departe de coastă, care mă duc cu gîndul la modestele noastre peripluri nautice pe apele strimte ale Siutghiolului ; se leagănă mîndre pe valurile roşii-tulburi ale oceanului mînjit pe hectare întregi de rezultatul spălaturilor stomacale ale marilor tancuri petroliere. Radiotelegrafistul de serviciu a reţinut avizul de *om la apă* al unui pachebot, lucrurile par să se fi petrecut cam prin vecinătatea noastră, şi privirile tuturor scormonesc fără speranţă întinderile roşiatice bîntuite de tristeţea fără egal a unui atentat la natură.

Cine va salva oceanul ?

La intrarea în golful Tokio, forturile celui de-al doilea război mondial îşi exhibă măruntaiele dinamitate mărturisind o altă suferinţă planetară; sînt planşee imense, smulse ca nişte coli de hîrtie şi suspendate într-un echilibru precar, fiare răsucite, ambrazuri ferfeniţite, orbite de întuneric, clipind încă sub şocul exploziei ; oceanul le atinge precaut, cu buze de sînge.

30 aprilie, vineri : plouă.

Ajuns la Yokohama, reporterul se lansează în cele mai triviale ocări la adresa acestei interminabile ploi care-l păstrează la vapor ca intr-o colivie cu zăbrele de apă.

Are promisiunea solemnă a reprezentantului

nostru comercial că va da astăzi o raită prin Tokio, aflat la numai
40 de kilometri distanţă, dar orele dimineţii se duc şi tovarăşul reprezentant nu mai vine. Un ocean vi nat. răscolit de hulă, bătut de averse, este răzbunarea postumă a taifunului Lily care, neputîndu-ne ajunge din urmă, s-a spart furios de stîncile Okinawei.

în amintirile lui. scrutate cu deosebită sîrguinţă, reporterul nostru nu depistează urma vreunei făpturi pur- tînd acest nume, a cărei eventuală dezolare să se exprime atit de tîrziu şi atit de sălbatic. De aceea speră încă, iscodind pînă la împăienjenirea ochilor adîncimea cheiului pustiu pe care ajunge chiar să-l populeze cu maşini imaginaro. care n-au altă treabă decît să-l ia şi să mi-l ducii la Tokio.

*

Tokio, prin parbriz.

Şi iat-o. în sfirşit. maşina reală, udă. cu ştergătoarele zbîrniind, oprită la poalele scării. Cobor furtunos, nu am decît patrii ore la dispoziţie, prin voia comandantului, timp suficient să cotrobăieşti într-o valiză, nu în cel mai mare oraş din lume. Nu-i nimic, alţii n-au nici atît ! Cîteva viraje, şiruri strălucitoare de containere, prezentările de rigoare, el. şoferul, eu. reporterul, cîteva impermeabile negre în dreptul porţii, ocolim o turmă de turisme Toi/ola minate la export, un avînt de vreo cinci sute de metri şi gata ! Prin parbrizul tulbure, stopurile roşii ale maşinii •din faţă licăresc batjocoritor şi vor mai licări multă vreme. Motorul icneşte, face un tur de pistoane, rulează o circumferinţă de pneu şi sforăie iar domol, scos din sarcină. Perdeluirile ploii lasă să se zărească înainte-ne un convoi compact de vehicule căţărate pe strada în pantă ca o macaroană multicoloră din care un semafor

deocamdată nevăzut muşcă fără chef, la intervale seculare.

Chestia cu cele patru ore Tokio dus şi întors devine dramatica sau amuzantă, în funcţie de temperament, şi cum sînt o combinaţie de sanguin cu flegmatic, chicotesc amar în calmul imperturbabil al şoferului ; e un luptător încercat în bătăliile rutiere ale locului, şi apoi doarme în Tokio, nu se grăbeşte.

încă un centimetru cîştigat, dar n-are rost să mă mint, l-am furat din spaţiul minim ce ne despărţea de cel dinainte. Următorul, un camion *Nissan,* procedează aidoma băgîndu-ni-se în suflet ; sintem sudaţi, vibrăm la unison, reptilă mecanică pe mii de roţi, rostogolindu-ne imperceptibil de-a lungul cartierelor periferice ale Yokohamei. Abia peste o jumătate de oră ne desprindem din înghesuiala, escaladăm hi/-ul, o panglică de beton suspendată care urmează linia golfului Tokio, ne plătim dreptul de folosinţă dar şi tributul de timp necesar pentru a ne smulge din altă ambuscadă ; piciorul apasă pe acceleraţie, şi aproape instantaneu farurile roşii ale celui din faţă se dilată fantomatic de parcă toate aceste carapace metalice, după o atit de intimă vecinătate, au ajuns să-şi joace renghiuri ; un turn amari t zace la aceeaşi distanţă la care l-am zărit acum un sfert de oră şi asist, placid, la traducerea lui în mit, în reper crucial al existenţei mele. Odată ajuns acolo, în dreptul lui, voi fi, de bună seamă, altul, trecut prin lunga experienţă a răbdării.

Peste alt sfert de oră gonesc pe lingă el mai nerăbdător ca niciodată.

E aproape unu şi abia am ajuns la Kawasaki, important centru industrial, dar pentru mine nimic altceva decît o grămadă de acoperişuri lucind în rafalele neostoite ale ploii. Linia paralelă cu noi a monoraiului, aeroportul Ilaneda, în dreapta – cîteva muşte metalice pierzîndu-şe în zările plumburii ale oceanului, – un tunel ca o baie de lumină, o

ascensiune cu motorul duduind sub capotă. pe panta unui *Free-way* ele la înălţimea căruia mi se deschide, în sfîvşit, panorama mohorâtă a oraşului ; pare imobilizat în ţesătura unduioasă şi harnică a *h*//-urilor, printre care, cu creştetul acoperit de piele, răzbeşte, ca un Fuji în miniatură. Tokio Tower şi, mai departe, spre nord, clădirea cu 36 de etaje de pe culmea Kasumigaseki. Trecem în trombă – fiindcă ne grăbim, nu-i aşa – pe lîngîi clădirea Dietei Naţionale, dominată de un turn masiv de granit, Palatul imperial trebuie să se afle în spatele acelor ziduri negre, înconjurate de canale, reşedinţa prinţului moştenitor Akihito se ascunde în spatele unui şir dens de copaci lăcrimînd abundent din coroanele lor suprasaturate de apă, înapoi. Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Finanţelor, edificii posomorite, nu din cauza lor, derulate rapid pe ecranul aburit al parbrizului.

Aici să deci o înghesuială ca aceea din periferiile Yokohamei !

Uite că nu dă ! Ne croim un drum prin cartierul Meiji. pe lingă pereţii de fortăreaţă ai Stadionului Naţional. —arbuştii decorativi ai unui parc al cărui nume îmi va rămîne pe veci necunoscut s-au murat sub ploaia care se cerne continuu, fără pic de imaginaţie – ajungem din nou. după un lung ocol, lingă Palatul imperial, străpungem în viteză cartierul Marunouchi, Bussines-Centre-ul oraşului, şi iat-o şi pe Ginza streot la capătul căreia un stop generos ne reţine atit cit să pot înregistra fluxul amarnic al mulţimii tălăzuindu-se între pereţii alpini ai blocurilor deasupra cărora cerul lăcrimos pare o şosea întoarsă, rece şi pustie.

Ginza strcet ! Aici zace cel mai scump pămînt din lume, de parcă s-ar vinde, pînă-n pirosferă ! Dacă ai norocul Bă moşteneşti zece metri pătraţi vis-ă-vis de teatrul Kabuki, să spunem, a numai zece mii de dolari

metrul, asta ar însemna dintr-o bucată o sută de mii de dolari. Ia, să vedem ce aş face eu cu atît bănet, plus un dolar şi douăzeci de cenţi, contul curent la buzunarele mele ! Cred că aş vizita Japonia, iar restul l-aş investi într-o fîneaţă cu pruni la poalele mănăstirii Succviţa, acolo unde orice dulău sănătos se poate întinde preţ de citeva mii de dolari, cit i-ar cere, adică, lenea lui însoritǎ...

Trebuie să întoarcem, e două şi ceva, dar o nevoie imperioasă, jenantă, imposibil de satisfăcut în condiţiile prezente mă obligă, musai, să iau contact cu cel mai scump păinînt din lume. Unde ? Şoferul se scarpină, dezorientat, după ureche, sîntem în întîrziere, crede că mint, şi ne precipităm prin păienjenişul unor străzi înguste, mărginite de case tradiţionale din lemn şi grădini minuscule, către reprezentanţa noastră economică de a cărei ospitalitate am prilejul să mă bucur în chipul cel mai insolit posibil : cîţiva paşi pe solul Tokioului, o uşă, siluete confuze grăind româneşte dincolo de ecranul solzos al unui glasvand, altă uşă, un perete de faianţă, o răsucire pe calci ie şi, din nou, captiv în maşina care demarează în forţă gonind spre Yokohama.

S-ar putea spune aşadar că reporterul, în ipostaza .sa de colecţionar de oraşe, şi-a însuşit şi măreţul Tokio.

*

în orice călătorie pornim încurcaţi cu un bagaj de cunoştinţe ce urmează a fi supuse verificării. Rezultatul personal al acestei confruntări, nu-l ascund, s-a instalat de cele mai multe ori pînă acum în limitele decepţiei ; supralicitarea de-acasă, născută din dorinţă, din candori juvenile, grevată de ipoteca prejudecăţilor de tot soiul, nu corespunde la masurile comune ale lumii. Chiar acolo unde există

cu adevărat, monumentalul, magistralul, genialul, tulburătorul se ţes în ordinea firescului activ, fremătător al locului, îşi pierd, adică, ceva din elocvenţa solitară, aceea presupusă de departe, multiplicîndu-se la nesfîrşit. pentru uzul clipei şi nu pentru cel al eternităţii.

Zici : *acesta este Fuji,* şi acel Fuji care ţi-a aparţinui pînă atunci îşi refuză replica reală, vie, de munte între munţi, copie palidă a doritului. Zici : *lată Tokio, acesta este chiar Tokio,* şi imaginea glorioasă la care ai trudit ani de zile încearcă zadarnic să escaladeze cuprinsul vremelnic al simţurilor, se poticneşte într-o răspîntie congestionată sau se voalează în orbecăiala mulţimilor subterane. Raţiunile conservatoare, edificate ih timp, se feresc de năvala percepţiilor imediate căutîndu-şi cei mult indiciul oricît de mărunt al confirmării intr-un univers profan, colcăitor, suspectat de trădare, de obscură contrafacere.

Există douii lumi, a ta şi aceea care încearcă să ţi-o profaneze.

Am muncit la o Yokohamă îndepărtată, am localizat-o pe meridianul unui climat rebarbativ, dur, meleag de marinari vînjoşi, cu braţe albăstrite de tatuaje, cu pipe mocnind în barbă, i-am umplut străzile cu răgete de scandinavi beţi, căzuţi la antipod, clătinaţi în clar-obscurul felinarelor ; cu adieri de catran şi lunecări şerpeşti de bonzi singuratici, cu gheişe cîntînd la şamisen, i-am parfumat amiezile...

Am zărit, la Yokohama, un singur marinar beat, intr-adevăr, dar fără barbă, fără tatuaje, vărsîndu-şi preaplinul alcoolic al stomacului în şanţul rigolei. Era în China Town, o lume multicoloră, refractară' la închipuirile-mi naive, şi numai silueta lui subţiratică, nesigură, zgîlţîită de convulsii şi scuzată de indiferenţa

grăbită a trecătorilor părea să-mi crediteze, cu foarte multă îngăduinţă, fiorul acelei Yokohame la care, personal, am trudit eu de-o viaţă.

4 mai, marţi : 20.00 Manevră ieşire din portul Yoko- hama cu pilot la bord. Nava rulează pronunţat. Cer acoperit, vizibilitate moderată.

Cadru general : scara, rafale de vint în creştere ; luminile golfului sc îndepărtează, devin o spuzeală albă, rece ; fosforescenţa violacee a oceanului. '

Acţiunea sc petrece pe comandă, în cartul ofiţerului trei.

Protagonişti : comandantul, ofiţerul trei Pavel, Nae, şeful electrician, cei doi timonieri, Valentin şi Mihai, pilotul, izolat în limba lui.

Figuranţi : subsemnatul şi *doc,* prezenţi mai întotdeauna la marile manevre, şi stagiarul, precaut, dincolo de raza de acţiune a mîniei comandantului.

Comandantul : Ofiţer trei !

Nea Pavel : Prezent !

Comandantul : Ia. treci şi umblă la alidadă. Ce. oi vrea să-ţi ia pilotul poziţia ?

(Nea Pavel sc precipită spre tribord încotro se repede şi superiorul său. o mică busculadă care se lasă cu ţîţîituri şi cu bombăneli de : *vezi că mă calci în picioare* şi *iar ţi-ai pus ciorapu-n cap.* O scurtă pauză, traversată de ţiuitul girocompasului şi de pulsul bolovănos al motorului).

Comandantul : Unde pusăşi lampa Aldis ? Timonier ! Valentin : E-aici,.dom’comandant !

Comandantul : Pune-o-n tribord, dracii' s-o ia, şi mama, săraca, ştia că din tribord se evită abordajele. Mişcă-te mai repede, parcă ai plumb în picioare.

(Ne apropiem de forturile aruncate în aer de americani, marcate de o pereche de lumini scintilînd, una verde şi alta roşie.)

Tot comandantul: Nae! Pilotul zice că avem două grade eroare la giro. Ştiuşi ?

Nae : Nu, dom’comandant !

Comandantul : Mă şi miram ! Ofiţer trei, de ce nu făcuşi corecţia erorii de la giro cînd ai plecat ? Să ţi-o facă maxna-mare ? Ce latitudine ai ?

Nae Pavcl (căzut pe alidada din aripa tribordului) . 32 !

Comandantul : O şă iau giro cu mine în cabină. Degeaba stă aici 1 V-am spus de atitea ori. De cîte ori să vă spun ? Navrumul mă plăteşte să vă spun o dată. (II sîcîie uşa prost închisă care zbirnîie zgomotos în ritmul motorului, şi cu un picior bine plasat o reduce la tăcere.) Hai, de două ori...

(Ne apropiem de farul care indică Jeşirea din golf ; în curind, în dreapta noastră, muntele Fuji. ci, şi ce dacă.)

Pilotul : Starboard ten !

Valentin : Starboard ten !

(în prova, luminile de poziţie ale pilotinci.)

Pilotul : Slow ahead !

Valentin : Slow ahead! (Ţîrîitul telegrafului, motorul se domoleşte, sforăie în surdină.)

Comandantul : Tovarăşe timonier liber ! îl iei pe pilot, il duci prin babord, că în tribord sînt scîndurile-alea de jnu le ridicarăţi, să nu-şi rupă gîtul. Şi-l treci apoi la scara din tribord. înţeles ?

Mi hai : înţeles ! (Dispare împreună cu pilotul.)

Comandantul (din urmă) : Vezi, să. nu-l miroasă Gioni, că am încurcat-o !

(Peste cîteva clipe, Gioni se lansează intr-un lătrat furios, semn că a adulmecat pantalonii japonezului.)

Tot comandantul : Poftim, asta ne mai trebuia ! (Pe *doc* il apucă rîsul.) De unde-ai mai apărut şi tu, băi, c... bătrînă ? Mînca-l-ai fript, că tu ne-ai pricopsit cu el. Ofiţer trei ! Ce tot îndrugi acolo ?

Nea Pavel : îi ziceam dumnealui (adică mie) că şi Graur zice să nu-i spunem *sextant.* Să-i spunem *astrolab,* ca înainte.

.'MG

Comandantul : Mai bine te-ai ocupa de navigaţie, nu de limbă ! Acuş să-i spună astrolab, auzi ! Astru-n labă ! Şi scoate-ţi ciorapul ăla din cap ! Fii atent *ci* măgarii ăia de la ultima intilnire Y.M.C.O. dădură lumini scintilante la remorchere ca la faruri, de nu mai ştii care vine şi care stă. (Pregătiri de plecare.) Hai, luaţi-vă catrafusele şi la culcare ! S-a terminat reprezentaţia ! Nu ardeţi gazul pe-aici să-mi încurcaţi timonierii. Dădurăţi mincare la căţăl ?

Subsemnatul : Dacă l-a mîncat pe japonez, i-ajunge trei zile.

Comandantul : Şi tu erai p-icea, băi, bidon ? Aveam o căţea, Margareta, unde opream, fire-ar a dracu', pînă nu-i urca pe toţi pe antena radio nu se lăsa !

(Ţîrîitul nervos al telegrafului, toată viteza înainte, direcţia Nagoya. Memoria zeloasă a taifunului Lily ne scutură cu nădejde. Carul mic deasupra radiolocatorului, în prova, spre dreapta, Casiopeea, navigînd şi ea printre valuri de nori, se joacă cu stagiarul de-a v-aţi-ascun- selea.)

6 mai, joi : Nagoya. Foileton în două părţi

După o zi petrecută în faţa portului, acostăm la chei sub cele mai însorite auspicii. E un cer albastru, surîzător. incitant la drumeţie, oraşul se ghiceşte undeva, dincolo de acareturile portuare, dispus să ne primească provocarea şi, practic vorbind, nimic n-ar părea să zădărnicească vocaţia memorabilă a acestei zile, ultima dintre cele cu care ne gratifică Japonia.

Ba da ! Nu sînt de încărcat decît vreo cîţiva snopi de ţevărie. Asta înseamnă că pînă-n prînz putem

închide magaziile, amara bigile şi chiar pune pe drum în direcţia Chinvangtao, China. Asta înseamnă că putea la fel de bine să plouă. Tropăi ni nerăbdători şi amărîţi pe covertă, cochetând în special cu împrejurimile scării, muncitorii n-au apărut încă, semn încurajator, dar n-a apărut nici agentul cu păsurile noastre. O să vină la zece şi treizeci. Adio, deci, Nagoya !

Dispoziţii contradictorii, şoapte contrariate, unii, mai strînşi la pungă, au încă vreo cîţiva yeni de cheltuit, alţii mai au energie, comandantul trece, enigmatic, printre noi şi cineva se jură că l-a auzit spunindu-i vardici să facă înscrieri pentru învoire.

Vardia e Mihai, timonierul, băiatul cu fire calmă şi glas frumos ; nu i-a spus, dar stricã o foaie din registru pentru speranţele noastre. Mai e cineva neînscris ? Stagiarul ! strigă Şucuri. în ultimul timp, ocolit de toţi, stagiarul nostru l-a găsit companion *pi ospatar ;* calcă amîndoi, în tăcere, străzile Orientului. Există însă o indicaţie expresă a comandantului cum că vreo cîţiva inşi, printre care şi stagiarul, nu pot pleca nicăieri înainte de a da ochii cu cel-ce-le-hotărăşte-pe-toate...

— Cu dumneata nu discut ! se-aude, intempestivă, vocea autorităţii. Ce, după atîta vreme nu înţălăsăşi că nu poţi să pleci aşa, singur, de capul dumitale ? Nu vezi că nu te-nghesuie nimeni cu dragostea ?

Audienţa se desfăşoară la vedere, pe punte, lîngă uşa care duce spre careul marinarilor.

— Păi, Şucuri, răzbate, în replică scîncită, vocea stagiarului.

— Ţi-l găsişi ! Altul mai breaz n-ai ?

— Atunci, pi tovarăşul Floricî !, e aruncat în joc numele celui din pătărania cu combinezonul. O zîs că mergi cu mini.

— Aha, ăla cu care te certaşi că-ţi calcă suveranita-

tea-n picioare .’ Oi vrea să-i faci şi cinste, te pomeneşti ? Ia. lasă-mă-n pace cu prostiile dumitale !

...Şi comandantul se retrage. Şi minutele se duc, minute însorite la poarta Nagoyei. Ce rost are să-mi aduc aminte ce înseamnă Nagoya ? M-ar amărî înzecit.

Bursa veştilor funcţionează febril, dacă vine agentul la zece şi treizeci se zice că la ora unu trebuie să ne întoarcem la vapor. Ne expunem feţele lungi, elocvent mîhnite, la trecerea îndărăt a comandantului care încearcă, categoric, voluptatea autorităţii, plăcuta gîdilătură a sentimentului că de el depinde ce şi cit o să ne amintim despre Nagoya de azi înainte ; nu însă cînd e vorba de stagiarul căruia se parc că nimeni nu-i poate sta împotrivă. Dispăruse, mînat de un gînd, şi acum iată-l din nou cu aerul iluminat al celui stăpin pe optima soluţie. Gîfîie :

— L-am găsit ! Merg cu tovarăşul Munteanu, Sauli. de la punţi !

— Nu mergi cu nici un Munteanu ! Să-nvăţaţi mai întîi ce-i ăla vapor ! Că amîndoi abia vă urcarăţi pe el !

Pauză. O fi el grozav stagiarul, dar şi-a găsit naşul. Ne încrucişăm ochii tot scrutând întinderea monotonă, bătută de cel mai frumos soare japonez, a cheiului. E zece şi douăzeci şi cinci ! I s-o fi întîmplat ceva agentului, o fi scăpat pasurile-n apă ?

— Permisionarii la club !

Ne bulucim în careul din pupa unde maşterul, instalat deja la masa de lingă uşă, cu cascheta pusă, ca un memento al autorităţii, alături de lista învoirilor, ne supraveghează critic mărşăluirea spre scaune.

— Ho, că nu dau turcii ! Ăştia sînteţi toţi ?

— Nuuuu ! rostim în cor, cu însufleţirea speranţei.

— Să vină mai întîi toţi, că n-am să-mi răcesc gura pentru fiecare-n parte. Că acu nu mai pleacă nimeni ! .Va să zică, vreţi să mergeţi în Nagoya.

:— Daaa !

— în Nagoya ’ V-am mai spus, tovarăşi marinari, şi văd că... Ce-i asta, *tovarăşe marinar ?*

Reacţia interogativă e provocată de apariţia în uşă a lui nea Mitică, fostul tîmplar de mobilă şi binale. Invitaţia la perdaf l-a surprins în timp ce spăla puntea murdară de uleiul cranicelor, şi cum şi-a închipuit că învoirea în oraş e condiţionată de prezenţa la săpuncala preventivă, a dat buzna, să nu piardă ocazia : combinezon încins cu sfoară, ghete scîlciate, pantaloni gen pescăresc şi căciulă cu clapele abandonate precum urechile acelor cîini melancolici din pînzele lui Goya.

— Asta-i ţinută de oraş, tovarăşe marinar ?

— Nu, că... păi... Nea Mitică e de o hărnicie sălbatică, dar n-are reacţie. Să ve... să ve...

— Ieşi afară ! Dumneata rămîi la bord 1

Nea Mitică clipeşte, ca lovit între ochi, e desigur, o neînţelegere, deschide iar gura să se justifice într-un adevăr altfel evident pentru toată lumea, nu putea să spele uleiul în redingotă şi lavalieră, nu... Dar e dat la o parte din uşă, aproape catapultat spre masa comandantului odată cu intrarea stagiarului, radios pe cit se poate.

— Merg cu .tovarăşul şef mecanic ! Dînsul zice că mă ia !

— Tovarăşul şef mecanic are treabă la vapor !

— Atunci cu tovarăşul Munteanu ! Saulî !

— Munteanu nu merge, băi, omule, nu-ţi spusăi ? Rămîi şi dumneata la bord ! Gata ! îmi umflaşi capul 1

Şi dumneata ?

Torpile de priviri reîntoarse spre uşă. Nici nu mă mai interesează Nagoya. Apare Mitică T., un marinar priceput, cu examenul de nostrom în buzunar dar deocamdată fără funcţie. Face parte din categoria acelora pe care i-ai putea numi, cu admiraţie, daţi dracului. Nu rămîne dator niciodată.

— Vreau .şi eu să merg în oraş. Sint în tură liberă.

— în halul asta ? Ia să te mai tunzi mala !

— Mă tund în oraş, au scule mai bune ’ A venii şi agentul.

— N-a venii şi cu pasul dumitale ! Râmîi la bord, şă-mi ţii de urii ! Mai e cineva de venit ? închide uşa 1 Aştia sint marinarii români ? Ambasadorii? Faceţi ţara de ruşine în faţa străinilor ! Unde vă treziţi ? Sînteţi în Japonia ! (Oare ?). Nu mai pleacă nimeni de-acum înainte, pină nu dă ochii cu mine, să văd eu ce hram poartă dumnealui.

Priviri vehemente ne ţintuiesc pe scaune. Unda unei vagi mulţumiri, deci, ăştia care sîntem aici purtăm un hram tolerabil.

— Bun ! învoire pînă la ora două. La ora trei plecăm, băgaţi do scamă, nu întîrzie nimeni, altfel plăteşte staţionarea vaporului şi şalupa dus-întors pînă la ancoră, că-n port nu ne ţine, că n-om fi noi frumoşii pămîntului. Lista învoiţilor !

— E pe masă, e pe masă !

— Şi să nu care-cumva să-mi intervină vreunul pentru ăia daţi afară ! Ia să vedem ! Tovarăşe secretar de partid, treci lingă mine, că acu se cam încurcară grupurile dacă unii nu mai merg. Ce să le fac ? Să ştie să se poarte, ne vede lumea ! Uite, ăsta ! Marcu ! A rămas singur ! Mergea... cu cine mergea ? Ia să vedem, va să zică, cu... Uite, săracu ! Cu Mitică !

— Lăsaţi-l să meargă şi pe Mitică – intervine nea Pavel, fulgerat instantaneu de privirile comandantului. Venea de la treabă...

• – Scoate-ţi ciorapul din cap ! Am să-mi înfig eu odată degetele şi-n chica dumitale ! Mai bine-ai învăţa engleza dccît să te prosteşti cu ma-la-eza aia, că eşti ofiţer, nu malaez I

— Adevărul e... hm ! tuşeşte stingherit secretarul, ajutorul mecanic al vaporului şi vecinul meu de cabină. Adevărul e că Mitică e omul cel mai harnic. Tocmai pe el să-l nedreptăţim ?

Zbatere morală prelungită.

— Păi, aia-i ţinută ? Mţ ! Eceee ! Uite cum mă împiedici dumneata cu inima dumitale să rezolv lucrurile. Bine, atunci să plece Mitică cu Marcu.

— Şi Munteanu ? întreabă unul.

— Ce-i cu Munteanu ?.Cine-a zis de Munteanu ? Dacă-i în tură liberă, treaba lui, poate să plece. Va să zică Mitică, Marcu şi Munteanu. Dar cine răspunde do grup, cinc-a mai fost dintre ei în Japonia ?

Tăcere semnificativă.

— Cine, bă ?

— Nea Mitică !

—• Na, că acum îl pusăi şi şef, şi-adineaori nu pleca. Marinarii trebuie să înveţe să se poarte, ci reprezintă o ţară, să fie disciplinaţi, să ştie că nu oricine merită să plece pe mare.

îmi vine în minte o istorie amuzantă, citită nu ştiu unde, cu un copil pedepsit pentru o năzbîtie cu suprimarea tainului de ciuperci din hrana favorită a familiei ; fiindcă a fost obraznic, a supravieţuit celorlalţi, morţi în chinurile otrăvii, ciupercile dovedindu-se necomestibile.

— Tu ce mai rîzi, băi, bidon turistic ?

îi povestesc snoava. Numai cei obraznici rămîn să se bucure de uscat. Cuminţii se otrăvesc pe mare.

— Şi eu va să zică mîncai ciuperci. Marinarul rabdă multe, asta trebuie să scrii acolo ! Nu toate prostiile ! Rabdă multe !

— Multe, zic şi eu, cu.tendinţă.

— Păi, daţi-i drumul ! Care te duci după ăia doi. Mitică şi Munteanu, treci şi pe la stagiar ! Să meargă şi ăsta ! Haide, adunarea la scară ! Vă-ntoarceţi la trei !

E douăsprezece fără un sfert. Unde să te mai duci ? Stagiarul şi-a pus balonul, şi-n mină poartă nedespărţita-i servietă cu burduf despre al cărei conţinut se consumă cele mai prăpăstioase supoziţii. Nea Mitică şi-a încheiat, toţi cei trei nasturi ai sacoului său albastru şi Marcu, ocazionalul său subaltern, îl ia peste picior cu *Şejule, şefule, vezi că ai un nasture-n plus !*

Numai Mitică T., dintre cei ce l-au supărat pe comandant, nu primeşte *pasul.* Coborîm. în grup compact, nea Vasile strungarul zice că ştie el încotro e oraşul, şi ne luăm după el, încrezători, sărind căpreşte succesiunea nes- fîrşită a terasamentelor de cale ferată. în apropiere*, şoselei, unde ne oprim derutaţi, între două puncte cardinale, ne ajunge din urmă şi ultimul Mitică. Cică se tunde’ lot în oraş, a convenit cu comandantul...

Dezorientare generală. La stînga sau la dreapta ? Pretutindeni conducte de petrol, rezervoare argintii, coşuri de vapoare, antrepozite, utilaje destinate exportului. Vădit afectat de remarcile răutăcioase ale celor ce-l suspectează de lipsa oricăror virtuţi de călăuză, nea Vasile se instalează în fruntea plutonului îndreptîndu-se spre stînga. O coloană gălăgioasă de ambasadori în tropot inegal, lăbărţată pe buza şoselei de-a lungul căreia se hurducăie imense autobasculante, gata să ne calce pe picioare. După zece minute ne înfundăm într-un spaţiu fără orizont, populat de magazii mahmure, de rampe cenuşii şi smocuri de iarbă ofilită printre mormane de zgură. Unde dracu’ ne-ai adus, nea Vasile ? Mergem la Nagoya. sau facem cizmărie pe genunchi ?

23 – Fericit cel care, ca Uii.se

Apostrofări inutile ! Nici o ţipenie de om. Sînt în măsură să dau crezare serialelor de sîmbătă seara cum că, în mijlocul unui oraş arhiaglomerat, poţi trage cu tunul, poţi goni după urmărit cu o întreagă bandă şi un pluton de mitraliere preţ de două cvartale, fără să te întrebe cineva cît e ceasul. Zărim, intr-un sfîrşit, trei poliţişti joviali care, din păcate, nu ştiu o boabă engleze şte dar ştiu în schimb să zîmbească. (Am constatat că, în genere, bunăvoinţa solicitaţilor creşte invers proporţional cu capacitatea lor de a-ţi fi utili). Plecăciuni, surîsuri fermecătoare din ambele părţi. Nagoya ! Ha ! Tora, Tora ! Lăsaţi prostiilej Sînteţi ambasadori ! Nagoya, Nagoya, ze tăun, ze tăun ! Ha ! Ze tăun ? Yes ! Ha !...

Exact în partea opusă ! A doua, stradă la stingă ! Cei din urmă au ajuns primii : stagiarul, călcînd gospodăreşte, cu servieta în mînă (unii zic că ar conţine dicţionare englezeşti, deschide servieta, scoate cărămida bilingvă, scuipă-n degete, răsfoieşte, pune arătătorul pe cuvîntul căutat şi i-l bagă sub nas interlocutorului, să se descurce el) alături de Şucuri. Grupul, tot compact, este în măsură, cred, să trezească suspiciunile japonezilor. *Doc* nu-şi pierde hazul şi, în ritmul pasului vioi, cîntă : *Fetiţele vesele de la cabaret nu fac din dragoste o tragedie...*

Nici noi din această joacă de-a v-aţi ascunselea cu un oraş de două milioane de locuitori. Trebuie să existe el undeva ! Nea Ion, cel care văzuse un pod strîmb la Kobe, mai vede un pistol în apă. Este viziunea lui !

în sfîrşit, o stradă mai acătării ; cîteva magazine alimentare, o cutie poştală în gura căreia ne aruncăm pe rînd salutările din Nagoya (?), o tutungerie... Nea Ionică, cambuzierul, vrea ţigări moi, fără filtru şi ieftine ; e pericol, tot aşa, în Haiphong, a vrut să-şi lipească o ramă de ochelari şi nu s-a lăsat pînă nu şi-a

istovit interpretul ocazional, adică pe mine, rămînînd să privească lumea
mai departe prin aceeaşi ramă fracturată. 11 depăşesc spectaculos, împreună cu mecanicul unu, intrind în trena servietei stagiarului (secrete de stat, pantofi de schimb, un elicopter demontabil, sau arhiva notariatului din comuna natală ?). Ne-am mai rărit, dar nu ne despărţim, bătînd strada lungă evident periferică, în speranţa unanimă că la capătul ei ni se va revela oraşul.

Papetarii mărunte, standuri cu pantofi expuşi în rigolă, coşuri de papură cu moluşte colcăind în cochiliile lor sidefate... O răspîntie mai largă ne îmbie cu un alt punct cardinal, deschis printre cherestele şi depozite sumbre ; nici un indiciu de înălţime urbană, nici o putinţă de înţelegere cu puţinii trecători sau cu negustorii zîmbă- reţi, ieşiţi la uşa strimbelor lor dughene ca să ne contemple în marşul nostru voinicesc spre nicăieri. Uite-un pod .’ Hai pin’ la pod !

E ora întoarcerii ! Răspîntia asta pare mai pricopsită, oricum ; de dinapoia unui parapet de beton răzbate pînă la noi rumoarea unor tribune înţesate şi miros iute de grajd, trebuie să fie un hipodrom, ne dăm cu părerea, bine, dar unde e oraşul ? Hei,-mister, where is the town ? Ha ! Două babe care vînd nişte prospecte hipice – ne dăm cu părerea – rid pînă la leşin de limba noastră. Hei, mister ! The town ! clădim, expresiv, edificii înalte cu braţele. Nagoya ' Toţi ne zîmbesc, ridică din umeri şi se grăbesc să dispară în direcţia din care vine un puternic miros de urină de cal şi, din cind în cînd, cîte o rafală de răcnete.

Hai, că-i tîrziu, să nu plătim şalupa, că n-om fi noi frumoşii pămîntului ! Hai, că am văzut şi Nagoya !

înaintea noastră mărşăluieşte stagiarul. Măcar să fi aflat ce poartă în servietă. Garaje, cherestele, depozite, uite-l şi pe nea Petrache, umblă agale prin Japonia, cu mîinile la spate, cufundat în conversaţia sa eternă cu mai

•

tînărul său colaborator, alte garaje, poarta, cheiul, scara, foamea...

— Ce, nu vă dădură să mîncaţi în oraş ?

Epilog : ora 20.00 Pilot la bord. Comandantul mai zise că de ce ne grăbirăm aşa. Cer senin, vizibilitate bună, dar degeaba. N-am aflat pînă astăzi, cînd' transcriu aceste rînduri, dacă s-a petrecut atunci vreun accident geologic cu vechiul oraş imperial Nagoya, încît nu l-am putut găsi acolo unde trebuia să se afle.

*

*

Printre armele monstruoase pe care disperarea combativă a japonezilor le inventase spre sfîrşitul războiului trecut exista aceea numită *bakka ;* nimic altceva decit un proiectil de vreo cinci metri, înzestrat cu minime posibilităţi manevriere, cu cinci rachete apte să dezvolte o viteză de 1 000 de kilometri pe oră şi, precară încărcătură, cu un suflet de om. Un avion sălta proiectilul uman deasupra obiectivului, de rest avînd grijă rachetele activate de cel dinăuntru.

Mă gîndesc la acel trist cavaler al florii de cireş cu numai trei petale ; ce-i trecea oare prin minte în clipa cînd, ghemuit în strîmta-i carlingă, lăsa să i se petreacă deasupra creştetului fragila trapă care urma să-l despartă de- lume pentru eternitate ? Mă mai gîndesc că astăzi, omul acela care şi-a împrăştiat măruntaiele pe puntea de oţel a -unui portavion american ar fi avut virsta unui tînăr bunic printre ceilalţi întorşi cîndva la vatră şi rămaşi să înfrunte consecinţele înfrîngerii.

Nu ştiu şi nici n-am căutat să aflu ce procent din populaţia oraşelor prin care am trecut numără anii celui uitat prin propriu-i sacrificiu atît de inutil, dar nimic nu mă împiedică să admit că mulţi dintre cei ce mi-au tăiat

drumurile au cîntat solemn *Kimi Ga Yo* şi, cu răcnete de *Uanzai,* s-au aruncat, sinucigaş, asupra inamicului.

Cu acest fior în suflet am contemplat trecătorii, i-am iscodit în adincul privirilor, am zăbovit asupra gesturilor şi comportamentelor umane, încercînd să desluşesc, pentru uzul propriu, cit anume din Japonia de astăzi răspunde zilei de ieri : deşartă ambiţie pentru cel ce nu putea confrunta decît o sumă de lecturi, şi acelea întîmplă- toare, cu o avalanşă haotică de percepţii nemijlocite. Nu pot să nu confirm, totuşi, în calitate de martor vizual, evidenţa unui patos al muncii în care se va fi convertit, în mod salutar, ca urmare a unei amare experienţe istorice, ceea ce a rămas la mulţi dintre cei dispăruţi un concept fanatic al datoriei ; perpetuarea spiritului prolific inventiv, trecut din temutele arme în unelte paşnice, regăsite pe mai toate cheiurile Orientului ; acea forţă productivă a inteligenţei în stare să ridice o ţară fără însemnate resurse materiale la rangul marilor potentate electronice ale lumii, s-o ilumineze din belşug în condiţiile în care 98% din cantitatea necesară de petrol -provine din export, s-o populeze cu cele mai reputate şantiere navale cînd puţinul cărbune extras din subsolul insulelor nipone nu este coc- sificabil ; nu pot să nu mai confirm prezenţa acelui imbold care, hrănit de o ancestrală modestie individuală, beto-nează mulţimile şi le avîntă într-o direcţie sau alta ; ţara surîsului, a cireşilor în floare, a ceremonialurilor ezoterice şi a politeţei şi-a traficat farmecul său inedit de-a lungul unui război pustiitor, asta e fără putinţă de tăgadă din moment ce, iată, îl regăsesc şi eu astăzi, supravieţuind în asaltul mai mult decît feroce al civilizaţiei cosmopolite.

N-am putut identifica aşadar, cu puţinele-mi mijloace de investigaţie, în rîndurile celor întîlniţi, pe vreun vechi camarad de-al inutilului erou. Sînt sigur însă că cl există printre cei ce se culcă devreme, îşi macină orele libere în faţa jocurilor mecanice şi-şi împachetează, cuminte, gunoaiele menajere în folii de plastic pentru a le depune în pragul uşilor de unde vor fi luate, în zori, de salubritatea oraşului.

Nu vreau să fiu tendenţios cu orice preţ, poate doar scrupulos în relatarea constatărilor ; într-un bazar din Kobe, printre multiplele obiecte de papetărie ce-şi declamau în faţa cumpărătorilor candida lor utilitate, am zărit un breloc cu emailul zgîriat de semnul nefast al zvasticii însoţite de o postumă urare adresată celui ce-a aruncat-o huliganic între roţile istoriei ; se vindea cu preţul echivalent unui dolar, trecătorilor, ceea ce înseamnă că, totuşi, nu toţi cei ce se culcă devreme se culcă pe perna celor mai bune gînduri...

*

Am întîlnit demnitatea într-o accepţie austeră, impunătoare de respect, pe străzi, în magazine, în metrouri, în trenul de seară ce gonea către Kobe, două fete cu trăsăturile late, groase, trădînd specia gingaşelor gheişe cu care prejudecăţile noastre umplu întreaga Japonie, dormeau, răzbite -de trudă, sprijinindu-se una în cealaltă. Aveau spinări robustă, mîini bătătorite în care ţineau cu o grijă trecută şi-n somn agoniseala zilei, dar nimic din fiinţa lor nu iradia altceva decît nobleţe, acea nobleţe princiară cîştigată cu preţul muncii.

Există însă şi un revers pe care japonezul, mai

discret, ce-i drept, decît alţii, îl învăluie în clar-obscurul şantanurilor şi micilor localuri de perdiţie cu firme de *Texas, U.S.A., Rose Blanc* sau Dream, unde demnitatea fetelor frumoase se cumpără la tarile nenegociabilc. Sexij-ul, mai domol decit ponio-ul occidental, populează librăriile cu imagini de fecioare nude, marcate ici şi colo, prin punctele esenţiale tocmai pentru a se vedea nevăzutul, agrementează dughenele de mărunţişuri cu plastoizi erotici şi cu suplinitori sintetici pentru tot soiul de auto- prestări amoroase, încarcă programul T.V. cu documentare ce demistifică şi precizează pînă la obscen ceea ce în-deobşte ştim fiecare în parte...

Am intîlnit şi acea notorie politeţe japoneză, atît de elocventă incit m-am simţit esenţial dator s-o întorc pe măsură, inclinindu-mă de nesfîrşite ori în faţa plecăciunilor unei vînzătoare căreia nu-i cumpărasem nimic dar o făcusem în schimb să răvăşească o jumătate de magazin pentru a-mi satisface cerinţa. Zîmbetul acela fermecător, deschis, mi-a secondat peregrinările, şi tocmai lui îi datorez acel sentiment de confortabilă siguranţă cu care am călcat zile de-a rîndul într-un univers pe cît de străin pe atît de ospitalier...

Ospitalier sau mai protocolar? Nu ştiu. Nu ştiu întru- cît zîmbetul şi plecăciunea, gestul amabil, invitaţia de a mai trece pe-acolo, solicitudinea aproape agresivă ies din calculul profesional sau din normele formale ale conduitei civilizate pentru a-ţi ilustra o minimă dăruire afectivă. Curăţenia, amabilitatea, îngăduinţa sînt semne de respect

adresat, dar şi indicii unei autopreţuiri, ai unei mîndrii naţionale care, la japonez, nu se căzneşte întotdeauna să-şi ascundă raţiunile exclusive ; pe acestea le comentez, nu Ie cor.test fiindcă, din perspectiva lui, a japonezului destul de susceptibil la servituţi umilitoare, gestul c onorant.

Există localuri, instituţii, oficii unde restricţii formulate ■categoric : *Only for japonese, Prohibited for foreign, Foreign mail non accepted here,* îi favorizează pe gazde ; restricţii invef’se n-am găsit în peregrinările mele decît, în mod tacit, în dughenele de pe lingă sălile de aşteptare ale cheiurilor .populate de marinarii străini, acolo unde politeţea niponii e mai răstită iar curăţenia trăieşte din amintiri. Abundă pliantele în limbii japoneză, veneticului rămînîndu-i adeseori şansa unei gimnastici înflorite pentru a se descurca într-un spaţiu altfel străin pînă la caracterul literelor de pe indicatoarele rutiere. Adeseori zîmbetul şi gestul de neputinţă se însoţesc derutant, temeneaua adîncă şi refuzul, încântarea extremă şi iscodirea rece, abrazivă, a privirii de dindărătul ochelarilor.

Pe peronul gării Sannomya din Kobe am încercat o clipă senzaţia că sînt destinatarul unui zimbet, în sfîrşit, adevărat, expediat de pe buzele unei fermecătoare fete ; tocmai împrospătam, trudnic, cunoştinţele de limba engleză ale unui tînăr al cărui chip de intelectual îmi trezise speranţa obţinerii unor informaţii utile ; l-am văzut părăsindu-mă cu o plecăciune grăbită, exact în mijlocul aşa-zisei conversaţii, pentru a se îndrepta către cea aşteptată, al cărei zîmbet îi fusese adresat lui, păcătosului, în exclusivitate.

*

Am urmărit cu îneîntare munca docherilor japonezi, migala şi priceperea lor de a supune tehnica adecvată complicatelor operaţiuni de încărcare. Totul se desfăşoară în conformitate cu un flux tehnologic prestabilit, e un ritual izolat în muţenie, în fluturări convenţionale de mîini şi zumzet de agregate ascultătoare. Aparatul de fotografiat înregistrează în

detaliu calitatea mărfii, echipamentul de protecţie previne orice incident posibil, amara jul mărfii merge pînă la cochetăria coletelor zărite în Santika Town în preajma sărbătorilor. Cooperarea membrilor echipei c ireproşabilă ; capătul unei bare de oţel relativ uşoare trebuie deplasat cu cîţiva centimetri mai încolo, şi şeful echipei face un singur gest, autoslivuitorul intră în sarcină şi deplasează capătul barei exact atît cît e nevoie... Opt ore – numai să nu dea un pic de ploaie – de caligrafie tehnică în care însă mi-aş dori, ca orice ins de spiţă latină, puţin năduf, puţină grabă că-i tîrziu, măcar, acolo un : Pane *mina, Vasile, că nu-ţi cade (jalonul...*

♦

Dacă, prin forţa împrejurărilor, n-am putut desluşi, personal, decit amănunte insignifiante ale unui prezent în fierbere, cu atît mai puţin aş fi putut ghici premizete viitorului japonez, dimpreună cu liniştite şi * neliniştile lui. Am văzut că omul e împins în subteran, că oraşele capătă tot mai mult aspectul unor garaje cu etaje incîlcite ; am văzut o manifestaţie de protest şi şiruri interminabile de obiecte de larg consum scoase în stradă, reformate timpuriu de lăcomia productivă a industriei ; am văzut că o sută de grame de carne bună costă un dolar, şi-am mai auzit că tinerii, mai înalţi decit părinţii lor cu- cîţiva centimetri, s-au îndulcit la ea, la carne ; importul ei din Australia ameninţă însă capitalul reproducţiei determinîndu-i pe cei mai mari să declanşeze largi campanii de slăvire a tradiţionalei moderaţii japoneze, întemeiată pe orez şi peşte ; am desluşit, pe cît mi-a fost cu putinţă,

politica chibzuită, întemeiată pe înţelepte anticipaţii, în domeniul mării-mater, dăruitoare de toate, pînă şi de pămint...

7..deşî nu într-atît dărui toare de acest ultim element incit să n-avem pe ce pluti noi, cui ai *Sinaiei.* în drum spre ţărmurile estice ale Chinei.

Spre China ! ! !

„Bine. bine, va spune, sătul peste poate, calatorul acestor însemnări. Şi cit mai durează ? Oare n-au fost deja spuse (dacă vor fi fost) toate lucrurile fundamentale despre acest voiaj şi despre oamenii lui ? Ce efecte inedite,* demne de atenţia mea. vor mai putea fi smulse dintr-o ambianţei atit de strimtă, cotrobăită pînă la amănunt, şi ce revelaţii mi-ar mai putea- produce invocarea la ne- sfîrşit a aceloraşi personaje cu aceleaşi preocupări şi apucături de ia dublarea farului Constanţei şi. categoric, neschimbate'pină la dublarea lui inversă ? Ca să punem capăt acestei mizerabil de stereo ti pe stări de lucruri în care şi marea parcă şi-a pierdut farmecul, şi porturile au ajuns o goană gifîită incit nu mai vreau să aflu nimic despre ele. n-am putea sacrifica un artificiu epic... ?”

înţeleg ’ Cu expresul de ia Hsinkang pînă la Pekin şi de aici cu un supersonic, dacă se poate, pînă la aeroportul Constanţei, via Moscova ; citeva ore. o stewardesă drăgălaşă, fraze cu *uriaşa pasăre de oţel,* imaginea înduioşătoare din nadir a unui cargou în furtună, bomboane, pregătiţi-vă pentru aterizare...

Dar nu se poate, cu cea mai mare părere de rău nu se poate. Subsemnatul ar fi fost cel mai îndreptăţit decît orice prezumtiv călător al acestor însemnări (care, oricum, se poate opri oriunde, fiindcă tot pe lîngă casă rămîne) la o soluţie supersonică. Şi dacă acest călător, ajuns cu mine pînă aici. în Marea Chinei de Est, se va declara deja sătul de voiaj, mie nu-mi

rămîne decît să merg mai departe, cronicar fidel, încurajat astfel în sentimentul că sînt pe calea cea bună,

7 *mai, vineri, şi următoarele.*

Nagoya. , drumuri practice cu pilot de pasă în Ise Wan, jarul intrare Nagoya,, capul Kami-Şivo, 220° Sud.

Maistrul lemnar dă cu lac uşile de pe punţile ofiţerilor. Marinarii vopsesc braţele cranicelor într-o culoare galbenii, iute, în care clipeşte pînă şi soarele, un soare bun şi cald, în stare să scoată din noi toate negurile trecutului.

La prova, adîncit în meditaţie, nea' Titi spală bidoanele golite de vopsea pe care trebuie să le dea în primire la întoarcere. Sînt vreo cîteva sute înaintea lui, dar nu se sperie, avînd el o vorbă intranscriptibilă aici relativ la experienţa de viaţă ; toarnă cu zgîrcenie dizolvant, freacă cu peria de sîrmă şi rîcîie cu un cui petele refractare, apoi îşi contemplă opera trecînd-o în dreapta, acolo unde de astăzi dimineaţă s-au mai strîns vreo şapte.

„V-a fost dor de mine ?” mă întîmpină, rămas în preocupările lui.- „Da”, zic sincer. „Cum vă mai simţiţi ?” „Foarte bine !”, mint. „Aţi trimis vorbă să vi se scrie în China ?” apucă, cu minuţie de entomolog un cheag de vopsea de pe buza bidonului şi, după o clipă de chibzuială, îşi şterge degetul pe căpătîiul unei aşchii pe care o proiectează milimetric peste bordul de sub vînt. „Da, zic, dar mai degrabă sper să mi se scrie la Singapore. Vreau să fiu liniştit pe drumul de întoarcere.” „E bine”, zice, trans- ferînd

conţinutul îngălbenit al unui bidon în altul. „E foarte bine ! Se întîmplă cîte o chestie care te întoarce îndărăt cu o sută cincizeci de ani !”

Nu ştiu ce spune, dar intuiesc. Tăcem amîndoi, doar foşnetul apei tăiate de etravă cade între noi ca o cascadă.

Tau o scîndură albii mirosind a pădure, o stabilizez pe un colac de parîme, şi mă aşez lingă el, lingă nea Titi. Oricum, cu clipele astea trebuie să fiu foarte grijuliu, vor rămîne, cîndva, unice.

„Sspuneţi-mi ceva ssălbatic do frumos !”, sparge tot el Tăcerea. „Aleea mărginită de zei care ducea la templul zeiţei Maya, acolo sus, pe muntele Futatabi”, îi spun, deşi ştiu că nu mă ascultă, rîcîie mereu, freacă şi clăteşte. Are unghiile mîncate pînă-n carne. „Aha ! Vă plac cra- nicele'aşa vopsite?” Ce-i drept, sînt* cam prea galbene, dar cu vremea voţ’ păli .şi ele, mă gîndesc, şi zic „Da, îmi plac”, acordînd un credit viitorului. ..Ai să vezi ce frumos o să fie cînd o să vopsim şi magaziile, şi fals-bordurile. O să fie ca acasă. O să fie ssălbatic de frumos !”

Apoi, ca şi cum ar fi recepţionat un impuls interior, referitor la nu ştiu ce compensaţie obligată, işi întinde braţul alb, musculos, în direcţia soarelui, pistruiat de pe urma nenumăratelor pete de vopsea adunate de pe atîtea bidoane cîte i-au trecut prin mină.

„Şi de la Singapore o să fac şi eu putină plajă, să dau jos un rînd de piele.”

Schimbare de drum Fuku-Ura (provincia Gokinai). Navigaţie în curentul Kuro-Şivo.

Staţionare forţată, pricinuită de o defecţiune la motorul principal. Trebuie înlocuită garnitura de la conducta de evacuare de la cilindrul 4. Ajutorul mecanic năduşeşte abundent în emanaţia fierbinte a celor 400 de grade, sco- ţînd şuruburile unul cîte unul şi rotindu-şi invariabil bustul, aflat în echilibru sumar, pe articulaţiile denivelate ale agregatului, pentru a i le înmîna mecanicului unu. Dar în mănuşa de azbest care-i protejează palma lui Toni nu încap decît două şuruburi incandescente, ajutorul f mecanic se coace degeaba pe

plită, şi stagiarul trimis după o cutie de motorină nu mai apare. E ocupat să-i dea indicaţii lui nea Severin. cum să taie cu *iconoinii* garnitura proaspătă din placa de clingherit. învaţă cum s-ar zice, peştele să înoate. ..Hai, mâi ! zice Toni, mişcă-te odată", şi stagiarul se supără, are timp să se supere. Şuruburile sfîrîie în motorină, Floricâ c trimis să ie *plimbe* puţin, ajutorul mecanic e numai o apă. coboară ameţit de pe conducta de evacuare şi trece dedesubt, undc-i mai suportabil, arătindu-ne creştetul brobonit de sudoare.

Acum e rîndul lui Vili să se coacă deasupra, apărătorul masiv al echipei de fotbal* care, zic unii, mănincă înaintaşii ad verşi cu ghete cu tot; fixează. garnitura nouă, o potriveşte din şuruburi, transpiră şi slringe piuliţele, le strînge pînă plesnesc, fără să aibă nevoie de prelungitor ; gata, toată lumea e mulţumită, numai stagiarul nostru e ursuz. îl acuză pe Toni, mecanicul unu. pentru afront la personalitate, că de ce i-a zis *mă.*

îmi pare râu că nu mai am un *Peony* să cinstesc gestul frumos cu care şeful mecanic pune din nou pe goana herghelia vaporului.

Punem de-o ciorbă ?" se consultă reciproc, asta înseamnă *de-o cafea,* îşi toarnă unul altuia motorină, să se spele, trebuie să fie minunata senzaţia că ai. rezolvat o treabă, şi, contemplîndu-i, aşa cum sini, jenant de curat, le fur cîte un dram de satisfacţie pentru uzul propriu. Sus, pe coridoare, răzbate dinspre bucătărie o adiere ademenitoare de cocă prăjită, şi-i iau urmele dind piept cu nea Severin care, mai perspicace, plimbă deja dintr-o mînă-n alta o coşcogea scovergă fierbinte. „Ţi-a plăcut cum am reparat drăcia ?" întreabă şi muşcă. „E-n ordine", zic, îl dublez şi-l caut pe nea Meri. ,.Ia de-aici. tu eşti ca copilul mieu, să scrii acolo că-s cel mai bun

bucătar. Eu fac toate modele de mîncare, aşa, să ştii ! Altul nu-ntinde
foaia ca mine ! Ca la Tănase ! Mata nu l-ai văzut, că erai copil. Eu am fost la Tănase !”

Stă o clipă cu faţa încremenită sub ochelari, ştiu ce urmează, creşte în el nivelul unui rîs deocamdată imperceptibil, îi ajunge la sprîncene, şi brusc izbucneşte apleci ndu-se de şale şi pocnindu-se cu braţele pe coapse în privirile piezişe, întotdeauna critice, ale lui nea Matei, brutarul.

Capul Satanomiseki, 242° în miezul nopţii, strîmtoarea Osumi, apoi, spre dimineaţa, 308°. În tribord, strîmtoarea Coreea, în adîncime insula Tsuşima.

Marea Chinei de Est îşi dezminte mai departe reputaţia de mare ciufută întinzînd oglinzi albastre nemărginite în a căror limpezime scapără cîrduri jucăuşe de peşti zburători şi, din cînd în cînd, spinarea lată a unui delfin în trecere.

Scurt interviu luat lui nea Mitică ; e căţărat pe ferma metalică a braţei unui cranic pe care o vopseşte, bineînţeles, în galben aprins, folosindu-se de un boţ de cîrpă muiat cu intermitenţe în cutia agăţată la nivelul umărului. „Cum mai e, nea Mitică ?”, „Prost, domnuuu... inginer ! Eu am lucrat 14 ani tîmplărie de lux, mobilă şi binale. şi ştiu cum se[a] face treaba. Mă las de meserie, am fost un fraier cînd m-am apucat de ea”. Frămîntă, ca pe un lut, cîrpa îmbibată de vopsea, şi tresare, cu ochii duşi pe întinderea mării : .,Uitaţi o mingie roşie, care-o fi. scăpat-o... Da. domnuuu... inginer ! Prost ! îmi iau concediu şi compensaţie, şi prost să fiu dacă mă mai întorc pe vaporul ăsta ! Păi, la 41 de ani neînsurat, pe cine mai găseşti ? O femeie serioasă nu stă ea singură ca să te aştepte cinci-şase

luni de zile. Se tot duce, că sînt la hăn- drâlăi, oho !” *

Are o gură mobilă, expresiva, în stare să spună mai mult decît ochii şi, după ce şi-o pungeşte a amărăciune, şi-o lungeşte piezişş, în direcţia provei unde nea Titi, şeful lui direct, îşi spală bidoanele, reluînd cu voce şoptită, semn că trece la lucruri mai delicate : „Asta iiu-i treabă ce facem noi aici. Vopsim degeaba. Trebuia să dăm mai întîi două mîini de miniu, să curăţăm puntea asta de ulei, şi după aia veneam cu galbenul. Altfel rugineşte, e ca omul ! Dacă nu-i femeia aia cumsecade, dom’inginer, geaba ! Să ştie să te-aştepte cu mîncarea ta, nu cu una pregătită pentru cine-o veni ! Asta-i ! Mai treceţi pe la 23, să mai bem o ministerială !”

Trage o diră lungă de vopsea pe mai vechiul galben al metalului, semn că întrevederea noastră e terminată.

Insula Quelpart în radar. .

Mare calmă, evaporaţie puternică, abia se zăresc cele două pescadoare albe ca nişte păsări de baltă în prova babord. Lansăm din două în două minute semnale groase de ceaţă. După o scurtă staţionare prilejuită de înlocuirea altei garnituri la evacuarea motorului principal, ne deplasăm prudent, cu jumătate viteză, şi cu maşterul pe comandă. „Unde-i al doilea timonier ?” „S-a dus să facă un ceai”. „Hm ! îl doare-n... de siguranţa navigaţiei. Cine l-a trimis ?” „Eu, dom’ comandant”, zice nea Pavel stingherit. „Şi pe dumneata te doare-n... de siguranţa navigaţiei, precizează maşterul scurt,, cu aplomb de diagnostician. Ţi-am mai spus să-ţi scoţi ciorapul ăla din cap !”

Rîd, uit de sirenă, şi fluierul izbucneşte sălbatic în urechea mea, revărsînd în mine vibrări atroce, de parcă aş ff încastrat într-o buză de clopot.

Capul Şantung, 306° N—V, golful Hwang.

Un promontoriu stîncos, bătut de soare, care pare să ne adulmece fragilitatea, smuls, din depărtare pentru a se refugia din nou în pîcla ei albastră. La prova, picură linişte peste pereţii ondulaţi ai containerului şi peste cascheta lui nea Titi, proiectată pe interiorul magaziei din a cărei obscuritate răsar bidoane, parîme, schele şi efluvii de tot soiul. „Cum o mai duceţi ?" „Bine", mint. Se opreşte din rîcîit şi mă măsoară de jos. de unde se şi află, pînă sus, în creştet, cu aerul că nu m-ar crede. „Atunci e bine ! Dacă-mi mai spuneţi şi ceva frumos, e şi mai bine." „Să zicem, o minge roşie, pe Marea Chinei de Est. Nu-i ssălbatic de frumos, dai' o să fie, cînd o să mă gîndesc de-acasă."

De data asta mă priveşte cu neîncredere totală şi se* ridică silit, ţinîndu-se cu o mină de şale şi cu cealaltă de gheara ancorei răstignite pe oglinda provei. „Mă doare mijlocul, iar l-am băgat în boale cu curentul ăsta."- „Înseamnă că nici n-ai dormit azi-noapte." „Ba da ! Uite, m-am odihnit ! Acum vreo zcce-cinşpe ani aveam insomnii fiindcă mai aveam ceva de pierdut. Acum, ce-i de rezolvat în gînd, am timp berechet să rezolv ziua. Noaptea o dorm şi eu ca toţi găinarii."

Face efortul să-mi zîmbească şi se apropie de peretele magaziei unu. acela încercat cu toate culorile, pentru a-şi aprinde la adăpostul lui o *Mărăşească* găurită de gîngănii încă din balta Haiphongului ca scoarţele unui molitvenic • de mănăstire ; îşi scoate cascheta de unde extrage chibritul. apoi, cu un gest

expert vădind o îndelungată experienţă, proiectează cutia îndărăt în vreme ce cascheta e dc$a pe cale să-i acopere creştetul. ..Da, conchide, nu mai am gînduri.”

Are maniera lui inimitabilă de a spori efectul spuselor prin minime tăceri intermitente, un fel de bolţi sub care se zbenguie ecourile inteligenţei lui deosebite, şi el o ştie şi şi-o respectă ca pe singurul lui bun, rămas după o scuturătură de-o viaţă. Dar acum, efectul scontat e ratat de apariţia lui Marcu care vine să ia vopsea neagră pentru soclul magaziilor.

„Nicuşor, tată, dă-i tu o palmă peste bord la mizeria asta din butoi, că pe mine m-a damblagii curentul”, arată spre un hirb de tablă plin cu cheaguri de vopsea şi pulbere de negru de fum provenită din ultima măturǎ a coridorului de la magazia unu. Pentru cine nu ştie, negrul de fum e o materie diabolică, fluidă ca apa şi statornică precum pecinginea ; cu un vîrf de ac poţi mînji o catedrală, nu înainte de a ajunge să rivalizezi la chip cu cel mai tuciuriu boşiman din pădurile Africii.

După ce se asigură că vintul bate travers dinspre babord. Nicuşor saltă butoiul peste parapetul tribordului, lansînd o perdea neagră şi urîtă către capul Şantung, pierdut în zare, dar, vai. în acelaşi timp către capul comandantului aflat mult mai aproape, în chip miraculos, şi încă împodobit cu o imaculată coafă albă...

îmi recunosc laşitatea : am zbughit-o de-a lungul celuilalt bord lăsîndu-l pe bietul nea Titi ca, indoit de şale, să înghită hapul amar al unui perdaf *de culoare...*

Slrînitoarea Pohai, 223°, golful Liaotung.

Şi. în tot acest timp, Gioni, *stagiarul punţii,* nebunia vaporului ; pupat în bot. ghiftuit, alintat, dojenit fără pricină, iertat fără motiv, smuls ca o valiză din drumurile lui, încurajat în tot soiul de năzbîtii, inclusiv în antipatia

bizară pentru omologul său mecanic ; are o blană groasă, ca de cîine siberian, parcă independentă de trup, şi ne întrebăm îngrijoraţi care va fi raportul său termodinamic cu viitorul tropice. Dar deocamdată, în mintea lui de cîine nu încape decît prezentul ; nici măcar nu-şi dă seama că dragostea noastră ne-o recompensează crescind.

Chinvangtao

Trei zile de aşteptare în radă pe o mare ostilă, verzuie, cu dantele albe de spumă. Soarele, rar, apune dincolo de promontoriile stîncoase decupîndu-le din contre-jour crestele cafenii, vitregite de vegetaţie ; ceaţă groasă, ruliu adînc sau ploaie turbată cu fulgere revărsate pe cerul nocturn care-ţi inspiră, în zvîcnirile lui electrice, zilele veşnice ale unei planete albastre. Mă reîntîlnesc cu sen-, zaţia de abandonat între ape, întind frînghii imaginare către toate şalupele ce ies din portul nevăzut pentru a le trage la scara vaporului nostru, purtîndu-le, cînd nu vin, între blestem şi adoraţie primitivă.

Apoi manevra de intrare în port şi fluierul nostalgic al locomotivelor vreme de şapte zile şi şapte nopţi cu marea aproape, dincolo de fîşia de piatră a digului, şi cu vagoanele de minereu răsturnate în pîntecul curat, spălat ca pentru grîu, al vaporului ; remedieri la maşină, drumuri la clubul marinarilor, votca chinezească pare mai bună decît surata ei vietnameză, profunzimea ciudată a amurgurilor, de catifea sau de placă poroasă, avidă de sunete, sub care ne întoarcem

cîntînd *Şi-aseară ţi-am luat cercei,.* euforia blajin-zîmbitoare a lui Toni, aceea extatică a lui nea Titi şi exuberanţa cîntătoare, de băiat de Brăila, a

şefului mecanic... bucurii de oaspeţi îndrăgiţi ca nicăieri, prietenii noi. după patru luni de zile, mola pupa, mola prova...

Hsinkang

încă zece zile de radă cu scrutarea năucă a orizonturilor reci, nesimţitoare la chemările noastre de întîrziaţi acasă. Refugiul în muncă, în somn şi-n speranţă; bunul cel mai de preţ, acela al unei preocupări în stare să te scoată la limanul timpului oricum condamnat la anonimă trecere, şansa unui interes circulînd anapoda printre noi. întronînd o inechitate monstruoasă între cei egali dar nu cu totul, nu în răbdare, nu în şansa de a găsi hrană minutului.

(Colinzi bezmetic şi singur coridoarele vaporului în căutarea unei *preocupări;* numeri navele din radă, sînt tot douăzeci şi nouă, ea şi ieri, la club nu-i nimeni, pe comandă fluieră tristeţea staţionărilor ; trei inşi pe co- pastie, în dreptul scării, te sfidează de departe cu aerul lor concentrat de flămînzi la un ospăţ de vorbe, încerci să li te adaugi, strecori o observaţie de bun-simţ, dai’ ai sosit tîrziu, au treaba lor în trei, timpul li se înnoadă în cuvinte, pe cînd al tău te doare-n tăcere silită ; dincolo, la pupa, alţi doi aristocraţi ai preocupării îşi' dau ghion- turi, Gioni însuşi, preocupat, trece chelălăind în căutarea celui ce l-a provocat la o partidă de-a v-aţi ascunselea. l-ai deturna dar nu se poate, nu se va lăsa pînă nu-l va găsi pe cel ce-l caută ; ai. juca un şah cu oricine, iată-l pe stagiar, eşti bogat, stăpîn pe uneltele de exterminare* a următoarei ore, mîndru cumva că, de undeva din periferiile preocupării tale răsar plebeii,

vitregiţi de interes. dispuşi măcar la un chibiţat în beneficiul propriei lor existenţe mocnite.)

Şi alte şaisprezece zile la chei – încărcăm minereu şi mărfuri generale –, alte prietenii şi bucurii de oaspeţi sub sprinceana tot mai îngăduitoare a timpului în scădere.

La Chmvangtao. în drumul nostru cotidian spre Clubul marinarilor, l-am zărit deseori pe directorul general al portului pedalînd grăbit pe bicicleta sa către unul sau altul dintre punctele cardinale ale grijilor sale. în accepţie chineză, Chinvangtao, cu o populaţie de peste 200 000 de locuitori, este un oraş mic, dar cu toate şansele să crească mare ; portul, ctitorit în pragul acestui secol, se dezvoltă necontenit, cucerind noi pămînturi din mare, îmbogăţindu-se cu instalaţii de chei, specializîndu-şi spatiile pe soiuri de mărfuri, iar directorul lui aleargă pe bicicletă prin hărmălaia şantierelor, zorit, dar avînd totuşi tiipp pentru concilieri însufleţite cu colaboratorii săi sau pentru îndelungi, afectuoase strîngeri de mînă. Nu era vorba de un marş electoral, ci de un drum de rutină. de un act încăput în ordinea lucrurilor, pe care directorul general îl exercita cu atîta naturaleţe îneît, cu firea noastră meridională, ne vedeam ispitiţi uneori să-i suspectăm identitatea...

Situat în relativa vecinătate a Tientsinului şi ceva mai departe de capitala însăşi, Hsinkangul este socotit plămînul maritim al zonei, crescînd şi el, vertiginos, pe măsura importanţei ce i se acordă ; nedispunînd de un oraş propriu sau de împrejurimi pitoreşti, portul îşi compensează lipsa atributelor turistice cu imaginea grăitoare a unei expansiuni febrile aflate în consens,

dealtfel, cu tot ce-am întilnit pe puţinele – cîte am străbătut – drumuri alo Chinei. La ClubuÎ marinarilor, o clădire impunătoare şi ospitalieră, unde am contractat prietenii memorabile, am avut prilejul să discutăm îndelung cu studenţii Institutului de limbi străine din Tientsin, veniţi aici să-şi satisfacă practica în producţie ; suplineau vin- zătorii diverselor raioane comerciale, şi chestiunea, pînă la un punct, n-ar putea să exprime decît înscrierea în cadrul unor obligaţii didactice ale viitorilor profesori. Dar solicitudinea, mărturisirea în fapt a conştiinţei utilităţii lor. aerul degajat şi cu totul lipsit de prejudecăţi cu care-şi asumau atribuţiile vremelnice, denotînd o lungă practicei îI modestiei, ne aduceau pe noi, cei cu fire meridională, pină-n pragul ispitei de a le suspecta identitatea*...

Există un firesc al muncii, o înţelegere superioară a rostului fiecăruia în ansamblul unei misiuni operative, fie ea edificarea unui port de talia Hsinkangului despre car? vă asigur că vom auzi cu toţii cîndva, autoutilarea unei uzine de maşini-unelte la Tengu sau perfecţionarea tinerelor talente actoriceşti la Şcoala de artă din Tientsin. pe unde ne-au purtat binevoitoarele noastre gazde.

în drum spre Marele zid chinezesc, pe care am avut nesperata şansă să-l contemplu dinspre începutul său de pe ţărmul stîncos al golfului Liaotung, am străbătut un peisaj plin de ape şi de culturi rodnice ; m-am bucurat de imaginea pinilor tremurători în bătaia molcomă a soarelui de amiază, de foşnetul platanilor, gravuri decupate în catifeaua sinilie a «zilei, şi m-am lăsat înfiorat pînă-n nadirul necunoscut al fiinţei mele de tălăzuirea dragonică a Marelui zid

ca de cea mai fericită plăsmuire a propriului spirit. Dar peste toate, am desluşit sensul măreţ, eliberator şi firesc al acelei munci de fiece zi, în stare să schimbe relieful pămîntului, reîmblănit cu soluri fertile, udat şi mîngîiat cu dragoste de greble şi sape.

N-am văzut nimic, recunosc, din splendoarea vechii civilizaţii chineze, palate imperiale, parcuri solemne vegheate de monştri buhăiţi de argilă, pagode cu acoperişuri din faianţă şi email, ibişi de jad, roşul sanguin al mătăsurilor de Şantung, albastrul cobalt sau verdele tropical al porţelanurilor care fac faima marilor anticarii ale lumii. Am văzut, în schimb, migala de artizan transferată din spaţiul îngust al broderiilor epocii Ming pe infinitul miilor de hectare, integrate astfel aceleiaşi genialităţi laborioase şi răbdătoare.

De-a lungul unui drum şovăitor printre perdele diafane de pomi şi pete aspre, lutoase de pămint încă neîm- blînzit, am zărit o ceată de copii păşind într-o ordine fără cusur, cu unelte miniaturale pe umeri, către un şantier învecinat, la fel de miniatural dar deopotrivă de apt ca oricare altul să lumineze valenţele morale ale muncii.

★

La Chinvangtao, ca şi la Hsinkang, descind vapoare multe, marinari de naţii felurite care, în numele unei sincere ospitalităţi, sînt încadraţi numaidecît în formele multiple de activitate ale cluburilor gazdă ; excursii, competiţii sportive, spectacole, vizite la diverse întreprinderi, mese rotunde, toate menite să creeze o ambianţă caldă celui venit de pe mare şi, în acelaşi timp, să înlesnească un contact cît mai elocvent cu realităţile Chinei contemporane.

O afirm cu sinceră emoţie ; dacă există un înţeles

real al atributului de *ambasador* conferit marinarului prin îngăduinţa unei asimilări de funcţii, nicăieri nu l-am trăit cu mîndria şi răspunderea aferente acestui titlu ca aici, în China. Nicăieri n-am încercat, în ţările la al căror ţărm am poposit, o mai vie ospitalitate, dezbărată de

protocolari inutile, justificată de idei şi simţăminte comune, trecută spontan în prietenie statornică. La Chin- vangtao şi deopotrivă la Hsinkang, echipajul nostru s-a bucurat, între toate celelalte, de privilegiul acelor relaţii frăţeşti care leagă popoarele chinez şi român ; am fost întîmpinaţi pretutindeni cu braţele deschise şi, expresie nedezminţită a acestor sentimente, pretutindeni ne-a fost dat să constatăm că bucuria realizărilor noastre, cunoscute aici pînă la amănunt, hrăneşte în mod sincer bucuria însăşi a gazdelor.

La Tengu, oraş de mărimea Clujului, invitaţi ai unui liceu cu o populaţie şcolară de peste doua mii de suflete, am trăit onoarea unui miting sărbătoresc – impresionanta manifestaţie de simpatie – noi, băieţii *Sinaiei,* adică bravul nostru căpitan, Anton, ajutorul lui nea Meri, nea * Titi şi toţi ceilalţi. La Tientsin, elevii Şcolii de artă au pregătit un spectacol de gală şi ne-au aclamat la plecare făcîndu-ne să străbatem, tulburaţi, un coridor lung, viu, de urale şi de fluturări de batiste. La fabrica de maşini- unelte am fost invitaţi să luăm prînzul împreună cu muncitorii într-o atmosferă care în limbajul comunicatelor oficiale diplomatice s-ar putea califica drept *cordială, prietenească,* cu insatisfacţia, totuşi, de a nu reuşi să cuprindem totul despre prea-plinul sufletesc care ne-a inundat inimile şi chiar despre bunătatea bucatelor puse dinainte...

Recepţiile'oferite în cinstea echipajului *Sinaiei.* e adevărat, ieşite din sfera oricăror rigidităţi protocolare, dar intrînd oricum în cronica nescrisă a relaţiilor internaţionale, n-au afişat ostentaţii decît aceea, dacă poate^ li astfel numită, a dragostei întemeiate pe o profundă înţelegere reciprocă.

Intîlnirile sportive, nici ele consemnate ca atare în gazetele*de specialitate, s-au desfăşurat sub semnul aceleiaşi prietenii sincere ; şi indiferent dacă am învins sau am pierdut, am rămas cu satisfacţia de a fi reprezentat într-un colţ îndepărtat al Chinei *fair-play-vl* şi combativitatea românilor atunci cînd împrejurările le-o cer s-o dovedească.

N-am închinat nicăieri *Marsala,* pe undc-am fost am băut doar ceai neîndulcit de iasomie, găsind în subtilitatea parfumului său corespondentul exact al toasturilor acelor oameni abia cunoscuţi dar şt iuţi încă de departe ca prieteni şi tovarăşi ; am fumat *Goldan deqr,* ba poate chiar prea mult, împinşi de solicitudinea fără egal a gazdelor, şi deşi n-am încheiat protocoale sub flashurile fotoreporterilor, am împrospătat, prin viu grai, acordul de durată al bunelor noastre sentimente reciproce.

Am lăsat în urmă ţărmul Chinei ca pe un ţărm al prieteniei reale, şi numai nerăbdarea de a ajunge acasă ne-a copleşit regretul de a nu mai fi zăbovit, ca demnitari sui- generis, la Hsinkang sau la Chinvangtao.

*

%

La bord, în tot acest timp, viaţa se desfăşoară normal, cu munca şi cu intemperiile sufleteşti pe care le presupune o convieţuire exclusiv bărbătească îndelungată. Mecanicii au revizuit compresoarele, au reparat caldarina, ajutorul mecanic se luptă în continuare cu cranicele, pun- tiştii au trecut la vopsirea magaziilor după, ce au dat a doua mînă de alb pe frontul comenzii, astfel îneît, graţie lor, *Sinaia* n-ar mai putea fi recunoscută de către cei ce au văzut-o

ieşind cîndva printre farurile Constanţei.

Trăim pe un vapor plin de demnitate.

Seara, sau în celelalte ore libere, Măria Sa Urîtul ne bîntuie cabinele şi ne îndreaptă unii către alţii, împodobind careul sau cine ştie ce alt ungher al covertei cu adunări tăcute, intens fumigene. Altfel, fiecare se descurcă după cum îi e firea, silindu-şi forţata singurătate la exerciţii de dresură care, în orice altă parte, ar părea cel puţin ciudate.

De pildă, nea Pavel şi-a cumpărat din Chinvangtao o puşcă de tir şi, cu o solicitudine pe care nu i-a pretins-o nimeni, stă la pîndă necurmat cu dorinţa expresă de a ne scăpa de cei ci ţi va şobolani paşnici, pricopsiţi printre pari mele pupei. Comandantul suferă şi el de otrava monotoniei, dar de o monotonie ierarhic-superioară, de la înălţimea căreia se vede îndrituit să considere pornirile cinegetice ale ofiţerului său trei drept un pericol public ; şi atunci se purcede la o operaţiune de dezarmare, ingenioasă formulă de diversiune duminicală, în care sînl antrenate forţe multiple, fericite şi ele să scape o clipă de sub obrocul plictisului. Nea Pavel nu ştie că sus, în cabina comandantului, s-a strîns o comisie constituită din cei mai reprezentativi oameni ai bordului care au decis în unanimitate sechestrarea vremelnică a puştii. Dar o va afla îndată. Sigur că se putea proceda şi .altfel, de pildă să i se interzică verbal exploatarea sculei cu pricina. în acest caz ar fi fost prea simplu şi, esenţial, chestiunea ar fi cerut uri timp infim din stocurile supra- normative aflate la îndemînă. '

Soneria autorităţii lasă cinci dire prelungi în acalmia coridoarelor, semnul de cod al lui Şucuri,

fiindcă mai întîi e chemat maserul pentru a da suficientă greutate * afacerii. Şucuri îl va căuta pe nea Pavel care e alături şi care îşi tîrîie paşii, mai acoladic decît oricînd, spre încăperile superioare. Să-şi scoată mai întîi ciorapul din cap. să respecte, adică, comisia. Care comisie ? Onor comisia care, nu, hm, a hotărît să-şi preia puşca din necesităţi de securitate umană. Aha, ştie el cine i-a făcut-o» zice nea Pavel, înjură senin, resemnat, de pastele rnă-sîi, priveşte pătrunzător înainte, se îndreaptă de mijlocul beteag, şi ocupă scaunul vacant din încăpere ca şi cum ar fi uitat că el nu face parte din stimabila comisie. O s-o dea, încuviinţează, dar mai întîi s-o greseze : sau poate vrea comisia s-o... nu, bine, o s-o greseze el. Pleacă bombănind pe motivul preponderent al paştelui mă-sii, să caute vaselină. Jăsînd în urmă o adunare sincer amărîtă de încetarea subită a prerogativelor ei în faţa unui consimţămînt alît de grabnic. Vom duce, aşadar, şobolanii acasă.

Nea Meri îşi ucide şi el timpul inventînd un nou soi de borş din pîine prăjită, dospită în drojdie, sau impănînd gulii de pe urma cărora zadarnic aşteaptii recunoştinţa consumatorilor. Noroc cu găinile, ronţăite pînă mai ieri în tăceri resemnate, pe care aceeaşi monotonie le ridică la rangul de obiecte frenetic disputate, prilej pentru bucătar de a-şi trăi cu folos atribuţiile în zona dreptei împărţeli pe aripi, gîturi şi copane. Conflictele ajung pînă în instanţele supreme, conduse de acelaşi spiriduş al abaterii timpului de la mocăiala lui grav-gînditoare, şi se desfăşoară, cu variaţiuni, astfel :

Comandantul (la masa- din careu, cu cascheta alături ctc. etc.) : Ia, să vedem dacă mai sînt şi alte

probleme.

Nea Meri (care, invariabil, onorează şedinţele cu un şerveţel roz, strecurat cochet sub cordonul şorţului) : Ĕu, ’ donTcomandant !

Comandantul : Nu, *domnule ! Tovarăşe !* ■

Nea Meri : Da, tovarăşe comandant, în legătură cu dom’stagiar al nostru, cică...

Comandantul : *Tovarăşul* stagiar ! Iţi zîsei o dată. *Tovarăşul!*

Nea Mori : Da ! Tovarăşul stagiar, dom’comandant ! El zice că e satisfăcut de mîncare, aşa zice !

Comandantul : Ei, şi ce-i cu asta ? Foarte bine, dacă-i . mulţumit ! Alte probleme ?

Nea Meri : Nuuu ! El zice, adică, că nu e insatisfăcut de mîncare, dom'... tovarăşe comandant. Asta zice (încearcă să imite moftul stagiarului) dă la mine numai reziduri. Păi, ce, eu de cinşpe ani mă coc-prin căldurile astea *torenţiale,* cu am servit şi la generali, dom'... tovarăşe comandant, şi să-mi zică el mie asta ! Adică nu mi-a zis mie, da'am auzit şi eu, ce, eu n-am urechi ?

, Stagiarul : Nu-i adivarat! N-am zis aşa ! Eu sînt mulţumit di mancari ! Dar mă persecută, tovarăşe comandant, dou zili la rînd mi-o dat numai pept. Ci, găina aşeea ari numai pept ?

Nea Meri (i se zguduie şerveţelul roz de indignare) : Ba da, ba da, dom' comandant!

Comandantul : Tovarăşe !

Nea Meri (în derută) : Ce tovarăş, dom' comandant'! A, da ! ((luminat) tovarăşul stagiar...

Comandantul : Nu, tovarăşe comandant!

Nea Meri (în ilaritatea generală) : Ce am eu cu dumneavoastră, păcatele mele ! Eu am cu dom' stagiar al nostru, că minte, tovarăşu... dom'comandant! Minte ! Că i-am dat şi pulpe ! O găină are numai două picioare, dom'comandant, să zică şi Şucuri. Am opt găini, şaişpe picioare, trimit opt sus, la ofiţeri şi opt...

Comandantul : Dă-le-ncolo de picioare, că-mi făcuşi coteţ din cap ! Alte probleme !

Nea Meri: Nu le dau, dom'comandant, de ce să le dau ? De-acum am să trimit zece picioare sus şi şase jos, uite-aşa ! Am să i le dau şi pe-ale mele cînd îmi

vine rîndul la copane, uite-aşa...

...Nea Matei,, brutarul, mîrîie la cîinc .şi umple vaporul de mireasma pîinilor lui minunate, răzbunîndu-şi mohoreala înăcrită pe bietul Gioni, pe colegul său bucătar .şi pe cine-i mai vine la îndemînă. Un înalt oaspete român care ne-a onorat într-una din zile ¡1 cheamă să-l felicite pentru bunătatea cornurilor lui umplute cu marmeladă. Moment festiv, zîmbete deschise, satisfacţie generală, smulsă din ceea ce Iar fi trebuit să fie satisfacţia lui nea Matei, care priveşte însă lucrurile cu gura oablă şi cu ocheade piezişe. „Ne facem şi noi datoria, tovarăşe, ce să facem, datoria, aşa cum ne-a-nvăţat partidul !” îşi fră- mîntă mîinile sub şorţ, gata să plece. „Ei. îl mai reţine oaspetele, dacă ai fi făcut şi nişte plăcinte ca la simigeria aia din colţ, de pe Cuza-Vodă...”. „Care Cuza-Vodă, care plăcinte ?” „Mă rog, ca la Constanţa, plăcinta aia dobrogeană”, dă omul să evite cu delicateţe precizării/? discutabile, «mai ales că brutarul nostru priveşte şi mai pieziş această presupusă eroare a interlocutorului : „Care Cuza- Vodă donfle, acolo nu-i nici o plăcintărie ! Ce plăcintărie p6 Cuza Vodă ? Ha ! Plăcintărie pe...”. „în sfirşit, pe-a- colo...” „Nu-i nici o plăcintărie pe Cuza Vodă, tovarăşe ! îmi spune el mie, om bătrin, că acolo-i plăcintărie...” bodogăneşte nea Matei, în ciuda insistenţelor, noastre şoptite că nu asta ar fi problema şi pleacă neîmpăcat, cu buzele pungite a reproş, uitînd să-şi ia cu sine meritatele laude...

...Băieţii, cu Valentin în frunte, se antrenează în vederea întâlnirilor fotbalistice viitoare care, odată consumate, stârnesc comentarii contradictorii ca la gura stadionului. La Tengu. în faţa unei echipe de juniori, flăcăi cu privirea limpede şi gesturi sfioase, am

îndurat o bătaie zdravănă care ar fi putut căpăta îndoite proporţii dacă arbitrul- gazdă n-ar fi smuls literalmente do pe teren golgeterul
refractar la orice îndemn de tcmperanţă protocolară. Şi asta după ce comandantul ne sfătuise să aderăm la o tactică răbdătoare, cavalerească, pentru a menaja slă-biciunile adversarilor... în frunte cu căpitanul, nejucă-torii, instalaţi comod la tribuna improvizată, în chip de oficialităţi, plini pînă la refuz cu ceai neîndulcit de iasomie, ne-am ascuns sub borul pălăriilor de pai, date în vremelnică dotare, jena învinşilor fără drept la apel ; dar am recoltat atunci atîtea impresii pe care timpul, prea încăpător, nc-a oferit răgazul de a le întoarce pe toate feţele şi incă de a le lua de la capăt !

Pînă într-o zi :

Miercuri, 16 iunie, ora 6.37 !

cînd, de-aici înainte, fiecare milă măcinată în elice va însemna *acasă.* Era şi timpul, o declar cu mina pe inimă, deţin în fiecare por cîte o mare, în fiecare gînd o speranţă de întoarcere eroic-obosită. Mă încadrez, solidar, între ceilalţi patruzeci în acest marş triumfal către casă, bîntuit ca şi ei de nădejdi, de-'b’ucurii nedesluşite, de vagi temeri care-şi aşteaptă dovezile neconcludenţei. Pe- patruzeci şi una de străzi, toate sărbătorile nesărbătorite se vor răzbuna într-una singură.

Voi fi mai bun, mai înţelept, în urma acestei călătorii ? îmi dau asigurări de schimbare la faţă privind la băieţii lui nea Titi care amarează bigile de greutate şi potrivind în cabluri metalice palancurile grele ale cranicelor. Magaziile vibrează surd,

îndestulate pînă la refuz. Sîntem bogaţi ca un pom plin de roade.

Voi fi oare mai generos, mai preţuit.or de trudă asudată, mai apt decît pînă acum să desluşesc îndărătul unui chip frumuseţi altă dată ignorate în grăbită trecere ?

— Vira ancora, căpitane ! Hai acasă, căpitane, că ne- apucă iarna prin hăle coclauri ! strigă comandantul către prova, şi vaporul se dezlipeşte de ţărm, ascultător, încărcat cu patruzeci şi unu de suflete incandescente, nesocoti ndu-l pe cel al cîinelui.

06.45 Ancora la post. 07.00 Drumuri practice pe canal spre mare cu doi piloţi la bord. 8.00 Coborî! piloţii. 8.14 Toată viteza înainte, spre Singapore.

î. Viaţa c ca un vapor?

De-a v-aţi ascunselea cu taifunul Sally. Spre z Singapore, cu sufletul la gură. Reîntîlnire cu oraşul leului. Furtună în Indian. Răgaz de tihnă în Lacurile Amare. Mediterana. Sîntem ca acasă. Egee, Dardanele, Bosfor, Marea Neagră. Farul Tuzla ! Pilotajule, vă cheamă *Sinaia!* Patruzeci şi unu de suflete se alătură patriei-mumă. Ultimele declaraţii smulse de reporter.

„Nava girează uşor în ancoră, în aşteptarea pilotului. O Constanţă solară ne întâmpină..."

Gîndul că voi ajunge să scriu aceste cuvinte mi-a fript degetele încă de la plecarea din Hsinkang, dar a trebuit să-mi mai amin bucuria cronicii încheiate cu încă o lună de zile ; o lună întreagă care a ţinut să-mi dovedească că şi întoarcerea aparţine mării cu toate atributele acesteia de fiinţă suverană, împărţită între agresiuni pătimaşe şi dăruiri extreme.

Căci dacă ar fi să impun o logică anume acestui neastîmpăr albastru care m-a încercat vrenje de aproape şase luni, aş înclina să cred că am fost supus, cu scolastică rigoare, unei reciclări Sufleteşti şi unui profund examen de conştiinţă.

Am trăit, va să zică, solitudinea spaţiilor nemărginite cdată cu nevoia acută a solidarităţii, teama nocturnului haos foşnitor, bătut de elice, dimpreună cu graba revenirii între ceilalţi, monotonia lacustră a radelor şi gustul de miere al unei vorbe rostite alături ; am înţeles cît de abraşe pot fi stîncile sterpe, ţîşnite vertical din ţesătura oceanului, şi cît de dragi îmi sint cele înnobilate de un far clipind omeneşte dincolo, hăt, de fruntariile lumii civilizate ; mi-am închipuit un tipar al pămîntului văzut dinspre mare în chipul unui pachebot luminat luînd în etrava promontoriilor lui vînturile, valurile ; am subtilizat urcuşul fumegînd al unei trombe marine, forfotul galo-^ pant al grenurilor, tălăzuirea perfidă a negurilor pentru a le opune -lucirea calmă, opalescentă a unui ochi de busolă încadrat de două braţe gînditoare ; m-am legănat intr-o mare de lapte, sub un asfinţit nebun de soare tropical, simţindu-mă infinit mai fermecat atunci cînd le puteam arăta cuiva cu degetul.

Veţi înţelege încă o dată că nu sínt un Ahab, temîndu-mă nespus de moartea îndrăznelii solitare, că şi aşa mi-a fost destul de greu să-mi consum raţia personală de aventură nautică rezultată din dreapta împărţeală pe patruzeci şi unu de capete.

Vaporul reprezintă o relaţie concentrată de munci şi zile, de anotimpuri în ordine arbitrară şi de caractere ireductibile, spre lauda lor, la o fire comună ; eu l-am Înţeles ca pe o metaforă subtilă a umanităţii, relevînd în esenţă marele adevăr al solidarităţii în datorie ca imperativul patetic al existenţei înseşi. Dedicînd dintru început aceste însemnări sentimentului mării, nu ştiam că tocmai ea, marea, mi-l va amenda pe parcurs, punîndu-mi-l atît de categoric sub semnul profan al

voinţelor umane.

...„Nava giieazã, uşor, în ancorã, în aşteptarea pilotului. O Constanţã solaiã ne întâmpinã dincolo de fîşia albastrã a mării, infimã parte ce ne-a mai rămas...”

Mi-am fript degetele la flacăra acestui gind mult prea timpuriu pentru a fi transcris cu acordul evidenţei. Fiindcă, în spiritul acelei logici riguroase de care vorbeam mai sus, ucenicia niea marinărească şi omenească era încă departe 'de a se fi isprăvit, marea păstrîndu-şi dreptul de a mă chestiona pînă-n pragul casei şi dincolo de prag chiar, prin neştearsa ei memorie. Ea, făcînd probabil bilanţul încercărilor de tot felul la care am avut onoarea să mă supună, şi-a dat seama către sfîrşit că lipseşte furtuna şi mi-a oferit-o, de la Maldive mai încoace ; adică o masă lichidă rea, spumoasă, tînjită cîndva cu candoarea copilăriei din pricina unui instantaneu fotografic de unde, în- tr-adevăr, a început totul.

După cum aceeaşi mare, dilatîndu-mi monstruos ultimele minute dinaintea debarcării, mi-a probat tăria reculegerii după acea puţină moarte care ne costă îndeobşte despărţirile.

*

•

Dar deocamdată abia plecasem din Hsinkang şi, timp de o lună de zile, întocmai personajului lui Camus, aveam să trudesc la cizelarea unei singure fraze care se voia mai elocventă decît o epopee. Ne aşteptau vremuri incerte ; pompa de ungere a motorului principal se defectase lăsîndu-ne nădejdea în pompa de rezervă, cel puţin pînă la Singapore, în condiţiile în care trebuia să traversăm zona frecventă în furtuni a Luzonului din nordul FiU- pinelor. ‘

Şi, într-adevăr, plecarea noastră a coincis cu semnalarea unei depresiuni tropicale la 600 de mile est de Filipine, a cărei deplasare spre vest ne promitea o buclucaşă pasă la întîlnire.

Grupul insulelor Makau în babord, pe o mare vîntoasă cu mici creste de spumă. Schimbare de drum lingă insula S6 Kokuzan, Marea Galbenă, insula Quelpart, în radar, în vreme ce depresiunea, cu făgăduinţe de taifun, se apropia de Filipine după cum ne apropiam şi noi, ajungînd la 240 de mile. Drum spre Okinava, prin Kuro-Şivo. Exerciţiu de rol de abandon, bal mascat pe puntea bărcilor cu Gioni lătrînd, nebun, printre cocoaşe portocalii, busculadă, cî- teva cucuie, mustrări şi sancţiuni severe dar vremelnice... De dincolo, dinspre Filipine, furtuna e hotărîtă să ne aţină calea luînd drum nord-vest către gura Luzonului.

Nordul Taivanului, ne apropiem de linia tropicului, zăpuşeală, dar furtuna rămîne suspendată undeva în vecinătatea arhipelagului filipinez, adunînd probabil puteri depresionare pentru a ne izbi cu mai multă sete. Şi nu avem decît o pompă de ungere. Insulele Sakishima în babord, cu Cemetery Point pe care băieţii localizează un imaginar cuib al piraţilor întru mirarea sinceră a stagiarului. Ne mai arde de glumă tocmai cînd, lîngă capul Luzon, a doua pompă de ungere dă semne de oboseală săltînd peste limitele admise temperatura uleiului, iar’ furtuna porneşte din nou în întîmpinarea noastră. Ruliu puternic, fulgeră greu în babord, se înmulţesc cefaleele. Vom depăşi furtuna ?

Canalul Bashi, liniştea apăsătoare a oceanului dinaintea dezlănţuirii, cu un potop de stele şi cu însăşi Crucea Sudului în calmă agonie boreală. Am scăpat !

Balaurul, trecui din depresiune în furtună tropicală şi de-aici în taifun, se va numi *Sally,* spărgîndu-se ceva mai tîrziu de coastele Okinavei. Ziua lui *doc ;* zaiafet în apartamentul *certified for doctor.* (Nea Petrache întrebînd cu candoare : de ce o fi lumea aşa de rea ? Căpitanul : ca orice materie, şi lumea se constituie din laturi pozitive* şi nega..? Tive, zice nea Petrache. Aşadar, continuă căpitanul, negative şi pozitiveee ! Bun ! Toate structurile atomice, după cum ştiţi, dispun de negatoni şi^pozi... Tivi, zic eu. Troni, domnule, pozitroni ! mă las fulgerat de ochii albaştri ai *chiefului.* Pozitroni ! Ei, bine, şi în materia noastră sufletească...)

Paralela 12°, ploaie furibundă; fulgere intermitente, vînt puternic din prova şi hulă groasă, biciul îndepărtat al numitei *Sally.* Stagiarul a fost trezit noaptea să vadă, chipurile, insula Balenelor *(Puni farul pi dînsa !).* Mare de un albastru-cobalt în apropierea Singaporelui. în babord, arhipelagul Riau al Indoneziei, în tribord faleze prelungite, insule debordînd de vegetaţie, coastele Ma- laeziei cu pămînturi roşii, feruginoase, strîmtoarea lohore, clădirile oraşului zvîcnind pe un cer lila, ancora] în rada de est pentru remedierea pompei de ungere.

Plăcuta reîntîlnire cu oraşul, vacarmul bazarurilor, hăul răcoros al băncilor păzite de indieni bărboşi, gentleman! dezinvolţi, sariuri unduioase, freamătul obscur al şampanelor pe rîul Singapore, mirosuri iuţi de ingrediente necunoscute. *Siri Mariaman Temple,* febră mistică indiană, palanchinuri fastuoase cu ipostazele lui Buda surî- zînd eteric, domuri bulboase, arcade dantelate, *gopuramul* de la intrare, piatră

modelată în spiritul unei credinţe frenetice şi confuze unde nu desluşeşti care-i îmbrăţişarea erotică şi care lupta, ciorchini de trupuri învălmăşite, Siva, distrugătorul, mîntuitorul Krishna, Surya, lumina zilei. Laksmi, iubirea, Sarasvati, ştiinţa, oribila Kali, moartea sau uitarea, cele zece încarnări ale lui Vishnu, zeiţa Dur- gas înfruntînd geniul rău. Ashtabuiam, zeul cu opt braţe, Lolitha, frumoasa frumoaselor, Kameswari, nimicitorul dorinţelor şi al plăcerilor. Nu mai e loc pentru nimeni ! Chipul dezolat al vînzătorului de reproduceri colorate şi de fleacuri miniaturale din pragul templului la refuzul meu de a-i spori deverul. *Thian Hock Keng,* templu chinez, cules din fugă ; lemn imens, cioplit în mase viguroase, aer recules, de moarte universală, efluvii de santal, plafoane afumate, cu[1] hieroglife aurii, stinse, dale de piatră, linişte vesperală, gonguri dulci, inscripţii-sentinţe, mese sculptate purtînd vase liturgice, printre care se strecoară, desculţ, un chinez cu un şorţ de ziar şi pleoape plecate. *Tiger Balm Garden,* uluitor parc chinez împodobit cu grupuri statuare ilustrînd o mitologie fertilă în monştri, tritoni, dragoni, grifoni, gripsori, şerpi şi balauri ; zeităţi grosolane dospind de forţă elementară, mînjite în culori păstoase, grele, fără tonalităţi tranzitive şi plăsmuite dintr-o materie care nu se supune uşor modelării, căzînd în falduri, de lavă sau de brocarturi ; yîrfuri de dinastii, filozofi, celebrităţi antice, luptători de Smo, cele zece curţi de judecată ale infernului, inundaţii catastrofale, nauf răgii, albii de rîuri sorbite în palpitul gîlgîitor al monştrilor

marini, războaie istorice, scene din viaţa domestică cu accidente, jafuri, răpiri, incendii, violuri ; violenţă, sînge închegat în şuvoaie de piatră, pacea grotelor violete, sirene ademenindu-şi victimele, bătălia şoarecilor, atmosferă irespirabilă de forme născute dintr-un coşmar al lumii deasupra căreia tronează silueta încremenită a tigrului, cel al cărui balsam pare a fi oferit ca panaceu unic al acestei existenţe dureros contorsionate.

People's Park, vast cartier nou al oraşului, *Clemenceau Avenue,* magistrală modernă cu clădiri impozante în stilul neutru ieşit din ritmul rapid al edificării urbane. *Teatrul Naţional,* îndrăzneaţă alcătuire arhitectonică *Van Kleef Aquarium,* unde sîntem sfătuiţi să ne păzim buzunarele, cu peşti electrici ca nişte cabluri de înaltă tensiune, rechini apatici, carete cu capete dramatice, castraveţi de mare, corali luminoşi şi peşti drapaţi în voaluri fascinante. Şi iar *Clifford Pier,* îmbulzeala ordonată a şalupelor, imaginea elegiacă a lui *Lady Singapore,* pasager interbelic, uitat între docuri, cu tenzile rupte, cu balustradele scîlciate şi emanaţii amare de rugină, aerul pînditor al marilor remorchere salvatoare, gata, la un singur strigăt, să te scoată din mare şi să te înece în datorii, balansul, scara, foamea, şi din nou „Nu vă dădură să mîncaţi în oraş ?", urarea de bun venit a comandantului. *Călimăneştiul,* în drum spre ţară, ştergîndu-se de bordul nostru, cu strigăte frăţeşti din ce în ce mai îndepărtate, răsunînd peste apa radei de est, şi cu tristeţea unanimă învăluindu-i suprastructurile tot mai estompate. Verificarea pompei. Nea Meri i-a cumpărat feciorului un disc de

jazz simfonic şi o casetă intitulată parşiv *Teniptation,* maşterul şi-a adjudecat un tricou cu chipurile a doi îndrăgostiţi giugiulindu-se într-un amurg perpetuu sub palmierii unei insule, iar stagiarul un radio-casetofon pe care-l poartă extatic pe puntea de promenadă.

Şi iar : *Vira ancora !* Dar pentru ultima dată ! în tribord, zgîrie-norii oraşului. Ocolim insula Singapore, ana- foare mari din pricina puzderiei de ostroavo, campinguri roşii pe plaje liniştite, St John’s, Şekijang, The Sisters Islands, sate de pescari malaczi, ispita fugară a unui popas, insula Sentosa, rada de vest, Compania Shell, aviz de furtună : meteorul de Madras semnalează presiune joasă în nord-vestul golfului Bengal cu vînt puternic de sud-vest şi ploi în rafale. Insula Raffles în tribord, dincolo arhipelagul Riau, smaralde pierdute intr-un albastru de nesfîrşite nuanţe, petroliere îh avanportul Singaporelui şi cîte un vapor zăbovind la un ţărm, animal uriaş arun- cînd rotocoale de fum în puritatea cerului. Solitudinea tainică a bărcii trase la debarcaderul unei insule cu o casă din bîrne şi frunzar de palmier. -Toată. viteza înainte ! Comandantul, purtînd în premieră un şort albastru cu dungi roşii, îşi recuperează ochelarii de pe pupitrul comenzii şi, cîteva clipe, nimeni nu înţelege motivul orbecăielii lui buimace ; îşi schimbase ochelarii cu ai mei aflaţi alături, şi-şi închipui că dădu în orbul găinilor. Depărtarea violacee, pătată de dungile verzi ale insulelor. Indonezia...

Insula Great Karimun, nea Pavel ia relevmente şi înjură de paşte în timp ce eu şi Mihai, timonierul, schimbăm priviri complice. The Brothers, două insule

gemene plesnind de sănătatea fecundităţii, bancuri perfide de nisip prelungindu-se dinapoia babordului, insula Sumatra, strîmtoarea Malacca, Diamond Point, mare montată, ploaie brutală, învîrtejită pe geamul comenzii, vizibilitate redusă la zero, tocmai cînd radarul indică apropierea unei nave care-şi întîrzie alarmant apariţia reală ; în sfirşit, un pachebot demodat, cu două coşuri, răsărit ca din apă la traversul nostru.

Haloul luminos al unui mare oraş de pe coastele Su- matrei ; soare tropical, spectacol pe puntea de promenadă : stagiarul face gimnastică, maimuţărit cu gravitate aparentă, de alţi cîţiva, în timp ce ofiţerul doi îi încuie cabina şi-i strecoară cheia în buzunar ; omul n-o ştie, se revoltă, pleacă să reclame *mai déparli,* e sfătuit să se caute bine şi în cele din urmă se retrage grăbit, cu conştiinţa unei erori inexistente. Parcă dacă ar fi fost reală, eroarea, şi-ar fi scuzat-o !

Mare rea, plumburie, ruliu şi tangaj puternic. Spre vest, pe lingă capul Sumatrei. Insula Rondo. Ploaie ciudată, orizontală. *Dragoste la Las Vegas* cu Elvis Presley şi Ann Margret, *Asta-i tot ce s-a-ntîmplat,* filme uzate, fără început şi sfîrşit, lăsînd loc celor mai abracadabrante deducţii. Valuri-mari şi *încă-i bine!* Toate uşile devin grele sau imponderabile, pereţii se apropie nechemaţi şi se îndepărtează la simpla atingere, puntea se cabrează, uşa cabinei se zgîlţîie ca apucată în cîrlig, perdeaua foşneşte şi se învolburează, cămăşile proaspăt spălate, agăţate pe pereţii,- par suspendate pe un plafon imaginar.

Sudul insulei Ceylon, haloul farului Dondra. Valuri imense se sparg în prova. *Bocşa,* mineralierul întors din prima cursă spre Australia şi *Călimăneşti,* aflate înaintea noastră, se plîng de acelaşi tratament ingrat al oceanului. Mersul devine un zbor de lilieci la lumina zilei, îţi poţi reconstitui măruntele deplasări după înălţimea vînătă- ilor căpătate. între Maldive şi Laccadive, pete verzi ca nişte prăpăstii pe albastrul imens, agrementat de spumă.

Minicoy, insula leproşilor ; schimbare de drum spre calmul ecuatorial. Ciocane în prova oprindu-ne

literalmente şi hărnicia motorului (bine că am reparat pompa !) reluînd cu vibraţii ample tîrîşul de vierme de-a curmezişul valurilor. Vînt forţa 8—9, vizibilitate moderată. Dar m-am grăbit cu lauda ! Scăderea presiunii uleiului în sistemul de ungere al motorului principal ; de vină este' furtuna care a agitat uleiul din tanc, trimiţînd impurităţile spre filtrul răcitoarelor. Cadranele consemnează indici de alarmă tocmai acum pe furtuna asta, fiindcă nu numai în literatură se cultivă suspansul. Relief sălbatic pe care vaporul se răsuceşte cu voluptate, zbirniind din şarturi ; nivelul apei, la benzi mai puternice, creşte în ferestre pînă la panică, senzaţie de alpinist căţărat pe o pantă abruptă, trosnetul cadenţat al valului răzbind prin intervalele regulate ale sabordurilor ca o slavă de tunuri grele.

Containerul din prova joacă în legăturile slăbite (ca şi cum eu aş juca altfel !) ; pe coverta pustie bîntuie cîteva butoaie roşii, prost amarate, scara de pilot şi o găleată, toate izbindu-se bezmetic de pereţii magaziilor. S-a spart o sticlă în salon, se zice, de sos Worchester, ce sos o fi fost, că pute înţepător a oţet pe toate coridoarele ; prînzul e o pîndă, cu inimile căutînd să prindă farfuriile în zbor pe planul înclinat al mesei ; nea Meri e supărat că nu l-au lăudat la şedinţă şi-l mustră pe comandant, amenin- ţîndu-l că de acum nostromul, cel ridicat în slăvi, o să ne facă eclerurile, dai' dacă totuşi, primeşte ordin să le facă, atunci pune gălbenuşurile în ecleruri şi albuşurile în crema de vanilie ; că face şi cremă de vanilie...

Nimeni nu ştie dacă au fost închise trombele de aeri-

sire ale magaziilor ; comandantul şi Valentin, căpitanul echipei de fotbal, descind pe covertă în bătaia valurilor ce ridică perdele albe de spumă pînă în geamul comenzii, acoperindu-i intermitent şi dezvelindu-i, spre uşurarea noastră, agăţaţi de cîte un reper solid al punţii.

Şucuri suferă cumplit de rău de mare, şi stagiarul însuşi este cam beZdîsît, după diagnosticul moldovenesc al lui *doc.* Corpul, refractar, la atît balans, se agită spasmodic, cere un reazem ferm în această lume nesigură şi scînceşte cu ceea ce mai e omenesc în el sub steaua speranţei. *Călimăneştiul* luptă şi el undeva, rămas în pupa noastră, avem viteză superioară, în vreme ce *Bocşa* se alintă. în sfîrşit, în adierea Mării Roşii.

La miezul nopţii, încercare zadarnică de a schimba drumul spre nord-vest, o bandă violentă şi proiectarea din somn a subsemnatului sub masă, împreună cu scaunul şi cu statueta din Bangkok în a cărei îmbrăţişare lemnoasă mă trezesc relativ, aşteptînd o vecie să ne revenim pe verticală. Dacă nu ne mai revenim ? Am fi putut să nu ne mai revenim ! Mătăhăială somnambulă, gustul liniştitor al adunării nocturne la poalele scării interioare sub semnul tranchilizant al ţigării, bufnetul orb al valului travers cu panica măcinată în vorbe de circumstanţă. (Mihai, timonierul, aflat la timonă în clipa tentativei de schimbare a drumului, ne povesteşte mai tîrziu că, la ordinul de. *bandă dreaptă,* s-a văzut între cele două scaune metalice, al timonierului şi al comandantului, şi a revenit la direcţia iniţială după ce a încercat senzaţia că ar fi putut atinge cu braţul nivelul apei din tribord). Targa infirmeriei se zbuciumă în chesonul ei

de pe coridor şi-şi iţeşte, la intervale, măciuliile mînerelor ca un animal pus pe joacă ; o închid la loc, o pocnesc, o înjur, abia plec şi iese iar.

Schimbare de drum, cap insula Socotra. Ruliu suportabil, aşa mai merge ! În vedere, coasta Somaliei. Putem ieşi pe covertă după ce, în cea mai mare parte a lui, vaporul nu ne-a aparţinut de cîteva zile. Containerul are amarajul ferfeniţit, o balustradă e ruptă, un pontil al bigii de greutate s-a îndoit ca o luminare, puntea e rasă de valuri ca de o materie abrazivă. Nairobi anunţă în urma noastră vînt forţa 9, *rough sea,* dar pentru alţii.

Guardafui ! Golful Adem. calm sărbătoresc, staţionare pentru curăţirea răcitoarelor în timp ce un avion militar ne iscodeşte stăruitor din straturile albastre ale cerului ; trupuri goale, năclăite de sudoare, un picior tatonînd reazemul unei conducte, unde-i lanterna mea, ace lungi cotrobăind orificiile filtrelor, Vili strînge piuliţele, toar- nă-mi şi mie, pulsul înviorat al motorului. Adenul, perete stîncos, infinit, bătut de soare ; insula Abu Aii, arhipelagul Zubair, strîmtoarea Bab-el-Mandeb, Marea Roşie sub cerul căreia bate harmatanul antrenînd văluri semitransparente de nisip în drum spre Suez, canalul, sîntem în judeţul nostru, popas în Lacurile Amare... (în faţă, prelungirea Ismailiei ; o dungă verde, punctată de acoperişuri sărace şi, mai încolo, o barieră de rocă în ceaţa roşcată a nisipului agitat de vînt, pe fundalul căreia zace cuminte, înfundat pînă la copastie, un vapor lovit pe vremea ostilităţilor din zonă. Nea Petrache moţăie în careu pe un fotoliu, cu picioarele rezemate de un scaun, insensibil la

virajele îndemînatice ale unei muşte care' pare trimisă să-i controleze profunzimea somnului. Adiere uşoară – a fost cumva furtună ? – păcănitul calm al motorului auxiliar, rîsul de ambreiaj uzat al lui Şucuri, chipul pergamentos, viclean al unui barcagiu arab, şi ciorapul lui nea Pavel oprit, dezorientat, în faţa uşii careului ; îşi pipăie buzunarele, nu găseşte ce-i trebuie, *sictir, tu-ţi paşi ele mă-tii,* şi se întoarce din nou spre propria-i cabină. Linişte. Şi deodată, bubuitura «năpraznică a unei uşi: e stagiarul nostru care-l caută mereu pe *doc* să tragă cîteva melodii la caseto fonul său şi pînă atunci umblă cu uneal- ta-i self-cîntâtoare îmbălsămată în ambalajul original fiindcă a auzit că altfel *vibreazî.* „N-o mai trînti aşa, domnule, paştelc mamii ei de uşă !”. Asta-i nea Pavel, aşa e el, înjură. „Dar n-o trîntesc, domnule, unde-ai văzut c-am trîntit-o ?*‘ Asta-i stagiarul, contestă evidenţa oricît ar fi ea de evidentă atunci cînd îi slujeşte: „Păi, cum n-o trînteşti ? Ce dracu, sint nebun ? N-am dormit azi-noapte !” „Dar n-o trîntesc. domnule, unde-ai văzut mata că am trîntit-o ?” Musca îşi face datoria, ba chiar din ce în ce mai obraznic, acum îi cutreieră chelia lui nea Petrache şi, după un scurt ocol aerian, aterizează pe buze în apropierea tunelului nării. Ar da s-o inspecteze. A fost oare vreo furtună ? De data asta cel ce trînteşte uşa cu îndoită putere e *doc.* Nea Petrache renunţă la somn, două uşi bubuite, o muscă şi o dispută aprigă în urechile lui sînt prea mult, chiar şi pentru un om de mare.

Deplasare lentă, în convoi, de-a lungul canalului intrat în operaţii de extindere, Port Said, Marea Mediterană încreţită de hulă, colorată într-un albastru

metalic, sîntem în cartierul nostru. Musaca de cartofi la prînz („Cu sos sau fără ?” întreabă Şucuri. „Fără, zice nea Petrache, reluîndu-şi monologul de factură dramatică originală. Aici e răcoare. înseamnă că acasă e şi mai răcoare. Şi dacă le spui : domnule, a fost foarte cald pe Marea Roşie. Care, domnule, că şi la noi e tot vară. Bun, vară, vară, dar să tot fie cu vreo 15 grade mai puţin ca dincolo. Fugi, domnule, de-aici, tot aia-i ! Şi nu te crede.")

Marea -Egee, ceaţă însorită. Insula Icaria la tribord, schimbare de drum, prirître CKios şi Psara. Mit ilene şi

Strati, Tenedos şi Limnos la nivelul Dardanelelor ; un banc de nisip purtînd pe hartă numele *Sinaiei,* în semn de cinste pentru nava care l-a descoperit cîndva. Capul Helles, am cotit-o pe strada noastră. întîlnire cu *Tg. Jiu*$_t$ în drum spre Africa. Un splendid apus roşu pe oglinda strîmtorii, succesiune de dealuri împlîntîndu-şi. ca nişte bivoli, grumazurile în apă, saluturi frăţeşti din sirenă adresate *Căciulatei.* Ceanacalè, ultima seară, ultimul pachet de ţigări, mă grăbesc să trag uşa cabinei .şi mîna, versată, o potriveşte în cîrlig cu uşurinţă ; mi-au trebuit pentru asta şase luni de exerciţiu.

Fericit cel care, ca Ulise...

Marea Marmara, Bosforul matinal cu un soare incandescent deasupra Scutarî-ului. Mai avem de dat colţul şi sîntcm acasă. Moscheea Albastră, Sfînta Sofia, pădurea minaretelor, turnul Leandru, Caravanseraiul cu ferestre zăbrelite, cetăţi în ruină, Dolmabahce la nivelul apei, Cornul de Aur, podul transcontinental, pescari somnoroşi, ceaţă sinilie învăluind în enigmatic oraşul abia trezit, cu maşini solitare lunecînd pe curelele umede alo şoselelor. Coline dulci coborînd ca o cortină peste un spectacol variat şi dinamic. O Mare Neagră, verde, tristeţe fericită, iată-ne în poarta casei, Gioni e puţin apatic, capul Şabla, farul Tuzla, hotelurile Eforiei, mulţimea vapoarelor din radă, am ajuns în prag, dar ceea ce mă contrariază este faptul că băieţii lui nea Titi trec la deschiderea magaziilor, fiindcă nu există deznodămînt dccît doar pentru mine.

Invidiaţi-mă, totuşi !

Ancora huruie, şi ne $_4$unim bucuria într-un fluier prelung de sirenă.

14 iulie, ora 17.20

— Pilotajule ! Pilotajule ! Vă cheamă *Sinaia ! Sinaia* vă cheamă ! Pilotajule !...

*

• #

Ei, bine, da : *„Nava gireazăuşor în ancora, în aşteptarea pilotului. G Constanţă solară ne intîmpină de dincolo de fişia albastră ce ne-a mai rămas din drumul miilor de mile pornit astă-iarnă."*

Dar atunci, de ce condeiul nu dănţuie fericit sub imboldul evidenţei ?

Să-mi reamintesc : frenezia plecării, volbura de lumini a oraşului în progresivă îndepărtare şi şocul acelui sentiment grav, apărut tocmai în clipa cînd nimic nu mai părea să-mi împiedice împlinirea unei vechi năzuinţe ; şi-acum, o ingrată strîngere de inimă în faţa celeilalte împliniri, năzuită pas cu pas vreme de aproape şase luni de zile.

Sîntem alcătuiţi din paradoxuri. Nu există altă explicaţie decît că sufletul nostru creditează fără întrerupere şi că, părăsind bordul *Sinaiei,* vorba poetului Gheorghe din Moldova, *Am venit întreg aice şi-am plecat pe jumătate.*

— Pilotajule ! Pilotajule ! Vă cheamă *Sinaia ! Sinaia* vă cheamă ! . '

Tăcere aurită.

Cîţi ştiu oare că o populaţie bărbătească de patruzeci şi unu de suflete se alătură astăzi patriei-mume şi că acest eveniment tulburător, istoric, în proporţii variabile ca număr, desigur, se repetă de zeci, de sute de ori pe an ?

Mă plimb zăpăcit prin comandă, încercînd să mă împart echitabil între casa din dreptul farului nou şi ceea ce mai calc încă sub picioare cu sentimentul că abia de-aici înainte va trebui să-l explorez sub zodia calmă a faptului dus pînă la capăt. Pe puntea de promenadă, stagiarul a cutezat să-şi desfeşe radio-casctofonul şi, nu e fructul ficţiunii mele, – a sosit momentul să declar că n-am spus decît adevărul, orice neconcordanţă cu realitatea fiind absolut întîmplătoare, produsul stîngăciei mele de reporter în creştere – cu aerul transportat al melomanului, lasă să se întindă deasupra bordului mrejele divine ale *Rapsodiei* lui Enescu. Nu mi-aş fi putut închipui că ne poate oferi un asemenea dar înălţător, şi mă mustră gîn- dul că mi l-am păstrat mereu departe. Ar fi trebuit să-i desluşesc resursele acelei tenacităţi cu care a stat netulburat împotriva tuturor, dacă nu măcar pricina căderii în resemnare sedentară după ce mai întîi păruse hotărît să nu lase, pe unde ajunge, vreo cale nebătută ; să-i lu-minez impulsurile obscure către acel gen de perfecţionare morală care l-a determinat să-şi ia cu sine în voiaj, ca bagaj de lectură, doar titluri ca : *Reţeta tinereţii veşnice, Stressul psihic. Şocul viitorului* sau *Hatha Yoga* ; şi să mai înţeleg dacă semnele de întrebare puse cu cerneală, metodic, la sfîrşitul fiecărui îndemn la probitate morală din această ultimă carte (să încerce neîncetat să iubească, să iradieze iubire ; să privească cu bucurie realizările semenilor; să respecte omul respectîndu-se astfel pe sine), dacă deci aceste semne de întrebare exprimă o simplă nedumerire sau o certitudine în scandaloasă mizantropie. Ştiu doar că astăzi dimineaţă, năduşind abundent, şi-a extras de sub pat şase lăzi cu sticle de apă minerală pentru a le oferi

consumului public abia după ce nimeni nu mai avea nevoie cie ele. Acum o săptămînă-două. fiecare sticlă ar fi valorat o comoară.

Dar de ce n-aş uita aceste mici accidente de relief ale naturii lui umane socotindu-mă invitatul său la ospăţul regal al *Rapsodiei ?*

— Pilotajule ! Pilotajule ! Te cheamă *Sinaia ! Sinaia* te cheamă !

Armoniile nostalgice, de sirene ademenitoare, ale corepetitoarelor. Nu ştiu cum de mai pot încăpea într-un suflet prea plin de depărtări, şi totuşi...

— *Sinaia, Sinaia !* Nu vă aud bine ! Treceţi pe 14 !

— Pilotajule ! Am trecut pe 14 1 Ce se-aude, intrăm în port, nu intrăm ? Bun ! Rămînem pe recepţie !

Groni se gudură tăcut la spinarea bunului său prieten, Ghiţă, adulmecă ceva apocaliptic cu intuiţia lui de dine, în timp ce supranumitul Gipsi, ghemuit într-o aripă a comenzii, îşi taie unghiile cu o lamă de ras în perspectiva întîlnirii iminente cu mireasa lui prea rapid abandonată ; suferă de anemie, are apă la genunchi, îl doare mijlocul dar se-ntoarce acasă biruitor al depărtărilor.

— Mă gîndeam la nevastă-mea, zice, şi rîde, mâturîn- du-şi de pe genunchii subţiri resturile cornoase ale gestului său higienic. Mi-a scris că a rămas însărcinată. Voiajul trecut, cine mă întreba unde mă gîndesc, la Miţa, mă gîndesc. Găsisem şi eu o fată la Bîrlad, Miţa, că aşa era, trăgeam cu vaporul la Galaţi, şi n-o văzusem decît o dată. Da-mi plăcea ! Ne cunoscusem prin corespondenţă, aveam eu un coleg şi-i spuneam ce să scrie, că omu-i dădea bine cu băţu}, cum era ! După aia am stat o lună la

Karaci, în Pakistan, şi ea ce-o fi spus, că eu nu am nici un gînd, rudele, că .marinarii-s nişte golani, şi cînd m-am întors i-am dat un telefon, zexe, că-i logodită. Ce

să fac ? L-am întrebat pe unchiu-meu dacă nu ştie vreo fată mai cuminte, cică una de la Textila din Constanţa. S-o vedem, că aşa, cu sacu-n cap... Falâ orfană, nouă copii... Hai la un film ! Mi-a plăcut. Am glumit, chestii... Eu plec la Odesa, stau vreo două săptămîni, zic, m-o fi uitat. Cînd mă-ntorc, ea la poartă ! Bun, fetiţo ! Şi m-am însurat !

Şi rîde iar, cu aerul că a făcut o şotie ; se îndepărtează odată cu Gioni, ţinîndu-se de parapetul comenzii şi făcîn- du-mă să mă întreb de unde atîta vitalitate la acest băiat firav, bătut de toate bubele pămînului. Regret, n-am s-o mai pot afla niciodată.

Uite-l şi pe nea Vasile, strungarul : *fata paşte vaca, vaca dă lapte.* îşi plimbă mai proaspăta-i obsesie printre cei strînşi la comandă în jurul căpitanului, proiectîndu-mă în spaţiul aceleiaşi nedumeriri în care m-a aruncat de la primul său *n-am, mc se poate ;* o fi el, oare, mandatarul absurdului printre noi ? O fi altceva ? Cum aş mai putea s-o aflu dacă n-am aflat-o pînă astăzi ?

— *Sinaia, Sinaia* cheamă pilotajul ! Pilotajule ! Re-cepţie !

Am ajuns acasă ! E o zi minunată de vară, spre crugul ei, şi tovarăşii mei nu par a fi conştienţi că într-adevăr am ajuns, sau poate inerţia celor aproape şase luni, sau poate numai înţelepciunea... Sînt sigur însă că de mîine, ba chiar, din această seară, regimul sufletesc al atîtor familii se va schimba cu desăvîrşire, fiindcă a venit soţul, tatăl, fiul pentru cît va fi venit înainte de a pleca iarăşi.

în apropierea coşului, Radu abia a isprăvit cu vopsirea acumulatorilor staţiei ; nu-şi dezminte ^elul nici în această ultimă zi, după cum nu se dezminte în

calitatea de veşnic interlocutor al şefului său, nea Petrache ; iată-i discutînd

şi acum cu însufleţire, şi mă mustră gîndul că n-am putut da, după ¿rit amar de vreme, de restul acelei conversaţii care, practic, n-a încetat niciodată. Ce materie de viaţă fisionabilă la nesfîrşit le solicită opiniile plimbate, cu miinile la spate, prin pieţele Orientului, sau numai şoptite în cabina staţiei radio de-a lungul monotonelor traversade ale oceanului ? Nu ştiu, un vot de blam pentru reporter !

La pupa, nea Severin vrea să pescuiască vreo cîţiva guvizi pentru Safta. *proprietăreasa* lui, chibiţat de nea Matei, brutarul care, culmea, are cuvinte de laudă la adresa unei rusoaice văzute la.clubul din Haiphong.

— Ehei ! Avea un *buncăr !* Uite-aşa !

Şi desenează în aer, lîngă undiţa mecanicului trei, două volute generoase, gust paradoxal de bărbat mărunt pentru femei trupeşe, în timp ce gura lui care nu s-a deschis decît pentru ocară se modelează în premieră a profundei îneîntare. Ce ştiu eu despre nea Matei ? Că-i victima unui naufragiu, că face pîine bună şi că nu poate suferi cîinele. Puţin, foarte puţin !

— Nu mi-aţi mai scris scrisoarea aia, dom’ inginer, fir-ar mama ei a dracu de muiere – mă surprinde, din flanc, nea Mitică. Să fi venit să mai bem o ministerială de-aia, să ne crape timpanele. Eu nu mei egalizez cu dumneavoastră care aveţi o cultură generală foarte bogată, dar mai învăţaţi şi de la ăştia cu şapte clase de prostologie. Să vă spun eu de *Hunedoara,* la capul Matapan, în Egee, că ne-a zgîlţ.îit de ne-a luat toţi dracii pînă s-a rupt şi elicea şi-am aşteptat trei zile-n furtună, talanga-balanga, să vină *Reşiţa* să ne ia la remorcă. S-a rupt remorca de

trei ori, bătu-o-ar dracii, de două ori chiar lingă Mangalia. Că şi Marea Neagră-i drăcoasă în octombrie-noiembrie, ca femeile. Gata ! Să găsesc şi eu o femeie a lui dumnezeu, că pe mineraliere stai cinci zile acasă şi pleci trei luni. Care-i proasta aia să stea ? Că toţi sînt cleptomani, oameni răi, să-ţi facă ceva rău. în ce femeie să te-ncrezi ?

Nu ştiu, nea Mitică, îmi pare rău că nu ţi-am putut fi de vreun folos, poate din pricina acestui voiaj prea scurt pentru o datorie atît de mare.

Am ajuns acasă !

Ceilalţi, strînşi în jurul căpitanului, rîd pe-ntrecute ; sînt acolo Tony, mecanicul unu, Floricâ, motoristul, nostromul, îmbrăcat festiv într-un costum subţire de culoarea cafelei cu lapte, cumpărat din China (pozele din cabina lui nea Titi, cu el contemplînd, conştient că contemplă, muntele, sprijinit în Ombrelă, alături de Ina, cu el tînăr, privind viitorul cu obrăznicie de apaş, cu el păşind pe trotuar, evident, la braţ cu doamna Ina, puţin dramatic, puţin misterios precum şi-ar dori oricînd să fie), şi nea Pavel, supranumit Malaezul pentru interesul acordat unei limbi de la capătul pămîntului şi deopotrivă pentru reacţia disproporţionat de alergică la carnea de vită, socotită tabu prin acele locuri *(bună ziua,* zicea, volubil, la intrarea în salon, *poftă bună,* adăuga mai puţin volubil, adulmecînd miresmele eventuale ale cărnii sfinte, *să ne fie de bine,* rostea mahmur, instantaneu cu descoperirea sacrilegiului şi *să-i f... paştele -mantii ei de viaţă,* completa la ieşire deşi, ca să fiu sincer, cu explicaţia de mai sus nu depăşesc sfera prezumţiilor amuzate. Şi aici declar că mi-am pierdut vremea de pomană.)

...în Genova, reia căpitanul, pe *strada di putane,* un

marinar îi dă tîrcoale unei *bambine* pricopsită cu nişte *plămini* uite-aşa, şi-un picior, *mama-mia,* băgat sub nasul marinarului care făcea din ochi flaşuri-flaşuri. (Şi masivul nostru *chiej* îşi împinge un genunchi înainte rămînînd astfel şi cerînd, din privirile lui albastre, adeziunea tuturor la caracterul mai mult decit provocator al acestei ipostaze jucate.) *Una partida d'amore ?* întreabă fata, tot cu piciorul înainte. O, şi, şi*! Vengti miile lire !* Cum ? Douăzeci de mii de lire ? Pentru dumnezeu ! se îngrozeşte marinarul. Cu zece mii de lire pot să... *Bene, bene, ma guarda che gamba !* zice căpitanul în locul fetei şi se bate autoadmirativ pe genunchiul său împins înainte, trebuind să sugereze gamba ispititoarei afrodite. (Am ajuns acasă, de cîte ori trebuie să-mi repet ca să înţeleg că am ajuns acasă !) *Ma costa un occhio 1* Costă o avere ! *E tanto troppo !* se plînge marinarul. *Si, şi, e tanto troppo, ma guarda che gamba !* O.K. ! consimte în sfîrşit băiatul, meritä sacrificiul, *andiamo,* o iă de braţ şi dă să plece, el grăbit, ea... Şi *chieful* nostru se urneşte, greoi, şchiopătînd, în rîsul general, cu piciorul beteag împins, chipurile, provocator înainte. Rîde şi nea Pavel, arătîndu-ne la încheietura braţului un tatuaj albastru cu numele unei femei care nu răspunde nicicum în memoria mea. Ce-oi fi păzit atîta vreme ?

— *Sinaia ! Sinaia !* Recepţie !

— Da, *Sinaia,* ascult. Recepţie !

— Peste o oră vă aşteaptă pilotul în radă. Veniţi uşor spre intrare. Aveţi dană liberă la 55 !

— Mersi 1 zice comandantul, îmbrăcat în ţinută festivă, şi duce trei degete la buze ca să schiţeze apoi un pupa! în direcţia rádiótelefonul ui.

Dacă mai exista vreo îndoială, acum nu mai există. Am ajuns acasă !

...Ce-ar mai putea adăuga reporterul acum, în ceasul al doisprezecelea, ca să fie cu conştiinţa împăcată în faţa adevărului ? Mi-au rămas atîtea necunoscute şi încă atîtea altele nespuse ! Aş mai putea vorbi despre tăcerile aşezate între tăcerile noastre fundamentale, despre tăcerea şefului electrician, de pildă, rămas mie aproape inaccesibil, despre aceea a lui nea Bota, maistrul lemnar, izolat în durerea lui, ale cărui glume, poate tocmai pentru că erau rare, căpătau un iz de agresivitate, despre tăcerea umedă a ochilor negri ai lui Mihai, reîntorsul, după o lungă perioadă, în graţiile schimbătoare ale comandantului. Dar de ce aş mai răscoli lucruri trecute, anulate prin însăşi această triumfală întoarcere ? Totul e bine cînd se sfîrşeşte cu bine !

Mi’. Dawood, ship-chandlerul nostru din Singapore, ne-a dăruit, odată cu calendarul agenţiei sale, imaginea lunară a cîte unei malaeze nurlii care ne-a vegheat feminin. din cele două dimensiuni ale lor, evoluţia monahală prin lumea Orientului. Malaeza lunii iulie e foarte urîtă, am consimţit unanim, nu-i acordăm nici o dispensă, şi o abandonăm fără remuşcări la jumătatea misiunii ei calendaristice. Am ajuns doar acasă...

Mă îndrept, sedus de un gînd, spre extremităţile provei şi, în trecere pe lîngă uşa bucătăriei, mă întîmpină un nea Meri necunoscut, frizat, pus la cravată, pe fundalul întristător al unei plite reci fiindcă, nu-i aşa, am ajuns acasă.

— Săru'mîna că n-ai fost pretenţios. Aşa, să fii popular, că eşti ca copilul *mieu.* Şi să ştii că *cavnivolii*

nu trăiesc mult, să ştii de la mine ! Li se pune cancerul pe maţe, şi gata ! Ăştia, *vegetalii* ca mine, o duc mai mult ! Să scrii despre mine aşa cum sînt, nu chiţibuşuri de-alea ! Şi ăla, ce credea el ? Că nu ştiu că mi-a turnat bicarbonat în ruladă ? Aşa să scrii !

Bine, nea Meri !

Ţaccn ca molcomită a provei; ancora de rezervă, răstignita pe oglinda proaspăt vopsită, sulurile de hîrtie cerata, cele două binte – bancul improvizat al atelierului lui nea Bota, dinspre care mirosea a pădure – panoul vopsit în toate culorile de probă ale nostromului. Pe-aîci au zburat cîndva fluturi cafenii uriaşi ca nişte păsări, în balta Haiphongului, iar prin nările largi ale punţii, pe unde trece lanţul ancorei, mi-am proiectat umbra nostalgică pe tonul de cerneală al apelor sudului.

Containerul albastru ! Zace intr-o rină, buimăcit încă sub loviturile furtunii trecute, cu legăturile frînte şi cu încheieturile ruginite. S-ar putea spune că nu s-a comportat exemplar. Dar eu ? Mă mînă către el o indecisă afecţiune, poate fiindcă nici el şi nici eu n-am servit deocamdată nimănui, creditaţi în consecinţă de minunata gratitudine a oamenilor, sau fiindcă.am trecut amîndoi, cu urmări mai mult sau mai puţin vizibile, prin încercarea de foc a marinăriei. în curînd vom descinde pe ţărm, eu şi el, singurii debarcaţi pentru totdeauna, condamnaţi ire-vocabil la uscat'după ce ni s-au desfăşurat în prova revelaţiile unei lumi fără zăgazuri în sine...

Şi gata, vine pilotina, ultima dintre cele aşteptate şi, poate, în iresponsabilitatea unei clipe ingrate, cel mai* puţin rîvnită.

A sosit momentul să-mi mărturisesc o meteahna

esenţială care, împărtăşită, îmi va deveni, sper, o povară suportabilă ; incapabil, adeseori, să săvîrşesc actul trudei pentru a mă oglindi fericit în rezultatul ei, i-am invidiat urît pe cei ce-şi cîştigau prin trudă dreptul de-a-i trăi urmările. Gospodărindu-mi timpul mai totdeauna după opţiuni personale, punînd odihna acolo unde mi-am dorit-o, am privit mereu cu. neloială încruntare vacanţa altora obţinută cu preţul răbdării îndelung chibzuite. Născîn-

du-mă pe un ţărm, cu ochii atraşi necontenit spre nenumăratele întoarceri albastre, m-am căinat nedrept pentru frustrări imaginare, ignorind voit sau nevoit dificultatea depărtărilor prealabile. Am îndrăzneala s-o mărturisesc fiindcă, iată, consider că merit, în sfirşit, întoarcerea, că sínt, de la început pînă la capăt, părtaş la trudă, la răbdare îndelung chibzuită, singurele zămislitoare de adevărată vacanţă.

Fericii cel care, ca Ulise...

— Vira ancora ! Hai, căpitane ! Hai, că ne-aşteaptă acasă ! Dă-i drumul, n-auzi, căpitane ! strigă comandantul către prova prin walkie-talkie-ul său cu bateriile pe sfîrşite. şi nea Bota declanşează huruitul vinciului. îi privesc pe toţi cu o mîndrie ciudată, de egal cu ei în simţiri, sínt prea bogat ca să mă mai înfrunt din dumicatul lor de învingători ai mării. Desigur, sínt prea patetic, dar iată, nu mai încerc jena de odinioară, din timpul meu fără scadenţe, fiindcă există, într-adevăr, patetism viabil, dar numai pentru cei ce pot să şi-l adjudece.

— Dă-i drumul, căpitane ! strigă comandantul. Pregăteşte remorca, să ajungem diseară acasă !

Şi căpitanul, bravul nostru *chief* cu ochi albaştri, le pregăteşte pe toate cu socotită grabă fiindcă acolo, la circa patru sute de metri de marginea calendarului dăruit cîndva de subsemnatul, aşteaptă doi flăcăiandri rotofei după chipul şi asemănarea lui, care vor neapărat să mestece *cingu ;* ochii negri ai lui Mihai se vor zvîntaţi în privirile *inaméi lui Nicuşor ;* Vasile, timonierul, vrea să doarmă în casa lui nouă, veche de şase luni, Nae, să intre în drepturile-i vizibile de părinte dé fata, Gipsi îşi doreşte nevasta lăsată singură atît de curînd după

cununie. Şucuri vrea să-şi boteze băieţii după cum visa pe scaunul

Jxt nCa T?* viea sa bea o bere cu aleasa jnimi lui la Mamaia, după ce îi va fi înmînat reverenţios, m c ipu cel mai elocvent reverenţios, un coşuleţ plin cu cele mai frumoase chibrituri japoneze.

.. c^aca,arn plecat în voiaj, şi-mi răspunde filozo

fic, intrebindu-şi eşarfa viorie dacă, intr-adevăr, vom pleca vreodată.

Şi-atunci, cum s-ar numi acesta din care sosim săraţi de atitea mări ale pămîntului ?

Epiloguri

Consimţisem la o călătorie a cărei durată efectivă n-am cunoscut-o decît în ajunul plecării ; la înregistrarea ei, nu mi-a venit mai întîi să-mi cred urechilor, apoi mi-am muşcat buzele. 180 de zile, reflectam, reprezintă echivalentul unei vîrste, asupra căreia trebuie să decizi cu convingerea că ea poate adăposti evenimente capitale, procese sufleteştPcu finalizarea lor dorită sau nedorită.

Iar eu decisesem deja, nu atît în sensul acordului exterior, cît în forul meu intim, bîntuit amarnic de sete de ducă. îngrozit de perspectiva unei absenţe atît de îndelungate, aş fi putut contraria pe oricine printr-un refuz în ultimul ceas, puţin mi-ar fi păsat, la urma urmei fiecare dispune de viaţa lui ; pe mine, însă, mi-ar fi fost absolut imposibil.

Uns cu destule alifii ale resemnării, îmi escamotasem, precaut, elementele certitudinii pînă la formularea lor categorică într-un carnet de marinar, un certificat de sănătate şi o dată calendaristică. Atunci cînd m-am văzut în posesia acestor bunuri care anulau, chipurile, reversul oricărei surprize, am aflat durata probabilă a voiajului : 180 de zile ! A fost un şoc, o răsucire dureroasă a neputinţelor mele domestice, şi dacă am îndrăznit să-mi sugerez mie însumi o eventuală

amînare pînă la un prilej' mai rezonabil – care lesne s-ar fi putut transforma în *niciodată* m-am văzut covîrşit de forţe superioare sufleteşti, ceea ce demonstrează, .dacă mai era nevoie, că sîntem mai mult decît ştim noi că sîntem.

Nu mi-a rămas decît să-mi suplimentez bagajul şi proviziile de răbdare (ce se vor dovedi, vai, atît de inconsistente, poate fiindcă răbdarea nu suportă planificări, nu are criterii prealabile de măsură) şi, evident, să împărtăşesc alor mei dificultatea mai mult decît gravă a unei întreprinderi pornite dintr-o aparentă joacă. Chestiunea era că numai eu aveam nevoie de această plecare, deşi nici eu pe de-a-ntregul, în vreme ce consecinţele ei priveau o groază de lume începînd cu subsemnatul.

îmi burduşisem ultima valiză gîndindu-mă la toate astea, sperînd totuşi că pînă voi ajunge s-o închid voi realiza moral grozăvia unei absenţe de şase luni de zile, punînd astfel capăt acelor impulsuri obscure care-mi dădeau. ghes spre dana 55.

Zadarnic ! Valiza era gata. I-am cercetat îndelung în- chizătorile, am săltat-o vertical, nimic, nu mă lăsam convins în nici un chip, am aşteptat cu laşitate prăbuşirea vreunui trup deznădăjduit în calea mea, degeaba, şi cu o năvalnică ură întoarsă împotrivă-mi, încărcat ca un hamal, înţelegînd că nu mai pot da înapoi, m-am repezit spre uşă. O mică eroare de orientare mi-a deviat pasul spre un colţ proeminent al holului de la intrare şi valiza, însufleţită pentru o clipă, a muşcat din el o bucată.de tencuială lăsînd în urma mea zidul ştirb, aşa cum aveam să-l regăsesc la întoarcere, deşi dintr-o cu totul alta perspectivă. sentimentală ; semnul acela al slăbiciunilor mele

domestice, atît de greu învinse, a avut vreme să capete, pe parcursul absenţei, virtuţi nostalgice de stea polară, pentru ca, odată reîntîlnit după o ultimă goană precipitată pe străzile Constanţei, să certifice simbolic reintegrarea mea în universul casnic.

Şi pentru ca totul să reintre în armonia iniţială, inclusiv zidul ştirbit al căminului, am adus din peregrinările mele un dinte mărunt din tencuiala Marelui zid chinezesc, replică voită la eroarea temerilor ne justificate în faţa unei atît de fructuoase absenţe ; nejustificate nu numai pentru că n-au fost confirmate prin cine ştie ce evenimente nedorite, viaţa mergînd normal înainte, cu bune şi rele, dar şi fiindcă am văzut în jurul meu firescul exemplar al atîtor alte absenţe, şi încă dispuse la perpetuă repetare.

Dintre cei ce m-au însoţit, numai, nea Meri, bucătarul, a rămas pe chei pentru o perioadă nedeterminată. Ceilalţi, • chiar şi cei hotărîţi să abandoneze odată pentru totdeauna buclucurile meseriei în schimbul unor preocupări care să-i aducă zilnic acasă cu ziarul curent în buzunar şi cu veşti proaspete pentru uzul liniştitelor întrevederi familiale, s-au răzgîndit fără ezitare. *Cine bea apă sărată n-o mai uită niciodată.* Concediile lungi, suplimentate de compensaţii, nu i-au putut vindeca de neastîmpăr, nopţile neclătinate în care s-au trezit cu amintirea rebelă a obligaţiilor de cart li se vor fi părut insuportabil de lungi, zilele fără năzuinţa unui ţărm, nesfîrşite. Da, au spus că se lasă, dar cîte nu spune omul la năduf ?

Nea Titi a rămas să colide mai departe lumea, purtînd la gît eşarfa viorie a statorniciei lui între două afecţiuni, marea şi stăpîna nedezminţită a inimii sale. Va apărea la fel de tăcut-enigmatic pe comanda

vreunui vapor sau, cu aceleaşi cuvinte sucite *(fă mişto de melamină asta, cînd mă-ntorc s-o văd ca neaua,* sau, *dă-i o palmă la găleata asta cu gunoi)* îşi va onora calitatea de doctor de suflete cu licenţa vieţii purtată sub nedespărţita-i caschetă de nostr-om pe viaţă. în urma* lui, orice vapor va arăta altfel, rcgretîndu-i coborîrea.

Căpitanul e astăzi, comandant, intr-un timp aducea portocale pentru toata lumea şi, desigur. *cingu* pentru băieţii lui de-acasă. Lupii de mare, înrăiţii în marinărie naviga mai departe şi din ce în ce mai neliniştiţi de pro- montoriile stîncoaşe ale apropiatei pensii ; nea Petrache trudeşte la un emiţător electronic cu intenţia de a-l lăsa amintire *Sinaiei,* nea Severin îşi calculează cu gînduri contradictorii timpul cît i-a mai rămas pînă cînd se va preda *proprietäre sei* lui pe nume Safta, cu arme, bagaje şi sete de hoinăreală albastră, iar nea Bota, maistrul lemnar, tot îşi mai căută echilibrul pierdut prin moartea consoartei ; fiindcă femeia aceea în care îşi pusese mai proaspăt nădejdile ca într-un liman de bătrîneţe nu s-a dovedit la înălţimea aşteptărilor.

Nici nea Mitică, fostul tîmplar de mobilă şi binale, nu şi-a găsit mireasa, rămînînd, după cîteva experienţe nerodnice, să mai pribegească, în scurtele interludii de pe ţărm, după steaua îndepărtărilor sale viitoare *(Ce să fac, dom- nuuu... inginer ? Cum găseşti una cumsecade şi-o îmbraci din cap pînăi-n picioare, cum găseşte poarta !).*

în schimb *doc,* inteligentul meu prieten, după o teoretizare elocventă a libertăţii lui totale, complotînd tăcut la un destin pe care formal îl contrazicea cu suspectă patima, s-a înhămat, harnic, la carul căsniciei. Dintr-o mai mult decît o obligaţie

profesională de a desluşi deznodământul epic al personajelor lui reale, reporterul i-a dansat la nuntă şi i-a urat-rodnicie-n prunci, fapt care, nu neapărat din pricina urării mele, n-a întîrziat să'sosească. Şi acum, proaspătul tată al lui Victor-Petru, iubitorul de mai ieri al călătoriilor îndepărtate, coboară pe ţărm cu sufletul la gură, aşteptînd cu şi mai mare emoţie, lingă primul telefon întîlnit, să i se răspundă HeWo-ului cu un alt *Heil o* la fel de fierbinte.

Şi Radu, mai tînărul coleg al lui nea Petrache, şi-a statornicit o familie ; l-am zărit în treacăt pe străzile Constanţei, cu braţul petrecut tandru după mijlocul subţire al alesei lui, şi o clipă am încercat senzaţia orgolioasă, cu totul arbitrară, de mare creator care-şi vede plăsmuirile însufleţite... Şi Şucuri a plecat în alte voiaje, după ce şi-a botezat copiii, rămînînd să-şi întărească pe scaunul altor oficii legănate convingerea cîntată că *banii n-aduc fericire.*

Comandantul şi-a isprăvit cartea de meteorologie mălină la care a trudit de-a lungul voiajului, punînd astfel un vîrf posibil ambiţiei lui de excelent tehnician, a cărei savoare oltenească se dăruie acum altor echipaje pe aceleaşi drumuri ale sudului ; fiindcă e nemaipomenită nevoie de cărţi marinăreşti, nemaipomenită nevoie de oameni pricepuţi, devotaţi mării şi flotei noastre care în curînd va împlini 2.000.000 de tone.

Uitasem de Gioni ; a pierit, spre întristarea tuturor, în apele Mării Roşii.

Fireşte, viaţa merge înainte, multe dintre relaţiile mele prezente despre foştii-mi tovarăşi fiind supuse în

mod normal schimbării ; ceea ce rămîne viabil e tributul conştient şi statornic al prietenilor mei la edificarea acelui sentiment înălţător, de dimensiuni naţionale, pe care l-am numit *al mării.* îi regăsesc, în dureroasă pentru mine trecere, prinşi în graba următoarei plecări spre Hong- Kong sau Brazilia, spre Durban sau Liverpool, forfe- cîndu-mi nostalgiile retrezite cu numele acestor destinaţii îndepărtate, tîrînd după ei către poarta numărul unu a portului valiza altor absenţe.

în ce mă priveşte, urmaş nelegitim al lui Ulise, îmi caut, în prelungită taină, un propriu Tiresiăs, profet dorit de neliniştea dorinţelor mele :

> ...Iar după ce din lance vei ucide Cu-
> nşelăciune ori în luptă dreaptă Pe peţitori
> acasă, ia-ţi o vîslă indemînată, şi apucă
> drumul Şi mergi...”

Constanţa, 5 decembrie 1977.

Lector : GABRIELA IOAN
Tehnoredactor : AUREL BUCUR

Apărut 1979. Bun de tipar 2.09.1978.
Tiraj COOOO ex. broşate. Colt tipar 13.

Comanda nr. CO 322
Combinatul Poligrafic „Casa Scinteli"
Piata Sclnteli nr. 1, Bucureşti,
Republica Socialiştii România

remar
CÉLODÉ,
0 DUSE...

œiTvtm eninescu